în spatele tablourilor postimpresioniste ale lui Pan Yuliang (1899-1977) se află un destin ale cărui meandre par să sfideze verosimilul. Vândută de unchiul opioman unui bordel, adolescenta orfană Xiuquing își schimbă numele în Yuliang și începe o ucenicie dezumanizantă. Ajunge cea mai căutată fată a Salonului Eternei Splendori, ceea ce nu înseamnă decât că umilinţele la care este supusă îmbracă forme mai subtile, dar cu atât mai dureroase. După ani de calvar și degradare, salvarea ei va fi Pan Zanhua, un oficial cu vederi liberale, care se îndrăgostește de ea și o răscumpără. Alături de acesta, Yuliang își găsește fericirea și își descoperă vocaţia pentru pictură. Nimic nu pare să îi stea în cale tinerei ce se crede 1 iberă acum: studiază, cu sacrificii, la Academia de Artă din Shanghai, la Școala de Arte Frumoase din Paris și la Academia de Artă din Roma. Numai că, pentru a-și împlini destinul artistic, va continua să înfrunte prejudecăţile unei lumi în care nu doar trecutul ei scandalos, ci și simplul fapt că este femeie reprezintă un stigmat.

JENNIFER CODY EPSTEIN

Pictorița din Shanghai

Traducere din engleză şi note de RALUCA CIMPOIAŞU **H U / M A N I T A S**

vetîl

Redactor: Raluca Popescu Coperta: Angela Rotaru Tehnoredactor: Manuela Măxineanu Corector: Georgeta-Anca Ionescu DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu
Tipărit la Proeditură şi Tipografie
Jennifer Cody Epstein
The painter from shanghai
Copyright © 2008 by Jennifer Cody Epstein
AII rights reserved.

Din raţiuni de spaţiu, restul notelor de Copyright se află la pagina 377. © HUMANITAS FICTION, 2010, 2013,
pentru prezenta versiune românească
ISBN 978-973-689-608-8 Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Naţională a României.
EDITURA HUMANITAS FICTION Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51 www.humanitas.ro
Comenzi online: www.libhumanitas.ro Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

Pentru Michael. Pentru tot.

Nota autorului

Chiar dacă acest roman se inspiră din viaţa şi opera lui Pan Yuliang, el rămâne, totuşi, o plăsmuire a imaginaţiei. îşi propune să fie fidel liniilor generale pe care le-a urmat existenţa doamnei Pan, aşa cum ne sunt descrise în puţinele surse de care dispunem, în cea mai mare parte însă, personajele, evenimentele şi locurile descrise aici sunt - asemenea tablourilor pe care le-au inspirat - portrete impresioniste.

Iată un desen de Leonardo da Vinci. Mă afund în el şi îl văd la treabă şi la ananghie şi astfel mă întâlnesc cu el.
OBERT HENRI, *The An Spirit*

Partea întâi

ATELIERUL

Chiar dacă prin artă nu-ți poți câștiga traiul, arta face ca viața să merite trăită. Transformă foamea în trăire. Transformă griji, necazuri, o viață alfelpustie în ceva demn de trăit. Dă viață vieții.
JOHN SLOAN

Montparnasse, 1957

După terminarea şedinţei, Yuliang se retrage la chiuveta ciobită din colţul atelierului. Unul din cele două modele pleacă imediat. Celălalt, Leanne, mai zăboveşte puţin, aranjându-şi combinezonul şi trăgându-şi dresurile în sus, pe coapse. Prinzându-şi ciorapul de portjartier, se apleacă deasupra tabloului lui Yuliang şi a rezultatelor, umede încă, ale ultimelor cinci ore: un copac, un lac. Ea îngenunchind lângă alt nud.

Ştergându-şi palmele pătate pe halatul de lucru, Yuliang o observă pe Leanne privind fata în care tocmai fusese transformată. Astăzi s-a comportat bine, decide Yuliang. Deseori, noile modele au nevoie de mai mult timp să se dezbrace, să se obişnuiască cu goliciunea lor în faţa străinilor. Dar Leanne o surprinsese, debarasându-se de combinezonul şi lenjeria intimă din nailon atât de rapid, încât s-ar fi spus că toată viaţa făcuse acest lucru. Nu se agitase şi nici nu se fâstâcise la vederea propriei sale cărni; nu îşi ceruse scuze şi nici nu încercase să ascundă coşul care îi apăruse pe coapsa dreaptă. Dar, în toate pauzele luate în şedinţa aceea de cinci ore, traversase camera şi, la fel de dezbrăcată, cercetase în tăcere progresele făcute de Yuliang.

Yuliang, care de obicei lucrează în pauza modelelor, fusese oarecum tulburată de atenţia ei. Nu se oprise din lucru. Dar lucrase altfel decât îşi pusese-n minte, ezitând să retuşeze trupul fetei sub privirea ei. Se concentrase pe alte lucruri - pe salcie, pe pătura mototolită - mereu umplându-şi plămânii de mireasma celei care o pironea cu privirea: parfum ieftin, ţigări, un iz dulce-acrişor de transpiraţie. Şi încă ceva curat, cu iz de iarbă, aşa cum miros cearceafurile uscate la soare. Leanne spusese că tatăl său are o spălătorie lângă Gare de Lyon.

Şuvoiul începe să curgă, rugină şi nisip. Yuliang aşteaptă, apăsând cu buricele degetelor şi căutând răcoarea robinetului acoperit cu un strat subţire de săpun. Când apa se curăţă, îşi aşază pensulele sub jet. Culorile se spală în complementarele lor neutralizante: ultrama- rinul în cadmiu, în albastru, în ocru, nuanţele puternice amestecân- du-se într-un şuvoi maroniu care dispare în scurgere.

începe să se spele pe mâini, când Leanne strănută, o explozie plină de forţă, cu o tonalitate atât de ridicată, încât este aproape drăgălaşă.

— *Pardon,* spune Leanne.

— *Non, non,* răspunde Yuliang. îmi pare rău că este aşa de frig aici.

Spune asta în franceză, chineza lui Leanne fiind, aşa cum descoperise, rudimentară.

— Cred că e de la pisică. Câteodată mă mănâncă nasul din cauza lor.

Fata se şterge la nas.

— Aha.

Yuliang se întoarce la pensulele sale, bucata de pânză încă stăru- indu-i în ochii minţii: albul orbitor, luciul dat de fierul încins şi scro- beală. Familia lui Leanne, originară din Guangxi, condusese până în ’54 una dintre băncile chinezeşti din Hanoi. Leanne nu-i spusese mai mult de-atât; Yuliang presupune că banca fusese rechiziţionată de comunişti după ce cuceriseră şi restul regiunii de nord. Oare îi e dor? se întreabă ea.

Pentru că ei, una, cu siguranţă îi e dor de China - în ciuda a tot ce s-a întâmplat.

— Vă gândiţi vreodată să vă întoarceţi acasă? o întrebase un reporter la ultima ei expoziţie.

— *Naturellement, parfois*[1], răspunsese, cu toate că se gândea la asta tot timpul.

Adevărul este că „acasă“ nu mai înseamnă pentru ea atât de mult un anumit loc, cât o parte din fiinţa sa, un organ măcinat de cancerul dorului. Durerea se simte mai puţin când pictează. Dar suferinţa pricinuită de ea, de tot ceea ce a pierdut — aceasta nu dispare niciodată. Locuri şi oameni apar încă cât ai clipi din ochi, atât de zguduitor de reali, încât ar putea să-i atingă. Graţia pariziană a bulevardului Fouzhou, cu străduţele sale străjuite de ulmi şi casele stil Tudor. O piaţă din Shanghai, cu aerul încărcat de atâtea dialecte şi de mirosul greu de carne friptă. Femei spălând mâncare şi vase pe malul râului, alăp- tându-şi copiii roşii de atâta plâns. Clipocitul umed al comerţului de pe Yangzi, diversitatea nesfârşită a înjurăturilor.

închide ochii. într-o clipită, se află din nou în dană, cu braţele lui Zanhua încleştate şi strângând-o disperat la piept, împungându-i umărul cu bastonul acela ridicol. I se păruse aşa de clar atunci — în 1937 - că aşa-zisa Nouă Viaţă a lui Chiang Kai-Shek era deja cu un picior în groapă. Chaipeiul se transformase într-un morman de ruine carbonizate. Soldaţii lui Hirohito dădeau târcoale Shanghaiului precum lupii care se pregătesc să atace. Dar adevăratul pericol venea chiar din partea conaţionalilor lui Yuliang, Cămăşile Albastre şi Banda Verzilor - aparatul privat de opresiune al generalisimului. în acel moment toată lumea ştia că Yuliang era o ţintă clară - dacă nu corpul ei, atunci, cu siguranţă, creaţia ei. Şi totuşi, Zanhua o implora să se mai gândească. „Poţi rămâne", insista. „Nu este prea târziu. Aici lucrurile sunt pe punctul să se schimbe. Simt asta." Chiar şi acum - oare au trecut douăzeci de ani? - Yuliang aude numai vocea lui. Şi, pentru o fracţiune de secundă, îndoiala i se strecoară în suflet. Ar fi trebuit să rămână?

Nu te mai prosti. Deschizând ochii, Yuliang alungă, la fel de brutal precum închide robinetul, toate emoţiile care o cuprinseseră. Munca este viaţa ei. Aici este singură, e drept. Dar are tablourile ei, pisicile ei. Clienţii şi admiratorii ei. Câţiva

1 Desigur, uneori (fr.).

prieteni apropiaţi. Oricare dintre ei putea spune că luase decizia potrivită. Chiar cu o zi în urmă, Junbi remarcase, studiind ultimul autoportret al lui Yuliang:

— Aici este ceva nou.

— Că m-am pictat fumând, jucând cărți *și* bând?

Yuliang nu spusese nimic despre nuditate. Bineînţeles, asta nu era un lucru nou.

— Nu-i asta. Junbi s-a gândit un pic, încruntându-se. A! Asta e. Zâmbești. Pari fericită.

— Da, chiar așa?

Dar privindu-se - cu obrajii rumeni, contururile rotunde, poziţia neobişnuit de relaxată - Yuliang trebuise să recunoască şi ea: în sfârşit arăta ca o femeie care se bucură de viaţă.

Reveria îi este întreruptă de clopotele de la Chapelle des Auxilia- trices. Se uită la ceas, apoi ridică privirea spre Leanne, cu ciorapii

traşi, dar încă stând lângă masă. Fata asta chiar fusese aici în ultima jumătate de oră?

De parcă ar fi auzit murmurul interior al lui Yuliang, Leanne se îndepărtează de tablou. îşi muşcă buzele.

— S-a întâmplat ceva? o întreabă Yuliang.

— Picioarele mele. Le-aţi pictat - cum să spun eu? Cam... grase.

Aha. De-asta zăbovea pe aici.

— îmi cer scuze, spune Yuliang plină de curtoazie.

Şi, chiar în momentul în care pronunţă aceste cuvinte, vede pe faţa fetei că nu asta e problema, până la urmă nu este vorba despre mândrie. Ci o întrebare: De ce? De ce-ai făcut aşa?

Lui Yuliang nu-i place să-şi explice arta. Nu criticilor. Cu siguranţă, nu modelelor sale. Şi totuşi, se trezeşte apropiindu-se de fată.

— *Alors*[x], spune şi îşi trece coada pensulei pe suprafaţa tabloului. Trei linii: de la coapsele lui Leanne până în vârful capului; din vârful capului până la fesele lui Xiahe; şi de-a lungul piciorului întins al lui Xiahe până la degetul său mare, care se sprijină pe genunchiul gol al lui Leanne. Nu sunt numai picioarele tale. Sprijină structura compoziţională. Un triunghi. Vezi? Dacă le fac prea subţiri, se pierde echilibrul. Chiar şi liniile sunt groase. Ştii vreun pic de caligrafie? Când fata clătină din cap, continuă: Ei bine, dacă ai fi ştiut, ai fi recunoscut mişcarea. Se aseamănă cu cea folosită în rulouri.

Leanne îşi coboară privirea în pământ. Se încalţă cu pantofii de lac. Yuliang o urmăreşte gânditoare. Apoi face lucrul pe care n-ar trebui să-l facă acum nici în ruptul capului: se uită din nou la tablou.

Ceea ce vede îi strică tot cheful: brusc, apar sute de defecte. Formele care păreau atât de sigure cu o jumătate de oră înainte se transformă în greşeli imense. Salcia este anemică. Părul lui Leanne — pictat, gândise ea, în aşa fel încât să dea impresia de transparenţă — pare acum pur şi simplu aţos. Şi, da, fără discuţie — picioarele fetei sunt prea groase.

înfrântă, se sprijină de masă. Sunt o impostoare, se gândeşte. Chiar şi după toţi aceşti ani.

— Doamnă. Vă este rău? [2]

încălţată, Leanne o întrece bine în înălţime. O clipă, simte nevoia să o îmbrăţişeze şi să i se confeseze. Dar, după aceea, Leanne îi atinge braţul, iar Yuliang se încordează, aşa cum face întotdeauna atunci când este atinsă fără permisiunea ei.

— Am spus cinci franci, nu-i aşa?

îşi ia poşeta, o deschide şi îi oferă băţoasă bancnotele. Leanne clipeşte.

— Mulţumesc, spune, şi ia onorariul. Urmează o pauză stingheră, îmi place poşeta dumneavoastră, adaugă.

Yuliang zâmbeşte cu răceală. Fata se întoarce şi-şi ia pe ea haina amplă de culoarea somonului.

— Mâine tot la ora unsprezece?

— Mâine ne odihnim. (A hotărât asta chiar acum. Vrea să fie singură. Să repare stricăciunile acestei zile.) Vino vineri la patru. Când Leanne ezită, adaugă: Vineri nu-ţi convine?

— Ba da, este în regulă. Cu tata termin la trei.

— Bine.

Yuliang se aşază. Este târziu. Nu mai vrea decât să fumeze, să se piardă în munca liniştitoare, circulară a gravurii cu cerneală. Dar la şase îi vine un student, unul dintre băieţii de la Arte. Un copil, foarte frumos, un italian cu ochi superbi. O răsfaţă, lăsând-o să-i predea în limba lui maternă — cu toate că italiana lui Yuliang nu este mult mai bună decât chineza lui.

îşi caută pachetul de Gitanes, aşteptând să audă foşnetul hainei lui Leanne şi uşa închizându-se. Când îşi dă seama că nu aude nici unul dintre sunete îşi îndreaptă privirea spre oglinda atârnată de partea cealaltă a uşii (nu atât pentru a alunga spiritele, cât pentru a le vedea complementele muritoare, mult mai supărătoare). Oglinda o dezvăluie pe Leanne, încă în prag, cu palma înmănuşată pe mâner.

— Draga mea, spune Yuliang, am de lucru.

— îmi pare rău. Voiam...

Vocea fetei este politicoasă, dar sigură. Pare să ştie că va fi ascultată. Oftând, se aşază şi aşteaptă, cu ochii aţintiţi pe clădirea de vizavi.

— De săptămâna trecută, de la prima noastră întâlnire, începe Leanne uşor, am simţit că nu a fost o simplă... coincidenţă. Felul în care m-aţi găsit.

— Vrei să spui că a fost destinul.

Yuliang rosteşte cuvintele destul de crispat ca să o facă pe fată să-şi întoarcă imediat privirea spre ea.

— Poate. Da.

Mai ai multe de învăţat, gândeşte Yuliang, dar spune:

— Nu te-am găsit, draga mea. Pur şi simplu am văzut o faţă drăguţă.

Cu toate că ceea ce o atrăsese, observând-o pe Leanne ieşind

2 Deci (fr.).

dintr-o cofetărie de pe Quai de Bercy, cu o tartă în mână şi lăsând în urma sa un miros călduţ şi dulce, nu fuseseră neapărat trăsăturile clasice ale fetei - buzele groase şi roşii, sprâncenele bine conturate. Fusese senzaţia că ele erau subliniate de ceva ascuns şi totuşi fragil - o dâră emoţională lăsată în urmă de nişte păreri de rău sau greutăţi.

— Acasă, la şcoala de fete, continuă Leanne (deci Hanoi încă este acasă), am studiat artele frumoase. Mi-a plăcut la nebunie. Respiră adânc: Cred că o parte din mine a sperat întotdeauna că într-o zi...

— Vrei să pictezi, o întrerupe Yuliang.

Leanne se îmbujorează.

— Mi-am dorit. Doar că n-am ştiut de unde să încep. Se joacă cu brăţara ei de jad, sigurul accesoriu pe care nu şi-l dăduse jos astăzi. Nu pot plăti prea mult, spune. Dar o să pozez pe gratis. Vă pot ajuta şi cu spălatul.

Speranţa ei este destul de sinceră pentru a o face pe Yuliang să se albească. Strângând din buze, se întoarce spre fereastră. Blocul de vizavi este ca o cărămidă strălucind în lumina lampadarelor. Priveşte cum una dintre ferestre se luminează. O siluetă mică — copil? câine? — apare în cadru. Apoi dispare.

Parte destul de simplu, doar o schimbare de rol. Traversezi studioul, ridici pensula. Şi *voilă,* o nouă Suzanne Valadon. Deloc surprinzător, Leanne nu este primul model care o roagă aşa ceva. Fetele astea n-au nici o idee despre durerea - durerea adevărată - ce se ascunde în spatele creaţiei. Se prea poate ca geanta lui Yuliang să fie la modă, dar arta ei, cu siguranţă, nu este. Acum oamenii nu vor să vadă fete şi flori. Vor pete şi răni. Vopsea aruncată. Pictură cu degetele goale... Ce spusese negustorul acela de artă de pe bulevardul Montaigne?

— Clienţii noştri doresc o artă care transcende figurativul, vor — avea un aer extrem de serios - polivalenţă metaforică. Umor. Artă ludică. înţelegi?

De fapt, Yuliang nu înţelesese. Aşa cum nu înţelege nici acum. Simplul gând la acel termen (nu a reuşit să îl găsească în nici unul dintre cele şase dicţionare ale sale) o face să râdă. Dar înţelege un lucru: dacă *multivalence de metaphore* este ceea ce se vinde, cu siguranţă că ea, una, nu-şi permite să dea lecţii cu tarif redus. Mai ales unui începător.

Ceea ce spune, în timp ce Leanne ridică din umerii săi înveşmântaţi în haina de culoarea somonului este, însă, cu totul altceva:

— Ai ceva desene? Adu-le cu tine data viitoare.

Leanne face ochii mari.

— Vă mulţumesc, *madame.*

— încă nu am spus da, minte cu răceală Yuliang şi se întoarce cu spatele pentru a doua oară. Te rog să nu laşi pisica să iasă, adaugă ea, vorbind cu oglinda. Parcă este Houdini.

Sunetul înfundat al motanului aterizând pe scaun. Apoi — în sfârşit! - uşa se închide. Zgomotul tocurilor se pierde în jos, pe scări.

încă neliniştită, Yuliang îşi toarnă un pahar de Bordeaux. Scoate

0 ţigară, o aprinde. încă sunt prea moale, gândeşte ea, sudând un val de ceaţă deasupra lacului său. De-aia sunt unde sunt, de-abia reuşind să plătesc mâncarea pisicii. Ridicându-şi cupa smălţuită, studiază Phoenixul pictat (acum un pic mai şters, dar la fel de mândru) care se încruntă la ea. Apoi îşi studiază mâna. Veriga de aur de pe inelar este zgâriată şi pătată. O reţea de vene albastre şi riduri se răspândeşte de la buricele degetelor până la încheietură: vârsta îşi întinde plasa. Când motanul i se suie în poală şi începe să-i frământe piciorul, simte ace de durere prin fusta subţire pe care o poartă. Durerea, asemenea unui vânt de iarnă, o readuce în simţiri. Mai bea puţin, mângâie spinarea albă a motanului.

— Eşti un răsfăţat, îl ceartă în chineză. Ai avut o viaţă foarte uşoară. Ştiai asta? Ştiai asta, domnule pisoi?

El închide ochii, somnoros. Ea îi urmăreşte privirea înceată spre tablou.

— Cred că trebuie să o iau de la capăt, îi spune.

Dar, ciudat — şi probabil că nu este decât efectul vinului tabloul

1 se pare mai acceptabil. Cel puţin cerul merge. Şi sânii ca de măr ai lui Leanne sunt drăguţi. Şi zâmbetul acela trist, timid, care nu spune nimic. Mica Mona Lisa din Heibei. Yuliang se gândeşte la urma ca

de arsură pe care o văzuse pe spatele fetei. O alergie? O întâlnire amoroasă? Semnul unui atac? Este curioasă în legătură cu chinezoaica-fran- ţuzoaica asta din Indochina. Poate că tocmai de aceea a şi fost de acord. Dacă Leanne se va alătura elevilor săi (şi o va face, de ce să se ascundă după deget?), vor avea o mică discuţie. Yuliang face acest lucru cu toţi noii săi recruţi. Aşa e corect, din moment ce mulţi dintre ei vin nu numai pentru talentul ei, ci şi pentru poveste. Doresc o poveste lubrică: bordeluri, bărbaţi abrutizaţi şi, la final, pensula fermecată care i-a zugrăvit evadarea, ca în vechea poveste a lui Liang. Bineînţeles, Yuliang nu le oferă şi partea aceasta. Ea insistă asupra părţilor primejdioase ale trecutului ei, trezindu-se cu zeci de versiuni care spun doar ceea ce este mai important. De acum este destul de înţeleaptă pentru a-şi da seama că istoria - şi mai ales istoria ei - se vinde. Şi are nevoie de publicitate. Acum, că nu mai vrea să aibă nimic de-a face cu negustorii.

Afară, clopotele se aud din nou. O singură dată: şase şi un sfert. O uşă se trânteşte; aude zgomotul pantofilor italieneşti urcând scările. Yuliang se uită cu jind la piatra pentru cerneală. Apoi oftează. Am nevoie de bani, îşi spune.

Se ridică, îşi aranjează părul în oglindă, îşi şterge de pe obrazul curat un firicel de ultramarin. Se gândeşte la ziua de mâine, o zi doar pentru ea, cu doamnele şi lacul ei. Câţiva stropi de ploaie lovindu-se de oblon îi ridică şi mai mult moralul. Lui Yuliang îi place să picteze pe ploaie, îi place felul în care aceasta face ca lumea să pară mai apropiată şi mai sigură. O să mai adauge un pic de cerneală în părul lui Leanne, să pară mai bogat, o să facă iarba să lucească de rouă dimineţii. După ce va termina, se va semna, triumfătoare. In chineză:

%

Pan-Yu-Liang

Nu se sinchiseşte de faptul că eventualul cumpărător nu va reuşi s-o descifreze. Yuliang nu semnează pentru el. Semnează pentru ea, pentru a deveni una cu munca ei. Pentru a-i impregna un mesaj: a câştigat.

Partea a doua

CĂLĂTORIA

Trupul mi-e alb; soarta, uşor rotunjită Ridicându-se şi ajundându-seprecum munţii în izvoare.
Oricum m-ar plăsmui mâinile,
La mijloc, inima mi-e roşie şi sinceră.
XO XUAN HUONG (Concubină vietnameză din secolul al XVIII-lea)

Unu

Zhenjiang, 1913

La prânz aude vocea unchiului său, răsunătoare, pe fundalul ropotului catifelat al ploii:

Flautul şi toba acompaniază cântecul hoinarului,
In mijlocul chefului şi al petrecerii, gânduri triste încep
să-mi dea târcoale...

Se opreşte din cântat şi vorbeşte cu pisoiul:

— Salut, Ţestoasă! Ai mâncat deja?

Xiuqing şi-l imaginează oprindu-se, mângâind. Degetele sale subţiri zăbovind pe spinarea neagră şi arcuită; faţa sa palidă plină de mirare, cu toate că are motanul de mai mult de şapte ani - cu un an mai mult decât pe Xiuqing. Şi totuşi, le dă bineţe amândurora în acelaşi mod. Ca şi cum ar fi nişte bunătăţi pe care nu ştia să le fi avut în cămară.

După ce motanul este mângâiat, *jiujiu* al ei se reapucă de cântat. Xiuqing îşi dă seama că astăzi a venit mai repede decât de obicei. De cele mai multe ori părăseşte căsuţa la apusul soarelui şi nu se întoarce înainte să se lumineze de ziuă. Xiuqing mai degrabă simte decât aude aceste reveniri: vibraţia grea a pasului lui; mirosul scârbos al hainelor sale îmbibate de fum, când trece pe lângă uşa ei. Peretele dintre ei tremurând uşor în timp ce el se prăbuşeşte în patul şubred.

La ceva timp după aceea, ea se ridică în şezut, apoi se trezeşte de-a binelea. Se furişează din cameră pentru a vedea ce mai lipseşte.

Ce mai lipseşte: la început erau lucruri neimportante, lucruri cărora numai Lina, singura lor servitoare, le-ar fi simţit lipsa. Cel de-al doilea polonic, un bol de orez. Cu toate astea, în ultimul an, pe măsură ce vizitele lui Wu Ding la casele de fumat de pe lângă

Templul Cerurilor se înmulţiseră, începură să dispară şi obiecte mai valoroase. Ruloul atârnat pe perete care înfăţişa Cerul şi Pământul, în faţa căruia Xiuqing stătea şi se holba cu orele în acele zile întunecate de după ce fusese adusă aici (întrebându-se: Cum de nişte linii negre deveniseră Pământul? Cum de un pic de cerneală amestecată cu apă poate fi Cerul?). Purcelul pe care îl îngrăşaseră în curte dispăruse şi el chiar înaintea sărbătorii Anului Nou. Şi ieri, descoperise Xiuqing, lipsea până şi din orez: ultima dată când se dusese în magazie, trei chiupuri erau goale, nişte guri căscate. Xiuqing o întrebase pe Lina despre asta. Lina îi spusese că nu ştie nimic. Dar privirea i se schimbase puţin, se neliniştise, iar ochii i se îngustaseră. Xiuqing ştia ce trebuie să fi fost în mintea fetei: când orezul începe să dispară în toiul nopţii, e semn clar că în acea gospodărie a pătruns necazul.

— Micuţă Xtu, aude acum vocea somnoroasă şi îngânată de tenor.

— Da.

Lasă jos păpuşa pe care o ţinea pe genunchiul îndoit şi cu care se juca. Acesta cade pe spate şi se uită în gol la ţiglele acoperişului. Faţa sa este o coajă uscată de grepfrut pe care unchiul său a sculptat-o cu doi ani în urmă, când Xiuqing a împlinit doisprezece ani. Rochia este şorţul mamei lui Xiuqing, înfăşurat de două ori şi strâns tare. Şorţul miroase aşa cum mirosea mama, a apă de orez, cenuşă şi cedru. Cel puţin, aşa i se pare lui Xiuqing seara, în pat, când îşi ia păpuşa în braţe. Câteodată mai are impresia şi că aude vocea mamei sale, cu toate că, de fapt, aproape că nici nu-şi mai aminteşte timbrul. Şi totuşi, îşi porunceşte s-o audă, în ameţeala plăcută de care este învăluită înainte de a intra în lumea viselor: mama. Ingânându-i numele uşor: Xiuqing.

Pietrele din curte sunt alunecoase şi lucesc de la ploaie. Xiuqing păşeşte pe ele cu grijă. Unchiul său stă în foişor, cu pisica, un ghem de pluş, în poală. Ochii îi sunt încercănaţi. îşi aşază mai bine pe nas ochelarii pe care, câteodată, o lasă să îi probeze (purtaţi de frumuseţe, lentilele sunt din sticlă goală).

— Ce faci? întreabă vesel, radiind. Ce avem de mâncare?

— Peşte cu sos. Şi nişte rulouri cu varză. Şi porţii mai mici de orez, adaugă Xiuqing, în gând. Nu îl întreabă pe unde a fost. Ştie că oricum ar minţi-o. O minte deseori, la fel de des cum o şi lasă singură. Cât timp revine, ea nu se supără.

— Minunat, spune el. Sunt mort de foame.

Altă minciună: cu excepţia acelor câteva dăţi în care încercase să renunţe la obiceiul fumatului, Wu Ding ciuguleşte ca o vrăbiuţă. Dar îi place ideea ca Xiuqing şi Lina să gătească, de amorul artei. îi place felul în care arată şi miroase o masă îmbelşugată.

— Ţi-am adus ceva, adaugă el, căutând sub scaun.

Xiuqing se aşază pe jos pentru a-şi deschide cadoul. Desface sfoara murdară. împachetat în hârtia maro, se află un vraf de reviste occidentale. Coperţile lor înfăţişează *yangguizi* - femei albe-fantomă — planturoase şi roşii în obraji, îmbrăcate după ultima modă.

— Republică nouă, spune unchiul ei, modă nouă. Aşa vor începe să se îmbrace fetele moderne. Intelectual autodidact, în ciuda formaţiei sale de meşteşugar, se consideră o autoritate atât în ceea ce priveşte vechea Chină, cât şi în ceea ce-o priveşte pe cea nouă. Le-am găsit la misiune, urmează el. Ştiu cât de mult îţi plac imaginile frumoase. Le poţi studia în timpul călătoriei.

— Călătorie?

Xiuqing ridică privirea. Nu prea iese. Lăsând la o parte disconfortul fizic provocat de mersul pe picioarele ei legate, mama sa considera că femeile cumsecade nu se plimbă pe străzi. Şi, de când o adusese aici, cu toată vorbăria lui despre femeile moderne, unchiul se supusese mai mult sau mai puţin dorinţelor surorii lui. O angajase pe Lina să o înveţe pe Xiuqing să gătească, să aibă grijă de casă şi să o ducă în vecini ca să înveţe arta broderiei. Cu excepţia acestor scurte ieşiri, Xiuqing părăsise căsuţa unchiului său de exact douăsprezece ori: cinci festivaluri, trei spectacole de operă şi patru plimbări de Anul Nou la pagoda Zhenfeng. Plus o ieşire clandestină, nesigură, un pic mai sus pe stradă, doar ca să-şi demonstreze că poate; chiar dacă este încăpăţânată din naştere, Xiuqing ştie că destinul său este acela de a sta pe lângă casă.

O scurtă ieşire pe stradă după lăsarea întunericului este ceva. Pornirea într-o călătorie adevărată este cu totul altceva. Singura excursie pe care o făcuse fusese cea de trei zile, pe mare, de la Yangzhou până aici, după înmormântarea mamei sale. Tot ce-şi mai aminteşte sunt hainele ei albe de doliu, devenind din ce în ce mai gri din cauza mizeriei.

— Şi... Lina? întreabă scuturată de un fior. Şi gospodăria?

— Nu-ţi face griji pentru lucrurile astea, micuţă Xiu. Viaţa ta este pe cale să se schimbe. Lasă cuvintele să plutească, bucuros de nerăbdarea pe care o poartă cu ele. Apoi începe să cânte din nou: „Este linişte. Luna încă se află pe cer, iar paravanul de smarald atârnă jos...“ Se opreşte, ridică din sprânceană.

— Li Qingzhao?

Este un joc al lor: el recită, ea recunoaşte. *Jiujiu* al ei spune că fetele moderne ar trebui să cunoască un pic clasicii.

— Corect! se bucură el. Care a fost...

— O poetesă *ci*[3] din dinastia Song.

— Nu o simplă poetesă, micuţă Xiu. Una dintre cele mai bune pe care naţia noastră le-a avut, cu toate că mulţi îi nesocotesc opera pe motiv că a fost femeie. La un moment dat a pierdut totul - soţul, căminul, averea. Dar nenorocul nu a doborât-o. S-a aplecat doar, asemenea bambusului. Şi-a transformat durerea în versuri atât de pure, încât impresionează chiar şi o mie de ani mai târziu. O clipă se lasă purtat de gânduri, privindu-şi degetele cioturoase. Apoi îşi scoate din buzunar ceasul ciobit. Trebuie să plecăm, adaugă el, în aproximativ. .. şaptesprezece ore. închide ceasul, o mişcare cu subînţeles. Ar trebui să te duci să-ţi faci bagajul.

— Bagajul?

— Da. Să-ţi iei multe haine. Şi lucruri călduroase. îşi ridică privirea spre cer. Şi un costum frumos. Poate chimonoul roşu pe care ţi l-am cumpărat ca să-l porţi de Anul Nou.

Cheamă motanul şi îşi ridică picioarele pe masă, formând un pod fusiform. Ţestoasă îl vede, sare, aterizează. îşi caută locul pe coapsele stăpânului său, şi-l găseşte şi se aşază. Xiuqing loveşte cu călcâiul în scaunul ei, uşor panicată. Când ridică privirea, Wu Ding are ochii închişi: se culcă.

întoarsă în camera ei, aşază cataloagele unul lângă altul, un evantai lucios la mâna a doua. Le frunzăreşte distrată, doi-trei stropi de ploaie se lovesc de fereastră, parcă testând terenul înaintea unei ploi torenţiale. Din bucătărie se aude zgomotul cuţitului de măcelar al Linei, mărunţind varza. Sper că o taie destul de fin, se gândeşte Xiuqing.

Şi, aproape simultan: Sper că o vom putea plăti luna aceasta.

Când este în stare, unchiul ei scrie corespondenţa analfabeţilor şi vinde pantofii şi batistele pe care Xiuqing le brodează. Dar, de când a preluat socotelile casei (anul trecut, după ce una din internările lui mai lungi a coincis cu venirea creditorilor care le-au luat aproape toată mobila din casă), este conştientă de instabilitatea lor financiară. Familia încă mai are ce mânca numai datorită relaţiilor Linei — şi norocului pe care îl are la pescuit.

Oftând, Xiuqing deschide cufărul de pin, unul dintre puţinele obiecte pe care le-a putut salva din mâinile creditorilor, şi începe să-şi scoată hainele.

Două tunici rezistente din bumbac.

Două perechi de pantaloni din bumbac.

Un şal ţesut pentru vacanţe şi ocazii speciale.

Chimonoul ieftin, până la genunchi, pe care unchiul i-l cumpărase ca să-l poarte în cele câteva vizite pe care le făceau de Anul Nou.

O jachetă de iarnă („şi lucruri călduroase").

După un moment de ezitare, adaugă şi o pereche de papuci simpli din bumbac, trecând peste altă pereche care este mai nouă, dar încă prea mare pentru ea. Când îi purtase ultima oară, picioarele ei abia fuseseră legate, iar durerea o sfredelea ca un ţipăt tăcut. Tălpile sunt curate pentru că patru luni de zile s-a târât în mâini şi genunchi. Totuşi, papucii speciali o fac să-şi amintească altceva. Intorcându-se, scoate o pereche de pantofi împachetaţi în hârtie galbenă. încă nu au atins pământul. De fapt, n-au fost nici măcar probaţi. Mătasea roşie este brodată complicat, cu şiruri de noduri Beijing ieşind din piepturi de coţofene. Cusăturile delicate dau naştere la dealuri pline de bujori. Pe alocuri, tehnica este atât de subtilă şi măiastră, încât simpla mătase pare un motiv. Dar există o porţiune mică, la călcâiul stâng, rămasă nebrodată într-

3 Formă specială a liricii chineze clasice care exprimă în principal dorinţa şi acoperă o serie întreagă de tematici literare, foarte populară în timpul dinastiei Song.

un alt fel. Neintenţionat; neterminat. O mică gură, care ţipă.

Xiuqing ţine pantofii în palmă. Ii ridică puţin: unul, al doilea. Au fost făcuţi pentru ziua nunţii ei, pentru a pluti deasupra podelei, a pământului. Mama ei vorbea despre această zi ce va veni, aproape tot timpul spre sfârşitul vieţii ei, rezemându-se de perne, în pat. Cosând, legând, bătând. Lui Xiuqing îi luase destul timp să-şi dea seama că mama cosea mai mult decât nişte pantofi. O lega pe fiica sa de o promisiune: după legare, găsirea. O partidă bună. „Unchiul tău a devenit mai bun prin mintea sa: a învăţat să citească. Dar picioarele unei fete sunt şansa ei de a deveni mai bună. Dacă le facem destul de mici, ne vom recăpăta averile. Când vei creşte, când tălpile tale vor fi crini perfecţi. "

Dar picioarele lui Xiuqing nu au fost niciodată crini perfecţi. Mama ei a murit înainte ca oasele să fie frânte, aşa cum sfătuia moaşa, iar în ultimele zile nu a mai avut puterea de a o face pe fiica ei să meargă aşa cum trebuie. In momentul în care făta ajunsese la Zhenjiang, picioarele îi crescuseră bine, iar ei îi lipsise voinţa de a le lega din nou. Rezultatul este că acum, la paisprezece ani, picioarele ei sunt chiar mai mari decât acelea pe care bunicile din cartier le numesc cu dispreţ „picioare Yangzhou" - cincisprezece centimetri, de două ori cât crinii delicaţi pe care îi etalează frumuseţile vestite din Souzhou. Bineînţeles, picioarele mai mari fac mersul mai uşor. Dar mama ei ar fi fost nenorocită. „Bibani de mare", aşa le-ar fi numit. Xiuqing încearcă să nu se mai gândească la asta.

Acum însă nu poate să nu se gândească la această călătorie ca la şansa de a-şi cunoaşte mult aşteptata partidă. Ar fi posibil? Oare unchiul ei ciudat chiar i-a găsit pe cineva cu care să se căsătorească? Xiuqing nu şi-l poate imagina trăind singur, fără ea. Dar nici nu se vede rămânând aici toată viaţa. Aşa cum spunea mama ei tot timpul, fetele sunt crescute pentru alţii...

Până la urmă, aşază pantofii în vârful mormanului de haine, ca să fie acolo. Dacă nu-i poate încălţa, măcar să-i poarte noroc.

Xiuqing cercetează camera căutând alte lucruri de care ar fi putut avea nevoie, privirea oprindu-i-se pe oglinda spartă. Cea mai credincioasă prietenă a ei, Fata din Oglindă, îi întoarce o privire golită de orice sens. Faţa îi e palidă şi un pic cam pătrăţoasă, cu fruntea lată şi bărbia puternică. Are ochii mari, genele dese, buzele pline şi proaspete, chiar dacă nu prea zâmbesc. Xiuqing ştie că lumea o consideră drăguţă. Şi totuşi, acum nu reuşeşte să vadă decât o fată obosită, lipsită de expresie.

— O să fim bine, îşi spune. O să fie o aventură.

Fata continuă să se uite la ea, cu buzele încleştate de nelinişte.

La casa de bilete a companiei navale Royal Britannica, informaţiile sunt scrise în alfabet roman, cu litere chinezeşti mai mici dedesubt şi altele, şi mai mici, sub acestea din urmă. Pentru Xiuqing toate sunt la fel de ilizibile, însă unchiul ei pretinde că recunoaşte în ele cinci limbi străine (în ordine: engleză, japoneză, germană, franceză şi „probabil americană[11]).

Yangguizi în carne şi oase stau la coadă în faţa unei ferestre dincolo de care se află tot un diavol alb, iar Xiuqing îi studiază atent. Cele două de la rând nu seamănă deloc cu doamnele rumene din revistele ei; sunt mai bătrâne, mai grase, cu siguranţă mai prost îmbrăcate. Una dintre ele răspunde la privirile lui Xiuqing, deranjată. Fata continuă să se holbeze, cu toată lipsa de respect a unui vizitator la grădina zoologică.

Unchiul ei se îndreaptă spre malul aglomerat, descriindu-i felul în care vor călători.

— Precum străinii - ca boierii. Două paturi, o fereastră mare. O vedere minunată la apă.

Xiuqing se uită înspre apă, unde carena unui vapor vechi serveşte drept debarcader pentru vasul mai nou pe care îl vor lua ei — *Strigătul cufundarului.* Lui Xiuqing, nava, cu milioanele ei de ferestre şi lipsa misterioasă a pânzelor, i se pare un stup imens. Pasagerii stau aliniaţi pe ponton asemenea unor albine leneşe. Hamali complet dezbrăcaţi trag după ei, prin apa mică de la mal, nava greoaie pe care o îndreaptă spre pontonul improvizat, funiile de cânepă rănindu-le pielea spatelui, înnegrită de soare. De când ajunseseră, Xiuqing încerca să desluşească felul în care arătau de la brâu în jos. Reuşise să zărească o fâşie de carne care atârna roşiatică, asemenea unui vierme, înainte ca *jiujiu* al ei, urmându-i privirea, să o împingă zorit spre ghişeu.

Acum, aflată faţă în faţă cu tovarăşii săi de călătorie, Xiuqing se schimbă de pe un picior pe altul, încercând să domolească durerea legăturilor pe care le înfăşurase în dimineaţa aceasta mai strâns decât de obicei.

— Unchiule, chiar vom avea fereastră?

— O fereastră! repetă el teatral. Argintul râului. Albastrul cerului, îşi aprinde o ţigară şi adaugă: Faţa proaspătă şi verde a unei noi naţiuni.

Atât fluviul Yangzi, cât şi cerul sunt gri, au aproape aceeaşi culoare ca cea a porumbeilor care fac salturi spectaculoase şi acoperite de pene în ghişeu şi în afara lui. Lui Xiuqing toate trei griurile i se par frumoase, fiecare în felul lui. Norii sunt albaştri, albi şi negri, culorile se îngemănează. Râul este un şuvoi gros gri-auriu. Chiar şi porumbeii par curcubeie strălucitoare: acvamarin, violet, verde-jad, ca şi cum penele lor pătate ar ascunde în ele pietre nestemate.

Unchiul Wu stă şi se uită la cele trei rânduri, aranjându-şi ochelarii. Până la urmă, îşi îndreaptă spatele şi o conduce în mulţimea care îi înghite. Este ca şi cum toată lumea ar ţipa, zeci de dialecte ames- tecându-se într-un singur vaier cântat: *Walawala, wa-la.* Xiuqing simte coate, spinări, coaste, toate împingând-o. Omul din spatele ei tocmai mâncase peşte sărat,

probabil cu bere stătută. Respiră pe gură şi îl priveşte cu coada ochiului. Este soldat, cu doar câţiva ani mai mare decât ea. Probabil de vârsta viitorului său logodnic. Este îmbrăcat într-o vestă kaki croită după moda occidentală, dar poartă codiţa si pantalonii bufanţi ai vechii armate imperiale. Xiuqing se întreabă dacă este chemat la Nanjing. Unchiul ei îi povestise despre luptele care aveau loc acolo. Una din părţi luptă în favoarea premierului provizoriu, Yuan Shikai, pe care unchiul Wu îl urăşte. Cealaltă, pentru ceva numit fie sistem parlamentar, fie rezultat electoral, termeni pe care *jiujiu* al ei nu poate să îi cunoască, pentru că, fiind dependent de opiu, i se retrăsese dreptul la vot.

Când soldatul observă privirea lui Xiuqing şi rânjeşte, ea simte cum tot sângele i se urcă în obraji. Se împinge în faţă ca să scape de ochii care o urmăresc, dar mulţimea violentă îl împinge şi pe el, cei doi ajungând din nou unul lângă celălalt. Curând, îi simte mâna mângâindu-i spatele. Coboară un pic mai jos. Şi mai jos. Apoi - o face atât de repede şi de sigur, încât la început nu este convinsă că îşi mai cunoaşte propriul trup — se cuibăreşte abil între coapsele sale.

Acolo.

Nu o priveşte plin de poftă; nici măcar nu pare să-şi dea seama că e uluită. Se comportă ca şi cum ar fi un obicei practicat de mulţimile care aşteaptă la coadă. Aşa o fi? se întreabă Xiuqing. Oare cum reacţionează oamenii în astfel de situaţii? Dacă ar fi Spălătoreasă de Mătase din *Poveştile femeilor onorabile şi virtuoase,* s-ar arunca în râu. Şi totuşi, râul pare foarte murdar. Şi, dacă clasicii lăudau castitatea Spălătoresei (pentru că soldatul abia dacă a vorbit cu ea, nici gând să o fi atins!), Xiuqing simte că unchiul ei nu ar fi de aceeaşi părere.

încearcă să-şi mişte şoldurile, dar mâna continuă să stea cuibărită în şanţul dintre fesele sale. Până la urmă îşi duce mâna mică la spate şi trage. Un chicot răguşit; o altă răsuflare de peşte sărat. In cele din urmă, mâna dispare. Dar ea tremură de ruşine.

— Aproape am ajuns, strigă plin de speran*ta jiujiu* al ei. Clasa întâi ne aşteaptă!

Şi totuşi, până la urmă, atât clasa întâi, cât şi clasa a doua se dovediseră prea scumpe.

— Au scumpit biletul, se înfurie unchiul ei. Probabil din cauza străinilor ăstora plini de bani.

Călătoresc la clasa a treia, îngropaţi în carena lipsită de ferestre a vaporului, înghesuiţi precum găluştele puse la fiert. Singurul lor acces la apă este o mică punte dosnică, cât o curticică interioară, cu podeaua acoperită de flegmă uscată şi găinaţ de pescăruşi întărit.

— Perfect, mormăie Wu Ding, luând în stăpânire locşorul lor. Aici avem loc să respirăm. Suntem lângă apă. E foarte bine.

întinde o pătură pe care o ancorează cu ajutorul pantofilor. Una dintre perechi este a lui. Cealaltă, a lui Xiuqing. Nu pantofii de nuntă, bineînţeles. Xiuqing nu ştie prea multe despre opiu, dar îl cunoaşte destul de bine pe unchiul său pentru a-şi da seama că nu vede ce vede ea: o mamă cu degetele tremurând, grădinile din fire pe care le îngrijeau. El vede numai bile de opiu, aşezate unele peste altele asemenea unor munţi neclintiţi şi negri.

De fapt, chiar şi acum, ochii lui Wu Ding cercetează neliniştiţi mulţimea: probabil că nu prea mai are drog. Lui Xiuqing îi trece prin cap că ar putea-o lăsa singură la noapte. Gândul acesta o îngrozeşte mai tare decât perspectiva de a dormi chiar lângă el, Iară obişnuitul perete despărţitor. în încăperea asta plină de bărbaţi, se simte ca o piersică cu pieliţa cojită. Fă-l să vorbească, îi trece prin minte.

— *Jiujiu,* vreau să te întreb ceva.

Unchiul ei rulează o haină, umflând-o cu lovituri scurte.

— Uite, îi arată el. Nu-i drăguţ? Va fi o pernă bună. Dă-mi şi haina ta, micuţă Xiu. îţi fac şi ţie una.

Xiuqing îi întinde jacheta de mătase căptuşită pe care o luase cu ea. *Jiujiu* o rulează.

— Vezi? Nu-i chiar aşa de rău! îşi ridică privirea, mulţumit. Ce e, micuţă Xiu?

întreabă primul lucru care îi vine în minte:

— Mă întrebam dacă te-ai gândit cumva la viitorul meu. Aş vrea să ştiu şi eu dacă îmi găseşti un... A fost o alegere proastă, îşi dă ea seama. De ce oare întotdeauna oamenii aduc în discuţie exact ceea ce n-ar trebui? Mama spunea întotdeauna, continuă ea, precaută, că măritişul este lucrul cel mai important. Spunea că toate femeile trebuie să aibă copii. Spunea...

îşi ridică privirea. Faţa unchiului său nu mai este veselă. O clipă, îşi linge doar buzele. Apoi clatină din cap.

— Căsătorie! tună el, atât de tare, încât familia de lângă ei se întoarce să se uite. Eşti cumva o prostuţă dintr-alea care zâmbesc tot timpul şi nu au nici o valoare fără un soţ lângă ele?

Xiuqing îşi ascunde mâinile în mâneci. Are impresia că aşa nu le mai sare în ochi celorlalţi.

— Nu, fata mea, nuuuu, spune el, încă destul de tare încât să provoace priviri dezaprobatoare două rânduri mai încolo. Ignorându-le, se aşază la loc pe salteaua improvizată, cu picioarele încrucişate. Se pregăteşte să îi ţină o predică. Xiuqing oftează în gând de uşurare. Eu îţi ofer o şansă mai presus de căsătorie, continuă el. Nepoată, te trimit la lucru. Ne îndreptăm spre Wuhu. Ca să munceşti.

Până ca înţelesul cuvintelor să se clarifice, durează un pic. Muncă? Xiuqing şi-i închipuie pe hamalii îndoiţi de greutate, cu muşchii lor încordaţi, cu spinările tăiate de funiile tari. Şi-o aminteşte pe Lina frecând podeaua din jurul sobei,

sucind gâtul puilor.

— Muncă, spune ea, încercând să-şi asocieze persoane cu acest concept.

— O să munceşti, răspunde el, radiind. O să fii propria ta stăpână, închide ochii, cântă uşor, dar plin de sentiment:

Luna apunând, oglinda cerurilor în zbor,
Norii se nasc, împrăştiindu-se spre turnurile priveliştii marine.

— Li Bai, ghiceşte Xiuqing.

— Corect din nou, spune unchiul ei. Vezi? Eşti foarte isteaţă. Ai putea face aproape orice. Ai putea deveni poetesă. Sau profesoară.

— O să lucrez ca profesoară? întreabă Xiuqing, nevenindu-i să creadă.

întotdeauna şi-a închipuit că profesorii sunt bărbaţi. Bătrâni. Cu bărbi lungi şi bastoane cu care bat elevii neastâmpăraţi.

Unchiul ei se scarpină pe cap.

— Ei, nu. Locul pe care l-am găsit pentru tine este — ce să zic, la început vei face altceva. Dar plata este bună. Foarte bună. Ţâţâie, meditativ. Adaugă aproape ca pentru sine: După ceva timp, după ce vei fi pus destul deoparte, vei putea trece la altceva.

— O să brodez?

Ezitarea trece repede, Xiuqing aproape că nici nu o observă, înainte ca el să-şi lovească coapsa, plin de energie, aprobând.

— Da! strigă. Broderie! Exact aşa cum ne învaţă maeştrii Hume şi Emerson. Este vorba de a-ţi conştientiza propriul potenţial. închizând ochii, declamă cu emfază: „Omul sie-şi este stea; sufletul ce poate / face ca un om cinstit să fie şi perfect / va porunci luminii, influenţei, sorţii."[1]

Xiuqing dă din cap — pur şi simplu din reflex, pentru că unchiul ei încă mai are ochii închişi, iar ea habar nu are cine sunt maeştrii YuMi şi Amah Soon. Lui îi face plăcere să strecoare în discursul său asemenea nume străine, mai ales după vizitele la clinica misiunii şi la sala ei de lectură. Xiuqing nu este niciodată sigură dacă măcar capul lui afundat în ceaţă le cunoaşte cu adevărat. Dar pentru acum este de-ajuns: *jiujiu* al ei este mulţumit de ea. Nu pleacă. Iar soldatul nu se vede pe nicăieri.

Broderie, se gândeşte Xiuqing, rezemându-se puţin pe noua ei pernă. Sigur că aşa se câştigă bani buni. Părinţii ei trăiseră bine. Asta până la venirea oamenilor răi. Mama nu îi spusese niciodată ce făcuseră — subiectul îi cosea buzele roşii una de alta, aproape la fel de strâns precum cosea ea mătasea. Dar Xiuqing bănuia că era vorba despre lucruri precum caracterele, contractele scrise şi faptul că *baba*[4] [5] al ei nu ştia să citească. Acesta este unul dintre motivele pentru care fata îşi jurase ca într-o zi, asemenea unchiului său, să înveţe.

Băiatul de la ghişeu îşi vârî capul înăuntru.

— Toţi cei fără bilet, jos! Următoarea oprire, Wuxi.

Un freamăt, oameni căutându-se prin buzunare. Nu pleacă nimeni. Wu Ding mormăie şi se aşază din nou pe „saltea".

— Am pornit.

îşi trage pălăria peste ochi. Xiuqing se aşază pe partea ei de pătură şi se gândeşte la mama ei. Păr lung, înmiresmat. O faţă la fel de rotundă, de palidă şi de necesară ca luna însăşi. Mâini moi, puternice, trăgând firul prin rama de metal a broderiei. Buze pline murmurând ultimul vers din poezia lui Li Qingzhao:

Mângâi floarea ofilită, dezmierd petalele mirositoare încercând să aduc înapoi timpul pierdut.

Doi

— De ce a căzut? întreabă Xiuqing trei zile mai târziu şi împinge uşor cu degetele mari de la picioare. Se apleacă peste balustrada navei, în afară, până ce aproape că îşi pierde echilibrul.

Unchiul ei nu răspunde. Se pare că a pierdut firul anemic al cuvântării sale despre Li Bai. Legată nu de poemele bardului itinerant, ci de moartea acestuia: căzuse dintr-o barcă, cu mai mult de o mie de ani în urmă. Poate în apropierea acestui loc sau chiar în bucata asta de apă gri, undeva între Tongling şi Wuhu.

Xiuqing îşi strânge mai bine haina în talie. După trei zile petrecute pe apă se simte bătută de vânt şi micşorată, mai mică sub hainele sale. Pentru un moment îşi imaginează că numai asta a mai rămas: haine. Nişte pantaloni boţiţi, plini de praf, o bluză. Bumbac mototolit îmbibat de mirosurile bărcii, atârnat pe o balustradă ca să se aerisească. Când ochii îi poposesc pe coapse, vede urmele uleioase ale tăieţeilor cu sos pe care îi mâncase. Dacă ar fi fost acasă, i-ar fi putut spune Linei să se ocupe de rufe azi, să le scufunde în apă şi cenuşă de pin. Să le aşeze pe toate pe bolovani, la uscat. Puţine lucruri de pe pământul ăsta, obişnuia să spună mama ei, sunt la fel de plăcute precum rufaria uscată la soare. în zilele de dinaintea legării picioarelor, Xiuqing mergea şi ea, încerca să prindă mormoloci şi fâţe în timp ce mama bătea hainele de câte vreo piatră. Te-ai îndepărtat destul! striga ea, când fata părea să nu mai fie atentă. Stai undeva unde să te pot vedea!

---

4 Citat din John Fletcher (1579-1625) folosit de Ralph Waldo Emerson (1817-1862) ca motto în eseul *Self-Reliance (încrederea in sine).*

5 Tată (chin.).

— Te-ai aplecat destul, micuţă Xiu, spune acum unchiul Wu. încă un pic şi vei cădea. Striveşte sub talpa pantofului cea de-a cincea ţigară pe dimineaţa aceea. A căzut aşa cum o vei face şi tu dacă nu începi să te comporţi ca un om mare.

Pentru o clipă îl înfruntă, sfidând gravitaţia. îşi priveşte picioarele şi locul din care se mutaseră. Barca lasă cute verzui pe făgaşul râului.

— Micuţă Xiu! Vocea unchiului începe să sune îngrijorată. Cu un mic murmur de protest, Xiuqing se ridică. A căzut, reia Wu Ding, în timpul unei călătorii de seară. Voia să ajungă la lună.

— La lună?

— Era sub barcă. Sub apă. Nenorocitul băuse prea mult.

îşi aprinde a şasea ţigară, cu degetele tremurându-i un pic. Nu va mai rezista mult. Xiuqing face un scurt calcul: au trecut două zile de când îl pândise stând ghemuit pe puntea prăfuită de la pupa, împărţind o pipă cu un negustor de la clasa a doua. în dimineaţa aceasta dăduseră nas în nas cu acesta, se plimba pe punte. Unchiul ei îl salutase mieros, apoi o împinsese din spate pe Xiuqing.

— Nu este un individ prea rafinat, murmurase aproape neinteligibil. Este mai bine să îl evităm, în înghesuiala asta.

Şi Xiuqing ştiuse, fără să mai întrebe, că acum îi era dator şi acestui om, aşa cum le era dator tuturor cămătarilor de acasă.

— S-a înecat, spune, cu hotărâre, ca şi cum s-ar pregăti pentru o dezbatere. Nu ştia să înoate.

— Nu mi se pare înţelept să vrei să ajungi la lună sub apă.

— Artiştii nu dau doi bani pe bunul-simţ sau pe logică. Ei se bazează numai pe simţăminte. Tuşeşte, un zgomot aspru şi ud. îşi caută batista, scoate mâna goală. Ei sunt reflexii ale vieţii de apoi, nu ale existenţei însăşi, mai spune el.

Xiuqing sare în spate pe un picior, încearcă din nou să-şi ţină echilibrul. Se gândeşte la acest abis: lucruri şi reflecţii. Obiecte şi imagini. Priveşte soarele care se îneacă, razele sale care par nestemate în apa râului. Luna - oglinda lui Li Bai - este un disc argintiu, undeva la est. I-ar plăcea să şi-o poată atârna la gât pe un fir de mătase.

Unchiul ei este cuprins de un nou acces de tuse. Xiuqing îi dă batista ei, îl priveşte tremurând. Se uită la stropii de sânge înainte de a îndesa repede în buzunar bucata de pânză.

— Nu vrei să-ţi aduc nişte apă? se oferă ea, îngrijorată. Pot să merg să-l caut pe omul cu ceai.

— Ah, Xiuqing, răspunde, moale, aşa cum o face întotdeauna. Micuţă Xiu. Ce m-aş face fără tine?

Un pescăruş plonjează spre ei, cu aripile înţepenite şi nemişcate. Strigătul lui este ecoul ţipat al tusei lui Wu. Sub ei, un furnicar de hamali se dezbracă şi se pregătesc să intre în apă pentru a întâmpina barca. Unchiul ei îi priveşte, vântul uscând o lacrimă ce i se prelinge din ochiul drept. Apoi, brusc, ridică privirea.

— Wuhu ne aşteaptă, exclamă el, ca şi cum aceasta ar fi o surpriză de mult râvnită. Să ne pregătim.

In timp ce barca lor pluteşte spre mal, Xiuqing scrutează întunericul care se pregăteşte să se lase. Reuşeşte să zărească acoperişurile magazinelor de pe malul râului, pâlpâitul noilor lămpi cu care sunt luminate străzile. înaintea munţilor se ridică o suliţă semeaţă, cu vârful cufundat în pastelurile amurgului. Catedrala, îi spune unchiul ei, a fost ridicată de europenii care formau comunitatea de negustori şi misionari străini din Wuhu. Când ura faţă de străini a atins punctul culminant, în timpul Răscoalei Boxerilor, vesticii încercaseră să se ascundă în clădirea lor. Blocaseră ferestrele colorate şi bătuseră în cuie uşile frumos lucrate. Orăşenii, aţâţaţi de Boxeri, se postaseră afară ţipând „Diavoli păroşi!" şi „Violatori de mame!" îi numiseră pe europeni „fantome palide şi mâncătorii copiilor noştri". Până la urmă, reuşiseră să distrugă mare parte din clădire. Străinii şi orfanii se retră- seseră spre râu.

— Străinii mănâncă copii? întreabă acum Xiuqing, îngrozită.

— Nu, îi răspunde unchiul. Dar oamenii aşa credeau. Credeau că, atunci când luau copiii ca să-i găzduiască, de fapt pregăteau un ospăţ. Mai ales că le dădeau să mănânce ca la porci. Lapte de vacă. Cartofi şi porumb fiert.

Xiuqing se cutremură. Până şi ceara ar avea un gust mai bun.

Ambarcaţiunea este călăuzită de lumini. O mulţime de şampane vin spre ei, asemenea unei invazii de lăcuste, numai ochi şi braţe agi- tându-se. Pe măsură ce se apropie, Xiuqing vede că ochii nu sunt decât vopsea: puncte albe şi negre, prora e ca un nas. Braţele sunt ale oamenilor, familii întregi urlând care mai de care, de parcă s-ar strădui să stingă un incendiu:

—Trei yuani pentru bagaj şi transport, afacere bună! Afacere bună!

— Nu, nu, porcul ăsta de câine minte. O să vă fure de n-o să ştiţi ce vi s-a întâmplat. Nu-l ascultaţi!

— Veniţi cu mine, barca mea e nouă-nouţă! Veţi călători în luxul luxului!

Când ajung la ei, un barcagiu cu nasul borcănat le ia traistele şi le zâmbeşte prefăcut. Un altul o apucă pe Xiuqing de braţ, mâna lui unsuroasă strângând-o puternic. Vasul se clatină, apa împroaşcă din toate părţile. Barcagiul strigă:

— Pe cine împingi, pocitanie! Te-ai născut în anul mistreţului? O să ne îneci!

— Eu m-am născut în anul Mistreţului, murmură Xiuqing.

Dar nimeni nu-i dă atenţie.

Cumva, unchiul ei reuşeşte să se târguiască în tot acest haos şi, nu după mult timp, Xiuqing se trezeşte aşezată sub

copertina de bambus a unei bărci. Femeia care cârmeşte are pantofi mari cu vârfuri ciudate, ascuţite şi miroase a sudoare, sare şi peşte uscat. Când o zăreşte pe fată, zâmbeşte şi spune ceva într-o limbă la fel de necunoscută precum cea a pescăruşilor, încă ţipând deasupra lor.

Trei

Dimineaţă, se trezeşte din vise adânci, neliniştitoare, la bătăile în uşă ale unchiului său: cioc, cioc, cioc.

— Sus, sus, micuţă Xiu! Un gram de timp este un gram de aur.

Xiuqing deschide ochii. Uşa se crapă. Unchiul ei priveşte înăuntru,
cu pupilele mărite de la fumat.

— Ce-ar fi să-ţi pui rochia? sugerează el. Piaptănă-ţi părul. Fă-te frumoasă pentru micul dejun.

închide uşa, trândnd-o. Xiuqing se ridică şi se întinde. împinge obloanele ferestrei. Afară, două vrăbiuţe se bălăcesc, agitate, într-o băltoacă de lângă pompa de apă. Xiuqing se gândeşte: haideţi, mergeţi. Lina spune că, dacă vezi vrăbiuţe mergând, ai noroc.

Una din păsări scutură din cap, bea apă. Stropii îi sar din cioc precum un şuvoi de diamante.

Jos, *jiujiu* al ei stă la o masă dezordonată, în faţa unui bărbat îmbrăcat într-o jachetă de mătase de culoarea smaraldului. Omul îşi ridică privirea spre Xiuqing, apărută în pragul uşii. îi studiază chimonoul roşu, părul pieptănat cu grijă. Privirea lui directă o face să se ruşineze puţin.

— Iată-te. Vino aici. Bea un ceai.

Unchiul îi arată locul de lângă el.

— Ea este nepoata, spune curtenitor omul în haină verde.

— Chiar aşa.

Xiuqing petrece clipa de tăcere care urmează mângâind marginea ceştii cu buzele. Omul o mai studiază puţin, mandibula mutându-i-se dintr-o parte în cealaltă, de parcă ar fi fost o capră mestecând iarbă. Are urme roz de pastă de creveţi lipite de mustaţă.

— Acesta este jupânul Gao, spune unchiul ei, într-un târziu. El ne va ajuta să-ţi asigurăm un loc de muncă.

— Mai sunt câteva detalii de stabilit, răspunde jupânul Gao şi scuipă pe podea.

Asta este o practică pe care unchiul Wu o condamnă ca învechită, neigienică şi bădărănească. Dar nu spune asta. Ceea ce spune, blând, este:

— înţelegem.

Xiuqing îşi fixează privirea pe ceainic, pe desenul indigo înfăţişând Munţii Galbeni. Crestele lor semeţe se îndreaptă spre mânere; râuri înguste îşi croiesc drum în sus, spre gât. Când toarnă, parcă apa râului galben prinde viaţă şi se revarsă în ceaşca ei.

Jupânul Gao se şterge pe mâini, apoi se ridică.

— Dacă totul este precum spui, cred că o putem folosi. Salonul lua numai fete mai tinere. Dar de curând ne-am schimbat politica. Investeam prea mulţi bani. Fetele de vârsta asta... câţi ani are?

— Paisprezece.

Omul dă din cap.

— Un pic cam mare, dar încă destul de tânără ca să înveţe. Dacă este ascultătoare.

Xiuqing se aşteaptă ca unchiul ei să spună că ştie deja să brodeze. Dar el răspunde:

— Oh, nepoata mea este foarte ascultătoare.

începe să împăturească şi să despăturească ziarul, iar Xiuqing vede cum cerneala i se împrăştie pe degete, precum funinginea. Omul arată cu un gest din bărbie spre femeia care servea la mese.

— *Niangyi* Zheng se poate ocupa de detalii şi de contract. Dacă totul este în ordine, o va lua în după-amiaza asta.

Femeia ridică privirea când îşi aude numele. Cu un ochi îngust o măsoară pe Xiuqing, cântărind-o. Celălalt ochi îi este ascuns sub un văl de ceaţă albicioasă care acoperă corneea ca un scut.

Jupânul Gao se scarpină între picioare, se plimbă în jurul mesei.

— Alte împrumuturi, citeşte el peste umerii căzuţi ai unchiului Wu. Se lovesc singuri în coaie filfizonii ăştia din guvern care cochetează cu Vestul. De ce avem nevoie de drumuri mai late?

— Bănuiesc că pentru automobile.

Bărbatul fornăie, nemulţumit.

— Nimeni nu-şi va mai permite nici măcar măgari dacă situaţia nu se va schimba. O să le fim datori până peste cap nasurilor ăstora lungi. Se încruntă. Apropo, aud că avem un prieten comun.

— Da. Pe jupânul Fang, spune unchiul ei cu vocea sugrumată. V-am şi transmis salutările lui.

Xiuqing ridică privirea. Ea ştie că jupânul Fang este proprietarul casei de opiu favorite a unchiului Wu şi al celei

alăturate, unde bărbaţii cumpără fete („Pentru ce le cumpără?'[1] o întrebase pe Lina odată. Dar servitoarea doar îşi dusese degetul la buze).

— Eu mă gândesc la altcineva, spune jupânul Gao. Negustorul Deng? Din Chibi.

Unchiul ei se albeşte la faţă.

— A, da. Ne-am întâlnit la bordul *Strigătului cufundarului.* Se ridică şovăitor, frângându-şi mâinile într-o mângâiere nesigură a propriului trup. Am avut o discuţie foarte interesantă.

— I-ar face mare plăcere să o încheie, spune jupânul Gao cu subînţeles.

Xiuqing vede cum unchiul său înghite cu noduri. Apoi - şocant - bărbatul celălalt întinde mâna şi şi-o aşază pe umărul ei. Uşor. De parcă ar fi fiica lui. Sau soţia.

Xiuqing se uită la unchiul ei. Aşteaptă ca el să vorbească. Dar el nu face decât să se mute de pe un picior pe altul, ca un şcolar nervos.

— Poate, continuă jupanul Gao, mângâind uşor gâtul fetei, îi vei face o vizită. In drum spre casă.

Degetele lui miros a peşte afumat. Xiuqing se holbează la unchiul ei, cu ochii atât de mari, încât pleoapele încep s-o doară. Ajutor. Ajută-mă.

Dar Wu Ding se uită la mâinile sale; în sfârşit văzuse petele de cerneală.

— Cu siguranţă, spune el, acceptând un şervet cald şi umed de la bătrână. Aveam de gând să fac asta. De fapt, voiam să-mi cumpăr bilet chiar în seara asta.

In seara asta? Inima începe din nou să-i bată nebuneşte. Unchiul ei îi spusese că va sta aici câteva zile. Că vor vedea oraşul împreună. Că o va prezenta. Apoi îi va oferi o masă bună, ultima împreună, înainte de a pleca acasă. Pentru câteva săptămâni...

— Foarte bine, spune jupânul Gao. îşi plimbă degetele pe conturul urechii ei. Apoi, brusc, se îndepărtează, aruncă două monede pe masă. O să trimit un curier să-i dea de veste că îl vei vizita.

După ce pleacă, unchiul ei se aşază la loc, greoi.

— *Jiujiu?*. întreabă Xiuqing tremurând.

El priveşte ţintă ceaşca de ceai.

— Poate că ar trebui să începem, murmură.

Nu vorbeşte cu ea. Dar, când *niangyi* Zheng îşi aşază mâna noduroasă pe umărul lui Xiuqing, spune aspru:

— Nepoată, să asculţi.

— Supune-te unchiului tău, croncăne femeia, în timp ce Xiuqing se fereşte de atingerea ei.

Wu Ding se întoarce cu spatele. Studiază singura decoraţiune de pe pereţi, un tablou ciudat, având tot culoarea fierului. Liniile sale grosolane înfăţişează un om pescuind într-un râu. Femeia se lasă în genunchi, icnind, de parcă s-ar pregăti să facă o plecăciune. Xiuqing îşi stăpâneşte un chicotit neaşteptat, cu toate că situaţia nu i se pare chiar amuzantă. Degetele bătrâne examinează interiorul pantofilor fragili ai fetei, măsurând lungimea şi lăţimea. Se vâră în despicăturile dintre degete, testând adâncimea şi strâmtoarea. Când termină, se ridică pe picioarele ei mari şi suflecă până la brâu chimonoul lui Xiuqing. Fata îi simte din nou mâinile, reci de data asta şi tari, pe abdomen, gât, braţe. îşi trage la loc rochia.

— Termină. Opreşte-te.

Niangyi Zheng se opreşte. Priveşte spatele lui Wu Ding. Apoi îi ridică şi îi imobilizează mâinile deasupra capului, ca într-o menghină. Tare.

— Stai liniştită. Prinde carnea moale de pe braţul fetei şi o răsu- ccşte ca pe o cheie în zăvor. Nu mai ai ce face, trebuie să înduri. încearcă să te gândeşti la altceva.

Neajutorarea lui Xiuqing izvorăşte din adâncul fiinţei ei. Răsuflarea i se linişteşte. Mâinile şi picioarele rămân moi; locul în care a aterizat lovitura o ustură. Simte degete aspre atingându-i gâtul şi sânii. *Altceva.* Simte cum sfârcurile i se întăresc precum doi bănuţi de cupru. *Gândeşte. Altceva. Gândeşte.* Caută ceva de care să se agaţe, vreo idee sau vreo imagine care să o ajute, care să facă ca totul să se termine. Se opreşte la carne, la culorile şi nuanţele ei diferite. La felul în care se schimbă când este atinsă. Urma unei palme este, la început, roşie, dar, cu timpul, se estompează devenind roz-piersică. Apoi nimic. Pişcăturile şi pumnii, pe care i-a văzut pe Lina (tatăl ei o mai bate din când în când), înnegresc pielea. Lasă urme vinete care, încet-încet, dispar, împrumutând nuanţe de albastru, de roşu şi de galben. Pot fi acoperite, Lina îi arătase asta, cu o pomadă făcută de farmacist. Ingredientele sunt pudra de talc, grăsimea şi fardul roşu.

Oh, Lina.

Unchiul ei întinde un deget leneş şi atinge băţul de pescuit gri al omuleţului gri.

— Haide, porunceşte femeia. Vom termina sus.

Stau în camera închiriată a lui Xiuqing, în faţa patului de bambus, acoperit cu haine pe jumătate aranjate. Cele care trebuie spălate sunt împăturite în partea stângă. Cele încă curate sunt împăturite în partea dreaptă. Pantofii roşii tronează, încă, pe cel din urmă morman, acolo unde Xiuqing îi pusese înainte de micul dejun. Cataloagele sunt aşezate atent pe masa mică, joasă.

Femeia ridică pantofii, îi întoarce pe toate părţile. Frunzăreşte puţin una dintre reviste. Se uită uimită la Xuuqing. Apoi

ridică din umeri şi mătură totul de pe pat, făcând ca lucrurile să pice pe podea în dezordine. Ochiul ei bun o regăseşte pe Xiuqing în oglindă.

— Copilă, spune-mi, începe ea, suflecându-şi mânecile, unchiul tău spune că încă nu ţi-ai aprins lumânările mari. E adevărat? Am văzut la viaţa mea destui mâncători de opiu. Pun pariu că ăsta minte tot timpul.

Fata din Oglindă nu face decât să se holbeze îndărăt, la fel de lipsită de expresie ca şi cum ar poza pentru unul din cataloage. De fapt, Xiuqing studiază reflecţia din oglindă ca şi cum chiar ar fi o fotografie. Poate o reclamă la o cremă de întinerire: o bătrână şi o tânără. Felul în care timpul ne schimbă trăsăturile.

— Pepenaşul tău, o îmboldeşte femeia. Spune că nu a fost crăpat.

Mintea lui Xiuqing îşi închipuie pepenele: carne galben-verzuie.
Seminţe lucioase, negre, în formă de ochi. Unchiul ei, încă una dintre ciudăţeniile sale, urăşte acest fruct. Spune că este prea greu de mâncat.

— *Aiyaa,* se înfurie femeia. Ai şi capul gol precum un pepene?

Se duce spre Xiuqing şi o întoarce. Rapid, o aruncă pe pat. îi
controlează din nou picioarele, cloncănind dezaprobator. Apoi îi desface pantalonii şi îi trage în jos, până la gleznele micuţe.

Xiuqing simte mâinile femeii umblându-i pe coapse. îşi dă seama că aerul care intră pe fereastră îi mângâie pielea. Trebuie să-mi amintesc asta, gândeşte ea, amorţită. Va trebui să le spun tot. Când vor veni după mine. Şi totuşi, cine va veni după ea? Lina? Fantoma înfometată a mamei ei? Logodnicul pe care şi-l imaginase o viaţă întreagă? In afară de asta, nu va reuşi niciodată să descrie în cuvinte lucrul care tocmai se petrece. Nu va fi decât ruşine, pur şi simplu - o ruşine înnebunitoare.

Ruşinea este aceea care o face să-şi arunce capul pe spate şi să strige:

— Unchiule! Te rog! *Jiujiu*\ Şi apoi: Mamă!

Strigătul se aude în liniştea aşternută; o voce de copil, spartă şi frântă. Jos, un scaun se loveşte scurt de podea. Nici un răspuns.

Parcă secole mai târziu, degetele se retrag, lipicioase. Xiuqing aude paşi, apoi apa de la robinet. Vocea femeii pare să vină de departe:

— Totul este în ordine. Mă duc să-i spun să facă hârtiile.

Paşii ei se îndepărtează greoi pe hol.

Două imagini continuă să plutească: cea a vrăbiuţelor care nu merg, cea a Fetei din Oglindă zăcând aici, pe pat. în capul ei fata stă liniştită, abia respirând. Pulsul i s-a micşorat aproape la fel de mult ca cel al doamnelor din catalog, privind nepăsătoare la tavan.
Când Xiuqing se întoarce jos, Wu Ding stă la masa unde au luat micul dejun, la fel ca atunci când coborâse prima oară. Şi totuşi,
.icum, în faţa lui stă *niangyi* Zheng. Asemenea unui bărbat. Hârtiile pe care le ţin amândoi în mâini sunt uşor ude; unchiul ei tocmai le copiase. Femeia se chiorăşte la ale sale cu acea concentrare cumplită pe care Xiuqing o recunoaşte imediat ca fiind aceea a analfabeţilor. Wu Ding citeşte:
Vânzarea fiind efectuată, fata poate fi luată, numele îi poate fi schimbat, iar când va creşte se va supune voinţei cumpărătorului, care o poate folosi în orice scop doreşte, fie acesta respectabil sau nu. In caz de nesupunere, poate fi îndepărtată fără nici o reţinere. Prin acest aranjament, rudele sale au renunţat la orice interes în ceea ce priveşte persoana ei, iar legăturile dintre ea şi acestea vor înceta pentru totdeauna şi nu vor mai fi reluate niciodată. In caz de deces, care va fi considerat de ambele părţi dorinţa cerului, nu se va lua în considerare nici o plângere.

O pauză şovăitoare.

— Care a fost menţiunea despre rude? întreabă *niangyi* Zheng.

— Am o bunică, anunţă Xiuqing brusc. Vorbeşte tare, aceeaşi voce de fetiţă ce răzbătuse şi sus, mai presus de voinţa ei. Am şi mamă. Acasă, în Yuangzhou. Amândouă se vor supăra foarte tare...

— Taci! răcneşte unchiul ei, lovind cu pumnul în masă. Xiuqing amuţeşte.

încet, ca şi cum ar face un efort imens, unchiul său îşi relaxează degetele.

— Eu, spune el, sunt singura ei rudă în viaţă. Văzând că femeia priveşte cu neîncredere, adaugă: Mama mea a murit acum şapte ani. Sora mea, un an mai târziu.

Pune jos hârtiile, îndreptându-le cu degetele. Aliniază toate colţurile şi marginile.

— Cum au murit? întreabă codoaşa, neîncrezătoare.

— Mama a murit de bătrâneţe. Primăvara următoare a murit şi sora mea, bolnavă. Am mai avut o soră, dar a murit de copil. Pe când asta era încă bebeluş.

— Cum?

— S-a otrăvit de la apă.

— Apă, repetă hangiţa gânditoare. Şi tatăl?

— S-a aruncat în râu când fata avea numai doi ani. O spune fără nici un fel de sentiment, ca şi cum cuvintele acestea nu ar reprezenta nimic pentru el. Se zice că şi-ar fi pierdut toţi banii.

— Şi câţi ani spuneai că are?

— Paisprezece. Zâmbeşte, un pic trist. Anul Mistreţului. Care, cum ştii şi mata, înseamnă că nu se va îndepărta prea mult de casă.

— Dar e încăpăţânată?

Xiuqing îl fixează, rugător.

— Deloc, spune el, întâlnindu-i ochii pentru prima dată în dimineaţa asta. Este puternică, dar asemenea bambusului. Se va pleca dacă vântul i-o va porunci, dar nu se va rupe.

Ii susţine privirea încă o clipă. Apoi îşi drege glasul şi îşi întoarce ochii de la ea.

Următoarea dată când bătrâna o loveşte, Xiuqing nu se mai gândeşte la culoarea pielii. Se gândeşte la picioarele sale, la cât de roşii trebuie să fie din cauza sângelui. Niciodată nu a mai mers atât de mult.

Codoaşa o loveşte din nou.

— Grăbeşte-te. Eşti fată sau buştean cu picioare?

Lovitura doare, şi totuşi în ea se ascunde un pic de afecţiune, intr-un fel, este ca o bătaie pe umăr. Ca şi cum ele două ar fi tovarăşe întru ceva. Se pare că lovitura spune: O s-o scoatem la capăt. Am trăit împreună timpuri grele. Xiuqing se chinuieşte să meargă mai repede, fie şi numai pentru a evita atingerea bătrânei.

— Să ştii, spune bătrâna, că, de fapt, eşti foarte norocoasă. Şi mama mea a murit. Eram cam de vârsta ta. Buzele ei uscate se strâng pe pipa argintie, emiţând sunete scurte, ca de sărut, pentru a inhala fumul. M-am măritat cu un om de nimic. Cu un mâncător de opiu, la fel ca unchiul tău. Nu vorbea şi nici nu se îmbrăca aşa pretenţios. Dar oamenii ăştia sunt toţi la fel.

Xiuqing se gândeşte la unchiul său, care flutura voios mâna din uşa hanului. Recitând — în timp ce măruntaiele fetei se preschimbau în piatră — ultima strofa a versului de pe vapor:

Biete ape ale tărâmului natal. Cunosc acest sentiment:
Zece mii de mile de rămas-bun pe barca aceasta...

— Cât despre mine, continuă femeia, nu reuşeam să mă agăţ de nimic din casă. îmi vindea vasele, ustensilele de cusut. Mi-a vândut ;.i Iiicele — pe toate, în afară de cea mai mică, era un bebeluş. Apoi, i ând banii s-au dus, m-a închiriat bătrânului Cao. Şase ani, ziua i-am i urăţat bucătăria mizerabilă, iar noaptea am dormit cu nemernicul il.i bătrân. Soţul meu şi-a petrecut trei ani din viaţă pe spate, într-o lume mai bună.

Scuipă plină de dispreţ.

Xiuqing ridică privirea, curioasă fără să vrea.

— Şi ce s-a întâmplat după aceea?

— Soţul meu a murit. Bătrânul Cao m-a trimis înapoi, dar l-a păstrat pe fiul meu. M-am întors acasă la o fetiţă care nu mă cunoştea.

Faţa i se încreţeşte, la început de durere, apoi de ceva care seamănă aproape cu mândria. Vezi, pare să spună, eu am îndurat.

Străzile devin din ce în ce mai agitate, pe măsură ce drumul lor con- tinuă. Negustorii se grăbesc, trăgând după ei roabe cu făină de grâu, petrol de lampă. Un fierar, cu faţa murdară de funingine şi sudoare, aproape că o calcă pe Xiuqing. Aerul emanat de foaie este, în arşiţa fierbinte a verii, asemenea focului unui dragon care îi suflă în ceafă. Xiuqing se bucură, ca şi cum ar putea arde de pe ea toată mizeria acestei dimineţi. Se gândeşte să sară în carul omului şi să se lipească de nicovala lui.

— Ţie o să-ţi fie mai bine, spune femeia. Şi, cel puţin, vei avea parte de mai mulţi bărbaţi. Nu de acelaşi nemernic pentru totdeauna.

— Sunt şi bărbaţi? Brodează şi ei?

Niangyi se uită la Xiuqing ca şi cum ar fi făcut o glumă proastă.

— Nu ţi-a spus nimic?

— Mi-a spus, răspunde Xiuqing, apărându-se. Mi-a povestit despre felul în care ne croim destinul. Şi despre felul în care omul perfect porunceşte luminii, influenţelor şi... şi destinului.

Cuvintele i se rostogolesc de pe limbă la fel de elegante şi de legate ca şi cum le-ar fi declamat însuşi Wu Ding. Şi, un moment, bătrâna nu mai pricepe nimic, iar fata simte că a câştigat teren. Dar triumful dispare odată cu următoarele cuvinte ale lui Zheng:

— Micuţa mea cusătorească. Lasă-mă să-ţi zic ceva. Casa unde te duc se îngrijeşte numai de bărbaţi şi de nevoile lor. Iar ei nu se vor mulţumi cu minunaţii tăi pantofi de nuntă. Chicoteşte: Sau, cel puţin,

nu numai cu ei... Dar o să vezi şi singură, curând. îşi pune mâna streaşină la ochi. Vezi acoperişul ăla verde? Acolo e. Acolo este Salonul Eternei Splendori.

Xiuqing se uită. Ceea ce vede nu prea are de-a face cu splendoarea: o casă cu două caturi, având obloanele pictate în verde ţipător. Poarta sa este încărcată cu semne complicate, sculpturi şi ornamente atârnate, cu dantelării aurii şi roşii. Deasupra ei spânzură fâşii de hârtie scrise cu caractere groase şi stilizate, cuvintele unduindu-se şi ascunzându-se ochiului în bătaia vântului.

Privind, în mintea ei revine, neinvitat, un anumit moment: nu numai priveliştea, ci şi sunetul, mirosul verii. O dimineaţă cu doi, poate trei ani în urmă. Fierbinte şi albă, întocmai ca aceasta, cu greierii cântându-şi corul lor scârţâit. Căutase în toţi arbuştii de iasomie din curte cărăbuşi cu carapacea strălucitoare. Reuşise să prindă vreo zece şi apoi încercase ceva despre care auzise la un moment dat: legase aţe de picioarele lor păroase de dinapoi, lipise de aţe bucăţele de hârtie şi cioburi de la o ceaşcă spartă ca să atârne greu. Apoi le dăduse drumul prinşi astfel.

Traşi în jos de cioburi, îngreunaţi, cărăbuşii zburaseră în cercuri pe deasupra ei. Fusese foarte mulţumită de ea însăşi, de puterea ei. Putea stârni furtuni de zăpadă, se gândise. Putea stăpâni natura... Dar, în cea de-a treia zi, cărăbuşii au murit. îi găsise zăcând în praf, precum nişte mărgele strălucitoare, cu picioruşele îndoite şi înţepenite. Xiuqing îi îngropase în spatele curţii.

Ajung la uşa aceea complicată. Femeia bate tare. Se deschide.

— Eu sunt, spune bătrâna. Am adus un crin din port. Unul drăguţ de data asta. Cu nasul şi bărbia bine conturate. Cu mâini fine.

Xiuqing observă că nu spune nimic despre picioare.

Servitorul o cântăreşte din creştet până-n tălpi fără vreun pic de interes. Părul parcă îi este tăiat cu cuţitul.

— Bine aţi venit, spune el.

Partea a treia

SALONUL

îmbracă-te, femeie, cu fusta ta şi prinde-ţi ac în păr, Florile roşii ca sângele acum se deschid,
Inima ia foc,
Bobocii de bujor iaca înfloresc Şi se aude o muzică melancolică, ah!
CÂNTEC POPULAR CHINEZESC

Patru

Xiuqing aşteaptă în curte în timp ce *niangyi* Zheng discută despre contractul ei cu o femeie grasă, machiată prea strident pentru ora aceea. Fumează şi se târguiesc, flecăresc, se ceartă. Apoi codoaşa pleacă fără să arunce nici o privire înapoi, la vechea ei povară.

Doamna cea grasă se întoarce spre Xiuqing.

— Ei bine, ne-am înţeles. Furnica aia albă chiar că ştie să se târguiască. Sper doar să merite. Vorbeşte şi se plimbă pe lângă ea, privind-o. Sus, adaugă, destul de blând. Oficial, o să te adopt săptămâna viitoare. Acum poţi să îmi spui Ganma.

Naşă? se întreabă Xiuqing.

Când vede că nici nu se ridică, nici nu răspunde, femeia se apropie.

— Chiar n-ai de ce să te ruşinezi pentru ceea ce se întâmplă aici. Multe fete ca tine fac asta.

Se dă înapoi şi îşi loveşte piciorul mititel. Xiuqing îşi strânge genunchii şi mai tare.

— Este un lucru cinstit, spune Naşa, mieroasă. Orice fiică onorabilă ar face asta pentru familia ei.

Xiuqing se uită atent la nişte furnici aflate la picioarele ei: creaturi mici, cu trupuri lucitoare, minuscule. Nu albe, ci negre ca smoala. Se chinuiesc să tragă după ele un vierme de culoarea cărnii, în timp ce vocea Naşei devine din ce în ce mai agitată.

— N-am timp de asta, nemernică mică. Eu sunt o femeie de afaceri. Ridică-te.

Dar Xiuqing continuă să privească viermele. Observă că este pe jumătate strivit. Efortul furnicilor îl face să tremure ca şi cum ar mai fi în viaţă.

Xiuqing îndrăzneşte să-şi ridice ochii numai după ce Naşa pleacă. Unul dintre obloanele de la etajul al doilea s-a crăpat puţin. înăuntru vede o femeie stând în faţa unei oglinzi. îşi piaptănă părul lung. Bu- zele-i roşii se mişcă; pare să-şi numere mişcările. Absentă, Xiuqing numără alături de ea: Unu. Doi. Trei.

La zece, Naşa se întoarce cu o cravaşă de piele. începe să o bată pe Xiuqing — mai mult pe spate, cu toate că scapă şi o lovitură bine ţintită spre picioare. Bătaia nu este atât dureroasă, cât înnebunitor de înceată, iar fata rămâne pe loc.

în cele din urmă, Naşa strigă ceva, iar servitorul îşi face apariţia.

— Nemernica asta mică cică e Mistreţ, bodogăne ea. Dar, de fapt, este încăpăţânată ca un catâr. Probabil că de-aia s-au descotorosit de ea - nimeni nu vrea să se însoare cu un catâr.

— Unora dintre bărbaţi le plac încăpăţânatele, răspunde servitorul. Cum se spune, cu cât este mai grea bătălia, cu atât este mai dulce victoria.

O ridică pe Xiuqing - firesc, ca şi cum ar fi o activitate intrată în rutină - şi şi-o trece peste umăr ca pe un sac de porumb. O loveşte peste fund, face un alt comentariu neruşinat pe care ea nu îl înţelege. Apoi o duce într-o cameră întunecată, unde o aruncă printre coşuri cu ceapă şi vase cu ulei. închide şi încuie uşa după el.

Xiuqing zace în cămară câteva ore, fără să se mişte. Priveşte cum lumina singurei ferestre creează în cameră un pătrat schimbător, începe să simtă din nou: picioarele o dor. Ochii o ustură. Devine conştientă de locurile în care aterizase biciul de piele al femeii. îi revine mirosul: usturoi, ulei de arahide, carne de vită condimentată. După lăsarea întunericului, râsul începe să se facă auzit prin pereţi. Sunet de pahare ciocnindu-se, farfurii date din mână în mână, fete plângându-se. O palmă se desprinde în acest noian, precum un foc de artificii.

— Poate să aibă toate bolile de pe pământ! strigă Naşa. Ai împrumutat banii, acum câştigă-i la loc. întotdeauna trebuie să îţi duci treaba la bun sfârşit.

Mai târziu apar şi vocile bărbaţilor. Mai întâi cea a servitorului, chiar la intrarea principală. Rosteşte monoton un şuvoi constant de nume. Domnul Kai. Domnul Peng. Domnul Yao. Câteodată pur şi simplu oaspete de onoare. Xiuqing recunoaşte numele domnului Gao, căruia, nu ştie de ce, toate fetele îi spun tată. La toate acestea se adaugă tonalităţile multor altor bărbaţi, transformându-se uşor în haz şi larmă. Ţipetele se îmbină cu paşi greoi, cu uşi trântindu-se şi redeschizându-se. O scripcă sună precum plânsul unui copil. Este unul dintre «'-urile ei preferate din Li Qingzhao, *Festivalul celei de-a noua luni.* Xiuqing recită cuvintele în întuneric:

Cețuri de lumină și nori grei,
Melancolia, lunga zi tristă, în cădelnița de aur tămâia arzând se stinge încet.

Cu toate astea, însăşi familiaritatea versurilor o face să se simtă şi mai străină de tot şi toate. E ca şi cum până şi înţelesul lucrurilor cunoscute s-ar schimba.

Când Naşa descuie uşa, s-a scurs o bună parte din cea de-a doua zi. O întreabă pe Xiuqing dacă şi-a venit în fire. Ea răspunde că da.

Fără nici un cuvânt, tânăra o urmează pe femeia mai în vârstă pe coridoarele întortocheate ale Salonului, trecând de camera de unde auzise bărbaţii şi muzica. Atunci mirosea a tămâie, a vită condimentată. Acum miroase a vin de prune trezit şi a vomă.

Xiuqing o urmează pe Naşă la baie şi se dezbracă, aşa cum i se comandă. Păşeşte, tremurând, în cada rece de tablă. Apa este murdară, plină de fire de păr care plutesc în forme care mai de care mai ciudate, de piele desprinsă semănând cu zăpada murdară. Dar Xiuqing se bucură oricum; este prima baie de care are parte în aproape o săptămână, încearcă să nu

bage în seamă felul în care Naşa îi priveşte trupul gol, totuşi, când este pusă să defileze de sus în jos, picurând toată, se îmbujorează.

— Un nume, spune madama, brusc.

— Ce?

— Vei avea nevoie de un nume nou. Şi, văzând că Xiuqing clipeşte la ea, nedumerită: *Aiyaa.* Proastă ca noaptea. Acoperindu-şi ochii, oftează indignată: Plătesc prea mult. Am încredere în oameni...

Când Naşa îşi îndepărtează mâna, machiajul de la ochi, şters de apăsarea palmei şi de aburul din cameră, lasă să se scurgă o lacrimă neagră, stingheră.

— Cred, spune ea în cele din urmă, că vom începe cu Yuliang. Jad Bun. Dă din cap, gânditoare. Zhang Yuliang. Da. Ţi se potriveşte.

Se uită încruntată în jos. Picioarele tale sunt prea mari, bineînţeles. Dar la restul putem lucra. Da, cu siguranţă. Zhang Yuliang.

îi întinde hainele.

— Şi cum rămâne cu numele meu de familie?

— Tu nu ştii că vorbăreţii dau mereu de necaz? Mai ales aici. Bărbaţilor nu le place când femeile pierd noaptea pălăvrăgind. Naşa îşi şterge fruntea asudată şi se încruntă. Apoi, ca şi cum ar fi explicat unui copil culoarea cerului, foarte rar şi simplu, spune: Acum noi suntem familia ta. Suntem cu toţii o familie. Avem tot ce ne trebuie.

Capul lui Xiuqing se învârte în timp ce este condusă, udă, dar îmbrăcată, spre bucătărie. Zhang, se gândeşte ea. Yuliang. Yu. Yu. Liang. Liang. Sunetele par străine şi false; nu va şti nici măcar cum arată scrise pe hârtie. Cunoaşte caracterele numelui său. (Numelui vechi? Nu. Este ca şi cum ar renunţa la unul dintre braţe.) Unchiul ei i le scrisese în ziua în care o adusese acasă.

— Vezi? întrebase Wu Ding, gravând cu grijă. Asta eşti tu. Xiu: isteaţă. Qing: nevinovată.

Fusese primul lucru care reuşise să pătrundă în ceaţa durerii copilei de opt ani, în luna aceea care trecuse de la moartea mamei ei. Fascinată, Xiuqing luase la ea în cameră hârtia de orez de culoarea seului. Exersase scrierea numelui ei până dimineaţa.

însă habar n-are cum se scrie Jad Bun. Simte că i-e dor *âejiujiu* al ei. Se pişcă de braţ pentru a se pedepsi.

— E mort, murmură fioroasă.

Fusese una dintre hotărârile pe care le luase cu o noapte în urmă, în întuneric: nu se va mai gândi la el şi nu va mai vorbi despre el. Niciodată.

— Ce mai e? întreabă Naşa peste umăr. Tot mai bombăni?

— Nu, răspunde Xiuqing. Am tuşit doar.

Nu este prea convingătoare; spre deosebire de unchiul său, Xiuqing nu ştie să mintă. Dar acesta este alt lucru pe care s-a hotărât să-l schimbe noaptea trecută. î i va minţi, se va lupta cu ei şi, până la urmă, va pleca. Mistreţ sau nu, va evada.

în bucătărie Xiuqing este prezentată ca Yuliang celor două servitoare posace şi bucătarului. Acesta din urmă îi dă ceai fierbinte, un bol de orez prăjit cu carne de porc şi o porţie mică din prânzul zilei, creveţi cu frunze de ceai verde. Naşa aşteaptă nerăbdătoare în timp cc Xiuqing, brusc doborâtă de foame, înfulecă nestăpânit. Apoi îi dă o ceaşcă de ceai proaspăt şi o conduce pe uşa capitonată.

Fetele sunt împrăştiate în sufragerie, frecându-se la ochi, fără vlagă, mormăind. Că tot venise vorba de oboseală şi chin. Naşa le pocneşte pe unele, le mângâie pe altele. O prezintă pe Xiuqing drept „noua frunză". Celorlalte fete le spune „florile mele", cu toate că, la început, lui Xiuqing nu-i vine să creadă că foloseşte acest termen. Cu părul lor încurcat şi cu machiajul începând să le li se descompună, femeile acestea nici nu arată şi nici nu miros a flori.

Singura excepţie este Jinling, fata pe care Xiuqing o văzuse la fereastră. Apare ultima, lăsând după ea o dâră de parfum asemenea unei eşarfe elegante, un amestec exotic de gardenie şi mosc. Chiar şi pe jumătate adormită te lasă fără răsuflare, parcă e una din fetele zugrăvite în tablourile vechi: elegant de palidă şi delicată, cu fruntea lată şi ochii precum două lacuri negre, liniştite. Are gura minusculă şi roşie şi plină de dinţi mici, încântător şi copilăresc de neregulaţi. Părul îi este pieptănat în şuviţe lungi care îi încadrează faţa precum penele lucioase ale unei păsări exotice. In timp ce fetele celelalte se năpustesc asupra mâncării şi îşi umplu gura până la refuz, Jinling stă dreaptă precum un lăstar şi îşi mănâncă *fan-\A* cu gesturi fine, de doamnă. Se uită dacă este toată lumea, ca şi cum ea ar oferi această masă.

Naşa îi spune lui Xiuqing că Jinling este cea mai bună fată a Salonului. Că a venit aici din Concesiunea franceză a Shanghaiului.

— Din adevărata Lume a Florilor şi Sălciilor, adaugă mândră. Eşti foarte norocoasă. Ea te va iniţia.

Inima lui Xiuqing începe să bată mai repede. Dar Jinling nu face decât să se încrunte.

— De ce să iniţiez pe cineva? Mă va costa bani şi timp. Două lucruri care îmi lipsesc. O priveşte pe Xiuqing. Ce mutră acră, adaugă.

Celelalte fete chicotesc. Naşa şterge refuzul cu un „nţţţţ".

— Te rog, se linguşeşte ea. Ceremonia ei de aranjatul părului va fi imediat după Anul Nou. Uită-te un pic la ea. Cred că este mai rafinată decât Suyin. Dar nu prea avem timp.

La auzul acestor cuvinte, cealaltă tânără care serveşte se opreşte. O măsoară pe Xiuqing din cap până-n picioare, muşcându-şi buzele.

— După Anul Nou? întrerupe conversaţia una dintre fetele aşezate la masă, Dai, un pic cam grasă - ar putea fi foarte bine adevărata fiică a Naşei. Unde o s-o pui? Nu mai este nici o cameră liberă.

— Va fi.

Priviri lipite de somn se îndreaptă către colţul mesei, acolo unde stă aşezată femeia căreia îi spun Xiaochen. In afara celei mai bune dintre fete, este singura proaspăt machiată. Dar straturile păstoase de pudră nu mai reuşesc să ascundă liniile adânci din jurul ochilor şi buzelor. Pupilele îi sunt anormal de mărite şi goale. Xiuqing le vede şi se gândeşte la unchiul Wu.

Jinling pufneşte. Beţigaşele planează deasupra felului principal de mâncare. Xiuqing îi priveşte mâinile terminate cu unghii de un roşu tare, ca şi cum acestea ar vorbi într-o limbă tăcută.

— Nu pune niciodată destui cartofi dulci, se plânge Jinling.

— Pune exact atâţia câţi ne putem permite, răspunde tăioasă Naşa.

— Ceai! strigă altcineva. Cum ziceai că o cheamă? Hei, Yuliang! Şi, după aceea, pentru Xiuqing tot uită că de acum încolo o cheamă Yuliang: Tu, fata cea nouă! îngrămădito! Mai vreau apă fierbinte!

Supusă, Xiuqing duce ceainicul în bucătărie. Este gol, iar ea se îndreaptă spre sobă. Observă, scurt, conţinutul unuia dintre vase. Apoi, repede, ia un bol de pe raft.

întoarsă în sufragerie, aşază castronul chiar lângă cotul lui Jinling, destul de aproape pentru a ajunge la el. Cealaltă tânără, Suyin, se uită curioasă la Xiuqing. îi surprinde privirea şi îşi desface buzele încet. Prin deschizătură vede o limbă mică, portocalie, tremurătoare. Lui Xiuqing îi trebuie un moment pentru a-şi da seama că este, de fapt, coada unui crevete. Se uită, hipnotizată, până ce un strigăt ascuţit o face să-şi îndrepte din nou atenţia spre masă. îşi dă seama că a turnat ceaiul alături de ceaşca lui Jinling. Pata se întinde, maro, pe faţa de masă.

Jinling îşi ridică imediat braţul, îl freacă precum o pisică rănită. Xiuqing aşteaptă reproşul sau o altă lovitură.

Dar, când îşi ridică privirea, Jinling nu se uită la ea. Se încruntă înspre bolul de cartofi dulci pe care fata i-l aşezase dinainte. Şi, când ridică mâna, o face numai pentru a scoate o batistă şi a şterge pata de pe mâneca de mătase.

Apoi îşi ridică ochii.

— Tu chiar ai nevoie de antrenament, spune ea.

Cinci

Până la urmă, Yuliang se obişnuieşte cu noul nume aspru şi pompos, aşa cum se obişnuieşte şi cu această viaţă nouă aspră şi pompoasă, în ambele cazuri este ajutată de Jinling. De fapt, rostogolindu-se de pe buzele roşii ale curtezanei („Of, Yu Liang!"), cuvintele încetează să mai pară o pedeapsă şi devin un cântec nou, jucăuş.

Cea mai bună dintre fete îşi călăuzeşte ucenica în labirintul programului de seară: aranjatul, pregătitul, spălatul. Ii arată lui Yuliang cum să ascută capătul creionului de ochi, pentru a trasa linii curate, îi arată cum să-şi umple cutiuţa cu roşu pentru nopţile în care este chemată în alte părţi. îi arată cum să-şi pieptene părul cu numărul potrivit de mişcări - o sută şaizeci şi opt, pentru prosperitate.

Jinling este cea care îi explică ritualurile ce trebuie executate, tămâia care trebuie aprinsă, rugăciunile care trebuie intonate. Foiţele de aur care trebuie aşezate în fiecare lună sub saltea pentru a asigura satisfacţia oaspetelui şi bacşişuri sănătoase. Ii arată lui Yuliang depozitul de perle de cultură pe care îl ţine încuiat în sertarul său şi o învaţă să le fiarbă în abur, într-o bucată albă de pânză, şi să piseze nestematele, ames- tecându-le apoi cu zahăr. Jinling mănâncă pasta nisipoasă, luând trei sau patru guri mici, strâmbându-se. Nimeni altcineva din Salon nu-şi permite să mănânce perle. Dar Jinling spune că acest obicei face toţi banii şi se reflectă în pielea sa atât de strălucitoare. în plus, o ajută foarte mult la digestie; dacă e regulată, îi explică ea, delicat, digestia este cheia menţinerii echilibrului şi siluetei feminine.

— Este la fel ca atunci când puii mănâncă nisip, spune ea. Apoi chicoteşte, pentru că pui, aşa cum tot ea o învăţase pe Yuliang, este un alt nume pentru târfa.

Cea mai bună fată a Salonului îi arată lui Yuliang şi alte realizări ale anilor de muncă: vreo douăzeci de rochii, grele de lucrătura în aur şi brocart, care, cu toate că nu este la fel de măiastră cum poate ar fi făcut-o mama ei, impresionează totuşi. Are atât de multe eşarfe, încât, atunci când deschide sertarul în care le păstrează, răbufnesc asemenea unui curcubeu subţire şi delicat. Are cutii pline cu podoabe de păr, şiraguri de nestemate pe care să şi le prindă în complicatele şi superbele sale coafuri. Cupe de vin smălţuite, negre precum cărbunele, înnobilate cu păsări Phoenix pictate în auriu. Un talisman rotund, pe care-l poartă tot timpul la gât, şi o cheie mai mare decât unghia de la degetul mare al lui Yuliang. Cheia se potriveşte la cufărul cu trei sertare al lui Jinling, încrustat cu modelul unui cocor dansând. Yuliang adoră acest cufăr - gravurile sale iscusite, lemnul lăcuit. Dar înăuntru se află comoara lui Jinling. într-o seară i-o arată şi fetei: inelele cu diamant şi colierele de smarald, brăţara suflată în aur cu model complicat de flori şi peşti, pandantivul de jad la fel de pal precum seul de oaie, sculptat în formă de cocoş - semnul ei zodiacal, îi mărturiseşte lui Yuliang. Fiecare piesă este însoţită de câte o poveste:

— Pe-ăsta l-am primit de la un magistrat bogat din Shanghai. Voia să se căsătorească cu mine, dar soţia sa nu i-a dat voie... Ăsta l-am primit de la fiul unui prinţ mongol. Voia să mă ducă pe câmpii, să facă dragoste cu mine pe şaua calului... Asta mi-a fost oferită de prim-locotenentul generalului Sun Yat-sen - a fugit în Japonia. Mi-ar plăcea să văd Japonia. Ţie

nu?

Iar Yuliang spune că da, cu toate că tradiţia zice (ştie ea) că Mistreţilor ar trebui să le displacă drumurile lungi.

Toate acestea sunt zestrea lui Jinling. Sunt moştenirea ei din Shanghai. Le pune la loc, cu grijă, mai puţin două sau trei obiecte pe care le va purta. Dispreţuieşte fetele care îşi atârnă câte ceva de fiecare fir de păr, deget sau gaură. în Shanghai nici una nu era atât de lipsită de rafinament:

— Acolo era mai mult decât pat şi bani. Dansam, cântam la *pipa*\ scriam poezii. învăţam pe dinafară cartea clasică a daoismului, *Cartea despre Dao şi putere.* Erau nopţi în care nu trebuia să mă culc cu nimeni. In care făceam doar conversaţie şi turnam vin.

— De ce ai plecat? întreabă Yuliang.

încearcă să ignore sunetele care se insinuează prin pereţi: un bărbat sforăind şi icnind ca un porc, Dai ţipând oooh şi eeeee-eeee şi, câteodată, au!.

Jinling îşi studiază protejata.

— Trebuie să te relaxezi, o mustră. Altfel nu vei supravieţui aici. Cred că o să aranjez cu Naşa o sesiune demonstrativă pentru tine. Unuia dintre clienţii mei îi place să fie privit. Aşază un lanţ filigranat în dreptul pieptului şi ridică bărbia. Ce părere ai? [6]

6 Instrument tradiţional chinezesc cu patru coarde.

— Acesta s-ar potrivi mai bine. Yuliang arată spre bijuteria din jad.

Jinling îi aruncă o privire neîncrezătoare:

— Chiar? O încearcă, se încruntă. Apoi zâmbeşte: Ei bine, poate că ai dreptate!

îşi ridică părul pentru ca Yuliang să-l poată prinde.

— Banii, continuă ea. Am plecat din Shanghai din cauza banilor. Omida asta bătrână a plătit o grămadă pentru contractul meu. Şi mi-a dat un bonus.

Omida bătrână este Naşa, ale cărei degete grăsuţe şi pline de inele par a fi peste tot în acelaşi timp: numărând, la răsăritul soarelui, câştigul fetelor, pipăind tivurile şi căptuşeala halatelor în căutarea bacşişurilor secrete, palpând degetele şi coatele în căutarea umflăturilor, inflamaţiilor şi a altor semne de boli venerice, cercetând catastiful „lunii" roşii în care înregistrează menstruaţiile. Sau cartea neagră unde notează datoria florilor - şi unde cifrele doar cresc, nu scad niciodată. Toate, în afară de cifra lui Jinling - ca fata cea mai bună, aduce câştigul cel mai mare. Xiaochen, o veterană cu state vechi de douăzeci de ani, aduce cel mai puţin.

—Are bube Guangzhou, îi mărturiseşte Suyin câteva zile mai târziu.

— Guangzhou...? întreabă Yuliang, încurcată.

— Bube mari, roşii. Aduse de *fan kuei*[7] din Guangzhou. Le răspândesc printre târfele de pe aici.

Vocea lui Suyin se aude ca un fluierat printre cleştii de rufe pe care îi ţine în gură. Fetele pun la uscat, ca în fiecare săptămână, lenjeria fină de mătase şi halatele simple, din pânză.

— Oricum, Xiaochen nu prea mai are clienţi. Spune că are şaisprezece ani. Toate spun că au şaisprezece ani. Dar eu cred că se apropie de patruzeci. îţi închipui?

Dă din cap, scoate un cleşte. Prinde pe sfoară nişte pantofi care încep să se legene între cele două fete precum doi fluturi viu coloraţi.

— Naşa o pune câteodată să ia mercur. Şi eu trebuie să o ajut să-şi injecteze în fund lapte fiert. îşi dă ochii peste cap, exasperată de lipsa cunoştinţelor lui Yuliang. Boala! strigă ea. O iei din camerele de noapte. De la bărbaţi. Nu trebuie nici măcar să îi atingi ca să te molipseşti. Nu e nevoie decât să te aşezi în locul în care a stat unul [7]

7 *Fan kuei,* fantome albe, nume dat europenilor.

infectat. Scoate indiferentă un jupon roz din grămada de rufe. O iei, continuă, de pe pernă.

— Dacă este cum spui tu, înseamnă că toată lumea o are. Boala. Aşa-i? O avem?

Suyin ridică din umeri.

— O să-ţi dai seama dacă o ai. Dar fetele se cam ascund.

Suyin pare să ştie o grămadă de secrete. Ştie, de exemplu, că Lirong se dă în fiecare seară cu ruj.

— Şi ce dacă? întreabă Yuliang. Nu toate fac asta?

— Nu pe buzele astea, tâmpito, răspunde Suyin. Scuipă din gură ultimul cleşte, îndoindu-se de râs. Nu este decât ora unsprezece, chicotelile lor se aud cu ecou în liniştea care învăluie curtea din spate. Are impresia că stânca ei avântată este prea neagră, explică în cele din urmă. Are impresia că dacă şi-o vopseşte va arăta mai tânără.

Şi, cu toate că nu este aşa de amuzant, Yuliang se trezeşte şi ea râzând cu poftă. în curând râde aşa de tare, încât începe să o doară stomacul. Iar când din dormitoare încep să se audă voci sparte („Hei! Mai încet, nenorocitelor! Trebuie să dormim şi noi!"), fetele se folosesc de mânecile colorate de la *qipao*[x] şi de pantalonaşii din satin ca să-şi înfunde râsul. încercând, fără prea mult succes, să-şi înghită hohotele.

0 săptămână mai târziu, Naşa programează prima apariţie oficială a lui Yuliang, după ceremonia anuală a Drumului de Flăcări. Servitoarele aşază portocale şi bani de hârtie în jurul unei statui din aur înfăţişându-l pe Buddha. La picioarele sale, lumânările alcătuiesc o potecă scânteietoare. După ritual urmează un banchet la care sunt invitaţi clienţii cei mai importanţi, chiar dacă, de fapt, adevărata invitaţie este aceea de a-şi cheltui banii. Jinling îşi ia asupra ei pregătirea protejatei sale în vederea prezentării. îi împrumută lui Yuliang o jachetă albastră care ia ochii şi cercei lungi, o agrafă în formă de orhidee ca să şi-o pună în păr. îi aplică primul machiaj. Limba i se zăreşte prin deschizătura buzelor, asemenea unui vârf de prună, în timp ce conturează cu negru ochii lui Yuliang, care clipesc, şi îi pudrează, neted şi alb, nasul şi fruntea. Yuliang îşi încreţeşte faţa, [8] M rănută de la gâdilaturi. încearcă să nu se ferească când Jinling îi în- lo.irce genele în jurul unui beţişor metalic.

— Stai cuminte, spune Jinling. Trebuie să arăţi cât mai bine. Poate • .i astăzi te va remarca vreun bogătaş şi va licita mult pentru ceremonia pieptănatului. Aşa s-a întâmplat cu mine.

— în Shanghai?

Cea mai bună dintre fete se uită urât la ea, aplicându-i rujul.

— Sigur că în Shanghai.

Pielea capului încă o mai mănâncă de la periatul, răsucitul şi prinsul lui Jinling. Ştie ce înseamnă aici pieptănatul părului. Nicidecum i itul pe care mama i-l descrisese atât de des, pe vremea când măritişul era o rază de speranţă pentru viitor: în noaptea dinainte, îţi voi piep- i .ina părul. Ca să fii prosperă.

De câte ori, mamă? întreba Xiuqing, cu toate că ştia prea bine răspunsul.

De trei ori, răspundea mama ei, cu toate că ştia că fata ştie. Prima pieptănare este pentru longevitate. A doua aduce dragoste şi respect până la bătrâneţe. Cea de-a treia este pentru a ne asigura că...

Voi avea o mulţime de copii! completa Xiuqing. Şi voi avea!

Iar mama sa râdea şi îi spunea: Şi, cu un pic de noroc, vor fi băieţi care te vor ajuta la bătrâneţe.

La Salon nimănui nu-i pasă dacă o floare va avea sau nu parte de longevitate. Cu siguranţă, nimeni nu are pretenţia la respect sau dragoste. Cât despre copii — ei bine, Yuliang ştie deja cât de departe merg fetele Naşei pentru a-şi reprima fertilitatea. Sunt ceaiuri şi poţiuni, monede străine de mari dimensiuni. Când toate aceste metode dau greş, se recurge la adopţii şi avorturi. Urmează disperarea, infecţiile. Câteodată - deseori, chiar - moartea. Una dintre fete, Linyao, murise deja în scurtul timp de când Yuliang ajunsese aici. însărcinată în patru luni, se aruncase de pe acoperişul pagodei Zheta când văzuse că iubitul ei refuză să o facă concubină.

— Ce ridicol, afirmase mai târziu, dispreţuitoare, Jinling. Să se omoare. Pentru un bărbat. Acelaşi verdict fusese pronunţat şi în ceea ce o privea pe Spălătoreasă de Mătase: Ce pierdere. Era chiar drăguţă, după cum am priceput eu din poveste. Probabil că ar fi reuşit să-şi găsească o partidă bună.

Acum, încruntată de la concentrare, termină de colorat buzele lui Yuliang.

— Freacă-le, porunceşte.

Rujul are gust de săpun gras. Dar, când Yuliang se uită în oglinda de mână a lui Jinling, fata de acolo arată minunat. Ochii îi sunt mai mari şi mai limpezi decât au fost vreodată. Nasul nu mai seamănă aşa de tare cu un nasture. Buzele par să zâmbească fără să se mişte măcar. Jinling, privind pe după umărul ei, întinde mâna şi o mângâie pe obraz.

— Ce mulţumită o să fie Naşa, spune blând. Nu mai semeni aproape deloc.

Yuliang chiar se simte diferită — aproape desprinsă de ea însăşi. De parcă Fata din Oglindă a preluat frâiele. Este o

8 Tunică lungă tradiţională.

senzaţie nouă, un pic ameţitoare. Şi totuşi, aşa cum face cu multe alte lucruri noi de-aici, nu se opune. Această separare îi dă, ciudat, un sentiment de libertate.

Două săptămâni mai târziu, când totul revine din nou la normal, Yuliang stă ţeapănă pe un scaun uzat de bambus. Priveşte un portret, portretul unei femei. Faţa îi este o lună blândă şi calmă, braţele, o aură ştearsă în jurul pruncului din poala ei. Zâmbetul întipărit pe buze este un miraj: când Yuliang îl priveşte cu ochiul stâng, dispare. Când îl închide pe acesta şi se uită cu dreptul, reapare, pe furiş, ademenitor. Este doar o idee de emoţie, nu emoţia însăşi. Este zâmbetul feminin perfect. Când zâmbeşti, îi spunea mama ei, să nu-ţi mişti buzele. Când mergi să nu-ţi mişti fustele.

Strigătul ascuţit al unei femei îi întrerupe gândurile:

— Ahhhhhh, ahhhhh, ah-ah-ah!

— Se uită? Zi, se uită? Lemnul scârţâie şi se tânguie. Un geamăt lung, prelungit. Apoi bărbatul vorbeşte din nou: Nu cred că se uită.

— Yuliang! o mustră Jinling.

Yuliang se face că aude. Zâmbeşte. Ii venise în minte faptul că ceva era în neregulă cu tabloul. în sfârşit, îşi dădu seama ce era: o mică zonă goală deasupra buzelor zeiţei. O femeie adevărată ar avea ceva acolo, o line dublă, cât de subtilă. O brazdă moale de carne până la nas.

— Yuliang! Uită-te la mine! Eşti la fel de surdă cum eşti de oarbă?

Oftând, Yuliang îşi lasă ochii să se desprindă de pe perete, să treacă
de fereastra mică, cu oblonul tras, şi să ajungă direct pe patul de sub
ca. Jinling stă rezemată pe o parte. Negustorul Yi se află în spatele ci, mâna lui puternică încătuşându-i gâtul.

— Se uita, spune Jinling. Nu-i aşa că te uitai, Yuliang? Gâfâie nn pic în timp ce vorbeşte.

— Am văzut tot, răspunde Yuliang. A fost... dar nu ştie ce-a fost. Işi împleteşte mâinile în poală.

Ochii negustorului o străfulgera în timp ce se apleacă, aranjând ceva.

— îmi pare bine că te-ai lămurit.

Se ridică, întinzându-şi braţele lungi spre tavan. Palmele zdravene îi atârnă ca şi cum ar fi cusute neîndemânatic de încheieturi.

Jinling se ridică şi ea, strâmbându-se exasperată la Yuliang. îşi mân- gâie clientul pe ceafa, toarce.

— Nu o băga în seamă. Eşti formidabil. Aproape m-ai străpuns!

îi mai aruncă o privire lui Yuliang, care, ascultătoare, reţine şi acest
termen, adăugându-l la altele pe care Jinling i le spusese: Eşti tare ca fierul! Aproape am murit în braţele tale! Fusese prima dată când văzuse penisul unui bărbat atât de aproape şi acum înţelegea de ce i se mai spune câteodată şi ţestoasă. Scula negustorului Yi se face mică şi tremură intimidată sub privirea ei. Testiculele sale arată ca pielea de pui.

— Spălarea, cere cu blândeţe Jinling, arcuind o sprânceană perfectă.

Yuliang se ridică imediat, o dâră de sudoare i se prelinge pe genunchi.
îndreptându-se spre lavoar, ducând în mână micul vas împodobit cu chipul lui Buddha, gândurile ei revin la tabloul Doamnei Guanyin. Fusese realizat de un artist local, iar Jinling servise drept model. în cercurile negustoreşti ea e celebră. Este aproape întotdeauna inclusă în calendarul anual al florilor făcut de ghilda negustorilor, care are drept imagine pentru fiecare lună câte una din frumuseţile oraşului.

Negustorul se ridică în picioare. Yuliang îngenunchează în faţa lui. Apa parfumată se amestecă cu mirosul de peşte şi sudoare al sexului. Mâinile lui Yi Gan i se joacă absente prin păr, în timp ce ea îi spală membrul vlăguit. Degetele lui groase scot mici şuviţe din cocul strâns pe ceafă care semnifică virginitatea ei.

După ce pleacă din cameră, Yuliang umple la loc vasul. Adaugă în apă o jumătate de ceaşcă de sare şi i-l duce lui Jinling. Pisica bordelului, Bănuţ, care fie este în călduri, fie doarme, i se freacă de glezne.

— Afară! porunceşte Jinling.

Ascultătoare, Yuliang înşfacă animalul şi îl duce pe hol, unde acesta îşi ridică unul dintre picioare după ureche, ca un contorsionist, şi începe să se lingă de zor.

Când se întoarce, Jinling îşi studiază sânul, care fusese muşcat.

— Nemernicul ăsta bătrân merită să fie tăiat în bucăţele, spune ea, supărată. Este a doua oară când face asta. Ar trebui să-i spun Naşei. Nu mai vreau să-l văd niciodată.

— Aşa ar trebui să faci, o aprobă Yuliang.

Dar ştie că Jinling nu se va plânge niciodată. Yi Gan este conducătorul ghildei negustorilor. Este tipul de client pe care fetele de-aici îl numesc „cheag de bani“: prezent tot timpul, uşor de stors. O jignire la adresa lui ar face rău tuturor: fetelor, servitoarelor, Naşei. Şi mai ales lui Jinling.

Dar gândul că ar supăra-o pe Jinling o face pe Yuliang să se-nfioare.

— Nu eşti necăjită pe mine de-adevăratelea, nu-i aşa?

Jinling îşi ridică piciorul pe un scaun.

— Necăjită? întinde mâna după cârpă.

— Că nu m-am uitat.

Jinling se mângâie o clipă, apoi se apucă de treabă.

— Aaa, nu. Nu chiar. Ii face cu ochiul lui Yuliang. L-ar putea tenta chiar să liciteze. Ştii tu: „Asta este atât de inocentă, încât nu poate nici măcar să se uite!" Bărbaţilor le place asta la virgine. Degetele ei albe pătrund îndemânatice în pliurile roz ale sexului pe care tocmai îl vânduse negustorului. Yuliang priveşte pe sub gene, ruşinată şi fascinată. Şi totuşi, adaugă Jinling, ar fi bine să înveţi să fii mai veselă. Nimeni nu vrea să se culce cu un leş.

Scrâşneşte din dinţi, în timp ce sarea începe să-şi facă efectul.

— Sau, mă rog, aproape nimeni, se corectează. Şi râde.

Sase

j

In lunile care urmează, Yuliang se refugiază în sarcini mărunte, în mici ritualuri. Cu ajutorul rutinei îşi creează un scut. La Salon, „frunzele" merg la culcare la două sau la trei noaptea şi sunt trezite la şapte dimineaţa. Se aşază cu rândul deasupra oalei de noapte ciobite, în

Iuleie paravanului care nu ascunde nimic în afară de trupurile lor. Se spală cu apa dintr-un urcior aflat în oficiu, îşi masează şi îşi leagă mai bine picioarele umflate. Se îmbracă în hainele de lucru. Yuliang | i.ist rcază rochia pe care o primise în dar de la Wu Ding pentru mun- i llc cele mai murdare — frecatul podelelor, golitul oalelor de noapte. Sc bucură de flecare ruptură şi pată, savurează mizeria de care este i uprins. Materialul care se destramă devine spiritul unchiului său, din ce în ce mai ros şi mai învechit. Dezintegrându-se.

După ce mănâncă, fetele mătură curtea, adunând cioburile şi cărţile de vizită mototolite. Cum iarna se apropie, spaţiile dintre pietre sunt umplute cu zăpadă, creând iluzia unei table de şah ordonate. Yuliang mătură zăpada şi chibriturile folosite, ce par mici oase frânte şi carbonizate. Cu toate că nu ar trebui să facă asta, aruncă tot gunoiul In şanţul de scurgere. Şi speră că la primăvară totul se va înfunda din pricina aceasta.

După-amiezile sunt dedicate altui tip de iniţiere, pe care Yuliang şi Suyin o primesc în cămara de rezervă. Sunt învăţate muzică, maniere, „dragoste'[1]. Profesoara de muzică are o faţă care cade ca şi cum ar fi făcută din ceară călduţă. Alege melodii pe care le cântă la *pipa* sa cu irei corzi, le învaţă pe fete cântece cunoscute despre luna care se oglindeşte în apă, pe lacurile îngheţate. Yuliang le cântă fără a greşi vreo notă şi este neobişnuit de puternică cu versurile bărbăteşti. Profesoara îi spune Naşei că are „un talent neobişnuit" şi că este „extrem de promiţătoare". Adevărul este însă că Yuliang cunoaşte deja majoritatea poemelor. Aceasta este una dintre puţinele şi tristele moşteniri primite de la unchiul său.

La orele de „dragoste", fetele trag prin pumnii lor mărgelele plăcerii întinse pe un fir de mătase pătat. Studiază ilustraţiile din povestirile clasice de secol XVII *Vasulprunelor de aur, sau Istoria aventuroasă a bărbaţilor săi şi a celor şase neveste ale sale* şi sunt puse în încurcătură de mici statuete înfăţişând cupluri aflate în diferite poziţii. Cărţile sunt ale Naşei, statuetele sunt aduse de călugăriţa daoistă care le învaţă tot ceea ce ştie despre măiestria în pat. Fetele zumzăie numele poziţiilor ca nişte insecte vara: întoarcerea dragonului. Pasul tigrului. Iepurele gâdilând iepuroaica.

— în poziţia Greierului ţintuit, continuă călugăriţa cu instrucţia, femeia stă întinsă cu faţa în jos. Bărbatul se aşază în spatele ei. îi ridică coapsele spre ale sale. Lujerul de jad este înfipt atât de bine, încât aproape că nu se mai vede.

— Dacă este vorba de lujerul de jad al lui Feng Yitmien, îi şopteşte Suyin lui Yuliang, atunci nu prea se vede nici înainte de a-l înfige.

Feng Yitmien este un vânzător de ceai care o vizitează pe Mingmei. Are picioarele şi mâinile gingaşe ca ale unei femei.

— Ideal, continuă călugăriţa, încruntându-se, bărbatul împinge de cincizeci şi patru de ori. Astfel, şi bărbatul, şi femeia vor simţi plăcerea.

Naşa, care îşi băgase capul pe uşă ca să supravegheze mersul lecţiei, obiectează.

— Dacă vrea să împingă de două mii de ori, aşa să fie, spune ea. Totul ca să-ţi termini treaba.

Este una dintre dispoziţiile ei cele mai frecvente: indiferent cum merge treaba, trebuie să termini. Şi nu este un simplu sfat. Cele care nu termină, care nu au nici o scuză - şi pentru Naşa singura scuză este vărsarea de sânge -, sunt bătute. De cele mai multe ori (culmea!) până le dă sângele.

Câteodată, seara, Suyin şi Yuliang merg să facă vizite alături de fetele mai mari. Prima lor îndatorire este aceea de a lua cartea de vizită şi garanţia cerută de la comisionarii care le aduc. în general, garanţia se ridică cam la cincisprezece procente din valoarea totală a nopţii, care variază în funcţie de cât de speciale sunt pretenţiile clientului. Cartea de vizită provine chiar de la fata respectivă, care lasă teancuri întregi în restaurante sau le împarte clienţilor favoriţi. Pe faţă sunt trecute numele fetei şi adresa Salonului. Pe verso, clientul completează locul unde femeia este chemată: la operă, la câte un banchet, la vreo aniversare sau la sărbătorirea unei reuşite în afaceri. Naşa le citeşte: Zao Tong solicită onorabila prezenţă a lui Lirong la restaurantul Grădina de Jad, în curtea din spate. Fiu Zinyang o cheamă pe Dai la pavilionul Yuan Shikai[9]. Madama numără cu atenţie garanţia, notează suma şi returnează cartea de vizită lui Yuliang sau Suyin. Apoi, fetele o ajută pe cea aleasă să se îmbrace, să se machieze şi să se urce într-una din cele două lectici. Fata virgină aleasă ca însoţitoare o va

9 Important om politic şi militar chinez (1859-1916), împărat în perioada 1915-1916.

urma pe curtezană, cocoţată pe umerii servitorului.

în serile acestea, cu picioarele împletite, precum nişte amulete, sub bărbia bărbatului, cu mâinile încleştate pe părul lui ciumpăvit şi slinos, Yuliang descoperă instantanee ale vieţii care curge de partea cealaltă a zidurilor Salonului. Vede mai mult bărbaţi, făcându-şi loc cu coatele pe stradă, venind de la muncă, mergând să ia masa sau l.i vreo întrunire. Din când în când, mai vede şi străinii de la una din biserici: oameni palizi, cu mâini şi picioare mari, îmbrăcaţi în veşminte mohorâte. O femeie din faţa misiunii străine are părul de culoarea spicului ud, prins ciudat la ceafa. Fetiţa care-o însoţeşte are bucle aproape de-aceeaşi culoare. Curg precum o coamă neorânduită, pe spate. Fetiţa îi spune ceva mamei sale când Yuliang şi bărbatul trec pe lângă ele. Vocea îi şuieră ca a unui şarpe. Yuliang, intrigată de cuvintele care sună şi par atât de diferite de ale ei, se apleacă aşa de tare, încât îl dezechilibrează pe bărbat.

Odată ajunsă la eveniment, Yuliang îndoaie cu apă vinul din cupa fetei mai mari pentru ca aceasta să nu se ameţească prea tare vorbind şi cochetând. Ţine socoteala cărţilor de vizită, atentă să nu le piardă ordinea. Are porunca clară să nu iasă de sub ochii servitorului; Naşa nu vrea ca virginele ei să se „amestece** sau să dispară. Aşa că omul o urmăreşte pretutindeni, chiar şi afară. Stă de pază în timp ce ea se lasă pe vine, ruşinată, încercând în van să dea apa afară fără să stropească.

în ciuda unor asemenea umilinţe, astfel de seri sunt mici evadări. Câteodată Yuliang chiar se imaginează furişându-se, fără a fi văzută, afară din cameră. Fără manta, fără suflare, alergând pe stradă în ciuda picioarelor ei legate. Poate că cineva ar ajuta-o. Sau poate că pur şi simplu s-ar ascunde într-una din bărcile ancorate la mal. în călătoria lungă pe râul mohorât şi nămolos, s-ar putea arăta proprietarilor, care ar putea fi o familie adevărată, aşa cum trebuie. O mamă adevărată, nu o Naşă. Un tată adevărat, nu un unchi. Poate chiar şi un copilaş. Lui Yuliang i-ar plăcea să se joace cu un bebeluş! Şi-ar face apariţia precum un duh care să-i brodeze hăinuţe şi căciuliţe. Ar găti specialităţi din sud: capete de peşte, orez în vas de lut. Ar câştiga de partea ei familia luată prin surprindere. Ne-ai făcut vieţile mai bune, ar spune mama. Te rog, vino cu noi acasă. Fii fiica noastră mai mare.

Iar Yuliang aşa ar face. Ar dormi cu bebeluşul şi cu mama precum o pisicuţă într-un coş moale. Departe de bărbaţi. Fericită la gândul că ziua următoare ar începe la şase dimineaţa, nu la şase seara.

Şase seara este ora la care începe, de fapt, viaţa Salonului. în camera lui Jinling, Yuliang aşază în ordine podoabele şi hainele stăpânei sale. O ajută să-şi facă toaleta, aduce apă, amestecă machiajul. Acum ştie cum să cureţe buza de sus Iară a lăsa vreo urmă. îi poate contura sprâncenele cu un creion negru; îi poate face picioare elegante de păianjen sau arcuri zburătoare precum aripile păsărilor. Capacitatea de a face asemenea alegeri îi conferă un sentiment ciudat de forţă.

După machiaj, o ajută pe Jinling să-şi aleagă prima costumaţie a serii. Ea este singura fată de la Salon care se schimbă pentru fiecare dintre oaspeţi. Servitoarele se plâng că este muncă prea multă, iar Xiaochen bombăne că asta e „înfumurare". Dar Jinling are grijă să lase un bacşiş mai gras cameristelor. Oricum nimeni nu prea mai bagă în seamă ce spune Xiaochen.

— Yuliang, ascultă-mă, o învaţă Jinling. O rochie curată îl face pe oaspete să se simtă special, bine-venit. îl face să se simtă primul client din seara respectivă.

Yuliang reţine sfatul acesta şi îl aşază alături de promisiunea Naşei de a avea o garderobă nouă, numai a ei: şase rochii noi imediat ce potirul îi va fi deschis. Acum se concentrează pe culorile şi materialele trusoului lui Jinling. învaţă caracterele brodate pe jachete şi eşarfe şi le potriveşte în combinaţii care i se par de bun augur: norocul cu fericirea. Fericirea cu destinul prielnic. Destinul prielnic cu bogăţia, cu înţelepciunea. Se gândeşte la noi modalităţi de asortare a nuanţelor: nuanţele de verde marin, albastrul cerului, argintul stelelor. La început, Jinling priveşte cu neîncredere aceste alegeri.

— N-am mai purtat niciodată rochia asta cu şal, spune şi trimite după cineva care să-şi dea cu părerea. Dar, pe măsură ce lunile trec, iar opiniile concordă, cea mai bună dintre fete încetează să mai pună întrebări. Ba mai mult, îi spune Naşei că ochiul lui Yuliang devine din ce în ce mai rafinat.

— Va fi bună, cu adevărat bună, zice ea. Şi o ciupeşte pe fată de genunchi, pe sub masă.

Pe la ora şapte, servitorul începe să anunţe vizitele, folosind codul special al Salonului. „A sosit un oaspete" înseamnă că este cineva nou, din moment ce vizitatorii care revin sunt întotdeauna anunţaţi pe nume. Dacă bărbatul are o fată preferată, este anunţat şi numele ei. Jinling, Yi Gan te-a onorat cu vizita sa. îţi cere să-i prepari un ceai.

La zece, Salonul este plin de fum şi conversaţie de beţivi. Voci care mai de care mai ascuţite ţin socoteala jocurilor. Yuliang şi Suyin aduc farfurii din şi la bucătărie: crabi grăsani înmuiaţi în sos iute de fasole neagră, friptură de porc rumenă cu cartofi, boluri de orez aburind. Fetele se învârt pe la mesele de joc. Trec pe lângă muzicanta cu faţă ridată şi arii obosite, încercând să evite mâinile care le caută şi zbătându-se să se ridice din poalele vreunui client mofluz. („Fără stat în poală!“ ordonă Naşa. Le bate dacă le găseşte aşa, ajunse acolo chiar şi fără voia lor.) Le privesc pe fetele mai mari ridicându-se, plecând, revenind, cu machiajul stricat şi îmbujorate sau plictisite sau, pur şi simplu, obosite. „A reuşit să şi-o mai scoale moşneagul ăsta?“ strigă bărbaţii. „A mai reuşit tunul ăla vechi să lovească?”

Naşa serveşte şi observă, tachinează şi se târguieşte. Notează în registrele ei toate sumele plătite şi datorate. Gustă mâncarea, face semn să fie adusă, mai sunt şi momente în care o trimite înapoi. Se strecoară în aripa de noapte, ascultând la uşile închise ca să înregistreze partidele ratate, bacşişurile şi darurile nedeclarate, sunetele mai alarmante decât palmele

administrate în toiul pasiunilor ceva mai violente. Şi ocazionalele strigăte de durere adevărată pentru a putea interveni: „Au! Opreşte-te... opreşte-te! Ajutor!"

Ţipetele se insinuează şi plutesc în voia bună generală şi în fum, asemenea unor stafii, mici sloiuri de linişte în larma asurzitoare. De obicei, Naşa este cea care sare imediat pe picioarele ei mici şi se năpusteşte greoaie, urcând în aripa de noapte. Spune că o bătăiţă nu este mare lucru, se acceptă. Dar ucisul sau desfiguratul fetelor ei, nu. Asemenea comportament va trebui plătit cu taxe suplimentare şi achitarea onorariului doctorului. Cazurile cele mai grave vor ajunge în faţa justiţiei.

— Care sunt cele mai grave cazuri? o întreabă Yuliang pe Jinling, în dimineaţa următoare atacului suferit de Mingmei. Fata cu vorbă domoală din Souzhou fugise din camerele de noapte cu funii roşii atârnându-i de încheieturi şi glezne. Din piciorul stâng curgea un şuvoi gros de sânge. Tăietura era sus, pe coapsă, adâncă de jumătate de deget în unele locuri. Un soldat purtând o uniformă improvizată a cine ştie cărei armate private o urmase, fumând, zâmbind. încă înche- indu-se la pantaloni. Cuţitul pur şi simplu îi scăpase, spusese el, ridicând din umeri. Se jucau. Zicea că rana era o zgârietură, iar Mingmei, o actriţă. Ameninţase că nu va plăti; nici măcar nu terminase. Dar
Naşa ceruse şi primise plata - mult mai mult decât preţul unei nopţi, încasase o taxă umflată pentru medic şi o despăgubire pentru cicatricea care îi va rămâne lui Mingmei. Ceruse bani pentru a nu-l deferi pe soldat justiţiei şi pentru curăţarea urmelor de sânge de pe podea. Până la urmă, cu ajutorul servitorului şi al câtorva dintre oaspeţi (printre care şi un judecător), reuşise să golească portofelul omului.

— Fierul bun nu este folosit la cuie, avea să spună mai târziu, aproape nostalgică. Bărbaţii buni nu ajung soldaţi.

— Nu ştiu, răspunde Jinling, aspru, în vreme ce zorii îşi revarsă lumina timidă pe geam. Nu ştiu care sunt cele mai grave cazuri.

Se strâmbă în timp ce Yuliang se chinuie să-i desfacă nasturele de mărimea perlei, în formă de broască, de pe *qipao*, unul dintre zecile aliniaţi de la genunchi până la ceafa. Jinling nu reuşeşte să îi desfacă niciodată pe toţi de una singură. Când este beată sau obosită îi smulge, pur şi simplu.

Ochii ei negri îi întâlnesc pe cei ai lui Yuliang în lumina slabă din oglindă. Are culoarea levănţicii, străluceşte în lumina zorilor. Arată mai în vârstă, se gândeşte Yuliang. Nu este o critică, ea nu e bărbat, nu e Naşa. Pur şi simplu uită cât de tare poate obosi aici chiar şi Jinling, perfecta Jinling.

îşi lasă degetele să coboare pe gâtul profesoarei sale, apoi pe umeri. Desenează cu degetele mari, apoi cu arătătoarele, cercuri care coboară, întâi atinge timid, apoi — când vede că Jinling închide ochii şi îşi lasă capul pe spate - tot mai tare. Se apleacă pentru a masa surplusul de carne ce apără plămânii celei mai bune fete, inima ei. Pulsul i-o ia razna.

— E bine? murmură.

Jinling deschide ochii. Pare încurcată. Dar nu spune decât:

— Da.

Şi, oftând, închide ochii la loc.

Şapte

Vacanţa se termină într-un vârtej de rugăciuni şi lumini puternice. Deasupra pavilionului Yuan Shikai, artificiile desenează peşti şi drago ni de foc. La Salonul Splendorii Eterne cei care reuşesc să-şi plătească datoriile vechi se grăbesc să facă altele noi.

Fetele însă sunt odihnite pentru prima dată. Toată săptămâna - petrecută de majoritatea clienţilor cu familiile şi prietenii - au jucat, .iu bârfit şi au mâncat. Toate, cu excepţia lui Xiaochen, care fusese, |iână la urmă, alungată. Se spunea că fusese vândută (pentru mai puţin de-o pipă cu opiu) la „atelierul de cuie", cel mai prost dintre bordelurile din Wuhu. Se afla în spatele depoului de cale ferată, o cocioabă murdară fără taxă de intrare şi lipsită de confort. Clienţii — şoferi de ricşă, lucrători în port, chiar şi cerşetori - plătesc sume derizorii pentru **.1** se bucura de serviciile oferite. Unele camere n-au nici măcar pat.

într-un fel, dispariţia celei mai bătrâne târfe este o binecuvântare, în ultimele săptămâni, ţinuta lui Xiaochen fusese dezordonată, faţa şi gâtul boite cu straturi groase de machiaj care, oricât s-ar fi chinuit, nu mai puteau ascunde ridurile adânci şi pielea plină de cicatrice. Rochiile ei erau demodate, culorile şi croielile lor datând din timpurile de mult apuse, când încă mai avea succes. Toată lumea ştia că nu mai avusese nici un client „ud", unul care să stea, să se dezbrace şi să petreacă noaptea cu ea, încă de la cursele bărcilor-dragon. Câteodată bărbaţii o mai lăsau să stea cu ei şi să le cânte o strofa sau două. Majoritatea o alungau ca pe o muscă scârboasă.

— Le era frică, îşi dă cu părerea Suyin într-una din zile, în timp ce ea şi Yuliang decojesc alune. Credeau că este ca fata aceea care îi spusese soţului ei să nu se uite niciodată la ea noaptea. Dar odată bărbatul s-a uitat, la puţin timp după ce îl născuse pe fiul lor.

— Şi ce a văzut? întreabă Yuliang, destul de înfricoşată: lui Suyin îi place să şocheze lumea. înfloreşte poveşti cu rude îndepărtate şi prieteni pentru a le conferi un aer de credibilitate.

— A descoperit că numai de la brâu în sus era alcătuită din carne şi oase, spune colega ei de cameră, sigură pe ea. în

jos era schelet intrat în putrefacţie.

— Cum ar fi putut s-o facă dacă n-ar fi avut piele? se miră Yuliang. Şi cum ar fi putut să poarte copilul? Şi-ar fi dat seama. Precis.

— Unii bărbaţi sunt atât de egoişti, încât nu şi-ar da seama nici dacă ar împinge într-un ceainic, intervine Dai pentru a tranşa disputa.

Floarea cea grăsuţă fusese pusă la regim cu oţet ca să slăbească, dar nu se dădea la o parte de la mici gustări cât timp Naşa dormea.

— E adevărat, răspunde Suyin hotărâtă, dându-i un pumn de alune pe care să le spargă. Sora soţiei unchiului meu l-a cunoscut pe bărbat.

— Bine, spune Dai cu gura plină. Demonstrează-ne. Du-te la atelierul de cuie şi pune-o pe Xiaochen să-şi dea jos pantalonii. Te provoc.

Yuliang o priveşte amuzată pe colega ei „frunză", pe jumătate aştep- tându-se să accepte provocarea, aşa, de amorul artei. înainte ca disputa să se încheie, Naşa apare ca din senin în pragul uşii. Dai ţipă de uimire şi înghite în acelaşi timp. Dar nu pe ea o caută madama.

— Yuliang, spune ea. în după-amiaza asta Suyin o să termine toate muncile de la bucătărie. Tu trebuie să-ţi strângi lucrurile. în timp ce fetele se holbează la ea, surprinse, adaugă: Eşti norocoasă. Vei avea camera ta.

Yuliang se uită la Suyin, pe a cărei faţă se citeşte lovitura primită. Dar Naşa nu terminase:

— De asemenea, continuă ea, ceremonia pieptănatului va avea loc într-o săptămână. Spune-i lui Jinling să-şi noteze în registru.

Se întoarce, pregătindu-se să plece. Apoi, amintindu-şi ceva, revine. Intrând în cameră, uşor, o loveşte pe Dai peste faţă, destul de tare pentru a lăsa o urmă roşie.

— In seara asta nu mănânci, purcica mea, spune. Du-te sus şi schimbă-te.

— Va fi Yi Gan.

Yuliang se uită cu groază la prietena şi profesoara ei.

— Nu.

— Hai, Yuliang. Nu mai face pe surprinsa.

Jinling clatină din cap, neîncrezătoare. Dar se dă înapoi din prag şi îi face semn lui Yuliang să intre. Apoi, încet, închide uşa după ea. Da, urmează ea, întorcându-se. A licitat cel mai mult.

— De când ştii?

— Naşa mi-a spus săptămâna trecută. Cea mai bună dintre fete se îndreaptă încet spre fereastră, punându-şi mâinile în şold. Am vrut să-ţi spun. Dar după aia... Yuliang mai degrabă aude decât vede gestul, ridicarea uşoară din umeri: Nu-i vorba decât despre piele.

Se clatină spre pat, apăsându-şi palmele pe ochi. 11 vede pe Yi Gan, braţele sale inerte, palmele ca de maimuţă.

—Ştiai că asta va urma, spune Jinling blând, atingându-i umărul, loate am trecut prin asta.

Eu nu sunt una dintre voi, gândeşte Yuliang. Dar spune cu totul altceva, cu o voce stinsă:

— Nu vreau să mă atingă.

Jinling scoate un sunet discret:

— Ţţţţ. O mângâie pe braţ. Apoi îşi pune mâinile pe umerii ei. întinde-te, îi şopteşte.

Inertă, Yuliang se lasă împinsă, o lasă pe Jinling să se cuibărească lângă ea ca o pisică. Cea mai bună dintre fete murmură fraze blânde în părul lui Yuliang.

— Gândeşte-te la petrecerea de dinainte. La toate bunătăţile pe care le vei mânca şi pe care le vei purta. O rochie roşie atât de bogat brodată, încât va sta dreaptă de una singură. Am văzut-o! Şi va fi un banchet de pomină - aproape la fel de grandios ca cel din seara asta. Negustorul Yi va plăti pentru tot. Cea mai bună mâncare. Orice îţi doreşti.

— Nu îmi doresc nimic.

— Taci. Cere tot. Este singura cale. O să începi să faci economii.

— Nu pot. Simte bătăile inimii lui Jinling prin cămaşa de bumbac. Bătăile, un deget mic atingându-i spatele. Hai să plecăm, spune. Ne putem apuca de cerşit. Sau ne putem ascunde pe o barcă. Oamenilor li se va face milă de noi şi ne vor ajuta. Sunt sigură!

— Ne vor găsi. Suntem înregistrate la poliţie. Au liste şi descrieri, în curând vor avea şi fotografii.

— Vom fugi din nou, găseşte soluţia Yuliang. Vor renunţa până la urmă. Nu vor avea încotro.

— Vor avea! spune Jinling. Yuliang, ascultă-mă! Ascultă-mă! O întoarce pe fată înspre ea. Respiraţia ei întretăiată miroase a flori. Noaptea îşi dă în gură cu apa de colonie specială, franţuzească. Nu pentru a le face pe plac bărbaţilor, ci pentru a şterge gustul lor. Aseară m-ai întrebat care a fost cel mai grav caz, îi zice. O să îţi spun care. Apăsarea degetelor ei pe braţul lui Yuliang se înteţeşte. înaintea ta a mai fost o fată pe-aici. Frunza pe care ai înlocuit-o. A spus acelaşi lucru şi a

fugit. Şi când au adus-o a fugit din nou.

— Vezi?

Jinling ridică braţul.

— A doua oară au ucis-o. Nimeni nu o spune, dar toată lumea ştie.

Yuliang înţepeneşte. In răstimpul petrecut aici văzuse destulă violenţă. Tata Gao o bătuse pe Mingmei până ce aproape o omorâse şi apoi îi oferise trupul însângerat prietenilor săi. Curvele se atacaseră una pe alta — se spune, chiar, că Xiaochen angajase odată pe cineva ca să desfigureze una din florile rivale de la casa de ceai. Omul a aruncat acid pe faţa nefericitei. Cu toate acestea, până acum, Yuliang nu mai auzise de vreun asasinat.

— Cine... cine a făcut-o? întreabă.

Jinling se uită la ea cu subînţeles.

— Poliţia a scos-o din lacul Wuhu. Au adus-o aici. Yuliang, am văzut-o. Gleznele i se umflaseră ca nişte băşici de porc. Ţeasta... atârna, nu numai pielea, tot osul. Se cutremură, închide ochii. Atunci mi-am dat seama.

— Ţi-ai dat seama de ce?

— Mi-am dat seama că singura şansă de a scăpa de-aici este aceea de a juca după regulile lor. Aduci bărbaţi. îţi cumperi libertatea.

Yuliang îşi acoperă ochii din nou.

— Cum de suporţi? se jeleşte ea. Mâinile lor. Gurile lor...

— Pentru că aşa trebuie. Jinling strânge din buze. Trebuie să-i laşi să-ţi pătrundă trupul. Mângâie părul lui Yuliang. Dar există un secret: nu trebuie să-i laşi să îţi pătrundă-n minte. Gândurile sunt numai ale tale. Nu trebuie decât să te gândeşti la altceva.

Vorbele sale îi aduc aminte, pe neaşteptate, de „furnica albă" care o adusese aici în ziua în care unchiul său o trădase cu sânge-rece. Va trebui să înduri, o aude spunând pe codoaşă. încearcă să te gândeşti la altceva. O clipă aproape că le simte: degetele noduroase deschizân- du-i picioarele...

— Ar trebui să mă omor. Ar trebui să iau opiu. Chiar acum.

— Vai! Vai, nu fă asta! Jinling o trage pe Yuliang spre ea, mai tare de data asta, şi începe să o legene. Să nu te omori! o imploră. Ce-o să mă fac atunci? Ce-o să mă fac fără tine?

In camera alăturată, servitoarele se ceartă pe lângă un colonel bătrân care a băut până şi-a pierdut cunoştinţa. Servitorul este de părere să îl lase acolo:

— Găsiţi-i un pat uscat în aripa de noapte şi lăsaţi-l până în zori. Aveţi doar grijă să-l daţi afară până nu se trezeşte omida bătrână.

Cameristele chicotesc.

— Domnule, spun. Vă rugăm, domnule. Treziţi-vă!

Yuliang se înăbuşă. O vede cu ochii minţii pe fata din lac. Jinling continuă să o legene. Apoi începe să cânte. La început melodia nu are cuvinte. Apoi apar. Vorbele se întrupează din cânt, asemenea perlelor din apa oceanului: *„Shi shangzhiyou ma ma hao... Mei ma de hai zi xiang ge cao...* "

Mama ta este cea mai bună din lume.
Fără ea, nu eşti decât un ciob de sticlă.
Departe de sufletul ei
Cum vei reuşi să-ţi găseşti fericirea?

Mama, gândeşte Yuliang inertă. Mamă, îmi pare aşa de rău. Durerea nu dispare, dar reuşeşte să respire mai uşor. Distrusă, îşi îngroapă laţa în pielea albă a lui Jinling. O clipă rămâne aşa. Apoi, încet, începe să mângâie cu obrazul suprafaţa aceea moale. Descoperă o gropiţă. Un ungher moale în locul în care gâtul se uneşte cu pieptul. îşi odihneşte buzele în locul acela şi descoperă că se potrivesc perfect.

Opt

în zorii zilelor următoare, Yuliang se duce să doarmă (sau nu) în camera lui Jinling, în patul ei. Se îngroapă între cearceafurile curate şi braţele ei moi, precum un iepuraş care încearcă să se ascundă de vulpea cea rea. Acum ştie că există nume pentru ceea ce fac împreună: „a întinde tăiţei alunecoşi[11]", „a lustrui oglinda[11]. însă termenii aceştia porcoşi nu au nici o legătură cu actele calde, sincere pe care fetele le împărtăşesc şi, mai mult, sunt inventaţi de bărbaţi. Aşa că Yuliang nu se gândeşte la ei - nu mai mult decât se gândeşte la bărbaţi în sine. De fapt, în fiecare noapte, câteva ore, bărbaţii parcă nici n-ar exista.

în noua cameră, la fel ca şi în cea veche, Yuliang îşi ţine ascunşi pantofii de nuntă. Ca de obicei, evită să se uite la ei. Dar, în ajunul „nunţii" sale, dă la o parte teancul de lenjerie de mătase şi găseşte micul pachet de hârtie.

Desface cu grijă şerveţelul şi ia pantoful stâng. In vacanţă se apucase, în sfârşit, să brodeze bucăţica lipsă, chiar dacă la început fusese nevoită să exerseze ore întregi: cusături orizontale, cusături în formă de lanţ, cusături întrerupte şi cusături în forma caracterului care desemnează cuvântul „bărbat". Cusături de satin, cusături de sămânţă de iarbă, cusături oblice

pentru a realiza lujerii plantelor. A recreat flecare boboc perfect pe cel puţin două sau trei batiste înainte de a lua în mână pantoful. Când terminase, ochii o usturau, iar buricele degetelor, obosite, o săgetau de durere. Dar efortul ei nu fusese în zadar. Acum, studiind condurul la lumina lumânării, abia dacă ghiceşte locul în care vechiul ac se oprise, iar al ei preluase ştafeta.

Ar trebui să fie mândră că ajunsese la aşa o măiestrie. Şi totuşi, singura senzaţie care o cuprinde este una de rău. Ironia situaţiei nu-i rămâne străină — faptul că adusese la desăvârşire darul mamei ei numai pentru a-i batjocori visele.

Ar trebui să-i ard, pur şi simplu, se gândeşte Yuliang. îşi imaginează: mătase roşie, flacără portocalie. Un ultim rit funerar. Condurii, acum fantome negre, ar pluti înapoi spre mama ei. S-ar întoarce la adevăratul lor proprietar. în starea care li se cuvine.

Când Yuliang deschide ochii, mătasea este destul de aproape de lumânare pentru ca flacăra să adulmece combustibilul şi să tremure. Aproape instinctiv, apropie pantoful un pic mai mult, nu pentru a studia bobocii, ci, de data aceasta, pentru a-şi studia mâinile, aceste slugi slabe, albe, care mângâie blana pisicii, care perie părul şi hainele lui Jinling şi — în ultimele nopţi - părţile ei ruşinoase.

— Ai nişte degete aşa frumoase, îi spusese nu numai o dată Jinling. Ai palme de artistă adevărată.

Aşa cum şi le aminteşte Yuliang, mâinile mamei sale erau puţin mai slabe. Şi nu se opreau o clipă: spălau vase, o mângâiau pe păr şi, bineînţeles, coseau tot timpul, în vreme ce glasul ei depăna poveşti: despre felul cum îşi găsise bărbatul (niciodată despre felul în care îl pierduse). Despre nenorocirile întâmplate în anul Mistreţului.

—A fost cu mult mai rău decât ne-am fi aşteptat, murmura ea. Turna cu găleata în Yangzi de zile întregi. Râul fierbea, ca şi cum ar fi fost aşezat pe o sobă imensă. Potopul înfundase străzile şi inundase câmpurile de orez şi porumb, stricând toată recolta, dar noi mâneam oricum.

— De ce, mamă?

— Pentru că nu mai exista nimic altceva. După ce câmpurile se pi iliseră de tot, am început să culegem scoarţă udă de pe copaci. Incer- . un să facem fierturi din ea. Până la urmă s-a terminat şi asta. Aşa . i .un început să mâncăm lut de pe malul râului, un lut care te sătura **.1** avea gust acceptabil, mai ales când îţi era aşa de foame. Câteodată /dr<ibeam cărămizi şi înghiţeam praful de parcă ar fi fost făină de orez.

— Chiar ai mâncat pământ şi praf?

—Tocmai te născusem. Şi îmi pierdeam laptele. Zâmbeşte cu drăgălăşenie. Pentru tine am facut-o. Ca să te salvez.

Unul dintre bobocii de bujor cusuţi se întăreşte, devine maro. Yuliang priveşte, captivată, pata maronie care devine din ce în ce mai mare. Trei camere mai încolo, Jinling ţipă ca de plăcere, dar Yuliang şl ie - crede cu tărie - că nu o simte.

— Ascultă, Yuliang, îi spusese prietena ei, vorbind foarte serios. Niciodată, dar niciodată, nu trebuie să-ţi placă s-o faci cu ei. Asta ie transformă-n curvă. Nu banii pe care îi primeşti.

— înseamnă deci că suntem nişte târfe? o întrebase Yuliang, doar aşa, s-o necăjească, arătând spre trupurile lor înlănţuite.

— Nu, răspunsese Jinling, păstrându-şi, încă, aerul sever. Asta ne ţine în viaţă.

Yuliang nu vede ce se întâmplă după aceea - nu prea înţelege cum de se întâmplă. îşi dă seama doar că lumânarea cade în lavoar. f lacăra dispare transformându-se într-un muc ud ce fumegă. Ceara lopită îi arde degetele şi se prelinge printre ele, iar pantoful se rostogoleşte pe jos. Yuliang geme. Apucă un prosop şi îl aruncă peste foc. Striveşte flăcările în picioare, mărunţindu-le cu călcâiul gol şi scrâşnind din dinţi de durere.

— Să vă mănânce câinii, murmură ea — către unchiul ei, către rata Gao. Către Naşa care numai naşă nu e. Poate chiar şi către Jinling, care, trei uşi mai încolo, chicoteşte acum. Să vă ia naiba pe toate, căţele galbene ţinute-n lanţ. Femei blestemate din naştere.

Bate din picioare şi plânge cu sughiţuri mult timp după ce fumul se risipeşte.

Lumina de a doua zi dimineaţa este dulce şi apoasă, de un galben asemănător cu-al pepenelui. îi ia un pic de timp să-şi dea seama că sunetele de afară sunt sunetele dimineţii — cântecul unui cocoş mândru, un bărbat fredonând în timp ce se rade. în altă parte, o doică gângu- reşte unui copil pe care Yuliang nu îl văzuse niciodată. Pe doică o zărise. Faţa ei, tânără încă, este lată, maronie şi ridată. Sânii îi sunt precum două lubeniţe. Yuliang se întreabă tot timpul ce se întâmplase sau ce se întâmplă cu copilul doicii: Trăieşte? Şi, dacă da, cine îi dă să sugă, de vreme ce laptele mamei sale este vândut?

Pe hol, aude paşii mici, înfundaţi ai madamei. Pumnul grăsunei izbeşte în uşă: cioc-cioc-cioc.

— Scularea, scularea, miresica mea. Este târziu deja.

Yuliang se rostogoleşte în pat, îşi ascunde capul. Sunetul monedelor de cupru lovindu-se îi întâmpină mişcarea: celelalte flori aruncaseră aseară bani la ea în aşternut, pentru prosperitate. Dacă ar fi fost o mireasă adevărată i s-ar fi dat portocale, rodii. Fructe, pentru a avea parte de cât mai multe roade. Dar în unirea aceasta nu copiii sunt scopul. De o săptămână încoace, Yuliang înghite după cină, la fel ca restul fetelor, mormoloci mirosind a nămol. Naşa spune că elementele lor reci le contracarează pe cele călduţe care invită trupul să prindă nouă viaţă.

Ciocănitul revine.

— Yuliang.

Un mic semn de întrebare în tonalitate. Yuliang savurează implicaţia lui: aceea că n-ar fi în cameră. Că, după toate

lecţiile, după rochiile comandate şi notate cu grijă în registrul negru, ea nu-i acolo. A dispărut. A fugit. Pentru totdeauna.

— Nu mă face să te bat taman astăzi, strigă Naşa scoasă din răbdări.

De partea cealaltă a străzii doica alintă iar copilul, apoi râde. O
imagine i se perindă prin minte: mama ei cea adevărată, scormonind cu degetele ei albe pământul. „Am făcut-o pentru tine. Ca să-ţi salvez viaţa. "

— Vin, strigă ea, şi aruncă jos pătura.

După un mic dejun pe care nu reuşeşte să-l mănânce, Yuliang se afundă pentru prima dată în ultimul an într-o apă în care nu se mai spălase nimeni. Jinling băgase în ea pomelo, suc dulce-acrişor şi coajă - care să o cureţe pe mireasă de elementele rele. Ochii lui Jinling sunt încă mici de somn. Nu se mai trezise niciodată odată cu servitoarele. Dar insistase ca astăzi să o facă.

Vreau să am timp să verific totul, îi spusese Naşei. Până la urmă, i fu **.1** nu iese bine, eu o să fiu de vină. Insă către Yuliang murmurase: Nu ţi face griji. Te voi ajuta.

Acum toarnă apă înmiresmată peste umerii lui Yuliang şi, inversând minţile, o scapă de puful nedorit de deasupra buzei. Durerea o face i lăcrimeze. Dar nu se plânge: este atingerea lui Jinling. Iar această durere o ajută să nu se mai gândească la ce va veni.

I hipă baie este condusă înapoi în camera sa, unde Jinling aprinde lumânări în formă de dragoni şi păsări Phoenix. O ajută pe Yuliang i se îmbrace cu lenjeria de mătase aleasă pentru ea săptămâna trecută, i lud croitoreasa venise să le prezinte o selecţie de halate şi desuuri m nuanţe plăcute de roşu şi roz. Cea mai bună dintre fete descurcă I unii lui Yuliang şi îl unge cu ulei pentru a-i da mai multă strălucire, li ridică puţin şi linia părului pentru a-i înălţa fruntea dându-i înţelepciunea[11] unei femei căsătorite. îl piaptănă de trei ori. Dar nu murmură nimic în legătură cu longevitatea sau copiii, aşa cum ar fi Iii cu t o mamă adevărată sau o femeie „norocoasă". In schimb, îi şopteşte sfaturi:

— Mănâncă ceva, murmură ea, în timp ce-i face cărarea. Nu ai mâncat nimic. Trebuie să fie ceva uşor, nu prea condimentat. Găluşte de porc. Orez. Ca să-ţi liniştească stomacul. Bea două sau trei pahare cu vin ca să te relaxezi, spune ea, strângând cocul de la ceafa lui Yuliang. Dar nu mai mult. Se vor supăra dacă te îmbeţi prea tare. (iând îl serveşti, fereşte-te de căţeii de usturoi, continuă, ajutând-o pe Yuliang să se îmbrace. Altfel, nu vei mai simţi decât mirosul lor toată seara.

încă nu au discutat despre faptul că negustorul Yi a preferat-o pe Yuliang. Dar trăsăturile lui Jinling nu reflectă nimic altceva în afară de concentrarea intensă pentru a strânge şi a alinia aşa cum trebuie nasturii rochiei. Scoate cupele sale de vin cu păsări Phoenix. I (iarnă vin de orez în amândouă. Şi-l termină pe al ei dintr-o înghiţitură şi i-l oferă pe celălalt lui Yuliang.

— Bea, trebuie să te relaxezi.

Yuliang bea, gândindu-se la răsuflarea lui Yi Gan. La adierea înţepătoare pe faţa ei. *Shaoxing*-ul din stomacul ei pare să se acrească, făcând să renască greaţa pe care se chinuise să o înghită îndărăt de când se trezise. îşi acoperă gura şi fuge clătinându-se spre lavoar. Jinling ridică în ultima clipă vălul roşu.

Negustorul întârzie. Banchetul se deschide la şase, dar ceasul Salonului bate deja de şapte ori şi încă o dată până când Yi Gan îşi face, în sfârşit, apariţia. Yuliang, împodobită toată în roşu şi, pentru prima şi ultima oară, aşezată într-unul din fotoliile de onoare, simte cum stomacul i se strânge la auzul vocii sale puternice răsunând în încăpere.

— îmi pare rău c-am întârziat. Necazuri la docuri... Vai de viaţa mea.

Audienţa ovaţionează şi bate din palme. Yuliang profită de agitaţia stârnită pentru a-şi ridica puţin vălul. Nu este îmbrăcat cu roba şi tichia verzi ale mirelui, ci cu hainele prăfuite de lucru. Pălăria care îl apără de vânt stă înălţată în vârful capului, ca o pasăre cu aripi de fetru. Nasul şi ochii îi sunt deja roşii, e clar că a băut.

— Ei... Nu-i nimic. Fetelor! Să începem! strigă fericit Tata Gao, cu toate că petrecerea este în toi. Cu mâna liberă face un gest larg spre rămăşiţele aflate pe masă: porcul pe jumătate mâncat, homarul cu sos.

Naşa se întoarce spre Yuliang, o surprinde trăgând cu ochiul. Se încruntă.

—Acoperă-te, o mustră ea, pişcându-i braţul. întâmpină-1. Oferă-i ceva de mâncare.

Yuliang încearcă să se ridice, dar tivul rochiei, pe care a călcat, o opreşte înainte de a reuşi s-o facă. Capul i se roteşte dintr-o parte într-alta, în timp ce încearcă să-şi redobândească echilibrul.

— Serveşte-1, murmură Naşa.

Vede prin văl forma întunecată a lui Yi Gan.

— Aţi... aţi mâncat deja? întreabă cu vocea gâtuită.

— Cam nerăbdătoare, nu? intervine cineva.

Asistenţa izbucneşte în râs. Lacrimile ard pleoapele lui Yuliang şi, brusc, devine recunoscătoare pentru vălul roşu şi călduros. îşi pleacă fruntea şi aşteaptă umbra negustorului Yi. Dar acesta se mişcă în direcţia opusă, azvârlind ceva cât colo - mantaua, pălăria? Când cere un pahar de *maotai*[10], Jinling se ridică ascultătoare din scaunul ei.

10 Rachiu de sorg.

Yuliang este ignorată din nou vreo zece minute. Vinul o încălzi şic şi îi dezmorţeşte trupul. Se simte suficient de distantă, parcă sigilată în ceară roşie. îşi miroase propriile suspine cu iz de alcool, lin mai se pregăteşte să se scarpine pe nas, când marea roşie dispare, înlocuită fiind de o mie de feţe roşii. Clipeşte în lumina tremurătoare i lămpilor cu gaz. Negustorul Yi ţine cu o mână vălul, iar cu cealaltă, o pulpă de pui.

— Omul plăteşte o mică avere. Ar trebui să i se permită măcar >,i examineze marfa. Se apropie. Ridică-te, micuţă Yu.

î i ia paharul din mână. Degetele lui le ating pe ale ei, uşor, iar Yuliang ridică, fără să vrea, privirea. Se uită la faţa lui, la ochii lui împăienjeniţi de băutură. Şi, cumva, toată furia pe care o simţise cu **11** seară înainte renaşte. îl urăşte pe omul acesta. îi e silă de el!

— Yuliang, şopteşte aspru Jinling, simţind schimbarea ei de dispoziţie, termină. Zâmbeşte-i. El este stăpânul tău.

Dar ochii negustorului sunt aţintiţi asupra ei, cuprinşi de un inte- irs nou.

— Ei bine, spune el pus pe gânduri. Ce să vezi?! Se pare că micuţa noastră floare şi-a ascuns până acum spinii. întinde mâna spre ea şi o ;ipucă de bărbie. Cred că este adevărat ce se spune despre orfani şi despre sângele înfierbântat. Aş pune rămăşag că asta nici măcar nu va avea nevoie de pătură la noapte.

— Ce pătură? O să te aibă pe tine! strigă cineva.

— Arată de parcă nici nu mai poate aştepta, urlă un alt mesean. () să fie în patul nupţial înaintea ta!

— Dar să ai grijă dimineaţă, cu picioarele astea ai toate şansele să te încalţi din greşeală cu pantofii ei.

Toată încăperea chicoteşte, bucurându-se de joc - o variantă a vechii tradiţii de a tachina şi supăra viitoarea mireasă pentru a-i pune la încercare calmul. Negustorul Yi îi ignoră, aşezat greoi în scaunul de lângă ea.

— Uite, spune el, arătând spre farfuriile împrăştiate pe masă, spre mâncare. Nu ţi-e foame?

Ora următoare trece precum un spectacol cu lanterna magică pe care îl văzuse odată la piaţă. Acţiunea pare întreruptă. Feţele se aseamănă cu nişte măşti îngheţate în mişcări ciudate şi expresii forţate. Mai târziu îşi va aduce aminte de capul Naşei dat pe spate intr-un acces de râs, de bărbia ei dublă netezită şi aplatizată. îşi va aduce aminte de ochii lui Jinling, privind-o fix înainte ca cea mai bună dintre fete să fie chemată în aripa de noapte. îşi va aduce aminte burice roşii de degete, împingând în farfuria ei din ce în ce mai multă mâncare - bucăţele de pasăre, orez prăjit, tăiţei plini de grăsime. Dar Yuliang nu mănâncă. Se uită, ascultă. Soarbe din vin. îi priveşte pe bărbaţi bând, pe femei cochetând, servindu-i. Le priveşte marşul agitat către şi dinspre aripa de noapte, asemănându-le cu fluturii ce zboară pe pajişti. Savurează căldura dulce a alcoolului pe limba ei, focul mocnit al furiei pe care o simte încă. Suyin îi ia din faţă farfuria neatinsă şi o înlocuieşte cu alte patru, toate pline cu dulciuri. Yuliang le ignoră, întinzând mâna spre pahar.

— Şi eu, care credeam că tuturor fetelor le plac dulciurile, spune Yi Gan, afundându-şi dinţii galbeni într-o prăjitură-lună umplută cu pastă de fasole de un roşu închis. Apoi, cu vocea mai scăzută, de parcă i-ar fi păsat cu adevărat, întreabă: Nu te simţi bine?

întrebarea este atât de neaşteptată şi fără răspuns, încât Yuliang râde — un scheunat înalt, tăios, care aproape doare. Mai soarbe un pic de vin, recăpătându-şi vocea:

— Sunt doar puţin obosită. Ne-am trezit toate aşa devreme...

Dar în acel moment el e plecat deja, iar când îşi ridică privirea,
confuză, mesenii sunt în picioare.

O dâră de sudoare i se prelinge de-a lungul şirei spinării. Este aceeaşi linie pe care degetele lui Jinling o mângâie câteodată. Jinling, îşi dă ea seama.

— Unde este? îi murmură lui Suyin.

— In aripa de noapte, şopteşte Suyin, fără a mai întreba despre cine este vorba. Cu actorul Peng. A spus să faci tot ceea ce îţi cer.

— Tot ceea ce îmi cere cine? i-o întoarce Yuliang.

Apoi îi vede pe Naşa şi pe Tata Gao în faţa ei. Buzele lor zâmbesc, dar ochii le sunt la fel de reci precum monedele de cupru. Naşa se apleacă şi desprinde cercelul lung al lui Yuliang, prins în materialul rochiei.

— Prostuţo, şuieră ea, aranjând podoaba. Sper că poţi să mergi.

Yuliang încearcă să se descotorosească de ea.

— Dă-mi drumul.

Dar fiecare dintre ei o prinde de cot, şi o duc pe lângă bucătărie şi cămară, sus pe scări. Petrecerea se pierde în chicoteli şi dispare în spatele ei. Lăuta lui Mingmei suspină, ultimele strofe ale cântecului viu dispărând odată cu restul:
La paisprezece ani, m-am măritat cu tine, stăpânul meu;
Nu am râs niciodată, fiind aşa sfioasă...

Se apropie de camera lui Jinling. Uşa este bine închisă şi, când i rec de ea, simte o dorinţă arzătoare de a se arunca asupra ei. Ca şi cum i-ar fi simţit impulsul, Naşa îşi înteţeşte strânsoarea şi o împinge mai repede spre camera sa. Bate la uşă, iar dinăuntru se aude un urlet:

— Cine dracului mai este?

— Este gata, strigă Naşa. Se întoarce spre Yuliang, zâmbetul trans- !ormându-i-se în încruntare. Adu-ţi aminte, orice doreşte. Orice. Fără scene. Ochii i se micşorează. Şi nu uita, termină treaba.

Deschide uşa. Doi bărbaţi sar din spatele ei, împreună cu mirosul de opiu, alcool, tutun.

— A venit! cântă unul dintre ei într-un falset demn de operetă. Tace, măsoară pe Yuliang. Nu e rea. Se întoarce spre Naşa. Cât?

Madama zâmbeşte timid.

— O să-mi aduc registrul după aceea.

Apoi Yuliang se trezeşte în camera sa, uşa este închisă şi încuiată în urma ei.

Un moment stă încremenită, dezorientată şi simţindu-se puţin rău. Reuşeşte să zărească o formă roşie cam de mărimea ei, spriji- nindu-se slăbită de peretele opus. Ii aruncă o privire. Fata din Oglindă se uită la rândul ei, se freacă la ochi.

De pe pat, negustorul Yi râde zgomotos.

— Câtă mândrie. Nu trebuie să-ţi faci griji de felul în care arăţi. Mereu ai fost frumoasă ca o cadră.

Se rostogoleşte pe spate.

— Vino aici.

— Despleteşte-ţi părul. Nu, nu aşa. Fă-o încet.

Nenumărate ace. Perlele lui Jinling, aşezate cu grijă în noul ei
coc de matroană, cad pe podea ca floricelele de porumb. Yi Gan îşi aprinde ţigara, se lasă pe spate, gânditor.

— Dă-ţi jos şi asta, spune el şi arată cu mâna.

Degetele ei trag de primul nasture, de următorul. Se eliberează de rochie. O adiere dinspre fereastră îi mângâie braţele goale. O clipă îi place.

— Haide.

Vede cu coada ochiului cum Fata din Oglindă merge alături de ea până la marginea sticlei.

— Ştii că nu-mi caut o soţie nouă, spune el. Dar, dacă o să-mi placă de tine, poate că o să-ţi plătesc o parte din datorii. Am mai făcut-o şi pentru altele.

Când se apropie de ea, Yuliang se cutremură. Dar el nu face decât să-i mângâie lobul urechii, ridicând şi lăsând să-i cadă la loc cercelul.

— Ca nişte greutăţi, comentează. Nu te dor urechile?

Stă aşezată deasupra lui, simţindu-se nesigură pe ea, lipsită de echilibru. îşi îngroapă faţa în umezeala şi fumul tunicii lui. Coapsele bărbatului se ridică şi coboară, se ridică şi coboară, o mişcare regulată şi totuşi lipsită de ritm. Mâinile sale sunt calde, urmăresc conturul pantalonaşilor ei, al sutienului. Apăsând în jos, tot mai în jos. Sus, jos. Sus, jos. Deocamdată nu simte durere, doar un pic de disconfort. Ca şi cum el ar fi o piatră pe care ar dormi. Şi-ar dori să se aplece şi s-o îndepărteze. Ar vrea să doarmă. Asta ar vrea cu adevărat.

îşi dă jos pantalonii şi izmenele. Ea ar trebui să-l ajute: aşa spusese Jinling. Dar, brusc, nu mai poate să-şi mişte braţele. Se mângâie singur, cu ochii pe jumătate închişi, cu buzele moi şi întredeschise. Pare mort. Dar răsuflarea îi e rapidă şi umedă şi fierbinte. Din păr îi curg dâre de sudoare. Picioarele sale împing, deschizându-le pe ale ei, neîntâmpinând nici un fel de rezistenţă. Şi totuşi o loveşte un pic:

— Nu te împotrivi.

Jinling îi spusese că îi place să fie agresorul.

El geme, se apleacă, găseşte locul în care este la fel de uscată şi de aspră precum lemnul. Jinling îi dăduse un fel de ulei. „Mai întâi dă-te cu ăsta.“ Dar acum este prea târziu. Bărbatul se arcuieşte, împinge. Ea strânge din dinţi, anticipând durerea. Sigur că ştie că va exista durere. Mama ei obişnuia să spună că fără durere nu se obţine nimic bun. Nu se referea la asta, bineînţeles. Sau cine ştie?

— Ah, da, spune el. Da.

Ceva lipicios şi alunecos; durerea lăsând loc pentru ceva mai profund; o suferinţă înceată, ca şi cum s-ar inflama pe dinăuntru. Yuliang se ţine de marginea patului. Ochii lui Yi Gan se aseamănă i II două luni argintii, li se zăreşte numai albul. Faţa sa bătută de vântul i locurilor se umple de plăcere. Yuliang clipeşte şi, dintr-odată, el pare bătrân, enorm, nebun. Precum Chung Qai, păzitorul porţilor Iadului, icl cu faţa neagră...

Doare!

Dar Yuliang nu va plânge. Fără scene, îi spuseseră. Şi, pe lângă asia, plânsese destul: când se trezise de dimineaţă, ochii îi erau aşa dc umflaţi, încât Jinling fusese nevoită să-i acopere cu comprese din crai cald, pentru a-i face să se liniştească.

Se freacă îndemânatic de ea, iar fata intră în panică: pieptul îi este lipicios de sânge. Dar nu este aşa, este doar udă; sudoarea lui îi mânjeşte faţa şi sânii. De-asta se cheamă a uda cearceafurile... O mică sfâşiere.

Vai. Vai. Nu.

Nu trebuie să-i laşi să-ţi pătrundă în minte, îi spusese Jinling. (îândeşte-te la altceva. La ochii mamei. La grădina Naşei. La luna într-o seară senină. Sentimentul pe care îl avusese când reuşise, în sfârşit, să brodeze floarea perfectă... Bărbatul

împinge, de două, de trei, de patru ori.

— Ahhh. Fato, eşti tare dulce. Aşa de dulce... Gâtul lui este un tunel întunecat, un glob roz strălucitor care atârnă. închide ochii. Ea este un pepene, iar el îl deschide. Se va rupe.

Se va rupe...

— Aiiiiiiiiiiiiiiihhhhhhh! urlă el. Aiiiiiiiiiiiiiihhhhhhh!

Mai zvâcneşte de două ori, se cutremură ca şi cum ar fi împuşcat. ()chii i s-au mărit; buzele-i sunt un rictus extaziat. Apoi se prăbuşeşte peste ea, nu se mai mişcă deloc. O fi murit? Se mai întâmplă şi asta câteodată. Cu bărbaţii bătrâni sau foarte graşi. Lirog spune că ei i s-a-ntâmplat odată. Dar Suyin zice că minte...

Piciorul lui se sprijină de gamba ei. Ciudat, pare făcut din pluş şi ţuguiat. îi ia o clipă ca să înţeleagă: nici măcar nu îşi scosese pantofii.

Nouă

Puţine fete care intră în lumea aceasta supravieţuiesc. Multe din ele ajung precum Xiaochen: arătări, distruse de abuzuri, dependenţă şi boală. Altele, precum fata din lacul Wuhu, sunt ucise sau îşi iau singure viaţa. Mai sunt şi unele „retrogradate" de la statutul de floare în poziţii tangenţiale: muzicante, profesoare, cameriste ale fetelor celor mai bune. Şi totuşi, câteva, foarte puţine, reuşesc să triumfe asupra sorţii, iar Jinling are intenţia să se afle printre acestea.

Cu ajutorul negustorului Yi şi al comorii ei, cea mai bună dintre fete pretinde că, în câteva luni, va reuşi să-şi răscumpere contractul. Aflată sub tutela ei, Yuliang încearcă să o urmeze îndeaproape. Lunile ce au trecut şi bărbaţii care s-au perindat duc încet-încet la mult râvnita acumulare de strălucire: un pandantiv de aur în formă de taur. Un ac de păr în formă de fluture cu filigran cantonez, cu antene care se îndoaie la cea mai uşoară mişcare. O păpuşă japoneză într-un chimo- nou ţesut cu fir de aur, a cărei faţă este albă precum petalele de crizantemă. Cel mai de preţ dar primit de Yuliang este un dragon de aur, transformat într-o brăţară grea. Clientul ei îl desface din hârtia în care este împachetat, chiar în ajunul aniversării celui de-al şaptesprezecelea an de viaţă - la doi ani de la ceremonia pieptănatului.

— Nu merit aşa ceva, spune Yuliang, încolăcindu-şi bestia la încheietura mâinii. Animalul mitologic priveşte trist la partea din spate a trupului său, muşcându-şi coada cu dinţii săi de diamant. Solzii îi sunt unde de metal topit. Yuliang savurează atingerea lor aspră, în timp ce Yi Gan o poartă spre pat.

Mai târziu, el doarme, iar ea studiază dragonul din nou, întrebân- du-se degetele cărui artizan au reuşit să-l plăsmuiască atât de real si cum. Dragonul nu face nici un compromis. Ochii lui de coral strălucesc batjocoritori, dar, indiferent de poziţia în care ar întoarce bijuteria, nu se întâlnesc cu ai ei.

După plecarea bărbatului, Jinling probează brăţara în faţa oglinzii. Goală, se dă înapoi pentru a vedea cum arată. Yuliang îşi ţine respiraţia la vederea ei - e îmbujorată şi mătăsoasă, cu monstrul de aur atârnându-i la încheietura mâinii - şi îşi întipăreşte în minte imaginea pentru a putea reveni la ea mai târziu.

— Ce părere ai? îşi întinde Jinling gâtul, gânditoare.

îţi vine bine, râde Yuliang, pentru că lui Jinling totul îi vine

lilnr.

I*iietena ei (şi singurul partener de pat pe care îl apreciază) zâmbi şir indulgentă înainte de a se reîntoarce la propria-i imagine. îşi MI gr obrajii şi îşi împinge şoldurile înainte, încercând să arate precum I. u Ir din reviste. îşi mişcă braţul, făcând bestia fioroasă să danseze. Este semnul meu zodiacal, remarcă ea.

Yuliang o priveşte imediat.

Nu spuneai că eşti şobolan?

- Sunt prea tânără ca să fiu şobolan! răspunde Jinling, indignată. Suni Dragon.

Adevărul este că Jinling, cu spiritul ei aprins, farmecul ei puternic şl capacitatea de a evita elegant toate regulile, chiar pare un adevărat dragon. Şi totuşi, Yuliang este sigură că prietena ei îi spusese că se născuse în anul Şobolanului. Şobolan şi Mistreţ, îşi aduce aminte ■ .1 /.isese într-o seară, pe când zăceau încolăcite şi gâfâind. Astrologii spun că sunt meniţi unii celorlalţi. Dar îşi mai aminteşte şi ceva legat «Ir faptul că ar fi fost Cocoş...

— Pot să împrumut brăţara astăzi? întreabă acum Jinling. S-ar potrivi de minune cu jacheta mea cu dragon.

Yuliang acceptă. Se hotărăşte să nu mai pună alte întrebări. Fetele ..iloanelor nu au prea multe drepturi. Dar unul dintre cele pe care i liiar le posedă este acesta: fiecăreia îi este permis să aibă câte o poveste **.1** ci, pe care, asemenea numelui, o poate schimba ori de câte ori doreşte. Yuliang însă jurase să nu-şi mai schimbe niciodată numele. Are nevoie măcar de un lucru de care să se agaţe pe vecie.

în aceeaşi seară, mai târziu, cineva bate la uşă. Jinling îşi vâră capul în cameră.

— Uite-ţi brăţara. îşi scoate bijuteria de la mână. îmi împrumuţi un şal? N-am nici unul care să meargă cu rochia asta nouă.

Yuliang studiază rotunjimile şi umbrele fine ale prietenei ei, învеşmântată într-o rochie de culoarea lavandei, pe care sunt brodate flori şi fluturi argintii. Yuliang a creat-o, împreună cu croitoreasa. Văzând cât de bine o poartă Jinling, se mândreşte de parcă ar fi a ei.

— Unde ai fost chemată? întreabă şi se ridică din aşternuturile de mătase.

— La casa de ceai. Directorul-adjunct al vămilor a fost promovat şi trimis la Beijing. Nu ţi-a spus Yi Gan?

Yuliang clatină din cap şi îşi priveşte prietena printre gene. încă nu vorbiseră despre faptul că acum negustorul o vizitează pe Yuliang mai des — sau că, în ciuda poziţiei sale din trecut, deunăzi se oferise să o facă pe Yuliang cea de-a treia sa concubină. Acesta este aranjamentul după care se presupune că florile ar trebui să tânjească: simplificarea vieţii, sexului, cheltuielilor. Promisiunea de a avea un viitor, poate copii. Şi totuşi, cumva, gândul că va fi încet-încet consumată ca una dintre cele patru prăjituri o face pe Yuliang să se-nfioare. Este uşurată că negustorul nu o zorise să îi răspundă.

Cât despre Jinling, îi spusese că nu îi pasă.

— Eh, exclamase ea, ridicând din umeri. Tu ai nevoie de el mai mult decât mine.

Şi totuşi, subiectul o face pe Yuliang să nu se simtă în largul ei. La Salon, gelozia este precum o boală venerică. Poate zăbovi în sânge luni, sau ani întregi, înainte de a infecta chiar şi cea mai intimă prietenie.

Cu eşarfa în mână, Jinling se îndreaptă spre oglindă.

— Eşti sigură că se potriveşte?

— Eşti foarte frumoasă. Ca o lumânare.

Jinling ridică din sprâncene.

— Te exprimi aşa de ciudat uneori, surioară.

încurcată, Yuliang încearcă să transforme comentariul ei într-o glumă.

— De vină este mătasea portocalie, spune ea, apropiindu-se, tre- cându-şi mâinile în jos, pe braţele lui Jinling. Asta e flacăra. Vezi? Iar purpuriul este fumul. Dă jos şalul, şi puufl Suflă uşor în urechea lui Jinling: Te-ai stins.

Fata cea mai bună chicoteşte şi se foieşte.

— în seara asta vin târziu, spune. Dar să mă aştepţi — vreau să te văd. Se întoarce din nou să plece, apoi se opreşte pe loc. Mâine după prânz trebuie să fac un comision. Vii cu mine?

De fapt, Yuliang doreşte ca mâine să îşi spele părul. Dar se aude spunând:

— Bine.

Aşa cum face întotdeauna când Jinling îi cere câte ceva. îmi îm- |n iimuţi şi mie dragonul? Ai putea să-mi brodezi un lotus pe poşeta i .**1**,**1**? Priveşte cum silueta prietenei sale se pierde după colţ. Ce-o mai II dc data asta? se întreabă. O rochie pentru care are nevoie de sfatul re' O excursie neplănuită la ghicitoare? Sau, poate, o surpriză pentru Yuliang?

De jos se aude anunţul: Domnul Feng pentru domnişoara Yuliang. Yuliang tresare şi îşi întoarce inelul de pe deget. Feng Yitmieng vine
0 dată pe lună, când afacerea îi merge bine. Un bărbat micuţ, cu
1 licioare subţiri şi albe pe care şi le trece deasupra alor ei, ca un greiere in sezonul de împerechere.

— Este foarte sincer şi realist pentru un aristocrat, spune Jinling ,i doua zi, în timp ce gonesc spre întâlnirea programată. Vine cu tot lelul de lucruri care mă surprind.

— Cum ar fi? întreabă Yuliang. Se prinde bine de banchetă, iar i icşa se abate de la drum pentru a ocoli ceva ce pare un morman de zdrenţe. Dar când trec pe lângă mormanul inert încep să se zărească membre zbârcite, iar un cap se întoarce spre ea. Faţa este la fel de intunecată şi de plină de crăpături precum pielea veche. Printre hur- ducăieli, Yuliang mai vede şi că seamănă un pic cu Xiaochen.

— îmi pare rău, strigă băiatul. Nu arată de mai mult de doisprezece ani, dar spatele său gol este un mozaic de cicatrice şi jeg. Jacheta lui este rulată la picioarele fetelor, pentru a le spori confortul. Yuliang şi Jinling îşi ţin tălpile ridicate ca să o evite: e plină de păduchi.

— Ai văzut? întreabă Jinling.

— Ce să văd?

Dar femeia este deja în spatele lor. Iar menţionarea ei încalcă o regulă nescrisă: când fetele dispar, te comporţi ca şi cum nu le-ai cunoscut niciodată. Aşa că Yuliang nu face decât să dea din cap şi să-şi îndrepte din nou privirea înainte.

Cel puţin acum ştie unde merg: la bijutierul lui Jinling. Cea mai bună fată duce în poşeta ei albastră cutia cu bunuri de preţ. Vrea să vândă unele dintre lucruri şi vrea ca altele să fie evaluate. Nu i-a spus lui Yuliang de ce şi, cu toate acestea, are senzaţia că deja ştie. Indispusă, o lasă pe prietena ei să vorbească despre noul client pe care îl cultivă, cel de-al doilea fiu al unei familii sus-puse din oraş.

— De pildă, felul lui de a vorbi. De la el am auzit cele mai amuzante înjurături.

— Serios? Yuliang nu-şi poate înfrâna scepticismul din voce.

Nu îi place cu adevărat, îşi spune. Niciodată nu-i place cu adevărat. Până la urmă, nu asta îi tot spune Jinling? Nu eşti târfă de-a binelea până ce nu-ţi face cu adevărat plăcere... Cel puţin cu bărbaţii.

— Cred că este populist, adaugă Jinling şi se încruntă. Sau poate anarhist?

— Este cu totul altceva, spune Yuliang. Populiştii sunt pentru popor. Anarhiştii nu sunt pentru nimic.

Este o diferenţă pe care unchiul său i-o explicase odată, cu toate că, aşa cum stau lucrurile cu multe dintre chestiunile

pe care i le-a explicat, fata n-a fost niciodată sigură de acurateţea ei. Şi totuşi, Jinling o loveşte pe braţ, prefacându-se supărată.

— întotdeauna mă faci să mă simt ca o prostuţă. De unde naiba ştii tu toate lucrurile astea? Râde. Oricum, până la urmă totul se reduce la modă, nu-i aşa? La moda lumii. E cam ciudat, nu? adaugă ea, gânditoare. Bărbaţii pot schimba felul în care sunt numiţi. Pot spune „sunt populist" şi toată lumea aşa le va zice. In schimb, noi ne putem spune în orice fel - cântăreţe, animatoare, partenere de dans. Până la urmă cu toţii ne vor numi târfe.

Sunt cuvinte neobişnuit de amare din partea cele mai bune fete, de obicei atât de veselă. Ciudat însă, Jinling pare extrem de fericită. Obrajii ei palizi au prins de la răcoare culoarea piersicii. Yuliang simte cum starea ei sufletească devine din ce în ce mai bună numai privind-o, chiar dacă este cuprinsă de o invidie amară la vederea unei asemenea drăgălăşenii naturale şi lipsite de orice efort. Mi-ar plăcea să o desenez, se gândeşte ea. Exact aşa.

Fără să-şi dea seama că este studiată, Jinling îşi muşcă buzele.

— Ascultă, spune ea. Vreau să îţi spun ceva. Aşa îşi începe toate lecţiile Jinling.,.Ascultă, zice întotdeauna. Vreau să îţi arăt cum să-mi faci picioarele grăsuţe să pară mai subţiri. Vreau să te învăţ cum să faci diferenţa între taelii[11] de argint şi cei falşi. Vreau să-ţi povestesc despre actorul Peng; am aflat un truc pentru care va plăti mai mult."

\ ull.ing se ridică tot timpul în capul oaselor şi ascultă atentă. Dar,

• I» data aceasta, Jinling spune cu totul altceva: Am reuşit. Am destul ■ II -i mă răscumpăr.

() clipă, cuvintele acestea nu fac altceva decât să dizolve lumea Im onjurătoare: picioarele hamalului care le trage, vânzoleala străzii, I. nu ia bolnavă lăsată în urmă în praf. Yuliang clipeşte, dar nu vede nimic în afara ochilor negri ca smoala ai prietenei ei. Nu poţi pleca, [i Huleşte ea.

- Pot să plec, continuă Jinling de parcă i-ar fi citit gândurile. îmi pot răscumpăra contractul. Socotelile Naşei spun că mai am de plătit mimai două sute de taeli. Ar fi de-ajuns să-mi vând inelul cu diamant.

Au ajuns la râu; briza îi atinge obrazul cu o sărutare rece. Se va i Ic/.integra, crede, dacă va încerca să se mişte. Chiar şi numai un pic.

linling râde de ea.

— Of, nu te mai încrunta atât! O prinde pe Yuliang de bărbie, II întoarce faţa. Vino. Vino cu mine.

Degetele ei sunt atât de reci, încât fata tremură.

— Ce!?

— Vorbesc serios, spune Jinling. Ascultă. O să-ţi explic.

Băiatul continuă să alerge, mersul lui împrumutând un ecou frânt

(uvintelor celei mai bune dintre fete. Trec de templul plin de călugări îmbrăcaţi în portocaliu şi galben, apoi de piaţa cu depozitele sale de lut, de peşte şi de carne umană: cozi de fete şovăitoare care i rebuie să facă paradă în faţa potenţialelor lor soacre şi a peţitoarelor cu ochii ageri. Jinling continuă să vorbească, piaţa dispare din faţa privirilor lor şi ajung la docuri, acolo unde bărcile se chinuiesc să o cotească pe cursul chihlimbariu al Yangzi. îşi va deschide propriul salon. Va fi mai bun, cu mult mai bun decât Salonul Eternei Splendori. Va lua drept model casa din Shanghai de unde începuse, Salonul Porţilor Cereşti.

— Acum am destule bijuterii pentru a plăti tot ce trebuie până mă instalez. Iar Ren Kuanti spune că va investi. Ne vom întâlni şi va mai aduce cu el şi câţiva prieteni de-ai lui bogaţi. Coboară vocea. Trebuie să ne vedem la şase la casa de ceai.

Yuliang şi-l imaginează pe Ren Kuanti, un tânăr palid, dar energic ale cărui „investiţii" până la această dată fuseseră, în principal, băutul,

jucatul jocurilor de noroc şi vomitatul în curtea Salonului. Dar nimic din toate astea nu pare să o supere pe Jinling.

— Yuliang! exclamă ea. Poţi deveni cea mai bună fată a mea!

— Cum? Yuliang clipeşte nedumerită.

— Cea mai bună fată a mea, prostuţo! Vom putea fi împreună pentru totdeauna! O să te-ajut să te răscumperi şi tu... Spune ceva!

— Dar cum rămâne cu contractul meu? Cu datoria mea?

Jinling îşi mângâie gentuţa, de parcă ar avea în poală o pisică.

— Ţi-am spus. Aici este destul. Dacă punem la socoteală şi investiţia lui Ren, vom avea mai mult decât ne trebuie.

Yuliang este ameţită de gânduri. Ricşa o coteşte şi ajunge pe o stradă plină de magazine de bijuterii ale căror vitrine strălucesc de aur. O clipă, fetele sunt aruncate una în braţele celeilalte, apoi despărţite contra voinţei lor. Trăgându-şi sufletul, Yuliang inhalează mirosul preferat al prietenei ei: floral, fin. Uşor străin. Este o decizie importantă, îşi spune. Trebuie să-mi las bunul-simţ să decidă.

11 Unitate de măsură a greutăţii metalelor preţioase, egală cu aproximativ 35 de grame.

Şi totuşi, în timp ce ricşa opreşte în faţa magazinului, simţurile lui Yuliang o iau cu mult înaintea înţelepciunii. Vântul este atent, o suflă departe, peste apă.

Yuliang închide ochii, îşi dă capul pe spate.

— Da, spune râzând. Ia-mă cu tine.

O oră mai târziu, drumurile li se despart, Jinling pleacă să se întâlnească cu Ren Kuanti, iar Yuliang, să o acopere la Salon.

— Dacă întreabă omida bătrână, o instruieşte Jinling, strângân- du-şi pe lângă umeri şalul portocaliu al lui Yuliang, spune-i că m-am dus să-mi aranjez părul. Mă voi întoarce la timp pentru vizita de la ora nouă.

Yuliang dă din cap, bucuroasă la gândul că-i va mai ascunde ceva nemernicei în afară de bacşişurile primite. Va ţine secretul acesta sub perna sa, precum fata din povestea aceea veche, care îşi ţine sub cap cuţitul pentru a se păzi de spiritele rele şi de ghinion. Toată seara, în timpul vizitelor programate, nu se va gândi decât la asta - o casă nouă! un nou rol! Iar apoi, după ce va fi terminat, va purta cu ea ideea aceasta minunată mai departe, pe hol. Se va strecura în camera lui Jinling şi se va cuibări în patul de mătase roşie al celei mai bune dintre fete şi vor îndepărta prin mângâieri şi prin suspine mirosul şi amprenta acelor trupuri masculine. Vor adormi una în braţele celeilalte, , ,|it indu-şi planuri pentru noua lor viaţă. Iar dimineaţă se vor trezi p o vor începe.

1)ar Jinling nu se întoarce nici în seara aceea, nici în următoarea. Vuli.mg o acoperă cât de mult poate. In cea de-a treia zi, bolnavă de nesomn şi învineţită de cea de-a doua bătaie administrată de Naşa, mărturiseşte cel puţin o parte din adevăr: prietena ei nu se dusese la „ i.dor, ci mersese să se întâlnească cu persoana care avea să o susţină financiar pe viitor. Agăţându-se cu disperare de o speranţă din ce în .. mai neîntemeiată, nu menţionează celelalte detalii — cutia de bijuterii, planurile lor de evadare. Propria ei cameră de pe colţ într-un bordel cu totul şi cu totul nou. Oricum, până la urmă, nici unul dintre n i ste lucruri şi nici ascunderea lor nu mai contează. Poliţiştii îl descoperă pe Ren Kuanti la o casă de opiu, în Tongling. Curând se va afla . a acolo fumase şi pariase bijuteriile lui Jinling toată săptămâna.

Două zile mai târziu, aceiaşi poliţişti o găsesc pe Jinling, legată ■a abandonată în portbagajul unui automobil furat. Gâtul celei mai Iu ine dintre fete fusese tăiat, sexul ciopârţit. Hainele sale, inclusiv şalul lui Yuliang, dispăruseră.

Zece

Yuliang este în pat. Nu în patul ei adevărat - dispreţuitul pat al virtuţii pierdute, ce îi aparţinuse lui Xiaochen —, ci în cel al lui Jinling, cu mătasea sa roşie şi tăblia aurită. O mână familiară i se odihneşte pe umăr şi, o clipă, Yuliang are impresia că şi aceasta este tot a lui linling. Luând-o în palmele sale însă, descoperă că se înşală: nu sunt degetele grăsuţe şi moi ale preaiubitei sale prietene. Cele pe care le ţine în mână sunt aproape scheletice. Mărgele pentru rugăciune îi sunt înfăşurate de palmele îngălbenite. Muşcă din pielea lui Yuliang asemenea unor dinţi. Cu un suspin, fata îşi retrage mâna şi se întoarce spre silueta de lângă ea.

— Mamă?

— Nu-ţi fie frică, micuţă Xiu, spune mama ei. Răsuflarea sa este atât de aspră, încât cuvintele sunt rostite cu mare greutate. Am făcut nişte aranjamente. Vei fi în siguranţă.

Ridicându-se în capul oaselor, Yuliang priveşte disperată în cameră. Este tot camera lui Jinling - patul ei, dulapul ei. Cupele incrustate cu păsări Phoenix lucesc lipsite de viaţă pe o etajeră. Dar mâna grea de pe braţul ei şi silueta opacă din spatele său îi spun că acum este trează: nu este un vis învăluit în alt vis.

— Un alt coşmar? întreabă negustorul Yi ţâfnos. Este al treilea pe seara asta. Culcă-te. Mâine avem banchet.

Yuliang se lasă pe spate, ascultătoare, acoperită cu pătura lui Jinling şi împovărată de coşmarul treaz al realităţii pe care o trăieşte: acela că, până la urmă, Jinling îşi ţinuse promisiunea. Nu oferindu-i lui Yuliang o altă viaţă, ci lăsându-i moştenire existenţa sa cea veche.

Cu toate bijuteriile sale de poveste, înmormântarea lui Jinling fusese simplă. Fără necromanţi, fără călugări intonând imnuri. Fără coşciug. Florile rămase în viaţă dăduseră foc unor ornamente de hârtie cumpărate din bacşişurile lor: o rochiţă, o pereche de pantofiori lila, un pic cam prea mari. Câteva lingouri de aur false. Nu au fost bani pentru nimic altceva. Naşa ceruse toate bunurile fetei moarte drept „compensaţie".

După ceremonie, s-au dus toate acasă şi au făcut ceea ce se face întotdeauna când moare o soră: au fumat, au jucat jocuri de noroc şi au bârfit. Şi-au făcut unghiile. Au aşteptat, aşa cum trebuie tot timpul să aştepte, ca scandalul să izbucnească. Yuliang nu a vorbit cu ele - nu a vorbit cu nimeni decât atunci când a fost bătută. Pe toată perioada doliului a stat în camera ei, în tăcere.

Revenirea afacerii la normal a luat mai mult timp decât de obicei, în parte din cauza statutului social înalt al familiei lui Ren. In timp ce bărbaţii se retrăgeau, ziarele de scandal, şi nu doar cele locale, urmăreau deliberările tribunalului, înflorind crima cu fel de fel de detalii ascunse pe care redactorii lor pretindeau că le descoperiseră în exclusivitate. Unele titluri anunţau că Jinling fusese o târfă vrăjitoare care ura bărbaţii. Altele spuneau că nu fusese decât vina ei — că boala venerică îl înnebunise pe tânărul ei pretendent. Unul singur dădea vina pe poliţia locală, căreia Naşa îi plătea o sumă lunară pentru a închide ochii la numeroasele infracţiuni ce se săvârşeau la Salon.

— Strigător la cer, a pufnit Yi Gan după ce i-a citit lui Yuliang arti- colul. Se prea poate ca madama Ping să aibă gura

proastă, dar nu este o criminală. Şi totuşi, în vocea lui se strecurase o urmă de îndoială.

()ricum, nici chiar această bănuială nu reuşise să străpungă întru nilul pâcla de durere simţită de Yuliang. îşi ţâra zilele monoton, IM /lndu-se, îmbrăcându-se, mâncând, culcându-se cu clienţii şi bro- , Inul numai ca să nu se mai gândească. Câteodată reuşea cât de cât.

I >r cele mai multe ori însă, trucul nu funcţiona, iar braţele şi picioa- i. Ir li erau atât de grele, încât aproape că nu se putea ridica din pat. M.il că binecuvânta bătăile care urmau inevitabil. Biciul de piele era un instrument al dreptăţii, fierbinte şi pur pe pielea ei. în dimineaţa ui mătoare se trezea în dureri, dar ciudat de curată, ca şi cum o parte ■ lin vină ar fi fost ştearsă odată cu sângele său.

Iarna a luat sfârşit. Florile s-au trezit într-o dimineaţă şi au desco- Imi it o sonerie nouă, instalată pentru că aşa era la modă. Nimeni nu ,i putea obişnui cu sunetul metalic şi cu faptul că nu făcea diferenţa ini re oaspeţii de onoare şi cei care intrau accidental. Cărţile de vizită Iţi reluaseră circuitul lor grăbit şi, nu se ştie de ce, multe dintre ele solicitau serviciile lui Yuliang. într-o zi, Naşa luase decizia neobişnuită de a sări peste somnul de după-amiază şi o chemase pe Yuliang l.i ca în cameră.

— Ai făcut treabă bună în ultimele luni, anunţase matroana, punând la locul lor ultimele două bile ale abacului. Chiar şi cu faţa .ista a ta de piatră.

Yuliang, care nu dormise ultimele patru nopţi, rezistase dorinţei de i înşfăca abacul şi de a-l trânti pe coafura netedă şi lucioasă din faţa ci. Dar, când madama continuase să o privească drept în faţă, se supusese. I ăsase degetele bătătorite de atâta calculat s-o prindă de bărbie.

— Ţi-e dor de ea, remarcase Naşa plat.

Ştii că îmi e, se gândise Yuliang. Chiar în noaptea dinainte, maştera descoperise lada de bucătărie în care Yuliang pusese lumânări şi câteva dintre lucrurile lui Jinling, pe care reuşise să le ascundă: un ac de păr din argint, o cutiuţă pentru ruj, cupele de vin cu păsări Phoenix. Mai pusese acolo şi portretul lui Jinling pe care se chinuise să-l deseneze între doi clienţi, ca şi cum reprezentarea ei pe hârtie ar fi putut să o aducă înapoi în carne şi oase. Urechile erau prea mici, gâtul, prea subţire; nasul ei delicat ieşise aproape ca un cioc. De fapt, Yuliang se aşteptase ca Naşa să râdă.

Cu toate astea, spre surpriza ei, madama studiase un moment desenul. Apoi îl vârâse în buzunar.

— Stinge lumânările, spusese ieşind. Cunoşti regulile.

A doua zi însă, îi zâmbise cu răceală.

— Eu nu fac prostia să mă leg de cineva de care să-mi fie dor dacă dispare. întorcând, în lumină, faţa lui Yuliang pe toate părţile, adăugase dojenitor: Eşti slabă ca un lujer de susan. Şi totuşi, eşti frumoasă. Se pare că bărbaţii te asociază cu ea. Bărbia ridată i se afundase în piept, cumpănea. Foarte bine. Să chemi servitorul să te ajute, de mâine te muţi.

Yuliang îşi trăsese bărbia şi se eliberase.

— Să mă mut? Unde?

— In camera lui Jinling. De acum înainte îi vei prelua clienţii.

Yuliang rămăsese cu gura căscată.

— Adică...

Madama oftase.

— Da, toanto. Felicitări. De-acum înainte vei fi întâia mea fată.

Ridicând cu grijă degetele lui Yi Gan de pe încheietura mâinii ei (nu poate dormi cu atingerea unui bărbat pe trupul său), Yuliang îşi aminteşte cum celelalte flori bombăniseră şi blestemaseră alegerea Naşei — faptul că ea primise cea mai mare cameră şi bugetul pentru toalete, faptul că numele ei fusese trecut primul la poartă şi la toate banchetele şi evenimentele. Cea mai supărată fusese Mingmei, pe care toată lumea o credea urmaşa lui Jinling. „Abia dacă este aici de doi ani!" o auzise Yuliang spunându-i înciudată lui Suyin. „Şi mai e şi nesuferită - nu vrea să fumeze, nu vrea să joace cărţi sau să sporovăiască cu noi. Nu apreciază onoarea care i se face!"

Şi totuşi, Yuliang apreciase noua sa poziţie - chiar dacă nu din motivele pentru care ar fi apreciat-o celelalte. Nici măcar cerurile nu ar fi putut s-o pedepsească mai crunt: şirul nenumărat de bărbaţi, munca din ce în ce mai multă, înjosirile atât de dese şi de rafinate, încât de multe ori se întreba cum de Jinling se trezea aşa binedispusă.

Şi apoi, bineînţeles, mai e ceva: patul lui Jinling. Locul unor amintiri atât de dulci. Yuliang nu poate încă să se aşeze în el fără a o aştepta pe Jinling. Nu se poate trezi fără să caute talia netedă şi caldă a prietenei ei - şi, după ce descoperă pieptul vânjos al lui Yi Gan, fără să-şi amintească. Aceasta este pedeapsa ei — să-şi amintească totul.

Unsprezece

O-ho! strigă negustorul Ming triumfător din partea cealaltă i vilii de banchet: tocmai a câştigat o rundă de tigru-băţ-insectă. Cine minează? Lao Yi! Pune-mă la încercare!

în seara asta nu, strigă înapoi Yi Gan. Eşti invincibil. Nu aş ivra nici o şansă.

Asta îţi spune nevastă-ta când îţi laşi papucii lângă patul ei, i ispunde negustorul Ming.

('.amera vuieşte de atâtea chicoteli, iar conducătorul ghildei se apleacă Iiesle Yuliang cu carafa de vin. La începutul serii îşi aşezase cu grijă . Mspctele de onoare, noul inspector fiscal, între Yuliang şi Mingmei.

Momentul este lucru esenţial, spune acum, turnând. Atât la băutură, cât şi în afaceri. Nu sunteţi de acord, Excelenţă?

— Mă pricep mai bine la afaceri decât la băutură, mă tem.

Pan Zanhua este un tânăr chipeş, cu toate că stă un pic cam coco- u, ca şi cum ar vrea tot timpul să-şi îndese capul între umeri. îşi plivește gazda cu ochi reci, de parcă Yi Gan ar fi un detaliu dintr-o privelişte dezagreabilă.

— Aaa. Atunci, cu siguranţă, minunatele noastre însoţitoare au i âte ceva să te înveţe.

Vocea negustorului este uşoară. Dar privirea pe care i-o aruncă lui Yuliang este mai grea decât pietrele de cântar. Toată lumea ştie despre aranjamentul său cu celălalt inspector: de o parte reducerea laxelor, de cealaltă o cămară veşnic plină. Oricum, lui Yuliang îi este i Iar că, în ciuda tinereţii sale, inspectorul Pan nu va fi uşor de convins: i u toate eforturile depuse, nici ea şi nici Mingmei nu reuşiseră să-i smulgă un zâmbet. Este politicos şi descurajam. E, îşi spusese ea, un nesuferit. Dar negustorul Yi le poruncise să-i ofere oaspetelui „atenţie specială". Cu mare reţinere, încearcă din nou.

— Aţi gustat urechea asta de mare? întreabă, ridicând de pe platou una grăsuţă. Aici este o specialitate. Se spune că văduva împăratului a pus să i se trimită un platou pe vasul său. S-a întors lins.

Pan Zanhua pare jignit, ca şi cum i s-ar fi propus o partidă de sex pe masă. Fără a rosti nici un cuvânt, întoarce capul spre masa vecină. Yuliang îi priveşte o clipă profilul curat. Apoi, jignită ea însăşi, îi trânteşte fără graţie în farfurie moluscă grasă. Cunoaşte genul. Da, îl cunoaşte prea bine. Ia orice zâmbet, orice privire femeiască drept o momeală care ar duce la scandal. Dar îşi va arunca principiile cât colo când se va urca în pat. O atingere, aşa spunea Jinling. E tot ceea ce le trebuie. Şi uită tot.

Dacă ar fi la fel de uşor şi pentru Yuliang!

Oftând, se reîntoarce spre comeseanul ei atât de reţinut. Este foarte arătos, nimic de zis. Bărbie puternică, pătrată. Buze pline, aproape feminine, chiar dacă în acest moment sunt atât de lipite, încât ar trebui să tragă de ele pentru a le face să zâmbească. Yuliang îl priveşte frecân du-şi obrazul, în timp ce negustorul se apleacă deasupra lui cu cana de vin, umplând pentru a doua oară cu vârf paharul deja plin. Nu este de mirare că licoarea dă pe dinafară.

— Fir-ar să fie, se plânge gazda. Am dat pe lângă.

— Ai dat, aprobă Pan Zanhua. Yuliang, care şterge băutura vărsată cu batista ei, ridică privirea la auzul tonului atât de acru. Dar nu-i nimic. Nu este decât vin.

— Aaaa, spune negustorul Yi, aici greşiţi, vă rog să îmi scuzaţi bădărănia. E *shaoxing* de cea mai bună calitate. De la magazinul lui Sheg Huang Fu. Dă din cap cu subînţeles. Cred că predecesorul dumneavoastră avea o rezervă frumuşică.

— Un om cu gust, observă inspectorul, ignorând aluzia.

Se întinde spre şervetul cald aşezat în dreptul lui şi tresare când degetele sale le ating pe ale lui Yuliang. Fata priveşte cum ia bucăţica pătrată de material din mâna ei, marginile ei înflorate, perechile de fluturi. Când îşi ridică privirea spre ea, pleoapele sale tremură surprinse. Ea are impresia că zăreşte în ochii lui multă tristeţe.

— Domnule Pan! Negustorul Ming ajunsese la masa lor. Ce-aţi spune de un mic pariu?

— Mi-e teamă că stau destul de prost şi cu jocurile de noroc.

— Voi fi mai blând cu dumneavoastră, promite Ming. Adică, dacă şi domnia voastră va fi blând cu mine. Care este impozitul pe săpunul din Shanghai zilele acestea? Oho!

Fără a aştepta un răspuns, ridică pumnul din care se zăreşte un beţişor asemenea unui colţ de fildeş. Faţa inspectorului se încordează într-o iritare resemnată la auzul numărătorii oaspetelui său neinvitat.

— La trei. Unu... doi...

— Beţigaş, rosteşte încet inspectorul Pan.

Insectă! strigă negustorul Ming, o clipă mai târziu. Ahaha!

Insecta găureşte lemnul, trage cu ochiul Mingmei din spatele Im, ca şi cum nimeni altcineva n-ar face legătura.

faţa inspectorului este traversată de o undă de exasperare. Nu \ic.i să se afle aici aşa cum nu vreau nici eu, îşi dă Yuliang seama, surprinsă.

K ciudat că acest om important, înconjurat de cele mai răsunătoare nume ale oraşului, nu-şi găseşte locul. La fel de ciudat ca imaginea unei mâini — propria ei mână — întinzându-se să-i ia cupa de vin.

— Vă rog, se aude spunând. Lăsaţi-mă pe mine.

Urmează un moment de tăcere. Nu este un lucru neobişnuit ca Ielele să bea pentru clienţii favoriţi, dar Yuliang nu face acest lucru loarte des. Iar când îl face beneficiarul este doar patronul ei. In timp (e aşază cupa la loc, Yi Gan scoate, fără voia lui, un sunet ascuțit.

— Onorabilul nostru oaspete spune că mai are nevoie de ceva practică în ceea ce priveşte băutura, explică ea.

Chiar şi în urechile ei, cuvintele acestea sună a obiecție.

Pan Zanhua o pironeşte o clipă cu privirea. Apoi se scuză şi iese. Imediat, Yuliang simte mâna lui Yi Gan alunecând în crăpătura adâncă a rochiei sale. îşi strânge picioarele, simţindu-se umilită. Dar negustorul nu face altceva decât s-o pişte tare de coapsă.

— Ai făcut un gest frumos, spune Pan Zanhua cu voce scăzută, un pic mai târziu. Scoate o tabacheră de argint. Dar

nu era nevoie. De ce l-ai făcut?

în sfârşit, i se adresează. Aplecându-se cu bricheta, Yuliang îşi stăpâneşte un mic zâmbet triumfător.

— înţelesesem că Excelenţei Voastre nu îi plac jocurile de la petreceri.

— Nu îmi plac jocurile obişnuite, răspunde, privind-o serios prin dârele de fum.

Ea se îmbujorează uşor.

— îmi cer scuze.

— Te rog, nu-ţi cere. Femeile îşi cer scuze prea des.

Acum ea este aceea care se uită la el încremenită. Nu auzise nici un bărbat, nici măcar pe unchiul ei excentric, spunând aşa ceva, sau măcar făcând o asemenea aluzie.

— îmi pare rău, spune, apoi, împotriva voinţei sale, izbucneşte în râs. Se pare că sunt un adevărat Mistreţ. Lipsa de armonie este destinul meu.

— Ii laşi pe astrologi să îţi aleagă personalitatea?

— Nu credeam că e o chestiune de alegere.

— Mai ai multe de învăţat.

Ce nesuferit, se gândeşte ea din nou şi îi zâmbeşte dulce.

— Pot întreba care e semnul zodiacal al Excelenţei Voastre?

— M-am născut în anul Şobolanului.

— Mi se pare extrem de exact. Vă rog să mă scuzaţi că spun asta.

— Cum adică?

Numără pe degete.

— Este clar că sunteţi extrem de inteligent. Sunteţi ambiţios şi corect. Aveţi câte un răspuns la toate. Privindu-l pieziş, adaugă: Nu aş fi prea surprinsă dacă în secret v-ar plăcea chiar şi jocurile de noroc.

Pare speriat de împunsătură. Yuliang îşi ascunde un nou zâmbet sorbind din vinul ei îndoit cu apă.

— Unii spun că Şobolanul şi Mistreţul sunt destinaţi unul celuilalt, adaugă fata. Simte un fior de tristeţe: Jinling.

— Cu siguranţă, pufneşte el. Cei care scot bani din această uniune. Oricum, trebuie să recunosc că ai dreptate în ceea ce priveşte jocurile de noroc. Doar că prefer ca rămăşagurile mele să fie... ceva mai rafinate.

— Cât de interesant, spune Yuliang, cu toate că, de fapt, gândeşte: cât de pompos. Poate că veţi fi destul de amabil să mă învăţaţi şi pe mine unul dintre jocurile care vă plac.

El o priveşte ciudat, încercând să-şi dea seama dacă vorbeşte serios sau nu. Apoi îşi roteşte ochii prin cameră. Nimeni în afară de Mingmei nu pare să observe mica lor discuţie.

— Bine.

îi explică regulile: ea trebuie să vină cu o temă. Trebuie să fie ceva legat de literatură, un motiv pe care el să-l lege de un poem sau de un autor clasic. Dacă reuşeşte să facă acest lucru repede şi corect, câştigă.

— Ce se întâmplă dacă veţi răspunde la tema aleasă? întreabă ea.

— Vei bea. Cu toate că, dacă insişti, voi bea eu pentru tine.

Acum este rândul ei să-l studieze. I se pare ei, sau tonul acesta
poate fi luat drept flirt?

Două scaune mai încolo, Mingmei îşi bate uşor evantaiul de umăr, lovind nasturele care îi prinde batista la locul ei. Poc, poc. Ochii săi revin la ei doi: de două ori, de trei ori. Ignorând-o, Yuliang se gândeşte la *ei.*

— Rândunele, spune până la urmă.

El ridică din sprânceană, iar ea îşi dă seama imediat că e prea simplu.

— Festivalul Mâncării Reci, rândunele, se corectează ea. Şi mâţişori. El clipeşte la auzul acestui din urmă detaliu. Apoi închide ochii.

Buzele i se mişcă fără a rosti nici un cuvânt, nesigure. Şi totuşi, începe.

Festivalul mâncării reci — o zi de primăvară tihnită şi liniştită.
Din urna de jad se ridică înspre ceruri buclele de fum ale tâmâiei care moare.
Visele-mi revin când mă cufund din nou în somn pe perna ridicată precum un deal, care-a ascuns...

Se poticneşte, se opreşte. Amabilă, ea îi şopteşte versul următor:

— „Acele mele de păr cu ornamente florale, îşi drege glasul.

— „Râul..." începe el; apoi se opreşte din nou. Deschide ochii şi ridică din umeri. Aţi câştigat, doamna mea.

Zâmbind, Yuliang termină poemul în locul lui în timp ce îi umple cupa de vin:

Rândunelele nu s-au întors încă; oamenii se amuză cu jocul numărării de lujeri.
Florile de prun sunt deja trecute, sălciile poartă pe ramurile lor mâţişori;
Amurgul se pogoară, picuri uşori de ploaie Udă leagănul din grădină.

Când bea, corzile bine întinse ale gâtului său tremură precum cele ale unui *erhu*[x]. După ce termină, îi aruncă o privire greu

de citit.

— V-am jignit cu ceva? întreabă ea. [12]

— Nu m-aş fi aşteptat să o cunoşti aşa de bine pe Li Qingzhao.

— Eu m-aş fi aşteptat ca domnia voastră să o fi cunoscut mai bine.

Rosteşte aceste cuvinte mai aspru decât şi-ar fi dorit. Dar se pare că el nu se supără.

— Sunt versuri de femeie. Mai mult muzică decât poezie adevărată. Noi nu am studiat poemele femeilor. Nimeni din cunoscuţii mei nu a făcut-o.

— Poate că asta este pierderea dumneavoastră.

— Poate. îşi termină paharul. Mai ştii şi alte poezii de ea?

— Aproape pe toate, cred.

încă o dată, rosteşte cuvintele înainte de a se gândi cât de mincinoase par. Dar privirea pe care i-o aruncă nu este dispreţuitoare, ci mai degrabă atentă. Ca şi cum se luptă să rezolve o problemă fără ieşire.

— Deci, spune el, studiul clasicilor face parte din... educaţia voastră.

— Nu. Sau, cel puţin, nu studiul acestor clasici. Nu suntem învăţate prea multe poezii în afară de cele pe care trebuie să le cântăm.

— Atunci de unde...

— Unchiul meu era... mai deosebit.

— în ce fel?

Yuliang ezită, nesigură de felul în care ar trebui să continue. Nu vorbeşte niciodată despre Wu Ding. Şi totuşi, privind în ochii acestui bărbat ciudat, simte tentaţia inexplicabilă de a-i povesti nu numai istoria lui *jiujiu* al ei, ci şi propria sa poveste.

Este atât de absorbită, încât de-abia dac-o observă pe Mingmei, care se ridică şi îi ocoleşte pentru a ajunge lângă Yi Gan. Totuşi, aude tânguitul trist de *pipa:* fiind prima dintre fete, ea este cea care decide momentul în care să înceapă muzica.

în jurul lor, mesenii îşi strigă aprobarea:

— Un cântec. Da, am vrea un cântec!

Mâna lui Mingmei flutură spre gât, în semn de protest:

— Am gâtul atât de iritat în seara aceasta, ciripeşte ea. Cred că o să mă îmbolnăvesc... Poate că sora mea ne va face onoarea. Asta, bineînţeles, dacă noul inspector va dori să îi împărtăşească compania şi cu noi.

— Ah, intervine Yi Gan, zâmbind afectat. Ce spuneţi, o putem împrumuta puţin?

Pan Zanhua priveşte uimit mulţimea cherchelită, de parcă abia acum îi vede.

— Nu se pune problema de a o împrumuta, răspunde băţos. Cu siguranţă nu se află în proprietatea mea.

Şi, fără a mai adăuga nimic, se ridică şi se scuză.

Uimită, Yuliang îl priveşte croindu-şi drum spre uşi şi în curte. Rugăminţile pentru un cântec ating punctul culminant. Numai după plecarea lui se forţează să se ridice şi să treacă pe lângă mâinile întinse şi răsuflările îmbibate de bere ale audienţei.

Mai târziu, în timp ce chelnerii curăţă rămăşiţele festinului, iar membrii ghildei negustorilor pleacă pe şapte cărări acasă la neves- icle şi concubinele lor sau la Salon, Yuliang şi Mingmei, prietene şi colege din nou în lumina răcelii totale pe care Pan Zanhua le-o arătase amândurora, se strecoară în jachetele lor căptuşite. Strângându-şi cărţile de vizită rămase, Yuliang se gândeşte obosită la următoarele evenimente la care trebuie să meargă. Apoi, cu siguranţă, mai este şi Yi Gan, care va rămâne peste noapte, ca în majoritatea serilor de sâmbătă. Gândul o face să se strâmbe: ştie prea bine felul în care supărarea lui se va manifesta în pat.

In timp ce se îndreaptă spre uşă, el apare în faţa ei.

— Nu ne vom vedea mai târziu, spune el aspru. Te-am rezervat pentru altcineva.

— Altcineva?

Nu o mai trimisese niciodată altui client. O priveşte în felul în care un băieţandru ar privi o insectă în lumina puternică a soarelui.

— Te trimit la noul nostru inspector fiscal. Se pare că are nevoie de un pic mai multă convingere.

Un moment, capul lui Yuliang se-nvârte, atât la gândul de a-l revedea pe Pan Zanhua, cât şi la ideea că el va plăti pentru serviciile ei. I se păruse ultimul om de pe pământ preocupat de o femeiuşcă de bordel.

— Vine la Salon? reuşeşte să întrebe.

— Nu. Te duci tu la el.

îşi ţine respiraţia.

12 Instrument tradiţional chinezesc, cu coarde şi arcuş.

— Când sunt aşteptată?

Negustorul zâmbeşte.

— Ah. Păi, ăsta-i şpilul. Nu eşti.

Doisprezece

Casa noului inspector este elegantă şi impresionantă, cu trei nivele, ferestre din sticlă, curte pavată. Trecând pe poarta construită în formă de lună, Yuliang îşi spune că este cea mai frumoasă reşedinţă pe care a vizitat-o vreodată. Şi totuşi, în faţa uşii, îi vine să o ia la fugă. Nu numai pentru că e încă speriată de ultima lor întâlnire, ci şi pentru că acum are şansa de a o face. Lectica Salonului este programată să meargă în altă parte, la fel cum este şi servitorul; Salonul nu plănuise această vizită de ultim moment, iar ea nu va fi aşteptată până dimineaţă. Mai mult de-atât, are în poşetă garanţia lui Yi Gan.

Un moment - numai o clipă - Yuliang se gândeşte serios să mintă. Să plece. Se vede urcată pe o barcă, fugind departe. Şi totuşi, când gândurile sale ajung adânc, sub apă, o întâlnesc pe fata din lacul Wuhu.

Arţarul japonez din mijlocul curţii se apleacă în vânt, iar în şoaptele lui Yuliang aude vocea de care îi este cel mai dor; „Singurul mod de a scăpa din locul acesta este acela de a o face în felul lor".

Of, Jinling.

Yuliang îşi şterge mâinile de haină.

— E numai piele, îşi reaminteşte.

Bate o dată. încă o dată.

în timp ce ochii ei se obişnuiesc cu lumina slabă dinăuntru, Yuliang observă decoraţiunile din hol: o masă lungă din lemn roşu. O canapea sculptată, simplă, dar de bună calitate. Pe masă se află o vază Ming, plină cu crizanteme. Deasupra ei, un poem-tablou de mari dimensiuni. Imaginea micuţă emană în jurul ei singurătate, de parcă aceasta ar fi o aromă umedă. Munţii sunt negri şi stâncoşi. Cuprinşi de o ceaţă atât de reală, încât se simte cuprinsă de un fior. Poemul este un dans delicat de păianjen aşezat în dreapta; nu îl poate citi. Pini umbriţi acoperă piscurile, punctaţi de picuri de ploaie atât de real reprezentaţi, încât Yuliang întinde din reflex un deget pentru a le simţi umezeala. Totul numai din cerneală. Simplă cerneală! I se pare un lucru aproape dumnezeiesc. Asemenea luptei de optsprezece mii de ani a lui Pangu[13] pentru a despărţi Pământul de Cer.

Yuliang stă încă acolo, cu nasul aproape proptit de geamul tabloului, când reapare *amah*[x] care o primise. Faţa ei ridată pare ofensată, I.II când o vede pe Yuliang lângă tablou mai că răbufneşte.

— Să nu cumva s-atingi, spune indignată. Valorează mai mult decât toată viaţa ta, de la început şi până la sfârşit.

Fără voia ei, Yuliang se îndepărtează.

— Mă poate primi acum, mătuşă? întreabă ea.

— Hmmm, este tot răspunsul pe care îl primeşte. Intorcându-se pe călcâiele ei minuscule, bătrâna se îndreaptă cu mersul ei şchiopătat spre hol. După câţiva paşi, se uită peste umăr. Haide cu mine, bodogăneşte. Este un om ocupat.

Pan Zanhua s-a schimbat. în locul costumului său vestic, poartă o robă chinezească. Pe biroul din faţa lui zac deschise o carte şi un carneţel. Scrisul său e ordonat, cu caractere disciplinate şi linii scurte. Yuliang aşteaptă la uşă ca el să termine, cu *amah* ţinând-o de cot, precum un temnicer gârbovit.

Când se opreşte, intr-un sfârşit, ochii lui trădează uimirea. îşi pune jos tocul, frumos aliniat cu piatra pentru cerneală. Pe obrazul stâng are o pată de cerneală.

— Bună seara, spune Yuliang, apoi îşi caută cuvintele cu care să-şi facă introducerea. Eu - adică ghilda negustorilor, domnul Yi...

El ridică tocul, iar ea se surprinde râzând cu un râs ce sună mai mult a sughiţ nervos.

— Sper că domnia voastră nu are de gând să noteze asta.

O priveşte ca şi cum ar fi picat din cer şi i-ar fi spart acoperişul. Dar ea nu are încotro şi continuă:

— Am fost trimisă de prieteni, se bâlbâie ea. Ei ştiu că este greu să fii nou-venit intr-un oraş străin. Iar nopţile sunt acum reci. Atât de umede şi singure... Pe drum, această declaraţie i se păruse sofisticată şi poetică. Rostită, este absurd de directă.

Pierzându-şi cumpătul, ea scoate ghemotocul de bani de la Yi Gan; sprâncenele inspectorului se ridică spre linia frunţii, precum nişte mici păsări speriate.

— Ce e cu ăştia? [14]

— Avansul dumneavoastră. Domnul Yi l-a plătit în locul domniei voastre. Umil, vă cere să-l păstraţi.

Amah fornăie dezgustată. Inspectorul se încruntă la ea.

— Qian Ma, poţi pleca. Când vede că servitoarea nu se mişcă, repetă porunca: Afară, te rog.

— *Aiyaaa,* bombăne *amah.* Mai bine muream decât să văd aşa ceva. Dar se retrage spre uşă, ocolind-o exagerat de

13 Uriaş din mitologia chineză.
14 Slujitoare, doică.

atent pe Yuliang, de parcă ar fi fost o grămadă de rahat aşteptând să fie ridicată.

Inspectorul priveşte fără nici o expresie. După ce servitoarea dispare, se uită la Yuliang.

— Te rog, intră.

îi arată şezlongul. Ea se aşază, simţindu-se ca o fetiţă gata să fie pedepsită. Simte până şi imboldul de a-şi legăna picioarele.

— întotdeauna lucraţi aşa de târziu? întreabă până la urmă, numai şi pentru a rupe tăcerea.

— Nu este muncă. Cel puţin, nu munca pe care prietenii tăi sunt atât de interesaţi să o influenţeze.

— Nu sunt prietenii mei.

Propoziţia îi ţâşneşte din gură cu acelaşi elan neplănuit cu care mâna îi apucase paharul mai devreme. Se teme şi se aşteaptă ca imprudenţa ei să îl închidă la loc: pac. Dar faţa nu reflectă altceva decât uşoară surpriză:

— îmi pare rău, se scuză.

Nu este nevoie să-ţi ceri iertare, aproape că spune; bărbaţii o fac prea des. însă cuvintele îi par necioplite. Şi false: în lumea ei, bărbaţii nu-şi cer scuze niciodată. Fapt care îl distanţează şi mai mult de ceilalţi.

— E şi muncă, pe de o parte, cred, continuă el, arătând spre carte. După discuţia noastră, am simţit nevoia să o studiez din nou pe Li Qingzhao.

— Probabil că nu vreţi să mai pierdeţi vreun rămăşag.

Zâmbeşte uşor.

— Poate că aşa e. Oricum, revin tot timpul la acest vers. îi arată o propoziţie. Yuliang dă doar din cap, ruşinată. Este vorba de poezia *Izvor,* spune el, înţelegând imediat. începe aşa: „Mii de fulgi de lumină din aur sfărâmat / pentru florile sale..."

— „Şi de jad şlefuit pentru straturile sale de frunze[11], îl întrerupe ea. Lucru care, din nou, este mai mult decât nepoliticos. Dar, nu ştie de ce, simte nevoia ca el să fie conştient că ştie. „Florile de prun mu prea obişnuite'[1], continuă ea. „Cele de liliac prea grosolane. / Şi ml uşi, parfumul lor tare îmi alungă visurile dragi spre locuri înde- p,triate. / Ce nemilos!"

() altă tăcere scurtă. El o priveşte din nou, cu o mină ciudată, i şi cum ar vrea să dezlege un mister.
Ce crezi că înseamnă? întreabă până la urmă.

Yuliang se gândeşte un moment.

— Nu sunt specialistă, spune. Dar întotdeauna am crezut că ne • IMine... că, indiferent cât de dor ne este de trecut, suntem înrădă- m.iţi în prezent. îşi coboară privirea. Oricât de urât ni s-ar părea acesta.

El ia tocul în mână, notează ceva în carneţel. II închide.

— Spuneai că ştii aproape toate poemele ei.

— Da, răspunde Yuliang, şi se simte mândră fără voia ei. Chiar i|,u ă nu este decât o femeie, este preferata mea. Nu doar pentru că lucrările ei sunt aşa de frumoase, ci şi pentru că a fost atât de puternică. A trăit vremuri foarte grele - şi-a pierdut averea, soţul. A trăit In exil. Ezită. S-a aplecat, dar nu s-a rupt. Cred că poezia ei a ajutat-o , i supravieţuiască.

El o priveşte curios.

— De ce spui asta?

— Pe mine mă ajută, mărturiseşte sinceră. Cuvintele sunt o ilinare, nu credeţi?

— Şi tu ai nevoie de alinare. Câteodată.

Gândul că el ar putea crede altceva este atât de bulversant, încât IUI poate răspunde.

— Ai vrea să mai reciţi una? îi cere, cu voce şoptită. Pentru mine?

Nu, gândeşte Yuliang. Nu, nu, nu. Nimic nu este mai dizgraţios
decât o femeie care se crede deşteaptă. Dar poemul răbufneşte la supra- l.iţă de parcă ar avea propria lui voinţă: „Cine a sădit arborele *bajiao* sub ferestrele mele?" începe. „Umbra lui umple curtea; / Umbra lui umple curtea..."

Cuvintele vin mai repede şi mai liber, de parcă ar fi turnate din- II un ceainic. Dar expresia lui Pan Zanhua nu este una de dispreţ. El se apleacă în faţă, cu fruntea încruntată. Şi, în timp ce Yuliang termină - „Tânjind după iubitul meu, bolnavă de durere, / nu mai pot Indura sunetul de jale / al ploii" -, mâinile sale fine par să tremure uşor.

— Ai spus, cred, zice el, că ai învăţat toate acestea de la unchiul tău.

Yuliang dă din cap.

— Este — a fost - un specialist în clasici. Lucru care, date fiind educaţia lui autodidactă şi cunoştinţele sale literare lipsite de temei nicie, este la fel de departe de adevăr precum ai spune că reflexia lunii este chiar luna însăşi. Şi totuşi, se trezeşte adăugând: A fost şi func- ţionar. în Zhenjiang. Chiar mai puţin adevărat: *jiujiu* al ei a dat de trei ori examenele civice necesare pentru a intra în administraţia locala şi tot de trei ori le-a picat, înainte ca visele senine ale casei de opiu să-l dezbare de orice ambiţie.

— Ce funcţie are? întreabă inspectorul. Eu mai ajung cu treabă în Zhenjiang.

— A murit, inventează rapid Yuliang, întrebându-se: De ce tot mint? A... căzut de pe barcă. Acum patru ani. Pe când mă aducea aici. Nu mai vorbi, îşi spune. Opreşte-te odată.

Pe hol se aude zgomot.

— Pffff, aude Yuliang.

— Qian Ma! strigă inspectorul Pan. Du-te la culcare.

Vocea subţire se aude din nou prin uşă.

— Pffff. în viaţa mea... însă, din nou, nemulţumirea îi este urmată de zgomotul târşâit al paşilor care se îndepărtează pe hol.

Pan Zanhua râde timid.

— Te rog să o ierţi. Ea încă mai crede că femeile respectabile nici măcar nu vorbesc neîntrebate în public. Ce să mai vorbim despre vizite în casa unui prieten.

Respectabilă? Prieten? Yuliang îl priveşte neîncrezătoare. Dar faţa şi vocea îi rămân la fel de vesele. Şi totuşi, întreruperea o readuce cu gândul la misiunea sa: priveşte spre ghemul de bani mototolit în pumn. Se gândeşte la Mingmei, violată şi bătută. La Dai, îngenuncheată în ploaie. Se ridică, îşi pune geanta, batista, banii pe masă.

— Ei bine, spune blând.

în timp ce se apropie de el, încearcă să ignore expresia de panică care îi cuprinde faţa, felul în care se lasă pe spate de parcă ar dori să păstreze distanţa dintre ei. în aplecare, ea-i zăreşte o bucăţică din gât. La fel ca şi mâinile, este alb şi îngrijit. Plănuise să i se aşeze în poală. Privindu-l însă, îşi dă seama că ar fi la fel de graţios ca a sta în cap. în schimb, îngenunchează.

— Este târziu, şopteşte. Nu sunteţi obosit? Luându-i palmele în ale sale, îi ridică mâna spre obrajii săi, facându-şi griji că el va observa

11 .Ir lare tremură. După apăsarea bătătorită a degetelor groase ale Iul VI (lan, mâna lui Pan Zanhua e la fel de moale ca a unei femei. Apoi, brusc, obrajii i se răcesc. El o trage în picioare.

Aş vrea, începe el, să pleci.

Să plec? deschide ochii. Nu pot să fac aşa ceva. Rămâne în

i u urc, descumpănită. Este în regulă, îi spune. S-a avut grijă de tot.

.....a ce mă priveşte, vreau să spun. Chiar dacă nu doriţi asta. Banii.

h I idică din nou. Dar el îi loveşte mâna întinsă. Bancnotele se împrăştie l ■> **I< IN.** Yuliang clipeşte surprinsă. N-ar fi crezut că este bătăuş.

Se dă înapoi, prudentă, dar el n-o mai atinge. îşi mângâie obrazul u Ing. Acolo unde se află pata de cerneală.

Nu am vrut să fac asta, spune cu glasul răguşit. Numai că tu **11** . că eu nu sunt... îşi acoperă ochii. *Aiya.* Tu chiar nu înţelegi? \ **.1.1** c exact lucrul pe care vreau să-l stârpesc.

Dragostea? întreabă ea, nătâng.

Buzele lui se schimonosesc.

Corupţia. Exploatarea elementelor vulnerabile ale societăţii. I şi I o fată frumoasă... continuă el. Apoi se opreşte. Vezi? Nici măcar im ţi ştiu numele.

Mă cheamă Yuliang. Zhang Yuliang.

Bineînţeles, Jad Bun. Un zâmbet strâmb. Micuţul mistreţ de jad. 1)ă din cap, amorţită. Uitase scurta lor conversaţie despre semnele zodiacale.

— Ştii, nu-i aşa, Zhang *xiaojie*', continuă el, că, dacă rămâi, ei i iişiigă. Nu le voi fi numai îndatorat, dar vor avea şi-un avantaj asupra mea. Exact ceea ce vor.

Capul ei se învârteşte, chiar dacă, cu toată confuzia de care este i uprinsă, cuvintele lui au oarece noimă. Pan Zanhua va plăti dacă se va culca cu ea în seara aceasta. La fel cum şi ea va plăti dacă n-o va lace. Yuliang caută cu disperare soluţii. Ar putea sta câteva ore cu *iimah.* Ar putea să se întoarcă dimineaţă ca şi cum şi-ar fi îndeplinit misiunea. Să le dea banii de avans, să le spună că restul avea să vină in curând. Ar putea merge. O vreme, cel puţin...

Dar nu, nu ar merge deloc. Yuliang ştie prea bine. îşi imaginează conversaţia pe care tânărul inspector o va avea mai târziu cu Yi Gan: [15]

„V-a plăcut darul nostru, domnule inspector?" „O, da. A dormit pe jos, lângă *amah.*"

— Nu pot să plec, spune ea.

— De ce?

îngenunchează, trăgând banii împrăştiaţi pe jos spre ea. El se apleacă, îi dă două bancnote care aterizaseră lângă picioarele lui.

— Bine. Uite ce le vei spune. Le vei spune că nu m-am simţit bine în seara asta. Se încruntă, inventând povestea pe loc. Le vei spune că m-ai prins cu... garda lăsată. Că nu le refuz darul, ci doar îl amân. îl voi primi sub altă formă. Nu ca... Gesticulează, încurcat. Sub altă formă. Sub aceea a unui tur de oraş.

15 Domnişoară (chin.).

— Un tur? Primul gând este acela că el foloseşte unul dintre termenii aceia rar folosiţi în breaslă, pe care ea nu reuşise încă să-i înveţe, la fel cum „urcatul sub pătura caldă" este un eufemism pentru vizitele la Salon dimineaţa devreme.

Dar el înţelege prin aceste cuvinte chiar ceea ce spune.

— Vom merge cu lectica mea prin oraş. Vei putea să-mi arăţi ce este mai important. Să mă ajuţi să-l cunosc. Tot un serviciu va fi şi îmi va prinde bine. Priveşte peste umărul ei; ea îi urmăreşte privirea care poposeşte pe pendula din perete. Vom pleca de aici la ora nouă, hotărăşte el, autoritar.

— La nouă, repetă Yuliang cuprinsă de groază.

Este nebunie curată; numai ideea de a pleca acum, la trei, şi de-a se-ntoarce după numai şase ore o epuizează. Apoi mai e şi gândul ca ei doi să bată oraşul în lung şi-n lat. Chiar crede că acest lucru îl va scăpa de bârfa? Tu nu înţelegi oraşul acesta, ar vrea să-i spună. Aici nu suntem în Shanghai.

Şi totuşi, în timp ce el o ajută să se ridice, aranjându-i banii în mână, Yuliang se trezeşte privind în ochii lui şi sesizând din nou umbra aceea de interes. Sentimentul acela că nu doar se uită la ea, ci o şi ascultă. Chiar şi atunci când tace.

De aceea, probabil, ia banii şi dă din cap, ascultătoare. Ca şi cum tot ceea ce s-a întâmplat e cel mai normal lucru din lume.

Lui Yuliang îi trebuie mai mult de-o oră să o facă pe Naşă să priceapă că nu a dezamăgit-o şi încă o oră să o convingă să o lase să plece din nou, singură. Până la urmă obţine permisiunea după ce jură că

■ • I puţin astăzi va reuşi să îl ademenească în pat aşa cum ar fi trebuit " Iacă de la început.

îţi voi spune numai o singură dată, zice matroana cu asprime.

1ı MIC acestea sunt un test. Dacă te întorci fără sămânţa lui în tine i l.lă banii lui în mână, o vei păţi mai rău decât Mingmei.

t and, în sfârşit, Naşa o lasă să plece, soarele este deja pe cer. Yuliang • ici rage la ea în cameră şi începe să o măsoare cu piciorul, prea temă- i, MIC pentru a dormi. în timp ce lumina devine din ce în ce mai puter-

.... se aşază la măsuţa toaletei, mângâlind aiurea cu creionul pe hârtie.

Imaginile apar şi dispar: uşoara mâhnire a muntelui pictat din tablou.

■ i r/.iţia lăsată de mâna lui pe obrazul ei. Tulburarea ciudată, puternică,

I.. i are o simţise atunci când îi recitase *Ai Lian Shuo...*

îşi imaginează că lucrurile ar fi stat altfel. Că, în loc să-i părăsească laţa, mâinile lui ar fi făcut ceea ce ea aştepta, lucrul după care tânjea.

ıı fi coborât. Dacă ar fi facut-o, acum ar fi putut dormi fără grija mici posibile pedepse şi umilinţe. Dar, în acelaşi timp, probabil că mi l-ar mai fi văzut niciodată.

Gândul acesta este inexplicabil de deprimant. în timp ce se urcă In pat, o tristeţe vagă, adâncă, i se cuibăreşte-n piept.

Şi totuşi, după două ore de somn, se trezeşte uşor. Ba chiar îngână un cântec în timp ce se îmbracă. Pentru prima oară vede cum soarele dimineţii dă naştere la curcubeie pe marginea oglinzii, înconjurând-o l>< lata de acolo cu toate culorile din lume. Yuliang se spală şi se îmbracă cu grijă, alegând hainele sale cele mai sobre. Nu-şi dă decât i II puţină pudră. Ba chiar îşi aranjează părul precum virginele. De i r nu? se întreabă. De ce nu?

Partea cea mai ciudată este că arată bine. De data asta, când bate l.i uşă, *amah* nici măcar nu o mai recunoaşte:

— Poftească, spune bătrâna, ezitând uşor. Nu pentru că a recu- noscut-o pe Yuliang, ci pentru că e surprinsă că o tânără cu faţa curată bate la uşa stăpânului ei la ora aceea matinală, perfect respectabilă.

Treisprezece

După jumătate de oră de „vizitare", Yuliang recunoaşte cât de puţin îşi ştie oraşul. Ştie restaurantele şi casele de ceai. Bârlogurile unde se fumează opiu, bineînţeles. Mai ştie şi bordelul plutitor de pe râu, principalul competitor al Salonului. Dar, brusc, este şocată de cât de puţin cunoaşte celelalte aspecte ale acestui oraş plin de viaţă. Stând în faţa blocului de piatră despre care se spune că ar fi cel mai străvechi loc al oraşului, Yuliang nu îi poate spune lui Pan Zanhua altceva decât că este foarte vechi. Asta şi faptul că dând doi bănuţi poţi cumpăra un cărbune şi o foaie de hârtie cu ajutorul cărora să desluşeşti textul săpat în piatră. Dar chiar şi informaţia aceasta se dovedeşte inutilă, după ce îşi dă seama (prea târziu) că este scrisă pe reclama vânzătorului de cărbune.

— Cred că textul spune o poveste, continuă ea, fără tragere de inimă, în timp ce tovarăşul ei plăteşte omului cele două monede. Se uită la imaginea micuţă săpată în granit: conturul şters al unui cioc, o aripă. Ceva despre o pasăre.

Pan Zanhua studiază liniile delicate, frecându-şi obrazul. Pata de cerneală din seara trecută, aflată exact în acel loc, a dispărut. Yuliang şi-l închipuie aplecat asupra lavoarului, apa curată spălându-i obrazul.

— Textul a fost scris de Mi Fu, spune el. Ai auzit de el? Unul dintre cei mai mari artişti ai dinastiei Song. Urmăreşte textul cu degetul. Spune povestea cocorului şi a broaştei ţestoase. Aceasta din urmă se săturase să mai trăiască în mocirlă, aşa că l-a rugat pe cocor s-o ia cu el în cer. Au reuşit cu ajutorul unui băţ de bambus. Cele două animale au prins câte unul din capete în gură.

— Şi-a mers? cască Yuliang, simţindu-şi capul greu de nesomn.

— Se pare că da. Tânărul funcţionar ia ruloul de hârtie de la vânzător. Insă trebuie să fi fost o excursie extrem de tăcută. Animalele ştiau amândouă că dacă ar fi deschis gura ţestoasa ar fi căzut şi şi-ar fi găsit moartea.

Yuliang îşi lasă privirea să rătăcească pe liniile delicate, asemenea unei coji de ou. Scrierea este ştearsă şi demodată ca stil. Un moment are impresia că desluşeşte caracterele pentru „ceruri[11] şi „munte". Apoi vede în faţa ochilor mâna lui, ţinând bucata de cărbune.

— Uite, Zhang *xiaojie*, spune. De ce nu faci tu treaba asta? Sunt sigur că tu eşti mai talentată.

— Mă îndoiesc, răspunde Yuliang, râzând, dar ia cărbunele, îl mângâie o clipă. Apoi, cu câteva mişcări agile, inexplicabil de eficiente, înnegreşte pagina, privind cum imaginea apare ca prin minune.

In timp ce îşi continuă plimbarea, Pan Zanhua îi explică munca Iir care o face — motivul pentru care fusese trimis aici, de ce este atât • l< important pentru el.

— Este o ruşine, îl aude spunând. O nenorocire. Este adevăratul motiv pentru care ţara aceasta este atât de slabă în comparaţie cu naţiunile moderne din Vest.

— Pentru că taxele sunt prea ridicate? intervine Yuliang, destul i Ic sigură pe ea. Ştie de la Yi Gan că taxele sunt de vină pentru toate pioblemele naţiunii, în general.

Dar el pufneşte.

— Pentru că în jumătate din cazuri nu sunt plătite. Şi pentru că jumătate din jumătatea care până la urmă este plătită ajunge în buzunarele unor personaje dubioase. Ia o cutie mică de ceai de pe una din tarabele apropiate. O întrebare: cât de multe va vinde? Probabil (a numai astăzi mai mult de două duzini, nu crezi? Zdruncină cutia, din care se aude un foşnet. Nu pare să fie prea mult înăuntru. înmulţeşte numărul acesta cu o mie, spune el. Un milion. Câte cutii din aces- ica sunt în toată ţara? Şi apoi înmulţeşte numărul acela cu câteva milioane. Gândeşte-te la bunurile care circulă în fiecare zi.

Yuliang îşi aminteşte de clienţii care vin, gem, pleacă. La baqişurile băgate cât mai în fundul sertarului de la noptieră. La fel ca toate celelalte fete, ascunde jumătate. Cealaltă se duce pe banii pe care îi datorează cameristelor, servitorului, Naşei înseşi. Gândul îi fuge la registrele cu socoteli bine ţinute ale maşterei şi la vizitele ocazionale ale vechiului inspector fiscal, care venea în zilele de sărbătoare. Notele sale de plată erau trimise direct în contul negustorului Yi: priveşte acest lucru din noi perspective.

Pan Zanhua lasă cutia jos, ia alta. Pe etichetă, o femeie mlădioasă îşi face vânt cu evantaiul.

— Ceai special de slăbit, îşi laudă marfa vânzătorul. Cea mai nouă formulă ştiinţifică.

Inspectorul zâmbeşte. Mă întreb cum o fi la pat, se gândeşte Yuliang dintr-odată. Ideea o sperie; până atunci nu mai fusese niciodată curioasă în legătură cu bărbaţii şi obiceiurile lor în aşternut. Ea pur şi simplu îi satisface, le primeşte cadourile, încearcă să-i uite. Şi totuşi, cu acesta este altfel. Ii vorbeşte politicos, cu căldură. Nu o priveşte deranjat sau plin de dorinţă. Pare că-i pasă de-adevăratelea că ea ascultă. Este extrem, extrem de atent să nu o atingă.

— Economia noastră este enormă, spune, făcând un gest larg cu braţul liber. Negustorii vestici şi japonezi se îngrămădesc aici în fiecare zi, sperând să vândă măcar un obiect — o pălărie ieftină, o bucată de săpun - fiecărui cetăţean. Pentru că, dacă reuşesc, asta înseamnă jumătate de miliard - jumătate de miliard - de vânzări. Şi chiar având un asemenea comerţ, guvernul nostru tot trebuie să cerşească afară din ce în ce mai multe blestemate de împrumuturi.

— Vă fac un preţ bun, se dă pe lângă el vânzătorul. Chiar şi mai bun dacă cumpăraţi două - unul pentru domnia voastră şi unul pentru micuţa doamnă. Rânjeşte cu subînţeles, dar ei nu bagă în seamă.

— Aşa nu vom putea niciodată construi şcoli noi, atât de necesare pentru ca poporul nostru să intre în rândul lumii, spune inspectorul. Toate liniile noastre ferate importante sunt concesionate străinilor. Japonezii ne transformă toţi demnitarii în marionete.

— Nu aţi locuit în Japonia?

— Acolo am mers la universitate.

— Probabil a fost extrem de interesant.

El ridică din umeri.

— A fost altfel decât mă aşteptam.

— Cum adică?

— Credeam că, date fiind toate metodele moderne de învăţare, mă voi simţi mai ca acasă. Dar, chiar şi după patru ani, eram şi acolo un străin.

Şi acolo? Yuliang se opreşte, brusc luminată atât de înţelesul acestor cuvinte, cât şi de felul neaşteptat în care ele rezumă propriile sale sentimente. Nu se gândise niciodată la ea însăşi în aceşti termeni: ca la o străină. Dar acum îi vine în minte faptul că exact aşa se simte ea la Salon. Cu florile lui gătite, tot timpul sporovăind, cu clienţii meschini pentru care se luptă încontinuu. Cu dramele lui secrete, cu tragediile şi victoriile sale neînsemnate. Oricât de mult a încercat, Yuliang nu a reuşit niciodată să înţeleagă, cu atât mai puţin să-i pese de ceea ce se petrece în jurul ei, de nimic. Este adevărat, îşi spune, emoţionată. Parcă ar vorbi în altă limbă.

— Vrei să te odihneşti, Zhang *xiaojie*?

Văzând-o că se opreşte, s-a oprit şi el.

— Cum? Ah. Nu. Doar că... Yuliang se grăbeşte să-l prindă din urmă.

Nu pare să-şi dea seama că a rostit cuvinte neobişnuite.

— Priveşte!

Urmărind gestul, ea vede un bărbat scheletic, încadrat de poliţişti.

— Deşi ne străduim de mai bine de cincizeci de ani, nu am reuşit să punem capăt fumului care ne otrăveşte inima.

— Dar oare este posibil?

— Orice ar fi posibil, dacă am avea conducătorii potriviţi şi principii sănătoase.

— Chiar credeţi asta?

— Oare credea cineva că japonezii vor învinge flota rusească?

— Probabil japonezii.

Clipeşte, apoi râde.

— Asta doream să spun şi eu.

Bătrânul negustor intervine, simţind că este pe cale să piardă o vânzare.

— Ar dori domnia voastră o mostră? V-o pot da gratis. Dacă vă place puteţi să le spuneţi şi celorlalte prietene ale domniei voastre.

Priveşte în josul străzii la locul în care lectica oficială se află în plină vedere, cu draperiile sale albastre fluturând în vânt. Pan Zanhua îi urmăreşte privirea, apoi se uită din nou la Yuliang. Pentru prima dată pe ziua de astăzi îl vede ezitând. Acum se va întâmpla, gândeşte ea, încordându-se. Acum îşi va da seama cât de rău îi şade alături de mine. Iar acesta va fi sfârşitul.

Dar el clatină din cap.

— Nu, mulţumesc, spune.

Merg mai departe, trecând de tarabele cu peşte, cu marfa acoperită de solzi în culorile curcubeului, şi se opresc în faţa unor contorsio- nişti care se răsucesc şi se apleacă ca şi cum nu ar avea oase în ei.

— In copilărie, îi spune el lui Yuliang, am văzut o pereche de gemene mongole făcând asta. Una din ele mi-a dăruit cel mai frumos zâmbet pe care l-am văzut vreodată, printre degetele de la picioare. Râde. Tocmai ieşeam din biroul întunecat unde îmi petrecusem ultimele zece ore studiind clasicii. Fata mi s-a părut coborâtă din rai. După întâmplarea asta am visat săptămâni întregi să mă alătur trupei.

— Aţi fi putut?

El clatină din cap.

— Tatăl meu a fost un învăţat - un *jinshi,* sub vechiul regim. Şi tatăl său fusese *jinshi* la rândul lui. I-aş fi dezonorat cumplit. O pri veste pieziş: Ce spuneai tu despre soartă aseară? Că nu ai crezut niciodată că ai avea de ales?

Este pentru prima oară când aduce vorba despre seara trecută. Brusc, nu ştie nici ea de ce, Yuliang îşi întoarce privirea spre o bătrână aşezată la o masă acoperită cu desene de palme şi feţe.

— Credeţi că sunt oameni care pot să citească soarta? întreabă ea. Unchiul meu spunea că sunt nişte pungaşi.

Pan Zanhua râde.

— Există femei care pot face orice dacă plăteşti destul de bine.

Ea se opreşte din nou şi simte cum obrajii încep să îi ardă. El se uită înapoi, întâi surprins, apoi, dându-şi seama de gala, vizibil afectat.

— Zhang *xiaojie.* Cu siguranţă ştii că n-am vrut să spun asta.

— Sigur că nu. Ochii lui Yuliang se îndreaptă spre pământ.

— Te rog. Nu trebuie să crezi...

— Asta e o prostie, îl întrerupe brusc fata. Bineînţeles că ştiţi cât de rău vă face să fiţi văzut cu mine, aşa, la plimbare. îşi mută privirea la el. De ce m-aţi luat?

Spre surprinderea ei, el pare că se gândeşte, că ia în serios întrebarea.

— Cred că şi acest răspuns se regăseşte tot în ceea ce mi-ai zis aseară, spune în cele din urmă.

— Despre destin?

— Despre faptul că suntem înrădăcinaţi în prezent.

Este un răspuns atât de absurd, încât aproape că-i vine să râdă. Dar, imediat după ce rosteşte cuvintele, bărbatul păşeşte spre ea, cu faţa încă sobră. Pentru prima dată de când se întâlniseră, o atinge intenţionat, punându-şi, uşor, mâna pe braţul ei. Yuliang tresare, dar nu se retrage.

— întotdeauna am crezut, spune el blând, că, dacă cerurile ne hotărăsc soarta, atunci tot ele ne oferă şi instrumentele cu care să o modelăm.

— „Omul sie-şi este stea", murmură ea în şoaptă. „Sufletul ce poate face ca un om cinstit să fie şi perfect va porunci luminii, influenţei, sorţii." Simte un nod în stomac când se gândeşte la unchiul său.

I'.m Zanhua o priveşte stăruitor o clipă - din nou acea privire, i 1**1** uni ar încerca să prindă ceva aflat mai presus de atingere. Apoi,

I.....and din cap, se întoarce spre masa fierarului lângă care se opriseră.

Mă tot întrebam de unde au apărut astea. Am primit vreo **11**II i în dar. Ridică unul dintre articolele de pe masă: un tablou mic . n un lotus realizat în întregime din metal negru.

Măcar e un subiect despre care ea ştie ceva.

Este o tradiţie locală. Se spune că totul a început cu o dispută Intre un fierar şi un pictor. Acesta din urmă i-ar fi spus primului că munca sa nu e artă, că un ciocan n-ar putea niciodată să rivalizeze i II o pensulă. Fierarul l-a contrazis şi a plecat direct la nicovala lui,

■ K and prima operă de artă din fier din regiunea Wuhu.

HI ia în mână una dintre imaginile de mărimea palmei: o orhidee marc. Pare să absoarbă tot soarele.

— Poate că pictorul a avut dreptate.

Yuliang simte un val de empatie pentru artizan, un tânăr cu mâini mari şi ochii plini de resemnare.

— Nu cred că sunt toate rele, spune ea. Trebuie să ai ceva talent pentru a transforma metalul în ceva frumos.

— Sau, cel puţin, multă răbdare. Ridică tabloul. îmi permiţi să-ţi cumpăr asta?

Yuliang priveşte suvenirul, aducându-şi brusc aminte de primul tablou în fier pe care îl văzuse. îl zăreşte pe unchiul ei studiindu-l în timp ce, în spatele lui, o femeie ciudată o măsoară din ochi pe nepoata lui...

— S-a întâmplat ceva? întreabă inspectorul.

Yuliang îl priveşte. Pentru o clipă aproape că îşi doreşte să-l lovească. Dar dă numai din cap.

— Nu... nu. Numai că... Mutându-şi privirea, vede un alt neguţător. îl serveşte pe un călugăr cu cartofi copţi. Roba acestuia, observă ea, fără să vrea — pentru că întotdeauna ia seama la astfel de nimicuri -, are exact aceeaşi nuanţă ca masa pe care o primeşte. Mi-ar plăcea să mergem să mâncăm ceva, mai spune.

Merg la o ceainărie pe malul râului, unde Jinling o dusese pe Yuliang cu ocazia uneia dintre vizitele ei bilunare la ghicitoare. Inspectorul comandă ceai, peşte picant la abur, găluşte cu creveţi. Mai adaugă pe listă şi muguri de bambus, deşi sunt scumpi şi încă trufandale. Baraca micuţă se clatină pe apă, la numai câţiva metri de locul unde sărăcimea oraşului îşi spală copiii şi hainele în apa sălcie a râului. în timp ce proprietarul aduce ceaiul, prin pereţi pătrund râsete şi zgomot de apă împroşcată.

— Pari afundată-n gânduri, comentează inspectorul.

— îmi pare rău.

— Nu-ţi cere scuze. La ce te gândeşti?

Un fior: este o întrebare nouă pentru ea. Yuliang îşi scoate batista şi şterge o urmă de cărbune de pe unghie, apoi urma de roşu care rămăsese din seara trecută când îşi ştersese culoarea.

— Sunetele, răspunde ea. Râsul.

— Ce e cu ele?

Când îşi ridică privirea, observă că ochii lui au culoarea pământului de-abia arat.

— Mama mea spăla aşa.

— Spăla singură? întreabă el, despicând un crevete.

— La un moment dat o duceam bine. Părinţii mei erau foarte pricepuţi, mama făcea unele dintre cele mai frumoase broderii din ţară. Dar *baba* al meu nu ştia să citească şi a fost păcălit în afaceri. Am pierdut totul. Ia un crevete şi începe să-l cureţe. Sperase că va avea un băiat care să înveţe şi care să-l ajute la bătrâneţe. Mama mi-a spus că, până la urmă, spiritul lui a fost distrus cu desăvârşire. Se opreşte. Nu îmi amintesc să fi avut vreun servitor până nu am ajuns la unchiul meu.

— Aha. Funcţionarul care a căzut din barcă.

— Da, spune ea, ştergându-se cu grijă pe mâini.

— Şi după ce a murit, cum ai ajuns aici?

— Un om pe care unchiul îl ştie - îl ştia - a aranjat totul. Au fost nişte datorii.

El dă simplu din cap, apoi ia batista pe care ea abia o pusese jos.

— Foarte frumos, îşi dă el cu părerea după ce studiază câmpul şifonat plin de flori şi de păsări.

Yuliang nu este prea mândră de ea.

— Mama mea era mult mai bună. Chiar dacă, la început, înainte să ajung aici, am crezut că aşa îmi voi câştiga şi eu existenţa.

— Poate ai fi reuşit, spune el, privind-o stăruitor. Poate că încă mai poţi. Poate că aceasta este una dintre uneltele tale.

Nu, nu cred, spune, atât de vehementă, încât clipeşte rapid. **IIIŞI.K** .i pătratul colorat din mâna lui. Priviţi, aici. Am greşit - vedeţi? I'. i.il.i aceasta este prea mică. Nu le-am aşezat aşa cum trebuie. Şi ii. i. aceeaşi problemă. Şi aici. Aici la fel. Vedeţi? Sunt doar o femeie |.o.asia. Repet aceleaşi greşeli. Nu pot să învăţ. Cuvintele continuă . /boare precum albinele supărate când le atingi cuibul. Aici nu am mai avut fir purpuriu, a trebuit să termin cu fir roşu. Arată groaznic.

1.1 îşi retrage mâna.

Ai dreptate. Este lucru de femeie, spune moale. Bărbaţii nu înţeleg chestiunile acestea.

O vreme mănâncă în tăcere. La un moment dat, omul vine să i lebaraseze masa. Aşază în locul farfuriilor un platou cu rodii: bucăţi . li fructe moi şi albe, împodobite cu granate. Seminţele micuţe n lipesc rănite.

— îmi pare rău, spune încet Yuliang, oferindu-i lui Pan Zanhua o bucată de fruct. Sunt doar... foarte obosită. Nu am dormit bine.

El ia bucata, evitând să îi atingă buricele degetelor.

— Nici eu nu am dormit azi-noapte. Poate a fost ceva în mâncarea de la banchet. Zâmbeşte. în moluştele care îi plăcuseră aşa de mult bătrânei împărătese.

Ochii lor se întâlnesc, apoi îşi feresc privirea. El scuipă un sâmbure.

— Pe unde mai mergem? întreabă.

După-amiaza se prelungeşte, iar ei lasă în urmă lectica şi hamalii şi merg pe jos ultima bucată de drum până la catedrală. Câteva momente stau afară, admirând-o. De faţada ei stau agăţaţi muncitori care zbiară. Un iezuit strigă într-o chineză cu accent de Beijing spre un om abătut, aşezat pe o roabă. Simbolul creştin cu cele două linii aşezate una peste cealaltă se ridică sobru deasupra acoperişurilor din vecinătate, ca un număr avântat spre cer.

Yuliang ştie că această cruce reprezintă obiectul pe care zeul creştin a murit. De-a lungul timpului, primise câteva broşuri despre acest subiect, atât de la unul dintre clienţii creştini, cât şi de la propovăduitorii Evangheliilor de pe stradă. Majoritatea oamenilor aruncă aceste foi ieftine, iar cei mai săraci le bagă iarna în pantofi, ca să le ţină cald. Şi totuşi, Yuliang le mai păstrează câteodată. Reproducerile după picturile străine o interesează, cu toate că Yi Gan susţine că sunt de prost gust.

— Numai sânge şi suferinţă! spusese el odată, ţâţâind dezaprobator. Cine vrea să vadă aşa ceva? Un tablou bun - să spunem, ăsta — ar trebui să-ţi trezească un sentiment de pace, nu de dezgust.

El îi arăta desenul vechi al lui Jinling cu lotusul şi broasca. Yuliang nu-i atrăsese atenţia că această capodoperă putea fi admirată în toate camerele Salonului şi nici nu îi spusese că ei îi plăceau sentimentele pe care reproducerile din broşuri i le stârneau. Tocmai natura lor viscerală - sângele şi oasele şi venele albăstrii - le făcea ciudat de vii. Aproape liniştitor de crude.

— Aici este o singură biserică? întreabă acum inspectorul, readucând-o în prezent.

Ea clatină din cap.

— Dar asta este cea mai mare. De fapt, acum o refac. Lucrează la ea de-o veşnicie.

— Ce s-a întâmplat?

— Boxerii au dărâmat-o. Se spune că guvernul le-a dat francezilor o sută douăzeci de mii de taeli ca s-o reconstruiască. Altfel, ar fi declarat război.

El îşi ridică privirea spre clopotniţă.

— O sută douăzeci de mii de taeli. In vreme ce douăzeci de milioane din oamenii noştri mor de foame. Brusc, face un gest spre uşă. Nu vrei să intrăm să vedem ce poate cumpăra toată această bogăţie?

Yuliang ezită. Nu mai intrase decât într-o singură biserică, în Zhenjiang: cea la care unchiul ei se ducea în perioadele în care încerca să renunţe la obiceiul lui. Făcea lucrul acesta de câteva ori pe an, hotărârea cuprinzându-1, treptat, precum plasa somnului. Se plimba un pic în sus şi în jos, apoi lua ricşa până la clinica bisericii, unde i se dădeau beladonă şi încă ceva numit sacrament. Se întorcea cu proverbe străine şi poftă de mâncare şi înfuleca la masă. Dar, în câteva săptămâni, chiar zile câteodată, revenea în fundăturile lui preferate.

Acum, împreună, urcă treptele de marmură şi împing uşile enorme din lemn. înăuntru, lumina este rece şi slabă, bogat colorată de vitralii. Yuliang se aşteptase ca biserica să fie plină ochi d*cyangguizi* cu pielea ca laptele, dar sala imensă este aproape goală. Un îngrijitor chinez mătură pe lângă altarul din lemn sculptat. O femeie cu broboadă gri îngenunchează, iar mâinile îi sunt legate de mărgele de lemn asemănătoare cu cele pe care şi mama ei le folosea la rugăciune. Şopteşte, iproape fără a scoate nici un sunet, un răspuns blând la zgomotul **11** instrucţiei de afară.

— Ştii multe despre el? murmură Pan Zanhua, arătând spre sta- mia zeului creştin crucificat.

Yuliang clatină din cap. Ii cunoaşte numele - Isus. Şi mai ştie i i este foarte diferit de zeii chinezi precum împăratul de Jad şi Primul < onducător. Acest zeu arată ca oamenii, a murit ca un om. în aproape toate imaginile pe care le-a văzut, el moare — în afară de acelea în care de abia se naşte. Sculptorul încercase să îi surprindă durerea şi umilinţa. Dar, cu degetele chircite şi ochii daţi peste cap înspre cupola înaltă şi arcuită, Isus pare mai degrabă în extaz.

— Un misionar a încercat să-mi explice că nu ar fi un singur zeu, cl trei.

— Un tată, un fiu, un duh.

îi aruncă o privire.

— Sunteţi creştin? E prima oară când îi trece asta prin cap. Multe familii bune, progresiste, sunt creştine.

Dar el neagă din cap.

— Am studiat religia şi gândirea vestice în Tokio. Acolo am citit *încrederea în sine.*

Yuliang aprobă, privirea căzându-i absentă pe părţile intime abia acoperite ale statuii. Chiar înveşmântate cu o cârpă cioplită, tot dau impresia unei bărbăţii de dimensiuni apreciabile. Le priveşte brusc fascinată - nu de lujerul ascuns, ci de felul în care piatra fusese transformată într-o imitaţie atât de delicată a pânzei. Apoi simte că este privită şi îşi întoarce ochii.

— Cum poate un fiu să devină propriul său tată? întreabă repede. Am auzit de taţi care sunt şi bunicii copiilor lor. Cu toate astea, un asemenea fapt nu ar trebui să fie obiect de adoraţie. Nu-i aşa?

El râde.

— Nu m-am gândit niciodată la chestiunea asta în aceşti termeni. Dar nu cred că trebuie să înţelegi. Trebuie doar să crezi. Arată spre o altă sculptură, mama cu copilul. Mai trebuie să crezi şi că ea nu a avut niciodată... relaţii înainte de a naşte.

— Nu are tată?

— Are şi n-are.

Yuliang studiază şi această statuie: mâinile materne care transmit delicateţe şi putere în acelaşi timp. Pruncul durduliu şi totuşi ciudat de matur. Se surprinde gândindu-se la copii; apoi, aproape prea uşor, la mama ei. Nu la cea care a minţit-o şi apoi a plecat, ci la mama care a crescut-o. Care a legănat-o să adoarmă. Mama care i-a cântat şi i-a spus poveşti. închizând ochii, Yuliang aproape că reuşeşte să o audă vorbindu-i despre Ţesătoarea Celestă, despre Păstorul Cerurilor. Despre împăratul Ceresc, mai întâi unindu-i, apoi despărţindu-i din cauză că iubirea lor îi împiedica să-şi mai ducă la îndeplinire muncile...

Un porumbel apare ca din senin de pe o grindă, o furtună de pene albe şi maronii. Apoi, din clopotniţa pe jumătate terminată se aud bătăi.

Inspectorul îşi scoate ceasul.

— Chiar este ora cinci? De necrezut. Probabil a fost ziua care a trecut cel mai repede în ultimele luni. Clatină din cap. Dar mi-e teamă că trebuie să plec. Sunt aşteptat la judecător.

Se îndreaptă spre uşă, înainte ca vorbele sale să-şi facă efectul în totalitate. Când şi-l fac însă, Yuliang simte că sângele îi piere din obraji. In ultimele ore nu se mai gândise că ziua aceasta se va sfârşi — la ceea ce se va întâmpla când turul lor se va termina. Acum aude vocea Naşei, la fel de grea şi de crudă ca întotdeauna: „Dacă te-ntorci fără sămânţa lui în tine..."

— Şi mie... şi mie mi-a plăcut. Trebuie să plecaţi aşa curând? ciripeşte ea.

El se întoarce, surprins.

— Crede-mă. Aş prefera să rămân acasă cu poemele mele. Sau cu tine. Inima ei începe să bată nebuneşte. Dar, din păcate, nu pentru asta m-au trimis aici. Zâmbeşte. Unde să te las? înapoi... acasă?

Nu e acasă.

— Nu, răspunde ea tăios. Pot să iau o ricşă. (Gândeşte, gândeşte, gândeşte!) Am auzit că judecătorul este o gazdă foarte generoasă, trânteşte ea. S-ar supăra dacă aţi... aţi aduce cu domnia voastră un musafir?

Este o propunere absurdă: el, incoruptibilul, apărând în casa unei persoane sus-puse cu o prostituată cunoscută. Yuliang îşi dă seama de asta chiar în momentul în care cuvintele i se rostogolesc din gură. Când el o priveşte, observă că mişcă numai din cap, însă pe chipul lui se citeşte stânjeneala.

Mi-e teamă, spune blând, că este o întrunire foarte restrânsă, tncepe din nou să meargă, de data aceasta mai repede. Nefericită,

i iili.mg îl urmează. îşi dă seama că va trebui să le spună, pur şi simplu,

• i nu se poate. Că nu este genul de bărbat pe care să-l îmbrobodească.

\ li ist o idee nebunească de la început. Şi totuşi, trecând pe lângă Unsul chinuit, se gândeşte din nou la Mingmei, la rochia ei sfâşiată ţl Imbibată-n sânge.

(iu ochii aţintiţi pe spatele tovarăşului ei, încearcă să-şi spună că . li ista se teme cel mai mult: de pedeapsă. Dar, de fapt, ştie că este mai mult de-atât. îi este frică să se despartă de el acum, să se despartă de

ii castă zi fără pereche. Să se întoarcă la camera ei, la patul şi la cutia

• le bijuterii plină ochi şi să ştie că data viitoare când îl va vedea totul ,i va reduce la rolurile lor obişnuite: funcţionarul băţos, târfa dichisită.

Aproape fără voia ei, paşii-i devin din ce în ce mai mici. Dar nu destul de înceţi pentru a-l pierde din ochi.

Afară, cheamă lectica fără a mai spune nimic. Yuliang se îndreaptă spic ea, luptându-se cu dorinţa arzătoare de a se întoarce şi de a-i u-re o amânare. Voi supravieţui, se gândeşte. E numai piele. Nimic nui mult decât merit. Ce prostie din partea ei să creadă că este mai mult. Vreodată... Exact în clipa aceea, cerul se prăvăleşte, iar lumea se răstoarnă, aruncând-o la pământ ca pe un sac de cartofi.

Pan Zanhua se întoarce la timp pentru a o prinde-n braţe.

— *Aiyaa.aa.* Te-ai lovit?

Apoi, cumva, ajunge în braţele lui, chiar şi mai îngrozitor, plânge, cu toate că nu a făcut decât să se împiedice de o

bucată de lemn. Nu este scâncetul de copil pe care a învăţat să-l folosească cu clienţii zgâr- ■ iţi. Sunt hohote enorme, sonore, care dor în timp ce se descătuşează.

— Haide. Vino aici. Stai jos, spune el, impresionat. Stai jos cu mine. Aici. Porunceşte lecticii să aştepte.

— îmi pâre rău, şopteşte ea. îmi pare aşa de rău.

— Ai nevoie de un doctor? Ţi-e rău? Vocea lui tremură de-a bine- lea, iar ei îi trece prin minte că bărbatul ar putea crede că este însărcinată. Fără nici un motiv anume, lucrul acesta i se pare foarte amuzant. I'oate că şi sunt. Poate că sunt virgină, se imaginează spunând.

— Spune-mi, o îndeamnă el. Ce s-a întâmplat? Te rog. Mie poţi să îmi spui.

Acum este aproape cuprinsă de isterie, acoperindu-şi gura cu mâinile.

— Nu pot.

— De ce nu poţi?

Yuliang respiră adânc.

— Vor exista consecinţe.

— Ce consecinţe? De ce? Pare sincer încurcat. Ai petrecut tiui|i alături de mine. Breasla şi-a îndeplinit dorinţa.

Cum poate un învăţat să fie aşa de prost?

— Nu, nu şi-a îndeplinit-o. Mi-au spus să nu mă întorc piiitii ce nu termin.

— Ce să termini?

Brusc, nu-şi mai doreşte decât să plece de lângă el, din locul ăst **.1** îşi doreşte ca speranţa pe care a simţit-o fără să-şi dea seama, pin .1 simplu pentru că fusese alături de el toată ziua, să dispară. Dacă v.i trebui, va merge acasă pe jos. O vor durea picioarele, dar nu este n ii **1** o problemă. Astfel, se va pregăti pentru durerea mai mare căreia v.i trebui să-i facă faţă mai târziu.

— Nu contează, răspunde ea, ridicându-se.

— Nu, stai. El sare lângă ea. Care sunt? Care sunt consecinţele

Muncitorii se ghemuiesc puţin la odihnă, în timp ce blidele lor
golite sunt strânse de o bătrână care le aruncă în vârful unui par. Când Yuliang face un pas spre stradă, el o urmează.

— Te rog, spune încet. Te rog, vorbeşte cu mine.

Nimic nu se va schimba. Dar, încă o dată, noutatea acestei cereri - vorbeşte cu mine — o umple de recunoştinţă.

— A fost o fată, începe ea, aşezându-se din nou. La... în casa mea. Madama a legat-o de pat, cu faţa-n jos. Se opreşte. Spatele şi mâinile i-au sângerat o jumătate de zi. A fost nevoie să aruncăm cearceafurile.

Maistrul îşi sprijină mâinile groase pe pulpe şi se ridică greoi. Yuliang îşi dă seama că nici măcar nu a privit-o. In hainele acestea sobre şi alături de omul acesta serios, a arătat decent. Ca o femeie obişnuită.

— Au bătut-o? întreabă Pan Zanhua.

— Da, răspunde cu glasul obosit. Până ce aproape nu a mai respirat. Apoi, tata Gao şi prietenii lui au intrat la ea. Au încuiat uşa. Au... Se opreşte, respiră. Ca să fie despăgubiţi.

Yuliang îşi coboară ochii spre intrarea de marmură a bisericii. Fulgii de mică din compoziţia pietrei sclipesc înşelător, asemenea unor

I ,n plăcea să rămână aici şi să îi privească până la apariţia li |..i II Icv.irate. Dar, când maistrul strigă din nou, chemând mun- • .II 1**1** iicahă, se ridică şi ea.

I i lin rput, inspectorul nu se clinteşte. Apoi vine lângă ea, atin- |4mlii i umărul.

/lung *xiaojie.* Te rog, aşteaptă. Aş vrea să te ajut.

() s.i găsesc o ricşă, spune ea şi încearcă să zâmbească.

Nu, zice el. Nu aşa. Mi-ar plăcea să vii cu mine.

I **11** latină din cap.

V.i li mai rău dacă ne vor vedea aşa.

Nu-mi pasă ce văd ei. îmi pasă de dreptate. N-ai priceput? i'. pn,i adânc. Vreau să vii la mine acasă.

.. luptă să nu lase uşurarea să i se citească-n voce.

I i noapte pot să dorm pe jos. Apoi, mâine, voi găsi eu o cale •4 li explic.

Nu am vrut să spun asta, răspunde, facându-le semn hamalilor i . apropie.

I >mtr-odată, se simte foarte obosită, aproape prea obosită ca să-i ■ in pese. Şi totuşi întreabă:

Ce vreţi să spuneţi?

I I clipeşte de câteva ori, ca şi cum s-ar pregăti pe sine pentru ceea '•' minează. Când, în sfârşit, vorbeşte, tonul său este oficial, ca şi • uni ar face o proclamaţie publică.

M-am hotărât, îi spune. Te voi scoate de-acolo.

Partea a patra

CONCUBINA

La paisprezece ani, m-am măritat cu tine, stăpânul meu; Nu am râs niciodată, fiind aşa sfioasă.
Plecându-mi capul, m-am uitat la perete.
Strigată, de o mie de ori, nu m-am uitat niciodată înapoi.

Paisprezece

Wuhu, 1916

— A trecut ceva timp, spune Naşa.

Nu este o politeţe, cu toate că vocea patroanei bordelului este mai dulce şi mai mieroasă ca niciodată. Doar vorbeşte despre bani: Yuliang este sigură că toate întâlnirile ratate au fost adăugate în nemilosul registru negru al madamei.

Pentru a-i confirma gândurile, Naşa atinge masa cu buricele înroşite ale degetelor, calculând pe un abac invizibil. Este cald. Are broboane de sudoare la rădăcina părului vopsit. Yuliang priveşte cum un picur se prelinge, uşor colorat în gri.

— Şase săptămâni, răspunde avocatul care negociază eliberarea lui Yuliang. Nu mai mult decât le ia majorităţii fetelor să se vindece de o boală ruşinoasă. O spune cu uşurinţă, studiindu-şi şi îndrep- tându-şi reverele costumului, şifonate de căldură.

Madama pufneşte.

— Credeţi-mă, nu mă plâng. Asta nu mi-a adus decât necazuri încă din ziua în care am primit-o aici.

în anii petrecuţi la Salon, Yuliang a fost bătută cel mai puţin dintre toate florile, iar acum se pregăteşte să spună asta. Apoi, simte mâna lui Zanhua pe spate. îşi ţine buzele lipite. Wen îi avertizase mai devreme: Va încerca să vă supere. Să vă coboare la nivelul ei. Orice ar fi, nu o lăsaţi să facă asta.

— Aţi plătit bani lichizi? întreabă avocatul senin, de parcă s-ar referi la mulţimea de brăţări ale patroanei, şi nu la fata aşezată în faţa ei.

— Să reformulăm, o întoarce Naşa. Este fiica mea. Am acte.

Wen îşi priveşte documentele, potrivindu-şi ochelarii cu degetele
sale subţiri ca nişte beţişoare. Sclavia, ştiu cu toţii, fusese abolită de
când republicanii preluaseră puterea. Adopţia este doar o modalitate de a evita această îngrădire.

— Câţi ani spuneaţi că are? întreabă el.

Yuliang aşteaptă veşnicul şaisprezece; toate fetele de la Salon au şi vor avea întotdeauna şaisprezece ani. Spre surpriza ei, totuşi, madama tace.

— Eu am înţeles, continuă avocatul, aşezându-se mai comod pe scaun, că are şaptesprezece ani. Ceea ce înseamnă că avea paisprezece când aţi cumpărat-o - pardon - când aţi adoptat-o. Zâmbeşte, dez- velindu-şi dinţii pătaţi de tutun. Acest lucru poate fi o problemă, din moment ce legea interzice copiilor sub şaisprezece ani să locuiască într-un bordel.

— Cunosc legea, răspunde matroana tăioasă. Este fiica mea. Unde era să doarmă? Pe stradă? Cine era s-o protejeze?

Yuliang îşi aminteşte de creştinul care-şi cufundase dinţii în piciorul ei. De negustorul de apă căruia îi place să le plătească pe fete să urineze pentru el, apoi le bate fiindcă sunt „murdare". Se gândeşte la floarea moartă găsită în lacul Wuhu şi la Jinling, legată şi mutilată în portbagajul unui automobil. O furie lipsită de speranţă o cuprinde, tot mai puternică, pe măsură ce zâmbetul matroanei-mame devine din ce în ce mai larg.

— Judecătorul Li ne este prieten, continuă Naşa. El a fost acela care m-a asigurat că există... excepţii. în timp ce avocatul ridică din sprâncene, ea adaugă grăbită: Sigur că el nu a avut niciodată vreuna din fetele mele.

Legea interzice ca funcţionarii civili să frecventeze casele de flori, fapt pe care Yuliang îl ştie foarte bine după ce îi scăpase pe vreo câţiva pe fereastră.

Avocatul Wen îşi prinde degetele laolaltă şi-şi întinde mâinile deasupra capului. In cameră răsună zgomotul moale al ligamentelor pocnind sub piele.

— Oricum ar fi, spune ţâfnoasă madama, fata este datoare. Din plin. Mulţi oameni - oameni care muncesc din greu - depind de ea ca să-şi câştige existenţa. Nu numai eu am fost furată.

— Nimeni nu a furat pe nimeni, intervine aspru Zanhua, uitând până şi el de dispoziţiile avocatului.

Madama nu face altceva decât să zâmbească îngăduitoare, ca unui i>|)j| smiorcăit.

Pe lângă asta, continuă ea, costă destul de mult să retragi numele unei fete. Cenzorii pretind cincizeci de taeli doar pentru a-i schimba a.mitul în registru.

Yuliang îşi priveşte avocatul: nici măcar nu i-a trecut prin cap i numele său atârnă încă la poarta Salonului. Cu toate că, sigur, acum, i ,i se gândeşte, aşa şi trebuie să fie. Inventarul unui bordel este tabloul i u nume de afară. Aşa ţin autorităţile pasul cu cine a venit şi cine a plecat, cu cine a murit şi cine a dispărut. Şi, până la urmă, cu cine trebuie să plătească taxe. Gândul acesta o nelinişteşte şi mai tare: este i .1 şi cum literele suflate de vânt au în ele mai mult adevăr şi substanţă decât fetele cu nume false cărora li se face reclamă.

— Mai sunt şi datoriile, spune matroana. Şapte săptămâni de întâl- niii ratate.

— Cinci săptămâni, şase zile, numără avocatul Wen.

— Şi notele de plată ale croitoresei, continuă femeia, privind cu dispreţ tunica gri-porumbel a lui Yuliang. Lucruri minunate. Dar extrem de scumpe. Eu ştiu — doar am plătit pentru multe dintre ele. Aş mai scădea ceva în contul

broderiilor pe care le-a mai făcut pentru noi, ilar nu au fost de calitate. Yuliang îşi încleştează pumnul sub masă. Şi fumatul! clatină madama din cap.

Este prea mult.

— Eu nu fumez! spune Yuliang pe un ton ridicat. Eşti mincinoasă!

Răbufnirea este urmată de o tăcere scurtă, plină de surpriză. Naşa strâmbă din buze victorioasă.

— Te rog, Zhang *xiaojie*, spune încet avocatul.

— Şi mai sunt şi stricăciunile pe care le-a făcut camerei ei, continuă madama. Excelenţă, ştiaţi că acestei fete îi place să stârnească mici incendii?

— Cât vrei? întreabă Zanhua printre dinţi. Spune o cifră.

Naşa aşteaptă un pic, o actriţă care aşteaptă să pronunţe fraza-cheie.

— Două mii de yuani, spune ea.

Yuliang îl priveşte pe Zanhua la timp pentru a-l vedea cum se cutremură. Asta este, se gândeşte ea. S-a terminat. Aşteaptă ca avocatul Wen şi Zanhua să plece jigniţi. Să îşi ridice mâinile neputincioşi şi să dispară din viaţa ei. Şi totuşi, spre surpriza ei, ambii rămân la locurile lor, cu toate că Zanhua este puţin agitat. Pe fereastră, cerul albastru şi soarele le dau bineţe gratis.

— Ai demonstrat ceea ce aveai de demonstrat, spune avocatul sec. Fata este profitabilă. Mai ales din moment ce în două treimi din timpul petrecut aici nu ai plătit impozitele pentru ea. îşi ia abacul şi începe să împartă bilele, cu degete atât de subţiri, încât parcă se încurcă. Să văd. Chiar şi presupunând că ai plătit taxele cuvenite... amenda pe zi... cât mai era, zece? Douăzeci?

— Nimeni nu dă atenţie acestei reguli, protestează femeia. Noi deja plătim poliţia şi blestemaţii lor de bani pentru protecţie. Dacă mai plătesc şi taxe, unde ajung?

— Din păcate, legea nu este interesată de acest aspect, spune avocatul Wen. Şi-a făcut înţeles punctul de vedere, pune abacul jos. Ţi-aş mai sugera să te încrezi în sfatul onorabilului Li cu un pic de precauţie. Recent, au existat plângeri la adresa lui. China nouă, moralitate nouă. Toate astea. Unii spun chiar că aceste case de flori vor fi scoase în afara legii. Dar sunt convins că asta ţi-a spus şi el.

Gura madamei, o mărgică pictată în roşu, se schimonoseşte în timp ce se întoarce cu răutate spre Yuliang.

— Eşti o prostuţă cum n-am mai văzut, varsă cuvintele. Tu crezi că el te salvează. îşi mută ochii vopsiţi spre Zanhua. Ştiţi, nu-i aşa, domnule inspector, că fetele acestea nu se schimbă, de fapt, niciodată? Sigur, le puteţi lua de aici, de la noi. Dar nu puteţi să scoateţi rădăcinile. Nu puteţi să vă luptaţi cu soarta.

Buzele lui Zanhua se strâng şi mai tare. Când ochii lui se întâlnesc cu ai lui Yuliang, ea încearcă să-i zâmbească. El, pur şi simplu, se întoarce.

— Doamnă Ping, spune rece avocatul, să nu uitaţi de protecţia cui se bucură reclamanta. Excelenţa Sa poate avea un impact important asupra sorţii clienţilor tăi.

— Şi ei asupra sorţii lui, întoarce ea vorba ameninţătoare.

— îţi voi mai atrage atenţia că nici un tribunal pe care îl cunosc nu ar trimite un ordin mai mare de o mie. Nici chiar — pufneşte — onorabilul judecător Li.

— Hoţie! Hoţie! Mă veţi aduce la faliment.

Madama îşi închide evantaiul pe umăr, nervoasă.

— îmi pare rău să spun, dar mă cam îndoiesc. Avocatul Wen se ridică. Cu toate că noi nu ne-am supăra dacă toată această chestiune va ajunge la tribunal, dacă insişti.

Se întoarce, facându-le semn clienţilor lui să îl urmeze. Matroana îi priveşte plecând cu ochii din ce în ce mai îngustaţi, bătând încă darabana cu evantaiul. Este un gest pe care Yuliang îl cunoaşte preabine. La Salon de cele mai multe ori prevesteşte bătaia: chiar şi acum spatele i se încordează din instinct. Dar, până ce nu trec pragul de afară al bordelului, madama nu mai spune nimic. Apoi:

— O mie opt sute, latră ea. îmi este dragă fată. Vreau să fie fericită.

— O mie cinci sute, spune mieros avocatul Wen.

— Nu ai inimă, se plânge matroana. O să sfârşesc în cimitirul săracilor. Fără a avea nici bani de coşciug. Se îndreaptă greoi spre Yuliang. La fel ca prietena ta, draga mea. I-ai spus salvatorului tău aici de faţă despre Jinling? Ce păcat că nimeni nu a ajuns la timp! Sigur, dacă ai fi spus adevărul de la început...

Un moment, lumea din jur tremură ca un miraj. Yuliang clipeşte. Zanhua o ia de braţ.

— Mergi, mormăie el. Mergi cu mine.

Dar Yuliang se trage de lângă el. Fără a se mai gândi a doua oară, se îndreaptă spre madamă, destul de aproape pentru a-i simţi mirosul: un amestec greţos de dulce de crizantemă şi ginseng.

Ceea ce îşi doreşte, mai mult decât orice altceva, este să o vadă moartă. Se mulţumeşte însă cu a spune, în sfârşit, ceea ce gândeşte cu adevărat.

— Să ferească cerurile, îi şuieră ea în faţă, să ajungi pe undeva pe-aproape de ea. Cu mâna mea te voi scoate de-acolo. Nemernică bătrână cu pielea ca de vacă.

Şocul lungeşte trăsăturile groase ale madamei. Şuieră repede, apoi ridică o palmă grăsuţă. Fă-o, o provoacă în gând Yuliang. Dă-mi un motiv să ripostez. în sfârşit.

Dar, în loc s-o lovească, madama îşi deschide evantaiul negru. Câteva secunde, singurul zgomot care se aude este foşnetul aerului cald pompat în gura ei roşie. Când îşi revine, închide din nou evantaiul şi se îndreaptă şchiopătat spre uşă.

— Scrie înţelegerea, spune ea scurt. în două săptămâni voi trimite după bani. Dacă plata nu va fi făcută, înţelegerea cade.

— Banii îţi vor parveni, răspunde avocatul. Dar, indiferent de interval, clienta mea rămâne sub protecţia noastră.

Femeia greoaie se holbează la el. Apoi se uită din nou la Yuliang. Un zâmbet triumfător i se întinde pe faţă.

— Eu n-aş fi, spune ea, atât de sigură de asta, dacă aş fi în locul tău.

In seara aceea, fac dragoste, cu intensitatea aceea stranie şi ezitantă care a ajuns să marcheze actul în toate cele câteva ocazii care s-au petrecut. Care acum sunt (Yuliang numără încet, pe degete) opt la număr.

Pare un număr absurd de mic dat fiind timpul îndelungat de când se află sub acoperişul lui. Este şi mai absurd să numere, acum, când banii nu mai au nimic de-a face cu treaba asta. Când nu mai are nici un registru în care să se noteze. Şi totuşi, nu se poate abţine. Socoteala nopţilor ei rămâne un obicei bine înrădăcinat, ca şi acela de a sta trează până la răsărit şi de a-şi controla ganglionii şi picioarele ca să se caute de vreo eventuală boală venerică. Acum, zăcând cu spatele ud lipit de pieptul neted al lui Zanhua, se întreabă dacă şi la şaptezeci de ani va fi la fel. Dacă va continua să se încordeze la auzul unor paşi grei pe scară, să se îngrijoreze când un bărbat se uită la ea şi să intre în panică dacă îşi mută privirea dezinteresat.

In primele săptămâni petrecute aici, Yuliang nu a putut, bineînţeles, să nu se-ngrijoreze. Şi-a petrecut primele mese, plimbări şi nopţi de singurătate în mare îndoială; legate nu de intenţiile nobile ale „salvatorului" ei, ci de lipsa aparentă de interes carnal dintre ei. Cu tot discursul lui Zanhua despre „demnitatea naturală" şi „egalitatea între sexe", ea se aştepta cu toată fiinţa să-l vadă apărând la un moment dat în camera de oaspeţi unde fusese instalată. Orice alt bărbat aflat în poziţia lui ar fi considerat asta dreptul său. Când Pan Zanhua întârziase să facă pasul, ea fusese, la început, uşurată. Dar urmaseră alte nopţi de singurătate, iar neliniştea ei crescuse.

Nu pentru că ar fi fost dornică să ajungă în pat cu el. Ar fi fost mai mult decât fericită să nu mai fie nevoită să mai atingă vreodată un bărbat. Dar, din câte ştia, nici un bărbat normal n-ar lua o târfa acasă dacă nu ar vrea s-o aibă cu totul. Şi cu siguranţă nu ar pierde timpul ţinându-i prelegeri despre lume dacă nu ar avea de gând să o trimită înapoi în ea.

Aşa că aşteptase, ascultând cuminte atunci când el avea chef să v i irhească despre politica în care credea sau despre vreun filozof fran- tr/„ american sau din dinastia Ming. îşi împărtăşea cu el opiniile i And era întrebată, uimitor de des. Zâmbea, aşteptând vreun semn . ,ire să definească relaţia dintre ei.

Trecuseră aproape cinci săptămâni până să vină acest semn, şi se dojenea că nu-l aşteptase.

Se uita (aşa cum o face adesea, în ciuda dezaprobării continue a lui Qian Ma) la muntele poemului-tablou de pe hol. Atrasă de el ca întotdeauna, îşi întinsese un deget cu care, fără să-şi dea seama, atingea sticla.

— Ah, spusese Zanhua. L-ai descoperit pe bătrânul Shi Tao.

Stătea chiar în spatele ei - nu-l auzise intrând.

Retrăgându-şi mâna repede, Yuliang văzu că lăsase o urmă mică
pe geam.

— îl... îl admiram, se bâlbâise, privind amprenta mică, rotundă, cum dispare.

— Este foarte vechi. Are mai mult de patru secole.

— Trebuie să fie foarte preţios, spusese Yuliang, reamintindu-şi primele cuvinte pe care Qian Ma i le adresase: „Valorează mai mult decât toată viaţa ta, de la început şi până la sfârşit[1]'.

— Ca valoare? Da. Zanhua se gândise o clipă. îţi place?

— Da. Yuliang rostise acest cuvânt cu tărie, ca să contracareze provocarea lui şi pentru că acest verb, a plăcea, nu reuşea să descrie cum trebuie sentimentele pe care i le stârnea tabloul.

Gazda ei îşi trecuse degetele pe scrisul ca de păianjen, citindu-i cu voce tare, din obişnuinţă:

— „Ploi grele şi rafale groaznice de vânt însoţesc primăvara. Uşa este închisă la apus; anotimpul nu poate rămâne." Un moment păruse că se gândeşte la asta intens. Apoi, dintr-odată, se întorsese cu faţa spre ea: A fost un cadou pe care l-am primit în ziua nunţii mele.

O clipă lui Yuliang i se oprise respiraţia.

— Sunt sigură că este foarte frumoasă, reuşise să îngaime.

Răspunsul venise din reflex. Era acela pe care îl dăduse întotdeauna în momentul în care bărbaţii îşi inventau neveste din nimic, precum magicienii.

— Părinţii mi-au ales-o. Eram nişte copii. (Ea îi simţise privirea zăbovindu-i pe faţă.) M-am împotrivit, bineînţeles. Mă trimiseseră la Tokio ca să învăţ căile noi, doar pentru a mă chema acasă şi a arunca pe fereastră toate învăţăturile. îşi frecase uşor nasul de parcă această amintire ar fi fost cuibărită acolo precum o durere de cap sau începutul unei răceli. Un refuz ar fi dezonorat pe toată lumea. Fata începuse deja să ameninţe cu sinuciderea. Aşa că m-am căsătorit cu ea. Răsese scurt: Sigur, când m-am alăturat mişcării de secesiune am murit pentru toţi ai mei. Căsătoria asta nu a făcut decât să îmi amâne execuţia.

— Execuţia?

— O metaforă, răspunsese rapid.

Yuliang îşi muşcase buza.

— Ai... ai şi copii?

— Doar unul.

— Un fiu?

El dăduse din cap.

— Născut anul trecut. Ea va rămâne în Tongcheng până ce fiul meu va începe şcoala. Părinţii ei sunt acolo. Este mai uşor. Dar, continuase el, nu asta contează.

— Dar ce contează? întrebase ea. Nu fals, ci cu o insistenţă ciudată: brusc, chiar simţea nevoia să ştie.

Zanhua îşi mişcase o clipă buzele fără a rosti vreun cuvânt.

— Nu ne potrivim, spusese până la urmă.

Yuliang îşi lăsase capul în jos, încercând să-şi înfrângă un zâmbet trist. Din toate cele pe care bărbaţii le spuneau ca să justifice ceea ce făceau, „nu ne potrivim[11] era fraza cel mai des întâlnită. îşi adusese aminte de Suyin anunţând în timpul hlizelilor de la masa de prânz:

— Ceea ce vrea, de fapt, să spună este: nu ne regulăm!

îşi adusese aminte şi de altcineva - Xiaochen? - ciripind:

— Nu, nu! Ea nu mă lasă să-mi eliberez marele lujer de jad în portalul dosnic rubiniu!

O clipă, extrem de scurtă - cea mai scurtă Yuliang simte ceva ce poate fi asemănat cu dorul. Nu pentru Salon în sine, bineînţeles, nu pentru bărbaţi, pentru orele lungi, pentru ruşinea crasă a tuturor lucrurilor de acolo. Ci pentru imunitatea pe care poziţia de floare o oferea faţă de acest soi de vulnerabilitate deosebită şi stranie. De
vocea aceea slabă care îi şoptea acum în urechi: A minţit. Şi acum te va părăsi.

— Motivul pentru care nu ţi-am spus, zisese el, ca şi cum ar fi auzit şoapta la rândul său, este acela că nu contează deloc. In mintea mea, nu a avut loc nici o căsătorie.

La auzul acestor cuvinte, Yuliang nu se putuse abţine să nu râdă.

— De ce nu?

— O adevărată căsnicie se face printr-o unire a minţilor şi a inimilor. Nu prin intermediul peţitorilor sau al potenţialilor cuscri. O căsnicie adevărată este aceea în care bărbatul şi femeia consideră că sunt potriviţi unul pentru celălalt. O căsnicie adevărată...

O privise intens o clipă, cu respiraţia accelerată şi îmbujorat. Apoi, brusc, o trăsese către el.

Mă va săruta, se gândise Yuliang bucuroasă. Aici. Acum. Simţise mâinile funcţionarului, surprinzător de puternice, pe mijlocul ei şi tremurase la atingerea buzelor sale de urechea ei. îi auzise inima, bătând aşa de tare, încât i se păruse imposibil să nu-i rănească pieptul. Mai auzise şi zgomotul metalic al telefonului care îi făcuse pe amândoi să tresară speriaţi.

Zanhua gemuse, apoi îi dăduse drumul.

—Trebuie să plec, spusese el, la a doua sonerie. Vorbim mai târziu.

— Când? întrebă ea slab.

— Când o să mă întorc de la Shanghai, peste o săptămână.

Şi se retrăsese. îl auzise răspunzând la telefon cu o voce mult prea puternică *(„Wei*!Aici inspectorul Pan. Da, centrala, faceţi-mi legătura..."), chiar dacă trebuia să răsune până departe, într-un oraş necunoscut. Yuliang se îndreptase încet spre curte, unde şi rămăsese câteva momente în lumina din ce în ce mai slabă a după-amiezii.

Prin porţile în formă de lună intrau strigătele şi trăncăneala străzii: vidanjori bătând din tobele lor de tinichea, un vânzător de carne de tigru cu pacheţelele lui de hârtie îmbibată în grăsime („Vindecă astma! Fiţi neînfricaţi şi puternici cu fetele!"). Un câine lătra, iar ea se întrebase vag dacă era unul dintre animalele aciuate-n piaţă sau dacă aparţinea cuiva, până ce auzise un bărbat aproape lătrând şi el:

— Napoleon! Mişcă-te odată, cârlionţatule!

Yuliang îşi dăduse capul pe spate pentru a simţi mângâierea soarelui. închisese ochii şi privise felul în care lumina se înroşea prin filtrul pleoapelor. Şi şi-a imaginat-o pe ***da taitai,*** prima soţie. îmbrăcată într-o rochie roşie, călătorind în lectica de aceeaşi culoare spre casa logodnicului său. O văzuse sorbindu-şi vinul dintr-o cupă legată de cea a lui Zanhua printr-un fir roşu. Schimbând jurăminte, cu capul înveşmântat în roşu, plecat cu sfială. Nu a fost o căsătorie adevărată, spusese el. Şi totuşi, senzaţia care pusese din ce în ce mai mult stăpânire pe ea fusese gelozia.

Yuliang considerase întotdeauna că gelozia e o boală. însă nu îi mai părea aşa. Aburii înţepători nu-i întorceau stomacul pe dos, ci îi puneau ordine în gânduri. Şi, când deschisese ochii, decizia era luată.

în aceeaşi seară, târziu, după ce luminile fuseseră micşorate, iar Qian Ma se retrăsese în camerele sale, Yuliang dăduse pătura la o parte. Ridicându-se, se despletise şi se pudrase uşor. Apoi urcase scările ce scârţâiau spre dormitorul principal. Intrase cu frică, pe jumătate aştep- tându-se ca el s-o gonească dezgustat. Sau, mai rău, ca sexul să-şi exercite strania lui alchimie inversă şi să-l transforme, din salvatorul ei, într-un bărbat din şirul lung care-o minţiseră, se culcaseră cu ea şi apoi plecaseră.

Şi totuşi, Pan Zanhua nu făcuse nici unul din aceste lucruri. O privise cu ochi grei, ca şi cum ar fi fost o imagine pe care încerca s-o desluşească de la distanţă, sau în ploaie. O întrebase dacă era sigură. Şi, când Yuliang dăduse din cap şi se aşezase, tăcută, lângă el, în pat, parcă-i venise să plângă.

In timpul ce urmase, îi susţinuse privirea într-un fel în care nu o mai făcuse nimeni, niciodată. Păruse conştient de mintea ei, de inima ei, de plăcerea ei. îi pusese întrebări care prin noutatea lor o lăsaseră fără glas: Te doare? Este prea repede? Şi totuşi, partea cea mai uimitoare fusese blândeţea cu care o atinsese. De parcă ar fi fost pură şi fragilă ca prima pojghiţă de gheaţă a iernii.

Una peste alta (se gândeşte Yuliang acum, mângâindu-i cu grijă părul), fusese cel mai ciudat şi blând fel în care o atinsese vreodată un bărbat. Şi, cu toate că buzele şi degetele sale nu-i treziseră aceiaşi fiori delicioşi precum Jinling, îi oferiseră o senzaţie aproape mai puternică: senzaţia de siguranţă. O siguranţă absolută. Yuliang o simţise din nou când o dusese de două ori în pat în ziua întoarcerii sale din călătorie. De atunci, făcuseră dragoste cel puţin o dată pe zi şi, cu lin ,ire nou act, şterseseră mai mult şi mai mult din distanţa aflată **Intre** ei.

„Şi totuşi, acum, îngrijorarea o sâcâie precum un căţelandru nervos.

I i un total de o mie cinci sute de yuani, fiecare tăvăleală valorează în |ur de două sute. Două sute!

Nu mai socoti, îşi spune. Nu te mai gândi. Nu te mai gândi la asta.

Zanhua se întoarce spre ea, adormit.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic.

— Prostii. Tocmai ai oftat de două ori.

Yuliang se gândeşte la opţiunile pe care le are. Dacă îi spune adevărul, încalcă o regulă nespusă: aceea că, în ciuda sincerităţii cu care discută despre săracii Chinei, despre femeile ei şi despre istoria ei (şi, asemenea multor patrioţi, Pan Zanhua pare că vede China ca pe o întrupare a tuturor acestor lucruri: o femeie săracă cu o istorie veche, glorioasă), rădăcinile mânjite de noroi ale lui Yuliang trebuie să rămână îngropate. în puţinele ocazii când adusese vorba despre Salon, el se crispase, apoi schimbase subiectul. De fapt, până şi Întâlnirea din dimineaţa aceasta fusese anunţată atât de sec, de parcă .ir fi fost un rând citit din telegramele pe care le primeşte frecvent de la guvern:

— Am găsit pe cineva care să ne ajute să-ţi clarificăm statutul, ii spusese Zanhua. Un avocat. O să te duc la el mâine. Atâta tot.

— Adevărul, spune acum Yuliang, este că mă gândesc la taxă. La (axa pe care noi... tu... avocatul Wen a stabilit-o astăzi.

— Ce e cu ea?

— Este... pare aşa de mare, spune, cu grijă.

Simte un nod în gât în timp ce el o priveşte în tăcere. Apoi se apleacă pentru a-şi lua ceasul.

— Este aproape şase. Suntem aşteptaţi la cină, rosteşte revoltat, ca şi cum timpul s-ar fi strecurat pe furiş pe lângă el, fără actele necesare.

Yuliang nu mai întreabă nimic în zilele care urmează. Dar nu poate să-şi scoată suma de tot din minte — o mie cinci sute. îşi spune că sigur va plăti, că i-ar fi zis dacă n-ar fi avut de gând. Doar este un om de cuvânt. Dar, de fiecare dată, se gândeşte: chiar dacă îi redă libertatea, ce-o să se schimbe? Pericolul ca el să plece va continua
s-o bântuie. Şi, dacă face asta, pe Yuliang o aşteaptă mai mult decât o simplă bătaie. Bătăile (acum ştie prea bine) sunt pentru neascultare. Nu pentru trădare. Răscumpărată sau nu, fără Zanhua alături de ea, Yuliang se îndoieşte că va reuşi să supravieţuiască o săptămână.

Termenul-limită este în două săptămâni. Apoi în zece zile. Apoi într-o săptămână. Nu mai număra, se gândeşte ea. Nu te mai gândi, îşi trece zilele la fel de tăcută precum broasca ţestoasă a lui Mi Fu, concentrându-se pe lista de cuvinte pe care Pan Zanhua i-a pregătit-o la rugămintea ei. „Victime**, a scris ea de nenumărate ori. „Franţa. Franţa. Expansiune imperialistă. Căpetenie militară. Căpetenie militară. Răufăcători.“ Apoi, „decapitări**.

în ciuda acestor lecţii sumbre, descoperă că, totuşi, este fericită, îi place să înveţe: emoţia cuceririi unui cuvânt, apoi a altuia. Emoţia de a-l recunoaşte într-un text, deunăzi imposibil de descifrat. îi plac la nebunie conversaţiile cu Pan Zanhua; noua intimitate dobândită de când nu mai împart doar reşedinţa, ci şi patul. Şi îi place la nebunie să vadă şi alte aspecte ale acestui oraş, nu doar banchetele sale.

Zanhua o scoate deseori din casă, la început reluând plimbările lipsite de ţintă din trecut. Apoi, în din ce în ce mai multe locuri publice; la catedrală, unde vrea să vadă o slujbă duminicală, cu ritualurile ei ciudat de asemănătoare daoismului (mătănii, tămâie), cu muzica ei de orgă, înfundată. Se duc la noua patiserie-cafenea franţuzească din cartierul colonial, unde comandă savarine şi prăjituri Napoleon şi cafea, care le este servită în ceşti minuscule, tivite cu auriu. Yuliang mai băuse cafea şi îi plăcuse aroma ei complexă, dură. Savarina arată precum dulciurile arăbeşti pe care Yi Gan i le adusese odată din călătoriile sale. Dar, când muşcă dintr-una, descoperă că nu este însiro- pată-n miere, ci într-un lichior dulce care face ca ochii să-i lăcrimeze.

Zanhua râde văzând expresia ei. în timp ce romul începe să-şi facă simţită în trupul ei bătaia aripilor sale calde, el se întinde şi-i ia de pe bărbie o bucăţică de prăjitură.

— Mai ai multe de învăţat, micuţă Yu, spune el.

Câteodată se simte tentată să-i spună şi ea acelaşi lucru: nepăsarea lui faţă de bârfa din Wuhu o lasă mască. Şi totuşi, în ciuda convingerilor ei, nu vrea ca aceste ieşiri să înceteze.

Aşa că totul continuă: vizite la ceainării ca să mănânce prăjituri şi orez prăjit, dulce. Excursii la lacul Wuhu pentru picnic. Se duc
Iu n şi la operă, să vadă spectacolul *Insoţind-o pe Jingniang acasă.*
I sic un spectacol de după-amiază, cortina se ridică la o oră la care majoritatea frunzelor şi florilor de la Salon sunt afundate în paturile li a reci şi umede. Cu toate acestea, între acte şi la schimbarea fiecărui F Iccor, Yuliang cercetează audienţa, speriată că ar putea să le descopere pr Naşa sau pe Suyin, holbându-se la ea. Povestea este cea obişnuită, IF cea a unui brav luptător care se devotează apărării castităţii unei In ioare. Bineînţeles, în clipa în care dă greş, ea se sinucide.

După aceea, Zanhua o conduce la un restaurant, unde se aşază l i o masă afară, aproape de luminile puternice ale străzii. Yuliang, deja buimacă din cauza decorurilor strălucitoare şi a costumelor bogate, îl lasă să-i umple paharul cu vin o dată, încă o dată. Curând i sic de-a dreptul ameţită şi îmbujorată, bucurându-se de culorile şi de mirosurile nopţii, chiar şi de conversaţiile din jur, toate atât de liniştitor de diferite de şoaptele pline de ură care umpleau Salonul. ..Aşa că îi spun, aude ea, dacă vrei o nuntă modernă, n-ai decât. Dar să fiu a naibii dacă-mi voi îmbrăca copila în alb, de parcă ar fi în doliu după cineva. Numai dacă nu cumva te spânzuri tu înainte!"
I a stânga lor, un grup de studenţi beau şi discută despre o piesă vestică pe care unul dintre ei doreşte ca şcoala s-o pună în scenă. „E scrisă de vesticul ăla — nu-mi mai aduc aminte cum îl cheamă. Dar fata din ca, Nora, află că mariajul nu este decât sclavie." In dreapta, este o masă cu ***taitai*** bine îmbrăcate. „Copilul era deja mort? Din mila cerului, chiar aşa. Până la urmă, era fată. Ultimul lucru de care mai avea nevoie casa aceea erau mai multe prăjituri-lună..."

— Ah, murmură Zanhua. Asta este adevărata răutate.

Yuliang ridică privirea.

— Prăjiturile-lună?

Ei i se pare o tradiţie inofensivă: după ce o partidă este aranjată, familia mirelui trimite acasă la mireasă, în dar, prăjituri. Familiile bogate trimit căruţe întregi, lucru care poate fi etichetat drept risipă. Dar rău?

— Nu, răspunde el. Faptul că societatea încă le percepe pe femei strict din punct de vedere al capacităţii lor de a sluji bărbatul, prin prisma fertilităţii pântecelor lor. Ignoră o parte mult mai importantă din anatomia doamnelor.

— Care este...?

— Mintea lor, bineînţeles. Mai bea puţin, ***maotai***-ul îi înroşeşte ochii şi obrajii. Este beat, bănuieşte ea. Gândeşte-te

un pic, micuţă Yu, gândeşte-te la preaiubita ta doamnă Li! La Jeanne D'Arc! La Qiu Jin, Femeia Cavaler din Lacul de Oglindă!

— Cea căreia i-au tăiat capul pentru că o prinseseră complotând să distrugă dinastia Qing?

Face un semn cu mâna, pentru a alunga acest personaj.

— Mai este şi Sofia Perovskaia.

— Perovskaia... Yuliang îşi întoarce pe deget o şuviţă de păr, încercând să-şi amintească.

— Rusoaica radicală, intervine el. A încercat să-l asasineze pe Alexandru II.

— N-au spânzurat-o?

— Ba da, ba da. Dar nu asta este ideea. Ii face un semn cu bărbia către carafa; ascultătoare, ea umple din nou paharele. Ideea este că a făcut ceva. Nu s-a considerat o floare lipsită de substanţă, care trăieşte numai pentru decor sau fertilizare. Nu a căzut în capcana frumuseţii inutile.

Nu, o avertizează partea pragmatică a minţii sale. Nu, nu, nu. Dar şi ea este un pic beată acum şi *maotai*-ul, al cărui efect este accelerat de accesul neaşteptat de furie, alungă toate avertismentele din lume.

— Nu este o capcană de care să te poţi feri aşa uşor, spune încălzită. Eu n-am avut nimic de zis în - în aranjamentul care am ajuns. Şi, pe lângă asta... Se avântă pe un teritoriu interzis, dar nu se poate opri: Şi, pe lângă asta, frumuseţea nu este lipsită de scop. Este esenţială. Este elementul care ne susţine minţile. Face parte chiar din combinaţia care le conferă măreţie. Indiferent dacă sunt minţi de femeie sau de bărbat.

Nu asta îşi propusese să spună, dar cuvintele se rostogolesc cu atât de mare pasiune, încât ştie că sunt adevărate. Frumuseţea este aceea care, cel puţin în parte, a susţinut-o în toţi aceşti ani petrecuţi în iadul fetid al Salonului. Poemele lui Li Qingzhao. Albul mat al braţului lui Jinling, mâinile ei graţioase ca de fildeş. Pantofii de nuntă... la gândul acesta, o încearcă un sentiment de pierdere care o înţeapă asemenea unei dureri fizice. Ca toate celelalte lucruri ale sale, şi ei sunt încă la Salon. Naşa nu i le va trimite până ce nu va fi răscumpărată.

Eu nu spun că frumuseţea nu are nici un rol, continuă Zanhua.

[1] i numai că se poate... abuza de ea. Toată această idee cu picioarele . Ir crin, de exemplu. Este grăitoare pentru cât de greşit, sau chiar male- lii, poate fi manipulat conceptul de frumuseţe.

Unii ar putea spune că nu este atât un mijloc prin care bărbaţii li I ontrolează pe femei, cât invers, îl contrazice Yuliang. Eu cunosc lele care au primit de la bărbaţi tot ceea ce şi-au dorit, doar dându-şi |ns pantofii.

Cele două matroane de la masa alăturată o privesc dezaprobator; r,rmenea lucruri nu se discută cu bărbaţii. Yuliang îşi mută ochii de la ele.

— Oricum, noi nu avem nici un cuvânt de spus. Mama mi-a legat picioarele pe când aveam şapte ani, aşa cum mama ei i le legase la rândul său. Aşa trebuia. Fără să îl privească, adaugă: Picioarele soţiei laie nu sunt legate şi ele?

O clipă, aproape că nu-i vine să creadă că a întrebat aşa ceva. Când •,r încumetă să-şi ridice privirea, pe faţa lui se citeşte o expresie ciudată.

— Te rog să mă ierţi, spune moale. Nu reuşesc să mă abţin şi să nu mă întreb lucrurile astea. Nu am nici o idee despre cum arată.

Pentru prima dată, el nu se împotriveşte scuzelor ei. Soarbe lung, Işi priveşte mâinile.

— Da, sunt legate. Se spune că au lungimea perfectă. Dar acesta este unul dintre lucrurile greşite. Vezi tu, şi ea a spus că nu a fost decizia ci. Chiar şi atunci când i-am zis că există metode... Oftează: Şi, adu-ţi ,i minte, nu picioarele tale au fost acelea care ne-au adus împreună.

— Ci faţa mea frumoasă.

O spune în glumă. El îi răspunde cu o vehemenţă care aproape că o sperie:

— Ai fost tu. Cuvintele tale. Mintea ta. Până să le foloseşti, pentru mine nu erai decât o fată frumuşică. Când te-ai întrecut cu mine în poeme, atunci am văzut mai mult.

îi susţine privirea o clipă. Fără voia ei, Yuliang roşeşte.

— Am participat la întrunirile Ligii împotriva legării picioarelor când am fost la Shanghai, continuă. Am pe undeva broşurile lor. Te pot ajuta să le dezlegi. Se apleacă pe masă spre ea. Şi vei rămâne tot frumoasă, spune moale. Iar pentru mine, vei fi mai frumoasă. Vei fi liberă. Liberă de tirania bărbaţilor.

— Liberă de tine, vrei să spui? După aceea mă vei părăsi?

Din nou, vrea să fie o glumă. Dar privirea pe care i-o aruncă acum
este atât de rănită, încât inima-i stă în loc.

— Cu toţii pleacă, spune ea cu voce stinsă. Mint. Apoi pleacă.

O clipă tac amândoi. Apoi mâna lui o acoperă pe a ei.

— Trebuie să înţelegi ceva. Eu nu sunt ca toţi ceilalţi. Am spus că voi avea grijă de tine. Pe vecie. O strânge de degete atât de tare, încât o doare. Yuliang, eu nu te voi minţi niciodată, îi zice. Eu nu o să te părăsesc.

Uimită, vede că ochii lui sunt plini de lacrimi. în afara ieşirilor plângăreţe ale clienţilor de la Salon, care băuseră sau

cheltuiseră prea mult, este prima oară când vede un bărbat cu ochii-n lacrimi de-adevăratelea.

— Spune-mi că mă crezi, îi cere el. Este important.

îi trebuie ceva timp pentru a reuşi să rostească cuvântul. Când, în sfârşit, reuşeşte, este o şoaptă abia auzită - mai mult o rugăciune oftată decât o afirmaţie:

— Da.

Ştie că ar fi trebuit să spună mult mai multe. „îţi mulţumesc. M-ai salvat." Totuşi, privirea pe care el i-o aruncă este atât de caldă şi de uşurată, încât Yuliang o simte până în cel mai mic dintre degetele sale chinuite.

Două zile mai târziu, după ce Zanhua a plecat cu treburi în oraş, Yuliang se retrage la biroul lui să studieze. Ca de obicei, i-a lăsat pe birou o pagină plină de caractere pe care ea trebuia să le copieze şi să le înveţe. De data aceasta însă, mai vede ceva — o fotografie alb-negru de felul celora pe care peţitorii le fac cadou potenţialilor miri. Cu inima bătându-i nebuneşte, Yuliang ridică imaginea înrămată. Fata din ea stă aşezată într-un scaun lăcuit şi pictat. Pare foarte tânără, nu mai mare de paisprezece ani. Părul îi este împodobit cu flori şi strâns pentru a i se putea vedea mai bine faţa. Ochii ei sunt mari şi extraordinar de limpezi, urechile, delicate şi frumos alcătuite, din ele curg râuri de jad. Poartă o jachetă de mătase şi pantaloni largi, asortaţi, ridicaţi exact cât trebuie pentru a dezvălui privirii o pereche perfectă de crini aurii. Picioarele, împodobite cu papuci bogat brodaţi >i locuri din lemn, ar părea minuscule chiar şi în palma unui bărbat .1. iulie medie.

Trăsăturile fetei, deşi cuceritoare, par la fel de lipsite de viaţă |iiftum ale unei păpuşi. Nimic nu poţi ghici ce-ar putea-o mişca,

. .ir putea-o face să râdă sau să plângă. Este pur şi simplu un produs . spus pe piaţă, ca alte sute sau chiar mii prezente în cataloagele peţitorilor. Singurul lucru care o deosebeşte este faptul că părinţii lui Zanhua au ales-o pe ea.

Ochii i se îndreaptă spre lista de pe masă. Legătură (f II), scrisese c I frânghie (fH). Oprimare (®iâ). Yuliang îşi trece mai întâi dege- irlc peste ele, stabilindu-şi absentă în minte ordinea mişcărilor. I'ăuă la urmă, uşor înfrigurată, împinge poza în cel mai îndepărtat i olţ al biroului. O întoarce cu faţa în jos. Apoi ridică peniţa şi începe vi lucreze.

Cincisprezece

în aceeaşi săptămână Zanhua se trezeşte şi propune o excursie l.i nişte grădini aflate un pic mai la vest de oraş.

— Nu trebuie să te duci la slujbă? îl întreabă Yuliang, desprin- /ându-se din braţele sale (unde, îşi dă ea seama surprinsă, dormise loată noaptea).

— Se descurcă şi fără mine o zi, răspunde Zanhua, mângâindu-i coapsa. în plus, este cazul să-mi iau o vacanţă.

Yuliang se uită la el, uimită. Pan Zanhua este omul cel mai muncitor din câţi a cunoscut. Pleacă în flecare dimineaţă în zori să îşi supravegheze funcţionarii, ajunge acasă târziu în cele mai multe dintre seri, tras la faţă şi obosit. Şi totuşi, după cină munceşte din nou în biroul său, îmbrăcat în robă, citind telegrame şi revăzând formulare până la miezul nopţii. în toate săptămânile pe care le-a petrecut la el nu l-a văzut niciodată luându-şi o zi întreagă liberă şi, în timp ce el o trage lângă trupul lui, gândul acesta începe să o neliniştească. O întrebare pluteşte în aer, când el îi sărută gâtul. Un moment mai târziu, totuşi, dispare, reîntorcându-se în colţişorul de unde ieşise, iar buzele lui îi zăbovesc pe trup.

Parcul nu este prea aglomerat când ajung; plimbându-se pe aleile de pământ, trec pe lângă copii, studenţi, vizitatori sosiţi din alte părţi ale ţării. Sunt şi câţiva străini: un bărbat îmbrăcat într-un costum kaki şi soţia sa, un iezuit cu sutană neagră, întins lângă iaz. Când trec pe lângă el, Yuliang se uită peste umărul lui ca să vadă scena delicată imortalizată în cărbune negru. Omul acela capturase cu talent aplecarea sfioasă a sălciilor, bobocii palizi reflectaţi în apele negre de dedesubt.

Zanhua, observându-i interesul, încetineşte pasul. Când preotul îşi ridică privirile, ochii-i sunt palizi ca prima rouă a dimineţii.

— *Bonjour, mon pere,* salută el, folosind franceza pe care o învăţase la Tokio de la un profesor rus.

— Nu ştiam că desenează şi flori, murmură Yuliang condnuân- du-şi plimbarea. Eu am crezut că nu pictează decât imagini cu fiul zeului lor. Şi cu fecioara pe care o proslăvesc.

— Desenează şi pictează multe lucruri. Ei au fost cei care au introdus arta vestică în China. Ai auzit de Lang Shining? Yuliang clatină din cap. Numele lui adevărat a fost Giuseppe Castiglione. Era italian - preot, ca şi acesta de aici. Cu vreo trei sute de ani în urmă. A locuit în Oraşul Interzis şi acolo a studiat pictura noastră.

îşi consultă ceasul pentru a treia oară în dimineaţa aceea.

— Ne întâlnim cu cineva? întreabă Yuliang, curioasă.

El neagă.

— Din obişnuinţă. De obicei nu-mi iau vacanţă.

Nici eu, aproape că spune ea, dar se opreşte la timp. în schimb rosteşte:

— A pictat precum chinezii acest Casti... Casti... acest italian?

— El a îmbogăţit arta chineză cu elemente vestice. Ai auzit vorba „spirit chinezesc, tehnică vestică"? Yuliang încuviinţă. El a fost primul care a aplicat acest concept în artă. Vezi tu, el a înţeles că modalităţile tradiţionale nu trebuie să

se pună de-a curmezişul celor noi. Că se pot completa unele pe altele, precum yin şi yang. Nu trebuie să se afle în conflict. Arată spre preotul care începe să se piardă din vedere. Iezuiţii au fost cei care au deschis o şcoală de artă vestică pentru băieţi în Shanghai. Se numeşte... cum se numeşte? Siccawei, cred. îşi mângâie bărbia, gânditor. Prietenii mei mi-au spus că în Concesiunea franceză s-a mai deschis una. Un tip tânăr care picta decoruri pentru studiourile dr Ibtografie - nu-mi aduc aminte numele lui. Dar se pare că a făcut ulcvărate furori aducând fete goale.

— La şcoală? întreabă ea, şocată.

El zâmbeşte încurcat.

— Numai pentru ca băieţii să le poată desena.

Yuliang se uită la el.

— Deci, şcoala aceasta nu primeşte decât băieţi?

— Cred că da. Ridică o sprânceană. De ce? Ai vrea să te înscrii?

Nu se ştie de ce, dar roşeşte.

— Oh, nu. Sigur că nu.

Totuşi, este cuprinsă de emoţie la un asemenea gând: o şcoală unde se studiază arta! Pare revoluţionar, la fel ca şi idealurile preaiubi- i ului Sun Yat-sen, pe care el a pus-o să le repete în scris până le-a învăţat pe de rost. Unu: Alungaţi-i pe manciurieni. Doi: China a chinezilor, i iei: China republică. Patru: Egalizarea împroprietăririi cu pământ. Yuliang încearcă să-şi imagineze cum ar arăta o asemenea societate.

I)ar singura educaţie de care a avut parte a fost cea dată de unchiul său. Apoi de Salon.

— Vorbind de îndatoriri, spune Zanhua, aş vrea să mai adaug câteva chestiuni politice la lecturile tale. Ai auzit de periodicul *Tineretul noul* Promovează dezvoltarea ştiinţifică, democraţia. Bazele sale au fost puse de Chen Duxiu, un prieten. Acum el este în Japonia. Dar am luptat împreună pentru republică... Micuţă Yu, unde mergi?

— Ce? Yuliang se opreşte.

Fără să-şi dea seama se întorcea spre locul unde se afla preotul.

— Eşti obosită? întreabă el. Ne putem întoarce.

— Sunt bine.

începe din nou să meargă, dar nu înainte de a-l privi pe artist încă o dată. Acum blocul lui de desen nu mai este decât un dreptunghi mic, alb, iar roba, o pată neagră pe fundalul apei argintii.

Două zile, Zanhua pleacă la muncă în fiecare dimineaţă şi se întoarce, ca de obicei, la ora cinei. îi citeşte noutăţile şi transcrie termenii importanţi pe care ea trebuie să-i copieze (Capitalist: Hegemonie: f!ÎS . Libertate: § fi). Când, în dimineaţa celei de-a treia zile, Yuliang îşi adună curajul să-l întrebe, el îi scurtează vorba cu un simplu:

— Da.

Atât expresia chipului, cât şi tonul o conving că nu va mai continua această conversaţie. Aşa că îşi petrece ziua într-o stare de relaxare suspendată. Este conştientă de libertatea ei (0 fi). Dar nu este convinsă. Şi, până seara, nici nu înţelege cum de-a reuşit.

In drum spre curte, unde merge să studieze în lumina ei favorită a zilei (luminiscenţa moale ca bumbacul a după-amiezii târzii), Yuliang se opreşte puţin în holul de la intrare. Băgându-şi caietul sub braţ, mângâie cu degetele peretele şi nu-i vine să-şi creadă ochilor.

Este gol. Nici urmă de Shi Tao, de parcă nu fusese acolo niciodată.

— Qian Ma! strigă. Bătrâna servitoare apare, ducând pe o tavă un urcior şi un vas. Ta... tabloul, rosteşte Yuliang tremurând.

— Care tablou?

— Tabloul, repetă Yuliang arătând locul gol. Shi Tao. De când lipseşte?

Qian Ma se gândeşte.

— Cred că... da, omul a venit după el miercuri.

— Care om?

— Omul care a fost trimis aici să-l ridice, spune Qian Ma. Rar, ca şi cum Yuliang ar fi idioată. Omul pe care conaşul mi-a spus să-l aştept.

Miercuri, se gândeşte Yuliang. Miercuri. Un moment, gândurile sale împrăştiate nici măcar nu pot localiza ziua. Apoi îşi aminteşte: miercuri se duseseră la grădini. Excursia pe care Zanhua o făcuse să pară un impuls de moment. Acum îşi dă seama că nu mai anunţase pe nimeni de plecare. Nici un comisionar la docuri, nici un telefon la biroul lui. Probabil că le spusese cu o zi înainte.

îndurerată, priveşte peretele.

— Cum... cum arăta?

— Conaşul? întreabă Qian Ma, cu surpriză exagerată.

— Nu, nu. Bărbatul.

Qian Ma, savurând frustrarea lui Yuliang, îşi ia un răgaz de câteva secunde.

— înalt, spune în sfârşit. Cu o tunsoare ciudată. Fără coadă. Dar nu ca diavolii oceanelor. De parcă şi-ar fi tăiat singur părul.

Servitorul Salonului. Tulburată, Yuliang atinge din nou zidul. Spaţiul gol din faţa ei este dovada vie de care ar avea nevoie să fie sigură că Zanhua s-a ţinut de cuvânt, că va rămâne. Şi totuşi, pironind cu
|nIvirea zidul golaş, nu simte uşurare, ci durere la pierderea a ceea
i acum realizează, era pentru ea un mic miracol zilnic. O minune «Ir lenuşă, apă şi pensulă. Valorează mai mult decât toată viaţa ta, «Ic la început şi până la sfârşit, îi spusese Qian Ma, iar acum Yuliang «iede în aceste vorbe.

Doamnă? Tonul lui *amah* răpeşte cuvântului tot respectul pe . ire îl poartă.

Yuliang îşi desprinde privirea.

— Da?

— Tava aceasta este prea grea pentru mâinile mele bătrâne. Yuliang priveşte o clipă în ochii apoşi ai lui Qian Ma. Şi, în
momentul acela, observă că s-a mai schimbat ceva: în sfârşit, a reuşit
ii reacă dincolo de dispreţul bătrânei. Nu pentru că aceasta a încetat i o urască. Pur şi simplu, în noua ordine lipsită de Shi Tao, a încetat
vi mai conteze.

— Da, spune Yuliang prudentă. Adică, du-te. Dar întoarce-te Imediat. După ce vei umple vasele pentru stăpânul Zanhua, du-te şi încălzeşte apă pentru mine.

Faţa ridată se încruntă şi mai tare.

— Ce anume?

— Apă, repetă Yuliang. Apă fierbinte. Multă, multă.

Nu este obligată să-i explice unei biete servitoare. Dar o face. Doar pentru a se auzi spunând-o:

— Cred, zice, c-o să fac o baie.

Şaisprezece

— Cină la ghilda sării, spune oftând Zanhua o săptămână mai târziu, ajungând acasă şi găsind în hol o invitaţie. N-ajunge că acum pretind cu toţii că mă simpatizează, odată cu revenirea generalului Sun.

— Ar trebui să te duci, îl mustră Yuliang din uşă. Ai o datorie.

— Faţă de cine?

— Faţă de... faţă de naţiune, spune, gesticulând vag. Dacă nu le accepţi banii, măcar nu le insulta mâncarea.

— Yuliang, nu este mâncarea lor, râde el. Este plătită din fondurile furate pe care biroul meu ar trebui să le încaseze.

— Dar cum o să dea refuzul tău repetat? Este a treia invitaţie căreia nu-i dai curs.

Este pentru a treia oară în trei săptămâni când Zanhua refuză invitaţia grupurilor pe care le supraveghează. Iar acest fapt o îngrijo rează. Pentru că, oricât de mult s-ar bucura de atenţia lui Zanhua - aproape la fel de mult pentru lucrul în sine, cât şi pentru că îi oferă dovada că locul ei este într-adevăr aici —, e, de asemenea, conştientă de fragilitatea poziţiei lui în ierarhia nu prea strictă a lumii de afaceri din Wuhu. Yuliang îi cunoaşte pe oamenii aceştia pe care el îi umileşte şi îi desconsideră. Ştie că n-au nici un scrupul. Salonul a cultivat politicieni care au căzut în dizgraţie atât de repede, încât, în mai puţin de o lună, se ascundeau de recuperatorii Naşei.

— Micuţă Yu, ce s-a întâmplat? întreabă Zanhua. Deja vrei să mă vezi plecat de-acasă?

— Ştii că nu-i aşa.

— Bine. Ţi-am adus ceva. Acesta este periodicul de care îţi povesteam.

Yuliang ia revista.

— *Tineretul nouţ* citeşte ea încet.

— Da.

Se îmbujorează de plăcerea victoriei. Dar atenţia i se îndreaptă rapid spre opera de artă de pe copertă. Ea înfăţişează două mâini puternice care se reunesc pe un glob imens. Una este un pic mai închisă la culoare, bătătorită şi musculoasă precum a unui ţăran. Curioşi, ochii îi poposesc pe caracterele pictate de artist dedesubt. Bineînţeles, nu reuşeşte încă să le desluşească. Se gândeşte să-l roage pe Zanhua, dar acesta se îndreaptă deja spre birou.

Oftând, lasă ziarul jos, atingându-l invidioasă încă o dată cu mâna sa, care (nu se poate abţine să nu observe) pare mică şi ciudat de vulnerabilă.

Şi în serile următoare Zanhua cinează tot acasă şi ia micul dejun târziu, dând dovadă de o nepăsare aproape rebelă pentru programul, vorbele şi planurile sale. Trăiesc aşa cum Yuliang îşi închipuie câteodată că o fac tinerii căsătoriţi din locuri exotice precum New Yorkul, Shanghaiul şi Parisul: mâncând, vorbind, retrăgându-se deseori în dormitor să facă dragoste. El o atinge tot timpul când îi verifică scrisul, îi dă părul la o parte din ochi, îi îndepărtează câte o geană căzută I >•■ obraz. Yuliang este, încă, mai reţinută. Dar, încet-încet, îşi dă seama i începe să împărtăşească cu el nu doar munca

pe care o depune în i impui zilei, ci şi gândurile care îi vin în absenţa lui. Vorbeşte despre ■ i mai nouă superstiţie a lui Qian Ma:

- Crede că maşinile vestice au spirite rele în ele!

1)espre o gravură înfăţişând o fabrică din Anglia:

— Asta vrei să spui prin muncă şi capital?

1)espre o femeie străină pe care o văzuse şi ale cărei mâini şi picioare erau aproape la fel de mici ca ale ei:

— Eşti sigur că nu le leagă?

El clatină din cap.

— Absolut sigur. Dar unele dintre ele îşi mai leagă taliile.

Mai există o observaţie pe care Yuliang se luptă să nu i-o mărtu-
i iscască — cel puţin la început: propria ei fascinaţie, din ce în ce mai puternică, pentru viaţă şi reflectarea ei în desen.

Mâzgălituri, asta le consideră. Micile şi neînsemnatele ei încer- i ari: fructe minuscule, flori, feţe de maimuţă. Din când în când câte un dragon încununat cu capul lui Qian Ma. Acestea sunt desenele i are, aproape fără voia ei, înmuguresc şi se desfac pe marginile caietului ei. în ochii ei, imaginile acestea sunt la fel de prost realizate precum desenul acela plin de durere prin care încercase să o readucă la viaţă pe Jinling. De mai multe ori, înspăimântată de felul în care creionul ei maltrata florile, îşi jurase să se oprească. Şi totuşi, imaginile care deformează continuă să se materializeze irezistibil. Este aceeaşi nevoie care odată o făcuse pe Yuliang să stea trează toată noaptea pentru a broda pe haine bujori şi piersici proaspete. Dar, descoperă ea, există ceva cu totul eliberator în cerneală şi cărbune. Descătuşată de fir, poate I ransforma în realitate fanteziile sale — copaci care foşnesc, flori ce se veştejesc. Când imaginile sunt prea proaste, soluţia e simplă: Yuliang nu face decât să rupă pagina şi să o ia de la capăt. Iar şi iar...

Cum din ce în ce mai mult din timpul destinat studiului este dedicat artei, începe să-şi facă probleme când vine vremea să-i prezinte lui Zanhua foile cu „tema"; i se pare imposibil ca el să nu o dojenească pentru că nu se străduieşte mai mult. Spre uimirea ei însă, nici nu pare să observe că literele pentru realizarea cărora se chinuia înainte ore întregi sunt acum expediate în jumătate din timp, în mare grabă.

El îi laudă peniţa, delicateţea surprinzătoare a execuţiei. Până într-o zi, când rămâne acasă şi lucrează în biroul său.

Yuliang este trântită în patul lui de sus, cu instrumentele de scris. Relaxată şi învăluită într-o ceaţă visătoare de ploaia care bate în ferestre, se gândeşte la preotul francez pe care-l întâlniseră; la îndemânarea cu care mâinile acelea cărnoase surprinseseră frumuseţea fragilă a florilor. Este cuprinsă de acelaşi sentiment pe care îl avusese atunci - emoţie amestecată cu dorinţă — şi, aproape fără să se mai gândească, foile trec peste vocabularul din caiet. Cu limba între buze, ea lasă urme uşoare, gri, pe hârtie. Adaugă detalii: o linie ştearsă aici, o pată colo. O dungă neagră pentru cuta gingaşă a unei frunze. Defectele florii - inegalitatea ei, umbrele lipsite de naturaleţe care coboară pe ea - o sâcâie. Şi totuşi, încearcă.

La cea de-a patra, încearcă o nouă abordare. In loc să o deseneze linie cu linie, caută să realizeze acea asociere rapidă între imagine şi înţelesul ei, care este şi cheia alfabetizării sale atât de pline de succes. Orhidee, se gândeşte. Orhidee. Şi, fără a-şi mai lăsa mintea să se desprindă din concentrare, pune din nou vârful creionului pe suprafaţa hârtiei. Când termină, închide ochii, apoi îi deschide din nou.

Spre surpriza ei, chiar asta a desenat: o orhidee. Este puţin strâmbă şi are tija şi pistilul un pic cam groase. Ar fi ieşit mai bine dacă ar fi avut una în faţa ei. Şi totuşi, oricine ar privi imaginea — un şcolar, un copil încă incapabil să citească cuvântul - ar şti ce reprezintă.

îmbujorată de victorie, tocmai dă pagina ca să încerce din nou, când Zanhua se năpusteşte-n pat, aproape peste ea.

— Aha! Te-am prins! strigă el, frecându-şi nasul de gâtul ei. Nu m-ai auzit urcând? O trage spre el, cu tot cu caiet, îmbrăţişând-o strâns. Barcagiii parcă au înnebunit, se plânge el. Nu avem nici o şansă să reuşim să controlăm toate ambarcaţiunile din port înainte ca ei să ajungă la docuri.

— Nici o şansă, cu siguranţă, spune ea în pomada cu miros de lămâie a părului său, dacă tu nu mai ieşi din casă.

Se trage înapoi puţin.

— Ah. Deci vrei să plec.

Ea râde.

— Sigur că nu vreau.

Trăgându-şi braţul de sub greutatea lui, încearcă să arunce caietul din pat. Dar el o prinde de mână.

— Nu aşa degrabă. Haide să ne uităm la munca ta, micuţă studentă.

Şi, continuând s-o ţintuiască sub greutatea lui, deschide caietul.

Yuliang simte cum se îmbujorează din nou în timp ce el se uită
la foi, apoi la ea.

— Tu ai făcut asta?

Ea dă din cap.

Zanhua se rostogolește de pe ea. începe să dea paginile, grăbit, îl privește descoperind totul: caracterele mâzgălite, desenele pe care le considerase destul de bune ca să le păstreze. Orhideea nu chiar atât de rea și cea care arată ca un leu. Și cea care pare călcată în picioare. Dar se întoarce la cea bună, mângâindu-i liniile cu buricele degetelor, încruntându-se la ea ca și cum ar fi o problemă de nerezolvat.

— Nu prea mai reușeam să mă concentrez, murmură Yuliang. Ploaia...

El nu răspunde. Neliniștită, Yuliang își roade o unghie. Când se rupe își coboară privirea și vede că iar a mușcat prea tare: îi curge sânge.

— Așa îți petreci timpul zilele acestea? întreabă el.

— Pe cele mai multe le fac după ce termin de studiat.

—— Ai luat lecții?

Râde.

— Când să fi luat lecții? Apoi, dându-și seama că el se referă la Salon, își mușcă buzele. Nu. Niciodată. îmi place să mai desenez câte ceva din când în când. Nu mă prea pricep.

El își strânge buzele.

— Ba te pricepi foarte bine.

Complimentul mai că-i taie respirația.

— Nu sunt Shi Tao, reușește să răspundă până la urmă. Cu siguranță că vezi și tu asta...

Amuțește, agitată. Nu discutaseră deloc dispariția tabloului.

— Este interesant, continuă el, ignorând comentariul.

— Ce e interesant?

— Că te-ai hotărât să faci... asta. Arată spre locul în care a încercat să figureze adâncimea cu linii încrucișate, trasate neîndemânatic, o tehnică pe care o văzuse pe coperta unuia dintre numerele *Tineretului nou.* Nici unul dintre vechii maeștri n-a dat atâta importanță perspectivei.

— Știu. E o prostie.

— Nu-ți cere scuze. Artiștii - artiștii moderni — ar trebui să picteze lumea așa cum este. Nu ca pe un exercițiu de estetică golit de sens. Intorcându-se ușor, arată tabloul care atârna pe peretele camerei de dinainte ca ea să intre aici prima oară: Câte versiuni ale acestei imagini crezi tu că atârnă pe pereții caselor?

Yuliang îi urmează gestul și ajunge în locul unde un învățat cu barba rară contemplă un izvor abia zărit. Un crap se uită la el, cu ochii bulbucați și plini de admirație. Yuliang privise această imagine deseori, de obicei în momente de plictiseală. I se pare realizată cu măiestrie, dar nu simte nimic pentru ea. Zanhua îi spusese că o cumpărase de la un vânzător de pe malul unui lac, în Hangzhou. Se aventurează să ghicească:

— Sute?

— Milioane, răspunde el, ca și cum le-ar fi numărat personal. Dar ai văzut vreodată o asemenea scenă? Un învățat lângă un izvor? Un crap apărând să facă conversație?

— Nu, răspunde șovăielnică.

— Sigur că nu! Așa cum nimeni nu a văzut muntele acoperit de pini de la poale și până-n vârf al Maestrului Tao.

— Ba trebuie să fi existat oameni, protestează Yuliang, luptân- du-se să își aducă aminte imagini observate pe malul râului în timpul îndepărtatei sale călătorii cu unchiul Wu. Până și eu am văzut. Mă rog, ceva asemănător.

El clatină din cap.

— Nimeni nu poate dobândi această perspectivă de jos. Artistul ar trebui să deseneze din vârf. Poate chiar din avion. Nu prea cred să se fi întâmplat acum patru sute de ani. Ar trebui să te semnezi. Toți artiștii își semnează operele. Și, în timp ce ea refuză modestă printr-o mișcare a capului: Ar trebui. Dar ar trebui să te ții în continuare și de lecții. Eu voi avea întotdeauna mai multă încredere în cuvinte decât în imaginile frumoase.

Rostește ultimele cuvinte sever, ca un profesor de școală, iar Yuliang nu se poate abține să nu-l tachineze puțin.

— Dar în femeile frumoase ai încredere?

La început este un pic speriat, ca de fiecare dată când glumele ei îl surprind. Apoi râde.

— Asta, spune el, întinzându-se spre ea, este cu totul altceva.

I)<mă zile mai târziu, ploaia a lăsat în urma ei un cer albastru iiiplicțat, iar soarele strălucește neschimbat. Yuliang stă în biroul lui ,iiiInia, încercându-și mâna la fluturi.

1)upă discuția avută, lucrase mai mult la schițele ei. El îi oferise lilar și materiale: o cutie cu cărbuni bine ascuțiți, niște pensule moi,

• •■.ii groase decât cele folosite la caligrafie. Un bloc de desen cumpărat

• li la un magazin din Wuhu. Hârtia de un alb strălucitor este mult mrii fină decât paginile groase și îngălbenite ale vechiului caiet. Se și

importă altfel, nu absoarbe cerneala, ci rezistă la sărutul umed al pensulei. îi permite să traseze liniile cu mai multă acurateţe, le con- li tii mai multă strălucire.

Este aplecată asupra acestei descoperiri când telefonul de pe hol începe să sune. La început, sunetul o face să tresară pe scaun. Dar .mliua lăsase instrucţiuni precise ca nimeni să nu răspundă la „cutia electrică cu voce" când este plecat. Cel puţin pentru servitori este o poruncă bine-venită, căci maşinăria li se pare lucru necurat. Qian M,i o priveşte cu dezaprobare fățișă:

— Nu se poate să vorbim fără să ne vedem faţă în faţă, bombăne ea.

Şi totuşi, în următoarea jumătate de oră, aparatul continuă să sune c II intermitenţe, iar Yuliang închide uşa de la birou să nu-l mai audă. Aproape în acelaşi timp uşa de la intrare este dată de perete.

— De ce este podeaua atât de-al naibii de udă? Nu mai poate omul să păşească fără grijă nici măcar în propria lui casă? răcneşte Z.mhua.

Este joi, ziua în care menajera spală pe jos. Dar Yuliang nu-şi dă scama de asta când el intră nervos în birou. în schimb, îl priveşte fix, luată prin surprindere nu numai de apariţia lui intempestivă, ci şi de cât de palid şi supărat este. Când telefonul îşi descătuşează din nou sunetul, el nu face nici o mişcare să răspundă.

— Am de lucru câteva ore, spune.

Aşteaptă, lovindu-şi coapsa cu ziarul îndoit pe care îl ţine în mână. Yuliang reuşeşte să zărească titlul: *Cristal.* Este o publicaţie josnică, despre care Zanhua spune de obicei că nu merită banii. „Bârfa feme- iască Iară importanţă, pufneşte el. Hârtie de şters la fund. Numai porcării." Acum, urmărindu-i privirea, aruncă ziarul pe fotoliu.

— Yuliang, te rog.

Cu toată grația de care e în stare, Yuliang se ridică și trece pe lâng.i el, ținându-și desenul cât mai drept ca să nu se scurgă. El închide ușa în urma ei.

Plănuise să se mute sus. Dar se trezește întârziind în locul în care lucrase până în acel moment. Undeva, în mintea ei, se declanșeaz.i un cor mic, strident, asemenea bâzâitului aducător de necazuri al lăcus telor de vară: Te părăsește. Pleacă.

Lucru care, își spune, este, cu siguranță, ridicol. Probabil că nu s-a întâmplat nimic. Doar vreo ordonanță sau taxă. O altă lovitură dată economiei sfâșiate de război. Totuși, ea cunoaște ziarele de scandal și mai ales *Cristalul.* Nu scrie decât despre două lucruri: despre sex și bârfele legate de el. Articolele economice nu se duc mai departe de investigarea vieții luxoase a colectorilor de impozite. Cât despre război, Yi Gan îi citise odată două pagini întregi care descriau cum generalul Feng, „țărănoiul" acela, permisese ca o inspecție să fie condusă de cățelul concubinei sale.

Yuliang își coboară privirea spre fluturii ei. Numai că nu-i simte bătând din aripi în stomacul ei. Se încumetă să bată la ușă.

— Am... am uitat ceva.

Când deschide ușa, el stă pe scaun, cu capul sprijinit în mâini.

— Voiam să iau creionul acesta, minte Yuliang, ridicând unealta de scris de pe birou. Și *Tineretul nou.*

Ii adusese un alt număr săptămâna aceasta. Pe copertă, un luptător de sumo, acoperit la șale cu steagul Japoniei, pregătindu-se să devoreze întreaga Chină cu bețișoarele sale.

— Te rog, spune Zanhua.

Revista este lângă fotoliu. Yuliang se îndreaptă spre el, cu ochii ațintiți pe *Cristal.* Ziarul este deschis la secțiunea „Văzute prin oraș". Reușește să citească două cuvinte: inspector financiar și grădini. Cu sufletul la gură, se apleacă să vadă mai bine.

— Nu citi, spune, prea aspru. Nu te privește.

Yuliang se îndreaptă, încet.

— Nu este adevărat, răspunde.

El o privește amenințător. Apoi oftează, își trece mâna pe obraz.

— Ai dreptate. Nu te-am mai mințit niciodată, ți-am promis că nu te voi minți niciodată.

Se ridică, se îndreaptă încet spre fotoliu, trecând pe lângă ea. Kidică ziarul ieftin.

— Acest articol a fost publicat astăzi.

Se spune că domnul Pan, noul inspector financiar delegat, și-a risipit mult timp (și, ne permitem să sugerăm, banii orașului?) pe o tânără de la iubitul nostru Salon al Eternei Splendori. Cei doi, despre care se spune că ar trăi într-o „uniune a dezmățului"acasă la domnul Pan, au fost zăriți săptămâna trecută la Zeshan Wanlu, unde picioarele minunatei companioane a inspectorului Pan se zice că arfi fost mai frumoase — chiar dacă mult mai mari — decât orice alt boboc de floare. Se știe prea bine că inspectorul Pan se mândrește că ar fi unul dintre gânditorii noi, „moderni" ai Chinei — prea modern pentru a primi vreuna din politețurile tradiționale oferite de numeroșii săi admiratori. De aceea este mulțumitor să aflăm că în unele privințe este la fel de demodat ca toți ceilalți semeni ai săi: orice bărbat, sărac sau bogat, este atras de Atingerea Norilor și a Ploii...

Un zgomot tăios. își pleacă privirea și vede că rupsese în două creionul. Sunetul se face auzit în cameră asemenea unui foc de artificii.

— îmi pare rău, șoptește ea. Singurul lucru pe care poată să-l rostească. Altul decât ceea ce gândește: Bineînțeles. Bineînțeles, trebuie să se termine.

— Era inevitabil, spune Zanhua, citindu-i din nou gândurile. Yi Gan este un om puternic. Iar madama ta Ping era destul de supărată. Știam de când te-am luat că unele sprâncene se vor ridica. Dar nu am bănuit că totul va ajunge un asemenea scandal. întotdeauna intențiile mele au fost mai mult decât onorabile. Nu înțeleg de ce ei nu pot să priceapă asta.

— Ce să priceapă?

— Că am dorit să te salvez. Să te reabilitez. Că restul nu a fost plănuit.

întâlnindu-i privirea, Yuliang își dă seama, șocată, că spune adevărul: intențiile lui au fost onorabile. Mai mult, își dă seama de ceva ce el nu sesizează: că acei „ei "despre care vorbește știu asta. Chiar foarte bine. Și că tocmai această descoperire - onoarea lui, cinstea lui nepătată — îi face să-l urască așa de tare.

Un gând nu-i dă pace: Aceasta va fi pieirea ta.

— La ce te gândești? întreabă el.

Ea simte cum urechile i se înroșesc.

— La faptul că... că ai făcut pentru mine mai multe decât aș fi putut spera vreodată și că nu știu cum să-ți mulțumesc.

Sau cum să te răsplătesc.

— Nu a fost niciodată o chestiune de plată şi răsplată, spune tăios, cu toate că tot timpul este o chestiune de plată. Şi asta (gândeşte ea) nu face decât să demonstreze şi mai mult acest lucru. Dacă i-ar fi lăsat să îl cumpere şi i-ar fi plătit Naşei ceea ce ceruse... Dacă ar fi dat amândoi mai multă importanţă semnelor sorţii, felului în care se trăieşte viaţa în Wuhu, şi nu numai modului în care au vrut ei să o trăiască...

— Yuliang?

Ea lasă ochii în pământ.

— Nu trebuie să-ţi faci griji pentru mine, spune încet. Voi fi în siguranţă.

El se încruntă.

— In siguranţă? Unde?

— Oriunde.

— Nu te prosti, îi răspunde scurt. Nu pleci nicăieri. Unde să te duci? înapoi la Salon? Şi, când ea clatină din cap: înapoi la unchiul tău?

— E mort.

— Ba nu. Este la închisoare. Yuliang, care încă se juca nervoasă cu creionul rupt, ridică brusc capul. Autorităţile din Zhenjiang l-au închis anul trecut, continuă Zanhua. Nu-şi mai plătise impozitele de zece ani. Nu te uita aşa la mine. Doar nu credeai că nu voi cerceta. Se întoarce, începe să măsoare camera cu pasul şi îi spune: Am promis că nu te voi minţi niciodată. Dar nici tu nu ai voie să mă minţi, Yuliang. Mai ales dacă vom face pasul acesta.

— Care pas?

— Căsătoria, spune el rar. Nu mă pot gândi la altă soluţie care să-ţi spele numele şi care să le închidă gura cât să-mi pot vedea liniştit de treabă.

Ea îl priveşte cu gura căscată.

— Să ne căsătorim, repetă ea.

— Oficial, bineînţeles că nu poate fi o căsătorie adevărată. Dar putem face o ceremonie publică. Ceva simbolic. Prietenul meu Chen 1 >uxiu, cel despre care ţi-am vorbit, vine din Japonia pentru scurtă vreme. Ne poate fi martor.

Concubină, se gândeşte ea. Voi deveni concubina unui funcţionar înalt. Ce spunea mama ei despre concubine? Căminul unei soţii este bucătăria casei, locul în care se află toate lucrurile bune. Concubina nu are mai mult decât o cămară amărâtă.

— Va salva aparenţele, continuă el. Nu trebuie să fie mare lucru — un schimb de jurăminte, în public. Putem trimite un anunţ la *Cristal* şi la celelalte ziare. Toată lumea pe aici mai are o soţioară - sau două, sau trei. Cu toate că nu există unul care să nu fi votat în favoarea mono- gamiei. îşi mângâie bărbia. Avocatul Wen va face contractul.

îi vine în minte o imagine: unchiul ei, Zheng *niangyi.* Cu documentele de vânzare în mână.

— Nu, spune ea, tăios. Fără contract.

El o priveşte nedumerit.

— Dar vrei să o faci?

— Ce să fac?

— Vrei să te căsătoreşti cu mine? Ştii că te iubesc.

Este pentru prima oară când un bărbat îi spune aşa ceva, cel puţin în afara patului. Prima dată când aceste cuvinte au avut semnificaţie - cu adevărat - după moartea mamei ei. Şi totuşi, în timp ce îşi pregăteşte buzele să îi răspundă, gândurile sale se îndreaptă către soţia lui din Tongcheng. Nu a fost niciodată o căsătorie adevărată, spusese el.

Reuşeşte să rostească o întrebare:

— Vom... vom locui în Tongcheng?

Un moment, trăsăturile lui sunt umbrite de dezamăgire şi, poate, de ceva mai grav de-atât.

— Nu. Cel puţin nu la început. Dar nici aici nu poţi să mai rămâi. Te trimit la Shanghai.

Shanghai. Yuliang îşi freacă ciotul creionului de braţ. Acesta lasă în urma lui o urmă rozalie.

— Spune-mi, întreabă pe un ton oficial, ţi se pare în regulă?

începe să-şi pună ordine în acte. Dar ea ştie fără să-l privească că

încă o mai aşteaptă să-i spună: Şi eu te iubesc. M-ai făcut mai fericită decât aş fi sperat vreodată că voi fi.

Oare de ce nu poate?

Chiar îl iubeşte. O ştie cu aceeaşi siguranţă cu care ştie şi că cerul este negru, nu albastru, că universul este infinit. Şi totuşi nu reuşeşte să rostească aceste vorbe.

In schimb, se ridică şi întinde mâinile spre el. Desenul este uscat acum. Hârtia lasă în urma sa o boare de aer.

— Ar fi minunat, spune. Şi apoi: Iţi plac fluturii? Sunt pentru tine.

Partea a cincea

CASA

Teritoriul este o Câmpie netedă şi atat de cultivată mc ut pare un Oraş al Grădinilor, plin, de asemenea, de Sate, Cătune, Turnuri. Sunt mulţi înţelepţi şi Studenţi, un Conducător bun şi cu toţii trăiesc mult, optzeci, nouăzeci şi o sută de ani.

PĂRINTELE MATTEO RICCI (Descriere a Shanghaiului, cca 1610)

Şaptesprezece

Shanghai, 1916

Yuliang tocmai reuşise să adoarmă în momentul în care sunetul apei şi strigătul o trezesc brusc - exact la timp pentru a fi martora evitării la milimetru a unei ciocniri cu una din bărcile de gunoi ale Shanghaiului.

— Dă-te din drumul meu, câine! urlă căpitanul şampanei lor. Cârma ta este la fel de puturoasă ca şi încărcătura! Face un gest obscen, apoi îi aruncă o privire lui Yuliang: Doamnă, îmi pare rău. Iată, pri- viţi-1. Arată cu degetul. Oraşul.

Yuliang îşi pune mâna streaşină la ochi. La început, Shanghaiul este o licărire de culori şi nuanţe, o pâclă distantă de fum şi piatră şi verde crud. Dar, pe măsură ce ambarcaţiunea lor se apropie, orizontul devine mai clar, dezvăluind un mal străin şi scânteietor.

— Bund-ul, spune Zanhua, cuvântul sunând la fel de greu ca o bucată de metal.

— Bund, repetă ea ascultătoare. Este un cuvânt francez?

— Indian, cred. înseamnă „loc de adunare".

— Foarte ciudat. Să numeşti un loc chinezesc cu un nume străin.

El râde.

— Stai să vezi oraşul. Jumătate din numele străzilor sunt franţuzeşti sau englezeşti. Şi, în unele cartiere, şi jumătate din populaţie. Zâmbeşte. Va fi ca şi cum ai trăi peste mări şi ţări.

Gândul acesta este în acelaşi timp neliniştitor şi emoţionant: Yuliang nu a vorbit cu prea mulţi străini în viaţa ei. încearcă să-şi adune în minte cele câteva cuvinte franţuzeşti şi englezeşti pe care le cunoaşte („dah-ling", reuşeşte să spună; „howareyou", „j't'aime") în timp ce el îi arată o altă clădire.

—Aceea este clădirea vămii britanice. Sunt mai mulţi bani în cufe- rele ei decât în toate birourile fiscale din Wuhu puse laolaltă. Şi acolo - vezi schela aceea de bambus? - este noua Bancă Ruso-Asiatică. Se spune că va fi splendidă. Priveşte cu coada ochiului, mutându-şi degetul. In partea aceea sunt hotelurile de lux. Evreii le-au construit. Am auzit că acolo au loc petreceri scandaloase.

Yuliang îl priveşte rapid, întrebându-se ce-or fi evreii şi ce este considerat scandalos în Shanghai. Nu poate decât să spere că definiţia cuvântului este mult mai largă decât cea care a dus la căsătoria din urmă cu o lună.

Nu se comparase nici în vis cu ceremonia la care s-ar fi aşteptat mama lui Yuliang: nu existaseră nici o rochie roşie, nici o lectică, nici o păşire peste şaua *an* aflată pe pragul casei mirelui. Nici un „tumult în camera nupţială". In schimb, a fost un simplu schimb de jurăminte - scris de Zanliua şi prietenul lui Duxiu - la sala de petreceri unde s-au cunoscut. Chen Duxiu, un tânăr elegant, cu trăsături şi limbă ascuţite, a fost martor şi a scris anunţul, care, după aceea, a fost trimis imediat tuturor ziarelor din oraş.

— Acum totul este electric? întreabă Yuliang, privind linia strălucitoare a malului.

— Noaptea s-a transformat în zi.

— Probabil încasează o grămadă de taxe.

— Nu chiar atât de multe. Străinii nu trebuie să plătească nimic.

— Chiar? De ce?

— De ce a dat împărăteasa văduvă francezilor atâţia taeli de argint pentru un templu? întreabă, ridicând din umeri.

Barca intră în siajul unui remorcher pe aburi care trage după el mai multe case plutitoare legate între ele.

— Ah, spune căpitanul. Iată-i cum vin. Prinzându-se de banchetă ca să nu cadă, Yuliang vede o hoardă de cerşetori gălăgioşi, înaintând spre ei cu greu, pe plute şubrede. înconjoară şampana, întinzând mâinile, trăgându-i de mâneci. O femeie, cu chipul ca o piele subţire de culoarea cuprului întinsă pe un craniu, împinge o legătură în faţa lui Yuliang. Ii ia o clipă să deslueşească ce este acel morman de cârpe vechi.

— Vă rog, doi bănuţi pentru copilul meu bolnav! strigă femeia. Nu mai am lapte, sunt secătuită. Vă rog, doi bănuţi pentru fiica mea!

Ochii fetei sunt închişi, acoperiţi cu o crustă. Yuliang închide gura şi încearcă să se apere de duhoarea puternică - urină, putreziciune, sânge închegat. Dar ceva în toată această privelişte - braţele subţiri încolăcite în jurul trupului micuţ - o impresionează. Fără un cuvânt, îşi caută poşeta.

— Nu face asta, spune Zanhua.

Fa se întoarce, speriată.

— De ce nu?

— Ii va da patronului ei. Care-i va cheltui pe opiu. Sau mai rău.

— Dar copilul...

— Uită-te mai bine. Nici măcar nu mai e în viaţă.

Are dreptate: într-o clipă, mila se transformă în repulsie. Yuliang aproape că se îneacă, atât din cauza priveliştii, cât şi din cauza revoltei (are pune stăpânire pe ea. Cel puţin, se gândeşte ea, cerşetorii din Wuhu sunt oameni cinstiţi, săraci: călugări, ţărani fugiţi din nord, din calea foametei şi a secetei. Dar asta este ceva cu adevărat revoltător.

Şi tomşi, în timp ce Zanhua se îngrijeşte de bagaje, scoate doi bănuţi.

— îngroap-o, şopteşte scurt. Dacă ai iubit-o măcar un pic, las-o să se odihnească.

Ochii injectaţi ai femeii se uită fix în cei ai lui Yuliang, o clipă. Nu se citesc în ei nici recunoştinţa, nici recunoaşterea faptei comise, înşfacă monedele, le vâră intr-un buzunar ascuns, zdrenţuit. Apoi se îndreaptă spre o altă şampană care se apropie, ţinând în sus povara ei morbidă.

Noua casă a lui Pan Yuliang, noua „soţie mai mică" a lui Pan Zanhua, este în Haiying Li, o stradă principală nu prea dichisită, care începe chiar dincolo de fosta poartă de nord a Oraşului împrejmuit. Zidul nu mai există, fusese dărâmat de soldaţii republicani în efortul de a uni vechiul Shanghai cu oraşul nou. Şi totuşi, ajunsă în umbra călduţă a cartierului, Yuliang simte că a găsit un loc de reculegere. După toată sticla aspră, cărămida, metalul, construcţiile ameţitor de înalte ale noului Shanghai, lemnul brăzdat de vreme şi umbrele pe care le aşterne sunt precum un balsam. Ricşa lor aleargă trecând pe lângă bătrâni care fumează din pipe cu lujerul lung sau se plimbă ţinând în mâini colivii de păsări. Bunici stau ghemuite şi cocoţate pe scaune în umbra gardurilor, cârpind, fumând, bârfind. Studenţii se plimbă îmbrăcaţi în cămăşi de mătase, asortate cu pantaloni vestici şi pantofi de piele. O parte dintre ei sunt strânşi în faţa unei uşi prăfuite, acoperită de afişe şi în faţa căreia se află mormane de ziare legate. Yuliang citeşte semnul de deasupra uşii cu surpriză.

— *Tineretul noul* Nu este revista prietenului tău?

Zanhua dă din cap.

— Aici este redacţia. Acum, Duxiu s-a întors în Japonia. Dar prietenul meu Meng Qihua — cel care ne-a întâmpinat pe chei — contribuie câteodată cu fotografii.

Face semn cu braţul ricşei din faţa lor.

— Ii cunoaşte pe artiştii de la *Tineretul noul* întreabă ea.

La cererea ei, Zanhua începuse să-i cumpere aproape toate numerele periodicului, manifestându-şi mulţumirea faţă de interesul ei pentru starea naţiunii. Ceea ce el nu ştie este că rareori iubita lui citeşte un articol de la cap la coadă. Ea studiază, de fapt, ilustraţiile — mai ales pe acelea care poartă semnătura încă de nedescifrat pe care o văzuse pentru prima oară sub cele două mâini care se atingeau pe globul pământesc.

— Aşa cred, răspunde el absent. Şi apoi adaugă: Ah. Am sosit!

Ricşa prietenului său Qihua se oprise în faţa unei case vechi, cu
lemnul înnegrit de ani şi fum.

— îmi pare rău, strigă fotograful spre ei. Nu e cine ştie ce palat în stil occidental.

Şi, într-adevăr, vila micuţă nici nu se poate compara cu casa de inspiraţie vestică pe care Zanhua o avea în Wuhu. Este mică şi prăfuită, iar scândurile de pe hol scârţâie dulce, de parcă ar fi păsările. Ferestrele sunt acoperite cu hârtie de orez, nu cu sticlă. Dar Yuliang, care merge în urma lui Zanhua, în timp ce Qihua se duce să verifice latrina, este neaşteptat de mulţumită. Uitase felul în care hârtia filtrează lumina şi domoleşte liniile şi umbrele mai dure ale vieţii.

Trecându-şi buricele degetelor pe pervaz, şi le studiază nemulţumit.

— Speram la ceva mai modern.

— Este mai mult decât îmi trebuie, îl asigură Yuliang, evaluând un pic situaţia înainte de a urca la al doilea cat. Etajul este strâmt, are două dormitoare mici, o baie şi un birou. Cada are un robinet modern, dar nici o ţeavă, observă ea văzând că nu curge nimic. Uşa dormitorului nu vrea să se deschidă la început, dar, până la urmă, cedează. In spatele acesteia se află un spaţiu însorit cu un pat dublu, lipit de perete.

încălzită de efort, Yuliang deschide obloanele şi se apleacă afară. La est se află acoperişul plin de ornamente al Templului Zeului Bogăţiei; la vest, crucea de fier a Misiunii Londoneze, a cărei umbră devine din ce în ce mai mare în apusul tivit cu roz, care se coboară deasupra oraşului.

Respirând adânc, Yuliang se gândeşte: sunt singură. Este un gând surprinzător de eliberator. Nu pentru că nu-l iubeşte pe proaspătul ei soţ, dar după trei zile împreună, în spaţiul atât de strâmt, abia aşteaptă **să** poată gândi din nou, în linişte...

— Yuliang? strigă Zanhua spre etaj. Acolo eşti?

Suspinând, Yuliang se desprinde cu greu de priveliştea care acum
bate în auriu.

— Vin acum.

Când ajunge jos, îl găseşte într-o cameră micuţă pe care ea nici im o observase - un spaţiu minuscul, plin de lumină. îi trebuie o clipă pentru a-şi da seama ce este diferit: în mod inexplicabil, cămăruţa are singura fereastră de sticlă din toată casa.

— Asta ce este? întreabă, trecând pe lângă el.

— Camera servitoarei, răspunde Zanhua. La fel de murdară ca şi restul casei.

Este murdară: până şi fereastra e acoperită pe dinăuntru cu funingine, pe dinafară cu găinaţ. Sub stratul de praf, împrăştiate pe podea, se află cârlige de rufe şi frânghii de cânepă rămase de la rufaria cuiva, formele lor palide fiind înconjurate de linii punctate lăsate de şoareci sau de gândaci sau de cine ştie ce alte creaturi. Şi totuşi, primul gând care îi trece lui Yuliang prin cap este: Perfect. Aici se va putea pierde cu adevărat, nu numai în realizarea caracterelor meticuloase şi din ce în ce mai grele pe care le studiază acum, dar şi în activitatea care devine la fel, dacă nu cumva chiar mai

importantă: desenele ei.

— Nu există *k'ang*[1], spune Zanhua. Dar fetei o să-i fie destul de cald. Poate sta aici până în Săptămâna Ceţii Albe, sau chiar până la cchinocţiul de toamnă. După aceea se poate muta în bucătărie.

— Ce fată?

— Servitoarea, spune el, ca şi cum ar fi fost evident.

— Nu am nevoie de servitoare.

— Nu se poate să te ocupi de casă de una singură.

— Am mai facut-o.

Zanhua strânge din dinţi.

— Ai făcut o grămadă de lucruri înainte. Acum eşti soţia mea. Şi soţia mea nu face curat şi nu găteşte.

1 Pat de cărămidă încălzit.

I

— Vrei să spui soţiile, îi întoarce Yuliang vorba, deşi, văzându-l cum se dezumflă, îşi regretă imediat vorbele. Este o casă mică, spune ea, mai blând.

— Nu este vorba numai despre casă. Vei avea nevoie de cineva cu care să continui tratamentul. Se uită spre picioarele ei. Bineînţeles, dacă nu cumva consideri că nu-ţi mai trebuie nici ele.

Şi asta o doare. în ciuda vorbăriei lui Zanhua despre „emancipare" şi „eliberare", Yuliang nu poate percepe dezlegarea picioarelor ei decât ca pe un act de sacrificiu suprem, care a înlocuit crinii ei nu foarte eleganţi cu nişte *da jiao:* picioare mari, deformate, urâte.

Când Zanhua îi arătase pentru prima oară, cu două luni înainte, broşura Societăţii Picioarelor Cereşti, i se păruse prea multă muncă pentru un scop pe care nu-l înţelegea: băi în vin de orez fierbinte de trei ori pe zi, urmate de „frecarea şi masajul energic al membrului emancipat". Plimbări înfiorătoare pentru a ajuta oasele să revină la locul lor. Qian Ma fusese încântată să îi administreze aceste tratamente atât de dureroase. Frământând, frecând şi lovind voioasă crinii lui Yuliang, apoi târând-o pe tânăra ei stăpână prin toată casa. Pe vas, Zanhua însuşi o ajutase şi, la început, văzându-l cum se uită la degetele ei goale, chinuite, mai că-i venise să se arunce peste bord. Şi totuşi, încet-încet, stânjeneala se transformase într-un soi de tremur recunoscător. Ce alt bărbat din lumea asta ar face aşa ceva - cine i-ar mai masa tălpile deformate şi degetele schimonosite, spălând puroiul şi bătăturile, fără să crâcnească?

Această amintire îi alungă, uşor, supărarea.

— Fie, voi accepta o servitoare, spune încă încordată. Dar nu va rămâne şi peste noapte.

Zanhua se întoarce cu spatele la ea, cu fălcile strânse încă.

— Cred, spune el, că vom putea găsi pe cineva care să vină când ai nevoie. Oftează. Cel puţin, singurătatea te va îmbia la studiu.

Dimineaţă se aud cântatul unui cocoş singuratic şi ţiuitul trist al unei locomotive pornite spre sud. Nu la mult timp după aceea încep să se audă şi tropăitul cailor făcând livrările curente, apoi claxoanele nervoase ale autoturismelor şi strigătele vânzătorilor ambulanţi. După vreo săptămână, Yuliang se obişnuise din ce în ce mai mult cu cei patru tenori americani care îi fac serenade în fiecare dimineaţă de la un gramofon din apropiere. Proprietarul lor (care cântă alături de ei în timp ce se bărbiereşte) îi oferă astfel primele lecţii precare de engleză: *I've got my tickets,* se trezeşte fredonând mai târziu. *My train is leaving bere at half-pastfour. Obhhh, my beautiful doll, goodbye.*

Avându-l încă pe Zanhua în preajmă, dimineţile seamănă cu cele din Wuhu. Servitoarea pe care Qihua o găseşte vine, în prima săptămână, în fiecare zi, strecurându-se în casă puţin după răsăritul soarelui pentru a pregăti micul dejun. Zanhua îi citeşte ziarul lui Yuliang, notând cuvinte noi pentru caietul ei. Au stabilit un sistem prin care ea să-i trimită temele lui, acasă, iar el să se uite pe ele şi să-i transmită corecturile şi comentariile.

Lui Yuliang îi place această rutină — atât familiaritatea, cât şi noutatea ei. Şi totuşi, cel mai mult preţuieşte orele de după micul dejun. Aici nu sună telefonul, nu există curieri care să tot vină şi să plece ducând şi aducând bileţele, invitaţii. îşi petrec fiecare zi împreună, luând ricşe şi trăsuri care îi poartă prin tot oraşul. Umplu căsuţa cu mobile şi alte lucruri utile: tablouri de pe strada Fouzhou, cărţi de la Li and Co. Biblioteci şi mese pentru bucătărie de pe bulevardul Nanjing. La compania de covoare Dragonul Auriu găsesc chilimuri aduse de cămile care străbătuseră drumurile deşertului. Mângâind culorile - nuanţele de portocaliu, maroniu şi roşu aprins - Yuliang îşi imaginează degetele care le realizaseră, imaginea provocându-i în suflet un dor ciudat.

în ultima seară a lui Zanhua, îl invită pe Meng Qihua la cină. După masă, bărbaţii se aşază mai comod şi îşi aprind ţigările.

— Uimitor, spune Zanhua, după câteva fumuri de intrare în atmosferă. Felul în care s-au desfăşurat lucrurile în ultima săptămână pe front.

— La Somme? întreabă prietenul său, fotograful.

Yuliang ridică privirea. în dimineaţa aceea Zanhua îi vorbise despre ultima bătălie sângeroasă pe care o relata *Echo de*

Chine: douăzeci de mii de oameni uciși în mai puțin de o oră. Yuliang, care văzuse moartea în ipostaze pe care mulți nici măcar nu și le-ar putea imagina vreodată, nu reușește să-și închipuie această scenă oribilă. In timp ce Zanhua citise știrea, nu reușise să strângă în minte decât culorile: o paletă scârboasă de verde-iarbă, negru noroios și roșu sângeriu.
Acum, neliniștită, se ridică și mai toarnă din vinul franțuzesc de masă adus de Qihua.

— Este de neconceput, spune Zanhua, că tehnologia i-a dat omului o astfel de putere. Nu numai pentru a-și îmbunătăți viața, ci și pentru a dezlănțui asemenea dezastre. își ațintește privirile asupra bârnelor vechi ale tavanului. Vor fi nevoiți să intre și ei la un moment dat. Vor fi nevoiți.

— Americanii? Qihua se lasă pe spate, paharul strălucindu-i în lumina lumânărilor.

Este un om suplu și totdeauna îmbrăcat modern. E cu mult mai tânăr decât prietenul scriitor al lui Zanhua, Duxiu, și totuși Yuliang e intimidată de el. O face să se simtă atât neșcolită, cât și de joasă extracție - cam cum o făceau să se simtă întotdeauna bărbații de la Salon.

— Wilson nu poate să stea cu mâinile în sân și să privească masacrele astea, spune Zanhua.

— Poate că da. Poate că nu. Vechiul său prieten ridică din umeri. Cel puțin, războiul ne mai lasă și pe noi să respirăm, îi ține mai departe pe ***yangguizi***. Să se lupte și ei o dată pentru nenorocitul lor de pământ.

— Dar mai sunt și japonezii, subliniază Yuliang.

Meng Qihua o privește, ușor amuzat.

— Foarte bine spus, doamnă Pan. Ceea ce mă îngrijorează pe mine este cât de ușor ne domină. Suntem cea mai mare națiune de pe pământ. Avem o experiență de război cu câteva mii de ani mai îndelungată.

— Problema noastră este spiritul, spune Zanhua. Trebuie să ne considerăm astfel. O națiune. Așa cum spunea de la început generalul Sun. Ochii i se luminează puțin, așa cum se întâmplă întotdeauna când vorbește despre Sun Yat-sen, care, chiar și aflat în exil, rămâne eroul lui. In primul rând, guvernare militară. Expulzarea imperialiștilor. In al doilea rând, educație politică. învață oamenii să se conducă singuri. Și apoi...

— Și apoi... ah, da. Marele vis al autoguvernării, spune Qihua, făcând un gest teatral cu portțigaretul.

Zanhua îl ţintuiește cu privirea.

— Bineînțeles. Așa cum spuneam la Tokio. Și tu spuneai același lucru. Nu mai crezi în cele Trei Stadii?

Poate că sunt prea bătrân acum pentru a mai crede în răspun- iii i ușoare. Fotograful îl privește meditativ, suflând câteva cercuțe iic plutesc în sus, în aerul umed și cald. Sau poate că orașul ăsta este ■ Ir vină. Poate că, spune el, arătând spre urma de cremă lăsată în far- 11 ii ic de prăjitura Napoleon, toată această decadență vestică mi-a zăpă- ii gândirea. Dar există un lucru în care cred: China nu este Anglia. Nu este America. Nu este nici măcar Franța. Are un trecut și probleme omplet diferite.

- Și atunci, care este răspunsul? îl provoacă Zanhua.

— Poate că este o cauză pierdută.

— Nu am crezut niciodată că ești un pesimist.

— Un pesimist ar spune că ţara noastră nici măcar nu are un spirit.

I II spun că are. Eu, pur și simplu, cred că liderii săi nu au. Sau poate i i liderilor, în general, le lipsește acest element. Se lasă pe spate. Poate . ,i acesta este răspunsul: fără conducători.

Zanhua îl privește surprins.

— Acum susții anarhismul?

Prietenul său zâmbește.

— Eu nu cred în ***isme***. Ai uitat deja?

— Nu am uitat. Așa cum n-am uitat nici de cei o sută de yeni pe care mi-i datorezi încă.

— De unde și până unde? râde Qihua.

— De la prinsoarea pe care ai pierdut-o la Tokio, aceea cu Marx...

Cei doi bărbați continuă să vorbească despre zilele cele bune din
Japonia și despre speranțele mari pe care le-au avut pentru China la nașterea Noii Republici. Când Qihua pleacă, este târziu. Vasele stau împrăștiate pe masă precum piesele unsuroase ale unui mozaic haotic. Dar, când Yuliang se ridică să le ducă de-acolo, Zanhua o oprește.

— Le poate strânge fata.

— Am trimis-o acasă la miezul nopții.

— Dimineață, atunci.

Ea vrea să protesteze. Dar el o întrerupe blând, spunând doar: „Vino", și o conduse spre scară.

Sus, actul dragostei este precum un atac: îi acoperă fiecare centimetru de piele cu buzele, mâinile și limba. Mai târziu, se așază peste ea precum o pătură sau o plasă, apăsându-i pieptul, picioarele și brațele

şi chiar şi degetele, inelul său tăindu-i încheieturile subţiri. După aceea, zac unul lângă celălalt, cu ochii privind în tavan şi la fumul ultimei ţigări a zilei.

— Nu ştiu cum să fac asta, spune, în sfârşit.

— Să faci ce?

Ii mângâie o buclă neagră care îi cade pe fruntea netedă.

— Să plec. Să trăiesc. Fără tine. Oftează. Am nevoie de tine ca să respir.

Yuliang deschide gura, apoi o închide la loc, nesigură de ceea ce vrea să spună. Nu simte pentru el această dependenţă viscerală despre care vorbeşte bărbatul. Nu a simţit-o decât pentru mama ei. întor- cându-se pe spate îşi dă, totuşi, seama că el are dreptate - acest fel de iubire seamănă puţin cu nevoia de aer. Nu eşti conştient de asta decât atunci când rămâi fără oxigen. Şi, brusc, îţi dai seama că eşti pe punctul de a te sufoca.

Respiră adânc.

— Şase luni nu înseamnă nimic, dar chiar nimic. Ai trăit singur un timp mult mai îndelungat înainte de a ne cunoaşte.

— înainte de a te întâlni pe tine nu eram eu însumi. îşi împreunează degetele din nou. Ce încerc să-ţi spun eu este că nu vreau să mă mai întorc la „înainte de a ne cunoaşte[11]... Vocea i se sparge uşor. Promite-mi. Promite-mi că n-ai să pleci.

— Să plec? râde ea. Unde să mă duc?

— Am tot avut vise îngrozitoare în care mă trezeam dimineaţa şi descopeream că dispăruseşi. Zâmbeşte încurcat. Ştiu că este o prostie. Dar oraşul este periculos. Aici sunt bande care devin tot mai puternice pe zi ce trece. Chiar şi poliţia este coruptă, micuţă Yu... îsi întoarce ochii spre ea. Promite-mi că te vei păzi.

Siguranţă, se gândeşte ea. îşi aminteşte de prima noapte cu Yi Gan. Se gândeşte la Salon, la bătăile şi „lecţiile disciplinare[11]. Şi la bărbaţi, noapte după noapte. Aceste lucruri fac acum parte din viaţa ei, atât de bine înrădăcinate, încât chiar şi în cele mai fericite momente ale sale ştie că nu le va uita niciodată. Poate că va fi capabilă să le nege, chiar să le şteargă cu buretele - cel puţin, din povestea spusă a vieţii sale. Dar ele îi vor marca întotdeauna spiritul. Precum cicatricele.

— Yuliang?

Când se întoarce cu faţa spre el, tot nu reuşeşte să spună cuvintele pe care este aşa de clar că bărbatul şi-ar dori să le audă, iar ruşinea

I

K cstui fapt îi face vocea să tremure. Reuşeşte să rostească, fără a se <l.i de gol:

— Promit că voi avea grijă de mine.

Optsprezece

Vara ploioasă a Shanghaiului se zvântă într-o toamnă puţin mai i .icoroasă, care se lasă cu greu înduplecată să facă loc umezelii reci .ı iernii din Jiangsu. Yuliang îşi despachetează hainele groase şi trage obloanele pentru a nu lăsa frigul să pătrundă înăuntru. Incercuieşte în calendarul din birou ziua următoarei vizite a lui Zanhua, începând să se deprindă cu viaţa de femeie singură.

La început, existenţa-i pare năucitor de laxă, deşirată precum căptuşeala cuverturii sale. Noaptea, se trezeşte cuprinsă de o panică nedefinită, dar puternică, sigură că a pierdut sau a uitat ceva de valoare - „verigheta" ei, poşeta. Zace câteva minute, cu inima bătându-i nebuneşte, înainte să-şi dea seama că îi e dor de Zanhua. Durerea pricinuită de lipsa lui aproape că o sperie câteodată. Când, după trei luni, îi scrie că vizita lui se va amâna, are impresia, la început, că nu a citit biletul cum trebuie. După ce Qihua îi confirmă că înţelesese bine („Faci mari progrese!" îi spune el, binevoitor), se întoarce acasă şi se bagă în pat, unde rămâne toată după-amiaza şi seara, cu poeziile lui Li Qingzhao.

Din fericire munca îi mai umple timpul. Intre micul dejun şi prânz Yuliang studiază, scriind temeinic şir după şir de radicali şi de combinaţii de caractere. La sfârşitul săptămânii, trece în revistă paginile, rupându-le şi apoi punându-le în plicuri pregătite dinainte, pe care aplică sigiliul oficial al lui Zanhua. Ahying le înmânează curierului poştal, care trece la prânz şi pe la ora trei, înconjurat de „ticăloşii cu turbane roşii", gărzile sikh. Yuliang este conştiincioasă ca de obicei, dar, în acelaşi timp, se lasă pradă din ce în ce mai des micilor ei „mâzgălituri". Câteodată i se mai întâmplă să treacă de la pictogramă la desen fără să-şi dea seama. Caracterul pentru ***imperial*** (■rffS), cu radicalul său regal în formă de coroană, se transformă, pe nesimţite, în capul unui monarh. Cei trei copaci ai cuvântului ***pădure*** (IS) devin o frunză veştedă cu nervuri chircite plutind pe

un lac. Fengtai (Mo'), locul vestitei bătălii dintre regatele Qin şi Jin, ia forma unui Phoenix **(lil),** care, la rândul său, lasă loc unei reprezentări fanteziste a cupelor de vin ale lui Jinling, cu păsări Phoenix, care zac pe raftul de cărţi al lui Yuliang.

După studiu şi desen, în cele mai multe dintre după-amiezi Yuliang se aventurează să descopere noul său oraş. La început, se plimbă numai ca să-şi întărească picioarele, care încet-încet se reobişnuiesc cu normali- tatea. Treptat însă, este subjugată de misterele şi nenumăratele culturi ale oraşului şi, curând, începe să umble cu îndrăzneala unui explorator. Vrea să îl vadă în întregime. Şi, pentru prima dată în viaţă, nu mai are de ce să fie acasă la ora cinei.

De la antichităţile argintate de pe strada Oceanului ajunge la vitrinele strălucitoare ale străzii Nanjing— care, aşa cum îi spusese Zanhua, lucesc şi mai puternic după lăsarea întunericului. Hoinăreşte pe aleile cu iz de cafea ale Concesiunii franceze şi în cartierul japonez din districtul Hongkou, cu magazinele sale ascunse ce miros a orz şi a ceai verde. Străbate Bund-ul, inhalându-i mirosul puternic de benzină, peşte şi bani îmbibaţi de sudoare. îşi pune mâna streaşină la ochi privind vapoarele ce se pierd încet în zare, trăgând în urma lor pescăruşi ce par mărgăritare înşirate pe un fir în bătaia vântului. Nu ştie de ce, dar priveliştea o mişcă. Crede că e singura, până când nişte studenţi de la arte sosesc acolo ca să schiţeze peisajul.

Tinerii, îmbrăcaţi în robe prăfuite şi cu pantofii pătaţi de vopsele, se aşază la piciorul podului, în jurul unui bărbat mai vârstnic, purtând eşarfa şi beretă de fetru. Se uită atenţi cum acesta îşi ridică creionul, priveşte, apoi îl lasă să cadă pe foaia albă.

— Dacă observaţi, spune el, remorcherul acela mic dinspre est nu ocupă mai mult de o treime din creionul meu. Şi acum - urmează o scurtă pauză până ce instrumentul coboară din nou pe hârtie - calculez la scară pe suprafaţa asta. O treime, domnilor. Nu mai mult.

Continuând să deseneze, adaugă:

— Există personaje, chiar şi la academie, care consideră că aceasta este o metodă mult prea tehnică pentru artă. Credeţi-mă, nu este. Un tablou căruia îi lipseşte perspectiva este un tablou căruia îi lipseşte puterea de convingere. Luaţi-vă cât timp vă este necesar pentru a ajunge la mărimea şi distanţa corecte.

Studenţii dau din cap şi îi urmează exemplul, ridicându-şi creioanele şi desenând la unison, precum o orchestră tăcută, bizară.

Academia, se gândeşte Yuliang. Academia de Artă din Shanghai. Nu ştie de ce, dar parcă tremură.

Trecuse pe lângă şcoală deseori, în excursiile sale pe strada Fântânii, i .deodată chiar abătându-se din drum pentru a hoinări în faţa porţilor \.ile. Studiază avizierul de afară. Prelegerea despre pictura vestică amânată, spunea recent unul dintre anunţuri. Studiul de nud, reprogramat pe motiv de boală, zicea un altul (E borţoasă? scrijelise cineva mai jos). Mai era înşirată şi o listă cu materialele de care aveau nevoie studenţii nou acceptaţi: placaj, clei de oase, pensule şi culori, care puteau li procurate de la un magazin aflat la două străzi mai încolo. Yuliang îşi notase numele magazinului, dorind să se întoarcă şi să arunce un ochi, dar în ultimele săptămâni uitase.

Acum, furişându-se mai aproape, trage cu ochiul peste umărul unuia dintre studenţi, un tânăr vânjos, cu părul bogat, lung. Stă aplecat, ca şi cum şi-ar cere scuze pentru statura lui înaltă, pe care Yuliang o ghiceşte. încheieturile şi degetele lui sunt puternice ca ale unui ţăran. Dar ţin creionul cu o delicateţe care o uimeşte pe Yuliang, cu o fineţe ciudată. Mâna sa mare trece înainte şi înapoi pe pagină, lăsând în urma ei o buclă impresionantă de nori.

— Xudun! strigă la el profesorul. Desenează cu braţul, nu cu degetele. Dacă te concentrezi prea tare, imaginea ta va fi prea rigidă.

Băiatul începe să se mişte cu mai multă lejeritate, redând cu măiestrie o joncă ancorată lângă docuri. Yuliang priveşte cum el înfrumuseţează vremea de afară, adăugând un nor negru (acum chiar apărând pe orizontul adevărat) şi o umbră de ploaie care se apropie. Nemulţumit de această ultimă decizie, se apleacă după guma de şters. Apoi, ochii săi surprind privirea lui Yuliang. Zâmbeşte larg, uşor.

Băiatul aşezat lângă el îl vede şi îşi ridică, la rândul său, ochii.

— Hei, surioară, strigă el. Vino mai aproape. Avem nevoie tot timpul de modele!

Prietenul lui îl împunge cu cotul destul de tare cât să-i cadă de pe cap pălăria prăfuită.

— Nesimţitule, spune el în glumă. Ţine-ţi gura!

Yuliang se îmbujorează. îi este foarte clar ce dorise băiatul să spună: ziarele încă vuiesc de scandalul folosirii de către Academia de Arte
din Shanghai a modelelor pentru nuduri. Pe cât îi permisese vocabu larul, Yuliang urmărise dezbaterea cu interesul cu care urmărea toate noutăţile legate de această şcoală, loc ce o fascinase încă de prima dan când Zanhua îl menţionase. Visase uneori că intră pe uşile acelea frânţii zeşti, verzi, alături de studenţii boemi, pe care îi vedea discutând şi fu mând afară. Dar, evident, nu visase niciodată să se dezbrace pentru ei.

Acum se uită cu toţii la ea, douăzeci de priviri masculine, goale. Gâtul lui Yuliang se încordează. Undeva departe, în mintea ei, aude o voce groasă: Zâmbeşte! Zâmbeşte!

Dar nu o face. In schimb, scuipă, lucru pe care nu l-a făcut prea des până atunci, şi niciodată în faţa unui grup de bărbaţi. Saliva ţâşneşte de pe buzele ei şi aterizează, cu un plescăit, lângă balustrada de fier. Se uită la pată o clipă, oripilată şi nevenindu-i să creadă.

Apoi, cu inima bătându-i să-i sară din piept, se întoarce şi se îndepărtează cât de repede-i permit picioarele bolnave. Departe de bărbaţii aceia cu creioanele lor, de navele ce pleacă şi de pescăruşi. Către siguranţa opulentă a celei mai apropiate străzi cu magazine.

Nouăsprezece

In martie soseşte, în sfârşit, şi Zanhua. Pe timpul vizitei sale de o săptămână, Yuliang îl lasă să o conducă prin aşezarea multinaţională, să-i ţină prelegeri despre politicile comerciale şi extrateritorialitate. Cinează pe melodiile murmurate de un cor împodobit cu flori, despre care se spune că e format din „cei mai buni cântăreţi hawaiieni care au părăsit vreodată insula". Noaptea se îngroapă mai adânc în adu- ceri-aminte şi căldura trupurilor lor.

In ultima lor zi împreună, Zanhua o duce pe Yuliang la unul dintre cinematografele care răsăriseră peste tot prin oraş în ultimii doi ani. Filmul este american — *Peripeţiile lui Helen.* Eroina lui blondă face felurite isprăvi şi ajunge să sfideze moartea — conduce o motocicletă, zădărniceşte prădarea unui tren, pentru ca, la sfârşit, să se arunce de pe un pod. Nu pentru a se sinucide (aşa cum ar face o eroină chinezoaică), ci pentru a salva bebeluşul din braţele ei. Fiecare act este prezentat de povestitorul cinematografului:

Eroul o vede pe Helen! Şi el se grăbeşte spre pod. Va putea, Mir, să ajungă la ea şi la copil înainte de venirea trenului?

Spre deosebire de alţi oameni din public, Yuliang nu sare de pe ,um să protesteze când ultima bobină se sfârşeşte. Se simte ciudat . li pustiită, ca şi cum cortina de catifea s-a tras nu numai peste viaţa Iul I Iclen, ci şi peste a ei.

Este neobişnuit de tăcută, atât la cină, cât şi după aceea. Chiar i alunei când face dragoste cu Zanhua se simte distantă, ca şi cum ■ parte din ea ar fi rămas în America cea gri a ecranului. După aceea,
I' II hatul se aşază lângă ea, privind-o întrebător.

— Ce-ţi trece prin cap? îl întreabă Yuliang, mai mult să-l necăjească.

El nu îi zâmbeşte.

— Mă întreb doar dacă acest... aranjament a fost înţelept. Mă întreb dacă ar exista un loc mai bun pentru tine, altundeva.

— Nu vreau să stau în căsuţele acelea pentru femei. Sunt ca... nişte puşcării, spune (se oprise chiar la timp, înainte de a spune: ca l.i Salon).

— Eu mă gândesc la altceva. Undeva unde să nu mai fii singură işa de mult.

— Mie îmi place să fiu singură, spune Yuliang, fără a se gândi cum sună. Adică... mi-e dor de tine. Cu siguranţă. Foarte dor. Dar... îmi umplu timpul.

— Asta, spune el, mă îngrijorează. Buzele lui se strâng: Micuţă Yu, Shanghaiul este un oraş periculos. Sunt multe feluri în care o tânără ar putea să fie ademenită şi să intre în necaz. Mă gândeam dacă nu ar fi mai bine să te muţi acasă.

— In Wuhu? întreabă ea, cu grijă.

El nu pare să înţeleagă. Se uită la ea şi spune:

— Nu. In Tongcheng.

— Cu... soţia ta?

El dă din cap.

— Astfel nu ar mai trebui să îmi împart timpul. De fapt, te-aş vedea mai des. Pe amândouă v-aş vedea mai des.

Urmează o tăcere scurtă. închizând ochii, Yuliang încearcă să-şi închipuie tabloul: aleargă în spatele primei soţii, ducând în mână o umbreluţă de soare pentru a proteja pielea aceea perfectă pe care o văzuse în fotografie. Dar cele mai rele ar fi nopţile. Yuliang îşi închipuie o asemenea viaţă: nu doarme în dormitorul principal, ci într-o camei .1 mai mică, departe, pe acelaşi hol. Se vede stând acolo, singură, aştep tând să audă paşii stăpânului ei. Apoi, dându-şi seama că nu se îndreaptă spre uşa ei, ci trec mai departe.

— Nu pot să fac asta, spune ea, blând.

— Nu vrei să fii cu mine? Cu soţul tău?

— Ba da. Dar...

— Dar ce?

Simte cum el o priveşte stăruitor. După o clipă, oftează şi se întoarce pe spate.

— Dacă ai şti cât de greu îmi e.

Deschide ochii.

— De ce?

— Eşti exact soţia pe care mi-am dorit-o. Nu... mai mult. Cu tine pot vorbi deschis, fără să-mi fie teamă sau să mă prefac. Cu tine suni eu, cel adevărat, mă simt mai bine decât cu oricare altă femeie. Câte odată cred că şi tu simţi la fel. Că noi doi suntem la fel. Dar, apoi...

Yuliang îşi ţine respiraţia. în sfârşit, el continuă.

— îţi mai aduci aminte de oraşul de care ţi-am povestit, din Italia? Acela care a fost acoperit de lavă cu secole în urmă? Câteodată — în seara asta, de exemplu - pari mai puţin soţia mea şi mai mult unul dintre trupurile pe care le-au descoperit acolo. Parcă trebuie să sap în straturi peste straturi de pământ pentru a ajunge la tine.

Yuliang îşi muşcă buzele. îşi aduce aminte de discuţia avută despre oraşul ăsta, despre fotografiile cu corpurile care fuseseră dezgropate. Siluete fără faţă, femei şi copii surprinşi de moarte doar pentru a fi redaţi lumii sute de ani mai târziu, sub forma unor stafii albe, contorsionate. Era, în acelaşi timp, dezgustată şi uimită de felul în care fuseseră create acele sculpturi triste: oamenii de ştiinţă spărseseră roca întărită, umpluseră spaţiul cu ipsos adus de la Paris. Făcuseră mulaje pentru că trupurile dispăruseră de mult din cauza căldurii şi timpului: iar acum existau numai datorită acelui vid dureros, tragic.

— Spui că sunt goală pe dinăuntru? întreabă acum, cu vocea moale. E surprinsă de cât de mult o doare gândul acesta.

— Nu goală. Doar... distantă. Câteodată închisă. Când simt asta, sunt cuprins de o singurătate îngrozitoare.

Un moment nu poate răspunde; e mult prea copleşită de vină. Cum de îl poate lăsa să se simtă astfel după câte a făcut pentru ea?

— Nu sunt închisă. Nu pentru tine, cel puţin. Mă cunoşti mai Iline decât oricine altcineva. Yuliang se cuibăreşte lângă el. Aşezându-şi buzele aproape de urechea lui, adaugă, aproape fără să se gândească: Şi nu trebuie să fiu nici goală.

El o priveşte.

— Ce vrei să spui?

— Că am putea avea un copil. Un fiu. Pentru tine.

Nu ştie de ce spune asta — cu siguranţă nu s-a gândit serios să devină mamă. De fapt, fără ştirea lui, folosise câteva metode contraceptive bune şi în afara Salonului. Nu îndrăzneşte să îi ceară lui Ahying mormoloci, dar încă mai foloseşte monede vârâte în locuri ascunse şi face spălături foarte sărate. Aşteaptă cu sufletul la gură perioada de sângerare din fiecare lună, nu cu speranţă, aşa cum fac soţiile bune, ci cu neliniște.

Şi totuşi, acum, văzându-i nefericirea, văzând că numai inima nu şi-o scosese din piept ca să i-o dea, Yuliang promite că va fi mai bună. îşi aminteşte din nou că el merită: dacă nu cei douăzeci de fii despre care vorbeşte vechea binecuvântare,

măcar unul. Doar unul. Ştie că şi-ar dori. Şi, dacă intr-un colţ al minţii ei se aprinde flacăra îndoielii (Dar cum rămâne cu ceea ce-mi doresc eu?), o stinge repede, sărutându-l pe nas, pe bărbie, pe ureche. Savurând senzaţia stranie că, măcar o dată, îi poate şi ea oferi ceva de valoare.

Douăzeci

La un an după moartea lui Yuan Shikai (unii spun că de inimă rea, din cauza năruirii visurilor sale imperiale), o căpetenie militară din nord a atacat Oraşul Interzis şi l-a reinstaurat pe tron pe Puyi, împăratul copil.

Vestea zguduie întreg Shanghaiul: pe toate standurile de ziare apar ediţii speciale în chineză, franceză, rusă, germană, engleză, idiş. Studenţii ies pe străzi cu senzaţia de ***deja vu*** şi dezgustaţi. Pe strada Oceanului, mătuşile din cartier îşi fumează pipele şi dezbat noua monarhie, în timp ce *Tineretul nou* încropeşte o ediţie specială pe care o dă la tipar, într-una din aceste zile, ieşită să-şi facă plimbarea zilnică, Yuliang aproape se loveşte de un tânăr grăbit care trece pe lângă ea ducând

în mână o cutie plină cu foi volante pe care sunt desenate caricaturi. Câteva dintre cele aşezate deasupra cad când omul se opreşte brusc. Ridicându-şi privirea, ea îl recunoaşte pe băiatul pe care îl urmărise desenând în ziua aceea, pe chei.

Yuliang devine livid㠄, însă el îi zâmbeşte, nimic mai mult.

— Scuzaţi-mă, spune el şi se dă mai în spate.

Yuliang îngenunchează pentru a strânge foile căzute pe jos, sperând cu disperare că nu fusese recunoscută. Dar, când se ridică pentru a le da înapoi, ochii lui mari se luminează.

— Ei, spune el cu vocea adâncă, somnoroasă. Tu eşti fata aceea din Bund - m-am gândit eu că te-am mai văzut pe undeva.

— Eu...

După ce că e unul dintre puţinii oameni care o văzuseră scuipând precum o pescăreasă de la piaţă, mai e şi unul dintre cei mai înalţi oameni pe care i-a întâlnit vreodată. Ca să-l privească trebuie să-şi lase capul mult pe spate.

— Trebuie să-mi cer scuze pentru ziua aceea, începe ea.

— Nu. Eu trebuie să-mi cer scuze, o întrerupe el. Prietenul meu a fost extrem de nepoliticos. Mi-e teamă că la academie nu prea vede multe fete frumoase.

Nu aşa spun şi ziarele, se gândeşte ea, amintindu-şi ultimul articol anti-nuduri apărut în ziarul *Shenbao.* în schimb spune:

— Dumneavoastră nu studiaţi la academie?

— Am mers şi încă mă mai duc, câteodată, când se ţin lecţii în aer liber. Dar m-am hotărât să-mi direcţionez eforturile spre cauze mai importante.

— Ce poate fi mai important ca arta?

întrebarea îi zboară de pe buze. Yuliang îşi lasă ochii-n jos, stânjenită. Surprins, băiatul ridică din sprâncenele lui groase. Apoi zâmbeşte din nou.

— E o întrebare foarte bună, spune el. Am şi eu una la care m-am tot gândit: până la urmă, ce este arta?

Yuliang îl priveşte fix. Apoi, fără să vrea, izbucneşte în râs.

Din redacţia *Tineretului nou* se aude un strigăt:

— Hei, Xing! Tu ai venit aici ca să munceşti sau ca să agăţi fete?

— Nici prietenii de-aici nu sunt mult mai politicoşi decât aceia de la academie, observă ea.

- Se vede că nu. Dar manierele nu merg mână în mână cu poli- n. .1. Veştile de ieri nu fac decât să dovedească acest lucru, nu-i aşa?

I iu .1 zâmbind, se întoarce să plece, apoi revine spre ea: Numai un pic, i|mne. Tot nu-ţi cunosc numele încă.

Yuliang, spune femeia. Nu îşi dă seama de ce, dar ezită înainte i le a adăuga, Pan Yuliang. Soţul meu îl cunoaşte foarte bine pe editorul i.tu, cred.

Vede cum informaţia se înregistrează în ochii lui negri.

— Domnul Chen, spune. Da. Acum este la Tokio. Zâmbeşte din unu - zâmbetul acela mare, deschis. Oricum, eu sunt Xing Xudun. Mi-a făcut plăcere să ne întâlnim din nou. Sper că ne vom mai ic vedea, Pan Yuliang.

în timp ce el se grăbeşte spre poarta redacţiei, Yuliang îşi dă seama, prea târziu, că încă ţine în mâini manifestele pe care le culesese de jos. Face un pas înainte, apoi se opreşte şi le studiază, surprinsă. Pe unul dintre ele, caricatura unui bebeluş în pantalonaşi despicaţi la spate, clătinându-se sub greutatea unei coroane bogat ornamentate, desen pe care nu-l mai văzuse niciodată. Dar manifestul celălalt îl recunoaşte imediat. Este coperta *Tineretului nou* din urmă cu un an şi c eva, cea înfăţişând două mâini strânse pe un glob pământesc.

Si, pentru prima oară, ştie să citească semnătura minusculă a artis- lului din josul lumii în alb şi negru: Xing Xudun.

în următoarele săptămâni, Yuliang desenează aşa cum nu a mai făcut-o niciodată, câteodată trezindu-se ca să lucreze la cinci sau la şase pentru a prinde prima lumină a dimineţii. Desenează iar şi iar un peşte cu ochii sticloşi şi solzi subţiri, ca de hârtie. Petrece ore întregi în compania unui fruct de durian, cu silueta lui de porc spinos, la fel de greu de desenat precum e de mâncat, cu duhoarea şi ţepii lui. Cu interesul trezit de dezbaterile legate de modele, îşi încearcă mâna din nou la un portret, alegându-şi drept subiect singurul trup femeiesc pe care este sigură că îl cunoaşte pe dinafară: cel al lui Jinling.

închizându-se în cămăruţa ei într-o dimineaţă, puţin după răsăritul soarelui, Yuliang desenează, cu limba ieşită printre dinţi. O conjură pe prietena şi îndrumătoarea ei moartă să-i apară, nu umflată şi vânătă şi înfăşurată într-un sac, ci aşa cum arăta la debutul unei seri importante: cu părul lins şi prins cu perle. Cu ochii şi buzele bine conturate. Ochii, se gândeşte Yuliang, merg... acolo. Nu, nu, mai jos. Acolo. Acolo. Desenează nasul pe care bărbaţii îl adorau atât de tare, nările sale puţin dilatate. Un nas despre care prezicătoarele i spuseseră că-i va aduce o viaţă plină de bani şi de confort. Chiar dacii (de-abia acum îşi dă seama Yuliang) nimeni nu-i spusese nimic despre cât de lungă va fi.

După ce lucrează o oră, se opreşte şi îşi studiază desenul. Gâtul pare îndesat, ochii ca două mărgeluţe, suspicioşi. Rupe pagina şi o i.i de la capăt. Cap, păr, gât. Gândeşte-te la o salcie, se ceartă. Frumoasă, subţire, dreaptă. Un talisman adâncit. Un lac micuţ la baza lui. Dese nează cu braţul, nu cu degetele. Schiţează doi sâni ridicaţi pe dede subtul halatului simplu de

mătase, sugerează doar micul făgaş care duce spre ombilic precum un râuleţ. Lumea de afară bârfeşte şi se agită ca de obicei. Dar Yuliang nu aude decât sunetul creionului şi, aproape la fel de des, zgomotul dojenitor al gumei ei de şters.

Apoi, dintr-odată, se face ora zece.

Epuizată îşi reazemă spatele, coloana şi ochii durând-o. Cercetează. Şi din nou, speranţa ei, oricât de mică, dispare. A desenat o fată. O fată chiar frumoasă. Părul are lungimea potrivită şi este pieptănat corect, ochii sunt bine proporţionaţi. Trupul este subţire şi graţios. Yuliang redase şi un picior de crin, fermecător de mic, un pic cam lat pe margini. Cu toate astea însă, nu e Jinling. Fata pe care a desenat-o este o străină.

Demoralizată, Yuliang rupe portretul şi îl mototoleşte. Se ridică din nou în scaun, cu blocul de desen în braţe şi ochii aţintiţi pe pagina dinainte. Este o schiţă făcută săptămâna trecută, la o zi după întâlnirea cu Xing Xudun. Pentru prima dată reuşise să redea extrem de bine propriile sale mâini. Desenase mai multe versiuni: una ţinând un pahar, alta sprijinindu-se de umărul lui Zanhua. In acest desen, ţine în mână o crizantemă de mătase pe care şi-o cumpărase dintr-un moft de la un vânzător ambulant. Yuliang o studiază neliniştită. Oare de ce, se întreabă, reuşeşte să-şi picteze mâinile aşa de bine şi, totuşi, nu reuşeşte să surprindă cum trebuie nici măcar degetul mic al lui Jinling?

îşi întinde braţele spre lumina dimineţii, le mişcă, le strânge pumn. Răspunsul îi vine ca o revelaţie: poate să-şi deseneze mâinile pentru că are mâinile. Le poate desena pe viu. Bineînţeles că de aceea se numeşte „studiu pe model viu". în timp ce de la Jinling nu are nimic, în afara cupelor sale de vin.

Pentru o clipă doar, vocea uşoară a prietenei sale pare să învăluie imcra. „în Shanghai nu era vorba numai despre bani şi paturi. Dan- <..un, scriam poeme. Chiar şi desenam, dacă aveam talent... In Shan- pji.ii... Când lucram în Shanghai..."

Yuliang ridică ghemotocul de hârtie şi îl aruncă la gunoi. Apoi, iproape pe negândite, îşi ia şalul şi poşeta şi iese.

Strada Fouzhou începe, largă şi străjuită de copaci, în partea de vest a Bund-ului. Prima ei parte e plină de clădiri comerciale occidentale, înalte, care dau Shanghaiului aerul său european. Dar acestea sunt înlocuite de clădiri coloniale, cluburile de ceainării, băncile, de bordeluri cu felinarele lor roşii şi faţadele frumos ornamentate.

Pentru aceia care caută plăceri mai rafinate, există o mulţime de .mticariate pe mica alee pietruită. Dar nu există nici un dubiu legat de adevăratul comerţ care se desfăşoară în zonă. Chiar şi acum, dimineaţa târziu, încă mai sunt fete pe stradă, chiar dacă majoritatea se întorc de la programările avute cu o seară înainte. Vin din toate provinciile, din aproape toate ţările — există chiar şi „surori de apă sărată", i are servesc fluxul de marinari străini ai Shanghaiului. Una peste alta Insă, feţele istovite ale târfelor şi mersul lor frânt au o familiaritate înfricoşătoare - şi o revoltă. Ascultând un schimb de cuvinte pe care ea însăşi îl avusese de sute de ori, Yuliang se trezeşte luptându-se cu un val de panică:

— Ling Ma, o seară bună?

— Ah, nu prea bună, nu prea bună!

— Măcar ai mâncat bine?

— Ha! N-am avut timp de mâncare cu un câine bătrân ca el!

Este cuprinsă de teama inexplicabilă că în orice moment una dintre
femei ar vedea-o şi, dacă nu chiar ar recunoaşte-o, ar sesiza măcar o aură subtilă, un indiciu vag a ceea ce fusese. O seară bună? ar întreba-o. Ce mai face inspectorul tău? Câte bijuterii şi câte rochii ţi-a cumpărat?

Nu pot face asta, gândeşte ea în timp ce florile ofilite se despart. Nu ştiu de ce-am venit aici.

într-adevăr, excursia aceasta a fost mai mult un impuls decât un plan, o speranţă bruscă, sălbatică, o şoaptă care îi spunea că, dacă ar găsi primul salon al lui Jinling, ar avea şanse să afle vreo rămăşiţă de-a ei, uitată — un mic portret, ceva, orice. O imagine în medalionul unei alte iubite. Acum însă, ideea i se pare prostească. Fiindcă ce ar mai fi oare de găsit? Toată lumea ştie ce se întâmplă după ce o floare moare sau fuge: lucrurile ei sunt vândute, furate sau arse. Chiar dacă madamele le numesc pe muncitoarele lor „fiice", termenul este unul legal, nu sentimental. Cu siguranţă nu ar păstra vreun suvenir de la o floare dusă de vânt.

Cu toate astea, aşa cum se întâmplă cu majoritatea sarcinilor pe care şi le pune-n minte - şi asta este valabil pentru mai toţi Mistreţii -, Yuliang nu poate să renunţe, pur şi simplu. Aşa că, atunci când hamalul opreşte ricşa în faţa unui rând de obloane vopsite-n verde, ea nu-i spune „Du-mă acasă[11], ci îi dă numele casei de flori unde Jinling îi spusese că începuse munca:

— Ştii Salonul Porţilor Cereşti?

— N-am auzit de el, răspunde bărbatul. Şi aş fi auzit - am legături cu aproape toate casele de pe aici. Conduc mulţi domni la porţile lor. Cercetează strada, gânditor, înainte de a arăta din cap spre cel mai mare stabiliment care se vede. Aţi putea încerca acolo.

Rosteşte cuvintele respectuos, fără nici o suspiciune sau subînţeles. In timp ce el îşi continuă fuga, Yuliang se uită în urma lui, un pic ruşinată de demonii care nu vor s-o părăsească.

Casa indicată are pereţii acoperiţi cu muşcate urcătoare. O reclamă care se mişcă-n vânt anunţă că a sosit la Palatul Bucuriei şi Plăcerii Veşnice. Cu excepţia gărzii sikh de la intrare, pare părăsit. Dar, apro- piindu-se, Yuliang vede că pe trotuarul celălalt sunt două femei care merg grăbite în aceeaşi direcţie. Una din ele, încărcată cu o umbrelă de soare, geantă

şi nişte pachete unsuroase (rămăşiţe de la banchet, presupune Yuliang), este, cu siguranţă, servitoare. Profesia celeilalte este uşor de identificat datorită uniformei purtate: o rochie strâmtă, galbenă, în stil occidental, care îi dezvăluie jumătate din piept prin blana albă, neglijent aşezată pe umeri.

— Pe toţi zeii, Meimei, strigă ea, uitându-se în spate, la cameristă, grăbeşte-te, te rog! Sunt obosită moartă!

Yuliang îşi îndreaptă umerii.

— Scuzaţi-mi îndrăzneala, strigă ea, traversând strada repede.

Trebuie să strige de două ori până ce fata se întoarce.

— Cu mine vorbiţi?

Prostituata rosteşte cuvintele domol, ca oamenii născuţi şi crescuţi tn Souzhou. Dar ochii săi aprigi îi dezmint dulceaţa glasului.

Yuliang are un nod în gât.

— Da, răspunde ea. Trebuie să vă vorbesc.

Fata îi face semn servitoarei să se oprească.

— Este vorba despre soţul tău?

— Cum? se opreşte brusc Yuliang.

— Un sfat pentru tine, soră mai mare. (Femeia se pregăteşte deja să plece.) îl vrei, munceşte pentru el. Fă-l fericit şi nu va mai pleca de-acasă. Dar, orice ar fi, nu mă amesteca pe mine.

Se îndreaptă spre uşă, cu camerista fugind în urma ei. Yuliang se uită după ea, cu privirea golită. O clipă încearcă să şi-l imagineze pe Zanhua cu această frumuseţe cu gura slobodă. Apoi se dezmeticeşte. Bineînţeles că fata nu-şi putea închipui altceva. Aşa cum observase deja, Yuliang nu era o târfa. Alternativa clară era să fi fost o nevastă supărată.

— Nu, spune ea, mai tare decât îşi propusese. Mă aflu aici pentru că sunt în căutarea cuiva. A unei fete.

— Noi nu facem chestii din astea, pufneşte femeia, desfacându-şi blana. Nu este decât un singur loc în Shanghai unde se acceptă aşa ceva. La Madame Lou, pe Rue du Pere Froc. Nu vei trece însă de paznici. Numai diavoliţele albe pot intra.

— Nu, nu, nu pentru asta, spune repede Yuliang, fără să clipească la auzul acestei informaţii uimitoare. O fată pe care am cunoscut-o. O cunosc. Eu... sora mea. Se duce mai aproape, inventând cât de rapid poate şi rugându-se ca totul să sune convingător: Am fost despărţite pe când eram copii. Tatăl nostru a vândut-o aici. Acum el a murit — s-a înecat. în râu...

Fata oftează plictisită. Simţind o poartă închizându-se, Yuliang ridică amândouă mâinile.

— Te rog. Mama mea... a noastră este foarte bolnavă. Trebuie s-o vadă înainte de a muri, să-şi ceară iertare. M-a trimis să o găsesc. Mi-a spus că a fost vândută la Salonul Porţilor Cereşti...

Povestea este cusută cu aţă albă, chiar şi pentru urechile ei. Dar, la auzul numelui bordelului, fata ridică privirea, limba ei roz atin- gându-i buzele. Spre uimirea lui Yuliang, izbucneşte intr-un hohot de râs. Camerista, care le ajunsese din urmă, scoate la rândul ei un chicot, dar stăpâna se întoarce spre ea, furioasă.

— Nu râde de doamna, latră. Tu nu ai suflet? Mama ei este pe moarte!

Se întoarce din nou spre Yuliang.

— Salonul Porţilor Cereşti, spui? Dacă sora ta nu este o stafie, e cu neputinţă. Plictisită, îşi scoate acul de la pălărie. Odată, demult, exista un loc numit aşa mai departe, pe lângă aleea Nanlu. Nepăsă- toare, îşi pune pălăria pe teancul de lucruri ţinute de cameristă în echilibru precar şi continuă: Dar a decăzut acum multă vreme. Cât încă era pe tron văduva împăratului. Văzând că umerii lui Yuliang se lasă, adaugă, fără răutate: Mai spune-mi. De unde sunteţi?

— Ne-am născut în Hefei. Cu toate astea, am auzit zvonuri că de aici ar fi plecat în Wuhu.

— Wuhu! Fata strâmbă din nas, ca şi cum până şi numele ar fi puţit a provincialism. De ce n-o cauţi acolo, atunci?

— Am căutat-o. Mi-au spus că a dispărut. M-am gândit că poate s-a întors aici... Se opreşte, sigură că vorbele îi sună la fel de prostesc precum se şi simte. Când îşi ridică privirea, frumuseţea din Suzhou cască aşa de tare, încât Yuliang vede până în adâncul gâtului. O chema Yuhai, termină ea rapid, luptându-se cu impulsul de a se retrage. Zhou Yuhai.

Nu poate decât să spere că numele e corect. Jinling avea mai multe versiuni ale originii sale şi mai multe nume de familie potrivite fiecăreia dintre ele.

— Cum arăta şi ce ştia să facă?

— Cânta, dansa, ştia să cânte la *pipa.* Avea picioare de crin, multe rochii. în Wuhu era faimoasă pentru bijuteriile ei.

Fata ridică din umeri.

— Oricum, nu a lucrat la noi. Clienţii noştri caută fete mai moderne. Aruncă blana servitoarei. Ai putea încerca la una dintre casele mai mici de pe strada aceasta, mai spune ea. Multe fete din Anhui ajung aici. Şi, în acelaşi timp, fără să-şi schimbe tonul sau să se adreseze cuiva anume, adaugă: Trebuie să mă bag în pat acum.

Apoi dispare. Servitoarea o urmează. îi dă rămăşiţele grase paznicului şi intră în casă. Acesta din urmă rânjeşte şi-i dă o

palmă peste fund, drept mulţumire.

Yuliang îşi petrece următoarele două ore umblând prin ceainării şi : uleiuri mai mici. Reamintindu-şi că viaţa în casele de toleranţă • unde un pântec moale şi complice, adresează majoritatea întrebă-

• di <i i ătre fete: cameristele mai tinere, servitoarele. Se roagă de ajutoarele **lilu**bucătărie, de „frunzele" care atârnă rufaria la uscat, aşa cum odată

liu ca şi ea, împreună cu Suyin. îşi ţese povestea din nou şi din nou, |i iuă ce toate găurile şi lipsurile sunt acoperite, iar ea începe să curgă

■ li I de lin precum o baladă tristă. Cu fiecare repetare, povestea devine n ui adevărată, până ce, pe la amiază, simte că aproape toate acele lucruri

■ intâmplaseră: dacă va găsi persoana potrivită şi dacă îi va spune ce ' i' I mie, ar putea, cu adevărat, să o regăsească pe Jinling. Aici, întreagă, iiiigând cu vocea ei cristalină: „Yuliang! Pe unde mi-ai umblat?"

!ji totuşi, la primele şase case, nu află nimic nou, i se confirmă

* li iar faptul că Salonul Porţilor Cereşti nu mai exista de zeci de ani. întrebările sale sunt întâmpinate cu negări unanime şi ridicări din linieri. Doar o matroană pe faţa căreia se citea răutatea răspunde la plăsmuirea ei maliţioasă:

— A fost aici, da. Dar a murit de boala Guangzhou. Foarte trist! Este trecut bine de prânz — şi de începutul oficial al zilei la multe

ilintre saloane — când Yuliang ajunge la al treilea bordel de la capătul u lăzii Fericirii Statornice. O casă mică, dărăpănată, care îşi spune l'.ilatul Opulenţei Strălucitoare, în ciuda celor câteva obloane sparte şi .ı balconului povârnit. E atât de neîngrijită, încât Yuliang aproape i .ı trece fără s-o bage-n seamă. Dar servitoarea pe care o strigă îi răspunde destul de binevoitoare.

— îmi pare rău, mătuşă, spune Yuliang, păşind pe cărţi de vizită îndoite, îngălbenite şi pe mucuri de ţigară. Curtea pare părăsită, ca şi cum nimeni n-ar fi călcat în ea de săptămâni de zile. La o privire mai atentă şi servitoarea i se pare mai bătrână: are părul vopsit, dar litţa plină de riduri adânci. Tenul ei este de un alb ciudat, aproape lăptos, moştenirea unor ani lungi de tratamente de albire. Dar o ascultă pe Yuliang cum îşi deapănă povestea pentru ultima oară.

— Lună Frumoasă, spune ea, scărpinându-şi capul, gânditoare. Cunosc numele ăsta. Să mă gândesc. Era tânără, nu-i aşa?

Inima lui Yuliang începe să bată nebuneşte.

— Da, spune ea, încercând să calculeze ce vârstă avea Jinling când plecase din Shanghai. La Salon, bineînţeles, avea întotdeauna şaisprezece ani. Dar Suyin, care ştia lucruri din acestea, pretindc.i că ar fi avut douăzeci şi patru în anul sosirii lui Yuliang.

— S-ar putea să o fi cunoscut, se gândeşte femeia. Se prea poan Dar o memorie bătrână ca a mea are nevoie de un ajutor ca să şl dea drumul.

Se uită cu subînţeles la poşeta argintie a lui Yuliang. Fata ezita Dacă o mituieşte, va trebui să se întoarcă pe jos acasă - un lucru nu prea uşor pentru picioarele ei. Mai mult de-atât, femeia asta şi „pala tul“ ei dărâmat o neliniştesc. Yuliang şovăie puţin, pipăind închizi toarea genţii. Femeia îşi mişcă picioarele minuscule.

— Ei bine, domniţă? croncăneşte ea.

Yuliang deschide geanta şi scoate monedele. I le dă femeii, care se uită la ele în lumină, înainte de a le băga în buzunar.

— Dinţi neregulaţi. Ochi mari, strălucitori, spune veselă. Picioan nu chiar aşa cum ar fi trebuit - un pic cam late. Pe vremea mea li se spunea „mătase tivită cu pânză“.

Se uită încruntată la picioarele lui Yuliang. Dar dezaprobarea ei se pierde în răbufnirea de entuziasm a lui Yuliang: femeia tocmai descrisese perfect picioarele lui Jinling.

— Şi avea ceva pe coapsă, continuă ea. Un semn negru. Cam de mărimea asta, nu-i aşa? Ridică mâna şi desenează un cerc cu dege tele, exact de mărimea aluniţei lui Jinling. Ca un ochi mare, negru, păzind porţile de jad.

— Da, şopteşte Yuliang, clipind pentru a-şi opri lacrimile care îi umplu ochii.

— Din cauza cerculeţului aceluia, îi ziceam Micuţa Lună Neagră, spune femeia, dând din cap. Cât de mult îl mai ura.

— Numele?

— Semnul.

Yuliang se încruntă. Jinling îi spusese tot timpul că aluniţa ei e norocoasă.

— Oh, da. Bătrâna chicoteşte. Fetele o prindeau tot timpul furând pudră pentru dinţi şi înălbitor de piele. Voia să-l facă să dispară.

Ideea că Jinling ar fi putut fura ceva i se pare lui Yuliang la fel de imposibilă ca şi faptul că ea a lucrat în locul acesta soios. Şi totuşi, descrierea femeii se potriveşte. Păşeşte mai aproape, ignorând duhoarea dinţilor stricaţi.

— Te rog, mătușă, spune ea. Aș putea găsi pe aici vreo fotografie, i rva? Vreun tablou? I-a făcut vreodată cineva portretul?

Femeia o privește pe Yuliang o clipă, de parcă ar fi stat în cumpănă dacă să ia sau nu în serios întrebarea. Apoi râde, un acces asemănător i u tușea, care o slăbește destul de mult pentru a fi nevoită să se sprijine dc coada măturii.

— Fotografii! spune, în sfârșit. Cine să fi dorit s-o fotografieze [redacted] ea? Chiar dacă le-aș fi permis asta aici. Să știi, nu le dau voie. Acele i utii cu foc drăcești, străine îți fură sufletul din trup. O bate pe Yuliang [redacted] piept, de parcă ar fi certat-o pentru o glumă proastă. Dar, chiar dacă le-aș fi lăsat? De ce să cheltuiesc banii? Nu era decât o sclavă aici. jumătate din timp trăia pe malul râului. Câteodată o mai lua vreun domn, dacă celelalte nu erau disponibile. Dar, îți garantez, nimeni nu s-ar fi gândit s-o fotografieze!

— Cred că vă înșelați, spune Yuliang când reușește să-i regăsească glasul. Jinling... adică Yuhai era o fată de primă mână. Era cea mai cerută floare din Wuhu. Avea zeci de rochii și multe bijuterii. A fost curtată de un prinț. *Cristalul* îi urmărea toate mișcările.

— Wuhu? Femeia se scarpină din nou în cap. Acolo a plecat? M-am întrebat întotdeauna unde s-a dus. Insă nu mi-am bătut capul să încerc s-o găsesc. Nu merita. Se întoarce la măturatul ei. De fapt, se potrivește.

— De ce?

— Ei bine, când a plecat de-aici era grea, spune femeia ca și cum toată lumea ar fi trebuit să fie la curent cu asta. Bineînțeles, bucătarul nu a putut s-o mai păstreze la bucătărie. Iar fetele au crezut că o făcuse dinadins ca să-și găsească bărbat. Se apleacă, de parcă ar fi încercat să-si vadă mai bine amintirile. Xiumei a fost cea mai supărată. Cel mai bun client al ei era un negustor din Wuhu. îi tot spunea Lunii Negre să se potolească - ba chiar a biciuit-o odată, dacă-mi aduc bine aminte. A spus întotdeauna că fata asta îi făcea ochi dulci. Eu n-am crezut niciodată. Dar poate că m-am înșelat. Cât despre rochiile de care vorbești, probabil le-a furat. Oftează: Săraca Xiumei. Se mai uită o dată la curtea mică, înainte de a-și ridica ochii spre balcon. Nici nu mi-ai spus ce părere ai despre drapelul nostru, adaugă dojenitoare.

Yuliang îi urmăreşte privirea aţintită către un triunghi galben hăt tănit care atârnă la etajul doi. Pe el, se poate observa cu greu dragonul albastru cu cinci degete al dinastiei Qing.

— L-am scos din cămară ieri, spune mândră bătrâna. Imediai ce am aflat vestea cea bună. Eu am spus întotdeauna că prostiile astea cu republica nu vor dura prea mult. Poate că acum vor termina cu inspecţiile. Sprijinindu-şi mătura de un copac, îi face semn din cap lui Yuliang: Ei bine, astea ar dormi toată ziua, dacă nu le-aş trezi eu.

Dă să se întoarcă, dar Yuliang păşeşte repede în urma ei.

— Aşteaptă! Aş putea... aş putea vorbi cu bucătarul sau cu Xi urnei?

Femeia îşi continuă mersul şontâcăit, clătinând din cap.

— Bucătarul este mut. Bandele i-au tăiat limba acum vreo câţiva ani. Iar Xiumei... Dă din nou din cap. A murit acum doi ani. A plecat într-o noapte, a doua zi a fost găsită cu gâtul tăiat. Fetele astea nu ştiu cum să-şi poarte de grijă. Nu sunt aşa cum eram noi.

Ridică din umeri, lipsită de compasiune. O clipă mai târziu, Yuliang îi aude vocea seacă precum un lătrat ameninţându-şi florile somnoroase să se trezească.

Yuliang are nevoie de câteva momente pentru a-şi putea mişca picioarele. încet, dureros, le forţează să meargă.

„Grea. Locuia pe râu. De-abia dacă era o sclavă.[11] întotdeauna a ştiut că Jinling înfrumuseţa lucrurile. Dar oare se putea ca tot ce-i spusese lui Yuliang, sufletului ei pereche, să nu fi fost decât o minciună?

— Hei! bombăne cineva din spate, chiar în urechea ei. Ce eşti tu, cal, de dormi în picioare?

Privind în jos, Yuliang observă că stătea în rigolă. Dar nu se mişcă de acolo. Holbându-se la noroi, şi-o aminteşte pe Jinling facându-şi toaleta elegantă. O vede gustându-şi pasta de perle şi strâmbându-se: „Mai mult zahăr, Yuliang!" O simte pe Jinling Iuând-o de mână după o noapte deosebit de grea: ,.Ascultă, Yuliang. Vreau să îţi spun ceva ce-am învăţat în Shanghai. Ascultă, Yuliang. Noi nu suntem ca ele - ca nici una dintre ele. Tu eşti ca mine. Noi nu am fost menite locului acestuia..." Şi atunci minţea, oare? Şi de unde dobândise totul - fineţea, poveştile fanteziste? Fuseseră furate, aşa cum spusese bătrâna? Ei bine, de ce nu? Până la urmă, fata cea mai bună îşi furase propriul trecut. Şi îi furase şi lui Yuliang singurul adevăr frumos pe care-l avusese

In lumea aceasta. Şi şansa de a alina pe cineva care cu siguranţă ar fi mu nevoie de alinare. Ar fi putut să-mi spună, se gândeşte Yuliang. \i fi putut să plângă pe umărul meu pierderile suferite, rănile ei... i upilul ei...

Oamenii continuă să o împingă.

— Domnişoară, nu vă simţiţi bine? întreabă cineva.

Yuliang nu răspunde. O cuprinde greaţa, un potop verde de bilă.

Cu toţii mint. Şi apoi pleacă.

Varsă în rigolă, privind neputincioasă cum toată fiinţa ei dispare in murdăria curgătoare a străzii Fericirii Statornice.

Douăzeci şi unu

Cea de-a doua domnie a lui Puyi durează mai puţin de două săptămâni, până în clipa în care altă căpetenie militară îl forţează să abdice ruşinos. De partea cealaltă a graniţei de nord, o altă monarhie fusese, de asemenea, detronată. Acum, Yuliang încearcă să desluşească combinaţii de caractere nu cu mult mai vechi decât schimbările survenite în Rusia (bolşevic, Kremlin). Intr-una dintre aceste zile se îndreaptă încet spre casă, cu *Shenbao* în mână, când este oprită în loc la auzul unei arii de muzică străină care începe să răsune brusc. Nu se compară cu susurul strident al patefonului vecinului; e o orchestraţie completă, o soprană suspinând. Aproape inconştient, se ia după sunet şi ajunge în dreptul unei ferestre deschise.

Interiorul camerei este vraişte. Scaunele şi masa sunt pline de ghemotoace de hârtie şi de cârpe pătate de vopsele. Peste tot sunt presărate borcane cu apă închisă la culoare şi pensule. Pe toţi pereţii camerei sunt sprijinite la întâmplare pânze, ameţind-o după nuanţele de gri ale zilei: uleiuri în culorile curcubeului, cascade de fructe. Stele şi flori imposibil de însufleţite. Mai puţin imagini şi mai mult vise luxuriante în culori. La început, Yuliang este aşa de absorbită de ele, încât aproape că nici nu-i observă pe cei doi bărbaţi din fundul încăperii. Numai după ce mai clipeşte de câteva ori, îşi dă seama că nu sunt doi, ci unul singur. Se studiază într-o oglindă enormă.

Fredonând, omul desenează o cruce imensă, neagră, pe foaia de hârtie prinsă pe şevalet. Pe fiecare din pătratele rezultate, schiţează, abil, câte o imagine, adăugând umbră şi perspectivă, cu mişcări rapide, agile. Intr-un timp uimitor de scurt creează patru forme, fiecare dintre ele o transpunere perfectă a propriei persoane.

întregul proces durează cinci minute, poate. Dar sunt cele mai nesfârşite cinci minute pe care le-a trăit Yuliang vreodată. Privindu-I pe acest bărbat recreându-se - din nimic, din cărbune — nu simte indecenţa situaţiei, ci, mai degrabă, o emoţie îmbătătoare, în parte recu noaştere, în parte exaltare.

Se apleacă mai mult pe fereastră. Nu vrea să rateze nici o mişcare.

Bărbatul stoarce vopsea pe o paletă de lemn, pe care o ridică, fără nici un efort, cu mâna stângă. împrăştie culoarea cu un cuţit lat. Apoi, atingând pensula de paletă, începe să creeze rapid. Spre uşoara dezamăgire a lui Yuliang, nu foloseşte spectrul strălucitor al celorlalte lucrări ale sale, ci un maro mohorât. Şi totuşi, îl urmăreşte fără suflare, concen- trându-se atât de tare, încât, după o vreme, ochii încep să o doară şi este nevoită să şi-i frece pentru a reuşi să privească în continuare.

Când şi-i ridică la loc, bărbatul se uită la ea în oglindă.

— Cred că ai obosit, spune el. Şi când Yuliang sare în spate: Te rog. Nu mai fugi din nou.

Din nou?

Când îşi roteşte scaunul pentru a se întoarce spre ea, totul prinde contur: îl mai văzuse. Le preda tânărului ilustrator de la *Tineretul nou* pe care îl întâlnise nu demult, Xing Xudun, şi tuturor studenţilor prezenţi pe malul râului în ziua aceea. Yuliang se înroşeşte precum un măr.

— Cred că vă datorez scuzele mele, spune bărbatul. Mi-e teamă că băieţii mei sunt cam obraznici.

— Nu, se bâlbâie Yuliang, mie îmi pare rău. Chiar nu am vrut să vă spionez în felul ăsta. în ziua aceea. Nici... acum.

Tace îngrozită. Vocea sopranei se ridică. El face un semn cu mâna.

— Verdi. Superb, nu-i aşa? Mă ajută să mă concentrez. în parte pentru că nu prea ştiu italiană. Versurile nu mă distrag. Se uită la ceas. Dar a trecut aproape o oră. Cred că te dor picioarele. De ce nu intri să te odihneşti un pic?

O oră? Nici nu i-ar fi trecut prin cap că timpul zburase astfel.

— A, nu, spune ea. Nu pot... chiar trebuie să ajung acasă.

El arată spre tablou.

— Măcar spune-mi ce crezi.

1 ,a început, are impresia că nu a auzit bine.

— Ce cred eu?

— Sper că nimeni nu studiază atât de îndeaproape vreun tablou, m.ii ales de-al meu, fără a îşi forma o părere sau a avea măcar un gând.

îşi încrucişează mâinile, aşteptând, cu o expresie un pic amuzată.

I)c parcă ei doi ar fi fost prieteni vechi. De parcă ar fi interesat cu .ulcvărat.

— Cred, spune ea cu grijă, în sfârşit, că este cel mai bun tablou In stil vestic pe care l-am văzut de-aproape. Lucru care este adevărat: până în ziua aceea, nu văzuse nici unul. Doar că... Yuliang îşi muşcă buzele. Nu ştie cum să continue fără să pară total lipsită de respect.

— Probabil, o îmboldeşte el, pui sub semnul întrebării perspectiva. Ţi-a plăcut mai mult vreunul din celelalte studii?

— Nu, răspunde ea, cu o uşurinţă care o uimeşte. Acesta e cel mai natural. Este mai puţin spaţiu gol pe fundal.

El îşi scoate ochelarii, ştergându-i cu şorţul său pătat.

— Şi crezi că acesta e un lucru bun.

Yuliang dă din cap.

— Dacă e prea mult spaţiu, ochiul devine confuz. Privitorul nu mai ştie unde să se uite.

— Ah. Un tovarăş artist!

Yuliang roşeşte.

— Doar mâzgălesc. Nu-s bună de nimic.

— Puţini dintre noi ştiu să îşi aprecieze calităţile, spune el încruntat, punându-şi la loc ochelarii. Dar, îmi cer scuze, încă nu mi-ai spus care era întrebarea ta.

— Mă întrebam doar de ce folosiţi culoarea aceasta. De ce să faceţi tot tabloul cu maro? Cu siguranţă ar fi mai realist dacă aţi mai folosi şi altceva decât... decât culoarea noroiului.

în aceeaşi clipă simte nevoia de-a înghiţi la loc cuvântul. Dar bărbatul dă din cap, gânditor.

— O întrebare excelentă. Nu ai văzut prea multe lucrări în ulei, aşa-i? Yuliang aprobă. Nu este nimic de ruşine în asta, continuă el. Puţini au văzut deocamdată. Aici, cel puţin. Adevărul este că pictura în ulei este extrem de diferită de acuarelă. în loc să lase pânza sau hâri l.i albă, artistul acoperă fiecare milimetru cu vopsea. Unora dintre noi le place să acopere formele şi umbrele dinainte.

Ridică tubul de culoare pe care l-a folosit.

— Nuanţele neutre sunt cele mai bune. Ca asta, care nu este culo.i rea noroiului, ci, priveşte la eticheta minusculă lipită pe tub, sieiu arsă. De la Siena. Se opreşte, uitându-se contemplativ în tavan, în timp ce muzica continuă să se audă pe fundal. Siena. Ce oraş minunai' Ai fost? Yuliang scutură din cap, uşor flatată că el crede că ea şt ii unde se află Siena. Acest prim strat are două roluri, continuă el. în primul rând e un strat tampon. Apoi de schiţă. Nu e vorba doar de faptul că vopseaua se prinde mai bine de vopsea decât de pânză sau carton - cu toţii ne exprimăm cel mai natural cu cei asemenea nouă, nu-i aşa? —, ci şi de faptul că, astfel, avem o hartă. Domnişoară, ade vărul este că picturile sunt precum câinii. Lasă-le lesa destul de lunga şi te vor plimba ei pe tine. Râde. Asta este bună, nu? Trebuie să-nn aduc aminte să o spun în următoarea mea prelegere. Notează ceva în colţul uneia dintre schiţe. Dar este nepoliticos din partea mea să îi dau înainte cu mine şi opera mea dragă. încă nu ştiu nimic despre tine. Adică, în afară de faptul că eşti interesată de studiile în aer liber.

Yuliang roşeşte iar.

— Mi-e teamă că m-am purtat îngrozitor în ziua aceea. Nu... nu mă simţeam prea bine.

Ochii lui scânteiază.

— Poate te voi ierta dacă îmi spui cum te cheamă.

— Sunt Pan Yuliang. Una din soţiile lui Pan Zanhua. Locuiesc după colţ.

El se înclină uşor.

— Iar eu sunt Hong Ye, pictor aproape necunoscut în acest oraş imens.

Zâmbeşte larg şi, cu toate că expresia lui nu este cu nimic nepotrivită, indecenţa situaţiei îi vine din nou în minte. Şi totuşi, privirea lui rămâne atât de directă şi de prietenoasă, încât Yuliang nu poate decât să îi zâmbească la rândul ei. Simte brusc că e un om care nici măcar nu ar clipi dacă ar afla că nu demult stătuse o oră privind, pur şi simplu, arţarul din curtea ei. Sau că există luni în care-şi cheltuieşte alocaţia în magazine scumpe din Concesiunea franceză, doar pentru a zugrăvi pe caietul său de schiţe manechine cu ochii mari.

Yuliang nu spusese aceste lucruri nimănui — nici chiar lui Zanhua. fiindcă, indiferent cât de mult i-ar încuraja pasiunea, îi este frică, totuşi, s.i nu o găsească ciudată. O pierdere de timp. Dar acest om, acest străin, ci bine, ar înţelege.

Ce spusese oare? „Cu toţii ne exprimăm cel mai natural cu cei asemenea nouă."

îşi atinge obrazul cu mâna.

— Trebuie să plec.

Profesorul Hong se uită la ea, blând.

— Mi-a făcut plăcere. Te rog să mai vii.

— Ah, nu, n-ar trebui să deranjez, spune, deşi gândeşte: Când? Ar vrea să strige în gura mare, să acopere muzica: Când pot să vin din nou?

în schimb, bineînţeles, se înclină politicoasă, murmurând:

— Vă mulţumesc din suflet pentru bunătatea dumneavoastră, apoi dispare grăbită, lăsând-o pe Verdi, oricine ar mai fi fost şi asta, să cânte trist în urma ei.

Două săptămâni mai târziu, Ahying apare în biroul ei, ştergân- du-şi mâinile crăpate pe pantaloni.

— Doamnă, un domn doreşte să vă vadă.

Yuliang ridică privirea din tablou, surprinsă: în afara vânzătorilor ambulanţi de bijuterii sau materiale, singurul „domn" care o vizitează este Qihua. Dar el a venit cu doar două zile în urmă.

— Cine este?

Ahying clatină din cap.

— Un domn mai în vârstă, cu o pălărie ciudată.

Yuliang se încruntă.

— Seamănă cu o clătită neagră, aşezată pe cap, adaugă fata, dorind să ajute. Să îl poftesc?

Yuliang ezită, apoi lasă jos cărbunele. Nu poate fi decât unul din prietenii lui Qihua. Sau, pesemne, un curier de la oficiul fiscal - prin ei îi transmisese Zanhua că-şi va amâna vizita.

— îl voi primi în curte. Te rog să îl serveşti cu ceai.

Câteva clipe mai târziu, fără şorţ, păşeşte în curte - şi îngheaţă. Oaspetele ei, care stă picior peste picior pe singura băncuţă de piatră din curte, bând ceai, nu este nimeni altul decât profesorul Hong.

Artistul poartă pantaloni largi, ca ai muncitorilor, numai că ai lui sunt plini de vopsea, nu de praf. Are o cămaşă albastră de lucru, precum acelea pe care Yuliang a văzut că le poartă francezii. Pe cap, parcă stând să cadă, e bereta neagră pe care o văzuse şi în Bund.

— Bună dimineaţa, spune vesel. Sper că nu am picat într-un moment prost.

— Nu făceam nimic important.

— Munca nu este importantă?

Yuliang îl priveşte uimită. Hong Ye zâmbeşte.

— Ai cărbune pe frunte.

— Ah, spune ea, frecându-se pe frunte. Foarte drăguţ din partea dumneavoastră să mă vizitaţi.

— Plăcerea este de partea mea. Mă bucur de acest ceai foarte bun.

— Ah, nu-i mare lucru. Soţul meu îl cumpără din Hangzhou.

— Bănuiesc că nu este aici.

Yuliang clatină din cap, neştiind cât de mult ar trebui să explice. Strada Oceanului, asemenea tuturor cartierelor vechi, este un port deschis al informaţiilor, plin de mareea şoptită a treburilor altor oameni. Ultimul lucru de care ar avea nevoie, gândindu-se la Zanhua, este un alt scandal.

Părând să sesizeze ce gândeşte, profesorul Hong îşi drege glasul.

— Toamna, anunţă el, este anotimpul meu preferat. Este mai uşor de lucrat după ce nu mai ai nevoie de evantai, iar umiditatea se mai potoleşte. Nu crezi?

Yuliang dă din cap.

— Sper că neobrăzarea mea nu v-a perturbat prea mult munca.

Profesorul Hong neagă.

— Arta este o profesiune singuratică. De fapt, vizita ta m-a încurajat să te deranjez la ora aceasta matinală. Lăsându-şi ceaşca jos, se apleacă spre pânza pe care ea de-abia acum o observă sprijinită de bancă. Cuvintele nu dau naştere unui tablou, cum se spune, mai zice el. Am considerat că poate fi de ajutor să exemplific câte ceva din lucrurile pe care le-am discutat.

întoarce pânza spre ea, iar fata vede portretul la care el lucrase în ziua aceea. Sau, cel puţin, aşa bănuieşte. Lucrarea este extrem de diferită acum. Versiunea pictată a lui Hong Ye a fost umplută de culoare, încărcată cu strălucire şi adâncime. Barba şi mustaţa lui îngrijite strălucesc de argintiu şi gri. Ochii săi, care privesc de după li milele care reflectă lumina (Oare cum, se întreabă Yuliang, poate 11u-va să facă asta — să picteze un lucru pe care ochiul de-abia îl vede?), milă ca şi acum: empatici, plini de interes. Pierzându-se în ei, este i aprinsă de un sentiment ciudat. Seamănă cu dorinţa. Şi un pic cu Iubirea. Dar nu felul acela de iubire despre care scriu poeţii. Este, mai ilrgrabă, o năzuinţă cumplită de a fi omul acesta, de a trăi în pielea lui brăzdată de vreme. Ar da orice să poată desena ca el.

— Acum vezi, spune el, că tonurile de siena nu întunecă lucrarea. Nu fac decât să-i confere adâncime. îşi ridică ochii spre ea. Să înţeleg i .i eşti de acord?

— Este uscat? Pot să-l ating?

După ce rosteşte cuvintele, această cerere i se pare revoltător de Intimă. Ca şi cum i-ar fi cerut s-o lase să-i mângâie părul.

Dar profesorul Hong dă din cap.

— Face parte din atracţia uleiului, nu-i aşa? Textura. Cu mult mai bogată şi mai interesantă decât aceea a acuarelei. Prima oară când am văzut ***Podul japonez*** al lui Monet, m-am trezit întinzându-mă spre el, precum un băieţel spre o bomboană. Chicoteşte: Paznicul .iproape că m-a dat afară din sală.

O cheamă mai aproape printr-un gest al mâinii. Yuliang, prea mirată pentru a se mai deranja să-ntrebe cine era acel Mo-neh, urmează, încet, cu degetele locurile pe unde trecuse pensula. La prima vedere, vopseaua părea aproape sculpturală — groasă şi stratificată. Urmărind cu atingerea ei schimbările de formă şi lumină îşi dă însă seama că nu atât dimensiunea fizică a vopselei, cât culoarea este aceea care dă relief imaginii.

— Eu cred, spune profesorul Hong în timp ce ea explorează, că mânuirea pensulei este aspectul cheie al picturii. Directorul Liu de la *l'ecole* unde predau este de acord. îl ştii?

Yuliang dă din cap, când, de fapt, nu ştie decât ce poate descifra din ziar sau din ce aude de la Ahying şi de la mătuşile scandalizate din cartier.

— Nu este el acela care plăteşte modelele... îşi lasă ea capul în jos, stânjenită.

— Să se dezbrace, da, spune el. Un editorial de săptămâna trecută l-a numit „trădător al artei". I-a plăcut atât de mult titlul, încât a pus să-i fie făcut un sigiliu cu el. Acum aşa semnează toate documen tele. Se întoarce la tablou. Dar, aşa cum spuneam, mânuirea pensulei este fundamentală. Mulţi dintre artiştii vestici au perspective şi scheme de culori impresionante, dar habar n-au cât e de importantă aplicarc.i lor. îşi atinge buza de sus, cu un aer meditativ. Este foarte asemănător cu brodatul. Mişcările tale sunt cusăturile. Fără ele, totul se destramă.

i

Yuliang îşi ridică privirea, izbită de această trimitere neaşteptată la prima şi cea mai familiară formă de artă. Cu toate învăţămintele lui Zanhua referitoare la soartă, vede cuvintele acestea aproape ca pe un semn. Este posibil ca ele să o îmboldească să întrebe un lucru total neaşteptat:

— Profesore Hong, sunt extrem de directă... dar aş putea să vă arăt ceva?

Cu degetul aşezat din nou în dreptul buzelor, artistul cu faţă blândă contemplă ultimul desen al lui Yuliang — o vază cu crizanteme, în parte inspirată (el nu ştie, desigur) tocmai din tablourile lui florale, strălucitoare. Afară, Ahying bate un covor. Pentru a lupta cu nervozitatea, Yuliang numără loviturile: una, două, trei... La douăzeci şi şapte, este uşor iritată: chiar atât de mult durează curăţarea unui covor aşa de mic?

După un răstimp care-i pare nesfârşit, Hong Ye se întoarce, în sfârşit, spre ea.

— Mai ai şi alte piese, spune el.

Este o afirmaţie, nu o întrebare. Ascultătoare, Yuliang scoate caietul cu schiţe din bibliotecă, din spatele *Armatei revoluţionare* a lui Zou Rong, apoi îl priveşte pe profesor frunzărindu-1. Faţa sa este impasibilă. Dar pe unele dintre ele le loveşte, hotărât, cu degetele, la fel cum făcuse şi cu studiul autoportretului pe care se hotărâse să-l picteze. Se uită câteva momente la imaginea unei păpuşi pe care ea o găsise abandonată pe o stradă.

— Răscolitor, remarcă el.

Yuliang îşi coboară privirea, nesigură dacă e o laudă sau o acuzaţie.

— Ai vreun profesor? Şi când ea clatină din cap: Vrei să spui că nu ai unul oficial.

— Nu am deloc. Mama m-a învăţat un pic de broderie. Câteodată desenam diferite modele, pentru a ne hotărî cum să coasem. Iar soţul meu m-a învăţat ceva caligrafie. Dar asta - arată spre crizanteme, spre i lictul murdar de cărbune — am facut-o singură.

O altă tăcere scurtă.

— Şi stimatul tău soţ încurajează pasiunea ta?

— Da. Dar... Yuliang ezită: îi este teamă că mă va distrage de l.i celelalte studii.

Buzele lui Hong Ye zâmbesc scurt, grav.

— Aud cuvintele acestea deseori. Cu toate că, trebuie să recunosc, nu de la femei. Soţul dumitale trebuie să fie un om deosebit.

Dacă îi sesizează neliniştea, nu o arată. Suspină, îşi dă jos din nou ochelarii, se scarpină-n ureche cu unul din braţele lor.

— Voi spune, începe el, în sfârşit, este un lucru pe care nu-l spun prea des sau prea cu uşurinţă. Sub nici o formă nu trebuie să-l iei ca pe o scuză ca să nu mai lucrezi.

Yuliang îşi ţine respiraţia, neîndrăznind să se mişte.

— De foarte puţine ori în cariera mea, continuă profesorul Hong, am întâlnit pe cineva care să promită aşa de mult. Ar trebui să adaug că am avut o carieră lungă şi care m-a purtat prin multe locuri. In Japonia, Italia, Franţa... Din fericire însă, talentul nu cunoaşte conceptul de naţionalitate.

— Vă... vă plac? îl întrerupe Yuliang, abia venindu-i să-şi creadă urechilor.

El dă din cap.

— Imaginile sunt simple. Unora le lipseşte complet perspectiva. Mai răscolitor este romantismul intens din ele. Unele sunt atât de feminine, încât devin supărătoare. Ca artist-femeie ar trebui să te păzeşti de asta. Să laşi arta să vorbească pentru sine.

Nu ştie de ce, dar felul în care rosteşte cuvântul „femeie" - sau poate felul în care îl subliniază în comparaţie cu „artist" - o deranjează puţin.

— Acum nu vorbeşte?

— Păpuşa adaugă o notă plăcută, vibrantă, recunoaşte el. îşi pune ochelarii pe nas. Dar arta adevărată trebuie să conţină o paletă emoţională care să vorbească privitorului. Să vorbească - şi ştiu că mulţi dintre maeştrii noştri tradiţionali n-ar fi de acord - nu adormind simţurile într-o satisfacţie falsă, ci încercându-le. Provocându-le. Aducând chiar durere, dacă aşa trebuie. Făcând orice pentru a ne forţa să ne situăm deasupra gândurilor vieţii de zi cu zi. Cred că vei învăţa asl.i alături de noi.

— Cu... cu noi?

Speranţa din glasul ei este atât de evidentă, încât o sesizează şi el, cu siguranţă. Zâmbeşte doar.

— Ce-ai spune dacă ai încerca să dai examenele de intrare la aca demie, în ianuarie?

Yuliang îşi ridică mâinile uimită spre gât.

— Cum?

El dă din cap, mişcarea făcând ca bereta să îi alunece puţin pe spate. Absent, o aşază la loc.

— Ar trebui să te previn, încă nu am avut prea multe femei. De fapt, a fost doar una care a rămas doi ani. Dar simt că le vei putea face faţă tinerilor noştri. Văzându-i expresia, explică repede: Vreau doar să spun că am simţit în tine,

aproape de la început, o anumită... aş putea spune putere? Tu ai încredere în instinctele tale. Nu ţi-e frică să susţii lucrurile în care crezi. Nu laşi hotarele mărunte ale tradiţiei şi etichetei să stea în calea exprimării de sine. Aş putea să te întreb în ce an te-ai născut?

Yuliang clipeşte din nou.

— în anul Mistreţului.

El dă din cap.

— Interesant. Eu aş fi spus că-n cel al Oii.

Dar Yuliang încă se gândeşte la prima parte uimitoare a declaraţiei lui Hong Ye.

— Aţi vrea ca eu, spune ea rar, să intru la Academia de Artă din Shanghai.

El ridică un deget.

— Vreau să dai examenul de admitere. Şcoala noastră este una selectivă. Mai ales în ceea ce priveşte femeile care aspiră la statutul de artist.

Din nou accentul pus pe femei. Chiar şi aşa, ei i se pare că toată încăperea s-a transformat în aur. Yuliang se şi vede: studentă la academie! Stând alături de colegii ei în Bund, participând la lecţiile în aer liber. Intrând pe uşile franţuzeşti ale şcolii, cu blocul de desen sub braţ... Apoi, privirea îi cade pe biblioteca din spatele lui, plină
cu cărţile pe care Zanhua i le dăduse sau i le trimisese. Yuliang îşi lasă capul să cadă.

— Sunt copleşită, spune încet, de onoarea pe care mi-aţi facut-o. Mi-e teamă, însă... mi-e teamă că va trebui să îl întreb pe soţul meu mai întâi.

— Din câte l-ai descris pare un om cu gândire modernă.

— Este. A fost tot timpul foarte bun. El vrea însă ca eu să mă concentrez mai mult pe studiu. Şi un pic de artă, poate. Dar, în primul rând, pe lucruri folositoare - istorie, politică. Clasicii. Zâmbeşte timid: Are mai multă încredere în cuvinte decât în imaginile frumoase.

Profesorul Hong cântăreşte ultima ei frază.

— îmi cer scuze că te întreb atât de lipsit de eleganţă, dar soţul tău nu locuieşte aici?

— Nu, spune Yuliang, simţind cum se îmbujorează iar. Ei bine, ba da, câteodată. Dar slujba lui este în Wuhu.

— Şi, aş mai putea întreba, la fel nepoliticos, când va veni?

— Imediat după Anul Nou. Zanhua îşi va petrece Anul Nou chinezesc, adică cea mai importantă sărbătoare, cu familia lui oficială.

Profesorul Hong bate din palme.

— Ei bine, atunci. Suntem norocoşi. Examenele pentru semestrul următor ar fi trebuit să se ţină săptămâna următoare, dar au fost reprogramate pentru doisprezece ianuarie. Poţi să le dai Iară a te obliga la nimic, iar opt săptămâni sunt timp destul ca să te pot pregăti. îşi ridică privirea spre tavan. Aş sugera să ne vedem până atunci de trei ori pe săptămână. Lunea, miercurea şi vinerea seara ar fi foarte bine pentru mine.

Nu pricepe, se gândeşte fata.

— Domnule, spune dintr-o suflare. îmi pare rău, dar probabil că nu m-am făcut bine înţeleasă. Nu sunt prea sigură că aş putea veni la şcoală. Nu este vorba numai despre priceperea mea. Ezită; nu este bine să discuţi problemele financiare ale familiei în public, însă continuă: Mai este şi problema banilor. Cu toate că nu suntem săraci. Dar nu sunt sigură... vedeţi dumneavoastră, deja are în întreţinere trei gospodării.

Profesorul Hong se ridică, aranjându-şi eşarfa.

— Draga mea, unul dintre lucrurile pe care va trebui să le înveţi, dacă vei păşi pe acest teren plin de greutăţi, va fi să-ţi călăuzeşti neliniştile — şi nu vor fi puţine — acolo unde chiar este nevoie de ele. încă nu se pune problema de plată, nici chiar de frecventarea şcolii. în următoarele două luni nu trebuie decât să îţi creezi o şansă. Ridicându-se, lasă caietul de schiţe pe micul birou al lui Yuliang. Din fericire, ministrul educaţiei, Cai, este un mare prieten al artelor. Dacă vei fi acceptată - dacă! —, cred că ar putea să se găsească o bursă. Şi, dacă este cazul — încă o dată, dacă reuşeşti să intri —, atunci ne vom face griji şi pentru restul.

— Restul? întreabă vag Yuliang.

îi face cu ochiul.

— Cum să-l abordăm cel mai corect pe stimatul domn Pan.

Douăzeci si doi

>

— Nu aveţi voie să ridicaţi creionul, anunţă profesorul Hong, până nu vă spun eu.

Se încruntă la clasa aglomerată, dar tăcută, întâlnind, scurt, privirea lui Yuliang. încurcată, ea întoarce ochii.

— Examenul va dura exact două ore. Orice linie după trecerea acestui interval îl va descalifica pe autorul ei. M-aţi

înţeles?

Un cor de voci, şaptezeci de timbre vocale puternice şi copleşitor masculine, răspund:

— Da, domnule profesor.

— Bine. Călcând printre tinerii aşezaţi pe jos cu picioarele încrucişate (nu sunt destule scaune pentru toţi concurenţii), ia de pe pervaz o clepsidră de mari dimensiuni. Trei... doi... unu... începeţi!

Aerul se umple de zgomotul creioanelor pe hârtie. Yuliang îşi pironeşte ochii la pagina ei albă, cu gura uscată precum nisipul care se scurge, leneş, în cronometru. Nu pot să fac nimic, se gândeşte ea, nefericită. Oare unde mi-au fost minţile?

Se trezeşte studiindu-i pe furiş pe ceilalţi candidaţi din încăpere: băieţi cu părul lins, o mână de fete, trufaşe şi bine îmbrăcate. Sunt bogați cu toții - se vede. Şi aşa este şi logic. Pentru că, chiar dacă o familie săracă s-ar lipsi de unul din fii şi l-ar da la şcoală, cine ar alege

■ v.i atât de frivol precum pictura vestică? Şi ce familie săracă şi-ar limite fata la şcoală?

— E un rahat.

Brusc, colegul ei de bancă îşi aruncă creionul cât colo şi îşi mototo- ţic prima încercare. Camera chicoteşte, dar Yuliang simte un val li mulţumire: măcar nu este singura în faţa căreia se află o foaie albă.

Suspinând din nou, îşi îndreaptă privirile spre natura moartă. „La imeput, nu te gândi la ea ca la un întreg, îi spusese profesorul Hong li ii. Deconstruieşte-o. Foloseşte fiecare obiect ca şi cum ar fi o cale • Ic acces spre următorul." Dar dacă toate căile par să se înfunde?

Colegul ei de bancă este deja bine înaintat în cea de-a doua încer- . are. Pe faţa lui nu se mai citeşte frustrare, ci doar o concentrate intensă.

I lesenează, îşi porunceşte ea, luptându-se să alunge un val de panică.

I lesenează şi tu ceva.

Ascultătoare, desenează ceva: un pătrat. Este o încercare de redare i suprafeţei mesei roşii. Forma n-o mulţumeşte. Insă întotdeauna este mai uşor să o iei de la capăt decât să începi de la nimic.

Rupând pagina, încearcă din nou, de data aceasta cu rezultate mai bune. „Foloseşte fiecare obiect ca o cale de acces spre următorul. Începe cu cel mai simplu obiect de pe masă, portocala... Şi într-o i lipă doar, pe care nici nu o simte şi care nici nu contează, fiinţa ei iui se mai situează în afara naturii moarte, ci lucrează în interiorul ci, trecându-şi mâna minţii peste coaja încreţită a fructului. Apăsân- tlu-şi faţa pe sticla netedă. Explorând fiecare adâncitură a vazei atât cu vârful degetelor, cât şi cu vârful creionului, fiecare obiect făcând parte dintr-o propoziţie vizuală pe care o traduce. Nu par să fi trecut mai mult de cinci minute, când profesorul Hong bate în catedră şi spune cu blândeţe:

— Timpul a expirat. Apoi, mai rece: Timpul a expirat. Creioanele jos.

Un murmur general. Yuliang abia dacă mai are timp să se semneze în partea stângă a lucrării pe care o predă, ferindu-şi ochii. Până la urmă, recunoaşte că, indiferent de felul în care se simte în timp ce desenează, primul sentiment care o încearcă după ce termină este acela de eşec: toate imaginile se situează sub speranţele sale de la început. Câteodată se întreabă — mai ales după ultima vizită a lui Zanhua — dacă tinerele mame îşi simt la fel bebeluşii, care le coboară din pântece

uzi şi încreţiţi. Mama ei, bineînţeles, susţinea cu totul altceva. Tuf îşi aduce Yuliang aminte că spusese. Tu ai fost cel mai frumos copil din lume.

Chiar? întrebase ea, fascinată, la fel ca toţi copiii mici, de începu turile vieţii ei.

Bineînţeles, râdea mama ei, udând cu limba firul albastru ca cerul

Când ajunge pe strada Oceanului, mintea lui Yuliang se află toi la examen, revăzând fiecare mişcare din mână şi fiecare loc atins cu vârful creionului ei. Vaza ornamentată fusese cea mai grea - toati colţurile ei, umbrele reflectate. Se desface la nasturi, cântărind alegen-.i de a folosi guma de şters pentru impresia de licărire, când aude în salon voci joase, bărbăteşti.

Hoţii! este primul ei gând. In cartier avuseseră loc mai multe tâl hării organizate de bandele interlope. Geanta i se prăbuşeşte pe jos Tocmai se îndreaptă spre uşă, când Zanhua apare pe hol.

— Pe unde ai umblat?

Vine spre ea, apoi se opreşte în momentul în care un creion i si rostogoleşte sub talpă. Yuliang îşi coboară privirea spre materialcli împrăştiate pe podea.

— îmi pare rău, se bâlbâie, chiar dacă nu ştie dacă îşi cere scuzi pentru dezordine sau pentru întârziere. Apoi adaugă: Ai venit acasă

— Da, confirmă el.

Yuliang îşi umezeşte buzele.

— Mi-ai scris că-ţi vei petrece sărbătorile în Tongcheng.

— Mi-am schimbat planurile. Zâmbeşte strâmb: Am vrut să-ţi fac o surpriză.

— Mi-ai făcut, spune sfârşită. Are impresia că inima i s-a mutai lângă timpane. Zanhua, eu...

Pe hol se aud alţi paşi grăbiţi, uşori. înmărmurită, o clipă Yuliang şi-o închipuie pe prima soţie, venită pentru a o cunoaşte pe noua ei soră şi slugă. Din fericire, totuşi, nu este decât Qihua.

— Ah, spune el. Vezi? Ţi-am spus că se întoarce. Bine aţi venii acasă, doamnă Pan. Sper că aţi avut o după-amiază plăcută. Privirea îi coboară, întâmplător, pe podea. Cărbune, observă el, lovind o bucată cu vârful pantofului. Ce coincidenţă! Tocmai îi povesteam soţului dumneavoastră de noile preocupări pe care le cultivaţi.

— Preocupările mele?

— Lecţiile cu maestrul Hong. Râde. A fost un subiect îndelung dezbătut de vecinii noştri mai în vârstă.

Yuliang simte că nu mai poate respira.

— Am vrut să-ţi povestesc, îi spune lui Zanhua. Crede-mă. Doar că... nu am ştiut cum se scrie.

— Nici nu mă îndoiesc, o întrerupe el cu răceală. Intre vizitele lăcute acasă la alţi bărbaţi şi hoinăritul prin oraş cu

i

orele, nu-ţi mai rămâne mult timp pentru studiu.

— Zanhua, spune ea, nu e ce crezi. Am studiat. Am...

— Tovarăşe, poate că ar trebui să auzim ce are de spus minunata ta soţie. Fără să-l roage nimeni, Qihua începe să-i adune desenele de pe jos. I le dă lui Zanhua. Felicitările mele, spune el, am auzit multe despre progresele făcute.

— Progrese? întreabă Yuliang, uimită.

— Fondatorul academiei, Liu Haisu, mi-a vorbit despre dumneavoastră săptămâna trecută. Ne-am întâlnit la o prelegere despre arta fotografiei, la consulatul francez.

— Liu Haisu?

— Nu li se-ntâmplă prea des să aibă concurente aşa promiţătoare.

O clipă, Yuliang rămâne cu gura căscată, la propriu. Uitase complet
că fotograful îl cunoştea pe artist. Se întoarce veselă spre Zanhua.

— A auzit de mine. Liu Haisu a auzit de mine!

— Eu cred că tot oraşul a auzit de tine, spune Zanhua aspru. Doar faci vizite unui bărbat care plăteşte femeile ca să se dezbrace.

Pe Yuliang o dor urechile de parcă ar fi fost lovită. Dar se chinuie să menţină un ton neutru.

— îmi dă nişte lecţii, spune ea. Lecţii de desen şi de pictură. Crede că am şanse să intru. Ca studentă.

— Bănuiesc că lecţiile acestea nu sunt supravegheate de nimeni, nu-i aşa?

Adevărul este că nu sunt. Totuşi, spre surprinderea lui Yuliang, Qihua îi vine din nou în ajutor.

— Ca să fiu cinstit, spune el, pescuind din buzunarul de la vestă pachetul de ţigări, oricine o cunoaşte pe doamna Hong ştie că au fost supravegheaţi îndeaproape. Am avut de-a face cu ea când am fotografiat portretul de logodnă al fiicei ei. Femeia este o tigroaică. Ridică din umeri teatral, aprinde chibritul. Şi, dacă ţi se pare că asta contează, să ştii că academia este foarte respectată. Haisu mi-a spus că oferă cursuri de pictură anatomică, istorică şi chiar politică.

Zanhua studiază desenele lui Yuliang. Deasupra se află păpuşica stricată. Yuliang nu-şi dă seama de ce, dar şi-ar dori să fie orice altceva - o pădure de bambuşi. Un tablou-poem.

— Acest Hong Ye, spune el, fără să-şi ridice privirea, chiar crede că ai talent.

Simte o rază de speranţă - verde perlat, vulnerabilă.

— Mai mult decât orice alt student pe care l-a avut.

Nu rosteşte cuvintele cu aroganţă, ci cu disperare.

— Şi cum se intră la şcoala aceasta?

— Se dă... se dă un examen.

— Şi când este examenul?

Ea înghite.

— In după-amiaza aceasta, şopteşte. între trei şi cinci.

El o priveşte, înmărmurit.

— Zanhua, spune ea. Aveam de gând să-ţi spun dacă intram. Nu am vrut să te mint. Te rog...

Dar este prea târziu: dintr-o singură mişcare, el mototoleşte desenul cu păpuşa şi îl aruncă în perete.

— Nu aveai dreptul să faci asta! strigă ea. E munca mea.

— Este o minciună! urlă şi el, la fel de furios. M-ai minţit! După toată vorbăria ta despre cinste. Cinste! Râsul îi e rece, lipsit de orice urmă de veselie. Pasul pe care îl face spre ea este atât de rapid, încât se sperie. Dar el nu face decât să dea, victorios, cu piciorul în ghe- motocul de hârtie, înainte de a se întoarce şi a se îndrepta spre uşă. O clipă, buzele sale schiţează un zâmbet amar: Şi eu, care credeam că eu voi fi cel care va face surpriza!

Iese în curte, iar paşii i se sting în zgomotul de pe stradă. Tremurând de frustrare, Yuliang îşi aruncă cărbunele în perete, lăsând pe albul zidului o pată neagră. Nu încearcă să o şteargă. în schimb, îngenunchează, ridicând desenul şi netezindu-1.

Yuliang nu plânge. Furia lui, dezlănţuită de laşitatea ei, e îndreptăţită: tăcerea aceea a fost o minciună. De ce nu-i scrisese? Neîncrederea

ci este, încă, atât de adâncă, încât nu-i poate împărtăși adevăratele ei speranţe fără a se ruşina?

Se uită la desenul distrus. Faţa albă a păpuşii este acum ridată, de parcă ar fi îmbătrânit. Yuliang rupe hârtia în bucăţele mici, moto- lolite. Le lasă să-i curgă printre degete, ca o zăpadă murdară.

— Doamnă Pan.

în spatele ei, vocea lui Qihua este neobişnuit de lipsită de sarcasm. Speriindu-se, Yuliang se întoarce spre el. Uitase că era acolo.

— îmi pare foarte rău, murmură ea, ridicându-se. Mă comport ruşinos.

— Ca să fiu sincer, şi el. îi dă înapoi cărbunele. Blând, ca şi cum i-ar da unui copil jucăria. Dar voi vorbi cu el. Noi, artiştii, trebuie să ne luăm apărarea unii altora.

Yuliang îl priveşte surprinsă: este prima dată când i se adresează aproape ca unui egal.

— Are dreptate, spune ea, stins. Sunt o soţie rea.

— Vă subestimaţi atât pe dumneavoastră, cât şi pe soţul dumneavoastră.

Ştergându-şi mâinile, Meng Qihua se îndreaptă, încet, spre uşă, oprindu-se să-şi mai aprindă o ţigară. întorcându-şi capul, îi face cu ochiul. Apoi, aruncând chibritul în curtea peste care se aşterne întunericul, iese.

Zanhua se întoarce aproape de miezul nopţii. Yuliang este în atelierul ei, desenând flori la lumina palidă a lămpii de gaz. Intră în cameră urmat de mirosul de *maotai,* asemenea unei scuze.

Dar Zanhua nu-şi cere iertare. Se apropie de ea, cu paşi nesiguri, cu ochii roşii de la oboseală şi vin. Se aşază pe jos, odihnindu-şi capul pe genunchi. Rămâne aşa, până ce Yuliang se apropie şi îngenunchează lângă el. Atingându-i întâi obrazul, apoi părul. Sunt ude.

— Plouă? întreabă.

— Ninge.

Surprinsă, se uită pe fereastră, lucru pe care nu-l mai făcuse de cel puţin o oră. Vede cum fulgii de neâ'se lovesc de fereastră. Nu este zăpada grea, moale pe care s-ar fi aşteptat s-n vadă aici, îngroşată de umezeala atotprezentă şi căzând cu graţia şi blândeţea care-i lipseşte

Shanghaiului. Este o ninsoare răzbunătoare ce cade repede, cu asprime. Cumva, vederea ei o tulbură.

— Nu am vrut să te mint, îi spune. Mi-a fost însă teamă că nu mă vei lăsa să merg.

El o priveşte o clipă.

— Am venit în după-amiaza asta având presentimentul că nu te voi mai găsi. Şi, când am văzut că nu eşti acasă, m-am temut că nu te vei mai întoarce.

— De ce să crezi aşa ceva?

— Nu mi-ai mai răspuns la scrisori. Până şi telegrama pe care ţi-am trimis-o în urmă cu două săptămâni a rămas fără răspuns.

Yuliang îşi lasă ochii în jos, vinovată: este adevărat. Cu totul absorbită de examenul de astăzi, nu-i mai scrisese de mai mult de o lună. Telegrama - un vers din Li Qingzhao („Lucrurile ei sunt aici, dar esenţa sa a dispărut: totul a încetat[1]") - o aşezase sub pernă, apoi uitase. Cât pot să fiu de egoistă, se gândeşte ea, dar nu cu ură, ci uimită de purtarea sa.

— Apoi te-ai întors, continuă el. Dar Qihua apucase să-mi spună ce făceai. Poate că am reacţionat urât. însă gândul la tine în compania altui bărbat... Vocea i se frânge: îmi e atât de teamă că mă vei părăsi.

La început îl priveşte doar, uimită ca întotdeauna de această frică a lui, exact opusul fricii ei. Mistreţ şi Şobolan, se trezeşte gândin- du-se. Perechea perfectă.

— Nu te voi părăsi niciodată, îi spune. întorcându-se, ia de pe masă desenul cu flori. Te rog, uită-te la asta. Vreau să-ţi arăt ceva.

El se ridică, privind desenul în lumina slabă.

— Este bun, spune, simplu.

— Nu-i vorba despre asta. Uită-te la marginea de jos, din stânga. La nume.

— Pan Yuliang, citeşte el, în timp ce femeia se ridică şi se aşază în spatele lui.

— îţi aminteşti, murmură ea, cu buzele aproape atingându-i urechea, când mi-ai spus să îmi semnez lucrările?

El dă din cap, închizând ochii.

— Acum aşa fac. Şi iată-te. Faci parte din toate tablourile mele. Chiar şi din acelea care mă poartă departe de tine.

Lipindu-se de ea, îşi trece degetele albe peste numele lor. Apoi l.is.i hârtia jos şi, trăgând-o înspre el, îşi odihneşte buzele în părul ei.

— Promite-mi ceva.

— Ce?

— Promite-mi că te vei întoarce întotdeauna.

îşi deschide buzele ca să-i răspundă, dar are limba amorţită. în ■ liimb, îşi lasă capul pe cămaşa lui udă. Luând gestul acesta ca pe o încuviinţare, soţul ei nu-i mai cere nimic. Ridicând-o în braţe o duce spre uşă. Apoi o poartă în sus, pe scări şi în dormitorul lor întunecat.

Douăzeci şi trei

în ziua în care se afişează rezultatele, Zanhua o duce el însuşi la •icademie.

Pe drum, Yuliang nu se uită la soţul ei decât de două ori. în vacanţa .iceasta au petrecut, au mers la cumpărături. Şi-au cumpărat haine frumoase pentru Anul Nou, au luat masa cu prietenii, au jucat jocul lor cu poezie şi vin (ea l-a bătut din nou). Au făcut dragoste des, tandru. în tot acest răstimp însă, ea s-a simţit apăsată de o aşteptare încordată. Acum, că momentul a sosit, are nervii fragili precum gheaţa scârţâind sub copitele calului.

Apropiindu-se de academie, Yuliang cercetează îngrijorată mulţimea de tineri adunaţi în faţa ei, discutând, suflând aburi şi fum de lutun în aerul îngheţat. Vede trei băieţi, aruncându-şi pălăriile în .ier. O clipă mai târziu, trec pe lângă ei, la braţ, cântând o melodie la modă.

— Eşti sigură că nu vrei să merg eu să mă uit? întreabă Zanhua, în timp ce trăsura se pregăteşte să oprească.

— Nu, răspunde ea încordată, apoi îl ia de braţ. îmi pare rău. Doar că... vreau să fac singură asta.

— Nu-ti cere scuze. O mângâie pe cot. Şi eu m-am simţit la fel când am primit scrisoarea de la Todai. Doar că n-am smuls-o din mâinile mamei mele. Tristeţea îi întunecă pentru scurt timp chipul, aşa cum se întâmplă de fiecare dată când vorbeşte despre căminul lui. Apoi, se luminează. Oricum, ţi-am cumpărat asta.

Căutând în buzunar, scoate un obiect mic şi verde. Luându-I In mână, Yuliang descoperă un mistreţ sculptat în jad.

— Semnul tău zodiacal. Să-ţi poarte noroc.

Ea îşi ridică privirea.

— Dar tu nu crezi în şansă.

— In timpuri de criză cred. O strânge de mână, apoi arată spn avizier: Aş putea să vin cu tine?

Ii scoate, încet, mâna din mâneca ei, clătinând din cap. Apoi. respirând adânc, se ridică de pe banchetă.

O clipă se află din nou în Zhenjiang, apropiindu-se de mulţimi .ı de pasageri ce se îndreaptă spre Wuhu. Oare ce spusese Wu? „Unei femei bune nu îi e teamă de oameni"... Yuliang strânge din dinţi. Mul ţimea, părând să-i simtă hotărârea, îi face loc să treacă. Curând s< află în faţa listelor.

Numele nu sunt trecute în ordine. Zhang Diwa, citeşte ea. Won|', Zhihou. în spate, cineva înjură.

— Nenorociţi împuţiţi!

— Ghinion, frate, spune altcineva. Apoi: Dă-o încolo. Nici eu nu sunt pe listă.

Yuliang continuă să citească: Ho Shenwan. Li Renju. Fiecare nume care nu este al ei se mai adaugă precum o greutate pe piept. Yong Reji. Sen Lishang, citeşte fără să clipească.

Şi, ultimul: Yi Leishe.

încă trei băieţi strigă victorioşi.

— Ne vedem în septembrie!

Cred că am trecut peste el, se gândeşte ea, prosteşte, şi se face că mai citeşte lista încă o dată.

— Yuliang.

Zanhua este în spatele ei. Se întoarce spre el.

— Nu e pe listă.

— Nu-i nimic. j

— Nu e pe listă. *j*

— E o greşeală, spune el, luând-o de braţ. înjsuşi directorul vrea să intri. \

Ea clatină din cap. \

— A minţit. începe să se împingă înapoi spre trăsură. Gândin- du-se: Idioată mică. Târfa proastă Adevărul este că Zanhua avea dreptate în legătură cu candidatura ei: probabil o cunoaşte întregul oraş. Cine ar vrea o femeie de stradă în academia lui?

încercând să-şi stăpânească lacrimile, se uită la soţul ei.

Dar el s-a oprit din nou.

— Yuliang, stai. Ai scăpat...

Se apleacă, se ridică. Ţine în mână mistreţul mic, verde. Yuliang îl ia înapoi, cu toate că ar vrea să-l arunce în şanţ.

— Să mergem, te rog.

Mulţimea din jurul avizierului începe să se risipească, dar Zanhua rămâne pe loc. Când porneşte, nu se îndreaptă spre trăsură, ci merge în direcţia opusă — spre intrarea în şcoală.

— Unde te duci?

— Să întreb.

Se apropie de uşile franţuzeşti. Câţiva studenţi îl urmăresc, uimiţi. Yuliang priveşte pe furiş feţele lor spilcuite, fine, apoi se grăbeşte în urma lui.

— Ar trebui să mergem acasă, pur şi simplu. Nu trebuie să facem scandal. Şi, când vede că nu se opreşte: Zanhua. De-aceea am plecat din Wuhu, nu-i aşa? Ca să nu se mai facă vâlvă.

El se opreşte.

— Nu, răspunde. Am plecat din Wuhu ca să fim... ca să fii fericită.

Şi, făcând această declaraţie surprinzătoare, se întoarce spre porţile academiei. Exact în momentul acela, cineva le deschide.

îşi fac apariţia doi bărbaţi, păşind grăbiţi. Primul are vreo şaizeci de ani şi poartă robă de negustor. Celălalt arată destul de tânăr pentru a fi student, cu toate că este îmbrăcat mult mai elegant decât oricare dintre aceştia. Yuliang îşi face o impresie rapidă: o faţă bine propor- ţionată, un pic ironică; bărbie puternică, cam pătrăţoasă; ochi aprigi, sub sprâncene înalte, frumos desenate. Vocea sa denotă un calm plin de încredere şi strigă după negustor, care se îndreaptă spre o maşină luxoasă parcată pe partea cealaltă a străzii.

— Domnule Chu, chiar asta e ideea. Contrar a ceea ce afirmaţi dumneavoastră, şcoala noastră nu este un bordel. Şi da, ar fi o pierdere de timp şi bani dacă fiul dumneavoastră ar face ochi dulci unor femei dezbrăcate. Dar nimeni nu face asta în şcoala mea.

Bărbatul mai în vârstă se întoarce, neîncrezător.

— Atunci, înseamnă că eşti şi orb, şi lipsit de pudoare. în caz că nu ai observat, fata aceea nu avea pe ea nimic — dar

absolut nimic!

Şi nu numai că fiul meu se zgâieşte la ea de zile întregi, dar mai şi arată imaginile cu puicuţa tuturor! Inclusiv, aş vrea să vă informez, viitoarei lui soacre! Ii face semn şoferului să îi deschidă portiera. Sau poate că acum ar trebui să spun fostei sale viitoare soacre!

Latră la şofer, care se duce în faţa maşinii să pornească motorul. Cu mâinile făcute pâlnie la gură, bărbatul mai tânăr strigă ca să acopere zgomotul puternic:

— Intre zidurile noastre venerate, forma umană este sacră. Nuditatea este starea cea mai pură, cea mai naturală. Ca artist, fiul dumneavoastră are sarcina — nu, mai bine spus datoria - de a o studia. Aşa cum un savant studiază Analectele[1] şi doctrina Căii de Mijloc[16 17]!

Negustorul îşi scoate capul pe geamul automobilului.

— Acum te compari cu Confucius.

— Nu este nimic fals în ceea ce spun! răspunde directorul Liu. Artiştii din Vest lucrează cu modele de sute de ani! De fapt, nu numai artiştii, ci toată lumea ar trebui să aprecieze trupul uman. Aşa cum spunea Robert Henri: „Când vom ajunge să respectăm nudul, nu ne vom mai ruşina de el".

— Moment în care, latră bărbatul îndărăt, eu voi pleca din China. Alături de toţi oamenii respectabili din ţara asta. In timp ce şoferul porneşte motorul, el scoate din nou capul pe geam: O să-mi trimit secretarul să discute nota de plată, mai spune. Cu toate că, maestre Liu, nu sunt convins că dumneata şi şcoala dumitale meritaţi un yuan din banii mei.

Automobilul porneşte brusc, aproape lovind o bătrână care trece strada. Blestemând, ea scotoceşte prin buzunare şi scoate o oglindă. O agită în urma maşinii care se îndepărtează, probabil pentru a alunga spiritele rele.

Liu Haisu lasă privirea în pământ. Scoate din buzunar un trabuc şi îl aprinde. Câţiva studenţi se îmbulzesc spre el ca să-i arate desene, să-i pună întrebări. Cei mai mulţi însă au plecat deja. Se pare că acest spectacol nu mai reprezintă o noutate pentru ei.

Yuliang îl priveşte pe Zanhua, fiind convinsă că scena îi schimbase hotărârea. Dar el nu face decât să-şi îndrepte pălăria.

— Maestre Liu! strigă. O clipă, dacă se poate... Şi se alătură mulţimii adunate în jurul artistului.

Yuliang priveşte, uimită, cum soţul ei şi directorul Liu se angajează într-o conversaţie. Zanhua stă cu spatele la ea, vorbeşte încet. Dar reuşeşte să citească cu uşurinţă surpriza întipărită pe faţa directorului.

— Este foarte ciudat, inspectore Pan, îl ascultă ea spunând şi este uimită cât de bine se aude până la ea vocea lui domoală. La ultima şedinţă, conveniserăm ca soţia dumneavoastră să fie acceptată.

Ochii i se îndreaptă, gânditori, spre Yuliang. Privirea lui e lungă şi liniştită, o privire de bărbat care o cântăreşte. Yuliang nu se simte nici „sacră", nici „pură". Se forţează să se uite în ochii lui.

Liu Haisu zâmbeşte uşor. Apoi, dând din cap spre Zanhua, se îndreaptă, fără grabă, spre ea.

— Doamnă Pan. Am auzit atât de multe despre dumneavoastră, îmi pare foarte rău că trebuie să ne întâlnim în aceste — se uită scurt spre avizier - circumstanţe nefericite.

Ar vrea să cadă la pământ în faţa lui. „Te rog, ar striga. Te rog, acceptă-mă. Nu o să-ţi fac probleme. O să muncesc din greu. O să. Dar îşi dă seama că nu asta este soluţia. îl cunoaşte pe directorul Liu. Sau, cel puţin, a cunoscut bărbaţi ca el. Poate că-i plac scandalurile, aşa cum spune toată lumea. Dar o femeie plângând l-ar plictisi.

în schimb, dintr-un impuls, Yuliang ridică bărbia.

— Circumstanţe nefericite, întreabă, pentru cine?

Directorul Liu clipeşte.

— Mă scuzaţi?

— îmi pare rău, dar nu pot să nu mă gândesc că respingerea mea este mai puţin nefericită pentru mine decât pentru şcoala dumneavoastră.

Două tinere studente, auzind-o, se opresc neîncrezătoare. Una din ele chicoteşte, lovind-o cu cotul pe cealaltă.

Şi totuşi, directorul Liu o priveşte cu interes.

— Aşa credeţi? spune el.

— Ştiu că sunt directă. Dar am fost aşa de încurajată de tot ce am citit şi am auzit despre faimoasa dumneavoastră academie. Şi am fost impresionată de felul în care, în trecut, aţi combătut spiritele înguste — minţi precum aceea a omului care tocmai a plecat. Aţi susţinut răspicat că acest mod de gândire este demodat, că scopurile dumneavoastră sunt nobile. Moderne.

16 învăţăturile lui Confucius.
17 Doctrina buddhistă.

Lui Yuliang aproape că nu-i vine să creadă că spune ceea ce spune. Şi totuşi, se menţine pe poziţie: miza este mult prea mare. în plus, rareori se întâmplă ca flatarea să nu înmoaie personalităţile puternice. Mai ales personalităţile masculine puternice.

— îmi pare bine să aud asta, spune el. (De fapt, radiază de plăcere.) Tocmai pe acest concept se bazează academia aceasta. Pe modernitate. Pe artă în sensul său cel mai pur, cu haine sau fără. Masculină sau feminină.

— Aşa am crezut şi eu. De aceea sunt surprinsă că, atunci când o femeie talentată bate la porţile dumneavoastră, nu o lăsaţi să intre. Şi nu e vorba despre calităţi artistice, se pare. Ci despre... alte lucruri, (îl aude pe Zanhua respirând greu.) Dacă nu mă înşel, cred că aţi fost citat spunând că femeile ar trebui să joace un rol-cheie în revoluţia culturală a Chinei. Aşa cum ar trebui s-o facă şi în revoluţia socială pe cale să se îndeplinească. Directorul Liu se încruntă, iar ea precizează: *Shenbao.* Cu două săptămâni în urmă, cred.

— Se prea poate să fi declarat asta, spune el, vădit flatat. Cu toate că în acest oraş reporterii sunt mai buni decât pictorii. îşi aruncă trabucul pe jos şi continuă: Adevărul este însă că rezultatele de astăzi n-au nici o legătură cu revoluţia. Au legătură cu istoria. Există în consiliul profesoral voci care susţin că studentele nu fac decât să se amuze aici, că nu sunt serioase. Nu suportă să fie criticate şi renunţă imediat ce se căsătoresc sau rămân însărcinate. De fapt, ultima a plecat fiindcă a fost deranjată de modele. Mai mult decât băieţii. Râde zgomotos: Lucru care spune multe.

Yuliang îşi îndreaptă spetele.

— Eu nu sunt aşa.

El o priveşte mai de-aproape.

— Spuneţi-mi cum sunteţi.

Sunt diferită pentru că, se gândeşte ea, eu n-o să plâng niciodată la vederea unei perechi de sâni goi sau a unei porţi de jad. Şi pentru că am văzut mai mulţi oameni dezbrăcaţi, în mai multe poziţii ruşinoase decât veţi vedea tu sau scumpii tăi băieţi toată viaţa voastră. Chiar dacă aveţi noroc.

Dar spune simplu:

— Sunt mai bună.

I se pare doar, sau ochii lui o privesc cu mai multă profunzime?

— Mai bună decât femeile care s-au perindat aici înainte?

— Mai bună decât ceilalţi studenţi. Băieţi sau fete.

Este o aroganţă de neiertat. Dar, privindu-i reacţia - gânditor, măsu- rând-o din cap până-n picioare, apoi, în sfârşit, dând din cap -, ştie din nou că şi-a jucat cartea aşa cum trebuie. Mângâindu-şi bărbia, directorul se uită din nou la liste, apoi la locul unde fusese parcat Bentley-ul.

— Acum, cu siguranţă, mai avem un loc liber, spune până la urmă, un pic mâhnit. Şi, cu toate că sunt mai tânăr decât mulţi dintre profesori, totuşi sunt director.

— Deci... Yuliang nu prea mai îndrăzneşte să-şi forţeze norocul. Dar încă nu-i răspunsese la întrebare. Deci am intrat?

El o priveşte în ochi, apoi se înclină adânc, teatral.

— Doamnă Pan, sunteţi bine-venită la şcoala mea umilă. Sper să nu regretaţi niciodată alegerea făcută.

Partea a sasea

ACADEMIA

Renoir este vulgar, Cezanne este superficial, Matisse este inferior

XU BEIHONG

Douăzeci şi patru

Femeile sunt aşezate în poziţii de odihnă şi bârfa, cu trupurile lucind de uleiuri parfumate şi săpun. Yuliang, ascunsă în spatele unei bănci din baia publică, le supraveghează încordată, ca un vânător pân- dindu-şi prada.

Le măsoară din priviri pe tânăra care stă dreaptă şi mlădioasă ca un lăstar şi pe bunica aplecată care îşi curăţă de zor pielea roz. Le urmăreşte pe cele două femei de vârstă mijlocie care stau de vorbă intr-un colţ, frecându-şi călcâiele şi coatele. Una este slabă şi vânoasă. Cealaltă este de două ori cât prima. Coapsele, sânii şi burta îi sunt acoperite de ţesut adipos. Puse la un loc şi împărţite în mod egal, se gândeşte Yuliang, lipsită de delicateţe, ar deveni normale. Apoi mai este fata cu încheieturi subţiri şi privire serioasă, care-i zâmbise lui Yuliang la vestiar. E tânără şi-şi luase cu ea şi cartea, în ciuda efectului pe care aburul îl va avea asupra paginilor.

Alegerea devine, brusc, mai grea decât realizarea desenului în sine. De ce? se întreabă Yuliang, scoţându-şi creionul din ascunzătoare. Până la urmă, toate sunt femei. Dar ce le face totuşi să fie atât de diferite? Şi de ce se gândeşte că una dintre ele este drăguţă, iar celelalte sunt obişnuite sau chiar urâte? Şi oare ea — până la urmă, o femeie — are puterea de a schimba această percepţie?

Liu Haisu aşa crede.

— Misiunea voastră este, le spusese el studenţilor în discursul de deschidere a celui de-al doilea an al lui Yuliang la Academia de Arte din Shanghai, să schimbaţi premisele majore ale privitorilor voştri. De a lua o floare moartă şi de-a ne arăta viaţa sa ascunsă. De a lua o femeie urâtă şi a ne arăta frumuseţea din spatele urâţeniei sale. Ocolise subiectul desenării bărbaţilor - probabil pentru că şi el, ca şi toţi ceilalţi, pare să considere că este mai scandalos să-i pictezi dezbrăcaţi

pe ei decât pe femei. Cel puţin pentru femei. De aceea, cursurile în care se studiază corpul bărbătesc nu sunt deschise decât pentru bărbaţi. Oricât de mult ar deranja-o pe Yuliang lucrul acesta (cu toate că nu poate declara asta în public - şi aşa şoptesc tot timpul pe la colţuri lucruri despre ea), ştie că nu este un fenomen specific Orientului. Până la urmă, tabloul lui Caillebotte ***Bărbat îmbâindu-se***, în care de-abia se ghiceşte un scrot, a fost considerat în Belgia atât de şocant, încât, la început, a fost expus în chiar toaleta în care fusese pictat.

Acum, pe furiş, Yuliang desface restul materialelor, din prosopul la adăpostul căruia le adusese în baia publică. Apoi se întoarce şi le supraveghează din nou pe femei. Cel mai uşor ar fi, bineînţeles, s-o aleagă pe oricare, la întâmplare, şi s-o deseneze - rapid, corect, detaşat. In felul în care desenează întotdeauna nudurile. Dar astăzi caută mai mult decât acurateţe şi formă. Se află aici pentru a surprinde ceva ce profesorul Hong numeşte „forţă vitală" — ceva ce, cu toată îndemânarea ei, nu pare capabilă să surprindă în clasă. Lecţie după lecţie, se aplecase total asupra nudurilor sale. Dar, cu toată corectitudinea anatomică pe care-o dovedesc, le lipseşte ceva.

— încetează să le mai priveşti doar ca pe o simplă piele, îi sugerase profesorul Hong săptămâna trecută, o exprimare care o adusese brusc şi dureros în mintea lui Yuliang pe Jinling.

Şi Yuliang a încercat să-i urmeze sfatul. Totuşi, nici cele mai bune nuduri ale ei nu reuşesc să fie mai mult de atât — mai mult decât piele. Forme încremenite, plate, lipsite de spirit şi de viaţă.

Ideea cu baia publică îi venise cu o săptămână în urmă, când Hong Ye adusese un desen ca să-l arate clasei.

— Am găsit acest tablou la Paris, anul trecut, îi anunţase el. Uita- ţi-vă la linii, puternice şi vii. Să ţineţi minte întotdeauna că liniile, şi nu detaliile sunt cheia. Marele spaniol Picasso a petrecut odată luni întregi încercând să deseneze o vacă. Nu să o înfrumuseţeze, fiţi atenţi, ci să-i redea esenţa. Până la urmă, din vacă nu au mai rămas decât trei sau patru trăsături de penel. Dar a fost mai reală decât ar fi putut-o desena, să spunem, artistul victorian Landseer, obsedat de detalii şi de animale.

— Este un Picasso? a întrebat cineva.

— Crezi că-mi permit un Picasso? Cu rahatul de bani pe care îi câştig aici? răspunsese profesorul Hong. în chicotelile ce au urmat, adăugase: Nu. Este opera unei femei. Valadon. L-am găsit la o galerie mică din Montmartre. Doamnelor, aveţi o întrebare, sau faceţi doar schimb de reţete culinare?

Privise spre celelalte două fete din clasă, care, ca întotdeauna, şuşoteau. Una dintre ele îşi dăduse ochii peste cap. Fiica unui negustor bogat care se împăuna tot timpul cu călătoriile sale în Vest. Tot ea facea mereu comentarii despre „femeile decente".

— Scuze, domnule profesor, spusese atunci. Mă întrebam doar dacă este adevărat că Valadon a fost o târfa.

— Este adevărat că nu era educată şi că, la un moment dat, a fost foarte săracă. Dar lucrurile astea nu o transformă într-o târfă.

— Atunci înseamnă că nu era decât o femeie frumoasă care s-a folosit de farmecele sale ca să-şi seducă profesorii. Şi criticii de artă.

Camera vuise de râsete înfundate. Yuliang simţise ochi întorcân- du-se spre ea. Habar n-avea câţi dintre colegii ei îi cunosc trecutul, dar se pare că zvonurile circulă nestingherite.

Profesorul se încruntase.

— Din contră. Din multe puncte de vedere, ea ne arată adevărul filozofiei lui Lao Tzu: şi-a transformat slăbiciunea în forţă. S-a folosit de singurul atu pe care îl avea şi care o putea ajuta să-şi croiască drum în lumea artei - frumuseţea. Lucrând ca model, a câştigat prietenia lui Toulouse-Lautrec şi a lui Degas, care au reuşit să-i sesizeze talentul. A muncit mult — lucru pe care unii dintre studenţii noştri nu-l fac... Doamnă Pan.

în momentul acela profesorul ajunsese la banca lui Yuliang. Spre surprinderea ei, pusese Valadon-ul în faţa ei.

— Mai ales dumitale ţi-ar prinde bine să te uiţi mai atent la acest desen. Te rog, o îndemnase, văzând că ezită. Uită-te.

Yuliang privise. Schiţa în cărbune a franţuzoaicei surprinsese o fată tânără aflată într-o cadă de tablă, pe jumătate îngenuncheată, precum creştinii la rugăciune. Dar, în imaginea aceasta, poziţia părea extrem de senzuală: linia umărului ei, şuviţele ude de păr păreau să îmbie privitorul să vină mai aproape, să o atingă. Trecându-şi degetele peste liniile puternice, Yuliang îşi dăduse seama că profesorul Hong avea dreptate. Forţa tabloului nu venea din acurateţea lui fizică; ci din ceva mai evaziv. Din faptul că artistul nu crease o imagine, ci o fată. O fată vădit inconştientă că este pictată şi admirată.

O fată care pur şi simplu... făcea baie.

— Trebuie să îţi ridici capul, altfel nu o să reuşesc niciodată să-ţi curăţ coama asta de iapă.

Fata se supune, închizându-şi bine ochii, în timp ce bunica îi toarnă apă pe cap. Lichidul transformă părul într-o foiţă subţire de negru strălucitor, ajungând, moale, până în spatele genunchilor copilei. Aşteaptă tăcută să fie frecată cu săpun, acoperindu-şi sânii goi cu o mână.

Privind-o din ascunzătoare, Yuliang simte că respiraţia i se accelerează. Nu numai pentru că fata este minunată, iar umerii ei delicaţi îi amintesc de Jinling. Ci şi pentru că este perfectă, modelul perfect. Perfectă. Pielea ei este fină, poziţia, naturală şi sigură pe sine. Este precum *Naşterea lui Venus* a lui Botticelli. într-o baie publică.

Hârtia blocului de desen este acum umedă de la abur. Şi totuşi, Yuliang desenează repede, cu linii la fel de simple şi hotărâte ca ale caligrafiei sale. Probabil lucrează vreo jumătate de oră, uitând de pălăvrăgeala şi zeflemeaua femeilor, poate chiar şi de locul în care se află, aşa încât, atunci când apa îi stropeşte foaia, nici nu se mişcă. Urmează alt strop şi apoi altul. Până la urmă îşi ridică privirea şi vede aplecată deasupra ei o femeie puternică, cu fruntea ridată şi încruntată.

— Hei! spune femeia tare. Ce naiba faci aici?

în spatele ei, pălăvrăgeala se opreşte brusc.

— Ce este, soro? întreabă cineva.

— Vaca asta nesimţită ne desenează, ce să fie! răspunde femeia. Goale!

Trăgând-o pe Yuliang de braţ, îi smulge din mână desenul. Celelalte femei îşi întorc şi ele capetele spre sursa scandalului.

— Unde? strigă. Cine este?

— Aici! Femeia flutură desenul în faţa ei, strângând-o şi mai tare de braţ pe Yuliang. Probabil că voia să-l vândă pe stradă, mai încolo, strigă ea.

Yuliang încearcă să se elibereze.

— Nu încercam... începe ea.

Nu reuşeşte să mai spună nimic; femeile se strâng în jurul ei. Gesticulează cu periile lor de baie şi cu degetele lor cu pielea buricelor încreţită.

— Luaţi-i prosopul! urlă una dintre ele. Probabil că este bărbat deghizat!

— Sau o „furnică alba \ şuieră bunica, trăgându-şi în spate nepoata drăguţă. Aşa începe totul. întâi desene obscene. Apoi bordelul!

— Asta e nebunie curată.

Strângându-şi mai bine prosopul pe lângă ea, Yuliang vrea să se îndrepte spre vestiare. Dar femeile nu îi dau voie, mânând-o, în schimb, înspre recepţie.

— Lao Chen! strigă femeia bărbătoasă. Ajutor! Am fost atacate!

— Te rog, spune Yuliang, privindu-şi desenul care trece dintr-o mână udă într-alta. Sunt studentă la Academia de Artă. încercam să studiez...

— Academia de Artă! prima femeie se întinde spre prosopul ei, trage de el. Spune-mi, ce-ar fi să te desenez eu pe tine goală acum?

— Nu, nu! Să-i facem o fotografie! Asta chiar am putea s-o vindem pe bani buni! îi ţine isonul alta.

Majoritatea femeilor se retrag pe măsură ce se apropie de perdeaua din mărgele care marchează intrarea principală. Dar cea cu părul scurt, care o ţine de braţ pe Yuliang, nu se opreşte din mers şi o împunge pe prizoniera sa în camera de la intrare.

— Lao Chen! strigă din nou. Te rog! Am prins-o pe asta!

— Ce? Ce s-a mai întâmplat? întreabă recepţionerul, un bărbat zdravăn.

— Imagini obscene! croncăne femeia, fluturându-i în faţă desenul lui Yuliang. Priveşte! A desenat-o pe Sumei goală-goluţă!

— Ba nu! Sau, cel puţin... Yuliang îşi prinde mai bine prosopul care stă să-i alunece. Domnule, vă rog. Tot încerc să le explic. N-am vrut să le fac nimic rău. Sunt studentă la Academia de Artă. încercam...

Bărbatul o măsoară pe Yuliang din cap până-n picioare, suspicios.

— Aveam impresia că sunt acceptaţi numai băieţi, spune el.

— Acum sunt şi trei fete, se bâlbâie Yuliang (gândindu-se: Asta dacă nu cumva mă vor exmatricula). Vă rog. Nu... nu am crezut că se va supăra cineva.

— Bănuiesc că domnul poliţist s-ar supăra, îi taie vorba femeia. Tu ce zici?

— Să chem poliţia? întreabă nerăbdător recepţionerul. Nu sunteţi. .. nu sunteţi îmbrăcată ca s-o faceţi dumneavoastră, Chung Ma. Vă rog să îmi scuzaţi exprimarea.

— Nu! Yuliang se albeşte.' Parcă îl vede deja pe Zanhua citind titlurile. Vă rog, spune ea, cu voce de soprană, nu puteţi face aşa ceva. N-am vrut să fac rău nimănui...

Perdelele din mărgeluţe se despart din nou, de data asta de după ele apărând tânăra pe care Yuliang o remarcase mai devreme. Ca toate celelalte, acum îşi înfăşurase silueta zveltă în prosop. Insă în mână continuă să ţină cartea roşie, umedă.

— Mai stai o clipă, Chung Ma, îi spune ea femeii mai în vârstă. Aş vrea să vorbesc cu ea mai întâi.

Femeia cu părul scurt ezită.

— Ce te bagi?

— Şi eu am fost studentă acolo. La academie. Aşa că voi şti dacă ne spune adevărul. Fata pune o mână pe umărul

femeii. Prosopul aproape că-i alunecă. Dar nu pare să-i pese. Chung Ma, nu mă recunoşti? Eu am fost cea care te-a ajutat săptămâna trecută. Cu poliţistul.

— Nu înţeleg ce vrei să zici, spune femeia, încordată.

— Când băiatul tău era să fie arestat pentru furt? îi aminteşte fata. Şi ai avut nevoie de cineva care să citească acuzaţiile ce i se aduceau. Organizaţia Poporului Nou m-a trimis pe mine.

— Nu a furat! spune femeia scurt. Cărbunele acela a căzut din vagon. Aveam dreptul să-l vindem.

— Ştiu, ştiu, spune fata uşor, cu glas liniştitor. Şi, împreună, am spus poliţiei lucrul acesta, nu-i aşa? Femeia dă din cap, înciudată. Gândeşte-te puţin, continuă fata. Dacă îl chemăm pe poliţist, iar sora noastră aici prezentă spune adevărul? Dacă nu a avut gânduri obscene şi nu a vrut să facă nici un rău, iar noi o azvârlim în închisoare? Ştii cât de rău este să fii acuzat pe nedrept.

O clipă, femeia ezită. Apoi dă din cap.

— Bine, poate să intre înapoi cu tine. Dar vin şi eu. Şi dacă minte...

— Nu mint! protestează Yuliang, în timp ce femeia o înşfacă de braţ şi o târăşte înapoi.

In baie, celelalte femei formează un mic cerc în jurul celor trei: Yuliang, acuzatoarea ei, apărătoarea neaşteptată.

— Spui că eşti la academie, începe aceasta din urmă, ridicând blocul de desen. Pe cine ai profesori?

— Profesorul Hong a fost cel care mi-a călăuzit paşii. L-am avut pe profesorul Li la peisaje, pe profesorul Jiang la naturi moarte. în semestrul acesta studiez pictura pe model viu cu profesorul Hong.

Ochii fetei se îngustează.

— Model viu, repetă ea. Şi profesorul Hong. El te-a trimis aici să desenezi femei goale?

— Mi-a spus că am nevoie de exerciţiu.

Fata îi flutură în faţa ochilor caietul de schiţe.

— Să exersezi această formă de artă exploatatoare, burgheză.

In spatele lor, Sumei şopteşte cu voce înfricoşată:

— Ce înseamnă burghez, Nainai?

Yuliang clipeşte.

— Nu este exploatatoare.

Dar fata clatină din cap.

— Ba este. Arta adevărată nu ar trebui să mângâie simţurile sau să înfierbânte sângele cu imagini de fete goale, drăguţe. Ar trebui să îmbunătăţească condiţiile de viaţă ale săracilor. Ale celor oprimaţi. O priveşte pe Yuliang cu scepticism: Lucruri despre care mă îndoiesc că ştii prea multe.

— Ştiu mai multe decât crezi, spune cu răceală Yuliang.

— Nu despre asta este vorba! strigă cineva. De ce nu desenezi la şcoală?

— Ba desenez şi-acolo. Dar nu sunt destule modele.

— Atunci, de ce nu te furişezi în băile publice pentru bărbaţi?

Un val de chicoteli.

— Oricum ar fi, spune adevărul. Fosta studentă la academie se întoarce spre grup, cu blocul de desen în mână: Chiar dacă, se vede clar, nu este prea isteaţă. Surorile mele, ce-aţi zice de un pact? Dacă rupe desenul, o lăsăm să plece?

— Dar dacă sunt mai multe? întreabă bunica. Stă de ceva timp aici.

— Nu a reuşit să deseneze mai mult.

— Ba da, ar fi putut, insistă Chung Ma. Ar putea avea desene cu noi toate.

— Unde? ţipă Yuliang. Pe sub prosop?

Femeia nu face decât să ridice bărbia.

Ridicând din umeri, fata se întoarce spre Yuliang:

— Va trebui să le arăţi.

Suspinând, Yuliang şi desface prosopul, lăsându-se studiată pana ce toată lumea este mulţumită. Fata îi dă lui Yuliang înapoi blocul de desen.

— O singură pagină, murmură ea. Rupe-o acum, să vadă toată lumea.

— Aşteaptă! Este Sumei. Timidă, tânăra păşeşte în faţă. Aş putea să...

— Micuţă Su! şuieră bunica.

Dar Yuliang îi dăduse deja caietul. Aşteaptă cu o nelinişte ciudată, în timp ce modelul studiază imaginea. Are o viziune: ea, tremurând dezbrăcată într-altă baie. Dar, când îşi ridică privirile, fata pare mai puţin înfricoşată decât uimită.

— Aşa arăt eu?

— Ba chiar mai bine, spune Yuliang cu blândeţe. De-aceea am nevoie de mai mult exerciţiu.

Fata face ochii mari.

— Dacă ai nevoie aş putea...

— Destul, răcneşte femeia cu părul scurt. Sumei, taci din gură. Şi dă-mi gunoiul ăla. Ii smulge desenul şi i-l înapoiază lui Yuliang. Scapă de el. Acum.

„îmi pare rău“, îi spune în gând fetei. Şi, fără să-şi ferească ochii, rupe foaia de hârtie în două. Apoi în patru.

Urmează o tăcere scurtă, umedă. Apoi, fosta studentă la arte dă din cap.

— S-a terminat, spune ea. Haideţi să ne vedem fiecare de treburile noastre, bine?

Femeile se împrăştie la băncile şi la găleţile lor. Totuşi, înainte de a pleca, cea cu părul scurt se apleacă spre Yuliang:

— Astăzi ai avut noroc, şuieră ea. Dar dacă mai vii aici îţi va părea rău că mama ta - pe care ai făcut-o de râsul lumii - s-a mai chinuit să te nască.

— Nu înţeleg unde ţi-a fost mintea.

întoarsă în vestiar, fata îşi despătureşte jacheta cu guler ridicat şi pantalonii.

— Sunt femei bune şi cinstite. Cea cu părul scurt avea la un moment dat o fermă. Era prosperă. Dar, de când cu foametea, a supravieţuit cerşind şi vânzând cărbuni pe care fiii ei îi şterpelesc de la companiile de cale ferată.

— Aha, deci fură!

— Şi ce dacă? Străinii ăştia fură de la noi în fiecare zi. Ne iau slujbele. Banii. Mândria. Uitându-se la Yuliang, adaugă: Să ştii că pentru unii oameni baia aici nu este un simplu spălat. Este un eveniment. Nici nu mă mir că au fost aşa de supărate. Vocea i se înăbuşă în timp ce-şi trage bluza peste cap. Totuşi, desenezi foarte bine. Mult mai bine ca mine.

— Când ai fost la academie? întreabă Yuliang ştergându-şi încet părul.

— Acum doi ani. Nici pe atunci nu erau destule modele. Din fericire, eu nu m-am gândit niciodată să-mi încerc norocul la baia publică.

— De ce ai renunţat?

Fata ridică din nou din umeri.

— Nişte prieteni m-au convins că există lucruri mai importante cu care să-ţi umpli timpul şi pe care să cheltuieşti banii părinţilor. Ridicându-şi cartea udă, adaugă: Aceasta este prima traducere integrală a ***Manifestului comunist*** al lui Marx. Tocmai a ieşit din tipar. Conducătorul grupului meu de discuţii, profesorul Chen, ne-a făcut rost de el. Ne-a dat fiecăruia câte un exemplar înainte să iasă pe piaţă.

— Chen Duxiu este profesorul tău? întreabă Yuliang surprinsă. Nu este la Beijing?

Citise în ziare despre vechiul prieten al soţului ei - întoarcerea lui din Japonia pentru a prelua conducerea Universităţii din Beijing, influenţa lui în aşa-numita mişcare anti-imperialistă de la 4 mai, recenta fondare de către el a Partidului Comunist Chinez. Cu toate acestea, de când se întorsese în Shanghai nu îl văzuse decât în trecere - o dată ieşind din redacţia ***Tineretului nou,*** altă dată conducând un protest împotriva recent semnatului Tratat de la Versailles, care cedase fostele posesiuni teritoriale ale Germaniei din China nu Chinei, ci Japoniei.

— De când l-au eliberat călătoreşte mult, spune fata. După răzmeriţe l-au vârât la închisoare, să ştii. Ştergând uşor coperta cărţii cu prosopul, adaugă: Ascultă asta.

Deschizând cartea, îşi trece degetele peste un paragraf subliniat cu cerneală roşie, care deja se scurge pe marginile paginii.

— „Lumea va fi pentru omul de rând, iar sunetele fericirii vor ajunge până şi-n cele mai îndepărtate izvoare. Ah, veniţi dar! Oameni din lumea întreagă, cum de nu v-aţi trezit încă?“ Ridicându-şi privirea, fata adaugă visătoare: N-aş fi crezut niciodată că Marx poate fi aşa de poetic. Tu ai fi crezut? Se încalţă cu o pereche de papuci cu toc, în două culori, surprinzător de şic pentru cineva cu păreri atât de rigide. Oricum, tu nu ai nevoie să vii la baia publică, nu-i aşa?

— Nu, nu chiar, spune Yuliang.

— Ca să fiu sinceră cu tine, nu cred c-ar trebui să te mai întorci aici. Fata îşi bagă cartea în geantă. Acum am fost eu aici, dar data viitoare s-ar putea să nu mai fiu. Găseşte-ţi o altă rezolvare pentru problema de la şcoală. Mergând cu Yuliang spre uşă, continuă: Dacă te interesează, vino la cursul nostru de tâmplărie. In serile de marţi. Ne întâlnim la etajul doi de la Uchiyana Shoten, pe strada Fântânii. Apropo, eu sunt Guifei.

Yuliang îşi reţine un zâmbet. Noua ei prietenă este numită după una dintre frumuseţile faimoase ale Chinei - cea care îl vrăjise atât de tare pe un împărat din secolul al XVIII-lea, încât acesta lăsase ţara pradă unei rebeliuni devastatoare. în schimb, librăria japoneză este vestită ca fiind locul de întâlnire al tinerilor revoluţionari din oraş. Yuliang nu se poate abţine să nu se-ntrebe dacă părinţii lui Guifei sunt la curent cu noile pasiuni ale fiicei lor.

— Eu sunt Pan Yuliang, spune ea. Apoi, dintr-un impuls, întreabă: La întâlnirea voastră participă şi un băiat pe nume Xing Xudun?

— De la ***Tineretul noul*** El şi alţi membri ai redacţiei vin deseori. Sunteţi prieteni?

—— Ne-am cunoscut, spune repede Yuliang. Eram doar curioasă.

Părăseşte baia publică cu adresa lui Guifei notată acolo unde ar fi trebuit să se afle ultimul ei desen. Braţul îi este învineţit de la strân- soarea ţărăncii, iar soluţia ei genială fusese, literalmente, ruptă în bucăţi. Ceea ce este şi mai rău, nu se află mai aproape de dobândirea forţei vitale a profesorului Hong.

Dar, se consolează ea (mergând încet spre casă), reuşise să realizeze ceva aproape la fel de dificil: se pare că reuşise să-şi facă o prietenă nouă.

Douăzeci si cinci

Banca Poştală de Economii Wagner, dată în funcţiune cu şapte ani în urmă la Viena şi reuşind să îmbine cu succes [ceva] teutonic şi conceptele clasice ale [ceva] este atât o [ceva] manifestare a [ceva] modernist, şi foarte accesibilă persoanelor din afară...

Atâta, decide supărată Yuliang, poate spune despre acest text. Cu tot efortul pe care îl depune, nu reuşeşte să citească mai mult de jumătate din termeni. Săptămâna viitoare îl va ruga pe Zanhua să i-l citească.

Nemulţumită, închide cartea cu zgomot. Apoi, uitându-se la ceas - 3:15; ca de obicei, directorul Liu întârzie — îşi aprinde o ţigară şi îşi îndreaptă atenţia spre tabloul de deasupra biroului.

Tabloul înfăţişează un monstru enorm care consumă un om, sau rămăşiţele unui om. Leşul este lipsit de cap şi de un braţ. Celălalt este ridicat într-un salut însângerat. Ochii monstrului sunt sălbatici, gura îi este deschisă într-un extaz atât de intens, încât Yuliang se simte cuprinsă de un val de dezgust, chiar în momentul în care Liu Haisu dă buzna în cameră, trântindu-şi hârtiile pe birou.

— Scuze! strigă fără suflu. Ale naibii întruniri de consiliu. Doamnă Pan, să nu vă băgaţi niciodată în vreun consiliu. Vă va părea rău. Se aşază la biroul său dezordonat. Sper că nu întârziaţi din nou din pricina mea.

— Astăzi nu am cursuri, minte Yuliang.

— Ce fericită sunteţi. Afundându-se în scaun, directorul îşi scoate trabucurile. Yuliang îl priveşte, un pic stânjenită. Adevărul este că are anatomie. Dar chiuleşte - gândul de a se holba două ore la imagini cu oase şi muşchi nu-i surâsese în dimineaţa aceea.

Pufăind din ţigară, Liu Haisu urmăreşte privirea lui Yuliang care se îndreaptă, în continuare, spre monstru.

— Este foarte... izbitor, comentează ea.

El râde.

— E un fel de a spune. Am putea să ne întrebăm la ce se gândea Goya.

— Este un Goya? Yuliang priveşte lucrarea cu mai mult interes.

Liu Haisu se consideră un impresionist. Dar îl idolatrizează pe maestrul spaniol, pe care îl consideră primul artist cu adevărat modern.

— O copie după o reproducere a tabloului său, spune el acum. Am pictat-o cu ani în urmă, când de-abia mi se trezise interesul asupra operei lui — la început, pentru că mi se păruse extrem de chinezească.

— Chiar?

El dă din cap.

— Aceeaşi schemă de culori, aceeaşi atenţie la mânuirea pensulei. Mă intriga felul în care arta depăşeşte graniţele culturale. Cred că aveam probleme cu propriile mele lucrări.

— Dumneavoastră aveaţi necazuri? întreabă Yuliang, uimită. Lin Haisu este cel mai prolific pictor pe care îl ştie. In ciuda orarului încărcat de la academie şi a luptei de a ajunge în paginile fiecărui ziar şi revistă de artă din China, tot produce lucrări mai multe - şi mai bune - decât i se pare lui Yuliang omeneşte posibil. Tablourile prezentate ultima dată la Spaţiul Expoziţional din Shanghai îi tăiaseră răsuflarea: naturi moarte încărcate şi, totuşi, impecabil de elegante; peisaje cu ceaţă, impresioniste, construite, la o privire mai atentă, din mişcări ale pensulei care s-ar fi putut compara cu cele ale lui Shi Tao. Combinarea acestor două stiluri — estic şi vestic, vechi şi nou - o impresionase profund pe Yuliang.

— Cu toţii mai avem necazuri, spune acum. Muza ne vizitează. Doar rareori se mută cu totul în noi. îşi duce mâna la buze. Dar nu despre asta am vrut să vă vorbesc azi.

Yuliang îşi stinge ţigara, întrebându-se, stânjenită, dacă va aduce în discuţie incidentul de la baia publică. Mai mult ca sigur a auzit de el. încă îşi mai aude şoptită noua poreclă: Frumoasă la baie.

— Sper că veţi concura la întrecerea dintre studenţi şi profesori de anul acesta, spune, în schimb.

— Eu... nu m-am gândit la asta.

Din nou o minciună. în ultimele săptămâni aproape că nu se gândise la altceva. Nu prea o ajută nici faptul că toată şcoala vuieşte în legătură cu premiul de anul acesta: o bursă plină, în cadrul noului program de prietenie sino-franceză, la Universitatea din Lyon.

Când profesorul Hong îi pomenise despre asta prima oară, pulsul i-o luase razna. Se gândise la castelele pastelate ale lui Rubens, la câmpurile de un verde cmd şi la cutele robelor lui Gentileschi. Se imaginase plimbându-se pe alei pietruite alături de zeii vlăguiţi ai lui Leonardo şi de femeile lui aflate ca în ceaţă — poate chiar întâlnindu-se cu Suzanne Valadon. Totuşi, cu aproape o săptămână în urmă, Yuliang s-a resemnat, în sfârşit, cu gândul că un vis trebuie să rămână ceea ce şi este — un vis. Adevărul este că nu are nici o lucrare cu care să intre în competiţia de anul acesta. Şi chiar dacă ar fi avut - chiar dacă ar fi câştigat - cu siguranţă că lui Zanhua nu i-ar fi plăcut ideea ca ea să hoinărească prin Franţa.

— Acum n-am nici o lucrare cu care să mă înscriu, îi spune. Se pare că muza mă evită. Poate că a aplecat urechea la toate bârfele care circulă pe seama mea.

— Bârfa, declară el, nu este decât invidie ascunsă. Să fi auzit ce spuneau despre Leonardo.

— Eu nu sunt Leonardo.

— Nu asta m-ai făcut să cred odată.

își alege un trabuc, îi taie vârful. în timp ce îl aprinde, Yuliang simte că izbucnește în lacrimi.

— Pur și simplu... pur și simplu nu-mi ies, rostește ea, lăsându-și ochii în pământ.

— Tablourile?

— Nudurile. Profesorul Hong îmi spune că paleta de culori este bună. Doar că... siluetele nu le pot reda cum trebuie. Suspină: Ca să fiu sinceră, nu cred că sunt în stare să reproduc trupuri. Cred că această parte din mine este...

Fumează, gânditor.

— Cum este?

— Vătămată, spune ea, în sfârșit. Nu pot face asta.

Se află cel mai aproape de a-și mărturisi trecutul, altcuiva în afară de Zanhua. Ciudat însă, mărturisirea eșecului ei artistic o face să se rușineze.

Yuliang aude scaunul lui Liu Haisu scârțâind sub greutatea lui în timp ce se apleacă să-și scuture trabucul în piatra veche de cerneală care-i servește drept scrumieră.

— Goya a spus odată că somnul rațiunii naște monștri. Se oprește. Câteodată, eu mă întreb dacă monștrii noștri nasc artă.

Ea își ridică privirea.

— Cum?

— Nu v-a trecut niciodată prin minte că rănile pe care le avem ne împing spre actul creației? își întoarce capul și privește gânditor spre *Saturnul* lui Goya. Până la urmă, pierderile suferite se compensează cu altceva. Gândiți-vă la simțuri. La felul în care pierderea văzului duce la ascuțirea mirosului, atingerii și auzului. Dacă acest lucru se întâmplă și în procesul de creație? Dacă aceia care au pierdut ceva încearcă să se regăsească în arta lor? In acest caz, vătămarea nu face decât să-i ajute. Ea este aceea care îi conduce spre artă. Se întoarce din nou spre ea. Așa s-ar putea explica și faptul că cei mai buni artist i au fost întotdeauna și cei mai săraci.

— Chiar așa?

— Spuneți-mi numele măcar unui artist bogat și foarte talentat.

Ea îl privește îngrijorată.

— Este un examen?

— Nu încă, zâmbește el larg.

Yuliang se așază picior peste picior, fără să zâmbească.

— Și nu e numai asta. Mi-ar trebui mai multe modele. Zece ore pe lună nu ajung.

El oftează.

— Sunt conștient de acest fapt.

— Și nu știu absolut nimic despre cum se pictează un trup de bărbat. De ce băieții au șansa de a exersa și nuduri feminine, și nuduri masculine, iar femeilor nu li se permite accesul decât la alte femei?

Asemenea lacrimilor, ieșirea aceasta vine pe neașteptate. Dar Liu nu face decât să zâmbească.

— Așa, aceasta este fata pentru care am încălcat regulile. Bine ai venit înapoi.

Și, în ciuda ei înseși, Yuliang nu poate decât să zâmbească la rândul ei.

— Dar, continuă el, mi-e teamă că aceasta este o regulă pe care nu pot s-o încalc. Este destul de greu să desenăm femei fără a crea scandal. Dacă am pune prețioasele fete și soții ale elitei chineze în fața unui bărbat dezbrăcat, nu s-ar mulțumi să închidă școala. M-ar împușca. Zâmbește binevoitor. Sigur, ar fi o publicitate neprețuită, dar cariera mea de pictor s-ar încheia.

Afară, sună. Liu Haisu se uită la ceas.

— *Aiya! Trebuie* să merg la cursul lui Takeshita. Să țin o prelegere despre fauvism. Despre ce naiba să vorbesc? Matisse? Derain?

— Mie îmi place Matisse.

El se încruntă, lăsând impresia că acesta este răspunsul greșit.

— Cred că nici nu contează. în mare parte, sunt la fel. împinge scaunul în spate și se năpustește spre ușă, dar se întoarce și-i face semn să îl urmeze.

Traversează podelele înclinate, trec pe lângă pereții scorojiți. Spre ușurarea lui Yuliang, ușa sălii în care profesorul Lin își ține cursul de anatomie este închisă, cu toate că îl aude explicând dinăuntru („Ce os este acesta? îmi poate spune cineva?"). Liu Haisu merge grăbit în față, cu hârtiile pe jumătate ieșite din geanta desfăcută, dând din buze, punându-și cap la cap prelegerea. Se oprește atât de brusc, încât aproape se ciocnesc.

— Trebuie să îți revii, fata mea, spune el, serios, de parcă ar fi vorbit tot drumul. Zilele savanților-pictori bogați au trecut de mult. Munca pe care o faci s-ar putea, la un moment dat, să-ți pună mâncarea pe masă.

Yuliang înghite.

— Vă... vă mulţumesc pentru sfaturile dumneavoastră. Voi încerca să le urmez întocmai.

— Şi încă un lucru: te-aş sfătui din suflet să intri în concursul pentru premiul de la Lyon. Cu toţii suntem de acord că meşteşugul tău s-ar putea îmbunătăţi de pe urma acestei călătorii.

Ea îl priveşte uimită.

— Dar cum să intru în competiţie dacă nu am cu ce? Până la concurs nu mai sunt nici trei luni!

— Trebuie să te pui din nou pe lucru, răspunde directorul. Unele dintre cele mai bune picturi de pe pământ au fost făcute în câteva zile. Trei luni sunt mai mult decât de-ajuns, dacă vei înceta să iei în seamă toate gândurile negre care te bântuie. Cuvintele, spuse în maniera calmă, dar răspicată caracteristică artistului, răsună pe holuri tare, precum un discurs: încearcă să-ţi găseşti un model. O servitoare. O prietenă. Cineva prea prost, infirm, sau cineva căruia să nu-i fie ruşine să se lase studiat şi întors pe toate părţile. Trebuie să pictezi. Atâta tot.

Pune mâna pe uşă şi se pregăteşte să bată, apoi se întoarce.

— Şi nu-ţi căuta prieteni într-o încăpere plină cu artişti nesiguri pe ei, adaugă el, abia acum coborându-şi vocea. E ca şi cum ai căuta o faţă cinstită la Versailles.

O săptămână mai târziu, Yuliang tot nu revenise la cursuri. Dar cel puţin îşi reluase munca. Inspirată (sau ambiţionată) de Liu Haisu, îşi storsese creierii şi, până la urmă, reuşise să găsească un model care să întrunească cerinţele ei. Fusese nevoie de îndrăzneală, hotărâre şi două refuzuri de pomină. Dar, după ce găsise soluţia, i se păruse în acelaşi timp absolut genială şi cu totul nebunească. începuse chiar în după-amiaza aceea.

Acum îşi roade o unghie, studiindu-şi subiectul.

— Ar trebui să trăiesc în tine, îi spune fetei. Aşa mi-a spus profesorul Hong.

Modelul o priveşte cu privirea, o privire goală. Pe coapse are pielea de găină. Yuliang se freacă pe braţe - este frig. Căminul în care s-a mutat (atât pentru că este foarte aproape de şcoală, cât şi pentru că-i poate evita pe Qihua şi pe Ahying când lucrează) interzice folosirea caloriferelor cu cărbuni. Dintr-un motiv întemeiat: anul trecut, mai mult de treizeci de fete muriseră într-un asemenea cămin, într-un incendiu izbucnit noaptea, bătând într-o uşă ferecată pentru ca ele să fie „în siguranţă".

încercând să nu mai tremure, Yuliang amestecă nuanţele din care să creeze piele: violet, galben, *terra roşa*, negru ivoriu, roşu venetian. Creează rapid şi uşor o schiţă a trupului. Apoi înmoaie pensula în culoare şi începe să umple forma.

In timp ce lucrează, îşi interzice să se gândească sau să se întrebe. Pictează doar; cu nepăsare, metodic. Modelând formele tivite cu culoarea piersicii, umbrele bej. Când ajunge la sâni, aude vocea Naşei: „Dacă ating direct sânii, le iei cu şapte bănuţi mai mult. Zece dacă îţi ating picioarele".

— Mai tacă-ţi fleanca, târfa bătrână, murmură ea şi se mută spre coapse. Abdomen. Sărutul ţuguiat al buricului.

Tocmai îşi încarcă din nou pensula pentru a mai lucra la păr, când de afară începe să se audă larmă. Pe stradă trece un cortegiu funerar. La început, Yuliang încearcă să lucreze în continuare, dar nu poate. Vraja s-a rupt.

îşi pune pensula în borcan şi aruncă pe ea un şal care s-o apere de frig. Indreptându-se spre birou, desface sticla de vin pe care şi-a cumpărat-o ca să mai ia din când în când câte o gură, în timp ce lucrează, îşi toarnă un pahar. Apoi merge spre fereastra deschisă.

Sicriul este aşezat chiar în faţa casei de vizavi - răposata trebuie să fi murit departe de casă. însă nu duce lipsă de oameni care s-o plângă.

Fiicele sunt îmbrăcate în negru, nepoţii şi strănepoţii, în albastru. Ginerii poartă alb imaculat şi galben deschis. Acest cor colorat de bocitori este subliniat de sunetul zarurilor de *pat-cha.* Gongul de doliu aşezat în partea dreaptă a porţii semnifică faptul că decedatul este o femeie, iar prezenţa strănepoţilor indică faptul că era, probabil, foarte bătrână. Dar Yuliang este prea departe pentru a desluşi portretul rezemat pe un scaun de lângă sicriu, printre coroane de flori şi alte ofrande. încearcă să-şi amintească bunicile care o salută uneori când se întoarce acasă. Faţa uneia dintre ele seamănă cu un bostan ofilit, iar vocea ei este dulce şi ciudat de tânără. Câteodată îi strigă lui Yuliang:

— Te duci la şcoală, fetiţo? Când mă pictezi şi pe mine?

Yuliang şi-o imaginează acum pe această femeie, zăcând ţeapănă în coşciugul ei, cu faţa şi trupul acoperite de pânză galbenă şi albastră. Ce-ar fi să desenezi asta într-un studiu pe viu - un trup care nu are în el nici o fărâmă de viaţă? Cursurile ei de anatomie sunt ţinute pe baza unor manuale şi a unui schelet vechi, donat de clinica misiunii pentru că îi lipsesc două oase. Dar se spune că Leonardo ar fi învăţat pe morţi, petrecând ore întregi în morgi întunecate, disecând, jupu- ind. Desenând. Colegii ei fuseseră oripilaţi. Yuliang însă abia dacă ridicase din umeri în sinea sa. Se gândise doar că, dacă maestrul italian ar fi ales medicina, ar fi dobândit prin studiile lui cunoştinţe temeinice de fiziologie.

Acum îşi studiază din nou modelul - sfârcurile întărite, pielea de găină. Vederea ei aşa - dezbrăcată, singură - o doare. Yuliang închide ochii, apoi se dojeneşte în linişte: Târfa proastă. Nu o vei putea picta dacă nu vei reuşi să o vezi.

Şi apoi, dintr-odată, îi vine în minte: Nu pot s-o văd.

Entuziasmată, deschide ochii, găsind un sens nou cuvintelor profesorului Hong. încearcă să vezi pielea ca fiind mai mult decât simplă piele, spusese el.

Este exact opusul a ceea ce-i zisese Jinling odată: E numai piele. Şi totuşi, studiindu-şi acum din nou modelul, Yuliang realizează, brusc, că necazurile ei, atunci ca şi acum, sunt provocate de propriul său eşec de a vedea pielea ca fiind mai mult, sau mai puţin, decât ceea ce este; de a o vedea în afara durerii. în viaţa ei cea veche era o slăbiciune, o suprafaţă moale ce aştepta să fie rănită. Privită în felul acesta, la
academie nu poate naşte pasiune creatoare, ci numai un val de repulsii Şi, în ambele locuri, ea nu fusese în stare - oricât de mult ar fi îneci cat - să-i perceapă frumuseţea. S-o vadă ca pe ceva demn de a fi des< nat... Afară, bocitorii plâng:

— *Aiiiiiiiii.* Mamă, întoarce-te. întoarce-te!

Cu inima bătându-i nebuneşte, Yuliang închide din nou ochii Se gândeşte la Jinling, nu moartă, aşa cum o văzuse ultima dată, < i în acele zile incredibil de îndepărtate, când începuse să o slujească înainte de a fi înţeles în totalitate care era valoarea comercială a unui trup, când nu putea evalua decât în moneda frumuseţii. Se gândeşn la felul în care arăta pielea lui Jinling dimineaţa devreme. Strălucind de sudoare, încordată de plăcere copleşitoare. înfăţişată în lumin.i slabă a răsăritului de soare.

Frumuseţe, se gândeşte ea. Se uită din nou în oglindă.

E un moment potrivit. Soarele apune, în sfârşit, învăluind camer.i în portocaliu şi auriu. în acest moment, Fata din Oglindă i se pan aproape eterică - atât de departe de pielea simplă precum este cur cubeul de o ploaie uşoară.

Yuliang se studiază singură: coapsele ei suple, şoldul curbat. Şi, pentru prima dată în ani de zile, se vede cu adevărat. Se simte, în sfâr şit, eliberată de degetele cercetătoare ale „furnicii albe", de mâinile strai nilor. De bijuteriile care o leagă, precum lanţurile, de datorie...

Ridicându-şi paleta, pictează grăbită peste imaginea ţeapănă di dinainte. îşi ridică privirea, respiră adânc şi o ia de la capăt. Pictează până ce lumina de afară este înghiţită de întuneric; până ce călugării sr duc acasă şi până ce nu mai rămâne decât zgomotul zarurilor jucătorilor.

Douăzeci si sase

> >

— Franţa, repetă Zanhua, lăsând jos ceaşca. Este nedumerit, serios.

— N-ar fi decât doi ani. Yuliang are grijă să pară indiferentă. Dar, dacă voi câştiga, bursa va acoperi toate cheltuielile. Chiar cred că ar fi mai uşor...

încordarea lui este apăsătoare.

— Mai uşor să călătoreşti treizeci de zile pe un vapor decât trei? Mai uşor să nu-ţi mai vezi soţul deloc decât să-l vezi rareori?

â

— Mi-ar fi mai uşor să... lucrez, spune Yuliang.

Lucru care, bineînţeles, este exact ce nu ar fi trebuit să spună. Citeşte pe faţa lui asta. Să lucrezi? gândeşte el. Ce să lucrezi?

Ea îşi muşcă buzele. Ştie că e mândru de realizările ei. Anul trecut, când se situase pe locul doi la expoziţia concursului între studenţi şi profesori, îi trimisese o telegramă. îi vizitase spaţiul de la cămin, atelierul de la şcoală, făcuse cunoştinţă cu câţiva profesori. Protestase când unul dintre ei îl creditase cu descoperirea talentului lui Yuliang: „Nu am făcut decât să mă îndrăgostesc", spusese.

Acum îşi îndreaptă din nou privirea spre ziar. Yuliang continuă şi ea lectura unui articol despre un tânăr artist modern bine cunoscut, Xu Beihong. însă se gândeşte numai la sosirea lui Zanhua, cu o seară în urmă, la îmbrăţişarea caldă pe care i-o dăduse. Urmată de un anunţ:

— Sunt transferat din nou în Tongcheng.

Vestea o şocase pe Yuliang şi o făcuse să treacă sub tăcere speranţa de a călători. Cel puţin pe moment.

— Că tot veni vorba despre Paris — închide Zanhua ziarul —, săptămâna aceasta au avut din nou loc demonstraţii în faţa legaţiei chineze de acolo.

Ea nu-şi ridică privirea.

— în legătură cu ce?

— Ca de obicei. Condiţiile de muncă şi plata muncitorilor chinezi. Pufneşte. încep să cred că asta este ideea lor despre democraţie - să ne trateze pe toţi la fel, ca pe nişte baligi.

— Muncitorii sunt în grevă?

El clatină din cap.

— Este vorba despre studenţi - din aşa-numitul program guvernamental.

— Programul ăla în care studenţii muncesc în fabricile din Franţa ca să-şi plătească şcoala?

întrebarea nu este chiar sinceră, din moment ce Yuliang are câţiva prieteni (inclusiv pe Xing Xudun) care au concurat pentru programul „Muncă sârguincioasă/Studiu cu măsură". Dar simte că Zanhua nu ar aproba aceste prietenii. O impresie pe care următoarea lui frază o confirmă:

— Teoretic. Dar toată lumea ştie că programul a fost fondat de anarhişti. Dă pagina, la fel de încordat. Pun pariu că în spatele lui se află această Organizaţie a Poporului Nou.

— Cineva trebuie să apere interesele Chinei afară, subliniază Yuliang.

El ridică din sprâncene.

— Văd că te gândeşti mult la lucrurile astea. Asta e bine. Apoi: Ce e?

Ea ridică ochii.

— Nimic.

— Tot oftezi. La ce te gândeşti?

Yuliang deschide gura pentru a spune „la nimic". Apoi o închide la loc. Ca de obicei, el o cunoaşte prea bine.

— Mă gândeam că... Directorul Liu crede că am mari şanse să câştig bursa la Lyon. Spune că sunt unul dintre studenţii cei mai de perspectivă pe care i-a avut.

— Deci ne-am întors la asta. Zanhua închide ochii un moment. Asta se întâmplă când te căsătoreşti cu un Mistreţ. Nu te laşi.

— Tu nu crezi în astrologie, îi reaminteşte ea. Şi nu e vorba numai despre mine. Adevărul e că toţi profesorii cred că programul ar fi benefic pentru mine.

Acum este rândul lui să suspine.

— Programul ar fi putut să fie bun pentru tine dacă ai fi fost bărbat. Sau dacă ar fi fost în Shanghai — să spunem, la consulatul francez. Dar adevărul este că deja ai studiat doi ani aici. E de-ajuns.

— Mulţi băieţi studiază aici, apoi merg în străinătate să-şi completeze cunoştinţele. Chiar tu mi-ai spus că educaţia în străinătate este un element esenţial în noua cultură a Chinei. Şi întotdeauna ai susţinut că femeile au aceeaşi capacitate intelectuală ca bărbaţii.

— Aşa e, iar tu ai demonstrat lucrul acesta. începe să-şi piardă răbdarea. Insă femeile mai au unele capacităţi pe care bărbaţii nu le au. Mai ales în interiorul căminului.

— Dar cineva trebuie să reprezinte interesele Chinei şi în afara casei. în ciuda voinţei ei, îşi ridică vocea din ce în ce mai mult. Ce s-ar fi întâmplat la Versailles dacă acei studenţi nu ar fi împiedicat delegaţia chineză să semneze tratatul?

— Exact ceea ce s-a întâmplat oricum, spune el sec. Ar fi obiectat. Cu foarte mare elocvenţă, sunt sigur. Apoi, aşa-numiţii noştri aliaţi ar fi dat, oricum, pământul nostru Japoniei. Loveşte din nou ziarul cu degetele. Dacă ai da la fel de multă atenţie evenimentelor naţionale

cum dai „muncii" tale ai şti că nimănui nu-i pasă nici cât negru sub unghie de ceea ce credem noi. Tot ceea ce doresc este să stoarcă şi mai mulţi bani de pe urma noastră.

— Măcar acolo am şansa să mă fac mai bine auzită.

El râde scurt.

— Auzită în legătură cu ce? Cu naturile tale moarte? Cu peisajele tale? Cu gândurile tale legate de paleta de culori ce trebuie folosită pentru bujori?

Yuliang îşi fereşte privirea, îndurerată.

— Priveşte adevărul în faţă, doamna mea Guan, continuă el. Este o nouă poreclă: Guan Daoshen este cea mai faimoasă pictoriţă a Chinei, bine cunoscută pentru bambuşii ei şi ceaţa serii. Tu nu pictezi pentru politică. Tu nici măcar nu citeşti ziarele dacă nu scriu despre preaiubitul tău director Liu.

Yuliang închide revista, roşind puţin.

— îmi iubesc ţara la fel ca toată lumea. De fapt, mai mult decât majoritatea bărbaţilor pe care îi cunosc. Şi, pe lângă asta, nu poţi separa lucrurile în felul ăsta. Kang Youwei însuşi a scris că totul - industrie, comerţ, bani - este legat de artă. Că modernizarea artei este esenţială pentru viitorul Chinei în modernizarea economiei. Sau a flotei.

E luat prin surprindere.

— Ţi-am citit eu asta?

Yuliang zâmbeşte scurt.

— Am citit singură. Pentru cursul de pictură politică.

— Şi, sigur, idealul tău este acela de a duce mai departe stindardul acestei cauze nobile. (îi face semn lui Ahying să plece.) Foarte bine. Spune-mi mai multe despre noul tău ideal pentru care ai fi gata să te sacrifici. Despre pictarea unor tablouri drăguţe pentru a-ţi sluji patria.

Ahying ia bolul din faţa lui Yuliang, cu ochii în pământ. Dar urechile sale sunt roşii precum cele ale femeilor grăsuţe, cu pielea albă, ale lui Sargent. Şi Yuliang simte că se îmbujorează. Nu din cauza ruşinii, ci a furiei.

— Nu ştii nimic despre munca mea, îi spune, nervoasă, lui Zanhua. Sau despre viaţa mea. Nimic!

El loveşte cu pumnul în masă.

— Exact! De-aceea vreau să vii în Tongcheng, alături de soţul tău, alături de familia ta.

— Familia *tal* Nu a mea!

— Familia mea, deci şi a ta; îi răspunde dur. Noi suntem singura familie pe care o vei avea vreodată.

Cuvintele o dor precum o lovitură aplicată pe pielea deja învineţită. Speriată de sunetul lor, Yuliang închide ochii. „Acum noi suntem familia ta, şopteşte Naşa în mintea ei. Suntem cu toţii o familie. Avem tot ce ne trebuie."

Când deschide din nou ochii, se simte de parcă ceaţa delicat pictată de doamna Guan i se ridică de pe ochi. Pentru prima oară îşi dă seama cât de puţin au reuşit să-i schimbe lui Zanhua mentalitatea prefacerile imense pe care el însuşi le-a pus în mişcare. Cum tot efortul - alfabetizarea, conştiinţa politică hrănită de prieteni precum Guifei, neaşteptatul succes de care s-a bucurat la şcoală, chiar şi părul ei modern tuns şi pantofii şic (cea mai nouă modă franţuzească cu tocul acoperit de piele) — este pentru Zanhua invizibil precum hainele împăratului. In ceea ce-l priveşte pe el, ea este aceeaşi fată salvată. Ingenuă. Protejată. Femeia care-i va purta în pântece următorul fiu.

Zanhua dă din cap. Am hotărât, pare să spună gestul lui. Se întoarce, mulţumit, la ziarul lui. Yuliang îşi termină vinul, furioasă încă.

— Vreau... vreau să îţi arăt ceva, îi spune, când, în sfârşit, îşi regăseşte vocea.

El nu îşi ridică ochii.

— Ce anume?

Ea se ridică în picioare.

— Vino şi ai să vezi.

Zanhua se încruntă. Dar îşi împăturește ziarul şi o urmează.

In pragul studioului, Yuliang îl priveşte evaluând camera: foaia de pânză groasă care acoperă podeaua şi o protejează de petele de vopsea, rafturile de cărţi pline cu dizolvant şi vopsele, borcanele de sticlă care lucesc în lumină. Mirosul puternic de terebentină: o clipă, Yuliang simte că leşină. Dar îşi recapătă echilibrul şi se îndreaptă, fără a rosti nici un cuvânt, spre şevalet. încet, îl întoarce spre el.

Zanhua se apropie, prudent, de tablou, ca şi cum acesta ar fi fost un animal necunoscut.

— Ce este asta? întreabă aspru.

— Aceasta este lucrarea cu care voi concura la expoziţia din mai. Zâmbeşte sec. Ii spun *Frumoasă la baie.*

Ea urmăreşte priveliştea care se aşterne în faţa ochilor lui: părul • lin care picură apă, membrele ude şi trăsăturile care i-au răpit ore im regi şi toată pofta de mâncare. Coapsele îi strălucesc de căldură şi abur. Sânii îi sunt expuşi în totalitate, la fel ca şi abdomenul alb şi lotund de dedesubt. Sub el, a subliniat fâşia mică de păr pubian, cu mişcări ale pensulei aproape caligrafice. Când îşi smulge privirea de l.i tablou şi o îndreaptă spre adevărata Yuliang, uscată şi îmbrăcată In faţa lui, Zanhua a început deja să păleasc㎠

— Pare neterminat.

— Mai am două săptămâni.

— Ce... ce trebuie să faci ca să îl termini?

Numără pe degete.

— Picioarele nu sunt terminate. Umbra de la baza căzii nu e cum t rebuie, iar fundalul nu este complet. Vreau să mai pun ceva — o masă mică, roşie, poate. Sau încă un prosop. In colţ.

El nu spune nimic.

— în tonuri de maro, adaugă ea, ca şi cum ar fi contat.

— Şi faţa?

Ea îl priveşte cu ochi goi. Faţa este aproape terminată. Este bucăţica la care a lucrat în ultimele zile. S-a culcat visând la ochii ei, la buzele şi pomeţii săi.

— Faţa, o presează Zanhua. O păstrezi?

Numai atunci înţelege: el se aşteaptă ca ea să renunţe la faţa ei. Să o înlocuiască cu faţa altcuiva.

Pentru că, până la urmă — faţa ei, neatinsă de ruşine sau de machiaj -, este aceea care face acest tablou revoluţionar. Yuliang l-a luat drept exemplu pe Manet şi a mers un pas mai departe: priveşte cu ochii mari ziarele de scandal, bârfitorii, academia, îmbrăcată numai în adevărul gol-goluţ al talentului ei.

— Da, spune Yuliang.

Zanhua repetă rar, de parcă ea nu ar fi înţeles întrebarea.

— Faţa *ta*. Privindu-i pe toţi cu expresia... asta.

— Este un autoportret.

— Este un autoportret dezbrăcat.

— Un autoportret nud.

Privirea pe care el i-o aruncă este atât de îndurerată, încât iniIIM ei aproape că suferă pentru nefericirea lui.

— Zanhua, începe ea, apropiindu-se de el. Când Yuan Shik.ii ti trădat republica, mulţi oameni au fost prea laşi sau prea tradiţionalist i ca să protesteze. Dar tu ai ridicat sabia. De aceea te admir aşa de mult Tu nu vezi că este acelaşi lucru - că asta este bătălia mea?

— Să nu-ndrăzneşti să compari aceste două lucruri. Se trage înapi ii Şi nu mă atinge.

Paralizată, îşi lasă mâna să cadă. Afară, un câine latră furios, apoi se linişteşte la fel de brusc cum începuse.

Maxilarul lui Zanhua se contractă de furia mută care îl ia în st.l pânire. Nu se mişcă până ce Ahying întreabă, bâlbâindu-se prin uşă dacă poate pleca.

— Da, spune el, mult prea aspru.

Mai trec câteva clipe până ce vorbeşte din nou.

— Nu pot înţelege, spune, în sfârşit, de ce ai făcut asta. Dup.i toate şansele pe care ţi le-am oferit! După toate şansele de a deveni mai bună!

— Sunt mai bună! strigă Yuliang. Sunt cea mai bună student.i din anul meu!

— Dacă aşa crezi tu că eşti mai bună, gândeşti mai strâmb decât, decât... Vocea i se sparge. închide ochii. Scapă de ăsta, îi spune.

Yuliang îşi întinde capul înainte.

— Ce?

— Aruncă-1, sau îl voi arunca eu. Nu voi permite să faci asta... să faci asta din nou.

Acel cuvânt simplu, din nou, are greutatea unei palme. Foarte încet, întreabă:

— Ce să fac din nou?

Zanhua deschide ochii.

— Să te transformi în târfă.

Ştia că asta va spune - poate că asta era tot ce putea spune. Totuşi, de-abia reuşeşte să şoptească cuvintele:

— Nu trebuia să spui asta.

— Halal! urlă Zanhua. Acum ai neobrăzarea de a-mi spune ce nu ar trebui să fac! Tu! Care...

Păşeşte spre ea, cu pumnii încleştaţi, iar Yuliang se întreabă dacă până la urmă o va lovi. Gândul acesta îi aduce o satisfacţie stranie: dacă o face, cu siguranţă va suferi mai mult decât suferă ea.

Dar, în schimb, se îndreaptă în cealaltă direcţie şi face singurul lucru care o doare şi mai tare în acest moment: ridică braţul şi doboară tabloul de pe şevalet.

— Opreşte-te! se repede Yuliang între el şi tablou.

Zanhua o împinge cu destulă forţă pentru a o trimite în perete. Când porneşte din nou spre el, o îmbrânceşte. Apoi ia coupe-papier-ul de jad de pe birou. Cu lama în mână, se năpusteşte din nou spre imaginea ei pictată, cu faţa atât de schimonosită, încât pare un străin.

— Nu, Zanhua, strigă, cuprinsă de teroare. Te rog...

— Nu voi permite aşa ceva, şuieră el. Eşti soţia mea. Iţi ordon să opreşti mascarada asta. Ţinând-o cu o mână, ridică lama verde deasupra pânzei. Stai aici.

Dar Yuliang nu stă. în schimb, punând în practică o tehnică de Ia Salon pe care nu-şi aduce aminte cum a învăţat-o, îl loveşte pe soţul ei în ceafa cu marginea palmei. Când el se retrage, clătinându-se, ea se aruncă la podea, protejându-şi tabloul.

Zanhua îşi revine. încearcă să înjunghie trupul gol, trecând de corpul în carne şi oase, îmbrăcat.

— Opreşte-te. Nu ştii. Nu ştii ce faci.

— Fac ceva ce ar fi trebuit să fac de mult. Pun capăt acestei nebunii.

— îi faci rău copilului nostru.

El râde crud.

— îndrăzneşti să compari acest gunoi cu un copil?

— Nu vorbesc de tablou!

O tăcere plină de uimire. încet, îşi recapătă echilibrul.

— Ce-ai spus?

Yuliang clipeşte şi îşi protejează pântecul cu mâinile.

— Este adevărat? întreabă încet.

Şi culmea este că da, acesta este adevărul.

Yuliang dă din cap, resemnată, numărând pe degete simptomele care indică starea ei, la fel de calmă cum enumerase mai devreme ce trebuie să mai facă pentru a termina tabloul: schimbările de dispoziţie, prea bruşte chiar şi pentru temperamentul ei. Balonarea şi durerile de burtă. Greaţa şi indigestia pe care le atribuise faptului

că mânca prost atunci când lucra. Durerea resimţită în zona sânilor care apăruse şi dispăruse în urmă cu două săptămâni. Şi apoi, mai evident — şi cum să fi putut ignora asta? —, menstruaţia care, pur şi simplu, încetase.

Şi, ca şi cum nu ar fi fost destul de clar, faptul că dintr-odată vopseaua, terebentina şi până şi cafeaua îi făceau rău. Şi vizitele dese la toaletă pe care le pusese pe seama ceaiului băut adesea ca să-şi alunge oboseala.

Săptămâna trecută, Yuliang atribuise toate aceste simptome nervilor. Numai acum, cu el aici, cu imaginea ei goală în spate şi cu trupul îmbrăcat tremurând de frică, Yuliang permite adevărului aceluia colosal să o învăluie.

Mişcându-se cu mare atenţie, Zanhua pune la loc pe masă coupe-papier-ul.

— In câte luni eşti?

— Cred că am aproape trei luni.

— înseamnă că este aproape prins, spune el. Vocea nu poate ascunde emoţia ce îl cuprinde. S-a întâmplat când am venit ultima oară?

Ea dă din cap, rece. îşi aduce aminte, vag, de o cutie goală de ceai „Şase Zâne“ pe care-l cumpără de la farmacia lui Lin de pe strada Fouzhou („Ideal pentru a curăţa organismul de seminţe nedorite"). Şi de ceea ce gândise: O singură zi. Şi oricum nu pot concepe. A făcut greşeala clasică de care Jinling o avertizase tot timpul să se ferească: şi-a pus baza în ciclul ei înşelător.

— N-ar trebui să stai pe jos.

îi întinde mâna. Ezitând, Yuliang îl lasă s-o ajute. Aflată în picioare, se apleacă imediat să se uite la tablou.

în spatele ei, el măsoară camera cu pasul, face planuri.

— Când se termină semestrul, pleci laTongcheng. De fapt, nu văd de ce-ai mai sta.

Ea îşi ridică ochii.

— Am examene!

— Un motiv în plus să pleci, răspunde el. Ar trebui să fii într-un loc sigur, liniştit. Mai sănătos pentru copil. Se întoarce spre uşă. Ii poţi spune directorului Liu mâine. Ai multe de împachetat?

Yuliang se apleacă din nou, recuperându-şi, ameţită, tabloul. Se uită fix în propriii săi ochi.

— Nu, spune ea, moale.

— Bine. O să găsesc nişte hamali înainte să plec. O să îl sun pe Qihua.

— Nu, repetă Yuliang.

— Nu vrei hamali?

— Nu mă mut.

El se încruntă.

— Dar tocmai ai spus...

— Stau până la expoziţie.

Bărbatul râde scurt.

— Nu vorbeşti serios. Ce rost mai are?

Ea se întoarce, încet, spre el.

— Nu pot pleca aşa, pur şi simplu. Ce-ar spune directorul Liu?

— Dar eu? Cum rămâne cu ceea ce spun eu? Pe faţa lui se citeşte o nedumerire sinceră. Yuliang, spune el. Chiar crezi că făcând acest lucru - că dezbrăcându-te pentru ei toţi — le vei câştiga, în sfârşit, respectul?

— Mă respectă.

Pufneşte.

— Nu te respectă.

— De unde ştii? aproape urlă ea.

— Nu te respectă pentru că eşti femeie, spune Zanhua. Pentru că eşti orfană şi eşti concubină. Şi trecutul tău... Face un gest cu mâna spre tablou. Sunt mii de motive pentru care nu te vor respecta niciodată. Chestia asta nu face decât să le mai ofere unul.

—Acesta nu este trecutul meu, spune ea, furioasă. Este viitorul meu.

— Este şi viitorul meu. Şi acum vor folosi toate acestea împotriva mea. Cred că-ţi mai aduci aminte că reputaţia ta a fost aproape să mă coste postul din Wuhu.

Lucrul de care îşi aduce ea aminte este aroganţa lui - credinţa lui ridicol de naivă că ar putea să se afişeze cu ea peste tot prin oraş, fără a exista consecinţe. Nu spune asta, ci:

— Ţie îţi este imposibil să-ţi aminteşti că şi eu am acum o poziţie?

El râde.

— Poziţie? Eşti studentă. Şi înveţi o artă pe care nimeni din China nu o înţelege.

— Sunt pictoriţă, se încăpăţânează ea. O pictoriţă din Shanghai. Iar asta — îşi atinge pânza — asta este arta mea.

O vreme, bărbatul doar o priveşte. Apoi îşi lasă capul în jos. Când vorbeşte, o face calm, cu foarte multă grijă.

— Prea bine. Pictoriţa din Shanghai poate să aleagă să îşi păstreze tabloul, poziţia ei. Respiră adânc. Sau să-şi păstreze calitatea de a-mi fi soţie.

O clipă, Yuliang se îndoieşte că a auzit bine. Dar expresia de pe faţa lui e fără echivoc. Ar face-o, se gândeşte ea. Ar abandona-o pe străzi, grea cu copilul lui. Şi nici un tribunal din Shanghai nu i-ar pune la îndoială acest drept. Până la urmă, nici măcar nu sunt căsătoriţi. Este o simplă concubină. O sclavă, de fapt.

Lumea se opreşte-n loc. Apoi, încet, se întoarce spre uşă, ţinând *Frumoasă la baie* sub braţ. Păşeşte, se opreşte, apoi păşeşte iar, el nu face nici o mişcare. In prag, se opreşte din nou. El nici măcar nu clipeşte.

Afară, pe hol, îşi lasă jos pânza doar pentru a-şi ridica din cui haina căptuşită. Ascultă din nou: tăcere absolută. Se simte la fel de palidă şi de goală precum leşurile lăsate în urma lui de Vezuviu. Dar continuă să meargă: trece pe lângă arţarul japonez din curte, iese pe poartă. Se pierde în umbrele iertătoare ale străzii Oceanului.

Aproape două ore hoinăreşte prin Oraşul Vechi, răsuflarea ei trans- formându-se în nori de abur din cauza frigului serii. Aproape că nu-şi dă seama că trece peste pârâul Suzhou şi pe lângă siluetele verzi ale sălciilor de pe strada Fântânii. Lasă în urmă vechiul circuit de curse, Universitatea Sfântul Ioan. Vilele în stilTudor ale negustorilor străini, cu paznicii lor ruşi stând neclintiţi şi atenţi. Până la urmă, se urcă într-un tramvai care se îndreaptă spre nord. Privind pe geam, în gol, face două sau trei curse, după care conductorul o informează că se retrage la depou. Când se dă jos, habar nu are unde se află. După aceea vede felinarele roşii de pe strada Fouzhou.

Este seara devreme, marţea, dar în cartierul bordeielor viaţa este deja în plină desfăşurare. Trec marinari cercheliţi, glumind în dialectul cantonez. Oameni de afaceri japonezi cu feţele roşii urmează un tânăr ghid care le vorbeşte în pidgin:

— Putem, da, mergem, ajungem în vârf la casa cu fete, hop-hop, doi, poate trei dolar? Asta mult mai bună decât puicuţele de stradă.

Yuliang găseşte o bancă şi se aşază. Câţiva dintre bărbaţii care trec o privesc cu subînţeles. Ea nu-i bagă în seamă, privindu-şi, în schimb, abdomenul ei uşor umflat. Cât de bine este ascuns acest oaspete nepoftit. îşi apasă mâinile acolo, aproape aşteptându-se să-l simtă. Bineînţeles, nu poate. Şi totuşi, felul în care-şi simte carnea - până la urmă nu este decât asta; doar carne, doar piele - o linişteşte. Se masează absent, ca şi cum abdomenul ei ar fi o bucată de lut. După câteva momente simte o durere surdă. în loc să se oprească însă, apasă mai tare. Curând, se loveşte cu coatele.

Câţiva marinari trec, îmbrăcaţi în uniforme dungate, cu guler amplu.

— Hei, *mademoiselle,* strigă unul dintre ei. Nu vrei să te fac să te simţi aşa bine *avec moP* Insă în capul ei nu răsună decât porunca soţului ei: Scapă de el. Cuvintele îi învăluie mintea, iar atacul ei se înteţeşte: Scapă de el. Scapă de el...

Fără a băga în seamă mulţimea care se adună, Yuliang îşi dă jos haina, apoi se ridică ca să se poată lovi de spătarul băncii. Se loveşte aşa cinci minute încheiate; gura i se umple de fiere.

— Este nebună, spune cineva. Cheamă poliţia.

Vocile ajung la ea, precum un vis.

Şi totuşi, Yuliang nu s-a simţit mai sănătoasă la minte în viaţa ei. Fiecare izbitură este un salt spre viitorul ei, fiecare lovitură, un vestitor al victoriei. Pântecul i-a luat foc, coastele nu mai sunt decât vânătăi enorme. în viaţa ei n-a fost mai concentrată şi mai hotărâtă. Când mâini puternice o prind de umeri, se luptă cu sălbăticie.

— Lasă-mă. Lasă-mă în pace.

Mâinile nu pleacă, iar ea se lasă moale, doar până când îi dau drumul. Apoi se năpusteşte din nou spre bancă.

— *Aiya,* spune unul, ridicând-o pe umăr.

— Tabloul meu! strigă Yuliang.

— Cum de le lasă pe stradă în halul ăsta?

— Te rog, hohoteşte ea. Ia-mi tabloul!

— Nu arată ca celelalte, spune celălalt. Eşti sigur că e-o stricată?

— La Spitalul Speranţei o să ştie, spune primul. Să o ducem acolo. Ce vrei, domnişoară? Vopsea? Machiajul tău? Ah. Tabloul tău. Se întoarce. Cred că asta vrea să spună.

Prietenul lui ridică, vesel, *Frumoasă, la baie.* Un zâmbet lin i se aşterne pe faţă.

— Sigur, spune el. E o stricată, nici o îndoială.

Douăzeci şi şapte

Mulţimea se năpusteşte spre ea, precum lăcustele spre semănăturile noi. Sunt zeci, ochii le lucesc, au buze umede. Femeile sunt machiate strident, bărbaţii, voinici şi gălăgioşi. Nu sunt publicul obişnuit al unei săli de expoziţie. Seamănă, mai degrabă, cu nişte spectatori la execuţie. Sunt grosolani, surescitaţi. Unii sunt deja beţi de la vinul oribil pe care Liu Haisu îl oferă cu aceste ocazii. Stând lângă tabloul ei, Yuliang reuşeşte să audă, din cealaltă parte a încăperii, murmurele lor dezaprobatoare.

— Nerușinare, aude ea.

— Pornografie.

— Dizgraţios.

Primul impuls este să fugă. în schimb, zâmbeşte. („Zâmbeşte, zâmbeşte.") Până la urmă, asta i-ar spune directorul Liu să facă.

— Artiştii sunt nişte păcătoşi, spusese el, în unul dintre interviurile sale recente. întârziem, suntem egoişti. Ne culcăm unii cu soţiile celorlalţi. Dar păcatul pe care un artist adevărat nu l-ar comite niciodată este să-şi ceară scuze pentru opera lui.

Şi totuşi, e clar că mulţimea aceasta nu se va mulţumi cu scuzele lui Yuliang.

— Stricata! strigă un bărbat. Zâmbeşte şi îşi arată sânii. Nu există decât un singur loc pentru o femeie ca asta.

— Şi picioarele alea, ţipă o femeie. Ca nişte peşti mari, groaznici. De ce s-ar mai chinui să-şi dea pantofii jos?

— Câţi ani ziceai că are?

— Şaisprezece, nici o zi mai mult.

Un hohot de râs crud. Cuprinsă de panică, Yuliang se dă înapoi. Stă aproape lipită de pânza ei, când o altă voce familiară începe să se facă auzită. Dulceagă şi insidioasă.

— Domnilor, vă rog. Lăsaţi-mă să trec.

Mulţimea se dă în lături pentru a-i face loc unei femei grase, într-o rochie roşie. Făcându-şi vânt din evantai, cu mişcări repezi, vine agale chiar lângă Yuliang. Cu mâinile în şold, o studiază.

— Eşti prea slabă, se pronunţă Naşa. Primul vânt ce va veni o să te ia pe sus.

Yuliang urmăreşte ochii ce îi măsoară trupul — care este, dintr-odată, la fel de dezbrăcat ca în tablou — din cap până-n picioare. Şi da, este slabă. La fel de slabă ca fumătorii de opiu cu state vechi. Slabă precum victimele foametei din nord. Pielea i se întinde peste rama osoasă a pântecului, de parcă ar fi mătase. înfricoşată, îşi apără burta cu palmele.

— Este copilul, cere ea îndurare. Mănâncă tot.

Clopoţeii de pe poşeta madamei zornăie cu veselie falsă, în timp ce ea păşeşte înainte.

— Nu minţi, spune ea. Ştii ce păţesc fetele care mă trădează.

Mulţimea, mirosind violenţa, închide cercul şi mai mult.

— Dă-i ceea ce merită! ţipă cu toţii. După ce termini dă-ne-o şi nouă! Eu dau douăzeci!

— Eu voi plăti treizeci!

Yuliang se chirceşte de la prima lovitură. Tocmai se simte înghiţită de pământ, când aude o altă voce:

— Xiuqing.

Aerul rece miroase dintr-odată a cenuşă şi lămâie, a cedru.

Yuliang îşi îndepărtează mâna de la ochi. Vederea formei zvelte alunecând spre ea pare să-i elibereze o greutate din piept.

— Mamă? murmură ea. Mamă. Te-ai întors.

Mama ei se apropie şi mai mult, îmbrăcată în brocartul ei cel mai fin. Un şal argintiu îi acoperă faţa. Dar Yuliang ar recunoaşte-o oriunde şi oricum - mâinile frumoase, moi, poziţia perfectă a trupului. Bucuroasă, sare să o îmbrăţişeze.

Dar apoi, brusc, forma cea suplă îşi lasă mâinile să-i cadă pe lângă trup. Se uită la *Frumoasă la baie*, apoi din nou la Yuliang.

— Fiica mea, spune ea, împingându-şi pe spate acoperământul de pe cap. Xiuqing. Ce ai făcut?

Lui Yuliang i se pare că de pe faţă i se scurg picături de sudoare îngheţată. Pentru că, în timp ce corpul - hainele, degetele, postura perfectă - sunt, fără tăgadă, ale mamei sale, ochii ei nu sunt. Aceşti ochi nu au pupile. Nu au deloc culoare. Sunt la fel de albi şi de lipsiţi de suflet ca zăpada.

Yuliang tresare, respirând repede. îşi apasă degetele pe piept. Simte apropierea umedă a cămăşii din bumbac, a lenjeriei. Când, în sfârşit, reuşeşte să îşi găsească ceasul, vede că nu este trecut de 2:30. A dormit mai puţin de o oră.

Cu gura încă uscată, se întinde din nou, ducându-şi, din instinct, mâinile spre abdomen. Pielea de-acolo este netedă şi întinsă, nu poartă nici un semn al vizitei la rusul care făcea avorturi, găsit de Zanhua în Concesiunea franceză. Un moment, simte o durere goală, mai mult emoţională decât fizică - un ecou al tristeţii stranii care o cuprinsese după ce totul se terminase. Ridicându-se, se scutură pentru a o alunga, forţându-se să se gândească la lucruri mai frumoase: la petrecerea de aseară, în avanpremiera vernisajului expoziţiei. îşi aduce aminte cât de încântat fusese Liu Haisu de lucrarea cu care va intra în concurs: imediat ce a văzut-o, a pus *Frumoasă la baie* prima în ordinea expoziţiei.

— Este lucrarea despre care vor vorbi cu toţii, spusese el, voios. O vom aşeza în aşa fel încât toată lumea să rămână cu gura căscată.

Şi chiar şi Yuliang, tremurând din cauza emoţiilor şi a lipsei de somn, aproape îngrozită de ceea ce era pe cale să facă, fusese nevoită să-i dea dreptate. în comparaţie cu celelalte tablouri - naturi moarte, peisaje, câteva portrete tradiţionale -, *Frumoasă la baie* era aproape un fenomen. Nuanţele de stacojiu, portocaliu, roz şi purpuriu atrăgeau ochiul de la griurile mohorâte ale pastelului alăturat. Privirea fără ţintă a lui Yuliang domina camera; uitându-se de sus atât la admiratori, cât şi

la duşmani. Provocându-i să îi poruncească să se îmbrace.

Fără îndoială, tabloul hrănise, de asemenea, resentimentele pe care mulţi dintre colegii lui Yuliang le simţeau deja. După ce fusese atârnat în locul stabilit, fata auzise şoaptele; văzuse zâmbetele afectate. Simţise cum încăperea se umple de invidie, mai tăioasă decât mirosul de lac. Nu fusese surprinsă când inamica ei, fiica negustorului, se apropiase cu faţa la fel de încordată şi de vopsită ca autoportretul său, complet îmbrăcat, pe care directorul Liu îl atârnase intr-un separeu din colţ.

— Doamnă Pan, spusese ea, mieroasă. Felicitările mele. Un loc atât de proeminent — m-aştept ca mulţi bărbaţi să dorească să vă cumpere. întorcându-şi privirea spre *Frumoasă la baie*, adăugase: Sunt sigură că soţul dumneavoastră va fi foarte mândru. Va veni şi prima lui doamnă?

Mistreţ sau nu, Yuliang aproape că o pocnise drept în faţă; singurul lucru care o determinase să se controleze fusese perspectiva clară a exmatriculării. Asta nu însemna că nu era încă plină de nervi, în momentul în care Liu Haisu venise spre locul unde se afla *Frumoasa.*

Totuşi, vizita tânărului director fusese mult mai încurajatoare.

I iu Haisu îi oferise un pahar plin cu vin trezit, apoi îşi lungise gâtul, gânditor. Yuliang îşi închipuise că reevalua tabloul. Dar, când îşi ridicase ochii din pahar, privirea sa amuzată încă zăbovea asupra ei.

— Curaj, prietena mea, spusese el. Gândeşte-te la felul în care Manet trebuie să se fi simţit înainte de a expune ***Dejun pe iarbă*** la Salon des Refuses. Sau Sargent, cu ***Portretul doamnei X.***

— Şi uite ce s-a întâmplat după aceea.

Aflată imediat după examenele de istoria artei europene, Yuliang ştia cât de dispreţuite fuseseră la început lucrările acestea.

— Da, într-adevăr, răspunsese Liu Haisu. Tablourile au trezit un public aflat în letargie. Acum sunt studiate de orice iubitor de artă din lume. Coborându-şi vocea, adăugase: „Albul cadaveric al pielii doamnei X, atât de şocant cu patruzeci de ani în urmă, astăzi poate fi considerat o manifestare a geniului".

— Mi-aţi citit eseul?

— A fost în teancul de lucrări pe care le-am corectat eu. îşi roti vinul în pahar cu dexteritate. Ca şi cum acest gest ar fi putut să-l facă mai bun. Cu siguranţă, peniţa ta a devenit mai agilă.

Yuliang se strâmbase la amintirea primului ei eseu, din urmă cu doi ani — acela pe care, până la urmă, fusese nevoită să-l roage pe Zanhua să-l termine, după ce refuzase cu încăpăţânare orice ajutor până cu două ore înainte de examen. Fusese o umilinţă pe care îşi jurase să nu o mai trăiască niciodată. într-un singur semestru reuşise să-şi însuşească încă cinci sute de caractere noi.

— Asta înseamnă că am trecut? întrebase ea.

— Eu trec studenţii nu pe cuvinte, ci pe imagini. îşi dăduse peste cap paharul. în ceea ce mă priveşte, tu ai trecut din ziua în care te-ai înscris la examenul de admitere. Chiar crezi că altfel i-aş fi sfidat pe moşnegii ăia conservatori care voiau să te ţină la distanţă? Dăduse din cap arătând spre paharul ei. Termină-1. O să îţi prindă bine.

Aşa făcuse - şi o ajutase.

Totuşi, şapte ore mai târziu, simte din nou atingerea umedă a terorii. Nu pentru prima oară, se întreabă dacă este pe punctul de a comite o greşeală fatală. La controverse se aşteaptă, sigur. Dar dacă lucrarea ei va fi întâmpinată cu revoltă, şi nimic mai mult? Oare cariera ei se va sfârşi înainte să înceapă? Zanhua ar fi uşurat - cu toate că, bine înţeles, nu ar fi niciodată atât de grosolan ca să i-o spună în faţă. Aceasta fusese una dintre condiţiile tacite ale împăcării lor: nu discuţi despre tablourile ei. La fel cum nu discută nici despre copilul avortat.

Uşa Speranţei, locul unde poliţiştii din Concesiunea franceză o duseseră pe Yuliang în noaptea aceea, este un refugiu pentru prosti tuate situat pe strada Nanjing. înăuntrul clinicii vopsite în alb, un medic german aspru a consultat-o pe Yuliang şi i-a pus întrebări cu ajutorul sorei medicale chinezoaice.

— Ai băut? murmurase sora. Fumezi? Iei pudră albă? Şi, o clipă mai târziu: Ştii că eşti însărcinată?

Yuliang îşi ferise faţa.

— Scăpaţi-mă de el, şoptise.

Femeia îşi făcuse cruce şi clătinase din cap.

Mai târziu, îi dăduseră un sedativ, deschiseseră un dosar. Puseseră din nou întrebări, nenumărate întrebări:

— Ştii în ce zi suntem? Ştii unde te afli? Ne poţi spune numele cuiva care să vină să te ia de-aici?

Prima în minte îi venise Guifei, dar ea era plecată în vizită la rude. Chen Duxiu era la Beijing, iar Ahying şi Qihua nu ar face decât să-l cheme pe Zanhua.

Aşa că Yuliang nu răspunsese. în ceaţa indusă de laudanum, aşteptase doar, şi privise cum încăperea se umplea de fete. Unele pe targă, sângerând, cu rochiile ieftine rupte. Altele conduse înăuntru pe propriile picioare, acoperite de blănuri false şi satin. Unele erau mai bătrâne, cu feţe grele, sub ridurile adânci şi vânătăile albăstrui. Altele erau destul de mici ca să se joace cu păpuşile. O fată, de treisprezece, maxim paisprezece ani, povestise că fusese legată de pat şi îndopată cu resturi de mâncare, precum un câine. Când medicul german încercase să o atingă, fugise în colţul opus al camerei. îndurerată de familiaritatea scenei, Yuliang îşi aţintise privirea pe tabloul îngrozitor care atârna pe perete: Isus Christos, spălându-i-se picioarele.

Ochii fetei care le spăla aveau formă de migdale, era pictată prost, în culori şterse. Perspectiva lucrării era deformată. Şi totuşi, cu tot dispreţul pe care îl simţea, Yuliang nu putuse să nu-şi amintească alte picioare, învineţite şi rupte, într-un lighean mic de tablă. îşi adusese aminte de mâinile albe ale lui Zanhua, îndepărtând ţesutul mort şi masând încheieturile distruse. De orele petrecute încurajând-o („Respiră adânc, mergi cu mine“) în timp ce ea, pas după pas, şontâcăind, învăţase să meargă din nou.

Până la urmă, se cufundase intr-un somn uşor, agitat, plin de imagini din trecut. I se păruse că o vede pe Jinling zâmbindu-i, şoptindu-i: „Ascultă, Yuliang. Ascultă...“ îl văzuse pe unchiul Wu Ding într-o ceaţă de opiu: „Vezi? îi şoptea el, abia facându-se înţeles. Eşti foarte deşteaptă. Ai putea fi aproape orice ţi-ai dori...“ îşi închisese ochii ca să îl alunge, dar îi simţise atingerea moale pe încheietură.

— Yuliang. Yuliang, iubita mea. Trezeşte-te.

— Nu mă atinge. Trăgându-se îndărăt, Yuliang îşi deschisese din nou ochii obosiţi - pentru ca de data asta să-l vadă pe soţul ei.

Zanhua stătea în faţa ei, cu chipul tras şi palid, cu obrazul stâng pătat iarăşi cu cerneală. Nu era pieptănat. Nedumerită, încercă să se ridice.

— Cum...?

El îi puse un deget pe buze.

— Tabloul. Pe spatele lui ţi-ai scris numele şi adresa.

O clipă, îl privi fix, luptându-se să înţeleagă atât cuvintele, cât şi întorsătura uluitoare pe care o luase seara aceea — faptul că exact lucrarea care îi făcuse mai devreme să se despartă îi adusese, cumva, înapoi.

— Copilul, spusese ea, în sfârşit. Ei nu vor să mi-l scoată. Dar eu nu vreau... nu pot...

— Şşşttt, îi zisese din nou. Nu-i nimic. Vom avea alţii.

Yuliang nu-şi mai aduce aminte să mai fi rostit vreun cuvânt. îşi
aminteşte doar de felul în care a luat-o în braţe. Şi de căldura lui: de felul în care a învăluit-o în siguranţă, lăsând-o să fie cuprinsă de un somn greu.

Douăzeci şi opt

Publicul de a doua zi este amestecul perfect de shanghaiezi bogaţi şi chinezi cunoscători de artă. Bărbaţii poartă costume fine, cravate înguste. Femeile sunt pudrate şi rujate, cu rochiile împodobite de şnururile şi cataramele la modă imediat după Marele Război. Una peste alta, sunt cât se poate de diferiţi de şleahta grosolană din visul lui Yuliang. Totuşi, în prima oră, inima îi bate nebuneşte de fiecare dată când cineva se uită la lucrarea ei.

Reacţiile sunt, în majoritate, cele aşteptate: guri căscate şi chicoteli, oameni care se mai uită o dată şi alţii care roşesc.

— Ar trebui să-ţi fie ruşine, i-o trânteşte o matroană. Nici măcar soţul tău n-ar trebui să vadă aşa de mult din tine dintr-odată.

Un alt bărbat studiază portretul cu ochii mari, apoi o invită pe Yuliang într-o excursie la Hongzhou. Cu toate acestea, mult mai jignitoare este prima ofertă pe care o primeşte pentru lucrarea ei. Nu vine de la un bărbat (aşa cum prezisese inamica ei), ci de la un cuplu tânăr, plin de banii noi ai Shanghaiului.

— *Dah-ling!* izbucneşte soţia, folosind alintul englezit, atât de popular acum în cercurile sociale şic. Este perfect pentru salon - se asortează cu fotoliul.

— Nu ştiu... nu cred că marourile se potrivesc cu canapeaua. Soţul ei îşi îngustează ochii, gânditor. Am putea să-l atârnăm în camera cu biliardul.

— Sau în toaleta de la etajul trei, vine femeia cu ideea, căutân- du-se, deja, în geantă. Deasupra căzii? După ce termină cu ţevile? Ar fi amuzant...

— îmi pare rău, o întrerupe Yuliang, nemaiputând să asculte în continuare. Nu este de vânzare.

— Nu este de vânzare? Femeia se întoarce, încurcată, spre soţul ei.

— Bineînţeles că este de vânzare, spune el. Aici suntem în Shanghai. Totul este de vânzare.

— Tabloul ăsta nu, repetă Yuliang (aproape spune: „Eu nu“).

Femeia arată spre *Frumoasă la baie*, asemenea unui copil căruia
i se refuză o jucărie.

— Atunci, de ce l-ai mai pictat?

Yuliang o studiază - părul impecabil tuns, unghiile frumoase, costumul parizian perfect. Numai hainele şi pregătirea pentru astăzi costă probabil mai mult decât întreaga garderobă a lui Yuliang. Ciudat totuşi, nu o invidiază; îi este milă de ea. Eşti plictisită de moarte, îi vine, brusc, în gând. Şi nici măcar nu ştii.

Spune cu blândeţe:

— Pictez pentru că sunt pictoriţă.

Majoritatea privitorilor însă îi apreciază opera în cu totul alte feluri, mai încurajatoare.

— *Charmante! Une belle image — trespost-impressioniste!* exclamă un francez, despre care Yuliang nu-şi dă

seama decât mai târziu că este unul dintre membrii juriului. Un american îmbrăcat în mătase îi scutură mâna ca şi cum ar fi pompa unui puţ. Uchiyama Kanzo, tânărul japonez care conduce librăria unde Guifei şi Xing Xudun se duc la întruniri, se oferă să-i expună opera pe pereţii magazinului său. Probabil că cel mai încurajator este consulul francez, şi el unul dintre cei trei juraţi principali. Un om roşu la faţă, cu o şuviţă pomădată de păr, atent pieptănată de la o ureche la cealaltă, *monsieur* Delafleur petrece aproape cinci minute în faţa *Frumoasei la baie,* clipind ca şi cum i-ar fi intrat ceva în ochi.

— Aţi studiat în străinătate? o întreabă, în sfârşit, prin intermediul translatorului său.

— *Nu,* **monsieur.**

— Aţi făcut asta... cum? Cu oglinzi?

— O combinaţie de oglinzi şi amintiri. îşi lasă privirea în jos pentru a nu-l vedea încercând să şi-o închipuie pictând aşa.

— Extrem de surprinzător, răspunde el, în sfârşit, şi o măsoară din priviri încă o dată.

Există reacţii calde şi din partea chinezilor prezenţi la vernisaj. Când Lo Jialiang - soţia lui Silas Hardoon şi bine-cunoscută patroană a artiştilor din Shanghai - se opreşte în faţa ei, Yuliang îşi îndreaptă puţin spatele. Licărirea din ochii bătrânei, în timp ce o măsoară, îi evocă o amintire neplăcută a Naşei. Totuşi, până la urmă, faimoasa doamnă o desemnează pe Yuliang (sau poate lucrarea ei) ca fiind „promiţătoare", comentariu notat cu atenţie de reporterul de la *Shenbao* care merge după ea.

Acesta din urmă fotografiază *Frumoasa la baie*, apoi o roagă pe Yuliang să-i spună ce părere are despre dreptul femeilor la vot şi amorul liber. Când ea se pronunţă în favoarea primului şi împotriva celui de-al doilea, el zâmbeşte sceptic şi scrie concentrat.

— Abia aştept să mai văd lucrări de-ale dumneavoastră în viitor, spune pregătindu-se să plece. Am sentimentul că Shanghaiul va mai dori lucrări ale doamnei Pan.

Pe măsură ce orele trec, iar interesul creşte, neliniştea lui Yuliang se transformă într-o emoţie nervoasă. Singurul lucru care-i strică cheful este absenţa lui Zanhua.

Soţul ei îi telegrafiase să-i spună că va veni din Guangzhou, acolo unde Sun Yat-sen depune jurământul ca preşedinte provizoriu. Trenul său ar fi trebuit să ajungă la ora unu. Dar acum este patru. Yuliang se întreabă dacă până la urmă o va dezamăgi, când zăreşte o siluetă subţire traversând hotărât încăperea.

Bucuroasă, se întoarce să-l salute, dar îşi dă seama că nu este Zanhua, ci un bărbat sever, cam de statura lui. Alţi trei oameni îl urmează cu paşi apăsaţi.

Bărbaţii mărşăluiesc prin încăperea aglomerată, ignorând celelalte lucrări şi artişti, oprindu-se agresivi lângă locul ei.

— Acesta este tabloul tău? întreabă conducătorul grupului.

Yuliang cercetează camera în căutarea lui Liu Haisu. Dar tânărul
director nu se vede nicăieri. Şi nici gărzile ruseşti pe care le angajase să menţină ordinea la această manifestare.

— Răspunde-mi! Eşti de la academie? latră bărbatul.

— De unde altundeva?

Intorcându-şi capul, el scuipă pe lemnul lăcuit al podelei. Flegma aterizează, verde şi lucioasă, chiar lângă vârful pantofului fetei.

— Ai ratat, murmură ea.

— Dumneata, domnişoară, răspunde el, eşti o ruşine pentru sexul dumitale, pentru strămoşii dumitale şi pentru naţiunea din care faci parte. Iar asta - face un semn către *Frumoasă la baie* - numai artă nu este. Ar trebui să fii exmatriculată, exilată şi aruncată în închisoare precum o târfa ieftină. Ar trebui să fii bătută până ce vei învăţa ce este respectul.

Cuvintele, scuipate destul de tare pentru a umple camera, au impactul dorit: capete întoarse, sprâncene ridicate. Fiica negustorului afişează un zâmbet maliţios. Cu coada ochiului, Yuliang îi vede pe profesorii Hong şi Chin şuşotind. Haideţi, îi imploră ea, în gând. Veniţi şi ajutaţi-mă.

Dar profesorul Hong se întoarce pe călcâie şi se grăbeşte spre ieşirea galeriei.

— Eşti o ruşine, continuă acuzatorul ei. Ar trebui să fii judecată şi biciuită pentru pornografie.

[redacted]

Răsuflă scurt, acru. Yuliang face un pas înapoi, cuprinsă de un sentiment rece de *deja vu*\ aproape că se aşteaptă ca Naşa să apară de după umărul stâng, încordat, al bărbatului. In schimb, spre imensa ei uşurare, îl vede pe profesorul Hong, venind grăbit spre ea. Liu I laisu este în spatele lui. împingând mulţimea care începe să se strângă, tânărul fondator al şcolii pune o mână grea pe umerii vorbitorului.

— Evenimentul de astăzi este deschis numai pentru prietenii artei, progresului şi ai academiei, domnule Jiang, spune el, rece. Nu-mi amintesc să vă fi trimis vreo invitaţie.

— Eu am venit în calitate de prieten al acestui oraş, răspunde omul. Şi al guvernatorului. Şi în speranţa că voi vedea că ţi-ai revenit, îmi este clar însă că lucrurile nu stau aşa. Arată cu degetul spre *Frumoasă la baie.* Ba mai mult, este mai

rău ca anul trecut. Acum corupi şi tinere.

— Cel puţin, eu nu le atac. Liu Haisu zâmbeşte uşor. Vi se pare că fata asta este aşa o ameninţare pentru dumneavoastră şi guvernatorul dumneavoastră, încât să fie nevoie şi de bandiţii lui? Vocea lui este plină de sarcasm. Chen Jiongming îşi spune guvernator, dar, de fapt, nu este decât ultimul militar destul de puternic pentru a controla oraşul tulburat.

— Este o ameninţare la adresa decenţei publice, continuă bărbatul. Aşa că da. Ar trebui să ştii că vom preda un raport complet. Guvernatorului Chen, ministrului educaţiei, autorităţilor guvernamentale din provincie. Dacă va fi cazul, chiar şi preşedintelui. Căutându-se în buzunar, scoate o foaie de hârtie. Aici se află proiectul unei noi legi, o lege care să ne scutească pentru totdeauna de mizeriile astea.

Directorul Liu cercetează hârtia înainte de a o arunca pe jos.

— Vom vedea, spune scurt. Ca să fiu sincer, nu cred că legea voastră va avea şanse de izbândă în Shanghai. Conducătorii noştri adevăraţi sunt mai interesaţi de modernizare decât de regres. Se întoarce spre uşă, cu subînţeles. Acum însă am o şcoală de condus. Iar dumneavoastră, domnule, din clipa aceasta, oficial, nu mai sunteţi bine-venit în ea. Aşa cum, credeam eu, v-am spus clar şi în trecut.

Gărzile reapăruseră de nicăieri în spatele directorului. Arată destul de nervoase. Intrusul se uită încă o dată spre tablou. Dar ultimele cuvinte i le adresează directorului Liu.

— Să te pregăteşti, îi avertizează el. Voi avea grijă ca şcoala ta s.i fie închisă.

— înainte de asta, o să te văd eu pe un vapor cu aburi, scufun dându-te în iad, strigă tânărul' artist după el, cordial.

După ce bărbatul iese, se apleacă şi ridică fiţuica de pe jos. Moto tolind-o fără grabă, i-o dă unuia dintre paznici.

—Arde rahatul ăsta! Se întoarce spre Yuliang. N-au stricat nimii, nu-i aşa?

Ea clatină din cap, cu toate că picioarele încă îi tremură.

— Cine sunt?

— Nişte ticăloşi ipocriţi. Nu este prima dată când fac scandal. î i face semn cu capul profesorului Hong, care se îndrepta spre mas.i juriului. Cel puţin, bine că n-au stricat nimic. Anul trecut s-au legal de profesorul Yang — au făcut scandal în legătură cu *Tânără la oglindii* Au spart unele dintre busturile studenţilor la sculptură. Nu-ţi aminteşti?

Yuliang îşi amintea prea bine. Pe moment, îşi închipuise că tur bulenţii nu erau decât nişte beţivi. Se uită din nou spre intrare, sperând să-l zărească pe Zanhua. II vede însă pe Tang Leiyi, reporterul de la *Shenbao,* notând rapid în carneţelul său. Se albeşte.

— *Aiya.* Acum vor vui ziarele.

Directorul Liu îi urmăreşte privirea.

— Bineînţeles, spune, înviorat. Este minunat. Şi fuge din nou cu mâna întinsă spre un oaspete.

Yuliang se uită o clipă după el, apoi se freacă la ochi. Poate, gân deşte ea obosită, ar fi mai bine dacă Zanhua n-ar veni. Ultimul lucru pe care l-ar dori ar fi să se implice în evenimente. Şi trebuie să recunoască că orice soţie care îşi face bărbatul să treacă prin aşa ceva este exact cum spusese omul acela mai devreme: o ruşine.

— Doamna Pan?

Yuliang ridică privirea şi întâlneşte ochii calzi ai lui XingXudun, vecinul şi colegul ei artist.

— îmi pare rău, spune ea tulburată. Nu te-am văzut intrând.

— Se pare că am ajuns prea târziu pentru artificii, râde el.

Ea zâmbeşte încurcată.

— M-am dat în spectacol. Nici mai mult, nici mai puţin decât în faţa profesorilor mei.

— *Les grands ne nousparaissentgrands queparce que nous sommes ăgenowc. Levons-nous!* declară el. „Superiorii ni se par puternici pentru că suntem în genunchi. Să ne ridicăm!" Zâmbeşte larg. Aşa au spus bonapartiştii năpustindu-se în Bastilia. Ea ştie că băiatul studiase franceza, matematica, istoria şi îşi făcuse o idee despre munca în fabrică, la noua şcoală a Asociaţiei Educaţionale Sino-Franceze din Concesiunea franceză.

— Cred că iei note mari, îi spune.

— Stau bine numai la materiile care mă interesează.

— Cum ar fi franceza?

— Cum ar fi revoluţia.

Yuliang îl priveşte surprinsă, întrebându-se dacă glumeşte. El zâmbeşte din nou.

— Ai auzit că am primit viza?

— Nu! Deci pleci?

— In august. Poate ne vom întâlni în Franţa.

Rosteşte cuvintele într-o doară, iar Yuliang, cumva, găseşte atitudinea lui înduioşătoare.

— Mă îndoiesc că o să mă mai vrea după ce s-a petrecut astăzi, spune ea, atingând cu degetele mistreţul de jad din

buzunar. Tu o să fii în Montargis, nu-i aşa? Este departe de Lyon... sau nu? Vezi şi tu cât de puţine ştiu.

— Eu sper că voi fi tot în Lyon. Am auzit că programul din Montargis este prea încărcat pentru noi. Un student din provincia mea mi-a scris că nu prea se găseşte de lucru — şi nici chiar paturi — pentru cei ajunşi acolo. Se pare că el şi încă alţi zeci dorm în birourile administraţiei. Unii dintre ei, chiar şi în corturi.

— Atunci de ce mai trimit studenţi?

Xudun râde.

— Problema ar fi dacă ar încerca să ne împiedice să plecăm. Şansa de a locui în Franţa merită sacrificii mai mari decât câteva nopţi dormite prost. Privind-o în ochi, adaugă: Mai ales dacă şi compania este plăcută.

Yuliang îşi fereşte privirea, simţind cum se îmbujorează. Ochii îi cad pe ***Frumoasă la baie*** şi, din impuls, arată spre tablou.

— încă nu mi-ai spus ce crezi despre tabloul meu.

Măsoară din priviri tabloul, Iară vreo undă de stinghereală. Când se întoarce spre ea, nu mai zâmbeşte.

— Este aproape cel mai frumos lucru din încăperea aceasta, spune el, încet.

O clipă nu vorbeşte nici unul. Apoi, el se uită la ceas.

— Trebuie să plec. Ora de prelucrarea metalelor. Zâmbetul îi reapare. îmi pare rău că nu voi fi aici ca să te văd cum câştigi.

— N-o să câştig, răspunde ea, repede.

— Ba da. Simt asta. Şi o să bem împreună o cafea. *Un cafe, s'il vous plaît.*

întorcându-se elegant, îşi scoate o pălărie imaginară, într-un gest copiat din cel mai recent film al lui Chaplin. în timp ce iese, ea şi-l imaginează străbătând un campus verde şi cezannesc. Imaginea o amuză - până ce-şi reaminteşte la ce se gândea înainte.

Cu zâmbetul pierindu-i de pe buze, cercetează mulţimea în căutarea lui Zanhua. Te rog, vino, se roagă ea, cuprinsă de o disperare stranie, ca şi cum apariţia lui ar fi un semn al zeilor.

Iar el apare, pur şi simplu.

Zanhua stă în pragul uşii, cu valiza în mână. Părând neliniştit, el dă din cap şi porneşte spre ea. Pe măsură ce se apropie, este cuprinsă de impulsul ciudat de a păşi în faţa ***Frumoasei la baie.*** De a o proteja din faţa privirii lui abătute. Nu face asta, bineînţeles. îl aşteaptă, împietrită. Şi, până la urmă, el oricum nu se uită decât în ochii ei, nici la stânga, nici la dreapta, ci doar în ochii ei.

— Era cât pe-aci să nu ajung, spune el, strângându-i grăbit mâna. Trenul spre Shanghai a fost plin ochi după ceremonie. A fost nevoie să ne suie în altul, mai târziu.

Pare obosit. Nu îşi dă seama dacă a auzit sau nu despre proteste.

— îmi pare bine că eşti aici, îi spune ea. în scurt timp ne vor spune dacă am câştigat sau nu.

Yuliang nu ştie de ce spune „noi" în loc de „eu". Nici de ce se întoarce şi arată înspre tablou. Este un impuls diferit de cel care o împinsese să-i atragă atenţia lui Xudun asupra imaginii ei, emoţiile pe care le simte acum sunt diferite: inima îi bate cu atâta putere, ca şi cum Zanhua nu ar fi soţul ei, ci unul dintre juraţi. Iar când ochii nu pot - sau nu vor — să se îndepărteze de pe faţa ei, o mică parte din suflet simte, brusc, că deja a pierdut.

Din fericire, acest sentiment nu durează decât o clipă. Apoi, vocea clară a lui Liu Haisu se aude în încăpere.

— Doamnelor şi domnilor! ***Mesdames et messieurs!*** Se uită la ea Pix, zâmbind larg. Puteţi, vă rog, să-mi acordaţi puţină atenţie? continuă directorul. Suntem încântaţi să vă anunţăm rezultatele concursului de astăzi.

Privirile celor din încăpere se întorc spre ea - nu cu dispreţ sau lăcomie, ci cu anticipaţie şi încurajare.

Nu pot s-o fac, se gândeşte Yuliang ameţită, cuprinsă de teroare. Nu mă voi mai putea mişca niciodată. Parcă ar fi ţintuită de podea.

Dar apoi, Zanhua este lângă ea, luând-o de braţ.

— Haide, murmură el. Vino cu mine. Şi o ajută să traverseze camera. Să lase în urmă ***Frumoasa.*** Să se îndrepte spre juriu.

L'ECOLE

Apele sunt albastre, plantele sunt roz; seara este superbă.
Se merge la plimbare; marile doamne merg la plimbare; în spatele lor păşesc micile doamne.
NGUYEN TRONG HIEP, **Paris, capitale de la France: Recueil de vers** *(Hanoi, 1897)*

Douăzeci si nouă
y
Franţa, 1923

în iulie, părăseşte Lyonul, cu străzile lui liniştite, şi se urcă într-un tren, spre nord, către capitală. Răspunde politicoasă la întrebările conductorului, în franceza ei încă stângace, şi ignoră privirea jignită a colegei de compartiment, o matroană în vârstă, cu părul alb îngălbenit. Unul dintre lucrurile pe care Yuliang le-a învăţat în cei doi ani care-au trecut este să folosească momentele în care este observată fără voia ei ca scuză pentru a se pierde în gândurile sale. Scoţându-şi cartea din geantă, o deschide, ferindu-se din calea privirilor şi sim- ţindu-se satisfăcută de titlul pe care îl afişează (în mod clar, spre deosebire de ea, francez sută la sută).

Cartea este eseul lui Tolstoi *Ce este arta?,* o ediţie nouă, pe care Xing Xudun i-a trimis-o după ce a ajuns aici. Cu toate că Yuliang a mai deprins franceza, încă îi este greu să citească şi, până la urmă, nu prea reuşeşte să treacă de dedicaţia în chineză: *Când am găsit asta, m-am gândit la prima noastră conversaţie şi sunt mai mult decât fericit la gândul că o vei ţine în frumoasele tale mâini de artist. Totuşi, abia aştept ceaşca aceea de cafea de mult promisă. S'il vous plaît.*

Yuliang însă nu caută nici aceste gânduri cumva îndrăzneţe, şi nici măcar să citească cartea, ci ceea ce se află între paginile ei: o scrisoare, cu ştampila poştei din Paris, dar scrisă în chineză. O scoate, uitându-se cu admiraţie la caracterele pline de graţie. Nu ştie prea multe despre Xu Beihong, în afara faptului că Liu Haisu crede despre el că e un lăudăros. Dar, dacă vechiul proverb care spune despre pictură şi caligrafie că izvorăsc din aceeaşi pensulă este adevărat, lucrările sale trebuie să fie cu adevărat impresionante.

Cercetează din nou biletul, verificând încă o dată detaliile întâlnirii pe care tânărul artist i-o propusese pentru mâine. Este la 11:30; dacă e norocoasă, se gândeşte ea, poate o va scoate la masă. îi lasă gura apă după nişte *croque-monsieur*. de când guvernul din Anhui îi tăiase bursa, în urmă cu şase luni, nu prea mai mâncase carne.

Băgând biletul înapoi între paginile netăiate ale cărţii, Yuliang priveşte cu pasiune coperta o clipă. Apoi, simţind din nou ochii bătrânei, îşi îndreaptă atenţia spre peisajul de afară.

Este natura atât de îndrăgită de Millet: pini verzi, cea mai închisă nuanţă a spectrului de vară; siluetele deschise la culoare, neclare, ale ţăranilor care lucrează câmpurile de grâu pârguit; case de un roşu ars trecând prin faţa ochilor într-un ritm vesel, sub nori la fel de curaţi şi de albi precum bumbacul dărăcit. Peisajul este cu mult mai frumos decât şi l-ar fi putut închipui dintr-o sală de clasă aglomerată şi sumbră din Shanghai. La aproape trei ani de la venirea ei aici însă o izbeşte si normalitatea lui. Netrecut prin botezul vopselei, nu este peisaj - e doar pământ. Cu mult mai interesantă este propria sa reflexie pe fundal: o tânără cu privirea sobră, imaginea topindu-se în şinele ce se îndreaptă hotărâte spre destinaţie.

Xu Beihong întârzie aproape o oră la întâlnirea de a doua zi, dar nici măcar nu încearcă să inventeze scuze. în schimb, cu o mişcare maiestuoasă (potrivită cu haina de catifea roşie), îi face semn unuia din ospătari. Cere pentru el *cafe noisette* şi adaugă licorii mult lapte şi câteva cuburi de zahăr. Observându-1, Yuliang remarcă bărbia lui delicată şi buzele pline, ambele contrastând cu un nas proeminent, puternic. Lui Jinling, cugetă ea, i-ar fi plăcut faţa acestui om. Ar fi spus că nasul îi dezvăluie potenţa financiară, iar buzele şi bărbia, aplecarea spre plăcerile trupeşti. O combinaţie extrem de apreciată la Salon.

— Deci, spune artistul, sorbindu-şi băutura lăptoasă. Vrei să studiezi aici. Dar scrisoarea dumitale pomenea ceva despre o complicaţie.

— Astea explică totul.

Yuliang scoate celelalte două hârtii pe care le aşezase între paginile lui Tolstoi. Una din ele este notificarea concisă de respingere pe care o primise de la Beaux-Arts. Cealaltă este chiar şi mai concisă; comunicatul prin care guvernul din Anhui o informa că ambele sale burse fuseseră retrase.

Tânărul artist le studiază pe rând. Yuliang se aşază mai comod pentru a studia cultura pariziană a cafenelelor, lucru pentru care nu avusese timp în călătoria precedentă în capitală. Este, într-adevăr, departe de cea din Lyon. Un bărbat îmbrăcat în arlechin ţopăie pe lângă ei, pasându-i unei fete aşezate în partea cealaltă a sălii un bilet. Fata îl citeşte şi îi trimite o bezea languroasă autorului răvaşului. Ea însăşi este îmbrăcată într-un costum ce pare o uniformă militară bărbătească şi îşi ţine pudelul sub braţ ca pe o poşetă. Cu agrafele sale aurii şi pulovăraşul tivit cu blană de maimuţă, căţelul este, de departe, mai bine îmbrăcat decât stăpâna sa. Sau, gândeşte cu sarcasm Yuliang, mai bine decât ea însăşi.

— Ai fost la noul Institut Sino-Francez? întreabă Xu Beihong.

Yuliang îşi îndreaptă, cu greu, din nou atenţia spre interlocutorul ei.

— Doar şase luni. După aceea m-am transferat la Academia de Artă din Lyon.

— Suficient de mult timp ca să te oboseşti cu exerciţiile de gramatică şi cu lecţiile de bune maniere. Bate darabana cu degetele. Eşti de acord cu demonstraţiile?

— Da.

— Ai participat?

— Nu. Dar le-am susţinut. Şi, în timp ce el ridică o sprânceană: Aveau dreptate. Consulul chinez le garantase

admiterea.

— Din câte am auzit, el nu spune acelaşi lucru.

Ea îşi lasă jos ceaşca.

— Atunci, este un laş şi un mincinos.

Interlocutorul ei pare amuzat.

— N-ar trebui să ai mai multă grijă? Poate avea prieteni chiar în această cafenea.

— Dacă are, nu sunt şi prietenii mei.

Totuşi, Yuliang aruncă o privire în jur. Femeia brunetă îşi hrăneşte acum pudelul cu prăjituri cu migdale, rupându-le cu unghiile ei aurii în bucăţele pe care le îndeasă între gingiile negre ale căţelului.

— Tu nu-ţi îndulceşti niciodată cuvintele? întreabă Xu Beihong, întinzându-se din nou după zahăr.

— Odată o făceam. Dar am învăţat că nu poţi picta cu dulceaţă.

El zâmbeşte, un zâmbet domol, cald, care parcă înviorează atmosfera din jurul lui.

— Bravo! O să te descurci bine aici, *mademoiselle.*

— *Madame,* îl corectează Yuliang.

— Aşa este, spune el, lipsit de interes. Bătându-şi uşor buzunarele, scoate pe masă o tabacheră uzată. Chestia asta despre consul, spune băgându-şi o Gauloise în gură şi îndesând cutia înapoi, fără a-i ofcii şi ei, ai auzit-o cu urechile tale?

Yuliang dă din cap.

— Un prieten de la academie a venit la Lyon, făcea parte din fac ţiunea de la Montargis.

— Şi a spus că fusese minţit.

— Cu toţii au spus asta. Eu i-am crezut. Râde, aducându-si aminte. Cu toate că, atunci, aproape că nu-mi venea să cred că eram în Franţa.

— Şi prietenul ăsta a fost unul dintre radicali?

— Un student, ca şi mine. Sau oricine altcineva.

Yuliang avusese intenţia să spună „ca şi dumneata". Dar, cu toate că tânărul artist nu-şi terminase studiile decât cu un an înainte, ca simte că s-ar înfuria dacă i-ar sugera că au acelaşi statut. Xu Beihong îşi expusese deja lucrările la două saloane de artă. Este protejatul realistului Dagnan-Bouveret.

— Doar că guvernul îi retrăsese bursa, continuă ea. Slujba lui lucra într-o fabrică de automobile din Montargis - nu-i oferea nici măcu condiţii de subzistenţă, ca să nu mai vorbim despre studii. Oricum, nu-i mai lăsa nici o fărâmă de timp la dispoziţie pentru studiu.

îşi fixează ochii la cafea. Este excelentă — cât trebuie de amară, cu mult mai tare decât băutura neagră pe care şi-o permitea de cânţi îi fuseseră tăiate fondurile. Dar, coborându-şi privirea, nu vede acesi lichid puternic şi preţios, ci ochii calzi ai lui Xing Xudun, uitându-se la ea, fără ruşine sau rezervă.

In ziua în care îl văzuse ultima oară, Yuliang se grăbea să ajungă la cursuri, cu capul plin de fraze şi de feţe pe jumătate învăţate. Papilele gustative se tociseră de atâta unt mâncat, iar noaptea resimţea absenţa lui Zanhua ca pe o vânătaie proaspătă. Pe fondul durerii surde a dorului de casă, apariţia ca prin minune a unei mulţimi de studenţi chinezi care protestau zgomotos i se păruse ca o întoarcere acasă, încercând să-şi facă loc printre ei, se amuzase chiar de entuziasmul lor. O întâmpinaseră cu saluturi în tot soiul de dialecte, în franceză şi puţină germană. îi oferiseră o bere, o ciocolată. O pancartă.

— Am ore, râsese ea. Vă rog, lăsaţi-mă să trec.

Dar apoi se oprise, observând stindardul pe care îl refuzase: două mâini puternice. întinse una către cealaltă şi strânse, îmbrăţişând un glob pământesc gigant.

Brusc, Xing Xudun apăruse în faţa ei, impozant ca o statuie.

— *Levons-nous!*[1] tunase el şi-şi despărţise braţele în semn de bun venit.

Ezitarea ei şocată îl făcuse să rămână un moment nemişcat, ca şi cum ar fi fost o pasăre imensă. îşi lăsase mâinile în jos, dar nu renunţase la zâmbet.

— Când... când ai ajuns aici? se bâlbâise Yuliang.

— Chiar în dimineaţa asta. Consulul Chen ne-a plătit drumul. Ne susţine eforturile de a ne găsi de lucru aici. Cineva din mulţime îi strigase numele. Xing Xudun îi făcuse semn cu mâna, braţul lui lung ajungând până la cerul luminos de toamnă. Haide, mai ai răbdare, bine? strigase înapoi. Ceilalţi nici măcar n-au ajuns. S-a întors spre Yuliang. Unde te-au cazat?

— în căminul de fete. Cu alte cinci colege. Pe tine?

— Asta, spusese el vesel, asta vom vedea acum. Alt zâmbet. Dar, dacă totul merge conform planului nostru, poate că vom reuşi, în sfârşit, să mergem la cafeaua aia.

— Xudun! îl strigaseră din nou prietenii. Tovarăşe, avem nevoie de drapelul tău.

Atinsese cotul lui Yuliang.

— Ascultă, eşti liberă mâine la patru, să zicem?

Yuliang avea la patru un seminar despre cultura şi eticheta franceză. Se gândise puţin. Apoi spusese:

— Da.

— Bine. Xudun zâmbise din nou - sau poate că, pur şi simplu, nu se oprise din zâmbit. De obicei, la patru am nevoie de o cafea. Hai să ne întâlnim aici. *S'il vousplaît.* Şi se îndepărtează cu paşi mari, pe gazonul tuns cu grijă.

Yuliang se dusese la cursuri cuprinsă de o nerăbdare plăcută. Odată cu căderea serii însă, nu putuse opri vagul sentiment de vină care o cuprindea de fiecare dată când îl vedea, chiar dacă îşi spunea că nu [18] avea nici un motiv să simtă aşa. „E Xudun. Ne întâlnim să discutăm despre artă." Pentru a se linişti, îşi recitase de trei ori *Florile de prun roşu* a lui Li Qingzhao, apoi compusese o listă de subiecte profesionale despre care să vorbească.

Dimineaţa următoare şi prima parte a după-amiezii şi le petrecuse la Muzeul de Arte Frumoase din Lyon, copiind Van Gogh-uri pe care voia să i le arate la întâlnire. La ora trei — un pic cam devreme - îşi băgase ustensilele în geantă şi se întorsese grăbită, ajungând la locul de întâlnire un pic înainte de patru.

Oricum, Xudun nu se vedea nicăieri. De fapt, toţi protestatarii dispăruseră. Iarba era scoasă din rădăcini; pancartele zăceau zdro bite, distruse, mânjite. Mucurile de ţigară murdăreau locul ca nişte oase minuscule, carbonizate. Când Yuliang întrebase ce se întâmplase, omul de serviciu bătrân care curăţa mizeria nu făcuse decât să arate spre căminele băieţilor. Atunci văzuse şirul de dube ale poliţiei, parcate în faţa lor. Când încercase să înainteze prin mulţime, un ofiţer îi blocase calea.

— Du-te acasă, chinezoaică mică, îi spusese el. Nu te încurca cu scandalagiii ăştia gălbejiţi.

Yuliang nu reuşise să citească povestea în ziarele franţuzeşti decât mult mai târziu: ameninţaţi cu expulzarea din universitate, Xudun şi alţi şaizeci de tineri se baricadaseră în căminele băieţilor, strigaseră sloganuri, cântaseră *La Marseillaise,* până la urmă desfăşuraseră unul dintre steagurile desenate de Xudun, pe care se afla o figură legată la ochi, sub care scria în chineză *JESL*, şi în franţuzeşte *La Justice.* Majoritatea fuseseră duşi la Marsilia, iar de acolo, îmbarcaţi spre casă. Unul dintre ei se spânzurase pe drum din cauza ruşinii.

Câteva luni, continuând să frecventeze amorţită cursurile de gramatică, istorie şi etichetă, îşi imaginase că şi Xudun avusese aceeaşi soartă. Până în momentul în care primise biletul de la el, nu avusese habar că prietenul ei, împreună cu alţi câţiva colegi, era încă la Marsilia. Fuseseră sprijiniţi de Partidul Comunist Francez, cu ajutorul căruia formaseră o sucursală europeană a Corpurilor Tineretului Comunist din China.

„Nu m-am considerat niciodată un radical, concluziona el cu scrisul lui ordonat. Dar, dacă asta vor de la mine, atunci, *par Dieu,* asta vor avea."

Acum, Yuliang îşi plimbă cafeaua prin ceaşcă, zâmbind aşa cum o face întotdeauna când se gândeşte la această declaraţie serioasă, care nici acum nu i se pare atât „radicală", cât mult, mult mai degrabă drăguţă. Pentru că, până la urmă, cu toată impertinenţa lui şi toată vorbăria lui despre „revoluţie", aceasta este impresia pe care Xudun i-o lasă întotdeauna: băiat drăguţ.

— Tuturor ne este greu, spune Xu Beihong, sorbindu-şi zaţul dulce. Noi n-am venit precum americanii bogaţi să bem, să mâncăm şi să dansăm charleston toată noaptea. Arată cu capul către o masă plină de ei, vorbind tare cu vocile lor nazale. Noi trebuie să ne descurcăm singuri. Trebuie să muncim.

— El încerca să intre într-un program care să-i permită şi să trăiască, dar şi să studieze, explică Yuliang.

— Şi a picat.

— Sistemul l-a picat. Ne-a picat pe toţi. Yuliang îl priveşte drept în ochi. Este clar că subiectul îl plictisise. Alege altul, care speră că-i va plăcea mai mult: Este adevărat că aţi fost acceptat la următorul salon?

Aşa cum îşi imaginase, încruntarea artistului se transformă într-un zâmbet mic, infatuat.

— Până acum cu patru tablouri. Mai sunt încă cinci asupra cărora deliberează. Se lasă pe spate, expansiv. Dar aş vrea să aud mai multe despre tine. Cum ai reuşit să te transferi la Lyon aşa de rapid?

— Directorul Liu Haisu m-a ajutat să aranjez transferul. Avea o cunoştinţă acolo.

— Liu Haisu. Pronunţă numele ca şi cum i-ar spune ceva, ceva de care nu e sigur, iar Yuliang îşi reprimă un surâs. In Shanghai, Xu Beihong şi Liu Haisu sunt rivali aproape la fel de faimoşi precum sunt în Europa Picasso şi Matisse. Se spune chiar că, atunci când Liu Haisu pusese bazele societăţii sale de pictură din Shanghai, Calul Ceresc, Xu Beihong îşi lansase, la rândul său, propria organizaţie: Societatea Câinelui Ceresc, ştiindu-se doar: calul e mâncat de câine. Cunoscându-l acum pe Xu Beihong, Yuliang este încredinţată sută la sută de veridicitatea poveştii. Este exact cât trebuie de mândru pentru o persoană înveşmântată în catifea roşie.

— Deci, *monsieur* Liu a tras nişte sfori ca să te bage la Lyon, spune el acum. Dar bănuiesc că nu sunt destul de lungi ca să ajungă până la Paris. Pare extrem de mulţumit de acest fapt şi ridică de pe masă
cealaltă scrisoare: respingerea lui Yuliang de la Beaux-Arts. „O pei formanţă respectabilă, mai ales în ceea ce priveşte culorile", traduci el, cu o uşurinţă care o face invidioasă. Nu este chiar aşa de rău. Mulţi nici măcar nu supravieţuiesc

18 Si ne ridicăm! (fr.)

Concursului de intrare. Tot trei zile d< exerciţii — perspectivă, portret, desen arhitectural, et cetera?

Yuliang dă din cap.

— Cred că m-am descurcat bine până la partea orală.

Prinsă în corzile istoriei artei renascentiste de către un om care probabil stătuse alături de Marat în tribunalele revoluţionare, simţise cum franceza, limba aceea cucerită cuvânt cu cuvânt, cu atât de muhă greutate, i se dezintegrase. Tot ce reţinuse - fraze, date, jargon arhitec tural - dispăruse precum hârtia de orez îndulcită pusă pe limbă.

— Care din moşii ăia băşinoşi era? întreabă el.

— Lambour. Sau Lambourelle. Cam aşa ceva.

—*Ah, oui.* Claude Lambourdiere. îşi dă ochii peste cap. Un talent neglijabil. Şi-a câştigat locul pe care îl deţine fiindcă, demult, a expus alături de Pissarro. Lucru care este, oarecum, ironic, din moment ce Pissarro nici măcar n-a frecventat Beaux-Arts. îşi îndreaptă ochii spre portofoliul care stătuse sprijinit de picioarele ei pe tot parcursul discuţiei. Yuliang îl luase după ea de la *pension* în dimineaţa aceasta, în ciuda fricii că gestul ei ar părea prea direct. Aş putea...?

Yuliang dă din cap; gura i s-a uscat precum cartonul mapei. Xu Beihong frunzăreşte desenele, cu ţigara atârnându-i din buzele strânse.

— Problema, îi spune ea, cuprinsă de un val de nelinişte, este că, şi în condiţiile în care Beaux-Arts m-ar fi acceptat, tot aş fi avut nevoie de bursă. Guvernul mi-a tăiat-o. Le taie pe toate. Cred că au nevoie de fiecare bănuţ pentru a lupta împotriva comandanţilor militari.

Oprindu-se asupra unui peisaj cezannesc, tânărul artist chicoteşte. Din fericire, râsul nu este provocat de lucrarea ei.

— Nici un străin nu va primi niciodată vreo centimă de la Beaux-Arts, spune el. Ar fi ca şi cum ai vrea să scoţi fildeş din gura unui câine.

Se mai uită pe câteva piese, privind-o pe fiecare cu o intensitate exersată, înainte de a-şi stinge cea de-a doua ţigară, doar pe jumătate fumată.

— Impresionant, spune, în sfârşit, lăsând cartonul să se reazeme din nou pe picioarele ei. Cu toate că te-aş sfătui să te duci imediat la Luvru pentru o doză sănătoasă de Prud'hon, Delacroix şi Rem- brandt. Trebuie să te concentrezi pe formă. Aceasta este carnea artei. I'.ină la urmă, doamnă Pan, pictezi cu dulceaţă.

îi face semn unui alt ospătar, ce duce o tavă cu tartine.

— Apropo de mâncare, cât este de importantă?

— Poftim?

— Te afli în pragul mutării în capitala culinară a Europei. Unii spun chiar a lumii. Cu toate că, trebuie să-ţi mărturisesc, mie mi-ar plăcea dacă ar folosi mai multă sare. Ridicând vasul cu lapte, îşi toarnă iot ce mai rămăsese. O picătură împroaşcă, iar ceea ce curge este mai mult o umbră decât un lichid adevărat. Că veni vorba, adaugă el, cobo- rându-şi vocea, conspirativ, să nu sărezi niciodată *foie gras.* Indiferent cât de insipid ţi s-ar părea. E nepoliticos. E ca şi cum ai lua ultima gălușcă. îşi duce ceaşca murdărită la buze, soarbe. Apoi adaugă: Tu crezi că glumesc.

— în legătură cu *fo ie graşi*

— în legătură cu mâncarea.

— Şi aşa este?

Yuliang rosteşte aceste cuvinte, cu o umbră de enervare în glas. Nu are nici cea mai mică idee unde va duce conversaţia aceasta. Şi, cu toate speranţele ei pentru o masă gratis, celebrul său companion nici măcar nu se uită la meniu.

— Gândeşte-te, o îndeamnă el. Ce este mai important, un tablou bun, sau o bucată de carne de vită? Sau, dacă tot suntem aici, rochiile alea ţipătoare de la Poiret, pe care nevastă-mea mi le tot arată?

Răspunsul vine fără nici o ezitare:

— Un tablou. Bineînţeles.

El zâmbeşte din nou: acelaşi surâs domol şi lichid, iar Yuliang simte iarăşi valul acela absurd de plăcere. îşi dă seama brusc că are de-a face cu un bărbat care îşi mânuieşte farmecul aşa cum un maestru de scrimă îşi mânuieşte sabia: este arma lui secretă.

—*Justement*', aprobă el. Friptura te satură o zi. Rochia îţi va aduce complimente, cel puţin de la soţia mea, o săptămână. Dar în zece ani sau în o sută, numai ceea ce ai creat aici — arată spre portofoliu - va rămâne. Copiii tăi, copiii copiilor tăi vor vedea ce a ieşit din mâinile tale. Ai copii? [19]

Chelnerul soseşte. Xu Beihong îi dă vasul cu lapte, iar Yulianp, se întreabă de ce - acum nu mai are aproape nici o picătură de cafea

— Nu încă. Se uită în altă parte. Dar am nevoie de puţină hrana ca să trăiesc, nu-i aşa?

— Puţină, încuviinţează Xu Beihong în timp ce chelnerul se apropie din nou de masa lor şi pune la loc vasul, zâmbitor. Şi, aşa cum vei descoperi, puţin la Paris costă mai mult decât puţin în orican alt loc. Eu şi Biwei ne-am mutat

19 Exact (fr.).

anul trecut la Berlin, crezând că va fi mai ieftin. își bagă un cub de zahăr în gură. Bineînțeles, și acolo prețurile se măreau într-un ritm mai presus de puterea omenească de înțelegere. Ai auzit cum este? Ronțăie, înghite cu zgomot. Pâinea costa o marcă sau două la sfârșitul războiului. Când am plecat, ajun sese să coste două miliarde de mărci sau chiar mai mult. Prietenii noștri care aveau servicii erau plătiți de două sau de trei ori pe zi, pentru a reuși să facă față inflației. Dar, chiar și așa, era nevoie să alerge să-și cumpere lucruri - lucruri de bază. Dă din cap nostalgic, ca și cum această amintire ar fi una dintre cele mai fericite rămase din această călătorie. Acum, lucrurile stau mai bine. Dacă ai tăiem și dacă știi câteva trucuri - fără bomboane, fără pălării scumpe sau pantofi pretențioși, câteodată, poate adesea, fără cină - o să te descurci, așa cum m-am descurcat și eu.

Ajuns aici, este cuprins de un acces puternic de tuse, care îi zgu duie pieptul și care ar putea să-i contrazică ultima afirmație. Ospătarul apare ca un duh, aducând pe tavă un pahar cu apă.

— Cât despre școală, continuă Xu Beihong, după o înghițitură sau două, de fapt, nu prea doresc să accepte studenți străini. Și, când o fac, le dau ***postes extraordinaires,*** nu un statut clar de student. Stu denți adevărați nu sunt decât francezii get-beget. Bineînțeles, puținii care au mai rămas după război. își termină apa. Și cred că știi, nici dacă vei câștiga cea mai importantă competiție a școlii, Le Prix de Rome, nu vei căpăta trofeul. Nici fondurile.

Terminându-și cafeaua, îi face semn ospătarului și, într-o franceză lipsită de rușine și de accent, îi cere ***un petit pot*** cu apă caldă. Apoi se întoarce spre Yuliang.

— Așa că nu te baza pe banii ăia, adaugă în chineză.

Ospătarul se întoarce cu un ceainic aburind.

— Altceva, ***monsieur!***

— Nu. Mulțumesc, Andre.

Tânărul artist scoate din buzunarul de la haină un corn tare care seamănă îngrijorător de mult cu cele pe care Yuliang le văzuse lăsate afară de clienții plătitori. In timp ce îl înmoaie în amestecul lăptos, ea nu-și desprinde ochii de pe partea ei de masă, aducându-și aminte de acele prime săptămâni de coșmar din Lyon: Furculița mică este pentru salate. Furculița mare este pentru carne. Cuțitul, pentru tăiat carnea, nu untul. Lingura, pentru supă sau înghețată, niciodată pentru felul doi. Dar nu o lingeți când o folosiți. Și nu atingeți nici unul dintre tacâmuri decât dacă aveți de gând să le folosiți. Aproape sfidător, ridică lingura de supă, o studiază. Ceea ce vede este fața ei, serioasă. întoarsă cu susul în jos.

— Soțul meu vrea să vin acasă, spune ea dintr-odată.

— Soția mea vrea să nu mai cumpăr tablouri, răspunde el, binevoitor. Galeria mea vrea să-i plătesc comisionul. Lumea va dori întotdeauna să cheltuim diferit, să gândim altfel. Arată cu degetul spre ea. Dar ce vrei tu?

— Să rămân. Răspunsul țâșnește din suflet, o parte din ea. Vreau să trăiesc aici. Să pictez aici. Nu îmi doresc altceva. Dar, dacă Beaux-Arts nu mă va primi...

— Te vor primi.

Ea face ochii mari.

— Cum? Nu am trecut examenul de admitere.

— Sunt mai multe intrări în bârlogul iepurelui. Dacă știi să le cauți. Ai auzit de ***etudiants libresl*** De fapt, sunt rezerve. Dar, dacă ești disciplinat și dacă reușești să-ți construiești o relație bună cu ***maître de session,*** poți dobândi o educație la fel de bună ca orice alt francez, își termină pâinea, își șterge degetele subțiri cu șervetul. Și, cu toate că nu pot să-ți ofer o bursă, pot să te ajut să-ți găsești o chirie ieftină. Nu va trebui să plătești mult. Se uită la ea gânditor. Știi să brodezi?

Clipește uimită.

— Puțin.

— Biwei lucrează pentru Magasins du Louvre. Știi tu, batiste, eșarfe, cravate. Chestii din astea. Este muncă manuală, desigur. Dar se plătește destul de bine.

Fără să vrea, Yuliang se încordează, gândindu-se la mama ei. La degetele ei lungi, măiestre, la firele ei superbe. Nu seamănă cu asamblarea unui Renault, ar vrea să-i spună.

— Bineînțeles, spune el, interpretându-i greșit expresia, dacă nu îți dorești asta...

— Nu! Yuliang se forțează să zâmbească. E... e mult mai mult decât merit. Aș fi atât de recunoscătoare...

El dă din cap, generos.

— Tot ceea ce îți cer în schimb e să mă ai în vedere dacă te întâlnești cu personaje folositoare.

— Folositoare?

— Critici. Pictori importanți. Nu cu negustori de artă. După părerea mea, scopul lor este acela de a stoarce orice strop de viață din arta noastră. Cercetând camera, fața i se luminează brusc. Hei! Fujita! strigă la un cuplu care tocmai s-a așezat. Femeia mai negricioasă și mai mică se întoarce spre ei și doar atunci Yuliang își dă seama că nu este femeie, ci, mai degrabă, un personaj oriental cu o frizură sobră, ochelari de bufniță și cercuri strălucitoare de aur în urechi. Ii face semn cu mâna lui Xu Beihong, apoi se întoarce spre înso- țitoarea lui.

— Fujita Tsuguharu, îi explică Beihong, întorcându-se spre ea.

— El e Fujita?

Bărbatul, observă Yuliang, este şi rujat. Cu un ruj scump, după cum arată.

— în carne şi oase. Aici îşi spune Leonard Foujita. Xu îi face semn ospătarului. Mie tablourile lui mi se par cam fără haz. Multe fete slăbănoage şi pisici. Dar liniile sunt minunate. Şi, bineînţeles, are relaţii foarte bune.

Cu siguranţă, are şi succes. în timp ce Yuliang îl priveşte cu invidie, artistul japonez alege câteva tarte de pe un cărucior ce trece pe la masa lui. Spre groaza ei, stomacul începe să-i chiorăie. Rapid, îşi încrucişează mâinile peste el.

— Ţi-e bine? o priveşte amuzat Xu Beihong.

— Ce? Ah. Da. Se chinuie să nu roşească. Mă gândeam la zicala aceea veche care spune că nu se poate să şi mănânci şi să şi desenezi o prăjitură.

El suspină.

— Este una dintre vorbele lui Biwei. Am auzit-o deseori la Berlin.

— Şi ce-i spuneaţi?

Xu Beihong îşi îndreaptă un pic silueta fragilă.

— Că, dacă voi renunţa la arta mea, o să ajung să-mi mănânc visurile. Şi că visurile moarte sunt mai rele decât foamea. Sunt otravă.

O priveşte o clipă cu privirea. Apoi îşi linge linguriţa, crănţănind ultimele granule de zahăr de pe ea, cu vădită plăcere.

Treizeci

încă nu este chiar opt şi jumătate, iar uşa de la Ampitheâtre d'Honneur a fost lăsată întredeschisă. Sunetele dimineţii se aud cu ecou în Cour Vitree: şevalete se lovesc, taburete sunt târâte pe podeaua stricată de lemn.

— *Alors,* spune cineva batjocoritor. Asta e băiatul? Pare mai degrabă o maimuţă.

— Mai degrabă seamănă cu drăguţa ta, vrei să spui.

Cea de-a doua voce este adâncă, plină de consoane moi şi vocale mătăsoase. Yuliang îl recunoaşte pe un italian alături de care lucrează deseori la cursuri.

— Care drăguţă? întreabă francezul. Mă-ta?

— **Vaffanculo! Vai in culo!**

Yuliang, stând afară alături de ceilalţi studenţi invitaţi, îşi înăbuşă un surâs obosit. Sigur că nu ştie ce spusese italianul. Dar e clar că înjurase. Simte că i-ar plăcea Italia.

— Domnilor! O a treia voce: este Vincent, asistentul profesorului, însărcinat cu strângerea taxei lunare, cu stabilirea posturii şi a timpului de odihnă a modelului şi, în general, cu menţinerea ordinii în atelier. Dacă vreţi să vă încăieraţi, vă rog, duceţi-vă la Julian, spune el, refe- rindu-se la mai ieftinul - şi zgomotosul - atelier din cealaltă parte a oraşului. Dacă nu, vă rog, daţi-vă mâna şi rezumaţi-vă la pictat. Se întoarce la strigarea şirului: Baudin!

— **Oui.**

Monedele zornăie. Taxa, trei sute de franci, reprezintă trei pătrimi din alocaţia pe care i-o trimite Zanhua: plătind-o, Yuliang simte întotdeauna un val de frustrare gândindu-se la cât de puţin îi mai rămâne pentru următoarele patru săptămâni. Mai frustram este că, indiferent cât de mulţi bani ar plăti, nimeni nu-i garantează că va intra la curs - cu toate că este, de obicei, prima din şirul studenţilor de rezervă.

Lucru care, în sine, nu este uşor: trebuind să facă faţă temelor, care ıı costă câteodată zile întregi de traduceri anevoioase, şi broderiilor pe care soţia lui Xu Beihong i le mai dă de făcut o dată la câteva săptămâni, Yuliang rareori se duce la culcare înainte de trei sau patru dimineaţa

Oricum, mai rea decât lipsa somnului este foamea. Supravieţuieşti cu un regim precar: cafea, pâine uscată, din când în când câteva fructe lovite, cu preţ mai mic. Din cauza inflaţiei şi a slăbirii yuanului în faţa francului, fata a trebuit să renunţe şi la abonamentul lunar Iu metrou. Acum merge pe jos până la legaţia chineză, încălţată cu pan tofi pingeliţi, care s-au găurit şi au fost cârpiţi cu bucăţi din pânza pe care pictează. Nu-i de mirare că, la fel ca foamea, epuizarea pusese stăpânire pe ea; că pictează învăluită intr-un soi de ceaţă ameţitoare Totuşi, mersul pe jos îi oferă ocazia să privească în jurul ei, iar foamea adaugă frumuseţii deja eterne a oraşului o strălucire aparte. Nenu măratele stiluri, şcoli şi ere ale faimoasei arhitecturi pariziene o zăpă ciseră la început. Dar în acelaşi timp o încântaseră; felul în care fiecare proiect arhitectonic se armoniza cu cele din jurul lui. Totul se afla intr-un contrast perfect cu întinderea urbană plictisitoare a Lyonului Sau cu Bund-ul din Shanghai, unde vechiul şi noul, membrii certaţi ai unui clan imens de beton, se aflau în opoziţie.

Dar, mai presus de toate, bineînţeles, se află arta.

Aici arta este peste tot: pasivă şi agăţată pe pereţii muzeelor, trâm biţată în culori vii prin toate galeriile şi expoziţiile. Străluceşte din altarele catedralelor şi stă spânzurată prin cafenele, cu tonurile înnegrite de fum şi condensul de la bucătărie. în prima săptămână la Paris, Yuliang aproape dormise la Luvru, desenând până ce gâtul îi înţepenise, iar ochii o usturaseră. Picioarele îi tremuraseră de la atâta mers şi stat în picioare, dar abordase pe rând fiecare stil: clasic, renascentist, realist. Romantic. Privise cu ochi mari patru ore la nuanţele strălucitoare de albastru şi la ocrul poleit al *încoronării Fecioarei* lui Fra Angelico; la destrămata şi delicata *Femeie cu perlă* a lui Corot. „în China, îi scrisese lui Zanhua, asemenea opere ar fi

ascunse în reşedinţe şi palate. Aici sunt înşirate la fel ca ardeii puşi la uscat pentru iarnă! Oricine are cinci centime le poate vedea, le poate desena. De fapt, poate face orice, mai puţin să le atingă."

Acum înţelege şi de ce profesorul Hong fusese atât de tentat, aşa cum îi mărturisise, să întindă mâna şi să atingă asemenea minuni.

lotuşi, Yuliang nu simte acest impuls. La fel cum nu are nevoie de ghizi sau de profesori care să-i explice sec de ce aceste opere contează aşa de mult. De fiecare dată când copiază ***Portretul lui Baldassare Castiglione*** al lui Rafael (admirat de Cezanne, Matisse şi Tiţian), pleacă din faţa lui şi mai uimită de măiestria umbrianului, de liniile sale sigure, de umbrele şi combinaţiile de culori perfecte. Aflată la doi paşi, lucrarea o atinge cu puterea unei fiinţe vii.

Bineînţeles, asta nu-i scrie lui Zanhua. Nu doar pentru că i s-ar părea că îl răneşte, ci pentru că a renunţat să mai încerce să comunice în scris sentimentele pe care aceste opere i le trezesc. E ca şi cum s-ar strădui să definească nedefinitul: infinitul, iluminarea. Este ca şi cum ar încerca să definească în cuvinte iubirea.

In schimb, îi schiţează imagini mici cu peisaje şi monumente: Arc de Triomphe, Sacre Coeur, Les Jardins du Luxembourg. îi scrie că îi este dor de el, şi chiar îi este. „Aici nu este nimeni, îi mărturiseşte, care să mă cunoască aşa cum mă cunoşti tu... Aseară, la apus, când mă-ntorceam acasă, mi-a fost dor de tine. Ţi-ar fi plăcut priveliştile... Seara trecută mi-am petrecut-o citind poeziile pe care mi le-ai trimis şi bând vin. îmi lipseşte foarte mult jocul nostru..." însă, chiar scriind toate aceste lucruri, punând pe plicuri adresele în două limbi, ducân- du-le la legaţie pentru a fi expediate, este cuprinsă de un sentiment de vină. Pentru că adevărul adevărat, adevărul suprem, este că niciodată nu a fost mai fericită.

— Ţi-e bine?

Yuliang îşi desprinde privirea de pe acoperişul curţii, din sticlă şi fier. Prietena ei, Fan Junbi, o priveşte cu îngrijorare.

— Sunt bine, răspunde ea. De ce?

— Te clătinai iarăşi. Iar ochii tăi sunt... ciudaţi. Roşii.

— Sunt obosită. Aseară a trebuit să brodez până aproape de două, apoi să traduc capitolul acela pentru istoria artei.

— Of, Yuliang. Ştii că puteai să citeşti traducerea mea. Mie îmi ia jumătate din timpul pe care ţi-l ia ţie.

Este adevărat, totuşi Yuliang clatină din cap.

— Trebuie să o fac singură.

— Tu, declară Junbi, eşti încăpăţânată ca un bivol de apă. Caută ceva în geantă. Ce mai brodai?

— Cravate bărbăteşti din mătase. ***Le Louvre, Paris, 1924.*** Yuliang îşi ridică degetele, supărată: sunt pline de puncte roşii, umflate. Mi-am pierdut şi degetarul. Practic, am cusut în propria mea piele.

— Mănâncă asta.

Junbi scoate un pacheţel. In ziarul îndoit se află un croasant: mirosul o învăluie pe Yuliang precum o boare divină. Este la fel de bogat şi de luminos precum unul dintre scânteietoarele lanuri cu grâu ale lui Van Gogh.

—- Brutarul ne-a dat o duzină aseară, la închidere, spune prietena ei.

— Ar trebui să îl păstrezi, se împotriveşte Yuliang. Tu ai mai multe guri de hrănit.

Junbi, care e în Franţa de aproape zece ani, locuieşte cu soţul ei (o stea în ascensiune în Partidul Republican), cu fiul ei cel mic şi cu o soră. Mai avusese o soră, unul dintre primii revoluţionari anti-Qing, care fusese decapitată în timpul primei mişcări de protest.

— Avem destule, spune ea. Mâine îţi mai aduc unul.

Recunoscătoare, Yuliang ambalează la loc pachetul. îi este foarte

foame, dar la curs nu este voie cu mâncare. Şi nu ar vrea nici în ruptul capului să-şi pună în pericol poziţia cu greu câştigată în rând, salu- tându-l pe Vincent cu gura plină de pâine.

La 8:45, asistentul apare, înarmat cu catastiful şi pălăria sa.

— ***Alors,*** spune el. Se pare că şi astăzi mulţi sunt bolnavi. Plătiţi taxa pe noiembrie şi treceţi cu toţii la treabă. Lui Yuliang îi spune: Din nou în faţă, ***mademoiselle*** Pan.

— ***Madame,*** îi reaminteşte ea. M-am obişnuit să mă trezesc devreme dimineaţa, adaugă, încercând să-şi aducă aminte şi să traducă zicala aceea veche cu lanurile de orez şi răsăritul, dar îşi dă seama că este mult prea obosită. în schimb îi întinde pumnul de hârtii şi monede.

însă, spre surprinderea ei, Vincent îşi fereşte cutia.

— ***Vous savez,*** spune încet, dacă aveţi nevoie de bani puteţi să amânaţi. Să-mi plătiţi mai încolo.

Yuliang îl priveşte cu suspiciune, întrebându-se dacă o tachinează - sau, mai rău, dacă încearcă s-o seducă, aşa cum încercase odată în trimestrul anterior. De data asta, totuşi, ochii săi gri nu reflectă decât compasiune.

— ***Maître*** Simon îmi dă libertatea de a-i ajuta pe cei care au nevoie. Dar să nu-ţi faci griji. Ţinem noi socoteala. Zâmbeşte larg. Ne poţi da totul înapoi când vei fi bogată şi faimoasă.

O clipă, Yuliang cântăreşte serios oferta. Trei sute de franci ar însemna un tub nou de verde cadmiu. Ar putea să-şi înlocuiască şevaletul, din care s-au pierdut câteva şuruburi şi care se clatină spre dreapta când îl atinge cu prea mare forţă. Şi, bineînţeles, ar mai fi şi pălăria de iarnă pe care şi-o doreşte. Ar purta-o adânc îndesată pe cap, pentru a accentua

tunsoarea pe care şi-o făcuse singură şi pentru a-şi proteja urechile de vântul tăios al iernii...

Dar, chiar în timp ce cântăreşte această opţiune, i se pare că la ureche îi şopteşte o voce groasă, prea mieroasă: „Frumoasă, nu-i aşa? Poţi să o cumperi. O să o adaug în catastif[1].

— Sunt bine, spune scurt. Şi lasă banii să alunece în cutie.

în amfiteatru, spiritele s-au calmat. Studenţii lucrează în jurul podiumului pe care se află nudul, cu şevaletele aliniate de-a lungul semnului de pe podea. Razele soarelui se revarsă prin ferestrele înalte, luminând borcanele din tablă pentru pensule, paletele din sticlă, dar şi frescele impresionante de pe pereţi - portrete în mărime naturală ale celor mai mari artişti ai lumii vestice. Cu toţii erau bărbaţi: singurele figuri feminine sunt acelea zugrăvite de Delaroche pentru a simboliza cele patru mari perioade din istoria artei: greacă, romană, gotică şi renascentistă. Mai este şi *La Genie des Arts,* dolofană şi cu sânii goi, împărţind coroane de lauri bărbaţilor ce-i stau alături. Pictura, realizată în ceară, încă mai păstrează semnele unui incendiu din urmă cu optzeci de ani, care topise buricul muzei şi brăzdase faţa Renaşterii cu lacrimi lipicioase, fumurii.

Şi totuşi, la fel ca întotdeauna când se instalează, Yuliang simte cum starea i se schimbă. Devorează aceste ore aşa cum devora odată dulciurile pe care i le aducea unchiul ei, de obicei după o absenţă inexplicabilă.

„Cred că în venele tale nu mai curge sânge, ci pastă dulce de fasole", glumea ***jiujiu*** al ei. N-am mai văzut în viaţa mea un drăcuşor aşa de lacom. Bineînţeles că nu-i spusese niciodată că aceste excese nu veneau din lăcomie, ci din teamă: prea multe dintre darurile lui Wu Ding dispăreau odată ce trezia şi datoriile îşi întindeau umbrele lor lungi în lumina soarelui.

Acum, cu ajutorul pensulei, Yuliang îşi verifică unghiul în care este aşezată faţă de model, pe care Vincent îl tot întoarce şi aşază aşa încât membrul să-i cadă la fel ca ieri. La început, asemenea privelişti o îngroziseră aşa de tare pe cealaltă studentă chinezoaică, încât fugise din cameră. Ceea ce simte însă Yuliang nu este atât nelinişte, cât milă sinceră pentru băiat. Nu e posibil ca el să se afle aici din propria voinţă — nu are mai mult de paisprezece ani, vârstă la care, Yuliang ştie prea bine, oferirea trupului spre a fi iscodit de alţii nu este lucru uşor de făcut. Forma lui încovoiată, umerii săi de-abia lăţiţi, dar pieptul încă lipsit de părul bărbătesc o izbesc pe Yuliang ca fiind un studiu conflictual; ca şi buzele pline, umbrite de puful adolescenţei. Acum decide că asta ar dori să surprindă în tabloul ei, aceste contraste: forţele opuse ale vulnerabilităţii şi bărbăţiei. Sentimentele simultane: groază şi dorinţa de a fi adult.

Scoţându-şi ustensilele, Yuliang reflectează o clipă la faptul că în sufletul ei nu se dăduse niciodată o astfel de bătălie. Copilăria îi fusese răpită atât de eficace şi brutal, încât de-abia dacă observase că în urma rănilor dobândite devenise femeie. Insă nu zăboveşte prea mult cu gândurile aici. Aşa cum îi spusese odată soţului ei, cu toţii suntem înrădăcinaţi în prezent. Şi, în acest prezent, nu există alt loc unde şi-ar dori să fie.

îşi înmoaie pensula în roşu veneţian şi începe.

Treizeci si unu

Luna mai vine pe nesimţite, poleind Les Jardins du Luxembourg cu nuanţe moi de roz, violet şi verde. Dar, dacă pomii se umplu de flori, portofelul lui Yuliang rămâne gol.

Ultima veste de la Zanhua fusese o telegramă sosită la sfârşitul lui martie, trimisă la puţin timp după moartea neaşteptată a lui Sun Yat-sen: *Pierderea generalului este un dezastru. Am fost mutat la Nanjing. Trimit detalii şi bani după ce mă instalez.*

Dar asta fusese cu mai mult de o lună în urmă. De atunci, nimic. Şi nici soţia lui Xu Beihong nu-i mai oferise de lucru. Ajunsă la ultimele centime, Yuliang aşteaptă — şi se îngrijorează: nu mai are decât o lună până la terminarea programului la Beaux-Arts, dar, chiar dacă ar primi banii de la Zanhua, de-abia s-ar ajunge. Tocul pantofului i s-a rupt, obligând-o să-şi cumpere pantofi ieftini. După ce a cheltuit cei douăzeci de franci, nu mai are cu ce să-şi cumpere mâncare.

Mănâncă ultima cutie de sardine şi ultima piersică, îşi fierbe şi ultimul ou şi toate macaroanele rămase, după care ajunge sub pragul subzistenţei. începe să subtilizeze aperitive oferite la tot soiul de vernisaje. Culege merele lovite lăsate în urmă de negustori la închiderea pieţei. Câteodată, ia chiar şi brioşele lăsate în parc pentru porumbei. Yuliang fusese întotdeauna mofturoasă la mâncare, fie şi pentru că în rest nu prea avea de ales. însă acum, foamea cumplită o împinge să mănânce orice. îi lasă gura apă chiar şi la vederea brânzei aceleia gri, care arată ca mortarul şi miroase ca legăturile pentru picioare folosite.

Din fericire, încălzirea vremii îi face viaţa un pic mai uşoară. Nu mai are nevoie să-şi încălzească odaia noaptea şi îi oferă şevaletului ei raze de soare mai lungi, lumină mai bogată. Mulţimile de oameni care iau masa pe terasele din Rue Montparnasse şi Vavin deseori lasă în urmă pâine şi resturi de mâncare. Urmând exemplul lui Xu Beihong, Yuliang le şterpeleşte, fiind întotdeauna atentă la ospătari. Continuă să refuze oferta lui Vincent de a amâna plata atelierului. Dar îi dă voie să-i mai ofere fructele rămase de pe urma naturilor moarte. Portocala devine aperitivul. Para este felul principal; o taie în bucăţi egale cu cuţitul de paletă.

Pe măsură ce ziua înaintează, foamea se înteţeşte. Dar încearcă să-şi spună că nu este mai rea decât o durere de cap sau o răceală. Va avea destul timp să mănânce după ce se va întoarce acasă. îşi aminteşte poveştile mamei sale despre coaja de copac şi praf. încearcă să-şi trateze simptomele înfometării - durerea surdă din măruntaie, vederea înceţoşată, petele care îi joacă tot timpul prin faţa ochilor — cu indiferenţă, ca pe senzaţii preferabile, până la urmă, multora pe care fusese

nevoită să le trăiască la Salon. în plus, sunt atât de multe alte lucruri care să-i capteze atenţia: faptul că încet-încet reuşeşte să stăpânească arta pictatului din vârful cuţitului şi a poantilismului. A coloraţiei fauviste. Nenumăraţii maeştri care o aşteaptă la Luvru. Lucrul cel mai încurajator este sfatul recent şi neaşteptat venit de la Lucien Simon, care îi spusese să propună lucrări pentru Salon d'Automne.

Maître, un susţinător înfocat al femeilor şi al studenţilor străini, se oprise de curând în dreptul şevaletului ei, într-una din plimbările sale fără ţintă prin amfiteatru, în timpul cărora critica, pe rând, lucrările fiecărui student. Pe majoritatea îi corecta şi îi ajuta, dând câte o tuşă cu pensula sau folosind rezemătoarea pentru a sublini i un ochi sau o cută întunecată. Când ajunsese la tabloul lui Yuliang o Mărie Magdalenă în culori sobre, bazată pe un model din ipsos al sculpturii lui Michelangelo, Lucien Simon privise mângâindu şl cu degetele sale lungi ciocul îngrijit.

— Ce este asta? a întrebase, în sfârşit, arătând spre una dinţi< cele trei culori principale ale lui Yuliang.

— Galben de cadmiu, amestecat cu alb şi verde mineral.

El dăduse din cap.

— Eşti pe-aproape. Şi unde vor fi pomeţii?

Ea îi arătase o linie înclinată care începea chiar de sub ochii trist i ai Măriei.

— Excelent. întotdeauna trebuie să cauţi osul.

Mişcând din nou din cap, *maître* se mutase la următorul student Insă, după curs, o luase pe Yuliang deoparte.

— Lucrările tale sunt deosebite. Te-ai gândit să încerci să te înscrii pentru următorul salon?

— Eu? întrebase ea, înmărmurită.

— N-ar trebui să fii aşa surprinsă. Tablourile tale au o notă exo tică, sunt originale. în zilele noastre se caută asta.

Yuliang părăsise seminarul din ziua aceea într-o ceaţă şi mai deasă decât de obicei. Dar, în ciuda încurajării lui, nu se poate opri asupra unui subiect. Nici o idee nu este destul de exotică sau de originală ca să o satisfacă pe ea, darămite juriul expoziţiei. Ceea ce o supără cel mai tare este că mintea şi ochii încep să o trădeze. La cursuri, de-abia distinge culorile simple de pe paleta ei. Nu are spor. Nu se mai poate concentra la seminarii. Asistă la prelegeri învăluită în abur, notân- du-şi scurt — *sensibilite moderne, le fruit defendu dans le paradis, Ies ouvriers se font passer pour des bourgeois* - într-un amestec de chineză şi franceză care, mai târziu, devine de neînţeles.

Până la urmă, într-o zi, în timp ce lucrează la o natură moartă - o vază verde-albăstruie plină cu trandafiri cu petalele din catifea , camera începe să se învârtă cu ea. Când îşi lasă privirea în jos, podeaua veche de pin se prăvăleşte peste ea. Dungile şi petele sale vechi de vopsea neagră, roz, violet sângerează şi se retrag, după care, brusc, revin în forţă şi o învăluie într-un curcubeu de întuneric.

Se trezeşte în patul ei mic, acoperită de sudoare. Un vas metalic a fost lăsat pe masa ei de lucru, alături de ceva vin, pâine şi brânză şi de un bilet scurt în franceză:

Doctorul a spus că ai nevoie numai de hrană şi odihnă. Te rog să stai acasă luni. Iţi promit că vei recupera.

Vincent

Yuliang se ridică şi ia capacul vasului. Grăsimea s-a sleit deasupra fasolei, precum ceara. Dar până şi mirosul - sare şi carne, untură şi usturoi — îi face stomacul să o doară de poftă.

Numai după ce acoperă din nou mâncarea vede scrisoarea aşezată lângă vas, aşezată în plicul galben atât de cunoscut şi purtând sigiliul Prefecturii din Anhui. Direct pe plic se află câteva cuvinte: *Trimis alocaţia*, citeşte. *Verifică cu contabilul legaţiei.*

Câteva momente se uită la ea. Apoi ia deschizătorul de jad şi rupe sigiliul din ceară roşie. Cu grijă, desface cuvintele lui Zanhua.

Conţinutul seamănă cu toate celelalte: plângeri legate de superiori incompetenţi, plăţi restante şi tot felul de intrigi în administraţie; gândurile sale despre lupta pentru putere între dreapta şi stânga, care răbufnise după moartea lui Sun Yat-sen. Acesta, scrie Zanhua, este şi motivul pentru care nu fusese avansat. „Oricum îmi e totuna, adaugă el. Controlorul este şi corupt, şi tâmpit. Măcar acum mă pot concentra pe casa noastră nouă şi pe sănătatea lui Guanyin."

La caracterele cuvântului Guanyin, Yuliang îşi ţine răsuflarea: este prima oară în doi ani de zile când Zanhua îi spune soţiei sale pe nume. De asemenea, este şi prima confirmare a unui lucru pe care Yuliang îl bănuieşte de ceva vreme: până la urmă au ajuns să locuiască împreună.

Uimită, mângâie caracterele cu buricele degetelor, aducându-şi aminte de făta lipsită de expresie din fotografia peţitoarei. Când Yuliang îi auzise numele prima oară (Guanyin, zeiţa milei), răsese. Acum însă, pare s-o cuprindă o goliciune, mohorâtă şi umedă şi care nu are, în fond, nici o legătură cu foamea.

îşi dă seama că pomenirea numelui lui Guanyin nu e întâmplătoare; mai degrabă, e vârful aisbergului: un indiciu minuscul al marii şi groaznicei nemulţumiri care se află în spatele scrisorii. Iar imaginea pe care Zanhua o zugrăveşte e limpede. încercările lui de a obţine promovarea sunt zădărnicite iarăşi. Nu-şi mai permite o casă mare. Soţia care nu i se potriveşte este bolnavă — se pare că îndeajuns de bolnavă pentru a merge pe la medici —, lucru care trebuie să fie şi motivul pentru care a mutat-o cu el. Mai mult decât atât, Yuliang ştie că fiul său este elev la o şcoală particulară de elită,

foarte scumpă. Adevăratul mesaj al biletului ar fi putut, la fel de bine, fi scrijelit pe ziduri cu caractere mari, roşii: *Am nevoie de tine, micuţă Yu. Vino acasă.*

Yuliang se întinde spre vin. Folosind acelaşi deschizător de jad, rupe ceara roşie şi desface sticla. Bea şi se gândeşte la degetele lungi ale soţului ei, la ochii săi cu gene bogate. Simte forţa cu care o doreşte - dorinţa unui soţ. O dorinţă îndreptăţită. Şi îi este ruşine, nespus de ruşine. Pentru că ceea ce simte ea în schimb nu este o dragoste la fel de mare, sau recunoştinţă. Este ceva cu totul diferit: înţelegere.

Acum, soarele apune. Afară, magazinele îşi trag obloanele. Clopotele bat. O târfa se tocmeşte la sânge cu clientul ei. Doi dintre cei patru locatari de la etajul de deasupra ei — un rus cu faţa roşie care întreţine două neveste şi un copil mic - izbucnesc în cearta lor de fiecare seară. Ca de obicei, Yuliang nu înţelege cuvintele, cu excepţia câtorva în franceză: *francs* şi *vin, cafe* şi *bebe.* Până la urmă, uşa se trânteşte, iar paşii bărbatului se aud apăsat pe scară. Femeia plânge, hohotele sale armonizându-se trist cu cele ale pruncului.

După un timp lung şi un pahar întreg cu vin, Yuliang pune înapoi în plic scrisoarea lui Zanhua. Ia o gură de tocană, încă una, direct din cratiţă. Sarea şi grăsimea şi condimentele se îmbină atât de bogat pe limba ei uscată, încât o clipă simte că va leşina din nou.

Forţându-se să se oprească, Yuliang îşi umple din nou paharul, privind-o pe Fata din Oglindă făcând la fel. Un moment, imaginea aceea înrămată pare inexplicabil de şocantă. Ca şi cum şi-ar fi turnat un pahar plin de sânge. Şi totuşi, ridicându-l din nou, se gândeşte că i-ar plăcea să umple o pânză cu culoarea aceasta. Exact cu culoarea aceasta, care nu este nici cadmiu, nici *terra roşa* şi nici măcar violet de mangan, ci o combinaţie necunoscută a tuturor - o nuanţă neper- misă şi esenţială în acelaşi timp.

Treizeci si doi

O lună mai târziu, cursurile de la Ecole des Beaux-Arts s-au terminat, iar Yuliang stă aşezată la o cafenea din Cartierul Latin. Studiile îi sunt împrăştiate pe tăblia de marmură a mesei; diferite imagini în cărbune, cu care se gândise să participe la expoziţie, apoi se răzgândise. De fapt, se hotărâse: le dispreţuia pe toate. Dar, când un vânticel ia pe sus unul şi îl duce la masa alăturată, sare după el, panicată.

Insă bărbatul care i-l aduce se uită la el cu atenţie.

— *Vous etes etudiante?* întreabă el, iar după ce Yuliang dă din cap, spune: *C'est tres bien.*

Aşezându-se la loc se trezeşte zâmbind. în Shanghai, imaginea (care îi zugrăveşte forma nudă) ar fi ridicat măcar câteva sprâncene, în Nanjingul mai conservator, unde este aşteptată să se întoarcă până la sfârşitul verii, ar putea-o băga la închisoare.

Ancorând desenul rebel sub farfurie, Yuliang îşi dă scaunul mai în spate şi îşi aprinde încă o ţigară. Cercetează stele mute, în căutarea îndrăgostiţilor din poveştile mamei: Ţesătoarea Celestă, Păstorul ei Ceresc. însă, ca întotdeauna, sunt copleşiţi de lumina de neon puternică din Montparnasse, sau, poate, deghizaţi în poziţii noi, străine. Singura constelaţie pe care o recunoaşte vag este Casa Celestă a Goliciunii, cu toate că este obişnuită să o vadă dinspre nord. In rest, nimic nu este la locul lui.

Apoi, meditează, poate că ea nu este la locul ei. Poate că Zanhua are dreptate; ar trebui să se întoarcă acasă. Cel puţin, ar trebui să termine scrisoarea pe care o începuse în urmă cu două săptămâni şi care rămăsese la stadiul 'L'flWîiife: Iubite soţ.

Abătută, începe să-şi strângă desenele, uitându-se după un ospătar. Reperând o siluetă înaltă, în haine închise la culoare, ridică mâna. Apoi o lasă să-i cadă la loc, înmărmurită.

Xing Xudun se află chiar în faţa terasei. Văzând-o chiar în acelaşi moment în care îl observase şi ea, pe faţă îi apare un zâmbet larg; acel surâs radios care pare să-i contamineze toate trăsăturile feţei.

— Doamnă Pan! strigă el.

Se îndreaptă cu paşii săi mari spre masa ei, ciocnindu-se de oameni şi cerându-şi scuze, într-un final privind-o vesel de la o înălţime aproape nepământeană. Luminile cafenelei sunt în spatele lui şi, o clipă, Yuliang îl vede aşa cum l-ar fi redat Klimt: cu pielea ca mătase, i O umbră transparentă, cu trupul scăldat în aur.

Fără un cuvânt, se apleacă şi, luând-o de umeri, o sărută pe obraji. „Asta e ceva nou", gândeşte Yuliang încurcată şi, aproape simultan „încă mă mai iubeşte". Ideea îi trece prin cap fără a o surprinde, c.i şi cum ar fi o constatare despre vreme (a ieşit soarele), dar, imediat, fata o alungă.

— Stai jos! spune ea cu răsuflarea tăiată.

— Nu aştepţi pe nimeni?

Ea clatină din cap.

— Vin aici ca să lucrez.

— Ce noroc pe mine! Pot? Se aşază pe un scaun şi, lăsând din mână ziarul, se întinde spre teancul de desene.

— Nu! exclamă ea, dându-le repede drumul în geantă. Sunt groaznice toate.

El o priveşte din nou în ochi.

— Mă îndoiesc că ceva ieşit din creionul tău poate fi groaznic.

Surâzând din nou, se întoarce spre grupul de studenţi chinezi şi indochinezi care deseori se strâng aici. îi face semn cu mâna unuia dintre ei, spunând ceva. Studiindu-i profilul, Yuliang se gândeşte: S-a schimbat. Dar nu reuşeşte să-şi dea prea bine seama ce este diferit. Privirea i se pare mai serioasă, poate; buzele un pic mai aspre. Zăreşte şi câteva fire de păr alb: sunt ca nişte firicele de zăpadă într-o noapte zbârlită.

— Arăţi bine, spune el, luând meniul. Un pic cam costelivă, dar aud că pe aici aşa se poartă.

Ea ridică din sprâncene.

— Nu-mi permit prea multă ciocolată.

— îţi stă bine. Când te-am zărit, întâi am crezut că eşti franţuzoaică.

— Nu te cred! râde - prima oară după câteva săptămâni bune.

— Ba chiar aşa am crezut. M-am gândit: „Cum de-mi ştie franţuzoaica asta şic numele?"

Yuliang se evaluează în minte. Eşarfa este veche; tivul, cusut şi răscusut pentru a ţine pasul cu moda pariziană, tot timpul în schimbare. Singurul lucru cu adevărat şic e rujul: şi-a cumpărat de curând un tub de roşu lucios Arden Scarlet Sauvage, de la un ţigan care vindea in apropierea salonului de pe Rue de la Paix, de unde mai mult ca ■ igur îl furase. îşi făcea cu el o fundiţă la mijlocul buzelor. îi stătea bine, poate. Dar de-aici până la şic...

Şi totuşi, ca de obicei, bărbatul pare să vorbească serios. Chiar si frunzărind meniul, pare atât de absorbit de scopul său, încât nu poate decât să şi-l imagineze stând eroic la cârma unei nave măreţe.

— Am vrut să te văd mai demult, spune el, aruncându-şi gânditor ochii pe oferta cafenelei. Dar habar n-am avut unde locuieşti. O priveşte cu o undă de reproş: Nu ai scris nimănui de la noua adresă.

— Am... am fost un pic copleşită, răspunde ea.

Lucru care este adevărat. Ceea ce nu reuşeşte să îi mărturisească este faptul că de când venise la Paris simţise o teamă de a scrie acasă vecină cu superstiţia. Ca şi cum amintirea trecutului ar fi putut, cumva, să strice vraja vieţii ei de-aici.

— Copleşită de şcoală?

— Da. Am fost foarte ocupată. îşi termină cafeaua.

Xudun o priveşte un moment, cu ochii la fel de calzi şi expresivi cum şi-i aminteşte şi ea.

— Ei bine, spune el, o facem, în sfârşit.

— Ce facem? întreabă ea, un pic alarmată.

— Bem cafeaua aia. *S'il vous plaît.* Lasă meniul jos. Cu toate că mie mi-ar plăcea o bere.

Ridică mâna spre un ospătar. Nimeni nu-l bagă în seamă în afara unui originar din sud, cu sprâncene bogate, aflat în prag.

— Tovarăşe Xing! strigă băiatul. Am auzit că te-ai întors. Vino aici! Povesteşte-ne de Moscova!

— Imediat, ţipă înapoi Xudun. Aveam o întâlnire programată dinainte.

— Nu prea pierzi timpul, nu? strigă băiatul.

Xudun se întoarce din nou spre Yuliang.

— Nu-l băga în seamă.

— De ce-ţi alegi tot timpul prieteni aşa de prost crescuţi? întreabă ea sec.

El râde.

— Este Zhou Enlai. Este însărcinatul nostru cu publicaţiile. Tipăreşte majoritatea lucrărilor noastre.

Yuliang îi zâmbeşte încordată băiatului, înainte de a se întoan . spre Xudun.

— Chiar ai fost la Moscova?

— Stalin a înfiinţat acolo o şcoală. N-ai auzit de ea? Universitaii i Muncitorilor din Est. Pronunţă numele atât în chineză, cât şi în rusă cuvintele rostogolindu-i-se de pe buze învăluite în mister.

— Ai învăţat şi rusa?

— Oricum, mă descurc mai bine decât la început.

Yuliang îşi lasă ceaşca jos, impresionată. încercase să facă lecţii cu Perelli, pictorul italian din grupa ei. Se oprise după a treia întâlnin când băiatul o trăsese la el în poală.

— E mult mai grea decât franceza? întreabă, cu adevărat curioasă

— Nu va mai fi după ce va apărea un dicţionar sino-rus. Noi .ı trebuit să ne descurcăm cu un dicţionar japonez. Se încruntă. Cer i ce, aş putea să adaug, a creat probleme la început.

— Pentru că nimeni nu ştia japoneză?

— Pentru că singurul disponibil este adus pe piaţă de către un editor japonez. Nimeni nu a vrut să bage bani în buzunarele lor.

Yuliang râde.

— Un simplu editor nu poate fi făcut răspunzător pentru crimele lui Hirohito.

Pentru prima oară, el nu-i răspunde la zâmbet.

— Doamnă Pan, nu poţi da vina pe capul vulpii, dar nu şi pe picioare. Sunt părţi ale aceluiaşi duşman.

Ea îl priveşte, curioasă.

— Spui „duşman" de parcă ar fi deja război.

— Va fi în curând. Şi nu trebuie să ne culcăm pe-o ureche la gândul că ţara noastră este mai mare. Dacă nu vom reuşi să ne debarasăm de obiceiurile vechi, vom pierde.

Yuliang îi cumpăneşte cuvintele. Nu poate să nu se gândească la unul dintre comentariile recente ale lui Xu Beihong: cu bravura lui caracteristică, declarase că nici o lucrare pictată după 1880 nu merită imitată. Şi-l aduce aminte şi pe Zanhua în ziua aceea îndepărtată când se plimbau în împrejurimile oraşului: „Căile tradiţionale nu trebuie să se opună celor noi".

— Nu se poate ca vechiul şi noul să supravieţuiască împreună? întreabă ea. în armonie?

— Poate. Dar nu uita că am pierdut Formosa în faţa Japoniei acum douăzeci şi cinci de ani pentru că împărăteasa şi-a construit palatul de vară în loc să construiască flota. Câteodată trebuie să te dezbari de vechi pentru a construi o structură mai sănătoasă.

— Nu spun că nu ar trebui să ne modernizăm sau să stârpim corupţia, răspunde Yuliang. Uitase cât de mult îi plăcea să discute cu Xudun. Mai ales felul în care o ascultă - nu îngăduitor, aşa cum face Zanhua câteodată, ci ca şi cum ar avea ceva de învăţat. Dacă îndepărtezi toate căile vechi ale Chinei, ce mai rămâne?

— Rădăcinile. Pământul. Oamenii.

— Da, dar unde să te opreşti? Ce te va reţine să schimbi şi să tot schimbi, până ce nu te vei mai regăsi deloc?

Xudun cumpăneşte un pic cuvintele acestea, bătând cu degetele sale mari în masă.

— întotdeauna va mai rămâne ceva, spune, în sfârşit. Tu alegi să porţi haine franţuzeşti şi să te dai cu ruj la fel de franţuzesc.

Yuliang strânge din buze.

— De fapt, rujul este american.

Face un gest cu mâna, nerăbdător.

— Oricum ar fi. Faptul că te dai cu el te face mai puţin chinezoaică?

— Nu, răspunde Yuliang imediat. Aici este evident că sunt ceea ce sunt. Prea evident câteodată, constată ea mâhnită.

Se gândeşte la toate tachinările băieţilor, pe care a trebuit să le îndure, la bătrânul care, crezând că vine din Indochina, o admonestase de curând la Luvru. .Aborigenă împuţită, o împroşcase el cu venin. Du-te înapoi la Hanoi!"

— Fie că îmi place, fie că nu, continuă ea, pielea mea va spune întotdeauna adevărul. Şi, spre deosebire de haine, pe ea nu pot să mi-o scot.

Se luptă să nu roşească. Este substratul pe care nu dorise să-l aducă în discuţie. Xing Xudun continuă însă.

— Să zicem că ai putea. Să zicem c-ai fi moartă, gata să fii îngropată. Veşmintele pe care le-ai purta ar fi întru eternitate. Oare o rochie franţuzească te-ar face mai puţin chinezoaică?

Yuliang îşi roade o unghie: raţionamentul este surprinzător de complicat. Pe de o parte, ar fi ipocrită să spună da, dat fiind că nu mai purtase decât veşminte vestice în aceşti ultimi ani. în acelaşi timp, este un pic tulburător; ideea capacului coşciugului închizându-se deasupra propriei sale forme. Frumoasă, în fusta sa scurtă, dresurile de mătase şi bluza transparentă.

— Nu ştiu, spune ea într-un târziu, sinceră.

El zâmbeşte de parcă ar fi câştigat un punct.

— Bine, atunci. Ascultă. Să zicem că asta este China. îşi ridică ziarul. îndepărtând câteva straturi — dă o pagină, apoi alta — nu-i schimbi natura cea adevărată. Tot pământ rămâne.

— Ba nu. E un ziar.

Yuliang zâmbeşte iarăşi, ca să-i arate că îl tachinează. El o priveşte cu o gravitate la care nu se aştepta.

— Mi-a fost dor de tine, spune el, simplu.

O altă linişte se aşterne între ei. în cafenea, însărcinatul cu publicaţiile urlă la partenerul său de bridge. Când Xudun vorbeşte din nou, cuvintele lui sunt o enormă uşurare:

— Şi când te întorci acasă?

Yuliang îşi drege vocea.

— Nu m-am hotărât încă. Am găsit o bursă care mi-ar plăti studiile la Roma. Aş vrea să studiez şi sculptura acolo. Râcâie în bulgărele mic de zahăr de pe fundul ceştii. Poate că nu e decât un vis. Oricum, n-am terminat încă aici. Lucrez la un ultim portret.

— Autoportret?

Yuliang dă din cap.

— Nud?

Ea dă din nou din cap, însă nu se poate uita în ochii lui. Din fericire, atunci apare, în sfârşit, chelnerul, iar Xudun îşi comandă berea.

— Deci, spune el, în timp ce omul se îndepărtează. Parisul în prezent, Italia în viitor. Unde locuieşti acum?

— într-o cameră pe care mi-a găsit-o un prieten. Nu-i mare lucru.

Bineînţeles, este un adevăr spus numai pe jumătate. Aleea pe care i-o găsise Xu Beihong, care începe din Rue St. Denis, este, de fapt, o mică zonă cu bordeluri, potrivită scopurilor lui Yuliang. în timpul zilei, devine una dintre cele mai liniştite străzi ale oraşului. Totuşi, nerăbdătoare să schimbe subiectul, se întinde după ziarul lui — dar, văzându-i titlul, se schimbă la faţă. *Lumina, roşie.*

— Ce este SEOCC? întreabă ea, arătând spre acronimul din josul paginii.

— Sucursala Europeană a Organizaţiei Comuniste Chineze.

— Deci scrii pentru ei?

— Eu lac ilustraţiile. Dar Zhou a scris articolul despre detaşamentele de muncă. Adică muncitorii pe care britanicii i-au adus să le sape tranşeele şi gropile comune în timpul războiului. Pagina cincisprezece.

Yuliang dă paginile pentru a vedea reproducerea unei xilogravuri: o mulţime de oameni cadaverici, înghesuiţi într-o cuşcă cu zăbrele.

— Chiar erau ţinuţi în cuşti?

— Li se spunea „lagăre". Dar noaptea erau închişi în astea. Mulţi dintre ei n-au mai ajuns să-şi vadă casele din nou. Se lasă pe spate, întinzându-şi picioarele. Au fost împuşcaţi pe front sau au murit de boală. Guvernele care le plătiseră drumul încoace n-au vrut nici măcar să le trimită trupurile înapoi. In jur de două mii sunt încă îngropaţi în Franţa. Ii soseşte berea. O ridică cu îndârjire: *Ganbei'.*

Yuliang toastează şi ea, brusc intimidată de scopul ei în ţara aceasta: câteva tuburi de vopsea, carne, o pălărie mai modernă. Mai frunzăreşte câteva pagini, oprindu-se la o fotografie neclară a unei scene familiare: tineri chinezi mărşăluind.

— Sunt în Shanghai?

— Paris. Am ocupat legaţia. N-ai auzit?

Yuliang clatină din cap - tot nu citeşte ziarele în mod regulat.

— Aş fi crezut că ţi-ai învăţat lecţia.

El pufneşte.

— Am învăţat în Lyon că trebuie să luptăm mai mult. Şi că nu ne putem încrede în câinii bătrâni care-şi dau mâna cu imperialiştii. Apropiindu-se, îi arată un mic punct negru la una din ferestrele de la parter. Asta sunt eu, adaugă mândru. Am reuşit să ocupăm primul şi al doilea etaj în întregime.

Yuliang îl priveşte nedumerită.

— Dar, dacă voi eraţi înăuntru, cine mărşăluieşte afară?

— PJC-ul.

— Le Parti des... ce? Jeunes Communistes?

Xudun pufneşte iarăşi.

— Sunt la fel de comunişti precum bătrâna împărătească văduvă.

Ea încearcă din nou: [20]

— Jeunes... Chinois? Ezită: mulţimea de acronime ale facţiunilor în care se divid şi subdivid cei două mii de studenţi chinezi de aici o sperie încă.

Dar Xudun dă din cap.

— Cu toate că mai bine s-ar numi *jeunes fascistes.* Ne-au atacat de mai multe ori, chiar deschizând focul asupra unuia din grupurile noastre. Din clipa aia ne-am înarmat şi noi.

— Ai armă? întreabă ea, nevenindu-i să creadă.

Xudun dă indiferent din mână, ca şi cum portul de armă n-ar fi cu nimic mai periculos decât purtarea unei cravate.

— Nici măcar n-au protestat împotriva masacrului din 30 mai. Unul dintre chimiştii lor idioţi s-a aruncat în aer la Billancourt. îşi trece dosul mâinii peste buzele ude, un gest necioplit, pe care Yuliang se gândeşte că Zanhua nu l-ar face niciodată. Şi totuşi, îl place şi mai mult. Ei au vrut ca legaţia să plătească pentru transportul corpului în China. Şi, pentru prima dată în viaţa lui, nemernicul acela de Chen a făcut ce trebuia şi i-a refuzat.

— Nu l-ai iertat.

— Nu în viaţa aceasta. Şi nici în următoarea. Se întinde. Bănuiesc că masacrul a ajuns pe prima pagină a ziarelor aici.

In gând, Yuliang îşi jură să înceapă să urmărească ştirile cu mai mult interes.

— Articolul pe care l-am citit eu dădea vina pe studenţii radicali, spune ea prudentă.

— Rahat, răspunde supărat Xudun. Totul a pornit de la japonezi. Nu i-au mai lăsat muncitorii chinezi la ei în fabrici. Iar când oamenii au încercat să pătrundă cu forţa, gărzile au deschis focul fără avertisment. Un băiat a murit.

— Prieten de-al tău?

— Contează?

20 Noroc (chin.).

Certată, își coboară privirea.

— Unii dintre prietenii mei sunt încă în închisoare, continuă el. Aceia care au protestat împotriva uciderii lui. Așa că nu a existat nimic „radical" în evenimentele din 30 mai. A fost, pur și simplu, o ridicare împotriva ipocriziei: conducătorii noștri i-au lăsat pe englezi și pe capetele de ridiche nu numai să ne exploateze muncitorii, ci și să-i împuște. Fără să sufere nici o consecință.

— A fost o demonstrație pașnică?

El dă din cap.

— La început. Ai mărșăluit și tu, nu-i așa?

— Nu prea mult, recunoaște Yuliang. De fapt, nu se alăturase deloc demonstranților. Crizele ei personale i se par întotdeauna mai importante decât cele ale națiunii.

Spre ușurarea ei, Xudun nu insistă asupra acestui subiect.

— Marșul, continuă el, a trecut pe lângă sediul poliției din Concesiunea britanică. Polițiștii au deschis focul.

— Eu am citit că au fost focuri de avertisment.

— Unsprezece oameni au murit. Dacă astea au fost focuri de avertisment, eu sunt un fiu de sclavă. Terminându-și berea, Xudun lasă paharul jos. Și Guifei a fost rănită.

Yuliang ridică ochii, șocată.

— A fost?

— împreună cu alți douăzeci de tineri, întărește Xudun, înverșunat. Ți-aș fi scris dacă aș fi știut unde să trimit scrisoarea. Glonțul i-a sfărâmat umărul. Ultima dată când am auzit de ea, nu avea voie să se ridice din pat.

Yuliang privește tăblia de marmură a mesei. O clipă nu poate să se gândească decât la faimoasa frumusețe a erei Han, după care fusese numită prietena ei. Gândul acesta o face să se înfioare, pentru că, până la urmă, Yang Guifei, nu infatuatul ei soț imperial, a plătit pentru înfrângerea națiunii, fiind decapitată.

Sunt atât de egoistă, își spune, întristată. în altă zi, poate că acest gând ar fi făcut-o să se scufunde într-una din stările acelea întunecate care, din când în când, se coboară asupra ei precum un torent înghețat. Dar, când piciorul lui Xudun îl atinge, scurt, pe al său, pe sub masă, tresărirea o scoate din mâhnirea ce începea să o cuprindă.

— Soțul meu, spune ea, jucându-se cu verigheta, îmi scrie că din ce în ce mai mulți republicani conservatori se vor alia cu PCC-ul. De dragul națiunii.

—— Nu este decât o căsătorie de conveniență. Acum o privește în ochi. Una care mă îndoiesc că va supraviețui prea mult.

De data asta este imposibil ca înțelesul vorbelor lui să fie prost interpretat, iar inima lui Yuliang aproape că se oprește-n loc. Ar trebui să plec, se gândește ea. Dar nu o face.

— Nu mai vrei o cafea?

— Devin nervoasă dacă beau prea multe, răspunde scurt. Nu pot picta cum trebuie. încordată, își toarnă în ceașcă ultimele picături de lapte.

— Mai povestește-mi despre lucrările tale.

Ea respiră adânc.

— Mi-am mai schimbat stilul.

— Mă primești odată la tine să le văd? Sau, chiar mai mult, m-ai lăsa să te văd pictând? Mi-am dorit asta întotdeauna.

Imaginea care-i vine în minte lui Yuliang (ea însăși, goală, pictân- du-se; el, îmbrăcat din cap până-n picioare, privind-o) i se pare un păcat atât de mare, încât începe să-i bubuie urechile. Și totuși, o parte din ceea ce o tulbură este atracția sa nepermisă. Valul dens de emoție care, precum roșul aprins adăugat pe negru, nu face decât ca negrul să pară și mai negru.

— Cât este ceasul? întreabă ea, simțindu-i privirea cercetătoare.

Când el se uită la ceas, este aproape o ușurare fizică.

— Aproape douăsprezece.

— Trebuie să plec. Am de lucru.

— Credeam că lucrezi aici.

— însă nu prea reușesc, nu-i așa?

Și cuvintele acestea sunt pronunțate mai aspru decât și-ar fi dorit. Agitată, Yuliang se ridică. Nu-și dă seama că-și ține răsuflarea până ce el se ridică la rândul lui.

— Plec și eu cu tine. Am o întâlnire.

— Credeam că te întâlnești cu prietenii tăi.

— Mă voi întoarce. Ei sunt aici în fiecare zi, așa cum probabil ai observat și tu.

Văzând-o că își caută în geantă portofelul, Xudun se întinde și o ia de mână. Căldura degetelor lui îi ajunge direct în stomac.

— Plătesc eu.

— Ah, nu!

— O să consider că am făcut o investiţie.

— în ce? în nişte chelneri care abia se mişcă?

îşi retrage mâna, încercând, stângace, să zâmbească.

— în unul dintre cei mai mari noi artişti ai Chinei. Spune lucrul acesta fără nici urmă de ironie. Termenul pe care îl ai este chiar aşa de strâns încât nu ai mai putea să-ţi rupi o oră, două?

— Nu, spune Yuliang, cu toate că nimic nu este mai fals. Ce fac? se întreabă ea.

— Vino cu mine.

— La miezul nopţii?

Dar până şi ea recunoaşte că vorbele acestea sunt de convenienţă. Iar când el îi oferă braţul, gestul nu pare străin sau prea direct, ci mai degrabă inevitabil.

La fel ca şi răspunsul ei: îl ia de braţ.

Treizeci si trei

Se plimbă pe malul râului, cu braţele încă înlănţuite. Vântul călduţ miroase a vară. în timp ce merg, Yuliang cugetă la această întâlnire neaşteptată, la acest moment straniu. La această tăcere intimă dintre ei, atât de uşor de păstrat şi, totuşi, cumva, din ce în ce mai complice, cu fiecare pas moale pe care-l fac. E Xudun, îşi spune. Nu trebuie să-mi fac griji. însă ceea ce simte ea nu este îngrijorare. Este o tensiune surdă, o furnicătură undeva în partea de jos a abdomenului. Şi, ca să fie sinceră, nu întru totul neplăcută.

Se îndreaptă spre sud, în linişte. Până la urmă, Yuliang îşi dă seama că o conduce către Petit Pont şi catedrală, cu toate că, bineînţeles, biserica măreaţă trebuie să fie închisă.

— Unde mergem? întreabă ea.

Dar Xudun îşi duce un deget lat la buze. O conduce prin curţile Notre Dame, dincolo de piaţă. Trec pe lângă rozetele enorme pe care Yuliang le desenase şi le pictase de câteva ori şi ajung aproape de intrarea în turn, când o siluetă miniaturală se desprinde din întuneric. Se materializează, pas cu pas, într-un francez scund, cu ochelari.

— *Monsieur* Xing?

— *Monsieur* Barton, răspunde în franceză Xudun. îmi pare rău că am întârziat. Sper că nu vă supăraţi... am adus o prietenă, *made- moiselle* Pan.

Madame, se gândeşte ea. Dar nu spune decât:

— **Enchantee.**

— *Monsieur* Barton se ocupă de intrarea în turn, explică Xudun, tot în franceză. Ne-am cunoscut la o întrunire muncitorească cu două săptămâni în urmă.

— Ce coincidenţă. Ea zâmbeşte. Şi, în chineză: De ce-am venit aici?

— Urcăm.

— Putem? Yuliang se uită la Barton, observând inelul impresionant de chei de alamă atârnat la brâul lui.

Barton intuieşte înţelesul vorbelor ei, sau e un bun cunoscător al limbii chineze (şi, ştiindu-i pe prietenii lui Xudun, n-ar fi surprinsă de nici unul din aceste lucruri).

— Ei bine, spune el, de fapt este ilegal. Dar priveliştea noaptea este magnifică. Această excursie este un dar pe care nu îl fac decât celor mai buni prieteni. Cum este tânărul dumneavoastră.

— Nu este... începe Yuliang.

— *Alors,* continuă francezul. N-ar trebui să mai stăm aici. Dacă suntem văzuţi, slujba mea... Desenează cu degetul mare o linie dintr-o parte în cealaltă a gâtului şi scoate un sunet asemănător cu al unei pisici care se îneacă. De asemenea, de-acum încolo, fără ţigări. Fără surse de foc, fără lumină. Nici un chibrit. Nici o scânteie. Urmaţi-mă.

Descuie uşile masive. Când păşeşte înăuntru, întunericul umed al bisericii pare să-l înghită de tot.

Yuliang se uită îngrijorată la Xudun.

— Oare e bine să încălcăm legea?

— Unele legi sunt făcute pentru a fi încălcate, şopteşte el şi o ia de mână.

Cocârjaţi precum hoţii, cei trei se furişează prin sanctuar, trecând pe lângă umbre uriaşe de strane şi amvoane, de Maria, care parcă-i ameninţă, de un perete plin cu îngeri. Rozeta enormă cu vitralii, atât de vie în timpul zilei, acum, pe fundalul nopţii, pare îndoliată. Despuiată de culoare, nu-şi dezvăluie splendoarea decât prin străluciri timide, ca ale pietrelor preţioase. Dar, ajungând la turnul de vest, chiar şi această lumină slabă este înăbuşită, când Barton închide, încet, uşile în urma lor.

— *Allons-y,* spune el. Să mergem. Aveţi grijă pe unde păşiţi.

încep să urce în întuneric aproape total, iar Yuliang se luptă cu un val de panică, recitând în gând poemul lui Li Qingzhao *Ca un vis: îmi aduc aminte întotdeauna de apus / acolo la pavilionul de la râu I atât de ameţiţi, nu reuşeam să găsim drumul spre casă...* Fiecare pas este urmat de cel al lui Xudun, chiar în spatele ei.

— Ţi-e bine? şopteşte el, chiar dacă cele mai apropiate urechi nu ar putea Fi decât la şaizeci de metri sub ei.

Cu răsuflarea prea întretăiată pentru a răspunde, Yuliang dă numai din cap. Fără a pronunţa nici un cuvânt îşi spune litania tăcută până ce ajung la capătul scărilor, unde păşesc pe sub arcade şi ajung la primul nivel.

Sunt întâmpinaţi de o rafală cu iz de ploaie. Păşind spre marginea platformei, Yuliang se uită la île de la Cite, ochii lăcrimându-i în vânt. Aplecându-se peste balustradă, măsoară din priviri oraşul strălucitor de dedesubt: jocul înceţoşat de umbre şi lumini. Faţadele ameninţătoare ale clădirilor masive - FIotel-Dieu, Tour St.-Jacques - sunt parcă sculptate din hârtie neagră. Punându-şi curajul la încercare, se apleacă puţin peste balustradă, până ce călcâiele i se desprind de podea. Dacă îşi ţine ochii pe jumătate închişi, liniile şi unghiurile dure se estompează şi aproape îşi poate imagina că nu priveşte Sena, ci Yangzi-ul.

Cum a murit? îşi mişcă buzele în întunericul înstelat, fără a emite vreun sunet.

Răspunsul vine atât de clar, încât aproape că-l poate vedea: unchiul ei, stând vesel la prora *Strigătului cufundatului*. „A murit la fel cum ai putea muri şi tu, spune el, dacă nu eşti atentă.[11] Oare pe unde mai este acum, se întreabă, unchiul ei şarlatan şi fără vârstă? Putrezeşte în închisoare? Fusese eliberat de vreunul dintre prietenii lui de opiu? Şi ce naiba ar crede dac-ar vedea-o acum?

Yuliang se împinge un pic mai în faţă. încă un pic, n-ar fi nevoie de mai mult. îşi imaginează cu seninătate ce ar urma: un hău care-i întoarce stomacul pe dos, cerul catifelat, gri, la picioarele ei. Luna, un zâmbet strâmb care i-ar încuraja căderea. „Dacă mai înaintezi o să te prăbuşeşti...[11]

— *Attention!* exclamă Barton.

— Admiră doar priveliştea, îl aude pe Xudun spunând. Dar M apleacă spre ea. Un pic cam mult, nu crezi?

Intorcându-şi capul, Yuliang îi întâlneşte privirea. La fel c.i bărbatul, ea este puternică, solidă, fără nici o urmă de falsitate.

— Vino aici, spune încet şi îi întinde braţul. Ea-i studiază un moment mâna mare — aceeaşi pe care o văzuse prima oară pe copen .ı *Tineretului nou.* Degetele sunt ireal de groase, încheieturile, putei nice. Cu un presentiment ciudat, ea îi acceptă, până la urmă, mân.i şi se trage spre mijlocul platformei. In timp ce se privesc, e cuprins.i de impresia ameţitoare că el văzuse ceva ce nimeni nu mai văzuse niciodată. Sau, mai uimitor, că ea îl lăsase să vadă.

Xudun surâde din nou, de parcă ar vrea să pună o pecete pr secretul lor.

— *On peut?* Arată spre următoarea scară.

Francezul pufneşte.

— *Moi, non...* Şi-aşa urc şi cobor de câte trei ori pe zi. Dar voi duceţi-vă. Le face din nou cu ochiul. Nu vă grăbiţi.

— Crede că suntem iubiţi, şopteşte Yuliang, îngrozită, în timp ce Xudun o conduce spre următorul nivel.

— *Mais oui*, răspunde calm. Este francez.

— Dar... Pentru o clipă, este convinsă că trebuie să lămurească problema cu acest omuleţ ciudat pe care tocmai îl întâlnise. însă, pas după pas, acest impuls se destramă. Nu se mai aude decât mersul lor: tălpi călcând uşor şi în acelaşi ritm.

Acum, că Barton nu mai e cu ei, urcă umăr lângă umăr. Apro pierea lui Xudun o distrage la început. Numărându-şi paşii, Yuliang ţine strâns în palmă micul mistreţ din buzunar, cu toate că n-are nici cea mai mică idee ce şi-ar dori.

— *Voilâ,* spune Xudun în sfârşit. La Galerie des Chimeres.

Sena coteşte sub ei, zugrăvită în lumina reflectată. Yuliang, copleşită, respiră adânc.

— Ah, cât aş fi vrut să am cu mine blocul de desen!

Urmăreşte linia curbată a râului cu vârful degetului arătător.

— Desenează aici, arată el spre cap.

— Nu pot picta din memorie. Sau de pe cărţi poştale, precum Utrillo.

— Cu asta sunt de acord. Imagini din imagini... îmi place mult mai mult opera mamei sale.

— Valadon, murmură Yuliang.

Simte un mic fior la cât de uşor se înţeleg unul pe celălalt.

— îţi e prea frig?

Caută în buzunarul de la haină - o brichetă, bănuieşte ea.

— Fără flăcări, îi reaminteşte ea. Sau arme.

— Asta nu o să-ţi ardă decât stomacul. Scoate o sticlă mică, argintie: Smirnoff.

Pare atât de mândru, încât ea râde.

— N-au interzis consumul de alcool în Rusia?

— Am cumpărat-o de aici. Tocmai au deschis o fabrică. Desface capacul. A trebuit să stau la rând în spatele unei duzini de americani ca să o cumpăr. Nici ei nu au voie să bea la ei în ţară acum, să ştii.

Yuliang dă din cap. De fapt, ştie puţine lucruri despre americani. Dar cu siguranţă îşi aminteşte de ruşii care împânziseră Shanghaiul după detronarea ţarului. Mulţi dintre ei se ruinaseră, ajungând să joace cărţi pe străzile din faţa Misiunii Chinei Continentale, aşteptând să primească de pomană orez şi apă de băut. Să treci pe lângă ei era ca şi cum ai fi trecut printr-un abur masiv de alcool.

— Imaginează-ţi ruşii fără băutură, spune ea.

— Eu cred că nici măcar ei nu pot să se imagineze în această ipostază. Nu cred că revoluţia lor va avea sorţi de izbândă în această privinţă. Ia o înghiţitură şi îi întinde sticla, pe faţa lui se citeşte satisfacţia. Când Yuliang ezită - nu mai băuse în viaţa ei votcă - el spune: Haide, e foarte curată. Nu te va încetini mâine, chiar dacă vom bea mult.

— Vom bea mult? întreabă ea prudentă.

— Nu, dacă nu vrei.

Ei i se pare că sună ca o provocare.

— Ba da, vreau, spune sfidătoare. Şi bea.

Lichidul îi clocoteşte în nas şi în ochi, îi zgârie gâtul. A doua înghiţitură curge mai bine, chiar dacă simte cum măruntaiele i se strâng în timp ce îi dă sticla înapoi. Tuşeşte uşor.

— Eşti sigur că nu e dizolvant?

El râde.

— Foarte sigur. Nu am mai pus mâna pe o pensulă de mai mult de-un an.

Ea îl priveşte curioasă. E ca şi cum l-ar fi auzit mărturisind că nu mai mâncase pâine, că nu mai băuse apă.

— Doar desenezi?

— Câte o caricatură din când în când. Şi xilogravuri.

îşi întinde braţele lungi deasupra corpului, îşi roteşte capul.

— Iţi place gravura?

El încuviinţează.

— Sunt unii care susţin că nu are nimic de-a face cu arta. Dar, din tot ce am făcut eu, asta mi-a oferit cea mai mare satisfacţie. Este o provocare să combini sculptura cu desenul. Să hotărăşti unde cad umbrele cu ajutorul unui ac.

— Cum ai început?

— Gravura?

— Nu. Pictura. Arta.

— M -am lăsat purtat de ea, spune el. Tatăl meu era fermier. M-a trimis la un profesor ca să-i citesc şi să-i ţin socotelile. Râde. Am învăţat să citesc. Dar cel mai mult timp mi l-am petrecut copiind imaginile şi gravurile pe care le găseam în cărţile lui. Tu?

— Mama mea îşi câştiga traiul cu broderia. înainte să moară.

Nu îi spune mai mult. El nu insistă. Când îi întinde din nou sticla,
Yuliang o ia, buricele degetelor ei simţind căldura lăsată pe metal de mâna lui mare. E ameţită de la tăria băuturii cu care nu este obişnuită. Dar îi alină, în acelaşi timp, furnicăturile din măruntaie. Yuliang bea din nou şi îi întinde înapoi licoarea, aproape inconştientă de faptul că nu-şi îndreptase spre el doar mâna, ci şi întreg corpul.

Deasupra, stelele ies iar, de data asta în toată splendoarea lor, slăbite de luminile oraşului, dar strălucitoare.

— Xu Beihong — îl ştii? îşi dă seama că limba i se împleticeşte. II urăşte pe Van Gogh, spune că e un prost. Spune că până şi un copil ar fi putut picta *Noaptea înstelată*. Eu cred că e un geniu.

— Xu Beihong?

Yuliang chicoteşte; apoi este uşor surprinsă de sunetul pe care îl scoate.

— El aşa se crede. Dar eu mă refeream la Vincent.

— Poate că toţi artiştii sunt nişte proşti şi nişte genii, în acelaşi timp.

— Vrei să spui că eu sunt proastă? întreabă ea, jucăuş, aşa cum nu-i stă în fire. (Mă îmbăt, gândeşte ea ca prin ceaţă.)

— Tu eşti ultima femeie de pe pământ despre care-aş crede că e proastă.

Privind în ochii lui întunecaţi, simte tensiunea dintre ei.

— Spune-mi, reuşeşte să rostească, arătând spre râul scânteietor. Cum ai putea să gravezi ceva atât de întunecat şi de bogat şi de complex?

El mijeşte ochii în direcţia Sorbonei, se gândeşte o clipă.

— Piesa centrală ar fi domul acela. Iar garguiul l-aş pune acolo, în stânga, ca şi cum s-ar pregăti să zboare şi să umbrească întregul oraş. Se încruntă: Cu toate că va fi extrem de dificil să surprind în lemn aceste umbre ale nopţii.

— De ce nu le pictezi? întreabă Yuliang, sincer nedumerită. Nu ar fi mai uşor - şi, până la urmă, mai frumos?

— Tocmai asta e ideea, spune el hotărât. Frumuseţea artei poate fi folosită pentru a ascunde adevărul. Prea des

imaginile false, dar frumoase sunt folosite pentru a ne distrage de la realităţi periculoase.

Din nou, vocea lui Wu Ding apare în gândurile sale: „Artiştii sunt reflexii ale vieţii de apoi, nu ale vieţii înseşi."

— Te-am supărat? întreabă Xudun, interpretându-i greşit tăcerea.

— Mă gândeam la Li Bai. El a murit vânând imagini frumoase, dar false.

Zâmbeşte.

— Imaginea lunii.

— Crezuse cu adevărat că luna era sub apă, spune ea, apărân- du-se puţin. Cel puţin, aşa mi-a spus unchiul meu.

— Iar China l-a pierdut pe cel mai mare poet. Nu ai făcut decât să-mi dai dreptate.

Ridică sticla în cinstea lunii, apoi i-o întinde din nou fetei. Yuliang o ia.

— Dar dacă Li Bai a fost un mare poet tocmai pentru că a vânat imagini? întreabă ea rar. Dacă şi-ar fi petrecut tot timpul scriind adevăruri urâte, poate că nimeni n-ar fi dorit să-l citească.

— Ceea ce vor oamenii să citească nu este întotdeauna bun pentru ei.

— Nu poţi să-i obligi să citească ceva ce nu vor, nu-i aşa?

— Le poţi explica că este spre binele tuturor.

— Şi dacă nu-i poţi convinge?

Xudun înşfacă sticla cu un gest brusc şi neaşteptat.

— Nu le dai de ales.

Faţa sa devine fermă, de parcă întreaga lui fiinţă ar fi — asemenc.i vulturilor gotici şi şerpilor cu gheare de pe navele mari - dăltuita în piatră. Bea din nou, gâtul său puternic fiind gravat pe fundalul întunericului.

— Rândul dumitale, *mademoiseUe* Pan. Pictează peisajul acesta pentru mine. Face un gest larg spre panoramă.

Madame, gândeşte din reflex Yuliang. Dar ideea aceasta este ase menea unui peştişor care face un salt, apoi dispare.

— Aş folosi pete groase de negru ivoriu, ultramarin. Albastru-ver zui. Un pic ca tablourile lui Monet, în care zugrăveşte râul acela englezesc — cum îi zice? Tamisa. Dar Sena mea cred că ar fi diferită.

— Cum?

— Un vârtej argintiu la mijloc. Culoarea lunii.

El ridică din sprâncene.

— Luna sub apă.

— Da, spune sfidător. Dar aş aplica vopseaua în strat gros. Poate chiar cu cuţitul.

— Cu cuţitul, repetă el, cu admiraţie. îmi place ideea.

Aprobarea lui îi provoacă un fior de plăcere.

— De fapt, este o tehnică fauvistă. Pe care am folosit-o destul de des în ultimul timp. Adaugă o structură mai bună. în cazul acesta aş folosi cuţitul de la clădirea asta până... aici. îşi trece palma peste vedere, netezind-o ca şi cum ar fi o foaie de hârtie mare, luată de vânt. Neatentă - pentru că se află prea aproape; din cauza votcii; cu siguranţă nu pentru că asta îşi doreşte (oare?) -, ajunge să-i mângâie umărul. La început este o atingere destul de inofensivă. Dar, cum mâna ei rămâne pe loc, albă şi inertă, gestul alungă orice urmă de accident, de întâmplare. Şi, în momentul în care el o acoperă cu mâna lui, devine cu totul şi cu totul altceva.

Yuliang stă un moment nemişcată, simţind nu numai degetele lui calde, ci şi semnificaţia extraordinară a acestei clipe ciudate. într-o doară, îi atinge buza, acolo unde se aflase mai devreme spuma de la bere. Nu pot să fac asta, se gândeşte ea. Trebuie...

Dar, în acelaşi timp, se ridică pe vârfuri, spre el. Când îl sărută, o face cu la fel de puţină ezitare ca şi atunci când îl lăsase să se aşeze la masa ei. Când îi pronunţase numele:

— Xudun, spune ea, lipită de buzele lui.

Apoi, braţele lui mari o înlănţuie.

Yuliang îi gustă limba, îi pipăie suprafaţa lată a spatelui. Se lungeşte spre el; s-ar turna în el dacă ar putea. Numai pielea lui, pielea lui caldă o opreşte...

Se retrage numai când clopotul catedralei bate.

— Ce... începe el.

— Aşteaptă. îşi aşază mâinile pe gura lui, părându-i rău că această clipă trecuse.

— Ce o să facem? întreabă el, în sfârşit, printre degetele ei.

— Aşteaptă, repetă ea. (Nu pot. Nu pot, îşi spune.) Lasă-mă să mă gândesc. Dar îşi simte mintea la fel de densă şi de grea ca sunetul ce încă se răsfrânge prin zidurile vechi de piatră. Nu te gândi, îşi impune.

— O să mergem acasă, spune ea, în sfârşit.

El clipeşte nedumerit.

— în China?

— Nu. Acasă, la atelierul meu.

Fac drumul până în Rue St Denis în jumătate din timpul care ar fi necesar în mod normal, cu paşii grăbiţi şi egali, servind unui scop sigur. Pe stradă nu se ating. El o urmează încordat în timp ce urcă cele patru etaje care duc spre camera ei, iar mâinile îi poposesc pe coapse în timp ce ajung pe palier. îi sărută gâtul în timp ce ea învârte cheia în broască. Când uşa se deschide, cad înăuntru împreună, aterizând, pe jumătate răsturnaţi, pe jumătate în genunchi, pe podeaua pătată cu vopsea.

La început, el este frenetic şi timid şi impresionant de neîndemânatic. Bâjbâie încurcat prin bluza ei; fata şi-o dă jos repede. Când îşi trece prudent degetele peste furoul ei transparent, Yuliang şi-l ridică până sub bărbie. Numai atunci când îi trage fusta în sus ea îl opreşte, pentru că nu mai are alta.

— Aşteaptă, îi spune din nou.

Şi, cu degete abile, desface cele patru capse din ascunzătoarea lor.

îşi dau jos lenjeria, apoi, în sfârşit, sunt goi, iar el se apleacă şi-i ia faţa în mâini.

— Vreau să ştii, spune el, foarte serios, că este în regulă. Da< te răzgândeşti.

Băiat drăguţ, se gândeşte ea.

— In regulă.

El se posomorăşte.

— Te-ai răzgândit?

— Nu, spune ea, luându-l de gât. Ştiu că este în regulă.

Cu toate că nu ştie că este aşa — nu ştie deloc. (Nu te gândi!) 1 >< fapt, în vârtejul de simţuri care o cuprinde nu mai există nici o urm.i de bine sau de rău. De precauţie, de datorie sau de regret. Nu nul este decât o dorinţă simplă - cu totul nouă pentru ea şi arzătoare ;,i mult prea sinceră pentru a fi negată.

Yuliang îl ia pe Xudun de mână, mângâie un moment degerrli puternice, tari. II conduce în partea cealaltă a camerei.

Pe patul strâmt, o cuprinde un freamăt nedumerit. Nu peni ni că Yuliang nu ştie ce să facă, ci pentru că lucrurile pe care le făcuşi întotdeauna - toate acele mici acţiuni şi mişcări şi murmure - nu-i mai sunt la îndemână. Pentru că orice învăţase în pat pare absolm insuficient. Ar fi în stare, îi vine ei în minte (sărutându-i buzele, bărbia generoasă, punctul care îi pulsează pe gât), să îl înghită, bucată cu bucată. I-ar putea lua viaţa, precum Cea de-a Cincea Soţie lacom i din ***Vasul prunelor de aur.*** Pentru întâia oară înţelege unele dintre lucru rile care i se făcuseră în trecut, bătăile şi legările. Arsurile de care se temuse aşa de tare. Brusc, îşi dă seama că nu este vorba întotdeauna despre cruzime. Câteodată dorinţa adevărată poate trece drept cru zime. Câteodată este chiar prea puternică ca pielea să o poată suporta... O clipă, se retrage, tulburată de propriile ei porniri.

— Ce s-a-ntâmplat?

Sprijinindu-se într-un cot, încearcă să zâmbească.

— Vino aici, şopteşte el, cald.

Şi, în sfârşit, în acea clipă, ultima ezitare se dizolvă.

Stă nemişcată în timp ce el îi urmăreşte cu limba conturul urechii, lăsându-se cuprinsă de agonia aceea îmbătătoare până ce n-o mai poate suporta. Ii mângâie pleoapele, îşi trece buzele de la gât până la gura mică a ombilicului, apoi şi mai jos, auzindu-l gemând din nou. Studiază lujerul ciudat, învârtoşat, pe care îl slujise, a cărui sclavă fusese şi de care se temuse atâţia ani la rând. Nu îl cunoscuse niciodată cu adevărat. Sau, mai degrabă, nu ştie decât lucrurile evidente; lucrurile pe care le învăţase de la călugăriţe şi din cărţi şi ilustraţii. II cunoaşte destul de bine pentru a-i oferi plăcere, pentru a-l picta. Dar, indiferent ce ar fi spus diverşii ei profesori despre el şi indiferent cât de abstract l-ar fi considerat Yuliang, nu îl văzuse niciodată în felul ăsta. Nici măcar, îşi dă ea seama, înfiorându-se uşor, cu Zanhua.

Oricum, vina nu zăboveşte decât un moment, până în clipa în care îşi ridică încă o dată privirea spre Xudun. Aşteaptă până ce răsuflarea lui se domoleşte. Apoi, încet, se mută din nou deasupra lui.

— Deschide ochii, îi porunceşte ea, savurându-şi puterea nou descoperită şi ciudată. Uită-te la mine.

Se lasă uşor pe el, desfatându-se cu mulţimea de senzaţii care o cuprind. Cu noutatea absolută a felului în care se întâlnesc. în clipa în care încep să se mişte împreună, la început plăcerea o ciupeşte doar, abia simţită. Dar apoi, cumva, devine mai mare decât ea însăşi; se prinde cu dinţii de ea. Nu se poate, gândeşte, arcuindu-şi trupul şi încleştându-şi mâinile sub ea. Nu poate exista mai mult.

Dar există. Un moment de tăcere fremătătoare - o răsuflare interioară imensă —, nu foarte diferită de goliciunea pe care o simţise pe acoperişul Catedralei. Apoi cade, se prăbuşeşte pe el, Spălătoreasă de Mătase azvârlindu-se într-un tumult de piele şi lichid şi carne sfâşiată. Sunt valuri, apoi mai multe valuri care o aduc pe pieptul lui, uluită. Şi, când lacrimile curg, nu se întreabă de ce. Aproape că nu le simte.

Treizeci şi patru

Ziua următoare aduce răzbunarea luminoasă a începutului de vară. Soarele se revarsă prin fereastra mică, pătrată, ce dă spre acoperişuri negre şi coşuri roz de sobă, lovind lespezile roşii şi crăpate ale podelei. O face pe Yuliang să deschidă ochii; şi, ameţită, priveşte alcovul ei: soba aceea mică, lavoarul şi ulciorul ciobite. Teancurile de cărţi, hârtiile şi desenele. Pânza neatinsă sprijinită de perete. Aceasta îi provoacă primul val de panică. Expoziţia, îi vine-n minte. încă nici nu m-am apucat.

Apoi un picior îi atinge coapsa, iar restul corpului urmează şi el. Tresărind, îl vede pe Xudun în pat, lângă ea. O clipă, este cuprinsă de şoc, de o spaimă absolută. După aceea, el deschide ochii. Zâmbind somnoros, se rostogoleşte deasupra ei şi o cuprinde în braţe.

Şi, aşa cum nu i se întâmplase prea des, mintea i se goleşte şi devine la fel de albă precum pânza care o aşteaptă cuminte.

Când reuşeşte, în sfârşit, să-l dea afară, este deja după-amiază târziu. După aceea se îndreaptă, încă ameţită; face patul minuscul, mătură de pe podea firimiturile prânzului lor. Când se aşază între şevaletul său şi oglindă - încă goală, pe fotoliul vechi, viu colorat - lumina care vine prin fereastră este tivită cu rubiniu. Privindu-se, Yuliang vede că şi ea este la fel: pare roz şi visătoare, atinsă de reflexiile zilei aceleia. Ochii o dor de nesomn, muşchii, de la scări şi eforturi noi. între picioare simte o usturime familiară, dar în acelaşi timp complet nouă, şi însăşi senzaţia este de-ajuns să o tenteze să fugă pe stradă după el. Ceea ce ar fi o nenorocire. De fapt, la fel de dezastruos precum a-şi permite să se gândească serios la ceea ce tocmai se întâmplase. (Nu te gândi!)

în schimb, se străduieşte să se concentreze la pânza din faţa ei. îşi lasă toate deciziile neluate, toate afecţiunile confuze, scrisoarea neterminată *(Iubite soţ)* să planeze dincolo de gânduri, ca nişte molii albe devorându-i fericirea. Se va gândi la toate astea mai târziu. După ce tabloul va fi pictat. Şi după ce va fi uscat, împachetat şi trimis la expoziţie. După ce îl va reîntâlni pe Xudun într-o săptămână, tot la Cafe de Cluny, şi va fi avut şansa de a gândi clar, fără ameţeala aburilor de dizolvant.

Astăzi nu este decât atât: pielea ei nou-veche. Pânza goală. Fata din Oglindă, uitându-se galeş la ea. Cu braţele împreunate la ceafa, Yuliang măsoară cu privirea ochii leneşi, obrajii îmbujoraţi. Carnea îndestulată. Şoptind, se întinde după paletă. Se va picta exact aşa, decide: în scaunul încăpător, cu pielea în culoarea apusului de vară. O triadă: piersică şi auriu şi roz pal. Un violet neutru pentru unitate şi control - calităţi pe care astăzi nu le va contempla decât pe pânză.

Partea a opta

SOŢIILE

A renunţa, am învăţat, înseamnă a te întoarce.

PROVERB DAOIST

Treizeci si cinci
Nanjing, 1936

— înainte de a începe, anunţă Xu Beihong, aş vrea să reamintesc tuturor că cea de-a şaptea expoziţie personală a doamnei profesor Pan se va deschide în două săptămâni. Se întoarce spre Yuliang. Este tot la Spaţiul Expoziţional din Shanghai, nu-i aşa?

Yuliang aprobă. Vechiul ei prieten şi mentor ia o gură de cafea înainte de a-şi lăsa ceaşca jos, strâmbându-se. Acum o bea ca un om bogat: neagră ca smoala, făcută în fiecare dimineaţă de către o tânără secretară cu vino-ncoa. în ciuda supravegherii lui atente însă, fata tot nu reuşeşte să o facă destul de tare pentru gustul său, susţine Beihong.

— Vă rog să vă notaţi data în agende.

Yuliang îi priveşte pe colegii ei profesori. Unul singur, instructorul de uleiuri, îşi notează data. Celelalte reacţii reflectă un spectru familiar de emoţii, care se situează între indiferenţă şi nesiguranţă abia mascată. Adică toate, cu excepţia celei a profesoarei de caligrafie, Shu Meiyi; faţa ei lată exprimă ceva vecin cu răutatea pură. Este o privire cu care Yuliang se confruntă deseori din partea profesoarei Shu şi a altora dintre colegii ei mediocri, nemulţumiţi. Nu-mi place de tine, spune ea. Şi: Nu e drept. Şi, aşa cum şi doresc, o răinesc — sau, cel puţin, o răneau la început. Când Yuliang era încă destul de naivă pentru a crede că lucrurile se pot schimba. Acum are cu totul altă părere.

Vajfanculo, gândeşte ea şi simte chiar impulsul de a-şi acompania insulta cu gestul caracteristic şi bine cunoscut. în schimb, se mulţumeşte să-şi deschidă ostentativ tabachera din argint, cadou de adio primit de la colegii ei când părăsise Roma.

— Ah, excelent. îmi dai voie? Xu Beihong întinde mâna.

La poziţia pe care o ocupă, aceea de decan al artelor la Universitatea Naţională Centrală, micuţul artist îşi poate permite astăzi propriile sale ţigări. Cu toate acestea, aşa cum spune şi vechea zicală, râurile şi munţii se pot traversa, numai peste caracterul omului nu poţi trece. Este o lecţie, se gândeşte Yuliang (întinzându-i atât ţigările, cât şi bricheta), pe care se pare că este menită să o tot înveţe. Şi răsînveţe.

Aplecându-se spre flacără, Xu Beihong trage fumul în piept, mulţumit.

— Acum, referitor la primul punct pe ordinea de zi...

Şedinţa începe cu discutarea fleacurilor şi plângerilor obişnuite:
eliberarea târzie a unei clase de către seminarul de la ora unu şi, deci, perturbarea seminarului de la ora două. Nevoia de şevalete, vopsele şi modele. Xu Beihong se foloseşte de această ocazie pentru a sublinia cu mândrie că imitaţia din ghips a lui *David* pe care o adusese din Franţa fusese recondiţionată şi se va afla în biblioteca facultăţii la dispoziţia studenţilor care doresc s-o deseneze.

— In cazul în care protestele referitoare la expunerea părţilor lui intime va continua, adaugă el delicat, vom lua în considerare posibilitatea de a le acoperi. Poate. îşi drege vocea: Mai este ceva?

— Dacă tot am ajuns cu discuţia la acest punct, intervine profesorul de pictură clasică, mă întrebam dacă s-a mai gândit cineva la instaurarea unui cod vestimentar.

— Un cod vestimentar, repetă Xu Beihong.

— Cel puţin pentru studente. Trebuie să fi observat că fetele de la arte se îmbracă mult mai - îşi îndreaptă ochii spre Yuliang - nepotrivit decât cele de la alte specializări. Aproape nici una nu mai poartă *qipao.* Şi, ieri, am văzut trei fuste care nu numai că erau foarte strâmte, dar lăsau să se vadă şi genunchii.

— Serios?

— Bine... când fetele stăteau pe scaun.

Decanul Wu îi aruncă lui Yuliang o privire strâmbă. Ea îşi încrucişează picioarele îmbrăcate în pantaloni, suflă fumul direct în tavan. Pasiunea ei pentru pantaloni - nu cei largi, apreciaţi în China, ci aceia frumos croiţi, *â, la* Dietrich - este sursa multor comentarii răutăcioase bombănite printre dinţi.

— înţeleg, spune decanul. Şi, fără îndoială, consideraţi că ar trebui să le cerem tinerelor noastre să adere cu mai multă stricteţe la standardele sugerate de doamna Chiang. Fustele la lungimea sigură a fluierului piciorului, crăpături nu mai lungi de zece centimetri. A, şi să nu uităm - cămăşi care să acopere fundul. Nu-i aşa?

— Celelalte discipline se conformează tuturor acestor sugestii, se aude glasul hotărât al doamnei profesor Shu. Numai noi facem excepţie.

— Noi suntem artişti, îi trânteşte înapoi decanul Xu. Nimeni nu se aşteaptă să ne îmbrăcăm ca nişte contabili. Ia o gură de cafea, apoi spune: Nici un cod vestimentar. Următorul punct?

Fără a fi intimidată, profesoara Shu îşi ridică mâna grăsuţă.

— Ne întrebam dacă decanul s-a gândit la petiţia noastră.

— Cea referitoare la morala clasei? întreabă el. Nu.

— Dar v-am înaintat-o...

— Luna trecută, o întrerupe el. Ştiu.

— Aţi citit alineatul privitor la standardele corpului didactic? insistă ea.

— Cel despre „a nu permite persoanelor cu trecut dubios sau istorii personale care pot fi puse sub semnul întrebării să aibă prea mult contact cu studenţii noştri"? Nici un cuvânt, răspunde decanul calm. Şi dacă mă veţi întreba de ce nu, argumentul meu va rămâne acelaşi. Nici unei persoane din acest departament nu i se potriveşte această descriere.

Nimeni nu se uită spre Yuliang. Totuşi, ea simte atingerea atenţiei lor ca şi cum ar fi prinsă într-o menghină imensă.

— Dar... împroaşcă cu venin profesoara Shu.

— Acesta, i-o retează decanul, este ultimul meu cuvânt în legătură cu subiectul petiţiei. Dacă doriţi să mergeţi mai departe, va trebui să vă adresaţi rectorului universităţii. Sau, chiar şi mai bine, doamnei Chiang.

Faţa rotundă a instructoarei de caligrafie ia culoarea vinetei coapte. Pentru a sărbători momentul, Yuliang desenează una pe marginea caietului.

îşi petrece restul şedinţei aşa cum o face aproape întotdeauna: mâzgălind. O stradă pietruită. Ponte Vecchio. O orhidee. Când îşi ridică privirea, încăperea se umple cu zgomotul hârtiilor strânse şi al scaunelor împinse în spate: întâlnirea s-a terminat.

Xu Beihong se apleacă spre ea, strângându-şi mapele.

— Nu le da atenţie, îi spune liniştit. Sunt invidioşi.

— Ştiu, răspunde ea.

Şi chiar ştie. Totuşi, în timp ce îşi adună lucrurile, îi aruncă o privire plină de recunoştinţă. De câte ori oare îi venise omul acesta în ajutor?

O instalase la Paris, îi scrisese recomandarea pentru Academia de Artă din Roma. In cei patru ani petrecuţi acolo o ajutase să cunoască oameni influenţi şi să participe la câteva saloane şi expoziţii. Şi, nu în ultimul rând, îi oferise această poziţie după ruptura cu Academia de Artă din Shanghai.

Spre deliciul lui Liu Haisu, ziarele de scandal publicaseră săptămâni la rând diferite versiuni ale acelei poveşti. Cum pictoriţa Pan îşi atacase o colegă profesoară chiar la academie, cum victima purtase două zile o eşarfa franţuzească pentru a-şi acoperi faţa (cu toate că, în opinia lui Yuliang, această decizie fusese luată mai mult pentru efectul dramatic decât din cauza vânătăii). Ceea ce ziarele nu menţionaseră, bineînţeles, fusese faptul că profesoara aceea drapată în Hermes (de fapt, aceeaşi femeie care îi făcuse lui Yuliang viaţa mizerabilă pe când era studentă) îi strigase în faţă că e o târfa, în prezenţa studenţilor.

— De douăzeci de ani aştept palma asta, îi spusese, furioasă, Yuliang lui Liu Haisu, când acesta o invitase în biroul lui. Femeia asta este o şerpoaică.

Până la urmă, în ciuda unei coaliţii care ar fi vrut s-o vadă pe Yuliang terminată, directorul Liu nu-i pretinsese decât să-şi ceară scuze. Dar ea se săturase deja. Se săturase de politică, de ziarele de scandal. De eternele conflicte. Se săturase să doarmă singură în fiecare seară. Se săturase chiar şi de Shanghai: de construcţiile sale care răsăreau ca ciupercile după ploaie, de succesiunea obositoare a lucrurilor în vogă - cocktailuri, saloane, formaţii de negri. Ca să nu mai pună la socoteală şi intenţiile ostile ale Japoniei.

Mulţumită Ligii Naţiunilor, soldaţii lui Hirohito patrulau în aceeaşi concesiune străină pe care o atacaseră fără nici un avertisment în 1932, în timp ce trupelor chineze (care li se împotriviseră mai mult de două luni) le era interzis accesul în propriul lor oraş. Una peste alta, hotărâse ea, era timpul să plece. Şi, când primise invitaţia din partea lui Xu Beihong, străzile aşezate, largi ale Nanjingului i se păruseră un refugiu bine-venit.

Totuşi, traversând acum campusul, Yuliang nu-şi poate înăbuşi senzaţia de îmbâcseală. Trecând grăbită pe lângă terenurile de sport ale universităţii - acum pline nu de atleţi, ci de civili făcând manevrele obligatorii pentru programul de apărare civilă -, o simte încă, de parcă ar fi intrat într-o încăpere plină cu pânze de păianjen. închizând o clipă ochii, aproape le vede: ochiuri circulare de mătase aducătoare de moarte. Presărate cu carcase neînsufleţite de insecte.

Acasă, lucrează în camera care îi foloseşte atât ca atelier, cât şi ca dormitor, în nopţile în care insomnia nu-i dă pace. Fereastra mare îi oferă părticele din bulevardele străjuite de copaci ale Nanjingului. La est se iveşte Muntele de Purpură, locul de veci al lui Sun Yat-sen şi al „regelui cerşetor[11] Zhu Yuanzhang, care se ridicase din sărăcie pentru a fonda dinastia Ming. La sud se află Yuhuatai Shan, Muntele Ploii de Flori. Acolo, spune legenda, un călugăr a incarnat atât de frumos, încât Buddha l-a răsplătit cu o ploaie de flori. Bobocii cereşti s-au transformat, în căderea lor, în acele pietre multicolore care acum sunt împrăştiate pe culme.

însă, de când Chiang Kai-shek şi-a asumat responsabilitatea conducerii Chinei, muntele a devenit vestit pentru altceva: acolo, şoptesc oamenii, comuniştii şi alţi radicali sunt duşi să fie omorâţi. Cei mai norocoşi, cum este vechiul prieten al lui Zanhua, zac în temniţele naţionaliste. Cei şi mai norocoşi, precum Meng Qihua, s-au retras în nord, alături de comuniştii pe care guvernul nu apucase să-i ucidă.

Totuşi, în ciuda acestor zvonuri înfricoşătoare, Yuliang pictase cu spor în acest mic loc luminos, producând mai mult decât avusese nevoie pentru cele douăzeci şi patru de expoziţii la care participase în cei aproape opt ani de când se întorsese acasă. Ultima, în Nanjing, indusese primul său tablou politic, inspirat din manevrele Armatei a XlX-a, care se luptase cu vitejie împotriva trupelor lui Hirohito.

Yuliang este foarte mândră de *Eroii noştri.* Nu se poate uita la tablou fără a-şi reaminti larma acelor prime săptămâni — vuietul avioanelor japoneze, şuierul mortierelor şi vâjâitul bombelor. Clădiri întregi pră- buşindu-se, ca şi cum avântul perpetuu al construcţiilor din Shanghai dădea, brusc, înapoi. După încetarea vacarmului, Yuliang se furişase afară, sfidând orice interdicţie, pentru a vedea oraşul rănit. Afară, totul era înfricoşător de liniştit; străzilor le fuseseră răpite vuietul vocilor şi al sunetelor motoarelor şi larma bogăţiei pământene. Nu mai mirosea a bani şi a cafea, ci a moloz şi a arsură - şi, dincolo de aceste mirosuri, a carne moartă.

In mijlocul acestei tăceri absolute, voluntarii de la Crucea Roşie îi ajutau pe soldaţi să scoată în stradă leşurile. Supravieţuitorii, înşiraţi pe trotuare, aşteptau îngrijirile doctorilor străini. Oprindu-se în mijlocul străzii, Yuliang se îndreptase spre un copil rănit care părea să zacă în mijlocul unei pete de motorină. Insă copilul se dovedise corpul fără picioare al unui om scund, iar motorina, sângele lui înnegrit de praf. Fusese o imagine care o urmărise pe Yuliang, chiar şi după ce terminase de pictat tabloul — la nici douăsprezece ore după ce fugise înapoi acasă.

Actualul ei proiect, *Omul puternic,* fusese, de asemenea, început la furie — atât împotriva criticilor ei, cât şi împotriva japonezilor. Cu opt ani în urmă, când Yuliang se întorsese pentru prima oară din Europa, opera sa fusese întâmpinată de critici ca „proaspătă" şi „extrem de vestică", „rivalizând cu Manet" şi chiar „iradiind talentul vechilor maeştri". Mai târziu însă, pe măsură ce „Viaţa Nouă" a generalisimului îşi aşternuse umbra, tonul începuse să se schimbe.

„De ce peisaje franţuzeşti, poduri veneţiene şi negrese cu sânii goi?" începuse să se întrebe *Shenbao,* în cronicile ultimei ei expoziţii. „Doamnei Pan îi este ruşine să picteze lucruri care să se potrivească gusturilor şi culturii chineze?" *Lumea, chineză,* publicaţie de dreapta, mersese chiar şi mai departe şi îi numise opera „pornografie pură": „Veniţi să o vedeţi dacă doriţi. Dar trataţi-o aşa cum trataţi o casă cu flori: lăsaţi-vă acasă soţia şi frica."

Ridicându-şi privirea spre *Omul puternic,* Yuliang îşi spune din nou că nici chiar cei mai încăpăţânaţi neoconfucianişti n-ar putea găsi nimic jignitor în acest tablou. De acord, personajul este dezbrăcat de la brâu în sus. Dar la fel sunt şi majoritatea ţăranilor pe care îşi petrecuse săptămâni la rând pictându-i când îşi mânau vitele pe câmpuri în timpul semănăturilor de primăvară. Şi, cu siguranţă, nimeni nu va trece cu vederea semnificaţia pământului fertil pe care bărbatul îl ţine în pumn. Yuliang îşi dedicase ore întregi zugrăvirii mâinilor acestora, se chinuise să le facă puternice şi sensibile în acelaşi timp. Mâini care, pe de o parte, vor permite Chinei să înflorească, iar pe de altă parte o vor împiedica să se dezbine.

îşi ţine pensula perpendicular pe portret, apoi o înmoaie în ocru de-abia amestecat. Douăzeci de minute nu face decât să amestece pete şi pensule şi vopsele, fără a-şi permite să se gândească la altceva în afară de asimilarea unei nuanţe în cealaltă. Tocmai îşi udă o pensulă nouă, când aude pocnetul pantofilor cu talpă de lemn, urmat de zgomotul uşii atelierului care se izbeşte de perete.

Guanyin îşi face apariţia, cu faţa pe jumătate acoperită de ochelari cu lentile închise la culoare. Cercetează camera cu furie, Justiţia oarbă în căutarea unui proscris. Ceea ce, meditează Yuliang, este, cumva, adevărat: până la urmă, legea interzice concubinele.

— *Xiao taitai!* strigă Guanyin, folosind apelativul pe care Zanhua îl dispreţuieşte. A doua doamnă!

— Da, răspunde liniştită Yuliang.

Medicul lui Guanyin susţine că vederea o părăseşte rapid; într-un an sau doi ar putea fi oarbă. Yuliang bănuieşte că n-ar fi chiar aşa: ochii primei doamne au fost destul de ageri pentru a remarca cerceii delicaţi de aur pe care Zanhua i-i cumpărase de ziua ei.

— Soră mai mare, ai nevoie de ceva? întreabă acum, lăsându-şi jos pensula.

— Am venit să te întreb dacă ai vreo preferinţă pentru cină. îl trimit pe bucătar la piaţă. Guanyin înaintează. Mă gândeam la peşte cu ciuperci. Dar preţul a crescut. Şi este nevoie şi de o tigaie nouă - asta s-a crăpat.

Yuliang îşi înăbuşă un zâmbet. Bucătarul avusese nevoie de o tigaie nouă şi luna trecută, iar Yuliang îi înmânase conştiincioasă suma necesară. Două săptămâni mai târziu, cratiţa de pe sobă rămăsese crăpată şi uzată. Cu toate acestea, Guanyin se afişase cu un *qipao* nou din mătase de Nanjing.

Dar ultimul lucru de care Yuliang are nevoie acum, când e atât de mult de muncă, este o ceartă. în afară de asta, i-a promis lui Zanhua că va încerca să menţină armonia.

— N-am nici o preferinţă, spune ea, scurt. Luându-şi poşeta, numără trei bancnote noi.

Guanyin le acceptă cu un gest din cap, vârându-le la brâu. în loc să plece însă, se plimbă prin cameră. Ia cărţi şi le ridică în lumina soarelui. Frunzăreşte desenele lui Yuliang. Până la urmă, se îndreaptă spre pânza la care lucrează.

— Este pentru expoziţia din Shanghai?

— Da.

— Când pleci?

— Peste zece zile.

— Câtă muncă! Guanyin oftează, ca şi cum ar prefera sincer ca Yuliang să rămână acasă. Şi este aşa o călătorie lungă.

— Guvernul a modernizat liniile spre nord. Acum este mai bine decât cu automobilul.

— Chiar şi-aşa. La un moment dat, va trebui să te aşezi şi tu la locul tău, dacă intr-adevăr vrei să rămâi grea, spune

infatuată Guanyin. Scoicilor vechi le este greu să mai făurească perle.

Se dă înapoi pe picioarele ei minuscule, pe care încă refuză să-l lase pe Zanhua să le elibereze, şi se căzneşte să privească de după ochelarii groşi.

— Este băiat?

— Bărbat.

— Gol?

— îmbrăcat. în parte.

— Deci n-a trebuit să te furişezi nicăieri pentru a-l desena.

— Nu, răspunde Yuliang scurt.

Recent, ajunsese în paginile ziarelor fiindcă se îmbrăcase în haine bărbăteşti pentru a intra la unul dintre seminariile unde se studia nudul masculin. Şi, cum făcuse toate acestea mai ales pentru a-şi demonstra opoziţia faţă de regulile „decenţei[11] în universitate, nu o deranjase că fusese recunoscută. Zanhua însă nu păruse deloc amuzat, mai ales când incidentul apăruse şi în ***Nanjing Daily*** („Pictoriţă faimoasă îşi exersează pensula pe nuduri masculine'[1]).

— Vestice sau chinezeşti? insistă acum Guanyin.

— Ce?

— Hainele pe care le va purta. Vor fi vestice sau chinezeşti?

Yuliang îşi dă ochii peste cap.

— Să fim serioase, ***da taitai***, ce importanţă are?

— Oamenii sunt atenţi acum la asemenea lucruri. Femeia mai în vârstă îi flutură în faţă un ziar pe care îl luase în mână în timp ce se plimba prin cameră: Când un jurnalist scrie că picturii tale îi lipsesc spiritul naţional sau decenţa feminină, aceste lucruri se reflectă asupra onoarei noastre.

— Cu siguranţă că începi să vezi mai bine, observă sec Yuliang.

Guanyin ridică doar din umeri.

— Bineînţeles, nu ştiu dacă spune exact asta.

— Ceea ce ştiu jurnaliştii despre artă poate fi consemnat pe un bob de orez, spune Yuliang, întorcându-se spre tabloul ei. Unii dintre ei, adaugă ea cu subînţeles, ar putea fi la fel de bine orbi.

— Unii dintre cei binecuvântaţi cu darul vederii nu reuşesc să vadă mai departe de vârful nasului lor, îi trânteşte Guanyin. Pictează lucruri care nu sunt destul de bune sau decente ca să fie cumpărate.

Nu este o insultă nouă - şi nici măcar o mare minciună. Yuliang nu poate nega că în aceste ultime luni numărul comenzilor şi vânzărilor scăzuse.

— Primă doamnă, se pare că uiţi că lucrările mele plătesc taxele universitare ale lui Weiyi. Ele ne păstrează neatinsă poziţia socială în Nanjing. In ultimul timp, asigură până şi traiul nostru în această casă.

Guanyin îşi îngustează ochii.

— Ceea ce îmi amintesc, spune ea, răutăcioasă, este că ai lucrat în multe case. în multe poziţii.

Nemernică bătrână. O clipă, Yuliang chiar ridică braţul ca s-o lovească. Nu reuşeşte să-şi îndrepte mâna spre cutia cu vopsele decât cu un efort imens de voinţă. Cu fălcile încleştate, ridică cuţitaşul.

— ***Taitai,*** îmi pare foarte rău, spune, pe cât de calm reuşeşte. îţi mulţumesc pentru grija pe care mi-o porţi. Spune-i bucătarului să gătească ce consideri că ar fi mai bine.

înfige cuţitul într-un borcan cu obsidian, apoi îl întinde pe fundal cu mişcări largi.

Guanyin însă nu terminase.

— Deci, el a fost acela? Arată cu capul spre pânza imensă.

Suspinând, Yuliang se întoarce din nou spre ea.

— Cine?

— Cel al cărui faţă ai desenat-o în cărţile tale.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

Guanyin zâmbeşte — un zâmbet lent, de crocodil, care lasă să se vadă cei doi dinţi de aur cu care îşi înlocuise ultimii incisivi.

— Şi... cu toate astea spun că eşti profesoară.

Ochii ei tulburi sclipesc o clipă în spatele ochelarilor negri. Apoi se întoarce pe călcâie şi se îndepărtează cu paşi zgomotoşi.

Treizeci si sase

După ce Guanyin pleacă, Yuliang rămâne nemişcată, cu ochii lipiţi de paleta ei proaspăt amestecată. Nu se poate, se gândeşte ea. Este mai nebună decât am crezut.

Dar, înainte ca acest gând s-o părăsească de tot, este deja în picioare şi se îndreaptă spre mica bibliotecă de sub fereastră. îşi trece degetele peste şirul neted de cotoare frumos legate, cu titlurile lor în nenumărate limbi şi nuanţe de

cerneală: *Pictorul vieţii modeme* a lui Baudelaire; *Cheri* a lui Colette. Propria ei carte în două volume, o ediţie limitată a operei sale, publicată la apogeul recunoaşterii publice. La capătul raftului se află câteva copii din *Gazette du Bon Ton,* încă îndoite şi pătate cu apă de mare uscată.

La început, din întâmplare sau dintr-un artificiu al subconştientului ei, menit s-o protejeze, Yuliang trece peste textul pe care-l caută, îl găseşte a doua oară - cotorul din material moale, verde şi scris cu auriu: *Ce este arta?* Scoţând volumul cu grijă, îşi trece degetul mare peste dedicaţia care o fâstâcea atât de tare în urmă cu un deceniu: „Când am găsit asta, m-am gândit la prima noastră conversaţie şi sunt mai mult decât fericit la gândul că o vei ţine în frumoasele tale mâini de artist". O clipă, caracterele îi plutesc prin faţa ochilor. Clipind, Yuliang îşi îndreaptă ochii spre inserţiile odată negre din fundal.

Sunt toate acolo: fălcile mari, pătrate; părul ciufulit; obrajii rotunzi de băieţandru. Toate reproduse de nenumărate ori într-un stil mult mai experimental şi mai clar vestic decât le-ar picta acum. Chiar şi aşa, se vede de la o poştă că sunt desenele ei. Chiar şi Guanyin — Guanyin cea aproape oarbă — îşi dă seama de asta.

Lăsându-se pe podea, Yuliang studiază imaginile. In prima, Xudun doarme, cu faţa netedă, buzele uşor întredeschise. în următoarea, stă jos, cu un cearşaf prins în dreptul mijlocului. în alt desen îşi întinde mâinile spre un cer întunecat. Apoi, se află pe malul Senei, iar părul lui negru se reflectă în apă.

Ultima imagine, schiţată în timp ce-l aştepta pe Xing Xudun la Cluny, îl înfăţişează pe iubitul lui Yuliang într-o poză simplă, verticală. Fără nici un detaliu, este realizat din nişte linii haşurate; e imposibil să-ţi dai seama dacă vine spre privitor sau se îndepărtează. Acum, gân- dindu-se la asta, tremură uşor. Adevărul este că, aşteptându-l în ziua întâlnirii şi în următoarea şi în cea de după, acesta este exact felul în care a ajuns să-l vadă pe Xudun; ca pe o siluetă vagă şi apărută în vis care fie alerga prin Paris ca să ajungă la întâlnire, fie o minţise deja şi apoi plecase.

în ziua aceea, aşteptându-1, Yuliang nu avea de unde să ştie că Xing Xudun nu mai era la Paris, ci la Marsilia, trădat şi dat pe mâna poliţiei de către acelaşi PJC pe care odată îl luase în râs. El împreună cu alţi doisprezece membri ai PCC fuseseră imediat expulzaţi şi îmbarcaţi pe un vapor supraaglomerat, trimişi în China, unde, clocotind de furie acumulată, aveau să aducă cu ei acasă revoluţia.

Yuliang, rănită şi vag uşurată, se mutase, până la urmă, la Roma. Acolo se lăsase pradă propriei sale revoluţii - cea pe care ea şi Fata din Oglindă o începuseră împreună. Nu îşi mai luase amanţi, ci, în următorii patru ani, se dedicase Vaticanului, lui Leonardo şi Rembrandt, lui Gentileschi. îşi tratase durerea, simplu, ca pe o greşeală de sculptură - ceva ce trebuia netezit, îndepărtat cu dalta.

Yuliang se mai uită o dată la carte. Apoi, facându-şi curaj, se întoarce spre şevalet. Confirmarea suspiciunilor o loveşte brusc: omul pe care îl desenase atunci şi cel pe care tocmai îl pictase sunt unul şi acelaşi.

Cu răsuflarea tăiată, Yuliang îşi lasă capul să-i cadă în mâini: Cum s-a putut întâmpla aşa ceva? Nu se mai gândise la Xing Xudun de luni de zile. Asemenea celorlalte părţi dureroase ale vieţii ei, îl ţinuse încuiat într-o cutie neagră, în cele mai adânci unghere ale memoriei sale. Iar modelul pentru *Omul puternic* fusese cu totul altcineva — un student vânjos din anul întâi pe care îl mai meditează din când în când. Este adevărat că făcuse ceva schimbări în zona feţei, dar numai pentru că băiatul riscase destul de mult pozându-i.

Furioasă pe ea însăşi, aruncă cartea pe jos. în cădere, două foi de hârtie se desprind din paginile ei. Una este un articol de ziar, cu marginile rupte neglijent. Cealaltă este o scrisoare veche, îngălbenită.

Yuliang le netezeşte pe amândouă pe genunchi. Dar nu le citeşte; nu are nevoie. Le ştie cuvânt cu cuvânt:

BANDELE LANSEAZĂ LA APUS UN ATAC ASUPRA SINDICALIŞTILOR ŞI SIMPATIZANŢILOR SOVIETICI

Sute ucişi, zeci întemniţaţi. Numărul morţilor creşte încontinuu, declară oficialităţile.

Shanghai, 13 aprilie 1927: oraşul a fost zguduit de zvonul că sute de sindicalişti şi simpatizanţi ai stângii au fost adunaţi înainte de căderea apusului şi executaţi sumar. Vestea loveşte înaintea mult-aşteptatei sosiri în oraş a generalului Chiang Kai-shek, însoţit de forţele Expediţiei Nordului, până acum aliate comuniştilor. Atacul surpriză — de care este suspectat notoriul sindicat al crimei denumit „Banda Verde" — întrerupe planurile organizării mult mediatizatei greve generale plănuite de sindicalişti şi simpatizanţii comuniştilor.

Surse din imediata apropiere a atacurilor susţin că forţele poliţieneşti din Shanghai ştiau de plănuita epurare politică. Un purtător de cuvânt al guvernului însă a negat această acuzaţie, catalogând-o drept „absurdă ".

Scrisoarea este datată septembrie 1929.

Draga mea prietenă,

Cu mare durere în suflet îţi confirm faptul că prietenul nostru Xing Xudun a fost, într-adevăr, ucis în seara zilei de 13 aprilie, stătea într-o casă conspirativă din Hongkou, iar reşedinţa aceea a fost supusă raidurilor Bandei Verzi. Numai doi dintre colegii mei au

supravieţuit. Toţi ceilalţi au fost executaţi pe stradă.
îmi pare rău că întâmpin întoarcerea ta din Europa cu asemenea veşti teribile. Dar, aşa cum, fără îndoială, ştii, au fost timpuri grele pentru membrii partidului nostru. Numai în săptămâna aceea am pierdut peste cinci mii de membri. Mă consider norocoasă că n-am mai fost rănită - sau mai rău.
Ii voi da biletul acesta mamei mele şi o voi ruga să-l predea mai departe. Poate, dacă situaţia se va mai îmbunătăţi, vom avea şansa de a ne revedea în circumstanţe mai fericite — atât pentru noi două, cât şi pentru biata noastră naţiune abuzată.

Guifei

O vreme, Yuliang stă cu cartea şi hârtiile în braţe. Numai atunci când razele soarelui se preling periculos de aproape de podea, îşi dă seama cât de târziu se făcuse: abia dacă mai are timp şi lumină pentru a amesteca nuanţele feţei. Adevărul este că ultimul lucru pe care vrea să-l facă este să picteze. în momentul acesta nu vrea decât să îşi permită luxul disperării.

în timp ce se gândeşte la asta, o uşă se trânteşte la parter. în curte se aud două voci. Una este a lui Guanyin. Cealaltă aparţine lui ***amah*** pe care o ia cu ea câteodată când merge la cumpărături - nu Qian Ma (care murise de mult), ci o nepoată la fel de arţăgoasă.

Yuliang se ridică în picioare, ascultând dezinteresată cum cele două îşi cheamă o ricşă, care le poartă spre Beijing Road. Apoi, atentă, împătureşte şi vâră hârtiile îngălbenite înapoi în carte, pe care o ia cu ea spre şevalet. Va trebui să-i găsească o ascunzătoare nouă.

încă aflată aproape în transă, ridică ziarul pe care Guanyin îl lăsase să cadă pe podea. Dă paginile, trecând peste critica incriminatorie, examinând şi respingând fotografie neclară după fotografie neclară, înainte de a se opri la una care îi trezeşte, vag, interesul. în ea se află Chiang Kai-shek, comandând unui general al Kuomintang-ului, destul de masiv şi anonim. Yuliang bate imaginea cu degetele, apoi o decupează din ziar. O lipeşte în partea de sus a şevaletului.

Nu te gândi, îşi spune. Dar, în timp ce pune pe pânză primele pensule ude, durerea surdă revine. O clipă, Xing Xudun stă în faţa ei aşa cum stătuse în acea ultimă dimineaţă. îi simte în palme muşchii laţi, calzi, ai spatelui. îl vede întorcându-se spre ea epuizat. Copleşit de bucurie. „Ne întâlnim într-o săptămână, îi spune. O să te aştept tot la Cluny, la amiază. "

Yuliang stă nemişcată. Nu te gândi, îşi porunceşte din nou. în schimb, încarcă din nou pensula. Ezită o clipă. Apoi, cu respiraţia întretăiată, îi şterge imaginea.

Treizeci şi şapte

Cu o zi înaintea expoziţiei, Yuliang intră în sufragerie şi o găseşte pe Guanyin la masă, luând micul dejun.

— Bună dimineaţa, soră mai mare, spune ea, politicos.

Guanyin abia dacă-şi înclină capul. Dar Yuliang, simţind un soi de alertă în ochii aceia aproape lipsiţi de văz, devine imediat bănuitoare. Pune ceva la cale.

La prima vedere, totul pare în regulă. N-are chef să mănânce - aşa i se întâmplă când este nervoasă, iar înainte de expoziţii este nervoasă întotdeauna. Ceaşca ei de ceai şi linguriţa sunt la locul lor, la fel cum este şi suplimentul pe bază de ierburi (un amestec de ginseng, tang-kuei şi bujor) prescris de medicul la care fusese săptămâna trecută cu Zanhua. Soţul ei îi lăsase să citească şi ***Shenbao***, la locul lui obişnuit, chiar în faţa scaunului.

în momentul în care ridică ziarul vede: publicaţia conservatoare ***Lumea chineză*** fusese aşezată frumos, sub el. Deschisă la secţiunea de artă, este împăturit în aşa fel încât titlul principal să fie vizibil: *Expoziţia NOVA, considerată o batjocură; lipsa publicului duce la închiderea ei timpurie.*

Ah, gândeşte ea.

Se face că citeşte articolul pe diagonală, în timp ce desface pacheţelul de plastic şi îl dizolvă în apă, amestecând. însă nu scapă nici un cuvânt.

Expoziţia, promovată de galeria ei, era alcătuită, în principal, din lucrările unor artişti educaţi la Tokio, adepţi ai unor şcoli care îi zăpăceau chiar şi pe unii vestici: neofovism, suprarealism magic, neoplas- ticism. Scopul expoziţiei, aşa cum declarase curatorul ei, era acela de a „scăpa de încătuşările formei şi reprezentării figurative şi de a lăsa mintea privitorului să dea frâu liber viselor!*. Acest articol însă spunea că rezultatul era, mai degrabă, un coşmar. „N-am înţeles niciodată futurismul**, era citat unul dintre vizitatori spunând. „Dacă aceste lucrări mi-au trezit vreun sentiment, a fost acela de nostalgie faţă de arta din trecut.** Un altul era mult mai direct: „Până şi câinele meu ar fi putut să deseneze mai bine cu fundul, coada şi un pic de culoare.**

Mai îngrijorător de-atât, se părea că două dintre tablouri fuseseră distruse. Distruse? se gândeşte Yuliang, dând peste cap conţinutul amar al paharului. Lăsându-l jos, trage spre ea ziarul şi citeşte din nou articolul, de data aceasta cu mai multă atenţie.

De partea cealaltă a mesei, Guanyin zâmbeşte triumfător.

— L-am rugat pe stăpân să mi-l citească ieri. Am bănuit că te va interesa.

— Expoziţia NOVA a fost alcătuită din altfel de lucrări, spune rece Yuliang, mestecându-şi ceaiul.

— Tu nu eşti futuristă?

— Acest termen nu reprezintă nimic. Oamenii needucaţi îl folosesc pentru a desemna tot ce nu înţeleg.

Guanyin strânge din buze. Cu toate că nu se arătase nicicând interesată să înveţe altceva în afară de lucrările clasice confucianiste precum *XiaoXue, Cartea educaţiei morale,* îi displace groaznic educaţia lui Yuliang. Sau, poate mai la obiect, cheltuielile făcute de soţul lor comun în acest scop.

— Educaţiei, spune ea acum, pufnind, i se dă prea multă importanţă în zilele noastre. Nici chiar cea mai învăţată femeie din lume nu face doi bani dacă nu reuşeşte să aducă pe lume fii pentru soţul ei.

O priveşte pe Yuliang prin ochelarii ei cu lentile întunecate, aştep- tându-se ca ea să protesteze. Dar Yuliang mai făcuse greşeala aceasta şi altă dată. Nu reuşise decât să-i ofere lui Guanyin scuza de a rememora zecile de luni sterpe care trecuseră de când se mutase cu ei, marcate de cârpele menstruale pe care Guanyin reuşeşte, cumva, să le observe întotdeauna. Este o pândă tensionată şi sângeroasă, înfiorător de asemănătoare cu cea de la Salon şi cu înfricoşătorul carnet al Naşei.

Yuliang se întinde spre apa fierbinte.

— Eu m-aş mulţumi şi cu o fată, spune ea.

— Am visat că aveai o fiică.

— Chiar? Yuliang se uită din nou la ea. Cu dispreţul ei şi al lui Zanhua faţă de „soartă[11], începe să fie din ce în ce mai superstiţioasă în ceea ce îi priveşte pântecul. Când se întorsese în China, faptul că nu reuşise să conceapă păruse un fel de răgaz, o perioadă pentru a-şi redescoperi soţul, ţara. Propriul ei loc aici. Pe măsură ce anii trecuseră însă, ceea ce prinsese rădăcini — se pare, în locul unui copil — fusese sentimentul acut de vinovăţie. Ca şi cum carnea o pedepsea pentru toţi acei ani în care o supusese la tot feluri de privaţiuni.

— Era o fată, spune Guanyin încet. Dar nu era chinezoaică. Sau, cel puţin, nu în totalitate. Arăta...

— Cum arăta?

— Ei bine, în primul rând mai în vârstă. Nu-mi amintesc exact. Până la urmă nu era decât un vis. Râde, perfect conştientă de ceea ce spune: Şi, oricum, nu contează, nu-i aşa? Fetele sunt fete. Le porţi în pântec şi le creşti pentru alţii.

— Eu n-aş face aşa.

Guanyin clipeşte în spatele ochelarilor.

— Sper că nu eşti atât de modernă încât să nu-ţi laşi fiica să se mărite, spune indignată, ca şi cum Yuliang îşi propusese să nu-şi lase fiica să mănânce.

— Dacă ea doreşte să se mărite, sigur că o voi lăsa. Dar nu m-aş plânge dacă şi-ar dori să facă ceva mai mult cu viaţa ei.

— Ce altceva ar mai putea face?

— Nimic. Uită-te la mine.

Guanyin face un gest din mână, ca şi cum ar vrea să sublinieze cât de puţin ştie sau îi pasă de ceea ce face Yuliang.

— Bănuiesc că ai cheltui mii de yuani pentru a o trimite de colo-colo. Pentru a-i umple capul de lucruri frivole şi inutile.

— I-aş oferi la fel de multă educaţie ca oricărui băiat, răspunde Yuliang. Şi, da, poate că o voi duce la Paris şi la Roma. Şi pe Weiyi. Odată.

Guanyin strâmbă din nas.

— De ce?

Yuliang zâmbeşte.

— Nu trebuie să vii cu noi dacă nu vrei.

O clipă, aproape vede imaginea în faţa ochilor: ea şi fiica ei, împreună la Luvru. Yuliang i-ar împărtăşi secretele pe care le descoperise în sălile acelea pline de comori: autoportretul posac al lui Solario, depus pe tipsie precum o piatră preţioasă umbrită, în *Salome cu capul Sfântului loan Botezătorul.* Clientul fantomatic din *Bar la Folies-Ber- geres* al lui Manet. Glumele artistice din *Dejun pe iarbă.* Picnicul acela fără sens, cu fructele sale desperecheate şi pâinea prăfuită.

— Aş vrea să cunoască lumea, spune ea încet. Dacă aş învăţa-o doar cum să fie nevastă, i-aş orbi sufletul. Ca şi cum aş lega-o la ochi.

De data asta, nu vrea s-o supere pe Guanyin; totuşi, umerii ei cad puţin.

— Probabil că nu are nici un sens să vorbim despre asta, oricum, trânteşte ea, înghiţindu-şi ultima bucăţică din micul dejun. La ce oră ai tren?

— La şase, spune Yuliang. Se uită la ceas.

Este doar ora unsprezece, dar nu-şi alesese încă costumul şi nici măcar nu începuse să-şi facă bagajul. *Omul puternic* trebuie împachetat pentru drum. Mai sunt şi lucrările acelea, intenţionase să le strângă şi să le ia cu ea ca să le citească şi să le pună note...

— Păcat că stăpânul nu poate veni cu tine, spune Guanyin.

Yuliang dă din cap, uşor. De fapt, se întâlneşte cu Zanhua la Shang-

hai, ca de aproape fiecare dată când are expoziţie. Ultima dată când o informaseră pe Guanyin despre planul lor, Yuliang se întorsese acasă şi-şi găsise atelierul distrus. Unele dintre pensulele ei fuseseră rupte pe din două, altora le fusese smuls părul de mistreţ sau vulpe. Tuburile cu uleiuri fuseseră desfăcute şi golite. Acum inventează poveşti care să-i acopere. De data aceasta, îi spuseseră că Zanhua fusese trimis la o întâlnire a ghildei negustorilor din Wuxi.

— Sper că vei călători la clasa a doua, continuă Guanyin.

— La a treia, spune Yuliang ca să scape, cu toate că de fapt va călători la clasa întâi - Zanhua insistase că avea nevoie de odihnă. Vrei să-i duc ceva lui Weiyi? adaugă, urmărind-o pe prima doamnă cu coada ochiului.

Aşa cum se şi aşteptase, faţa lui Guanyin se închide precum o carte.

— Nu-l deranja. A scris că este foarte ocupat.

Ceea ce este absolut adevărat. Yuliang ştie din scrisorile pe care Weiyi i le trimite în mod regulat că fiul ei vitreg este membru al Societăţii pentru Reconstrucţia Chinei şi, la insistenţele ei, al Societăţii pentru Rezistenţa împotriva Japonezilor. In ultimul timp, participase şi la întrunirile unui club de lectură din Ibsen. Dacă tânărul nu ar fi avut intelectul tatălui lui, Yuliang ar fi putut crede că e un miracol că îşi mai găseşte timp şi pentru învăţat.

Şi totuşi, o cunoaşte destul de bine pe Guanyin pentru a şti că avertismentul pe care îl primise nu fusese emis din grijă faţă de studiile fiului său. Pe măsură ce boala i se înrăutăţise, ceea ce fusese odată simplă posesivitate devenise acum un soi de agresivitate. De aceea Guanyin nu-l lasă pe Zanhua să-l aducă acasă din Shanghai, aşa cum făcuseră multe alte familii cu fiii lor, după atacul japonezilor.

— Nici aici nu se află mai în siguranţă, spusese Guanyin neclintită. Cine ştie dacă piticii de pe insule nu vor ataca şi capitala?

De fapt, este mai puţin îngrijorată de un atac al japonezilor asupra oraşului decât de un atac al concubinei asupra loialităţii fiului ei.

Acum, parcă pentru a sublinia exact această chestiune, se întoarce suspicioasă spre Yuliang.

— Nu vine la vernisajul de mâine, nu-i aşa?

— Bineînţeles că nu, spune Yuliang, ridicându-se. Ştii că nu aş încălca niciodată dorinţele tale.

— Nu ţi-a păsat niciodată de ceea ce-mi doresc eu. Guanyin îşi întoarce privirea tulbure la farfuria din faţa ei. Nici unuia nu v-a păsat, adaugă ea.

Ceva din tonul vocii o face pe Yuliang să se întoarcă cu faţa spre ea - spre această femeie care s-ar bucura enorm s-o vadă moartă. Care dusese un război continuu împotriva ei, din chiar prima zi în care ajunsese aici, insistând să îndeplinească *kowtow*-ul tradiţional al supunerii. Nedorindu-şi să înceapă cu stângul, Yuliang ascultase, atingând de trei ori cu fruntea podeaua prăfuită a holului de la intrare. In sinea ei însă, îşi imaginase împungând ochii aceia înverşunaţi, ascunşi, cu dalta de sculptat.

Privind-o acum pe Guanyin, îşi aminteşte doar primele cuvinte ale lui Zanhua despre ea: Nu este o căsnicie adevărată. Şi simte un fior de milă — nu numai pentru această soţie care îmbătrâneşte, bolnavă şi neiubită, ci şi pentru o lume care pare întemeiată pe vrajba dintre cei mai slabi membri ai ei, mereu înteţită pentru a-i menţine la fel de slabi.

— Ai dreptate, spune ea, blând. Nu ne-a păsat.

Guanyin se uită la ea cu ochii mari. Pentru prima dată în ultimul timp, îşi dă jos ochelarii.

— Cum?

Ochii ei, în lumina dimineţii târzii, sunt mari şi negri şi la fel de minunaţi precum în fotografia peţitoarei, pe care Yuliang o văzuse cu mult timp în urmă. Dar sunt şi umezi, cu toate că nu ştie dacă din cauza tristeţii sau a bolii. Oricum ar fi, Yuliang simte pornirea de a se apropia. De a-i oferi batista ei sau umărul, la fel cum altădată le oferea consolare colegelor ei flori, după câte o noapte mai grea. Sau după vreo bătaie.

Sentimentul acesta durează doar o clipă. Până ce Guanyin îşi acoperă ochii din nou.

— Ar trebui să te grăbeşti. Nu trebuie să întârzii. Ridică ziarul, zâmbind afectat: Poţi să-l iei cu tine, să citeşti în tren.

Treizeci şi opt

Blue Steel Express opreşte în Shanghai a doua zi dimineaţă, intr-un cor de scârţâieli şi pufăieli. Yuliang, îmbrăcată şi nu foarte odihnită (niciodată nu doarme bine înainte de expoziţii), dar înviorată de două ceşti de cafea excelentă, coboară treptele lui metalice, lovindu-şi geanta brodată pe care o ţine în faţă. *Omul puternic* este înfăşurat în pături şi hârtie maro. Odată ajunsă pe peron, caută un hamal. Privirea îi cade direct pe doi soldaţi japonezi tineri. Stau mândri, lângă şine, ca şi cum ar avea tot dreptul să se afle aici.

O clipă, simte dorinţa de a se sui din nou în tren. Cel puţin Nanjin- gul, cu tot provincialismul lui, cu toate avioanele naţionaliste care îl survolează, nu găzduieşte uniforme kaki.

Şi totuşi, câteva minute mai târziu, când ajunge pe strada Tianmu, Yuliang se însenineză. Mereu uită cât de mult tânjeşte după viaţa ei de aici, culoarea şi haosul care lipsesc cu desăvârşire în capitala ordonată. După ce plăteşte hamalul, o vreme stă pe loc, în oraşul pe care încă îl consideră adevărata ei casă. E ca un pahar de whisky bun: zgomot şi strălucire, energie perpetuă. Pe lângă ea trece o ricşă, conducătorul ei osos trage după el un preot de cel puţin trei ori mai gras ca el. In momentul în care ajung în intersecţie, un Duesenberg le ia faţa, făcându-l pe băiat să se oprească brusc. Atât conducătorul, cât şi clientul se lansează intr-un cor de înjurături deocheate. Le răspunde prompt şoferul limuzinei, o *taitai* blondă, vopsită.

Observând schimbul, Yuliang nu poate decât să râdă. Cerul să-l ajute pe Hirohito, se gândeşte ea, chemându-şi propria ricşă. Dacă va fi ca japonezii să atace Shanghaiul, se vor băga intr-un război cu mult mai greu decât îşi închipuie.

Ajunge la Spaţiul Expoziţional cu puţin înaintea amiezii, chiar în momentul în care muncitorii termină de instalat numele ei pe plăcuţă. Ferindu-şi ochii de lumină, Yuliang citeşte peste umerii lor: PAN YULIANG: FAIMOASA PICTORIŢĂ ÎN STIL VESTIC.

— Idioţii, bombăne ea, tot timpul insistă să pună în evidenţă că e femeie. Liu Haisu îi reamintise cu nenumărate ocazii:

„Zi mersi că se opresc la «pictoriţă». Dacă ar considera că s-ar vinde mai multe bilete, ar mai adăuga şi cuvântul «dezbrăcată». Şi de fiecare dată rânjea: Lucru care n-ar fi neapărat rău."

înăuntrul galeriei principale, toate semnele dezastruoasei expoziţii NOVA au dispărut. Pereţii sunt curaţi şi proaspăt zugrăviţi, plini cu cârlige şi cuie noi. Directorul galeriei stă în mijlocul unui grup de angajaţi. In momentul în care tocurile lui Yuliang încep să se audă pe podeaua sălii, pe faţa lui răsare un zâmbet larg, iar Yuliang îşi înclină capul în silă. în ceea ce priveşte expresia feţei, micuţul curator este total opusul ei: obsedat de zâmbit. Vederea dinţilor lui o scârbeşte.

— Ah, doamnă Pan, spune el, radiind. Arătaţi bine, doamnă. Oare v-aţi mai îngrăşat puţin?

— Nu cred, răspunde ea gândindu-se că în Franţa aceasta ar fi cea mai mare dintre jignirile posibile.

Dar vă mulţumesc. Apropo, trebuie să vă spun că am observat afişul de la intrare.

— Caractere noi! anunţă el vesel. în mai multe culori, aşa cum sigur v-aţi dat seama. Şi cu şase milimetri mai mari decât anul trecut.

Ea dă din cap.

— Dar nu am putut să nu observ că iar aţi făcut-o.

Fruntea i se încruntă uşor.

— Ce am făcut?

— M-aţi numit iarăşi „pictoriţă faimoasă[1]*.

Continuă să zâmbească.

— Dar asta sunteţi.

Yuliang îşi înăbuşă un oftat.

— Aş putea să vă întreb - din nou - de ce este nevoie să faceţi referire la sexul meu? Mai crede cineva că sunt bărbat?

Pare să cântărească această întrebare, cu dinţii încă sticlind.

— Nu, probabil că nu.

— Este prea târziu să schimbăm?

— Din nefericire, da. Vedeţi dumneavoastră, s-au tipărit toate afişele şi invitaţiile. Ducându-şi mâna la buzunar, îi oferă una. îmi pare rău. Am uitat complet conversaţia pe care am avut-o pe acest subiect. Am avut extrem de multe lucruri de făcut în ultimul timp.

încă zâmbeşte. Dar Yuliang mai detectează — sau cel puţin aşa are impresia — şi o notă de nesiguranţă în glasul lui. Aşteaptă un moment. Dar, când vede că nu intră în amănunte, schimbă subiectul.

— Aceasta este ordinea tablourilor pe care v-am trimis-o? întreabă, arătând spre listă. îmi daţi voie?

Studiază schiţa, apoi se întoarce pentru a cerceta peretele.

— Voi face nişte schimbări, anunţă.

— Ah, spune el. Bineînţeles.

Obişnuit cu implicarea obsesivă a lui Yuliang în expoziţiile sale, de obicei îi dă mână liberă să ţină toate frâiele

organizării. Astăzi însă situaţia este diferită. Continuând să zâmbească neobosit, se plimbă după ea, fumând cu pufăituri dese, nervoase. îşi frânge mâinile în timp ce ea despachetează *Omul puternic*, bate din picior când ea îl aşază pe peretele central. Dar nu se încumetă să-şi facă mişcarea până ce Yuliang nu se pregăteşte să plece.

— Doamnă Pan.

— Da?

— Un cuvinţel, vă rog. (Inevitabil, zâmbeşte. Numai zbaterea unei pleoape îi trădează agitaţia.) Mă gândesc la poziţia acestuia. Arată spre *Nud visând.*

Yuliang priveşte lucrarea.

— Este vreo problemă?

— Nu, nu, sigur că nu. Mă întrebam numai dacă n-ar merge un pic mai bine în altă parte. De exemplu, aici.

Arată cu degetul spre un separeu care este mai mult sau mai puţin ascuns în faţa peretelui vestic. Locul în care Yuliang aşezase recentele ei piese *guohua,* pasteluri tradiţionale pe care le realizase pentru a-şi exersa liniile chinezeşti. Nu este prea mulţumită de rezultat - de aceea le şi aşezase acolo.

Se încruntă.

— Acolo nu s-ar vedea.

— Ei bine, da. Eu cred doar că... adică, poate că ar trebui... Poate că ar fi mai sigur.

— Mai sigur decât...?

El îşi frământă mâinile.

— Precis aţi citit despre expoziţia NOVA. Reacţia a fost, să spunem, mai energică decât ne-am fi aşteptat. Incidentul a silit consiliul să ia în considerare nevoia de a adera cu mai multă hotărâre la unele... standarde.

Ea încearcă să-şi reţină iritarea.

— Cu siguranţă că operele mele încă întrunesc standardele voastre artistice.

—Ah, bineînţeles. Până la urmă sunteţi cea mai faimoasă pictoriţă în stil vestic a Chinei.

Yuliang îi susţine privirea, fără nici o urmă de amuzament.

— Ce standarde nu satisfac?

— Ei bine - şi asta nu este ceea ce cred eu, bineînţeles — astăzi în Shanghai se fac simţite un vânt nou, noi mode. Chiar şi printre vizitatorii cei mai moderni ai expoziţiilor. In lumina celor ce tocmai s-au întâmplat, nu facem decât să ne întrebăm dacă nu cumva ar trebui să... să punem puţin mai în umbră piesele mai pline de, să zicem, forţă.

— Opreşte-te.

Când ridică mâna, el tresare: probabil că ziarele au publicat incidentul acela cu profesoara de peisaje. Yuliang nu se poate abţine să nu simtă o mică satisfacţie dispreţuitoare în frica lui.

— Ştii, spune ea, rar, că am expus pentru a finanţa mişcarea antija- ponează. Şi că am participat la salonul Societăţii Tăcute.

El dă din cap, părând puţin stingherit. Declaraţiile antijaponeze ale lui Yuliang şi dispreţul ei făţiş pentru cei care nu iau poziţie au fost amplu preluate de ziare. La fel cum a fost şi expoziţia Societăţii Tăcute, o colecţie de tablouri moderne, realizate în stil vestic, organizată pentru a se opune noului conservatorism manifestat în ţară.

— Aşa că trebuie să-ţi dai seama, continuă Yuliang, că nu sunt interesată nici cât negru sub unghie să-mi ascund lucrările. Dacă oamenilor nu le place, sunt liberi să plece.

— în principiu sunt de acord. Bineînţeles. Numai că, omul ezită, apoi îşi coboară vocea: Mi s-a sugerat să punem în prim-plan numai lucrările care se încadrează în anumite limite ale...

Spre cinstea lui, nu reuşeşte să pronunţe cuvântul. Yuliang o face pentru el:

— Decenţei.

El zâmbeşte.

— Vrei să spui, continuă încet Yuliang, că, după ce ai profitat de pe urma operei mele în ultimii cinci ani, acum ţi-ai dat seama că este pornografică?

— Nu pornografică, sigur că nu. Doar... Chiar dacă încă zâmbeşte, aruncă o privire disperată spre uşă; probabil îşi plănuieşte evadarea. Doar că nimeni nu poate să contrazică faptul că dumneata — că nudul dumitale - arată tot.

Yuliang îşi înăbuşă un suspin.

— Nu asta ar trebui să facă un nud? întreabă prostită.

— Poate la Paris.

— Ştiam că Shanghaiului i se spune „Parisul Estului".

— De către *laowai.* Zâmbeşte linguşitor, ca şi cum Yuliang însăşi ar fi străină. Dar tocmai asta este problema. Publicul nostru este un public asediat. Atacat nu numai la graniţe, ci şi în miezul culturii sale. Al obiceiurilor sale. Mie mi se pare că menirea noastră de artişti este, acum, aceea de a-l face să se simtă în siguranţă. De a-i reaminti de forţa şi puritatea propriei moşteniri.

Un timp, Yuliang nu-şi ridică privirea din pământ. Când o face, vorbeşte rar.

— Maestre Ma, ai studiat în Germania, nu-i aşa?

— Acolo l-am cunoscut pe maestrul Dean Xu.

— Atunci, cu siguranţă, eşti primul care înţelege că menirea artei nu este aceea de a închide graniţele, ci de a le încălca. Are menirea de a încuraja tehnici noi şi noi puncte de vedere. Nu de a le cenzura.

Omuleţul încearcă să se stăpânească.

— Nu fac apologia cenzurii. Pur şi simplu subliniez nevoia de sensibilitate. Şi nu doar de dragul publicului nostru. Zâmbetul îi devine aproape implorator. Am şi eu, aşa cum ştiţi, soţie şi doi copii mici. Şi dumneavoastră aveţi un soţ, bineînţeles...

— Soţul meu mă susţine în totalitate, intervine ea. Nu se ştie de ce, dar afirmaţia ei sună ca o obiecţie.

Curatorul zâmbeşte compătimitor.

— Sunt sigur că aşa este, spune. Dar - şi nu vreau să fiu nepoliticos - v-aţi gândit vreodată dacă dumneavoastră îl susţineţi pe el?

Câteva clipe, nu se aude nici un zgomot, cu excepţia râcâitului unui muncitor care mătură ipsosul de pe podea. Yuliang îşi încrucişează braţele şi îşi întoarce ochii. Priveşte spre ***Nud visând,*** spre liniile lui caligrafice, spre culorile sale asemănătoare cu ale nestematelor. Fata din Oglindă îi întoarce privirea, îmbujorată şi misterioasă.

Pictase acest autoportret cu şase luni în urmă, când bănuise că, în sfârşit, era însărcinată. Cu toate rezervele pe care le simţise, gândul îi provocase emoţie. Pe măsură ce ideea pusese stăpânire pe ea, indusese în compoziţie chiar indicii subtile: o pânză albă atârnată pe fundal, care putea fi luată drept pânză pentru scutece; o sticlă de vin pentru sărbătorirea de după naştere, împodobită cu funde copilăreşti; o piersică cezannescă, aducând aminte de arcurile făurite din lemn de piersic, aşezate lângă pătuţul copilului pentru a-l feri de demoni. Când terminase, Yuliang îşi pusese cu multă grijă semnătura, asemenea sărutului pe care o mamă îl depune pe fruntea pruncului ei.

Două zile mai târziu însă, ciclul îi revenise, răzbunător. Chinuită de crampe şi greaţă, Yuliang se mustrase pentru că-şi permisese să spere. In zilele care urmaseră, când sângerarea părea să n-o mai părăsească, se întrebase dacă nu cumva atrăsese asupra ei vreun blestem. Guanyin spune că până şi simpla pronunţare a cuvântului bebeluş aduce ghinion într-o sarcină. Atunci, ce să mai vorbim despre ce ar putea atrage după sine pictarea ei - oricât de subtilă ar fi fost.

— Am putea să mutăm şi ***Negresa,*** spune din spatele său, vesel, curatorul Ma. De fapt, în locul ei am putea pune unele dintre peisajele în ulei. Cel cu Partenonul, de exemplu. Este destul de vechi, nu? Mulţi l-au văzut deja. Şi ***Mama alăptând,*** cu toate că este foarte frumos, merită şi el un pic mai multă intimitate. Mi-ar plăcea foarte tare să văd acuarelele acelea cu porci mutate mai în centru.

— Dar despre acesta ce zici? întreabă Yuliang, indicând ***Omul puternic.*** Nu poţi să spui că nu e îmbrăcat.

El studiază pânza, cu mâna la bărbie, nebăgând în seamă sarcasmul ei.

— Ei bine, se decide curatorul, e pe jumătate îmbrăcat.

O clipă, Yuliang chiar simte impulsul de a-l lovi; strânge pumnul. Apoi se forţează să se relaxeze.

— Nu vreau să fie mutate, spune ea, hotărât.

El întoarce capul şi o priveşte-n ochi.

— Nici măcar nudurile?

Ea clatină din cap.

— Dar, dacă m-aţi înţeles...

— Prea bine, îl întrerupe ea. Rămâne aşa cum am stabilit eu. De fapt, cheamă înapoi muncitorii.

El înghite în sec.

— Aş putea întreba...

— Nu. Ascultă doar. începe să noteze rapid în carneţel planurile pentru rearanjarea aşezării. Pune peisajele europene aici, mai aproape de uşă. Acuarelele — ***Porcii, Lacul cu lotuşi*** şi ***Podul Suzhou*** — pot fi mutate înapoi în separeu.

— Şi nudurile?

— Pe peretele central. Toate. ***Nudul visător*** în mijloc. Mutaţi ***Omul puternic*** dacă trebuie. Dar nu prea departe de zona din mijloc. Vreau să fie una dintre primele trei lucrări pe care le văd vizitatorii.

Curatorul îşi dă jos ochelarii. în sfârşit, nu mai zâmbeşte. Faţa sa, lipsită de masca veseliei, îi pare lui Yuliang aproape ameninţătoare.

— Chiar vrei cu adevărat asta?

— Da, spune ea, hotărâtă. Chiar asta vreau.

Omuleţul deschide gura, apoi o închide la loc. Se freacă pe creştetul chel, pe gâtul subţire. Când ridică din nou privirea, zâmbetul i-a revenit la locul lui, la fel de mecanic şi de lipsit de sens ca întotdeauna.

— Aşa va fi, atunci, spune moale. Până la urmă, dumneavoastră sunteţi artistul.

— Artista, îi reaminteşte Yuliang.

Şi, zâmbind şi ea, în sfârşit, se întoarce şi se îndreaptă spre ieşire.

Treizeci şi nouă

— Ai făcut bine, îi spune Zanhua o oră mai târziu.

Se întinde spre mâna ei. Yuliang îi strânge scurt degetele, apoi le eliberează pentru a putea ajunge la tava cu bunătăţi care tocmai le fusese adusă. Stau la o masă de la geam, la Maison de Pâtisserie, unul dintre locurile lor preferate.

— Nu crezi că am procedat greşit?

El îşi lasă furculiţa să plonjeze într-un mini-Napoleon.

— Cel mai important este să nu abdici de la principiile tale.

Lui Yuliang îi stă pe vârful limbii să-i reamintească că nu este de acord întotdeauna cu principiile ei, dar se mulţumeşte să-şi şteargă zahărul lipit de buze. Ultimul lucru pe care ar vrea să-l facă este să strice echilibrul precar pe care se străduiseră, cu un efort imens, să îl menţină în aceşti ultimi ani.

Şi, dacă ar fi să spună adevărul, îşi zice ea, întinzându-se după o prăjiturică glazurată cu *creme brulee,* nici măcar nu ştie că Zanhua îi dezaprobă principiile. Nu discută despre nudurile ei. Aşa cum nu discută nici despre decăderea lui treptată în lumea politică, provocată - aşa crezuse Yuliang până astăzi - de prietenia lui strânsă cu unii comunişti de marcă precum Chen Duxiu şi Meng Qihua. Carierele lor ajunseseră să ocupe în conversaţiile purtate acelaşi loc tăcut pe care îl ocupa şi perioada trăită de ea la Salon. Yuliang încă se mai gândeşte la inversarea de roluri care se petrecuse din ziua în care Zanhua o salvase din locul acela — un tânăr curajos şi provocator, care părea să cunoască pe toată lumea şi totul. Care călătorise în străinătate. Care era în stare să o întreţină...

— La ce te gândeşti?

— A fost o dimineaţă interesantă. Zâmbeşte încurcată.

— Sunt timpuri interesante, sau cel puţin aşa se spune... îşi curăţă mustaţa de firimituri. Când o naţiune porneşte la război, până şi cele mai banale lucruri pot părea ameninţătoare. Unii ar putea considera asta, de exemplu, o armă.

Arată spre bastonul englezesc cu care apăruse mai devreme şi care stătea acum sprijinit de perete, lângă scaunul lui.

— Chiar am vrut să te întreb ce e cu ăsta. De unde l-ai mai luat?

— L-am văzut când veneam de la gară. La magazinul de marfa la mâna a doua de pe strada Nanjing.

— începi să şchiopătezi la bătrâneţe? îl tachinează ea.

— Pur şi simplu, m-am hotărât să arăt la fel de şic şi de internaţional ca tine. Deci, vezi tu, de fapt l-am cumpărat pentru tine. Zâmbeşte: Vezi cât sunt de dispus să mă sacrific!

Yuliang râde împreună cu el, dar înlăuntrul ei zăboveşte o tensiune ciudată. înlătură fulgii aurii de deasupra prăjiturii sale.

— Câteodată mă întreb dacă n-ar trebui eu să mă sacrific mai mult pentru tine.

El pare speriat.

— Ce vrea să însemne asta?

Ea ezită.

— Lucrările mele... te îngrijorează?

— Numai atunci când îmi propui să mă pictezi gol.

Bineînţeles, asta este tot o glumă. Yuliang nu-şi propusese niciodată să-l picteze pe Zanhua nud, cu toate că în ultimii ani făcuse câteva desene pline de afecţiune, înfaţişându-i pe el şi pe Weiyi.

— Nu, vorbesc serios, spune ea. Ţi-a făcut rău? A dăunat poziţiei tale?

—- Nu, spune Zanhua, hotărât. Alte asocieri, poate. Şi, bineînţeles, mi-a dăunat bine cunoscuta mea „aroganţă", cum îi spun ei. Care, de fapt, nu este decât, pur şi simplu, onoare de modă veche — un concept la fel de străin lor ca şi tuturor celorlalţi. Muşcă dintr-un ecler. De ce?

— Am auzit zvonuri. Şi, după conversaţia de astăzi cu maestrul Ma, mă întrebam dacă există vreun sâmbure de adevăr în ele. Yuliang trasează un cerc în praful de zahăr, alb ca zăpada, din farfuria ei. De dedesubt, porţelanul albastru luceşte: un lac mic, îngheţat. Unii spun că există o listă neagră de artişti şi scriitori. Ale căror lucrări sunt considerate reacţionare.

— Ce spune decanul Xu despre toate astea?

— Că nu este decât un zvon. Dar se zice că şi numele lui este trecut pe ea. Ca şi acela al lui Liu Haisu. Yuliang încearcă să zâmbească: S-ar putea să fie singura societate în care să fie nevoiţi să se înscrie amândoi.

Zanhua îşi studiază mâinile.

— Au existat discuţii, spune el după un timp.

Degetul lui Yuliang se opreşte din trasatul cercurilor.

— Despre listă?

— Nu există nici o listă. Sau, cel puţin, nu cred că există. Dar superiorul meu a făcut în trecut aluzii la faptul că ministrul culturii este conştient de lucrările tale.

— Conştient, repetă Yuliang.

— Mai ales de nuduri. Zâmbeşte strâmb. Şi, sigur că da, de părerile tale despre politica de pace cu Japonia, aleasă de generalisim.

—- Asta e tot ce spun? Că sunt „conştienţi"?

— S-a mai discutat şi dacă am vreo... influenţă. Asupra ta.

Yuliang îşi lasă mâinile să-i cadă în poală. Nu este prima dacă când
s-a gândit că ea — opera ei controversată, trecutul ei dubios, legăturile ei cu străinătatea şi felul ei de a se comporta - i-ar putea face rău. De fapt, există momente în care tăcerea lui sumbră umple casa lor mică. Când se întoarce, încet, cu spatele la ea, transformând legătura lor într-o barieră. De fiecare dată, Yuliang este sfâşiată între dorinţa de a întreba ce s-a întâmplat şi aceea de a-şi proteja urechile de răspunsul ce va veni. Acum, totuşi, insistă, împinsă de la spate de o nelinişte

crescândă.

— Ce le-ai răspuns?

— Că aş avea mai multă influenţă asupra unui cutremur.

Şi, pentru o clipă, surâzând, redevine tânărul acela energic care o făcuse să se simtă în siguranţă cu douăzeci de ani în urmă. Dar, pe măsură ce surâsul dispare, imaginea îmbătrâneşte la loc, transfor mându-se în acest om în vârstă. Arată mai palid, mai slab. Mai puţin ca un soldat victorios al Generalului Sun şi mai mult ca un birocrat înfrânt. De fapt, aproape ca o persoană care ar avea nevoie de-un baston. Nu poate să nu se întrebe: Eu i-am făcut asta?

Yuliang respiră adânc.

— Zanhua. Decanul Xu mi-a oferit o mărire de salariu pentru a mai prelua un seminar. Dacă este o chestiune de bani, aş putea cere un avans.

O priveşte fioros.

— Niciodată nu mi-am plecat capul în faţa corupţiei.

— Ştiu că n-ai făcut-o. Dar, dacă este o chestiune de onoare...

— Nu înţelegi? Nu contează, răspunde el vehement. Chiar dacă le-aş plăti o mică avere, m-ar vedea doar ca pe un ipocrit. Nu ar schimba faptul că râd cu toţii de mine pe la spate. Faptul că absolut toate rapoartele pe care le întocmesc sunt puse claie peste grămadă undeva şi nimeni nu le citeşte. Faptul că... Se opreşte, clatină din cap.

— Faptul că ce? întreabă Yuliang. Ce?

— Nu contează, strânge din buze.

După un moment, Yuliang se lasă pe spate în scaun. Lângă ei, un ospătar scapă o tavă, declanşând exclamaţii de la mesele din jur, în franţuzeşte, idiş şi cantoneză.

Yuliang se apleacă din nou.

— Zanhua, spune încet, trebuie să ştiu adevărul.

El îşi trece mâna prin dreptul ochilor.

— întotdeauna ştii adevărul. Yuliang, eu nu te mint niciodată. Am promis. îi zâmbeşte obosit. Aşa cum am promis că nu o să te părăsesc.

O clipă, este atât de copleşită, încât nu poate decât să clipească. Văzându-i faţa, îi strânge încă o dată mâna şi se pregăteşte să vorbească, când o voce caldă intervine din spatele ei:

— Sper să nu pic într-un moment nepotrivit.

Tresărind, Yuliang ridică privirea - direct în mina amuzată a lui Meng Qihua.

— Qihua! sare în picioare.

La fel ca şi Zanhua, fotograful este mai în vârstă şi mai slab. Dar, încă, la fel de spilcuit ca întotdeauna, cu părul pieptănat pe spate, cu costumul impecabil, croit după moda londoneză. Se apleacă uşor.

— O plăcere, ca de obicei. Arată spre tânărul de lângă el: Nu cred că l-aţi cunoscut pe colegul meu, maestrul Zhou.

— Ah. Faimoasa doamnă Pan, spune acesta din urmă.

Intâlnindu-i privirea, lui Yuliang i se taie din nou răsuflarea. Pentru că, de fapt, chiar îl cunoaşte - sau cel puţin l-a mai văzut. Personajul zvelt în costum maro nu este altul decât prietenul cu sprâncene bogate al lui Xing Xudun, de la Cafe de Cluny.

— Tu eşti... tu eşti însărcinatul cu publicaţiile! se bâlbâie ea, uimită.

— Asta eram la Paris, râde Zhou Enlai. Acum titulatura mea este diferită.

O clipă se uită la el, camera se învârte cu ea. Apoi, dintr-un motiv pe care mai târziu nu-l va pricepe, se apropie şi îl sărută. în stil franţuzesc. Pe amândoi obrajii.

Tocmai se retrage, când e orbită de o lumină puternică. Clipind, se întoarce şi vede un străin, un reporter.

— Doamnă Pan, spune el, lăsându-şi în jos Kodak-ul, vă amintiţi de mine? Tang Laiyi.

Yuliang îi ia cartea de vizită, ameţită, petele lăsate de lumina bli- ţului învârtindu-i-se în faţa ochilor precum nişte planete mici.

— Am auzit că aveţi o expoziţie, spune reporterul. Ce noroc să vă găsesc!

— Mulţumesc,

Yuliang pronunţă cuvântul cu răceală; simpatia ei faţă de ziarişti dispăruse aproape în totalitate, odată cu recenziile lor favorabile. Se pregăteşte să îi întoarcă spatele, când, spre surprinderea ei, Zanhua păşeşte în faţă.

— De ce ai făcut poza asta? îi cere socoteală, nervos.

— Pentru paginile mondene, spune reporterul voios. Nu aţi mai citit rubrica noastră „Prin oraş"?

— Nu, spune Zanhua. Mai mult decât atât, mi se pare o mitocănie să faci poze fără a cere permisiunea. Ne beam cafeaua.

— Multe celebrităţi îşi beau cafeaua aici. Jurnalistul îşi pune camera pe umăr. Ieri am prins-o pe Butterfly Hu, stând chiar acolo. Arată spre o masă din colţ, ocupată acum nu de starleta zveltă, ci de doi oameni de afaceri japonezi.

— Este o încălcare a drepturilor noastre. Aş putea să te dau în judecată.

Reporterul ridică din umeri.

— Eu nu sunt avocat. Eu pozez doar ce-mi comandă editorul.

— Spune-i editorului tău că nu poate să pună fotografia soţiei mele în ziarul lui.

— De ce? întreabă Tang Leiyi, zâmbind superior. Oricum ştie toată lumea cum arată.

O clipă, Zanhua arată ca şi cum ar fi încasat o palmă.

— Cum îndrăzneşti? şuieră el. Şi, spre groaza lui Yuliang, chiar se repede la aparatul omului, cu bastonul ridicat.

— Zanhua! Opreşte-te! ţipă ea, sărind să-l tragă, însă Qihua ajunge primul.

— Uşor, prietene, murmură el.

Zanhua se scutură să scape de amândoi, respirând greu. Tang Leiyi râde pe înfundate.

— Speram la un mic interviu, dar cred că am căpătat mai mult decât aveam nevoie. îndreptându-şi pălăria, adaugă: Succes cu expoziţia, doamnă Pan. De-abia aştept să vă revăd mâine.

în timp ce bărbatul iese, Yuliang se întoarce spre Zanhua.

— De ce-ai reacţionat aşa? Nu era decât un fotograf!

— Nişte nemernici, fotografii ăştia. Qihua îi oferă mâna lui Zanhua: Te rog să accepţi scuzele mele. în numele tuturor.

Yuliang se uită la Zhou Enlai. Pare extrem de încurcat: îi evită privirea, cercetând camera. Apoi, se înseninează puţin.

— Am văzut nişte tovarăşi cu care ar trebui să stau de vorbă, spune el. Vă rog, scuzaţi-mă, revin imediat... Şi pleacă grăbit.

îngrozită, Yuliang se întoarce din nou spre soţul ei. Qihua i se adresează pe un ton serios:

— De ce atâta răceală? Cu siguranţă, căile noastre diferite nu ne-au despărţit aşa de tare.

— Dacă ar fi făcut-o, nu ai fi aici. Tu, mai mult decât oricine, ar fi trebuit să ştii asta. Se întoarce spre Yuliang: Să plecăm, trebuie să te odihneşti.

Yuliang, încă uimită de comportamentul ei, îi respinge propunerea.

— Aş vrea să mai discut un pic înainte.

— Cum vrei.

întorcându-se, bărbatul ei ia nota de plată. Yuliang îl priveşte o clipă, înainte de a se întoarce spre Qihua.

— Pe unde ai mai fost? Nu am mai auzit de tine de când m-am întors din Europa.

— Acum sunt mai mult sau mai puţin stabilit în nord.

— Yan'an?

El dă din cap.

— Ai participat la marş?

Retragerea PCC-ului de anul trecut, din fosta lui fortăreaţă din Jiangsu, este aproape o legendă. Prinşi de forţele lui Chiang Kai-shek, comuniştii puseseră la cale un plan de evadare aproape imposibil: un marş lung de un an, prin munţi, mlaştini, teritorii tribale şi controlate de dictatori militari, în total vreo nouă mii de kilometri. După unele surse, din nouăzeci de mii de oameni mai rămăseseră în jur de zece mii.

—A fost aşa de rău cum se spune? întreabă Yuliang, un pic înfiorată.

El dă din umeri.

— împotriva oricărei logici, sunt în viaţă. Şi, vrând să rămân aşa, nu stau în Shanghai decât până dimineaţă. îl priveşte pe Zanhua, care se străduieşte din toate puterile să-i ignore pe amândoi. Tu ce mai faci?

Yuliang încearcă să zâmbească.

— Aşa cum a spus şi ziaristul, mâine am vernisaj.

— Ah, da, râde Qihua. Ţi-am urmărit ascensiunea către faimă şi bogăţie.

Yuliang simte cum sângele îi urcă în obraji.

— Nu sunt decât zvonuri, vorbărie. Tu tot mai faci fotografii?

— Mi-e tot mai greu. Ridică aceeaşi mână pe care o folosise ca să-l potolească pe Zanhua. Numai în clipa aceea Yuliang observă că palma sa este zbârcită şi moale, ca o gheară ruptă care-i atârnă din încheietură într-un unghi ciudat.

— Oh, Qihua! Ce...

— Am avut nişte probleme în timpul micii petreceri-surpriză pe care generalisimul a organizat-o aici. Cea care acum se numeşte Teroarea Albă. Un nemernic a vrut să stoarcă de la mine informaţii. A crezut că le va obţine mai repede dansând step pe degetele mele. Zâmbeşte. Totuşi, a fost un preţ destul de mic. Mai ales în comparaţie cu ceea ce s-ar fi putut întâmpla. Dă din nou din cap, de data aceasta în direcţia lui Zanhua: Dacă nu ar fi fost soţul tău.

Zanhua smuceşte brusc din cap.

— Nu am făcut nimic. (încă este vizibil supărat; pe tâmpla dreaptă îi zvâcneşte o venă.) Şi, chiar dacă aş fi facut-o, credeam că ne înţele- seserăm să nu mai vorbim niciodată despre asta.

— în vremurile acestea eroii sunt greu de găsit, spune încet Qihua. Când îi descoperim, ar trebui să-i onorăm.

— Nu vreau onoruri. Zanhua îşi aşază bastonul pe braţ. Nu vreau decât să-mi beau cafeaua în linişte. Apoi i se

adresează lui Yuliang; Aştept afară până ce termini.

Yuliang îl priveşte îndepărtându-se, nelămurită.

— îmi pare foarte rău, spune într-un final. Este... imprevizibil zilele astea.

— Astăzi nimic nu mai este previzibil, spune Qihua trist. Cu toate că, trebuie să recunosc, sperasem... Oftează: Poate că aşa este mai bine. Bănuiesc că aveam un soi de înţelegere.

— înţelegere?

— S-a folosit de influenţa pe care o avea ca să mă scoată din închisoare.

Yuliang inspiră adânc.

— Nu mi-a spus!

— Nu mă mir. De ani de zile a lăsat de înţeles că vrea să se distanţeze. Nu fi aşa surprinsă. Până nu demult, a fi văzut în compania unui huligan bătrân ca mine putea să te propulseze în tabăra duşmanilor. Ştii că prietenul nostru Chen Duxiu este încă în spatele gratiilor.

Yuliang dă uşor din cap.

— Totuşi, am crezut că nu a fost chiar aşa de grav. Se spune că generalisimul negociază acum cu PCC-ul.

— Aaa, este un armistiţiu pe perioada războiului. Cu toate acestea, a avea încredere în Kuomintang este ca şi cum ai călări un tigru. Mai devreme sau mai târziu tot te va muşca.

Yuliang îşi muşcă şi ea limba, aducându-şi brusc aminte de ceea ce-i spusese Xing Xudun cu mai mult de zece ani în urmă: „Nu este decât o căsătorie de convenienţă. Una care mă îndoiesc că va supravieţui prea mult. Se uită după soţul ei, tresărind vinovată".

— S-a schimbat, spune ea moale.

— Toată lumea se schimbă, răspunde Qihua. Ce să mai vorbim, uită-te la tine! Cine ar fi spus în zilele acelea de pe strada Oceanului că te pregăteai să devii „cea mai faimoasă pictoriţă în stil vestic" din China?

— Numai datorită ţie. Dacă nu l-ai fi convins să mă lase să pictez, n-aş fi fost acum decât concubina unui funcţionar.

El zâmbeşte misterios.

— Mi-aş dori eu să pot culege laurii. Dar şi de data aceasta meritul este al soţului tău.

Yuliang se încruntă.

— Dar tu te-ai dus după el în seara aceea.

— Da, aşa am făcut. Dar, când am dat de el, se hotărâse deja să te sprijine.

Yuliang clipeşte, prostită.

— Ca să fiu cinstit, doamnă, nu cred că şi-a dorit vreodată mai mult de-atât. Eşti o femeie extrem de norocoasă.

O clipă, Yuliang nu este în stare să-l privească în ochi. Discuţia purtată de dimineaţă cu curatorul Ma îi revine în minte cu cea mai mare forţă: Te-ai gândit vreodată dacă dumneata îl susţii pe soţul dumitale?

— Sunt, spune, atingând mistreţul micuţ din buzunar. Mult mai norocoasă decât merit să fiu.

Stau unul lângă celălalt, pe gânduri. Apoi, faţa lui Qihua se luminează.

— Ah, Lao Zhou. Cum a fost vizita ta?

Zhou Enlai se întorsese.

— îmbucurătoare, spune el. Nu-i mai văzusem pe cei doi de la marş. Aproape că mă temeam să nu cumva să-ngroaşe rândurile dispăruţilor, îi zâmbeşte lui Yuliang: Stimatul dumneavoastră soţ a plecat?

Atât comentariul, cât şi tonul lui sunt extrem de politicoase. Şi totuşi, din nou, Yuliang rămâne fără cuvinte.

— A ieşit afară să ia un pic de aer, spune Qihua în locul ei. De fapt, vă rog să mă scuzaţi, o să mă alătur lui o clipă. Mai am un lucru pe care aş vrea să i-l comunic.

Salutându-i, se îndreaptă spre uşă. Yuliang îl priveşte îndepărtân- du-se şi simte un nod în gât.

Zhou Enlai îşi aprinde o ţigară, apoi îi oferă şi ei pachetul.

— Voi eraţi apropiaţi, spune ea, în timp ce bărbatul îşi aprinde ţigara. Nu ştie de ce, dar vorbeşte în franceză.

— Eu şi maestrul Meng?

— Tu şi Xudun.

— *Oui*, răspunde el fără nici o urmă de emoţie.

Când ridică ţigara la buze, mâna îi tremură.

— Ai fost acolo atunci... în noaptea aceea?

— *Helas, oui.* Este un miracol că am scăpat.

— Şi... el chiar a murit.

— *Je lai enterre*, răspunde el simplu. L-am îngropat.

O mică speranţă, pe care Yuliang nici nu-şi dăduse seama că o poartă în suflet, pâlpâie şi se stinge. Totuşi, întrebarea se desprinde din ea, la fel de uşor cum se desprinsese şi faţa lui Xudun din pensula ei.

— Ţi-a povestit de mine?

— Nu în detaliu. Dar ştiam cu toţii.

Afară, Meng Qihua discută aprins cu Zanhua, care nu-şi ridică ochii din pământ. Lui Yuliang îi vine brusc în minte: Dacă Zhou Enlai ştie, oare ştie şi Qihua? Ştie Duxiu? Este posibil ca până şi Zanhua să...? Inima i se opreşte în loc.

— Probabil mă consideri o femeie îngrozitoare, spune intr-un târziu. Se chinuie să-l privească pe Zhou Enlai în ochii lui senini. Când reuşeşte, vede că sunt plini de respect.

— *Madame* Pan, spune el, blând, n-ar fi putut să simtă ceea ce simţea dacă ai fi fost aşa.

Stingându-şi ţigara, se întoarce să plece. Apoi se răzgândeşte.

— Continuă să te lupţi cu ei, adaugă încet. Asta l-ar fi făcut şi mai mândru.

Patruzeci

Uşile expoziţiei nu se deschid până la unsprezece, ora cea mai matinală la care îşi poate face apariţia, într-o sâmbătă, elita Shang- haiului, gătită şi adusă de şoferi urmată de cortegiul presei. Cu toate acestea, Yuliang şi Zanhua ajung pe strada Yan'an cu mult înainte de nouă. In parte, pentru ca ea să poată verifica aşezarea tablourilor.

E un obicei pe care Yuliang l-a căpătat în aceşti ultimi ani: face o scurtă plimbare printre tablourile ei. Nu îşi ia notiţe, nu face retuşuri şi nu schimbă nimic. Păşeşte doar, fumează, se gândeşte. Rearanjează câte o ramă, curăţă câte o pată cu batista umezită. Totul va fi bine, le spune lucrărilor ei, fiecăreia în parte. Sunteţi frumoase. Sunt mândră de voi. Acesta este momentul pe care îl aşteaptă cu nerăbdare — nu primirea unor premii sau comenzi, nici bliţurile fotografilor. Acea plimbare cu sufletul la gură. Acea ultimă trecere în revistă. Ea şi lucrările ei, nimeni altcineva.

Astăzi însă, în momentul în care ricşa o coteşte pe bulevardul străjuit de copaci, Yuliang vede, surprinsă, o mulţime de oameni deja adunaţi. Şi, mai mult de-atât, uşile sunt deja deschise. Nu sunt blocate pe interior ca de obicei, ci atârnă neglijent de balamalele lor. Ca doi dinţi albi ce stau să cadă.

— E ceva lume, spune Zanhua, nebăgând de seamă acest detaliu. Poate că vom avea şi vânzări.

Văzând că Yuliang nu răspunde, el îi atinge braţul.

— Nu-ţi face griji, îi spune. Va fi cea mai de succes expoziţie a ta.

Yuliang se străduieşte să zâmbească. Sprijinul lui discret, dar de
neclintit este înduioşător şi inexplicabil în acelaşi timp.

— Nu-mi fac griji, îl liniştește ea.

Totuşi, se caută în buzunar. Tot ceea ce simte este dunga ciorapului. Caută în celălalt buzunar: gol şi el.

Incruntându-se, Yuliang îşi trage mâna din braţul soţului ei. Intor- cându-se pe banchetă, caută prin pernele ricşei.

— Ce s-a întâmplat?

— Mistreţul meu.

Se caută din nou în fustă, apoi în jachetă. îşi aduce bine aminte că îl băgase în buzunarul costumului pe care se hotărâse să îl îmbrace (un deux-pieces în carouri, cu mânecile bufante şi tivul cu doi, trei sau chiar patru centimetri deasupra standardelor Vieţii Noi). Nu este în nici unul dintre buzunăraşele inutile. Geanta sa brodată nu conţine decât obiectele obişnuite: ţigările, rujul, adnotări pentru o prelegere pe care urmează să o ţină la şcoală. Podeaua ricşei se dovedeşte la fel de goală.

— Vrei să ne întoarcem? o întreabă Zanhua.

O clipă, Yuliang se gândeşte serios la această posibilitate. Până la urmă, luase după ea prin toată Europa mica sculptură, dormise cu ea sub perna subţire de la clasa a treia. O însoţise la aproape toate expoziţiile şi evenimentele importante. Până şi în momentul în care se plecase în faţa lui Guanyin o avusese în buzunar. Gândul de a face faţă tocmai zilei de astăzi fără mistreţul ei o îngrozeşte. Dar se forţează să-şi îndrepte spinarea.

— Nu te prosti, răspunde, băţoasă.

Şi totuşi, pe măsură ce se apropie din ce în ce mai mult de Spaţiul Expoziţional, neliniştea i se materializează într-un nod dureros şi tare care îi cuprinde în ghearele lui tot stomacul. Mulţimea nu este formată din oamenii care se strâng de obicei la un vernisaj artistic, ci mai degrabă seamănă cu aceea care s-ar aduna la locul unei crime. Poliţişti din Concesiunea franceză, cu chipie plate şi cataramе argintii, vorbesc înţepaţi şi îşi iau notiţe. Jurnaliştii se îngrămădesc cu camerele lor de fotografiat. Trecătorii se opresc. Personalul galeriei fumează şi îşi face vânt, strâns în grupuri îngrijorate. Şi, în momentul în care ajung, reporterii se năpustesc asupra lor, vigilenţi, atenţi. Vag bucuroşi.

— Aţi stabilit ce lipseşte? Aveţi vreo idee unde ar fi putut ajunge piesele?

Recunoscând această din urmă voce, Yuliang se întoarce rapid. Este sigură că tocmai îl auzise pe Tang Leiyi de la *Shenbao.* Cu un zâmbet rece, se insinuează între Yuliang şi soţul ei.

— Am auzit, spune cu voce joasă, că Societatea Cămăşilor Albastre a fost implicată. Cum comentaţi?

— E scandalos! rosteşte Zanhua furios. N-ai nici un drept să ne deranjezi din nou.

Luând-o pe Yuliang de braţ, încearcă să o introducă în clădire.

Femeia însă rămâne ţintuită locului. Brusc, devine conştientă de cei doi bărbaţi de vizavi, duri, neclintiţi. Când îi priveşte în ochi, se uită la ea, la rândul lor. Lipsiţi de expresie. Fumând aproape la unison.

— Ai spus Cămăşile Albastre? întreabă încet.

Societatea este bine-cunoscută în Nanjing, unde joacă un rol-cheie în eradicarea comuniştilor. Construită, în mare,

după modelul Cămăşilor Negre ale lui Mussolini, misiunea lor este aceea de a-i jura loialitate completă generalisimului lor Chiang Kai-shek, în guvernare, armată şi societate. Unii spun că societatea conduce tot, de la şcolile publice la edituri. Cu toate acestea, până în acest moment, Yuliang nu auzise să-şi fi îndreptat privirea lor de oţel spre pictură.

— Nu există o confirmare oficială. Dar, după ce au găsit înăuntru, lumea a început să şuşotească...

Teama îşi desface aripile sale albastre-negre şi îi cuprinde pieptul.

— Ce? Ce au descoperit înăuntru?

— Vreţi să spuneţi că nu v-au sunat? Fotograful scrie în viteză. Atunci, credeţi că Spaţiul Expoziţional ar fi fost amestecat?

— Amestecat în ce? începe Yuliang. Dar este întreruptă de o exclamaţie ascuţită:

— Nu scrie asta. Nu scrie asta!

Curatorul Ma vine spre ei alergând, cu ochelarii strâmbi. Pentru prima oară, nu zâmbeşte.

— Am sunat-o pe doamna Pan, îi spune reporterului. Yuliang nu l-a auzit niciodată vorbind atât de aspru. Recepţionerul de la Cathay îţi va confirma, urmează el. Doar nu-ţi închipui că am avut vreo legătură...

Yuliang nu mai rezistă.

— Spune-mi! urlă ea. Dacă nu-mi spune cineva acum ce se petrece, nu voi mai vorbi niciodată cu ziarul dumitale. Şi îmi voi muta expoziţia în altă parte.

Curatorul clipeşte. Pe faţa jurnalistului răsare un nou zâmbet. Scrie ceva, subliniază. Cu două linii.

— Maestre Ma, vă las să o conduceţi înăuntru. Intorcându-se spre Yuliang, adaugă cu o morgă prevestitoare de rău: Doamnă. Con- doleanţele mele. Cu toţii ştim cât de mult munciţi.

Se îndreaptă spre afişul expoziţiei lipit pe uşă.

Cu mâinile tremurând, curatorul Ma încearcă să-şi îndrepte cravata.

— Am sunat la hotelul dumneavoastră de trei ori, spune descurajat. De trei ori!

— Am luat micul dejun în oraş, îi spune Yuliang. Dar tot nu... Se opreşte brusc, în momentul în care ochii îi pică din nou pe Tang Leiyi, acum aflat cu camera în faţa intrării în expoziţie. Se pregăteşte să fotografieze afişul, pe care se află scrise aceleaşi cuvinte pe care Yuliang le-ar fi dorit schimbate. Cu o tresărire, îşi dă seama că au fost schimbate - dar nu aşa cum ceruse ea. Cuvântul pictoriţă fusese şters cu vopsea roşie. Deasupra sunt scrise caractere cu un înţeles complet diferit:

Târfa.

Yuliang închide ochii. Este un vis, îşi spune. Nu este decât unul dintre visele mele.

Dar, când deschide din nou ochii, afişul se află încă la locul lui. La fel ca şi cei doi bărbaţi, stingându-şi ţigările cu piciorul. Unul dintre ei îi sesizează privirea. Rânjeşte — un rictus dur, arogant.

Cu stomacul strâns, se întoarce spre curator.

— Spune-mi ce s-a întâmplat.

Curatorul Ma încearcă să zâmbească, reuşind doar un surâs strâmb care, în alte împrejurări, ar fi facut-o să râdă.

— Cred că ar fi mai bine să vedeţi singură.

— Intru cu ea, spune Zanhua, păşind protector în faţa soţiei lui.

Dar Yuliang clatină din cap.

— Lasă-mă pe mine prima. întinde mâna spre curator: Te rog, dă-mi cheile galeriei.

O clipă, fantoma vechiului său zâmbet îi planează pe buze.

— De fapt, doamnă, spune el, nu veţi avea nevoie de ele.

în clipa în care intră în clădire vede afişele smulse din ramă, rupte şi atârnând în fâşii, uşile uşor crăpate. Unul din butuci este spart. Cioburile sunt îngrămădite pe podea în grămăjoare strălucitoare. Yuliang le priveşte simţind, asemenea unui parfum vag, că mai trăise cândva aceeaşi senzaţie şi situaţie. Dar nu-şi amintea. Şi, chiar dacă şi-ar fi amintit, cumva ştie deja că nu ar ajuta-o să fie mai pregătită pentru ceea ce urmează. Fără a rosti nici un cuvânt trece de uşile stricate.

La început o izbeşte albeaţa - înfricoşătoarea lipsă a culorilor. Este aproape la fel cum îşi imaginează că ar putea arăta trecerea pe lumea cealaltă. îi ia un moment să-şi dea seama că nu este decât soarele reflec- tându-se absent pe pereţii goi.

Pentru că toate zidurile sunt goale, aproape toate: în afara celor din separeu, toate celelalte tablouri agăţate în galerie au fost smulse de la locul lor. Cele pe care vandalii nu le-au luat zac pe podea. Unele lipsesc: pur şi simplu au dispărut.

Năucită, Yuliang cercetează încăperea, evaluând pierderile. Numără cinci: *Negresă, Băiat, Nud parizian, Nud visând, Mamă alăptând.*

îşi dă seama imediat: toate nudurile. Au fost furate. O clipă nu înţelege. De ce să fi luat tocmai lucrările pe care le condamnă cel mai vehement?

Răspunsul vine rece: Le-au furat ca să le vândă.

în spatele ei, o şoaptă. Un creion atingând hârtia. îl simte pe Zan- hua în spatele ei, îi simte mâna strângându-i umărul. Se smuceşte brusc şi se învârte prin cameră, continuându-şi inventarul inutil: *Lotuşi*, *Crizanteme*, *Natură moartă cu vază*

şi hârtie. Toate acestea fuseseră lăsate la locul lor. Dar peisajele ei urbane — din Roma şi Veneţia, scenele stradale pariziene - fuseseră mâzgălite sau sfâşiate. Şi *Podul Marii Loialităţi* fusese distrus aproape în întregime: acum nu mai este decât un şir de fâşii pictate în gri şi negru.

Cel mai rău însă este *Omul puternic*. Când Yuliang se apleacă să privească mai bine, oftează şi îşi întoarce repede faţa. Parcă ar identifica un cadavru, unul care nu se mai aseamănă deloc cu silueta puternică, fluidă căreia îşi dedicase ultimele luni din viaţă.

îi împodobiseră trupul cu mâzgăleli obscene: sâni, un organ flasc de dimensiuni imposibile. Dedesubtul nasului nu mai există aproape nimic. Mai înfiorător, ochii dispăruseră — fuseseră decupaţi. Sunt goi şi albi, ochii unei stafii. Pe partea superioară este scris, cu aceleaşi caractere meticuloase pe care le văzuse şi pe afiş: „Tributul unei târfe pentru clientul ei".

Cu mâinile tremurând, Yuliang ridică rama.

— Cum au făcut asta?

— Nu ştim încă precis, doamnă, spune curatorul. Dar se pare că au intrat pe fereastra vestică.

îi arată. Fereastra este deschisă, dar, spre deosebire de uşă, este neatinsă: geamul nu este spart, nu se observă nici o stricăciune, nici o intrare forţată.

— Vrei să spui că nu a fost închis?

— Nu ne-am gândit, începe el. Adică niciodată nu a fost nevoie...

— E o minciună! urlă ea. Chiar dumneata m-ai avertizat ieri că sunt pericole!

în spatele lor un murmur şoptit de creioane. Zanhua îi ia din nou braţul în timp ce primul bliţ se face auzit. în duhoarea lăsată de sulful lămpii, încearcă s-o aline:

— Yuliang. îi vom face să plătească. îmi chem avocatul.

Ea râde răguşit.

— De ce? Pictează? Cu ochii în lacrimi, face un gest spre camera distrusă. S-a terminat. Totul s-a pierdut. Jumătate din munca mea de-o viaţă.

Pe măsură ce bliţurile se înmulţesc, îşi duce mâna la ochi, ferin- du-se - de lumină, de distrugere. De nimicul acela orbitor, îngrozitor. Şi chiar şi printre degetele sale tremurătoare tot vede - ceea ce vor vedea şi ei în ziarele de mâine. Nu un artist. Nici măcar o victimă. Vor vedea o târfa plângând, înconjurată de ruinele carierei sale. Pentru că, până la urmă, îşi dă ea seama brusc, cuţitele vandalilor nu făcuseră altceva decât să taie în adevărul părerii tuturor despre ea.

— Ei au vrut asta, murmură ea. Cu toţii.

Soţul ei o prinde mai tare de braţ.

— Vino. Nu mai avem de ce să stăm.

Dar Yuliang îl respinge.

— Nu.

Şi, odată cu gestul acela, orice rămăşiţă de autocontrol o părăseşte. Căzând în genunchi, smulge *Omul puternic* din rama lui.

— Asta aţi vrut cu toţii? Azvârle rama pe podea. Şi asta... şi asta...

Calcă în picioare lemnul, până ce se crapă. încearcă să rupă şi tabloul, dar pânza, întărită de straturile succesive de uleiuri, rezistă degetelor ei. Până la urmă, în timp ce fotografiile continuă să curgă, îşi foloseşte picioarele, rupând în bucăţele rama, adâncindu-şi tocul în vopsea. Calcă în picioare propoziţia obscenă până ce caracterele devin indescifrabile.

Apoi se întoarce cu faţa la reporteri.

— Poftiţi, spune ea. Cel puţin scrieţi că am terminat treaba. Dacă vreţi să scrieţi ceva, scrieţi asta. Eu întotdeauna termin treaba.

Patruzeci si unu

Până la urmă, detectivii însărcinaţi cu rezolvarea cazului mărturisesc că se află în dificultate. Spun că nu au nici o idee despre identitatea vandalilor, despre motivele lor.

— Au fost foarte abili, zice unul, dar nu se poate uita în ochii lui Yuliang. V-aş sfătui să nu vă mai gândiţi.

— La vandali?

— Să nu vă ma gândiţi la chestiunea aceasta.

— Chiar credeţi că pot? întreabă Yuliang neîncrezătoare.

Privirea pe care i-o aruncă trădează dispreţ, uşor îndulcit de milă.

— Doamnă, spune el. Nu sunt decât tablouri. Puteţi oricând să faceţi altele. Tonul său sugerează că acest fapt este regretabil.

Şi mai de batjocură este suma pe care galeria i-o oferă drept compensaţie şi care de-abia acoperă costul materialelor ce-i sunt necesare pe trei luni, ca să nu mai vorbim de cei douăzeci de ani de muncă.

— Suntem conştienţi că suma este total neadecvată, spune curatorul Ma, cu zâmbetul revenit pe buze şi la fel de

enervant de vesel ca întotdeauna. Din păcate, acum avem şi noi necazurile noastre. Asigurarea de-abia dacă a acoperit costul stricăciunilor. Şi artiştii pe care trebuia să-i expunem în următoarele două expoziţii s-au retras.

— Ei bine, răspunde Zanhua (pentru că, în acest moment, Yuliang nu mai are încredere în spusele ei), şi asta este o răsplată în sine.

Zanhua. El este, ca de obicei, atent, compătimitor, se gândeşte la toate. Ii aduce medicamente care să o ajute să adoarmă, tutun franţuzesc. Pinot Noir-ul preferat. O imploră să se întoarcă la Nanjing:

— Te rog, Yuliang. Aici nu mai este nimic. Hai să plecăm mâine!

Dar Yuliang nu reuşeşte nici măcar să iasă din hotel, darămite să
se întoarcă în oraşul aglomerat care, cu siguranţă, se bucură de nenorocirea ei. Respinge încercările lui de a o scoate în oraş: la curse, la Clubul francez pentru a lua cina, la noul film al lui Dietrich, care rulează la Lyceum. Refuză să-l primească pe Liu Haisu, care vine cu flori imediat ce povestea apare în ziare, a doua zi dimineaţă (cu toate că citeşte bileţelul prins în buchet: „Scopul nu este acela de a face artă. Este de a-ţi trăi viaţa prin artă. Nu ceda"). Nu vrea să-şi vadă nici măcar fiul vitreg, care sună de la recepţie a doua zi.

— Mergeţi voi doi în oraş, îi spune resemnată lui Zanhua. Scoate-l în oraş. Mergeţi să vedeţi ***Diavolul este o femeie.*** Râde amar: Ziarelor le va plăcea asta.

După ce bărbatul pleacă, îşi pironeşte privirea la pătură, fumând Gitane după Gitane. Când soarele începe să coboare de pe cer, îşi ia, în sfârşit, blocul de desen. Aşteaptă ca în seara ce se lasă să se întâmple ceva, un semn; sau un moment pe care să nu-l înţeleagă în totalitate — probabil inspiraţia. Iertarea. Renaşterea. Ţigară după ţigară însă, albul absolut nu face decât s-o privească, la fel de gol şi de pustiu cum fuseseră ieri pereţii galeriei. Recurgând la alinările din copilărie, recită o dată şi încă o dată şi încă o dată ***Izvorul*** lui Li Qingzhao ***(Parfumul lor tare îmi alungă visurile dragi de locuri îndepărtate. / Ce nemilos!).*** Dar nici măcar asta nu are efect. Este golită de speranţă, de spirit artistic. E prea sfârşită ca măcar să-şi azvârle foile în partea cealaltă a camerei. Şi apoi, după câteva ore, când reuşeşte să adoarmă, până şi visele-i sunt goale.

Mai trece aproape o săptămână până ce Zanhua reuşeşte să o convingă — mai ales explicându-i situaţia financiară precară în care se află - să se întoarcă acasă. Cheamă o maşină închisă, plăteşte nota discret şi o strecoară pe Yuliang printre reporterii care pândesc afară. Se urcă în Blue Steel Express cu mult înaintea altor pasageri şi se retrag în compartimentul lor privat. Cinează împreună în linişte şi rămân la fel de tăcuţi până ce însoţitorul de vagon vine să le lase paturile. Imediat după aceea, lui Zanhua îi cade capul peste noua ediţie din ***Viaţa eroică şi moartea lui Sun Yat-sen.***

Yuliang însă nu poate dormi deloc. îşi mângâie paharul de vin, bea pentru oraşul de care se îndepărtează. După vuietul continuu şi luminile neobosite ale Shanghaiului, peisajul din Jiangsu, cu câmpurile sale luminate de lună şi dealurile umbrite, pare aproape ireal de liniştit. Aici nu sunt vile în stil Tudor, nici portari. Doar colibe mici şi tăcute. Ferestrele celor mai multe dintre ele sunt oblonite, feţe umile ascunzându-şi ochii de intruşii purtaţi prin părţile acelea de calea ferată.

— Ferestrele sunt simboluri, le spusese întotdeauna Yuliang studenţilor ei. Sunt porţi - chei ale unor lumi misterioase, nevăzute. Nu le priviţi ca pe nişte simple linii sau variaţii de culoare.

Cu toate acestea, niciodată n-o prea interesase viaţa altor oameni. Acum însă se gândeşte la acest lucru. Umplându-şi din nou paharul, îşi imaginează oamenii care trăiesc în spatele acestor faţade tăcute, îşi închipuie taţi cioplind jucării, fumându-şi pipele lângă ***k'ang.*** Vede mame cu feţele ridate, cârpind. Pentru prima oară în viaţa ei este invidioasă pe aceste existenţe absolut banale, care nu ies cu nimic în evidenţă, pe vieţile acestea alcătuite din scopuri esenţiale: o casă curată, ceai cald şi copii îndestulaţi. Trecându-şi mâna pe abdomenul ei plat, îşi doreşte din nou simbolurile pestriţe ale maternităţii — pielea încreţită şi spatele îndurerat, legat la nesfârşit de un copil care plânge. Un trup ale cărui energii creatoare să nu mai ocolească la nesfârşit pântecul pentru a se grăbi să ajungă la pensulă...

In momentul acela îi vine ideea: poate că ar fi timpul să se oprească.

Gândul se formează, anemic şi neconvingător. Sorbindu-şi vinul, Yuliang îl întoarce pe toate părţile şi îl gustă. îi umple liniile generale cu detalii, adaugă greutate şi substanţă. Chiar aşa, se gândeşte ea. De ce nu? Mai mult ca sigur, de acum reuşise să-şi însuşească calităţile unei femei normale; care nu-şi face griji decât pentru haine, casă, nevoile şi dragostea bărbatului ei. Dat fiind salariul simbolic de funcţionar al lui Zanhua, va trebui să continue cu predatul. Nu şi cu pictatul. Ar putea vinde cele câteva lucrări care-i mai rămăseseră în atelier... apoi s-ar putea opri. în fond, toate lucrurile trebuie să aibă un sfârşit, în acest moment, deznodământul ar fi bine-venit şi pentru ea.

Terminându-şi vinul, o cuprinde un soi de ameţeală, ca şi cum trenul şi-ar lua avânt să zboare de pe o stâncă înaltă. Dar, când priveşte din nou pe fereastră, acesta îşi continuă drumul domol prin satele şi orăşelele liniştite şi aşezate. în faţa ei defilează peisajul nocturn, violet al propriei sale naţiuni vaste şi asediate, legate de munţi antici, vegheate de Păstorul Cerurilor şi Ţesătoarea Celestă. în spate, credinciosul ei soţ doarme mai departe.

Patruzeci si doi
Nanjing, 1936

La o oră după ce Zanhua se trezise, se îmbrăcase şi plecase la muncă, Yuliang stă la masa ei de toaletă. Lucrează cu furie. Nu la un desen sau la un autoportret, ci la propunerea cursului pe care vrea să îl predea în toamnă, despre opera

doamnei Guan Daosheng. Yuliang se aşteaptă să întâmpine o anume rezistenţă. Ideea ca ea, o pictoriţă „modernă“, controversată, să ţină prelegeri despre o artistă respectată din secolul al XIII-lea va fi, fără îndoială, subiect de dezbateri. Dar controversa îi va face bine. De fapt, îi face bine tot ce îi mai alină plictiseala; ce îi umple vidul în care viaţa pare să se fi transformat după luarea deciziei de-a înceta să mai picteze.

Când se întorsese de la Shanghai stătuse o săptămână închisă în casă, ferindu-se de Guanyin, pentru a evita ziariştii, studenţii şi simpatizanţii care sunau încontinuu la uşă. închizându-se în atelier, Yuliang fusese nevoită să găsească alte preocupări, mai lumeşti, în care să-şi elibereze furia: dăduse drumul la tivuri, cususe nasturi, cârpise pantofii cu talpă de pânză care zăceau nepurtaţi în colţul îndepărtat al şifonierului. îşi reorganizase hainele în funcţie de culori şi stiluri, împingând articolele croite după moda vestică — costumele şi pantalonii ei parizieni, cravatele şi pălăriile şi bluzele cu decolteu adânc - într-o parte. îşi băgase pantofii cu toc înalt în saci de flanel, îşi comandase tunici de mătase şi câteva perechi de pantaloni croiţi din pânză grea. Toate obiectele din garderoba ei cea nouă aderau cu stricteţe la standardele Vieţii Noi impuse de doamna Chiang. Purtându-le, Yuliang se simte deghizată — de fapt, aproape cum se simţise la Salon, când Jinling o machiase prima oară.

Rolul ei nou, respectabil, se extinde şi asupra activităţii de la universitate. Pentru prima oară în viaţa ei, Yuliang face parte din comitete. Votează în chestiuni legate de completarea bibliotecii de arte, în legătură cu metodele folosite la examinări. Ia parte chiar şi la întâlnirile comisiei de moralitate, cu toate că mai mult pentru a opri bârfele care circulă pe seama ei decât pentru a participa la vreuna din dezbateri.

Inspectase şase examene, fusese curatorul a trei expoziţii studenţeşti şi ţinuse două conferinţe („Lumina în pictură: impresionişti versus pointilişti" şi „Foviştii şi culoarea: sălbăticie"). Prelegerea despre impresionişti reuşise, cu chiu, cu vai, să atragă cinci studenţi. Foviştii, unul singur - un băiat îndrăgostit de ea care o urmăreşte peste tot, cu ardoarea neostoită a unui ogar de curse.

Cu toate acestea, Yuliang îşi ţine ambele prelegeri impecabil, fără nici o pauză, bâlbâială sau nemulţumire. Nu a răspuns inevitabilelor chicoteli de la şedinţe sau de pe holuri. Una peste alta, de fapt, fusese aproape la fel de senină precum autoportretele sale — însă mult mai convenţional înveşmântată. Aproape că nici nu a clipit, chiar, în momentul în care cineva i-a strecurat un bilet pe sub uşa biroului, bilet pe care nu se afla decât un singur rând suspect de frumos caligrafiat:

Aşa ţi-a trebuit.

Acum, revede propunerea de curs, căutând greşeli de ortografie sau fraze prost construite. Adaugă o listă de lecturi şi îşi alege cu grijă hainele - o fustă serioasă şi o jachetă.

îşi pune ochelarii rotunzi cu rame negre, pe care până de curând refuzase să-i poarte (atât din mândrie, cât şi din cauza amintirilor despre unchiul ei pe care i le evocă) şi îşi piaptănă părul. Se studiază.

Pentru o clipă doar o simte — tristeţea, pătrunzând precum o ceaţă umedă prin crăpăturile minuscule ale hotărârii ei. Yuliang strânge din dinţi, se forţează să zâmbească.

— Este o zi frumoasă, îşi spune sfidător ei înseşi, sau poate nimănui (cu siguranţă nu Fetei din Oglindă, al cărei chip batjocoritor fusese izgonit din faţa lui Yuliang). Mă voi plimba pe lac înainte de întâlnirea comitetului bibliotecii.

In această dimineaţă de joi, parcul din jurul lacului Xuanwu este plin de amestecul său obişnuit de copii, oameni care se plimbă agale, iubiţi ieşiţi la aer. Yuliang păşeşte printre ei, croindu-şi drum, neobservată, spre vest. Urmărind rămăşiţele dărâmate ale zidurilor ridicate de muncitorii dinastiei Ming, îşi menţine privirea spre apă. îi place la nebunie felul în care suprafaţa sa reflectă culorile fiecărui anotimp - nuanţele bogate de verde ale primăverii, cerurile acvatice ale verii. Iarna, lacul este negru şi opac precum onixul, copacii goi reflectându-se ca nişte dâre gri ce reuşesc să îl străpungă. Dar acum, toamna devreme, se zăresc numai nuanţe de auriu, un colaj schimbător de frunze umede şi cer.

Se opreşte din mers pentru a lăsa liberă priveliştea cea mai vestită a lacului unui vizitator: cinci insuliţe legate între ele de un pod vechi de piatră. Privind bărbatul cum mânuieşte aparatul de fotografiat scump, greoi, aproape că-i e milă. Insulele sunt faimoase pentru crizantemele lor: explozii autumnale de şofran, violet şi galben. Le pictase de nenumărate ori, deseori alături de studenţi. Chiar şi acum, când nu mai pictează, nu poate să nu se gândească că merită mai mult decât paleta umbrită şi îndoliată a unei fotografii.

Turistul îşi surprinde cadrul, iar Yuliang merge mai departe, auzind din nou, în urechea minţii, zgomotul ascuţit, scurt. O clipă, totul revine: furtuna de bliţuri, fotografiile acuzatoare - mai ales instantaneul lui Tang Leiyi în care ea apare alături de Zhou Enlai („Pictoriţă de nuduri îmbrăţişează un cadru al PCC“, fusese titlul). în momentul în care văzuse poza (lăsată la îndemână de Guanyin), Zanhua nu spusese nimic. Dar tăcerea lui stoică o rănise pe Yuliang mai mult decât orice reproş: o simţise ca pe un cuţit care-i spintecă măruntaiele.

Trecând pe lângă un vânzător de ceai, se caură în portofelul cu mărunţiş şi îi dă omului o monedă, privind, cu mintea în altă parte, cum aburul pluteşte spre apă. Când privirea îi poposeşte pe o bancă din parc şi omul care stă acolo, zâmbeşte, amuzată de bastonul cu vârf argintat, care se odihneşte lângă el. Se pare că Zanhua stârnise o modă. îşi ia cana absentă, ochii ajungându-i din nou pe silueta omului aceluia. Apoi încremeneşte şi priveşte din nou.

Bărbatul este Zanhua.

Sigur că e el. Bastonul zace rezemat de bancă. Yuliang recunoaşte şi geanta pe care şi-o pregătise de cu seară, când îi spusese că astăzi avea o mulţime de întâlniri. Dar, cu siguranţă, nu se află aici ca să se vadă cu cineva. Stă abătut, cu ziarul necitit în poală, privind cu ochii trişti înălţimile Muntelui de Purpură.

— Restul dumneavoastră, îi oferă vânzătorul.

Yuliang se întoarce pe jumătate şi ia monedele, cu ochii încă aţintiţi pe soţul ei. Zanhua îşi aruncă pe jos mucul de ţigară şi îl striveşte, în locul în care se mai află încă vreo şase.

— Dumneata vii aici în fiecare zi? îl întreabă pe vânzător cu vocea joasă.

— în fiecare zi în care nu plouă.

— El a mai fost aici? arată cu degetul.

Vânzătorul îşi îngustează ochii.

— El? A, da. El este tot timpul aici. Câteodată chiar şi doarme aici - trage câte un pui de somn pe bancă. Nu cred că e comod. Omul se scarpină după ureche. Dar în majoritatea timpului doar stă.

— De când a început să vină?

Omul se încruntă.

— O lună, poate. Sau o lună şi ceva.

Trecuseră aproape opt săptămâni de când se întorseseră din Shang- hai. Şase de când apăruse fotografia lui Yuliang cu Zhou Enlai.

— Eşti sigur că este acelaşi bărbat? întreabă ea tremurând, chiar dacă ştie prea bine răspunsul.

— Sigur. La început am crezut că e cerşetor. Dar se îmbracă prea bine - bastonul şi toate celelalte. îşi plăteşte ceaiul şi îmi mai lasă şi mie câte ceva din când în când. Se uită la ea bănuitor. De ce? îl cunoaşteţi?

Cum se răspunde la o asemenea întrebare? Da, se imaginează ea spunând. Este soţul meu, salvatorul meu. Conştiinţa mea. Lui îi datorez tot ceea ce am.

Apoi însă, cum ar putea să pretindă măcar că îl cunoaşte, ştiind ceea ce ştie acum? Dormise lângă omul acesta în ultimele opt săptămâni. îl îmbrăţişase aproape în fiecare seară în dorinţa ei nestrămutată de a concepe un copil. Se cuibărise în braţele lui moi, pentru a adormi. Dimineaţa îi făcuse ordine în formularele de taxe şi hârţoagele de serviciu pe care tot timpul le lăsa aruncate prin cameră. în dezordine — sau aşa crezuse ea. Dar totul fusese o mascaradă. Hârtiile fuseseră o momeală: fie îşi pierduse slujba, fie îi fusese, pur şi simplu, prea ruşine să mai meargă.

— De ce nu-i faceţi cinste cu o ceaşcă de ceai? îi sugerează omul, amabil. Sunt sigur că i-ar prinde bine puţină companie.

— De ce spui asta?

Bărbatul ridică din umeri.

— E singur tot timpul. Până să veniţi dumneavoastră, credeam că nu cunoaşte pe nimeni şi nu-l cunoaşte nimeni.

Yuliang se uită la el fix, apoi se întoarce spre soţul ei.

—Te rog, fă-mi o favoare, spune încet. Nu-i spune că am întrebat de el.

— Aş cere şi eu ceva pentru efortul meu.

Amorţită, îi dă înapoi restul de la ceaiul care, brusc, i se pare oţel topit.

— Buzele îmi sunt pecetluite.

Vânzătorul îi cufundă ceaşca intr-un vas cu apă galbenă, probabil ca s-o cureţe. Yuliang se pregăteşte să plece pe drumul pe care şi venise. După un pas sau doi însă, se opreşte.

Ar vrea din tot sufletul să meargă la el, să-l îmbrăţişeze. Să-şi pună capul pe umărul lui. Dar ar fi un dezastru. A-l prinde pe Zanhua cu minciuna — singura minciună pe care i-a spus-o vreodată (se cutremură, pentru că ea nu poate spune acelaşi lucru) - ar însemna să îi răpească şi ultima fărâmă de mândrie.

In schimb, se forţează să meargă din nou spre vest, înapoi spre strada Zhongshan. Este ora unsprezece - va pierde întrunirea. Dar, brusc, asta nu mai contează. Nimic nu mai contează, doar să ajungă în singurul loc în care să fie sigură că nu-l va mai vedea pe Zanhua înainte de lăsarea întunericului - în casa care acum, este extrem de clar, nu mai este nici un refugiu pentru el.

Ajungând nu după mult timp, Yuliang îşi ridică poşta şi urcă încet scările, frunzărind corespondenţa. Cu două trepte înainte de capăt se opreşte, ţinând în mână un plic subţire cu o adresă din Paris. Curioasă, rupe sigiliul şi citeşte biletul o dată, apoi încă o dată. îşi întoarce privirea spre perete.

în ciuda obiecţiilor lui Yuliang, Guanyin atârnase acolo un papirus insipid cu crap şi izvor, al unui artist *guohua* de mâna a treia, dar pe care familia ei îl cunoştea. Yuliang nu îl învrednicise niciodată cu privirea. Acum însă se holbează la el, zgomotele obişnuite ale casei umplându-i auzul: bocănitul satârului bucătarului, vocea lui Guanyin mustrând servitoarea, strigătul văicăreţ al vânzătorului ambulant de porumb.

— *Xiao taitai!* aude o clipă mai târziu. Ai venit?

Yuliang şovăie. Dar nu răspunde. Dezlipindu-şi ochii de la tablou, împătureşte la loc scrisoarea. Apoi îşi reia urcuşul lent spre capătul scărilor.

Patruzeci si trei

»

Un pic mai târziu, Yuliang descuie uşa atelierului ei pentru prima oară în două luni de zile. Intră în cămăruţă cu sentimentul straniu că ar intra într-o casă în care locuise odată, dar pe care o vânduse; fără dezordinea obişnuită şi lipsit de mirosul veşnic de solvent, dormitorul de rezervă pare a fi aproape un dormitor de rezervă. Cumva, totuşi, chiar goliciunea este aceea care îi dă un aer ameninţător. Şevaletul ei pare un schelet fusiform de lemn. Pisălogul de sticlă şi piatra de cerneală arată mai puţin ca nişte unelte de pictat şi mai mult ca nişte arme.

Yuliang se îndreaptă spre scaunul pliant. Se aşază, aţintindu-şi privirea spre aceeaşi privelişte la care se uita îndelung şi Zanhua, pe banca lui: Muntele de Purpură, povârnişurile sale joase zugrăvite în verde de jad şi maro deschis, noul observator strălucind în lumina soarelui. Este o scenă pe care o schiţase de o mie de ori în trecut, fără nici un scop. Acum însă, altă imagine îi umple gândurile: soţul ei pe malul lacului. Un morman de mucuri de ţigară şi o zi goală înaintea lui.

După ce îşi aprinde prima sa ţigară în aproape două luni, Yuliang expiră adânc, savurând senzaţia fumului eliberat din plămâni. încearcă din nou să înţeleagă ceea ce a văzut. Cum de putuse trece cu vederea ceea ce se afla chiar în faţa ei. Zanhua sesizase faptul că ea se oprise din lucru — şi, pentru prima dată, discutaseră serios despre cariera pe care o avea în faţă. Păruse mulţumit de idealurile ei, chiar dacă era un pic îngrijorat de metoda aleasă.

— Eşti sigură că vei putea să te opreşti complet din pictat? întrebase el. Nu ai putea, pur şi simplu, să desenezi lucruri considerate... să zicem, mai acceptabile?

Yuliang nu avusese inima să-i mărturisească că a picta numai tablouri „acceptabile" ar fi cu mult mai rău decât a nu picta deloc. Aşa cum îi spusese Xu Beihong, visele moarte sunt precum otrava...

în ceea ce-l priveşte pe Zanhua, în afara acelei excursii la grădinile Wuhu, nu lipsise nici măcar o zi de la serviciu - cel puţin, nu pe vremea când Yuliang îl cunoscuse.

— Oi fi bolnav, îi spunea el când încerca să-l convingă să doarmă ca să-i treacă o răceală sau o mahmureală, dar naţiunea este şi mai suferindă.

Este adevărat că în Nanjing stătuse acasă de mai multe ori. Dar Yuliang nu întrebase şi nici nu se gândise prea mult la aceste absenţe, ci bănuise, pur şi simplu, că prezenţa nu mai era aşa de importantă la sediul central atât de aglomerat. Oricum, se bucurase că muncea mai puţin fiindcă astfel aveau mai multe şanse de a petrece timp împreună; de a se plânge de şcoală, de bârfe. în ultimul timp, Zanhua o conducea chiar la ore, plimbându-se prin campus alături de ea. Discutând planurile prelegerilor sau despre studenţi.

Şi totuşi, privind şevaletul gol, Yuliang îşi dă seama că, în ciuda acestui timp petrecut împreună, în ciuda tuturor jurămintelor de sinceritate şi sacrificiu, viaţa lor nu este aşa cum doriseră să creadă. Amândoi minţiseră. Şi, până la urmă, existenţa lui este la fel de distrusă ca a ei.

Câteva clipe stă nemişcată, scrumul ţigării căzând încet pe podea. Până la urmă, cenuşa fierbinte care-i arde degetele o aduce în prezent. Clipind, stinge ţigara. Ridică oglinda de mână pe care o foloseşte pentru autoportrete, îşi aranjează părul, îşi scoate un firicel de tutun lipit pe dinţii din faţă. După un moment de ezitare, caută în poşetă şi scoate rujul Arden. Deschizându-1, are impresia stranie că aceasta este prima culoare adevărată pe care o vede de la pereţii albi ai galeriei. în timp ce îl aplică, Fata din Oglindă îşi încreţeşte buzele batjocoritoare.

— Bine ai venit înapoi, îi spune Yuliang. Mi-a fost dor de tine.

Patruzeci şi patru

în seara aceea, Yuliang mai petrece câteva ore în atelierul ei. Nu pictând, ci făcând ordine. Se uită prin carnetele ei şi prin pânzele ei vechi sau neterminate, sprijinite cu faţa la perete. Frunzăreşte prin teancul de cronici ale expoziţiilor ei chineze, ale participării la Salon d'Automne, ale albumului publicat în Shanghai. Recitește cele câteva broşuri biografice (toate editate cu grijă de Yuliang însăşi) care circulaseră în momentul în care se părea că toată China voia să îi cunoască povestea.

Răsfoieşte şi un album subţire de fotografii şi observă, prin lentilele triste ale aparatului, felul în care imaginea ei evoluase: aici o mireasă adolescentă, pozând serioasă cu Zanhua şi Meng Qihua. Dincoace, zveltă şi neliniştită în faţa Academiei de Artă din Shanghai, în chiar prima zi de şcoală. Iat-o un pic trasă la faţă de la răul de mare pe *Canadian Queen*; apoi, mai târziu, pe Boulevard de Clichy, singura fată într-un grup de studenţi la Beaux-Arts, ridicând paharele, dar încruntaţi la perspectiva terminării semestrului. Este şi o fotografie din Roma, Yuliang în atelierul de sculptură. încă una la expoziţia Societăţii Tăcute.

Ultima fotografie fusese făcută cu un pic mai mult de două luni în urmă, alături de şaisprezece dintre studenţii ei în ultimul an. Yuliang se află în mijlocul grupului, cu modelul atelierului lângă ea. Fata este goală, cu silueta uşor înconvoiată, la fel de subţire şi de palidă ca o bucăţică de lună. Sânii ei mici, fermi, sunt captaţi pe film, fără ruşine. Singura parte a

corpului său care nu se vede este faţa, pe care şi-o ferise de privirea iscoditoare a lentilelor.

Studiind fotografia, Yuliang observă perechea ciudată: ea, în costumul elegant, cu eşarfa pariziană legată cu stil la gât, modelul de lângă ea, o umbră dezbrăcată şi fără chip. Dacă cineva i-ar fi spus cu douăzeci de ani în urmă că ea va fi cea îmbrăcată - cea învăţată, artista faimoasă, profesor universitar! - l-ar fi considerat nebun. Acum însă, mângâind marginea fotografiei, o voce de mult uitată îşi face uşor apariţia în mintea ei. „Vezi? îi spune unchiul ei. Eşti foarte isteaţă. Ai putea fi aproape orice. Poetă. Profesoară. " Amintirea, observă ea, este ciudat de lipsită de acea cutremurare interioară care însoţeşte de obicei gândurile la ***jiujiu*** al ei. Este, oare, posibil să-l fi iertat?

Tocmai îşi pune la loc fotografiile, când vede altceva: o cutie metalică de biscuiţi franţuzeşti, plină de praf, cu vopseaua roşie pe jumătate mâncată de rugină. Yuliang de-abia reuşeşte să scoată capacul. Pachetele de hârtii dinăuntru sunt atât de bine îndesate, încât câteva dintre ele aproape sar afară şi, în clipa aceea, Yuliang îşi aminteşte ce sunt: scrisorile lui Zanhua, trimise cât timp fusese în Europa. Probabil sunt mai mult de două sute.

Aşezându-se în genunchi pe podea, Yuliang netezeşte una. **Draga mea Yuliang,** *citeşte.* **Abia dacă a trecut o săptămână de când ai plecat de pe pământul nostru. Nu este un timp chiar aşa îndelungat, în întinderea unei vieţi. Şi totuşi, îmi pare o mică viaţă în sine...**

Simte un nod în gât. îşi aduce aminte de asta — este prima scrisoare pe care o primise când ajunsese la Lyon. O aştepta la Biroul pentru Studenţi Străini. O recitise probabil de zeci de ori în acele prime zile ameţitoare. Simpla vedere a scrisului lui ordonat şi totuşi impetuos îi oferea un mic refugiu din faţa atacului atâtor feţe străine, sunete, mâncăruri...

Yuliang stă aşa un timp îndelungat, durerea ei veche luându-i gândurile în stăpânire. Nu pune înapoi scrisorile decât atunci când ceasul de voiaj de pe masă arată aproape ora unsprezece. Ducându-şi mâna la geantă, Yuliang scoate un alt plic - cel de la Paris pe care îl primise mai devreme. Citeşte din nou rândurile, gura desenându-i mut limba franceză pe care simte că deja o uitase pe jumătate.

Dragă Madame Pan,
Sper ca aceste cuvinte să vă găsească sănătoasă. Doream să vă informez că eu şi colegul meu deschidem, în sfârşit, galeria despre care vorbiserăm. Aflată pe Rue Ste-Anne, va expune tablouri moderne ale unor artişti din China, Indochina şi Japonia. Ne-am dori extrem de mult ca la expoziţia inaugurală să avem şi opere semnate de dumneavoastră şi, bineînţeles, vă vom rambursa expediţia şi cheltuielile de drum. Dacă sunteţi de acord, vă rog să ne trimiteţi o telegramă cât de repede puteţi.

în spatele acestui plic se mai află unul, bătos şi mirosind a cerneală proaspătă. Yuliang nu îl deschide. L-a cumpărat în după-amiaza aceea, ştie deja ce conţine: un bilet dus, pentru Marsilia. Vaporul pleacă în mai puţin de două luni.

Un pic după miezul nopţii, aude uşa de la intrare, cotrobăială prin bucătărie, urmată de pasul măsurat al lui Zanhua urcând pe scările ce scârţâie. Şi-l închipuie pe soţul ei, trecând întâi prin camera nefolosită a lui Weiyi, apoi prin a lui Guanyin, înainte de a ajunge, în sfârşit, la uşa ei. Paşii se opresc aici, iar Yuliang îşi ţine răsuflarea. Dar Zanhua nu bate la uşa concubinei sale în noaptea aceasta. Se opreşte o clipă, apoi se îndreaptă spre uşa cea mai apropiată de atelier — a lui.

în timp ce o aude închizându-se, simte un nod în stomac. Senzaţia nu o părăseşte. Merge pe vârfuri, se spală pe faţă, se uşurează în vasul mic de toaletă. Senzaţia persistă, un freamăt rece în centrul abdomenului, în timp ce se urcă în pat şi începe să recite ***Festivalul celei de-a noua Luni.*** Cu toate astea, nu poate dormi, cu toată poezia liniştitoare a lui Li Qingzhao. Ridicându-se până la urmă din pat, traversează camera spre toaleta ei şi se priveşte în oglindă. Nu este întâmpinată de Fata din Oglindă, ci de altcineva, de o persoană pe care aproape că n-o recunoaşte: o apariţie de vârstă mijlocie, cu chipul ridat de vârstă, cu părul încurcat şi rar. Pare lipsit de sens să-ncerce să şi-l perie, în schimb, se întoarce şi se îndreaptă spre uşă.

Furişându-se pe hol, Yuliang ajunge la uşa lui Zanhua. Aşteaptă un moment, apoi intră. Cu fiecare pas pe care-l face pe podeaua lăcuită, se aşteaptă ca el să se trezească, să o vadă. Dar Zanhua rămâne adâncit în somn. E aşezat pe spate, cu o mână întinsă spre capul patului, iar cu cealaltă odihnindu-i-se în locul lui preferat, pe obraz, în întuneric, chipul lui pare cu mult mai senin decât Yuliang îşi aminteşte să-l fi văzut în ultimele câteva săptămâni. Mai vede şi că ar trebui să se tundă - o şuviţă neobişnuit de lungă şi dezordonată atârnă ca o dâră de cerneală pe suprafaţa palidă a frunţii sale. Yuliang se apleacă şi o dă pe spate.

Când se urcă în pat, Zanhua murmură ceva, dar nu se mişcă. Cu grijă, îşi aşază capul în faţa pătratului perlat al ferestrei: vrea să fie primul lucru pe care el îl va vedea când se trezeşte. îi şopteşte numele:

— Zanhua.

Din nou:

— Zanhua.

Pleoapele i se zbat. Când încearcă să se ridice, ea îl împinge înapoi, imobilizându-i uşor cu mâinile şi picioarele. Buzele îi coboară pe trupul lui, în timp ce încă îi reţine mâinile, ţinându-l sub ascultare până ce ştie sigur că este pregătit. Când

revine lângă el, îl sărută din nou, mângâind cu buzele trăsăturile pe care a ajuns să le cunoască mai bine decât pe ale sale: pleoape şi gene răsucite, nas, obraji, tâmpla care pulsează, adâncitura moale care marchează începutul claviculei, îşi începe iar coborârea leneşă, dar el dă drumul unui geamăt dulce şi o ia în braţe. O trage înapoi în sus, iar degetele lui subţiri se chinuiesc mai întâi să se elibereze, să o găsească. Să intre.

Dar Yuliang nu vrea ca în noaptea asta să urmeze stilul lor obişnuit, de consumare rapidă şi impulsivă. îi prinde trupul cu picioarele ca într-o menghină. Şi când, în sfârşit, se deschide pentru el, îl ghidează secundă după secundă. îl forţează, cu un murmur sau o privire tăcută, să încetinească sau chiar să se oprească. Până la urmă, aproape încremenesc amândoi.

Privind în ochii lui împăienjeniţi de somn, încearcă să-i transmită tot ceea ce simte - descoperirea de astăzi, fricile ei. Marile regrete. Decepţiile. Datoria ei nespusă, de neplătit. Nu eu am ales să fiu aşa, ar vrea să-i spună. Am încercat să mă schimb. Pur şi simplu nu pot. Caută pe faţa lui un semn de înţelegere, în timp ce se mişcă încet, împreună.

La început totul este aproape încremenit - doar ridicarea şi coborârea respiraţiei lor îngemănate. Încet-încet însă, ea îi aduce pe amândoi la o grabă aproape frenetică. Şi, la sfârşit, senzaţia care o cuprinde este mai profundă decât tot ce simţise până atunci, e aproape dureroasă. Pare să-i ia în stăpânire nu numai trupul, ci întreaga fiinţă,

ducând-o mult deasupra lui şi lăsând-o apoi să se prăbuşească asemenea unui zmeu.

Şi totuşi, după aceea, zăcând peste trupul lui, pe pieptul umed şi neted, cu propriul corp învineţit şi gol şi dureros, se simte ciudat de singură. De parcă - în ciuda respiraţiei lui calde şi familiare, a apăsării trainice a greutăţii lui - ar fi deja la mii de kilometri depărtare.

Partea a noua

PLECAREA

Curajul e o altă denumire a creativităţii.
HENRI MATISSE

Patruzeci si cinci

La o săptămână după începutul anului vestic 1937, doamna Pan Yuliang se află alături de soţul ei pe debarcaderul vaporului companiei Canadian Maritime. Au ales o şampană tocmind-o la două treimi din preţul pe care proprietarul ei îl ceruse la început. Barcagiul, bătut de soare şi vânt, grăbit să facă transportul mai repede, ca să-i rămână timp să se întoarcă pentru vreun alt călător întârziat, încarcă iute cele două cufere ale lui Yuliang, o geantă brodată şi două portofolii bine împachetate — tot ce mai rămăsese din opera ei - pe puntea pătrată a ambarcaţiunii sale. Yuliang îşi duce în mână poşeta şi trusa de pictură.

— Ţi-ai luat documentele de călătorie? întreabă Zanhua.

— M-ai întrebat deja de patru ori.

— Probabil încă mai sper că le-ai uitat, zâmbeşte el slab.

Yuliang surâde la rândul ei, cu toate că, o clipă, se simte ca şi cum inima i se crăpase deja un pic.

In săptămâna care tocmai se încheiase, nu pomeniseră aproape deloc perspectiva ameninţătoare a plecării ei. în schimb, cheltuiseră toţi banii pe care îi primiseră în compensaţia acelei expoziţii dezastruoase. Trăiseră de parcă viaţa lor începea şi se termina aici, în Shang- hai; luând în oraş absolut toate mesele, încercând tot ceea ce oraşul avea de oferit, de la barurile englezeşti, la arta culinară franţuzească şi la faimosul restaurant în stil Yangzhou de pe Nanjing Road.

îşi cumpăraseră pantofi şi ciorapi de la Wing On, pălării de la Grigorieff & Co. şi lenjerie intimă de la China Tai Underwear Co. Yuliang îşi făcuse patru rochii noi la Madame Muriel de pe Bulevardul Joffre. Băuseră ceai la Cathay, vin la Palais şi gin la sala de bal Vienna. Dintr-un capriciu, li se alăturaseră celor mai avuţi la cursa organizată cu ocazia Anului Nou la elegantul club de curse din Shanghai.

Yuliang nu mai participase niciodată la un asemenea eveniment, dar se trezise brusc absorbită de el, la fel de vrăjită de poneii mongoli bine ţesălaţi şi formidabili (pe care Xu Beihong îşi exersase abilitatea de a desena), cât şi de femeile afişând pălării împodobite cu naturi moarte mişcătoare: flori de mătase şi fructe false, păsări şi funde. Ovaţionaseră şi strigaseră răguşiţi când calul pe care Zanhua pariase că va ajunge al doilea ieşise exact pe locul doi.

Până şi felul în care se iubiseră căpătase un aer de abandon total; de parcă nu ar fi fost decât o altă metodă de amânare a acestui moment. In ultima noapte petrecută împreună, cu trupurile încolăcite lucind de sudoare, tot nu spuseseră nimic — dar absolut nimic - despre evenimentul cumplit care nu se mai afla decât la câteva ore depărtare. Zanhua pur şi simplu o sărutase pe frunte, ca întotdeauna înainte să se culce. Apoi o luase în braţe şi închisese ochii. Yuliang însă nu putuse dormi până aproape de zori. Dar nu se mişcase; fusese foarte, foarte atentă să nu-l trezească.

Insă acum, stând aici, pe marginea celei mai profunde dintre despărţirile lor de până atunci, îşi dă seama brusc cât de suprarealistă fusese existenţa lor într-un asemenea vid. Totuşi, îşi reaminteşte ea, acesta este Shanghaiul. întregul oraş pare să trăiască într-o ceaţă veselă de negare, chiar dacă războiul e iminent. Avioane naţionaliste vâjâie pe cer şi soldaţi japonezi se plimbă ţanţoşi şi siguri pe ei prin Hongkou. Străjuiesc graniţa de nord a Chinei, pentru moment hăr- ţuind doar, dar urmărind să inventeze „incidente" care să le ofere scuza de a ataca în forţă. Locuitorii Shanghaiului răspund la toate acestea mai comandându-şi un rând. Băutura curge mai repede; fustele devin mai scurte, orele, mai târzii, dansurile din saloane, mai lungi şi mai lascive. Chiar şi acum, revenindu-şi din ceea ce simte că va fi ultima mahmureală pentru cel puţin o lună, Yuliang vede prin zecile de vapoare, şampane, jonci şi cargouri Hi no Maru[21] fluturând la orizont, de pe puntea a două distrugătoare. Vasele de luptă sunt situate mult în afara zonei „fără navigaţie" stabilită de Liga Naţiunilor. îi lasă senzaţia a doi colţi mari de oţel.

— Doamnă, ar trebui să plecăm, spune barcagiul ţâfnos, pregătin- du-şi vâsla în partea din spate a bărcii. *Ducesa de York* stă neclintită în spatele lui, în Huangpu. Punţile sale etajate sunt deja pline cu siluete de mărimea unor păpuşi făcând cu mâna şi strigând, ridicându-şi aparatele de fotografiat. Aruncând mâncare şi dolari spre nelipsita droaie de cerşetori de jos. Nava ridică ancora în mai puţin de jumătate de oră şi sirena de pe puntea superioară emite în aer cel de-al doilea semnal al plecării. In dană, alţi călători ajunşi în ultimul minut îşi tocmesc şampanele şi îi îmbrăţişează pe cei dragi pentru ultima dată.

— Doamnă, trebuie să vă grăbiţi, îi aduce din nou aminte căpitanul zdrenţăros.

— Vin, îi răspunde ea. Dar nu se mişcă.

— Chiar ar trebui să te grăbeşti, spune şi Zanhua. Altfel, documentele alea nu-ţi vor mai folosi la nimic.

Punându-şi mâinile streaşină la ochi el se uită spre vaporul care se va opri la Saigon, Singapore şi Colombo. Va înconjura Cornul Africii, va traversa apele de cobalt şi recifurile de corali din Djibouti şi va urca în Canalul Suez spre Port Said, înainte de a ajunge la destinaţia finală: Marsilia. Este cea de-a treia călătorie a lui Yuliang pe ruta asta - schiţase aceste porturi de pe punte. Şi totuşi, dintr-odată, nu-şi mai aduce aminte absolut deloc de felul în care arată. Nu vede decât oraşul iubit, blestemat, din spatele portului. Asta şi faţa trasă a soţului ei.

21 Drapelul japonez.

O clipă vrea să renunţe la decizia ei. M-am răzgândit, se vede spunând. In schimb, îl ia de mână.

— Am o provocare pentru tine, spune repede.

El încearcă să zâmbească.

— Prea bine. Care sunt indiciile mele?

— Primăvară. Luntre. încărcătură grea.

Buzele lui se mişcă fără a rosti vreun cuvânt, în timp ce închide ochii. Apoi îi deschide.

Se spune că la Izvoarele Gemene primăvara este încă frumoasă
Şi eu îmi doresc să vâslesc până acolo.
Dar îmi e teamă că micuţa luntre de pe Izvoarele Gemene
Nu ar putea să ducă încărcătura grea a durerii mele...

Vocea i se stinge la ultimul cuvânt. Cu bărbia tremurând, îşi întoarce privirea.

Ridicându-se pe vârfuri, Yuliang îl ia de gât.

— Mi-e frică, şopteşte tremurat. N-ar trebui să te las aşa. Nu acum.

— Vorbeşti de parcă ar exista un moment în care ar trebui să pleci. O ia în braţe. Bastonul lui ridicol o înţeapă în umăr.

— Doar că... nu am încredere că te vor proteja.

— Cine?

— Ştii tu cine. Ochii îi lăcrimează - de la vânt, probabil. Se grăbeşte să şi-i şteargă, nervoasă.

Ultima săptămână adusese veşti despre răpiri şi eliberări, despre spioni japonezi, planuri de rezervă şi negocieri ascunse. Se recursese la o nouă alianţă între comunişti şi Kuomintang - unii spun că artizanul ei ar fi fost chiar Zhou Enlai, lucru care putea explica faptul că Zanhua fusese reprimit la lucru (cu toate că nu a stricat nici zvonul că scandaloasa lui concubină era pe punctul de a părăsi ţara). Dar Yuliang tot n-are încredere în ei - în nici unul dintre ei.

— Mă simt, spune ea, de parcă te-aş lăsa pradă tigrilor.

—Atunci rămâi. Apără-mă. Zanhua încearcă din nou să zâmbească: Nu cunosc pe nimeni în stare să se apere mai bine de tigri.

— Asta este o minciună. îşi şterge ochii cu mânecile, râzând. Dacă aş fi destul de curajoasă, n-aş mai pleca.

— De ce nu? Oricine are nevoie de o vacanţă în lupta aceasta cumplită.

Asta nu este o simplă vacanţă, ar vrea să spună. Dar nu o face. Respectă regula lor veche, lăsând lucrurile cele mai dureroase nerostite.

— Yuliang, spune Zanhua. Chiar aşa. Poate că ai putea rămâne. Aici lucrurile sunt pe punctul de a se schimba. Simt asta.

Atingându-i obrazul, Yuliang ştie că acesta este adevărul: că, în ciuda amărăciunii sale, credinţa lui Pan Zanhua în China este la fel de vie ca întotdeauna. Chiar şi fără Guanyin sau Weiyi în viaţa lui, el nu ar face niciodată ceea ce face ea: n-ar pleca, pur şi simplu.

— Atunci implică-te în această schimbare, îi spune. Găseşte-ţi prietenii. Ţine-te bine de ei. Nu-ţi mai bate capul cu felul în care vei fi privit de alţii.

El strânge din buze.

— Pentru unii dintre noi este mai dificil decât pentru alţii.

Ducesa sună din nou - ultima strigare.

— Doamnă! mârâie barcagiul. Dacă nu vă urcaţi, atunci luaţi-vă înapoi bagajele. Am şi eu treburile mele.

Yuliang mai respiră o dată, adânc, apoi se ridică din nou pe vârfuri. II sărută pe soţul ei pentru ultima oară, franţuzeşte. Pe fiecare obraz.

Dar, în timp ce se retrage, el o trage înapoi. Cuprinzându-i faţa strâns cu mâinile, Zanhua îşi apasă cu forţă buzele pe buzele soţiei sale. O doare. Dar nu se fereşte. Iar în momentul în care îi dă drumul, se simte de parcă ar cădea de undeva de sus.

— Voi fi pe punte când vasul va porni, şopteşte ea. Se aşază amorţită, îi face uşor cu mâna pentru o ultimă dată, apoi îşi întoarce privirea, fiindu-i teamă că, dacă se va mai uita înapoi fie şi o singură oară, toată hotărârea ei va dispărea.

Nu te gândi.

Chiar în momentul în care barcagiul îşi afundă vâsla în apă, îl aude pe Zanhua strigând din nou.

— Yuliang, spune el. Yuliang. Aşteaptă. Am uitat să-ţi dau asta...

Când se întoarce, el arată ceva prea mic ca să vadă ce e.

— II arunc, strigă el ca să acopere distanţa din ce în ce mai mare.

— Nu, stai...

Dar este prea târziu. El îşi azvârle braţul, îşi deschide degetele. Obiectul se arcuieşte peste apa gri şi se loveşte de rama

bărcii. O clipă, în care îşi ţine respiraţia, Yuliang crede că-l va înghiţi râul. Dar cade în partea cealaltă, aterizând pe podeaua udă, la picioarele ei.

Se apleacă şi îl ridică. Ştergându-l de pantaloni, îl ţine în mână nevenindu-i să creadă: este micuţul mistreţ de jad pe care îl pierduse ultima dată când venise în Shanghai.

— Cei de la hotel l-au găsit, strigă el. Era sub un pat. Mai strigă ceva, dar zgomotul şampanei îi acoperă cuvintele.

— Cum? strigă ea înapoi, iar vocea i se frânge de la efort.

El clatină din cap, respiră adânc. îşi duce mâinile lui de intelectual la gură. Şi, de data asta, ea reuşeşte să desluşească cuvintele, cu greu:

— Ca să-ţi poarte noroc.

Yuliang dă din cap, strângând obiectul minuscul atât de tare, încât încheieturile degetelor i se albesc.

Nu-şi slăbeşte soţul din priviri, în timp ce zgomotele de pe vapor - saluturile strigate şi ultima sirenă, misterioasă - o învăluie. îl priveşte în timp ce sunetele Europei se pierd în valurile din Huangpu. Până ce bagajele ei sunt suite peste bord şi conducătorul şampanei se îndepărtează. Până ce difuzorul vasului anunţă ora, iar însoţitorul de vas care stă lângă ea o ajută să se aplece şi întreabă, în franceza domoală şi ciudată din nordul Americii:

— *Venez-vous â bord, mademoiseller*[1] Yuliang se întoarce şi îl priveşte.

— *Cest madame,* şopteşte ea.

— *Pardon,* spune el şi trece pe chineză: Urcaţi la bord?

Yuliang îşi coboară ochii spre talisman. Acesta o priveşte cu
privirea lui verde, la fel de împietrită şi de încăpăţânată ca întotdeauna, îl mai strânge o dată în mână, după care îi dă drumul în buzunar.

1 Urcaţi la bord, domnişoară? (fr.)

Epilog

Pe 13 iulie 1937 japonezii au atacat Shanghaiul pentru a doua oară, declanşând o bătălie sângeroasă şi istovitoare care, datorită hotărârii şi perseverenţei armatei chineze şi a cetăţenilor neînfricaţi ai Shanghaiului, a durat mai mult de trei luni, soldându-se cu zeci de mii de victime, înainte ca oraşul să fie cucerit. Până în decembrie 1937, Japonia a cucerit Nanjingul; au urmat şase săptămâni de violuri, jafuri şi omoruri care au curmat peste o jumătate de milion de vieţi. Chiang Kai-shek şi guvernul său republican s-au retras în interiorul ţării, la Chongqing, unde au format, din nou, o alianţă şubredă cu Partidul Comunist Chinez. Acest armistiţiu s-a destrămat odată cu capitularea Japoniei în 1945, fapt care a aruncat China într-un război civil sângeros pentru încă patru ani de zile.

In 1949, ultimul bastion republican din Chengdu a căzut, iar guvernul lui Chiang s-a retras din nou, de această dată în Taiwan. După instalarea sa, în octombrie 1949, guvernul comunist al Republicii Populare Chineze a decretat realismul social forma ideală de artă a noii naţiuni. Orientat împotriva mişcărilor vestice mai romantice, realismul social s-a concentrat pe realităţile urâte ale vieţii moderne, mai ales pe condiţia omului sărac. Nudurile tradiţionale erau respinse cu vehemenţă.

Unii dintre foştii colegi ai lui Yuliang au încercat să se adapteze noii estetici. Xu Beihong a devenit preşedintele Academiei Centrale de Arte Frumoase şi, în această calitate, a depus un efort continuu de a integra realismul în cadrul picturii tradiţionale. A murit din cauza unei hemoragii cerebrale în 1953. După eliberarea oraşului, Academia de Artă din Shanghai, condusă de Liu Haisu, a fost comasată cu alte două şcoli, dând naştere Colegiului de Artă din China de Est, care, până la urmă, a fost mutat la Nanjing. Liu însuşi a pictat intens

în anii 1950 şi 1960, având o singură perioadă de declin, după ce a fost declarat inamic al Revoluţiei Culturale şi arestat la domiciliu. A murit în 1994, creând neobosit până la sfârşit.

Pan Zanhua a murit în 1959.

Pan Yuliang nu s-a mai întors niciodată în China. In primii zece ani ai exilului ei autoimpus, a expus în cadrul celei de-a LlII-a Expoziţii Naţionale Franceze de Artă, în cadrul Salonului Independenţilor, la cea de-a LI-a Expoziţie de Artă. In 1945 a câştigat medalia de aur pentru debut la Salonul Independenţilor, iar în 1958 a expus din nou acolo. în acelaşi an, lucrările sale au putut fi admirate la Muzeul de Artă Modernă din Paris. Nedorind să-şi schimbe stilul şi neputând să-şi depăşească aversiunea faţă de negustorii de artă, nu a reuşit să devină niciodată un pictor cu succes comercial şi, potrivit majorităţii surselor, şi-a trăit ultimele zile în sărăcie şi boală. Cu toate acestea, nu a renunţat niciodată să fie mândră de naţionalitatea ei, alegând să-şi păstreze cetăţenia chineză până în anul morţii sale, 1977. A fost îngropată în cimitirul parizian Montparnasse, în straie tradiţionale chinezeşti.

Moştenirea remarcabilă lăsată de Pan Yuliang este compusă din peste patru mii de opere de artă - sculpturi, desene, picturi în ulei, acuarele. Multe dintre acestea pot fi găsite în muzeul de artă al provinciei sale natale, Anhui.

Inevitabil, încă mai suscită controverse: în 1993, o expoziţie cu lucrările ei, organizată la Beijing, a cauzat destule discuţii pentru ca unele din nuduri să fie retrase.

Bibliografie selectivă

Ayscough, Florence, *Chinese Women: Yesterday and Today,* New York, Da Capo, 1975.

Baum, Vicki, *Shanghai, '37,* New York, Oxford University Press, 1987.

Birnbaum, Phyllis, **Glory in a Line: A Life ofFoujita: The Artist Caught Between East and West,** *New York, Faber and Faber, 2006.*

Brasai', *The Secret Paris ofthe30's,* tr. Richard Miller, New York, Pan- theon, 1976.

Brettell, Richard, *Modern Art, 1851—1929,* London, Oxford University Press, 1999.

Chang Iris, **The Râpe ofNanking: The Forgotten Holocaust of World War II,** *New York, Penguin, 1997.*

Clark, David, ed., *Shanghai Modern: 1919-1945,* Ostfildern, Germania, Hadje Cantz, 2005.

Dong, Stella, *Shanghai: The Rise and Fall of a Decadent City,* New York, Flarper Perennial, 2000.

Dunand, Frank, ed., **The Pavilion of Marital Harmony: Chinese Painting and Caligraphy Between Tradition and Modernity,** *Chicago, Art Media Resources, 2002.*

Evans, Richard, **Deng Xiaoping and the Making of Modern China,** *New York, Penguin, 1997.*

Gronewald, Sue, **Beautiful Merchandise: Prostitution in China, 1850—1936,** *New York, Flarrington Park, 1985.*

Hamilton, William Stenhouse, *Notes front Old Nanking, 1947—1949,* Canberra, Pandanus, 2004.

Hansen, Arlen J., **Expatriate Paris: A Cultural and Literary Guide to Paris of the 1920s,** *New York, Arcade, 1991.*

Henri, Robert, *The Art Spirit,* Boulder, Colo., Westview, 1984.

Hershatter, Gail, **Dangerous Pleasures: Prostitution andModernity in Twentieth-Century Shanghai,** *Berkeley, University of California Press, 1997.*

Ho, Lucy Chao, **„More Gracile Than Yellow FlowersThe Life and Works of Li Ching-chao,** *Hong Kong, May fa ir, 1968.*

Huddleston, Sisley, *In and About Paris,* London, Methuen, 1927.

Levine, Marilyn A., **The Found Generation: Chinese Communists in Europe During the Twenties,** *Seattle, University of Washington Press, 1993.*

Liao, Jingwen şi Ching-wen Laio, *Xu Beihong: Life of a Maşter Painter,* tr. Zhang Peiji, San Francisco, China Books and Periodicals, 1987.

Lu, Hsun, *Selected Stories ofLu Hsun,* tr. Yang Hsien-yi, Gladys Yang, New York, W.W. Norton, 2003.

Lucas, E.V., *A Wanderer in Paris,* London, Methuen, 1909.

Mason, Caroline Atwater, *The Speli of France,* Boston, L.C. Page, 1912.

Rose, June, **Suzanne Valadon: The Mistress ofMontmartre,** *New York, St. Martin's, 1999.*

Shinan, **Huahun (Painter's Spirit: The Biography of Pan Yuliang),** *Shanghai, Wenhui News / Wu Wenhuan, 1983.*

Spence, Jonathan D., *The Search for Modem China,* New York, W.W.Norton, 1990.

Stein, Gertrude, *Paris, France,* New York, Liveright, 1996, reed.

Sullivan, Michael, *Art and Artists of Twentieth-Century China,* Berkeley, University of California Press, 1996.

Wakeman, Frederick, *The Fall of Imperial China,* New York, Free Press, 1975.

Wang, Ping, **Aching for Beauty: Footbinding in China,** *New York, Anchor, 2002.*

Wheeler, K.W., Lussier, V.L., ed., *Women, the Arts, and the 1920s in Paris and New York,* New York, Transaction, 1982.

Yang, Benjamin, *Deng: A Political Biography,* Armonk, N.Y., M.E. Sharpe, 1998.

Ye, Zhaoyan, *Nanjing 1937: A Love Story,* tr. Michael Berry, New York, Columbia University Press, 2002.

Mulţumiri

Proiectul de faţă s-a dovedit de durată, solicitant şi probabil prea ambiţios. Reuşita lui se datorează oamenilor care m-au ajutat şi m-au susţinut tot timpul, printre care se numără Alan Ziegler şi Columbia School of the Arts Writing Division, pentru sprijin, încurajare şi înţelegere a limitelor de timp şi bani ale unei mame cu pretenţii literare; Helen Schulman, pentru că m-a ajutat să-mi găsesc drumul la început; Binnie Kirshenbaum şi Mary Gordon, pentru că m-au mânat şi m-au făcut să merg mai departe. Jeesoon Hong, Kailin Huang, Yeewan Koon şi Wei Zhong mi-au oferit cu toţii informaţii şi traduceri preţioase, citindu-mi atent toate referinţele chinezeşti din text, în timp ce Andrea LaFleur, Julia Lichtblau, Denis Bonnet şi Hillary Jordan m-au ajutat la fel de mult la partea referitoare la Franţa. Tim Brewe şi Erica Hope Charpentier mi-au suportat încercările căznite de a descifra tainele picturii în ulei. Ii sunt îndatorată lui Kuiyi Shen de la University of California, San Diego, curator al expoziţiei ce mi-a atras atenţia pentru prima oară asupra lui Pan Yuliang. Borhua Wang de la Institutul Pratt mi-a îndrumat, de asemenea, primii paşi în cunoaşterea operei lui Pan, iar Madleine Zelin de la Catedra de Limbi şi Culturi Est-Asia- tice de la Columbia University mi-a indicat lecturi, seminare şi alţi consultanţi care m-au ajutat. Suzette Cody a cutreierat neobosită prin Singapore, căutând tablourile lui Pan Yuliang; Tom Cody a bătut străzile Shanghaiului pentru a găsi urme ale vieţii lui Pan şi ale influenţelor sale formatoare. Liang Luo de la University of Michigan, Antonia Finnane de la University of Melbourne şi Anik Fournier de la Muzeul de Artă Contemporană din Montreal mi-au împărtăşit cu generozitate studiile, imaginile şi gândurile lor. Sunt îndatorată Art Students League of New York — în special lui Frank Mason şi grupei sale talentate - multe mulţumiri pentru că mi-au permis să intru în lumea

lor, fie şi pentru o singură zi. De asemenea, mulţumesc Art Retreat Museum din Singapore şi casei de licitaţii Sotheby's pentru că mi-au facilitat accesul la opera uimitoare a lui Pan Yuliang şi pentru informaţiile oferite.

Intre colegii de la seminar şi prietenii iubitori de literatură, sunt zeci de oameni care mi-au oferit părerile lor în procesul scrierii acestui roman. Le mulţumesc în special lui Alison Bogert, Halle Eaton, Michael Epstein, Joanna Hershon, Hillary Jordan, Amy Sirot, Ellen Umansky, Josh Weil şi Michelle Wildgen, care au petrecut mult timp citind, recitind şi dându-mi sfaturi. Agenta mea excepţională, Elisabeth Sheinkman, mi-a oferit încredere în mine şi m-a susţinut încă de la început în acest proiect curajos, iar editorii Jill Bialosky de la Norton şi Mary Mount de la Viking U.K. au reprezentat un duo de neoprit; lucrul alături de ei a fost un privilegiu. Redactorul Liz Duvall a oferit de nenumărate ori soluţii salvatoare. Aş dori să le mulţumesc şi acelora care mi-au pus la dispoziţie căminele, birourile şi spaţiile lor liniştite, în timp ce propriul meu apartament era plin de jucării, chiote de veselie şi crize de plâns; Marcy Lovitch, Susan Chaddick şi Andrea Reiff au fost extrem de generoase.

Am lăsat la urmă persoana cea mai importantă. Soţul meu, Michael, merită (chiar dacă nu primeşte întotdeauna) recunoştinţa mea eternă pentru sprijinirea unei idei bune, pentru că m-a provocat s-o pun în practică şi pentru că mi-a oferit un ajutor cu adevărat eroic, păreri cinstite şi nu a pus capăt căsniciei noastre. Eşti Calul de Foc al sufletului meu. Fiicele mele, Katie şi Hannah - Dragon şi Maimuţă -, au fost o sursă inepuizabilă (şi neadormită) de inspiraţie, voioşie şi admiraţie. Această carte, ca tot ceea ce fac, este pentru voi.

Permisiuni

Autoarea mulţumeşte pentru permisiunea de a cita din următoarele lucrări:

Martin Bernal, *Chinese Socialism to 1907.* Copyright © 1975 by Martin Bernal, Corneli Univerity Press. Cu permisiunea autorului.

Robert Henri, *The Art Spirit.* Copyright © 1923 J.P. Lippincott Company. Copyright renewed 1951 by Violet Organ. Cu permisiunea Perseus Books Group.

Gail Hershatter, *Dangerous Pleasures: Prostitution and Modernity in Twentieth-Century Shanghai.* Copyright © 1997 by the Regents of the University of California. Cu permisiunea University of California Press.

Ho Xuan Huong, „The Floating Cake" şi „The Lustful Monk", tr. John Balaban, in *Spring Essence: The Poetry of Ho Xuan Huong.* Copyright © 2000 by John Balaban. Cu permisiunea Copper Canyon Press, www.coppercanyonpress.org.

Li Po, „At Ching-Men Ferry", „Avoiding Farewell in a Chin-Ling Wineshop", „Drinking Alone Beneath the Moon: Part 3", „Night Thoughts at Tung-Lin Monastery on Lu Mountain", tr. David Hamilton, in *The Selected Poems of Li Po,* Copyright © 1996 David Hamilton. Cu permisiunea New Directions Publishing Corp.

John Sloan, „The Gist of Art". Copyright © 1997. Cu permisiunea Dover Publicatios Inc.

Michael Sullivan, *Art and Artists of the Twentieth-Century China.* Copyright © 1996 Michael Sullivan. Cu permisiunea University of California Press.

în colecţia **Raftul Denisei** au apărut
Arnon Grunberg, **Istoria calviţiei mele**
Mihail Bulgakov, **Maestrul şi Margareta**
Sarah Dunant, **Naşterea lui Venus**
Gonzalo Torrente Ballester, *Cronica regelui aiurit*
Friedrich Diirrenmatt, *Justiţie*
Kurt Vonnegut, **Sirenele de pe Titan**
Douglas Carlton Abrams, **Jurnalul pierdut al lui Don Juan**
Eric-Emmanuel Schmitt, *Viaţa mea cu Mozart*
Will Seif, **Cum trăiesc morţii**
Kelly Jones, **Al şaptelea licorn**
Peter Carey, **Furtul. O poveste de iubire**
Hubert Selby Jr., **Recviem pentru un vis**
Fumiko Enchi, *Măştile*
Jonathan Safran Foer, *Totul e iluminat*
Ismail Kadare, *Umbra*
Anai's Nin, **Henry şi June**
Rachel Cusk, **Arlington Park**
Jesus Dfaz, **Cele patru fugi ale lui Manuel**
John Fante, **O să vină şi primăvara, Bandini**
Douglas Coupland, **Toate familiile sunt psihotice**
Mitch Albom, *încă o zi*
Diane Setterfield, **A treisprezecea poveste**
Nikos Kazantzakis, **Hristos răstignit din nou**
Milorad Pavic, **Mantia de stele**
Sarah Dunant, *Transgresiuni*
Joey Goebel, *Anomalii*
Andrei' Makine, **Fiica unui Erou al Uniunii Sovietice** *Ellis Avery,* **Foc în pavilionul de ceai**
Ludmila Uliţkaia, **Al dumneavoastră sincer, şurik** *Yasunari Kawabata,* **Dansatoarea din Izu** *Didier van Cauwelaert,* **Evanghelia după Jimmy** *Gregor von Rezzori,* **Memoriile unui antisemit** *Alessandro Perissinotto,* **Celei care mă judecă**

Eric-Emmanuel Schmitt, *Copilul lui Noe*
James Frey, **Prietenul meu Leonard**
Douglas Coupland, *Generaţia X*
Pablo De Santis, **Caligraful lui Voltaire**
John Updike, *Fugi, Rabbit*
J.M. Coetzee, **Maestrul din Petersburg**
David Mitchell, *Atlasul norilor*
Sawako Ariyoshi, *Soţia doctorului*
Laura Restrepo, *Dulce companie*
Leo Perutz, **Iuda lui Leonardo**
Kurt Vonnegut, **Bun venit printre maimuţe**
Carol Shields, **Jurnal în piatră**
Taichi Yamada, **In căutarea unei voci din depărtare**
Martin Suter, **Diavolul din Milano**
Amos Oz, **Poveste despre dragoste şi întuneric**
Michael Chabon, *Băieţi teribili*
Rick Moody, **Furtuna de gheaţă**
Gary Shteyngart, *Absurdistan*
Tash Aw, **Fabrica de mătase**
Richard Ford, **Cronicarul sportiv**
Gonşalo M. Tavares, *Ierusalim*
Joseph Roth, **Spovedania unui ucigaş.**
Legenda sfântului beţiv
Eduardo Mendoza, **Mauricio sau alegerile locale**
Eric-Emmanuel Schmitt, *Secta Egoiştilor*
Alessandro Piperno, **Cu cele mai rele intenţii**
Arnon Grunberg, **Nesuferitele zile de luni**
Jeanette Winterson, **Portocalele nu sunt singurele fructe**
Cinghiz Aitmatov, **Stigmatul Casandrei**
Sawako Ariyoshi, **Dansatoarea de Kabuki**
Naghib Mahfuz, **O mie şi una de nopţi şi zile**
John Updike, **întoarcerea lui Rabbit**
Mo Yan, **Sorgul roşu**
Arthur Japin, **In ochii Luciei**
Guillermo Martinez, **Moartea lentă a Lucianei B.**
Kurt Vonnegut, **Cutremur de timp** *Fumiko Enchi,* **Ani de aşteptare**
Ismail Kadare, **Amurgul zeilor stepei** *J.M. Coetzee,* **Viaţa şi vremurile lui Michael K** *John Cowper Powys,* **Cercul nebunilor** *Subcomandante Marcos, Paco Ignacio Taibo II,* **Morţii incomozi** *Sara Gruen,* **Apă pentru elefanţi** *Niccolo Ammanid,* **Cum vrea Dumnezeu** *Zeruya Shalev,* **Viaţa amoroasă** *Madeleine Thien,* **Certitudine** *Lesley Downer,* **Ultima concubină** *Irvin D. Yalom,* **Minciuni pe canapea** *Antonio Lobo Antunes,* **Ordinea naturală a lucrurilor** *Jay Parini,* **Ultima gară** *Yasunari Kawabata,* **Vechiul oraş imperial** *Jeanette Winterson,* **Sexul cireşilor** *Daniel Kehlmann,* **Eu şi Kaminski** *Richard Ford,* **Ziua Independenţei** *Douglas Coupland,* **Miss Wyoming** *Pablo Tusset,* **In numele porcului** *Kate Morton,* **Casa de La Riverton** *Teru Miyamoto,* **Brocart de toamnă** *Amos Oz,* **Rime despre viaţă şi moarte** *Yukio Mishima,* **Zăpada de primăvară** *Steve Sem-Sandberg,* **Ravensbruck** *Janice Y. K. Lee,* **Profesoara de pian** *Cormac McCarthy,* **Drumul** *Kurt Vonnegut,* **Puşcăriaşul** *J.M. Coetzee,* **Jurnalul unui an prost** *Jennifer Johnston,* **Bărbatul de la gară** *Herta Miiller,* **încă de pe atunci vulpea era vânătorul** *Hong Ying,* **K Arta iubirii** *Jennifer Cody Epstein,* **Pictoriţa din Shanghai** *Chang-rae Lee,* **Zbor peste Long Island** *Ismail Kadare,* **Mesagerii ploii** *Eric-Emmanuel Schmitt,* **Evanghelia după Pilat** *Yukio Mishima,* **Tumultul valurilor** *Dama Chaviano,* **Insula iubirilor nesfârşite**
Amos Oz, **Să nu pronunţi: noapte**

Peter Carey, **Viaţa mea clandestină**
Karel G. van Loon, *Fructul pasiunii*
John Updike, **Rabbit e bogat**
Joshua Ferris, **Şi atunci ne-au terminat**
Hanif Kureishi, **Am ceva să-ţi spun**
Hubert Selby Jr., **Ultima ieşire spre Brooklyn**
Alonso Cueto, *Ora albastră*
Arto Paasilinna, *Anul iepurelui*
J.M. Coetzee, *Epoca de fier*
Yukio Mishima, **Confesiunile unei măşti**
Yukio Mishima, *Cai în galop*
J.M. Coetzee, *Dezonoare*
Douglas Coupland, *Tânără în comă*
Jasper Fforde, **Cazul Jane Eyre**
Julia Franck, **Femeia din amiază**
Antonio Lobo Antunes, *Arhipelagul insomniei*
Nikos Kazantzakis, **Ultima ispită a lui Hristos**
Ismail Kadare, *Accidentul*
Ştefan Merrill Block, *Povestea uitării*
Anuradha Roy, **Un atlas al dorinţelor zadarnice**
Eric-Emmanuel Schmitt, **Cea mai frumoasă carte din lume**
Kate Morton, **Grădina uitată**
James Meek, **începem coborârea**
Matilde Asensi, *Totul sub Cer*
Nicole Krauss, **Un bărbat intră în cameră**
John Updike, **Rabbit se odihneşte**
Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Ghepardul*
Tariq Aii, **Cartea lui Saladin**
Naghib Mahfuz, **Rhadopis din Nubia**
Ludmila Uliţkaia, **Daniel Stein, traducător**
Martin Suter, *Small World*
Yasunari Kawabata, *Lacul*
Ismail Kadare, **Cronică în piatră. Vremea nebuniei**
Jon Krakauer, *In sălbăticie*
Tash Aw, **Harta lumii nevăzute**
Nicole Krauss, *Marea casă*
Virginia Woolf, **Doamna Dalloway** *Horace McCoy,* **Şi caii se împuşcă, nu-i aşa?**
Virginia Woolf, *Valurile*
J.M. Coetzee, *Tinereţe*
Hong Ying, **Concubina din Shanghai**
Dave Eggers, **Opera sfâşietoare a unui geniu năucitor**
Giovanni Arpino, *Parfum de femeie*
Nagai Kafti, **Komayo. Povestea unei gheişe**
Ismail Kadare, *Spiritus*
Jeanne Kalogridis, *Eu, Mona Lisa*
Taichi Yamada, **N-am mai visat de mult că zbor**
Nikos Kazantzakis, **Raport către El Greco**
Ştefan Zweig, **Douăzeci şi patru de ore din viaţa unei femei**
Kaui Hart Hemmings, *Descendenţii*
Paula McLain, **Soţia din Paris**
Naghib Mahfuz, *Miramar*
Yukio Mishima, **îngerul decăzut**
Mo Yan, **Obosit de viaţă, obosit de moarte**
J.M. Coetzee, *Miezul verii*

Yasunari Kawabata, *Valsulflorilor*
Martin Suter, **Un prieten perfect**
Vanessa Diffenbaugh, *Limbajulflorilor*
Michela Murgia, *Accabadora*
Jon Krakauer, **In aerul rarefiat**
Anuradha Roy, **Valurile pământului**
Virginia Woolf, *Orlando*
Yasushi Inoue, **Puşca de vânătoare**
Kate Morton, **Orele îndepărtate**
Yukio Mishima, *Templul de aur*
Mihail Bulgakov, **Viaţa domnului de Moliere**
John Fante, **Vise de pe Bunker Hill**
în pregătire
Yasunari Kawabata, **Frumuseţe şi întristare** *Jan Koneffke,* **Cele şapte vieţi ale lui Felix K.**

Până la ***Pictoriţa din Shanghai*** *(The Painter from Shanghai,* 2008), romanul ei de debut, întâmpinat cu cronici elogioase dublate de succes de public, scriitoarea americană Jennifer Cody Epstein a scris pentru *Seif, Wall Street Journal* şi *Chicago Tribune*. A publicat nuvele şi a fost finalistă a concursului de proză Glimmer Train. A urmat cursurile de studii asiatice de la Amherst College, a obţinut un masteratîn relaţii internaţionale la Johns Hopkins University şi un masterat în literatură la Columbia University. Trăieşte în prezent la New York, dar în trecut a călătorit şi a locuit în Japonia, China, Hong Kong, Thailanda şi Italia. Jennifer Cody Epstein şi-a dedicat zece ani scrierii primului ei roman. ***Pictoriţa din Shanghai*** a fost ales de reţeaua americană de librării Bames&Noble în „Top Ten Fiction Debuts 2008".

Publicat în peste cincisprezece ţări, romanul *Pictoriţa din Shangbai* **îşi poartă cititorul pe apele tulburi ale fluviului Yangzi, în camerele Salonului Eternei Splendori, în cosmopolitul Shanghai antebelic, în Parisul boem al „anilor nebuni“ şi în China răvăşită de război civil şi aflată în prag de revoluţie, reconstituind spectaculoasa poveste adevărată a lui Pan Yuliang, una dintre cele mai fascinante şi nonconformiste personalităţi artistice chineze ale secolului** XX.

„Astăzi, când ficţiunea autobiografică şi memoriile au ajuns în avanscena literaturii, scriitorii care plonjează în apele adânci ale imaginaţiei sunt tot mai puţini şi cu atât mai valoroşi. Ce bucurie să descoperi că Jennifer Cody Epstein, al cărei strălucit prim roman urmăreşte viaţa reală a lui Pan Yuliang, adolescenta prostituată devenită pictoriţă celebră, este o astfel de scriitoare."
New York Times Book Review

„Fanii romanului *Memoriile unei gheişe* de Arthur Golden vor savura această poveste extraordinară a unei femei sfâşiate între chemarea inimii şi chemarea talentului."
Library Journal

„O carte fascinantă. Jennifer Cody Epstein reuşeşte să pătrundă în acelaşi timp în intimitatea unei epoci istorice şi în cea a unui spirit artistic.
The Chicago Tribune